

.....
.....
.....

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	
รับที่.....	๒๐๑๔
วันที่ 8 ก.พ. 2550	เวลา 14.36

ที่ ยธ 0404/ ๐1049

กระทรวงยุติธรรม

ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี 11120

๕ กุมภาพันธ์ 2550

เรื่อง นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนมาก ที่ นร 0506/14217 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2545
2. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0504/3635 ลงวันที่ 15 มีนาคม 2549

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน (ฉบับแรก)
จำนวน 70 เล่ม
2. แผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 70 เล่ม

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้โอนงานเกี่ยวกับนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน ฉบับแรก ซึ่งกำหนดวาระของแผนระหว่าง ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 ให้กระทรวงยุติธรรมรับไปดำเนินการ นั้น

กระทรวงยุติธรรมได้รับไว้ดำเนินการแล้ว และได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เนื่องจากนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวหมดวาระลงเมื่อปี พ.ศ. 2548 และกระทรวงยุติธรรมได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี ในคราวประชุมเชิงปฏิบัติการ “สิทธิมนุษยชนสังคมไทย : มาตรฐานสู่การปฏิบัติ” เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2548 ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ โรงแรมโซฟิเทล เซ็นทรัลพลาซ่า กรุงเทพมหานคร ให้หารือร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดทำ

กระทรวงยุติธรรมหารือร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเบื้องต้นแล้ว เห็นว่าในระหว่างดำเนินการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ควรให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน ฉบับแรก (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1)

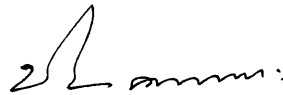
/ไปพลาทก่อน ..

ไปพลางก่อน จนกว่าแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 จะแล้วเสร็จและประกาศใช้ พร้อมทั้งให้นำรายละเอียดในแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 2) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติด้วย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบตามผลการหารือ ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องดังกล่าวคืนกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก ชิดชัย วรรณสถิตย์) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้กระทรวงยุติธรรมนำเสนอคณะรัฐมนตรีชุดใหม่พิจารณาตามหนังสือที่อ้างถึง 2

บัดนี้ ได้มีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่แล้ว ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการต่างประเทศ ข้อ 4.4 ที่กำหนดให้ “ดำเนินบทบาทสร้างสรรค์ในกรอบสหประชาชาติและกรอบพหุภาคีอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสันติภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน....” จึงเห็นควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามผลการหารือดังกล่าว อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

โทร. 0 2502 8209-11

โทรสาร 0 2502 8207

นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน

สารบัญ

นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน

	หน้า
บทที่ 1	บทนำ.....1
บทที่ 2	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน
2.1	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา.....16
2.2	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม.....25
2.3	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ.....33
2.4	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข.....36
2.5	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....43
2.6	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย.....50
2.7	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม.....54
2.8	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ.....56
2.9	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน.....60
2.10	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง.....62
2.11	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านศาสนา.....65
บทที่ 3	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย
3.1	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของเด็ก.....69
3.2	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของสตรี.....105
3.3	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ.....139
3.4	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนพิการ.....145
3.5	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย.....152
3.6	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ และผู้ป่วยเอดส์..160
3.7	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อย.....172
3.8	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว.....177

3.9	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง.....	180
3.10	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติ.....	183
3.11	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนจน.....	185
3.12	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงาน.....	189
3.13	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของเกษตรกร.....	197
3.14	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้บริโภค.....	202
3.15	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน	206
3.16	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องคุมขัง.....	214
3.17	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ขึ้นโทษ.....	220
3.18	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา.....	223
3.19	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของชุมชน.....	226
3.20	แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ.....	230

บทที่ 4	การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาและแนวปฏิบัติ ระหว่างประเทศ.....	235

บทที่ 5	การส่งเสริมการดำเนินงานสิทธิมนุษยชน	
5.1	การศึกษาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	244
5.2	การพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	248
5.3	การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิมนุษยชน.....	255
5.4	การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน.....	260

บทที่ 1

บทนำ

I. ความหมายของสิทธิมนุษยชน

ในปัจจุบันแม้ว่าจะยังไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แต่โดยทั่วไปสามารถกล่าวได้ว่า สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีโดยเสมอภาคกัน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ศิศา พหุ วัช ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง หรือ ความเชื่อในทางอื่นใด ชาติหรือพื้นเพทางสังคม สุขภาพทางร่างกาย ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะ

นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมาย "สิทธิมนุษยชน" ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

II. สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

1. บทบาทของครอบครัว - ชุมชน - วัด - วัง ต่อวิถีชีวิตของคนไทย

ในสังคมไทย แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนได้สะท้อนอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยและสังคมไทยมานานนับแต่โบราณกาล ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์และการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่ในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน เมือง จนถึงในระดับประเทศ

ในความสัมพันธ์ดังกล่าว สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน วัด และวัง ความสัมพันธ์ที่เฝ้าระหว่างครอบครัว-ชุมชน-วัด-วังนอกจากจะช่วยอธิบายประวัติศาสตร์ของสังคมไทยแล้ว ยังช่วยให้เราเห็นว่า "สิทธิมนุษยชน" ที่มีการกล่าวถึงอยู่ในปัจจุบันนั้น แท้จริงแล้ว ไม่ได้เป็นสิ่งที่แปลกปลอมในสังคมไทย แต่เป็นสิ่งที่คนไทยมีอยู่มากมาย น้อยบ้าง ตามการดำเนินชีวิตและสภาพบ้านเมืองในแต่ละยุค แต่ละสมัย

ภายในครอบครัว เราได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ-แม่-ลูก พี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกันในครอบครัวใหญ่ ได้เห็นความรัก ความเมตตาที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก ความเคารพ กตัญญูที่เด็กมีต่อผู้ใหญ่ บทบาทของผู้ชายในฐานะหัวหน้าครอบครัวและผู้ที่ทำไร่ไถนาเลี้ยงดูครอบครัว บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องอบรมสั่งสอนลูกได้เห็น ความห่วงใย ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ตลอดจนชีวิต ที่ต่างๆ แล่นนี้มีอยู่ในครอบครัวไทย แม้ได้รับการยอมรับในสังคมไทยมานาน ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวไทย มีการเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทของกันและกันในระดับหนึ่ง และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขความอศภาพ อย่างไรก็ดีคำถามของในแง่ของสิทธิมนุษยชนตามสภาพสังคมในปัจจุบัน

ก็สามารถแบ่งได้ในแง่ความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในครอบครัวไทย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงไปมาก การดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวก็ได้เปลี่ยนแปลงตาม ไปด้วย เราได้เห็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น เช่น การกดขี่เพศหญิง การทารุณกรรมต่อเด็ก การฆ่าตัวตาย ฯลฯ ในแง่นี้ก็สมารถกล่าวได้ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในครอบครัวไทย เพิ่มขึ้น ความสุขสงบในครอบครัวได้ลดน้อยลง การปฏิบัติที่ดีต่อกันทั้งกายและใจ ซึ่งสังคมไทยยอมรับมาช้านาน ได้แปรเปลี่ยนไป

ภายในชุมชนหรือเมือง จะให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชน กับวัด ได้เห็นบทบาทที่หลากหลายของวัด โดยเฉพาะวัดในพุทธศาสนาที่เป็นทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สถานศึกษา ของผู้คนในชุมชน สถานที่ชุมนุมเพื่อความบันเทิงของคนในสังคม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันแนบแน่นกับ วัดและศาสนา เพราะหลักธรรม คำสั่งสอนของทุกศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนา คริสต์ หรือศาสนาอื่นใด เป็นแนวทางของอารยธรรมชีวิต ช่วยให้นุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดในที่มนุษย์ควร ได้รับ สอนให้นุษย์ไม่เพียงแต่รักตัวเอง แต่ต้องรักและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สอนให้นุษย์ อยู่รวมกันในสังคมโดยสันติ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ จึงไม่คิดเลขที่จะกล่าวว่า การเคารพสิทธิมนุษยชนใน สังคมไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาเป็นสำคัญ เมื่อใดที่ประชาชนส่วนใหญ่ ห่อนานต่อการเชื่อมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา การประทุษร้ายและการปฏิบัติที่ไม่ดีต่อกัน ก็ย่อมมีมากขึ้นในสังคม และสามารถกล่าวได้ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เกิดขึ้นแล้วในสังคมนั้นๆ

ในสังคมไทยส่วนใหญ่ ยังได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนในหมู่บ้าน ชุมชน และในเมือง ซึ่งได้แสดงออกถึงความเอื้ออาทร มีเมตตา ใจบุญ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักสันติ หลีกเลี่ยงการใช้ความ รุนแรง นิยมการประนีประนอม ให้อภัย มีใจกว้างต่อคนต่างชาติ ต่างภาษา ดำเนินชีวิตในแนวทางสายกลาง

ในขณะที่ค่านิยมและวัฒนธรรมเหล่านี้มีอยู่จริงในสังคมไทย แต่เราก็ได้เห็นค่านิยมและ วัฒนธรรมอีกหลายอย่างของคนไทยที่ขัดแย้งกันเอง ซึ่งไม่เอื้อต่อการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เช่น การชอบ ตบทุก ชอบอวดดี รักพวกพ้อง มีใจนักเลง มักน้อย นิยมในยศฐาบรรดาศักดิ์ อำนาจ และอิทธิฤทธิ์ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เกิดระบบอุปถัมภ์ ไร้เส้นสาย ไม่ให้ความสำคัญต่อกฎหมาย ระเบียบ วินัย ชอบเอาเรื่องเอาเปรียบ หลงอำนาจ และคอร์รัปชัน นอกจากนี้ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า สังคมไทยเป็นสังคม ที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ หรือการใช้ความรุนแรงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่มิอยู่ กับทุกสังคม รวมทั้งสังคมไทยซึ่งมีประชาชนหลากหลายในแง่ วัฒนธรรม ภาษา เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ การละเมิดสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีทั้งการกระทำที่เจตนา โดยค่านิยมที่ขัดกัน และโดย โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะได้นำต่อไป

ในแง่ของการปกครอง ได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนกับวัง ระหว่างประชาชนกับ พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทั้งในลักษณะ พระเจ้าแผ่นดินกับข้าแผ่นดิน ตามพุทธทศกัณฐ์ ท่อกับถูก ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะใด สถาบันพระมหากษัตริย์ได้เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย ทั้งชาติมาโดยตลอด การปกครองในระบบทศพิธราชธรรม ซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข ได้ยึดเหนี่ยวกันมาช้านานในสังคมไทย จนถึงปี พ.ศ. 2475 ความเจริญของบ้านเมือง เห็นได้จากการใช้

ทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ ในแง่นี้ สิทธิมนุษยชนในสังคมไทยก็เป็นผลมาจากการใช้หลักทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ด้วยเช่นกัน หลักทศพิธราชธรรม หลักสังคหวัตถุ และหลักจักรวรรดิวัตรที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ในการปกครองประชาราษฎร์ ก็ล้วนมีที่มาจากศาสนาพุทธแทบทั้งสิ้น

2. การรวมศูนย์อำนาจในสังคม

หากพิจารณาในแง่โครงสร้าง การเมือง การปกครองของสังคมไทย การแบ่งชั้นระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองมีมาโดยตลอด ศูนย์อำนาจในสังคมไทยจะรวมอยู่ที่ชนชั้นปกครอง ในหมู่ชนชั้นปกครองก็มีลำดับชั้นลดหลั่นกันไปจากผู้ใหญ่ถึงผู้น้อย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สอดคล้องกับระบบอุปถัมภ์ในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมในโครงสร้างการปกครองนั้นเกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงผูกโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของผู้ปกครองเป็นสำคัญ มากกว่าจะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่

ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังกล่าว ยังได้ชี้ให้เห็นถึงการไ้ระบบอุปถัมภ์ในทางที่ผิด เช่น การช่วยเหลือพวกพ้อง การที่ผู้น้อยไม่กล้าคัดค้านผู้ใหญ่ แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่มีการกระทำที่ผิดกฎหมาย การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาในทางที่ไม่ชอบธรรม การแยกไม่ออกระหว่างความรู้สึกผูกพันส่วนตัวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม นำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง พวกพ้อง และเครือข่าย ฯลฯ ดังนั้น เมื่อระบบอุปถัมภ์ในทางที่ผิดเข้ามาผูกพันแนบแน่นกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน ประชาธิปไตยที่แท้จริงจึงไม่เกิดขึ้น การรวมศูนย์ของอำนาจก็ยังคงมีอยู่และการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงเกิดขึ้นต่อไป โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ถึงแม้ว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 อำนาจการปกครองและการบริหารบ้านเมืองก็ยังรวมศูนย์อยู่เช่นเดิม ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองในวงจำกัด ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ โครงสร้างทางการเมืองของประเทศยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ กฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญที่ผ่านๆ มาในอดีต ได้ร่างขึ้นโดยผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง ประชาชนไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมมีบทบาทด้วยแต่อย่างใด ระบบการเลือกตั้งแทนประชาชนก็ยังไม่ได้ตอบสนองผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มที่ เกิด "ธุรกิจการเมือง" ระบบราชการก็ยังมีค่านิยมแบบเจ้าขุนมูลนายเป็นส่วนใหญ่

ในช่วง 60 กว่าปี นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 16 ฉบับ มีการเลือกตั้ง 21 ครั้ง มีการกบฏ ปฏิวัติ และรัฐประหาร 16 ครั้ง กระแสเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนได้เกิดขึ้นหลายครั้งในช่วงเวลาดังกล่าว และได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ทั้งสามเหตุการณ์สำคัญของการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากได้ชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างการรวมศูนย์อำนาจ และการใช้อำนาจรัฐในทางที่ไม่ชอบธรรมแล้ว ยังได้ชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยขาดความอดกลั้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคม และการแก้ไขปัญหาคือต้นตอ

หลังเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนจากเหตุการณ์ทั้งสามนั้น นับเป็นจุดประกายอย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยในระยะเวลาต่อมา

จากการพัฒนาดังกล่าว แม้ว่าจะมีกฎหมายต่างๆออกมา แต่ก็ได้ไม่ได้เป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนในยามวิกฤต รัฐเองซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกลับเป็นผู้ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุดในสังคม ระบบราชการที่กว้างขวางครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้งฝ่ายพลเรือนและทหาร ได้กลายเป็นชนชั้นปกครองใหม่ไปแล้วหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยโดยตรง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารบ้านเมืองก็ได้กลายเป็นปรอหวัดความก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชนของสังคมไทยไปด้วยในเวลาเดียวกัน

3. การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลย์

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นจุดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เพราะแผนพัฒนาดังกล่าว ได้วางรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชนชั้นกลางเป็นสำคัญ ผลที่ตามมา คือ เกิดกลุ่มทุนที่มีความเข้มแข็งในสังคม และพยายามผลักดันตัวเองเข้าไปใกล้ชิดกับอำนาจรัฐ โดยเฉพาะระบบราชการและนักการเมือง เกิดระบบอุปถัมภ์ที่ผิคุขึ้นอีก มีการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม เกิดการเมืองนอกระบบรัฐสภา การพัฒนาประเทศอยู่ในลักษณะไม่สมดุลย์ เพราะไม่ได้ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน เมือง-ชนบท ความเหลื่อมล้ำในสิทธิพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประชาชนเกิดขึ้นทั่วไป หากจะพิจารณาในแง่สิทธิมนุษยชนแล้ว กล่าวได้ว่า "สิทธิในการพัฒนา" ของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ไม่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองอย่างเป็นธรรมจากรัฐ แม้ว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) จะได้ปรับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ โดยเน้น "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแบบองค์รวม แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เกิดผลที่เป็นรูปธรรม และก็เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นเสียก่อนในกลางปี 2540

ระบบทุนนิยมเสรีที่เปิดกว้างมากขึ้นในสังคมไทยยังได้ส่งผลให้คนไทยแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุ วิธีวัดและคำนวนในการดำรงชีวิตในลักษณะทางตลาดได้แปรเปลี่ยนไป สิทธิมนุษยชนที่เคยมีอยู่โดยธรรมชาติในวิถีชีวิตของสังคมไทย เริ่มถูกแทนที่ด้วยความไม่อดกลั้น ความเห็นแก่ตัว และการเอารัดเอาเปรียบ การละเมิดสิทธิเสรีภาพ ซึ่งกันและกันมีมากขึ้น ทั้งระหว่างผู้ใช้อำนาจรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ทั้งโดยเจตนา และโดยรู้ทำไม่ถึง

นอกจากการแข่งขันในระบบทุนนิยมภายในประเทศแล้ว กระแสโลกาภิวัตน์ที่แพร่หลายกับระบบการค้าเสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็ได้ก่อให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่างๆทั่วโลก มีการรื้อถอนกำแพงการค้าสิทธิมนุษยชน ซึ่งสอดคล้องเข้ากับการค้าต่างประเทศ ก่อให้เกิดการโต้แย้งกันมากระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา

ว่าเป็นการดึงเอาสิทธิมนุษยชนมาเป็นเงื่อนไขของการทำการค้า ซึ่งเป็นการไม่ชอบธรรม แม้ว่าโลกาภิวัตน์จะนำมาซึ่งความเจริญในหลายๆด้าน แต่ประเทศที่ขาดความพร้อมเช่นประเทศไทย ก็ได้ประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ในทางการเมือง กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ปัญหาข้ามชาติทวีความรุนแรงขึ้น อาทิ ปัญหายาเสพติด ผู้หนีภัย แรงงานค้าขายผิดกฎหมาย โรคเอดส์ อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ และเด็ก ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกี่ยวโยงกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า สังคมไทยมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน มีค่านิยมที่ผิดแปลกเพี้ยน ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ที่สำคัญเกิดความสับสนในเชิงอำนาจที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยในสังคมมาช้านาน อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ดี ครอบครัว วัด และวัง ก็ยังเป็นสถาบันหลักที่ยึดเหนี่ยวคนไทยไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะในยามวิกฤต บทบาทของครอบครัว หลักธรรมของศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้ช่วยดึงสังคมให้รอดพ้นจากความหายนะ และนี่เองที่เป็นเอกลักษณ์และคุณค่าของสังคมไทยที่ไม่เหมือนสังคมของชาติอื่นๆ ซึ่งทำให้เรามีโอกาสที่จะแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดหลายครั้งหลายคราในห้วงเวลาที่ผ่านมา ในขณะที่สังคมยังมีประชาชนที่ค้ำคอโอกาส ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอยู่เป็นจำนวนมาก รัฐจึงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตลอดเวลา ประชาชนมีความคาดหวังจากรัฐในการประกันสิทธิของประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ปัจจัยสำคัญมากอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย และเป็นความหวังของประชาชนทั่วประเทศก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกในประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศไทยที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการร่าง ส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ให้การรับรองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

หัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เป็นพื้นฐานของการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยมีอยู่ 3 ประการ

- 1.) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการบริหารบ้านเมืองด้วยการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางในด้านต่างๆ
- 2.) การปรับปรุงกระบวนการเลือกผู้แทนของประชาชนให้มีความโปร่งใส โดยมีคณะกรรมการเลือกตั้งเป็นผู้กำกับดูแล
- 3.) การมีกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างชัดเจน เช่น บทบาทของวุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลปกครอง และผู้ตรวจการรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากการตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้วางรากฐานที่สำคัญของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย นับตั้งแต่การกำหนดกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่นอกจากจะมีความเป็นประชาธิปไตย โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว พระราชบัญญัติยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ อย่างกว้างขวางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

III. สิทธิมนุษยชนในประชาคมระหว่างประเทศ

พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยลำพังภายในประเทศ เท่านั้น ค่านิยมสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้มีผลอย่างมากต่อสังคมไทยด้วยเช่นกัน ในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่มีความรับผิดชอบต่อประชาคมระหว่างประเทศ ประเทศไทยได้ยึดมั่นในกฎบัตรสหประชาชาติ และร่วมลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 ปฏิญญาสากลฯ ดังกล่าวถือเป็นเอกสารหลักฉบับแรกในด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมระหว่างประเทศที่มีจุดบันทึกลงมาจากความโศกเศร้าทารุณที่เกิดขึ้นต่อมนุษยชาติทั่วโลก ในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 1 และ 2 แม้ปฏิญญาสากลฯ จะไม่มีผลผูกพันในลักษณะกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ประเทศต่างๆ ที่ให้การรับรองปฏิญญาสากลฯ มีความผูกพันในทางการเมืองและทางศีลธรรมในอันที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้

ในระยะต่อมา สหประชาชาติได้ดำเนินการเพื่อให้สิทธิต่างๆ ที่ปรากฏในปฏิญญาสากลฯ มีผลผูกพันตามกฎหมายในรูปของความตกลงระหว่างประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่

1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2519 และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2542

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2540

ปฏิญญาสากลฯ และกติการะหว่างประเทศฯ รวมทั้ง 3 ฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นแม่บทของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประชาคมระหว่างประเทศให้การรับรองอย่างกว้างขวาง

นอกจากกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับนี้แล้ว สหประชาชาติยังได้กำหนดและรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศและเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายอีกหลายฉบับ ครอบคลุมสิทธิในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สิทธิทางการเมืองของสตรี การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ สิทธิเด็ก สิทธิคนพิการ การจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา อนุสัญญาว่าด้วยองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ 11 ฉบับ และ อนุสัญญาเจนีวา 4 ฉบับ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือมนุษยธรรมในยามสงคราม ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการซึ่งที่ประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้การรับรองเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2536 สำหรับประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและความตกลงระหว่าง

ประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ซึ่งได้มีการกล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 4 นอกจากนั้น ในปัจจุบัน ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ มีวาระ 3 ปี (พ.ศ. 2544 - 2546)

ข้อโต้แย้งในเรื่องสิทธิมนุษยชนในด้านการพัฒนาการเมือง

ก่อนการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (World Conference on Human Rights)* มีข้อโต้แย้งในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นคิดต่อกันมาโดยตลอด นับตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกของการสหประชาชาติพยายามส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหลายประเทศ ได้แก่

ประการแรก สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมีความขัดแย้งกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมหรือไม่

ประการที่สอง สิทธิมนุษยชนควรจะเริ่มต้นด้วยการให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ในเรื่องที่พักอาศัย การโภชนาการ สุขอนามัย การศึกษา และการทำงาน หรือควรจะเริ่มต้นด้วยการให้ประชาชนได้รับเสรีภาพทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นต่างๆ ในการดำรงชีวิตดังกล่าว

ประการที่สาม มีความจำเป็นหรือไม่ที่ประเทศต่างๆ ต้องบรรลุถึงการพัฒนาในระดับหนึ่ง ก่อน หลังจากนั้นรัฐบาลจึงให้การยอมรับในสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประชาชน

ประการสุดท้าย รัฐบาลของประเทศที่ยากจนหรือด้อยพัฒนา มีพันธะหรือข้อผูกพันที่ต้องให้การยอมรับสิทธิทางการเมืองของประชาชนหรือไม่

ประเทศตะวันตกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสวัสดิการทางสังคม การพัฒนาจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดถ้าหากบุคคลแต่ละคนได้รับการประกันเสรีภาพทางด้านพลเมืองและเสรีภาพทางการเมือง นอกจากนี้ การขาดซึ่งสิทธิทางการเมืองอาจนำไปสู่รูปแบบของรัฐบาลเผด็จการ ซึ่งจะอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ประเทศกำลังพัฒนามีความเห็นว่าสิ่งที่ประเทศตะวันตกให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว เป็นการนำเอาค่านิยมและความเชื่อของตนไปใช้บังคับกับประเทศอื่นๆ ซึ่งมีพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและเห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้วควรจะให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธกรณีในเรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในลักษณะที่เข้าเทียมกันกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

* การประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ 14 - 25 มิถุนายน 2536 ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติกว่า 160 ประเทศ (ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ของสหประชาชาติ ทบวงการชำนาญพิเศษ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติและระดับภูมิภาค รวมทั้งองค์กรเอกชน (NGO) จากภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

เมื่อพิจารณาโดยทางสากลตามลักษณะของสังคมไทยแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับค่านิยมประชาธิปไตย และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสังคมไทยก็กำลังเดินอยู่ในแนวทางนี้

การประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (World Conference on Human Rights)

ข้อได้เปรียบระหว่างประเทศตะวันตกกับประเทศกำลังพัฒนาในเรื่องสิทธิมนุษยชน ดังกล่าวข้างต้นปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ในระหว่างการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่างๆ ถ้วนถ้วนกันระหว่างการเคารพสิทธิมนุษยชนประชาธิปไตย และการพัฒนา ที่สำคัญคือ

แนวคิดและรูปแบบการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ประเทศส่วนใหญ่เห็นว่า ความพยายามในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ผ่านมานับตั้งแต่การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านการจัดทำมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลในรูปของปฏิญญาและอนุสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ ของสหประชาชาติ แต่ยังมีอุปสรรคในการนำมาตรฐานเหล่านี้มาปฏิบัติให้เกิดผล อย่างจริงจัง

กลุ่มประเทศตะวันตกได้พยายามผลักดันให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนทั่วโลก โดยได้เน้นหลักการความเป็นสากล (universality) ของสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศต่างๆ มีหน้าที่ที่จะต้องให้การส่งเสริมคุ้มครอง ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีระบบการเมือง เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมเช่นใด การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ถือว่าเป็นกิจการภายในประเทศนั้น และประชาคมโลกมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะห่วงใยต่อสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ได้

กลุ่มประเทศตะวันตกเน้นการส่งเสริมการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย ในการกล่าวถึงหลักการความแบ่งแยกมิได้ (indivisibility) ของสิทธิมนุษยชนประเภทต่างๆ กลุ่มประเทศตะวันตกย้ำว่า รัฐต้องส่งเสริมสิทธิทางการเมืองควบคู่ไปกับสิทธิประเภทอื่นๆ เช่น สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม และรัฐจะให้ความสำคัญพัฒนาเป็นข้ออ้างเพื่อละเลยการเคารพสิทธิมนุษยชนประเภทอื่นๆ มิได้ การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญเพราะเป็นระบบที่เอื้ออำนวยให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ประเทศตะวันตกหลายประเทศกล่าวว่า ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่ประเทศต่างๆ รัฐบาลของตนจะคำนึงถึงความพยายามในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศนั้นๆ ประกอบด้วย

ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่กล่าวถึงหลักการความเป็นสากลและการแบ่งแยกมิได้ของสิทธิมนุษยชนเช่นกัน แต่เน้นว่าการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศควรมีการคำนึงถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และค่าความที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ รวมทั้งควรเคารพสิทธิอธิปไตยและหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ไม่ควรใช้สิทธิมนุษยชนเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนควรเน้นความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งควรตั้งอยู่บนความเป็นกลาง และการ ไม่เลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ ประเทศกำลังพัฒนายังเน้นเรื่องการส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งที่ผ่านมาถูกกลบเกลื่อนและไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ (human security) เช่น ปัญหาความยากจน สาธารณสุข การขาดการศึกษา เป็นต้น ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศกล่าวว่า ปัญหาความยากจนและการละเมิดสิทธิเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมสิทธิในการพัฒนา (right to development) และควรมีการแก้ไขในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้มีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือเพื่อก้าวพัฒนาไม่ควรมีเงื่อนไขใดๆ

ในปัจจุบัน มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น เช่นการเหยียดผิว การเลือกปฏิบัติ ต่อชนกลุ่มน้อย การใช้ความรุนแรงต่อสตรี สิทธิแรงงาน ค่าจ้าง ความไม่อดกลั้นทางศาสนา การทารุณกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ประเทศต่างๆเรียกร้องให้ประชาคมโลกหาทางยุติปัญหาเหล่านี้ รวมทั้งเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่กลุ่มที่อ่อนแอ และด้อยโอกาสในสังคม (vulnerable groups) เช่น สตรี เด็ก ชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมืองดั้งเดิม ผู้พิการ ผู้ลี้ภัย และแรงงานอพยพ เป็นต้น

IV. การจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าพัฒนาการสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งในด้านค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การปกครอง สภาพทางเศรษฐกิจ และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะชี้ชัดว่า ปัจจัยใดมีอิทธิพลสูงสุดต่อการหล่อหลอมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ทุกปัจจัยล้วนมีความสำคัญและเกี่ยวโยงถึงกันและกัน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สามารถกล่าวได้ในขณะนี้คือ สังคมไทยให้ความสนใจและตื่นตัวมากขึ้นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่ความสนใจและตื่นตัวดังกล่าวยังเป็นไปในลักษณะคั่งคนคั่งท่า ขาดแผนงานที่เป็นเอกภาพ ขาดการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ ขาดกลไกในการติดตามประเมินงานที่มีประสิทธิภาพ และขาดการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ดังนั้นในปลายปี ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ของสหประชาชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ซึ่งแต่งตั้งโดยนาถกรรณมนตรีจึงได้มีมติให้มีการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นและต่อมานาถกรรณมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีนายอนันต์ ปันยารชุน อธิการบดีนาถกรรณมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการฯ ดังกล่าว

คณะกรรมการแห่งชาติฯ ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นสองคณะคือ คณะอนุกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และคณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆประกอบการจัดทำนโยบาย และแผน

ปฏิบัติการแม่บท ต่อมา คณะกรรมการแห่งชาติฯ พิจารณาแล้ว ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างนโยบาย และแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าวต่อไป คณะกรรมการร่างฯ ได้ดำเนินการร่าง โดยนำข้อมูลจากคณะกรรมการทั้งสองคณะดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณา ประกอบกับข้อมูลด้านอื่นๆ จากนั้นได้จัดทำมีการทำประชาพิจารณ์โดยคณะกรรมการประชาพิจารณ์นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยเฉพาะเพิ่มเติม เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน อย่างไรก็ตามโดยที่มีข้อจำกัดของเวลา คณะกรรมการประชาพิจารณ์ฯ จึงได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามเมืองหลักของแต่ละภาค รวม 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น อุบลราชธานี สงขลา และกรุงเทพมหานคร

เมื่อได้ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว คณะกรรมการร่างฯ ก็พิจารณาแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครบสมบูรณ์มากที่สุดก่อนที่จะนำเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณารับรองต่อไป

1. แนวคิดพื้นฐานในการกำหนดนโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในปัจจุบัน แม้ว่าการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย จะเน้นกลไกตามกฎหมายเป็นหลัก แต่การที่มีเพียงกฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เท่าเทียมกับนานาประเทศนั้น มิใช่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ดังนั้น จะสามารถสร้างสันติสุขอย่างแท้จริงได้ พระธรรมปิฎก ได้มอบแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนว่า สิทธิมนุษยชนจะสัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องประสานต่องานวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยไม่ทอดทิ้งอยู่แต่เรื่องของการมีสิทธิ ไร้สิทธิ สิทธิขั้นพื้นฐาน รักษาสิทธิ การมีปัญญารู้เท่าทันด้วยสิทธิมนุษยชน หรือข้อกฎหมายต่าง ๆ นั้นเป็นเพียงเครื่องมือ เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ย่อมต้องพัฒนาคนไปยิ่งกว่านั้น มนุษย์ย่อมไม่ละเมิดผู้อื่น ไม่ไร้ที่พึ่งเพราะเคารพตามกฎเกณฑ์ มนุษย์ต้องปฏิบัติต่อกันจากส่วนลึกของจิตใจ ด้วยความเมตตา กรุณา ความรัก และความเอื้ออาทรต่อกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ "ปัญญา" หรือความเข้าใจที่ถูกต้องคือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นมาที่แท้จริงในการพัฒนาของมนุษย์

ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้มาตรการและกลไกตามกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องพิจารณากำหนดมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยให้ครบวงจรอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงภูมิหลังของสังคมไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้การกำหนดนโยบายเป็นไปอย่างเหมาะสมและช่วยให้คนในสังคมไทยไม่ละเมิดสิทธิต่อกัน มีความเข้าใจ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสร้างสรรค์ โดยไม่นำไปสู่ภาวะสุดโต่งทางสังคมทั้งสองด้านคือ ด้านหนึ่งคือสังคมที่ยังไม่เข้าถึงอารยธรรม เพราะมนุษย์ในสังคมนั้นไม่คำนึงถึงสิทธิของกันและกัน บ่อยครั้งให้มีการละเมิดลัทธิ คอรัรัลลัทธิ มีการกีดกันแบ่งแยก ทำให้บุคคลขาดอิสระเสรีภาพ อีกด้านหนึ่งคือสังคมที่โหดถึงจุดอดทนของอารยธรรม เพราะมนุษย์ในสังคมนั้นบีบรัดตัวให้ล้มเหลวลงด้วยการล่อลวงวังวนในการที่จะปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของตน จนสูญเสียความสัมพันธ์กับธรรมชาติทั้งในครอบครัวและสังคม โดยอยู่ด้วยท่าทีและพื้นฐานของการปกป้องและเรียกร้องสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว

โดยสรุป ในการกำหนดนโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น นอกจากคำนึงถึง พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย และสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศแล้วยังอยู่บนพื้นฐาน แนวคิด ที่สำคัญ 4 ประการได้แก่

1) มีความเป็นสากล เป็นสิทธิของทุกคนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่อในทางอื่นใด พื้นเพทางสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะ นอกจากนั้น ยังเป็นสิทธิที่ยอมรับกันในประชาคมระหว่างประเทศ โดยปรากฏอยู่ในตราสาร อนุสัญญา กฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ในด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งที่ไทยร่วมเป็นภาคีและยังไม่ได้เป็นภาคี

2) มีความสมบูรณ์ ทั้งในแง่การส่งเสริมและคุ้มครองโดยครอบคลุมสิทธิมนุษยชนในทุกๆ ด้านและทุกกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย ได้แก่ สิทธิในด้านการเมือง พลเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิทธิในการพัฒนา โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกแก่กลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคมซึ่งง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

3) มีความสมดุลย์ โดยไม่เน้นเฉพาะการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพียงลำพัง แต่เน้นความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม และหน้าที่ของพลเมืองควบคู่ไปด้วย มีความสมดุลย์ระหว่างการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนกับสิทธิของชุมชน นอกจากนั้น ยังเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคในสังคม แม้ว่าการรับผิดชอบหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะตกอยู่กับภาครัฐ แต่ภาคเอกชน เช่น ภาครัฐธุรกิจทั้งในประเทศและข้ามชาติ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ สื่อมวลชน ตลอดจนสถาบันครอบครัว และประชาชนทั่วไป ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคมจะต้องเข้าร่วมแสดงความรับผิดชอบด้วย

4) มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แนวนโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นกระบวนการพัฒนาต่อเนื่อง มิใช่เป็นเหตุการณ์ที่จบลงในช่วงใดช่วงหนึ่ง ในขณะที่แนวนโยบายฯ ได้กำหนดไว้ในทิศทางที่ก้าวสู่มาตรฐานของประชาคมระหว่างประเทศ สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงคือ ความสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และภูมิปัญญาของประชาชนชาวไทยซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงควบคู่กันไป เพื่อให้แผนปฏิบัติการแม่บทฉบับนี้สามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ไม่มีลักษณะอุดมคติ และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคมไทย

2. วิสัยทัศน์ของนโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ

1) การมีสังคมที่มีสันติสุขอย่างแท้จริง กล่าวคือ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีเมตตา เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนควรมุ่งเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

2) การมีสังคมที่มีการเคารพกฎหมาย อุดมถกนิติธรรม (rule of law) ควบคู่ไปกับหลักจริยธรรมโดยไม่ใช้หลักการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นเงื่อนไขในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือมุ่งร้ายซึ่งกันและกัน

3) การมีสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย สร้างโอกาส ความเสมอภาคและความยุติธรรมให้แก่บุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคม ส่งเสริมหลักการปกครองที่ดี (good governance) ทั้งในภาครัฐและภาคประชาสังคม

4) การมีสังคมที่การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้าน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของสังคม

3. แผนนโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 9 ประการ

ด้วยเหตุนี้ นโยบายสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้คำนึงถึงแนวคิดและวิสัยทัศน์ดังกล่าวข้างต้นมากำหนดเป็นแผนนโยบาย 9 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ส่งเสริมให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ส่งเสริมให้มีการเคารพสิทธิและเสรีภาพตลอดจนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

2) สดุดีสถานเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไว้ในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศทุกด้าน

การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นสามารถก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การกำหนดแนวทางในการพัฒนา จึงต้องอาศัยแนวคิดสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสังคมที่เป็นประชาธิปไตย นำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีสังคมที่สันติสุขและยึดหลักนิติธรรม

3) ดำเนินการให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบ และจริยธรรม

ดำเนินการให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่ไปกับการตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมือง การมีความรับผิดชอบต่อบุคคลและสังคม การมีจริยธรรมแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในภาครัฐ ผู้ประกอบการและผู้นำแรงงานในภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน สื่อมวลชน โดยคำนึงว่าการศึกษานและการเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเป็นยุทธศาสตร์หลักในการป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมและในการเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

4) ส่งเสริมหลักการ ความเป็นสากล การแบ่งแยกมิได้ และการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนพื้นฐานทั้งหลายมีลักษณะสากลใช้ได้กับมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และรัฐมีหน้าที่ต้องให้การส่งเสริมคุ้มครอง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ จะต้องไม่แบ่งแยก เลือกส่งเสริมเฉพาะสิทธิในด้านใดด้านหนึ่ง แต่ควรส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิต่างๆ อย่างสมดุล

ทั้งในด้านสิทธิทางพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนสิทธิในการพัฒนา โดยเฉพาะสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ เหล่านี้ยังมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้น จึงไม่ควรที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะอ้าง สิทธิมนุษยชนเพียงด้านใดด้านหนึ่งไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวอย่างขาดความเข้าใจ และทำนุในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

5) สนับสนุนการดำเนินงานตามอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศตามที่รัฐบาลไทยได้ให้ไว้กับนานาประเทศ

สนับสนุนการดำเนินงานตามอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศตามที่รัฐบาลไทยได้ให้ไว้กับองค์กรต่างๆ ตลอดจนพิจารณายกเลิกข้อสงวนและพิจารณาให้สัตยาบันเพิ่มเติมต่อตราสารระหว่างประเทศอื่นๆ ในด้านสิทธิมนุษยชน เมื่อมีความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคม

6) เสริมสร้างความร่วมมือทุกระดับในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ดำเนินการให้ทุกส่วนของประชาคมสังคมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปด้วยความชอบธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ โดยฝ่ายองค์กรอิสระซึ่งมีความเป็นกลางที่ได้จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนส่งเสริมและให้ความร่วมมือในการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้ความร่วมมือและประสานงานกับสหประชาชาติ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรเอกชน และองค์การพัฒนาเอกชนทั้งในและต่างประเทศในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

7) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ที่ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนและไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และดำเนินการพัฒนาปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม

8) ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรเอกชนและองค์กรประชาชนในทุกระดับให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และสามารถดูแล ปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยตัวเอง

9) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร และกลไกของรัฐ โดยเฉพาะระบบราชการ (ทหาร ตำรวจ และพลเรือน) ให้ใช้อำนาจในการปกครองอย่างมีศีลธรรม (moral authority).

V. ผู้ที่มีบทบาทในการนำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน ไปสู่การปฏิบัติ

ความสำนึกของนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในสังคมที่จะต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยร่วมมือกันในลักษณะหุ้นส่วน (partnership) เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันได้แก่

1) รัฐ โดยผ่านนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ จัดค้ำองนำแนวนโยบายสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ 9 ประการ ไปจัดทำแผนปฏิบัติในหน่วยงานของตน ตลอดจนหามาตรการสนับสนุนการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแม่บท โดยเน้นที่การให้ประชาชนสามารถเข้า มามีส่วนร่วมได้มากที่สุด

2) ภาคเอกชน จะต้องจัดทำจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่พนักงานในองค์กรของตน ส่งเสริมการทำธุรกิจที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้จากสาธารณชน

3) องค์การพัฒนอกขน จะต้องเผยแพร่ข้อมูลให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สร้างเครือข่ายกับประชาชนในระดับต่างๆเพื่อร่วมกัน ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐที่ไม่เป็นธรรม

4) สื่อมวลชน คำนึงบทบาทที่เป็นกลางในการสะท้อนความคิดเห็น และผลประโยชน์ ของประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ตลอดจน สนับสนุนการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลผ่านทางสื่อต่างๆให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการส่งเสริมและ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

5) องค์การอิสระที่ค้ำขึ้นตามรัฐธรรมนูญ จะต้องตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ตามบทบาท อำนาจ หน้าที่ ซึ่งตนเองมีอยู่อย่างเที่ยงธรรม และพิจารณาใช้ประโยชน์จากนโยบายและแผนปฏิบัติการ แม่บท ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้สอดคล้องกับบทบาทของตนตามที่รัฐธรรมนูญได้ กำหนดไว้

6) สถาบันวิชาการ ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และพัฒนาการสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ความรู้แก่สาธารณชนอย่างกว้างขวางในทุกระดับ สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสิทธิ มนุษยชนไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ ตลอดจนเสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุง แก้ไข กฎไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในภาครัฐ

7) ประชาชนทั่วไป ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในครอบครัว ชุมชน องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น ติดตามและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อนำมาปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และองค์กรในระดับท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนให้การสนับสนุน แก่ผู้ปฏิบัติงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนโดยละเอียดไว้ใน

บทที่ 5

VI. ระยะเวลาของนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน

ในการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนนี้ ได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการแม่บทสิทธิมนุษยชนสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เฉพาะด้านรวม 11 ด้าน และสำหรับการคุ้มครองตามกฎหมายกลุ่มเป้าหมายรวม 20 กลุ่ม เพื่อเสนอให้รัฐบาลพิจารณานำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2544 – 2548) และเพื่อเผยแพร่เป็นเอกสารสาธารณะประโยชน์ให้แก่ทุกส่วนในสังคมได้พิจารณานำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไป

บทที่ 2

แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน

2.1 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา

สภาพปัญหา

1. การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนา จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนในชาติให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาให้เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มุ่งมั่นพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศ อีกทั้งความก้าวหน้า มั่นคงทางเศรษฐกิจในประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเป็นไทย

การพัฒนาการศึกษาในระหว่างที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จในการบริหาร การให้บริการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในระดับหนึ่ง แต่มีปัญหาดังกล่าวที่ค่อนข้างรุนแรงและท้าทายทั้งให้การบริการ การศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา และการบริหารการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับ จากการที่ประเทศกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ ในขณะนี้ ส่วนหนึ่งปฏิเสธไม่ได้ คือ เป็นผลมาจากความล้มเหลวของการจัดการศึกษา เพราะปัจจุบันคนไทยมีโอกาสดำเนินการศึกษาโดยเฉลี่ยเพียง 5.3 ปี และการศึกษาที่จัดให้ก็ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคม กล่าวคือ เน้นการท่องจำ ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ ซึ่งระบบบริหารการศึกษายังรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ทำให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

วิกฤตของประเทศไทยขณะนี้ เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาไว้หลายมาตรา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ ได้แก่

มาตรา 81 รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายการศึกษาของชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

มาตรา 43 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ซึ่งถึงแม้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะขยายโอกาสการศึกษา เป็นสิบสองปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กได้เข้าสู่ในระบบการศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่การดำเนินการในการรักษาสถิติ ด้านการศึกษาของประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ยังมีปัญหาในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1) การสร้างความเข้าใจให้เห็นความสำคัญและเกิดความตระหนักในสิทธิของตนเอง กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในวัยศึกษาไม่ได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยม สืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจนซึ่งถึงแม้รัฐจะจัดระบบให้การสนับสนุนการศึกษาแบบให้เปล่า ก็ยังไม่แน่ว่าจะได้รับ การตอบสนอง ทั้งนี้เพราะประชาชนวัยดังกล่าวเป็นวัยที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2) ความพร้อมของรัฐในการจัดบริการด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะประเทศไทยอยู่ในช่วง ประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐจึงมีข้อจำกัดในเรื่องของการขยายสถานศึกษาเพิ่มบุคลากรเพื่อ ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากร

3) การรวมอำนาจการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการไว้ที่ส่วนกลางในแทบจะทุกๆ ด้าน จึงทำให้เกิดปัญหาหลายประการด้วยกัน คือ

3.1 ความล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการต่างๆ และการแก้ไขปัญหา

3.2 ขาดความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเทศไทยประกอบด้วยชุมชนย่อย ต่างๆ มากมาย ซึ่งแต่ละชุมชนมีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน สภาพ ปัญหาของแต่ละชุมชนไม่เหมือนกัน การรวมอำนาจไว้อย่างไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ย่อมทำให้การศึกษามีลักษณะที่ล้นแบบ และไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งไม่สอดคล้อง กับความเป็นจริง การศึกษาลักษณะนี้จึงเป็นการศึกษาที่ตัดขาดจากชีวิตจริง ไปโดยปริยาย ซึ่งแทบจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนแต่อย่างใด

3.3 เป็นการดูถูกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน การรวมอำนาจการจัดการ ศึกษาไว้ที่ส่วนกลางโดยไม่ยินยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เป็นการบอกโดยกลาต่างๆว่าประชาชนไม่มี ความรู้ความสามารถ ไม่สามารถจะอยู่ในฐานะที่จะถ่ายทอดความรู้ หรืออบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนได้ ทำให้ประชาชนขาดความภาคภูมิใจในตนเอง

3.4 เป็นการศึกษาแบบทางเดียว คือรับจากส่วนกลาง โดยที่ครอบครัวและชุมชนไม่ได้ ใช้และแสดงศักยภาพของคนแต่อย่างใด การแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศในระยะยาวจำเป็นต้องระดม ความคิดที่หลากหลาย การเน้นที่แนวความคิดใดความคิดหนึ่งเพียงความคิดเดียวย่อมไม่เกิดประโยชน์ อันใดในระยะยาว

3.5 การศึกษาเป็นแบบเน้นการท่องจำเป็นหลัก ให้ผู้เรียนกลืนกลายๆ กันอย่างขาดความ หลากหลาย และใช้วิธีบังคับให้เรื้อรังโดยทางตรงและทางอ้อม และขาดจินตนาการ จึงทำให้ผู้เรียนขาด ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่รู้จักคิดและแก้ปัญหา ทั้งขาดความสุขในการเรียนรู้ ที่สำคัญก็คือ เนื้อหาการ เรียนการสอนมีส่วนสัมพันธ์กับความเป็นจริงในชีวิตค่อนข้างน้อย ทั้งขาดการกระตุ้นให้มีการถ่ายทอด และ แลกเปลี่ยนในทางความคิด ดังเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบ ส่วนใหญ่ขาดความสามารถ ในการเผชิญหน้า คอบรับ และแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

สังคมไทยปัจจุบันจึงค่อนข้างมีลักษณะที่หยุดนิ่ง ขาดศักยภาพในการเคลื่อนไปสู่การกระทำที่มีพลังเคลื่อนไหวยืดหยุ่น เมื่อต้องเผชิญหน้ากับการท้าทายจากปัญหาใหม่ๆ ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็ยากที่จะตอบโต้ในเชิงสร้างสรรค์ได้

4) ครู อาจารย์ และสถานศึกษาใช้อำนาจกับเด็กเกินขอบเขต ยังผลให้มีการล่วงละเมิดสิทธิเด็กมากมาย

5) ครู และอาจารย์บางคนไม่มีจรรยาบรรณทำให้มีการทำร้ายและละเมิดสิทธิเด็กหลายประการ

2. ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาได้กำหนดกรอบแห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ โดยถือว่าการจัดการศึกษาในประเทศไทยจัดตั้งวางอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพของประชาชนไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ สีผิว เชื้อชาติ เพศ ภาษา และศาสนา ฯลฯ

ในอภิศถรระบบการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐในการปลูกฝังและกำหนดกรอบวิธีคิด ค่านิยม ฯลฯ ให้แก่ประชาชน ดังนั้น ในปัจจุบันระบบการศึกษาจึงควรเป็นเครื่องมือของประชาชนที่กำหนดกรอบวิธีคิดและค่านิยมต่างๆ เห็นควรให้แนวการจัดการศึกษาดำเนินไปตามหลักการดังต่อไปนี้

หลักแห่งความเสมอภาค

คนทุกคนที่อาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดินไทยจะต้องได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพอย่างไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะและชาติพันธุ์ ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นคนมั่งมี หรือยากจน หรือมีความบกพร่องในทางใดทางหนึ่งก็ตาม หรือเป็นชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้รับจรรยาบรรณในเรื่องการมีสิทธิความเป็นประชาชนชาวไทยจากทางราชการหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทั้งไม่กีดกันไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หลักแห่งเสรีภาพ

1. การจัดการศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล โดยการศึกษาต้องยอมรับความหลากหลายของตัวบุคคล ต้องเข้าใจว่าบุคคลแต่ละคนย่อมมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความชอบพอ ความสนใจ วิธีการแสวงหา รับรู้ เรียนรู้ และทำความเข้าใจแตกต่างกันออกไป ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาจึงต้องมีความหลากหลาย และเหมาะสมแก่คุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งนี้และโดยที่การศึกษาต้องเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในทางความคิด ความเชื่อ รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งความคิด ความเชื่อของตน อย่างปราศจากการครอบงำและบังคับไม่ว่าจะโดยทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้คำว่าสิทธิและเสรีภาพย่อมครอบคลุมถึงการมีสิทธิและเสรีภาพในการเป็นตัวของตัวเอง ในการศึกษา

เรียนรู้ตามความสมัครใจและชอบใจของคน มีจินตนาการ และกำหนดเจตจำนงหรืออุดมการณ์ของตน โดยปราศจากการแทรกแซง บังคับ

2. การจัดการศึกษาจัดต้องเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิ และเสรีภาพ ในความมีเอกลักษณ์ และความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละครอบครัว และชุมชน ทั้งนี้ โดยจักไม่เข้าไปครอบงำ ทำลาย บิดเบือน หรือก้าวข้ามแทรกแซงวิถีชีวิต ภาษา ค่านิยม ภูมิธรรม วัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีค้ำชูประการทั้งปวง หากอุดหนุนและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนต่างๆ สามารถรักษาและพัฒนาระบบคุณค่าต่างๆ รวมไปถึงความคิดและความเชื่อของคนไว้ได้ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเรียนรู้จักปัญหาและเรื่องราวรวมทั้งประวัติศาสตร์ของชุมชนด้วย ด้วยการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ทั้งต้องมีหลักประกันว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ จะไม่ถูกลบเลือนโดยวัฒนธรรมส่วนกลาง วิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยต่างๆ จักต้องได้รับการเคารพและเรียนรู้เพื่อนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับ วิถีชีวิตสมัยใหม่

3. การจัดการศึกษาและสถานศึกษาต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพเรื่องการนับถือศาสนา โดยปราศจากการบังคับ ครอบงำ ชูถูกเบียดเบียนหรือก่อความรู้สึกที่ไม่ดีแก่บุคคลที่นับถือศาสนาที่ต่างไปจากศาสนาประจำชาติหรือศาสนาที่ผู้มีอำนาจในรัฐหรือผู้มีหน้าที่จัดการศึกษานับถือเลื่อมใส ไม่ว่าจะเป็นโดยการจัดหลักสูตรก็ การบริหารจัดการก็ ต้องอนุญาตและเปิดกว้างให้ผู้เรียนหรือผู้สอนสามารถเลือก นับถือศาสนาได้อย่างเสรี ให้ผู้เรียนได้สามารถเรียนรู้ศาสนาที่ผู้เรียนนับถือได้ และมีความภาคภูมิใจในศาสนาที่ตนเองนับถือ พร้อมกับที่ให้ผู้เรียนมีใจกว้างเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ไปยังศาสนาอื่นๆ ด้วย อย่างปราศจากการดูถูกเหยียดหยามหรือเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ด้วยการเปิดโอกาสให้สถาบันศาสนาและครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอน

ในการนี้ ระบบการศึกษาและปรัชญาการศึกษาจัดต้องวางอยู่บนรากฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจที่สำคัญๆ จะต้องได้รับความเห็นพ้องต้องกันจากประชาชนวงกว้าง จะต้องรับฟังเสียงคัดค้าน ต้องเปิดให้มีการโต้แย้งอภิปรายกันอย่างเต็มที่ นับหนึ่งการจัดการศึกษาต้องตั้งอยู่บนฐานของการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง จึงจะเรียกได้ว่าเป็นระบบการศึกษาที่ตั้งอยู่บนรากฐานของมนุษยชน

หลักแห่งภราดรภาพ

เมื่อมนุษยได้รับความเสมอภาพและเสรีภาพแล้ว มนุษย์จำต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เราจำเป็นต้องตระหนักว่ามนุษยเป็นหน่วยชีวิตที่มีองค์รวมสภาพความเป็นอยู่ได้โดยลำพังโดดๆ หากชีวิตเป็นข้อไขที่ร้อยโยงสัมพันธ์กัน ชีวิตทุกหน่วยจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งความสันติสุขนี้ไม่ได้หมายความว่าระหว่างมนุษยกับมนุษยต้องกันเท่านั้น หากรวมถึงมนุษยกับสิ่งมีชีวิตอื่นและธรรมชาติด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รมรงค์ให้ประชาชนคนไทยและคนที่อาศัยอยู่ในดินแดนดินไทยเห็นคุณค่าของการศึกษาและเห็นความจำเป็นในอันจะช่วยกันทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
2. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ทุกคนที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทย และรมรงค์ให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม ในทุกพื้นที่ตระหนักในสิทธิทางการศึกษาว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงได้รับการคุ้มครองและส่งเสริม
3. ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนัก ถึงสิทธิดังกล่าวของประชาชน รวมทั้งมีความเข้าใจอย่างถูกต้องถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
4. และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐ เอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา-บุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันศาสนา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน บุคคล ชุมชน สังคม ชาติ และประเทศให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชีวิตจริง ทั้งในส่วนบุคคล ชุมชน สังคม ชาติ และประเทศ
5. ให้นำเนื้อหาและหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้เป็นหนึ่งในเนื้อหาสำคัญของการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ การศึกษา รวมทั้งมีทางเลือกใหม่ๆ ทางการศึกษา
6. หลักสูตรและเนื้อหา รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่อยู่บนฐานของการเคารพในสิทธิและเสรีภาพแห่งภูมิปัญญาส่วนบุคคล ชุมชน ฯลฯ ด้วยการเปิดกว้างให้มีการถ่ายทอดทางความคิดได้ มิใช่เป็นการบังคับและยึดเยื้อให้เชื่อตาม

มาตรการคู่ขนาน

1. เร่งให้มีการศึกษาสาระสำคัญต่างๆ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทศกัณฐ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ทศกัณฐ์สิทธิมนุษยชน แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ทศกัณฐ์สิทธิมนุษยชน ฉบับที่สอง แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชน ชุมชน ได้รับทราบและเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพของคนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
2. เร่งให้มีการศึกษาเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่มีความเกี่ยวพันและผูกพันคือทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

3. เร่งให้มีการศึกษาเนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในอันที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการศึกษา ดังนี้

3.1 บททั่วไป

การศึกษา มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาตลอดชีวิต และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารวมทั้งต้องพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาซึ่งหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และพัฒนาครูอย่างค้ำคูณ

3.2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย บุคคลผู้พิการผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งผู้มีความต้องการพิเศษ บิดามารดา บุคคล ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่จัดการศึกษาแบบศูนย์ได้รับสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมให้กับผู้เรียนด้วย

3.3 ระบบการศึกษา

การศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ผลการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบสามารถเทียบโอนกันได้ไม่ว่าจะเป็นผลมาจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ สถานศึกษาจัดการศึกษาได้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบ

การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาให้มีการศึกษาภาคบังคับแก่ปี นับจากอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนย่างเข้าปีที่สิบหก การจัดการศึกษาจะได้หลากหลายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้มีกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา

3.4 แนวการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาซึ่งหลักกว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษามุ่งทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม เพื่อการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลาย ในการประเมินผลผู้เรียน และการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ

3.5 การบริหารและการจัดการศึกษา

ให้มีกระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีหน้าที่ กำกับดูแลการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษาและสนับสนุนทรัพยากร โดยบริหารงาน ในรูปคณะบุคคล มีสื่อองค์กรหลัก คือสถานศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม

กระทรวงต้องกระจายอำนาจการบริหารและการศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาได้ตามความพร้อม สถานศึกษา เอกชนจัดการศึกษาได้ทุกประเภท โดยรัฐส่งเสริมสนับสนุน และสิทธิประโยชน์อื่น

3.6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพภายในรวมทั้งประเมินคุณภาพ ภายในสถานศึกษาทุกปี และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และจัดให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการประเมิน ภายนอกอย่างน้อยหนึ่ง ครั้งทุกห้าปี

(1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงมี งบประมาณและกองทุนสำหรับพัฒนาครูคุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างพอเพียงมีกฎหมายว่าด้วย เงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการฯ มีองค์กรอิสระกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งออกและเพิกถอน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษา กระจายอำนาจการบริหารบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกถางบริหารงานบุคคล ของข้าราชการครู

สำหรับสถานศึกษาระดับปริญญา ให้เน้น ไม่ตามกฎหมายเฉพาะของแต่ละแห่ง

3.7) ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน จากรัฐ และทุกส่วนของสังคม รวมทั้งต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจ ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาให้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของคน

รัฐจัดสรรงบประมาณ ให้กับการศึกษาในฐานะมีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนา ที่ยั่งยืนของประเทศในรูปกองทุน เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายบุคคล และทุนการศึกษารวมทั้งจัดให้มีระบบ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณ

(1) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รัฐจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงการสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการโทรคมนาคมและการสื่อสาร เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมการผลิตแบบเรียนและสื่อต่างๆ อย่างเสรี พัฒนาศูนย์กลางทั้งด้านผู้ผลิตและผู้รับ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

บทเฉพาะกาล

บรรดากฎหมายและข้อบังคับ เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เดิมซึ่งคงใช้บังคับได้ ซึ่งต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ และกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ยังคงมีฐานะ และอำนาจหน้าที่เช่นเดิมจนกว่าจะได้มีการดำเนินการตามกฎหมายนี้ ภายในเวลาไม่เกินสามปี

1. ให้จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา เป็นองค์กรกรมทูลเกล้าฯ เพื่อกำหนดให้เสนอระบบโครงสร้างการแบ่งส่วนงาน เรื่องการลงทุนเพื่อการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาทรัพยากรและการลงทุนเพื่อศึกษารวมทั้งเสนอร่างกฎหมาย และปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาสามปี

2. เร่งให้รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการปฏิรูปการศึกษาโดยเร็ว สำหรับประเด็นการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาได้กำหนดไว้มีดังนี้

2.1 การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ "ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" เรียนอย่างมีความสุข

2.2 การจัดบริการทางการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 การคืนอำนาจการจัดการศึกษาแก่ทุกกลุ่มในสังคม

2.4 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

2.5 การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนและการจัดการการศึกษา

2.6 ครูและผู้บริหารการศึกษา

2.7 ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.8 สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา

2.9 การอุดมศึกษา

2.10 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3.1 ให้สถานศึกษาทุกระดับจัดทำหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน

- การศึกษาในระบบ นักเรียน นักศึกษา	บรรจุหลักสูตรการศึกษา สิทธิมนุษยชนไว้ในทุกระดับ
- การศึกษานอกระบบ กลุ่มเป้าหมายพิเศษ	การอบรมพิเศษ สำหรับกลุ่ม เฉพาะ เช่น การอบรม สำหรับแรงงาน การอบรม เลื่อนขั้น
- การศึกษาตามอัธยาศัย ประชาชนทั่วไป	รณรงค์ให้ประชาชนมี ความรู้ ความเข้าใจสิทธิ มนุษยชนพื้นฐาน

3.2 ให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ครู อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างค่อเนื่อง

3.3 ให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เข้าใจง่ายและทันสมัย

3.4 ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ให้สอดคล้อง

3.5 ให้มีการจัดห้ข้อมูลทางเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ให้มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกัน

4. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งของภาครัฐและเอกชนเพื่อการเผยแพร่ การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผ่านทางสื่อมวลชนทุกแขนงโดยนำเสนอในรูปแบบของข่าวสาร บทความ สารคดีสั้น และสโปด

4.1 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ ปฏิทิน สมุดฉีก การจัดนิทรรศการ
โปสเตอร์ สติกเกอร์

4.2 สื่อวิทยุ

4.3 สื่อโทรทัศน์

4.4 สื่อบุคคล

4.5 สื่อประเพณี สื่อท้องถิ่นต่างๆ

4.6 สื่ออินเทอร์เน็ต

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สหประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

2.2 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรม : ความหมายสากล

วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสะสมทางด้านสัญลักษณ์ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบสังคมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นสังคมทั้งหมด หรือหน่วยย่อยที่สุดทางสังคมเช่นครอบครัว

วัฒนธรรมมีทั้งด้านที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ วัฒนธรรมทางวัตถุ รวมเอาทุกสิ่ง ทุกอย่าง ที่ถูกออกแบบ ถูกทำ ถูกสร้าง ถูกดัดแปลงในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ร่วมกันทางสังคม ตั้งแต่การทำอาหาร ชารักษาโรค การทำไร่ ทำนา ทำสวน ศิลปวัตถุ การผลิตเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องกล การผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งถึงสถาปัตยกรรมและการจัดภูมิทัศน์ ส่วน วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ รวมเอา สัญลักษณ์ ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน คำต่างๆ วรรณกรรม วรรณคดี คำประพันธ์ เนื้อเพลง โน้ตดนตรี ทำว่า ฟ้อน เต้น พิธีกรรม ถ้วยศักดิ์ ลายปัก ลายแกะสลัก จนกระทั่งถึง ความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อต่างๆ ที่มีส่วนในการกำหนดรูปแบบ หรือวิถีชีวิตแบบต่างๆ ของกลุ่มชนในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม และมนุษย์กับอำนาจเหนือมนุษย์เหนือธรรมชาติรวมทั้งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับระบบสังคมต่างๆ ที่มีมนุษย์เหล่านั้นมีส่วนร่วมอยู่ด้วยวัฒนธรรมที่เป็นความคิดที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ศสนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และ จารีต ต่าง ๆ เป็นต้น

เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องตั้งข้อสังเกตไว้ว่า วัฒนธรรมไม่ได้หมายถึงสิ่งที่ผู้คนกระทำออกมาให้ปรากฏอย่างตรงไปตรงมา แต่หมายถึงความถึง ความคิดต่างๆ ที่พวกเขาและเธอมีส่วนร่วมกัน ที่ว่าด้วยสิ่งที่กระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งอาจเรียกว่า พฤติกรรมก็ได้ และวัฒนธรรมทางวัตถุที่พวกเขาใช้ ตัวอย่างเช่น การรับประทานอาหารด้วยมือก็ดี ด้วยตะเกียบ หรือ ด้วยช้อนส้อมก็ดี โดยตัวของมันเอง ไม่ใช่วัฒนธรรม หากแต่เป็นการกระทำที่ผู้คนทำลงไปแล้ว ทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรม (ความคิด) เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การกระทำต่างๆ เป็นสิ่งที่ระบุประจักษ์ของความคิด หรือวัฒนธรรมนั่นเอง เพราะฉะนั้น ตะเกียบก็ดี ช้อนส้อมก็ดี โดยตัวของมันเองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเท่านั้น เช่นเดียวกับความคาดหวังร่วมกันของผู้คนในวัฒนธรรมเดียวกัน ที่นิยามว่า การรับประทานอาหาร โดยใช้เครื่องมือเหล่านั้นเป็นวิธีรับประทานอาหารที่ถือว่าเหมาะสมในสังคมนั้น ๆ ความคาดหวังเหล่านี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น อุดมการณ์ มโนทัศน์ ค่านิยมทางสังคม และความคาดหวังต่าง ๆ ถูกจัดว่าเป็นวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงเพราะว่า ผู้คนจำนวนหนึ่งคิดเหมือนกัน หรือ คล้ายคลึงกันแค่ประการเดียว ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความคิดของผู้คนในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน เกิดมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นตัวชี้ของสังคม และความคิดคือ ผลพวงที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเหล่านั้น ดังนั้น ความคิดของผู้คนจึงไม่ใช่ปรากฏการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน หากแต่เป็นผลผลิตของวัฒนธรรม

2. วัฒนธรรม : ลักษณะพื้นฐาน

2.1 วัฒนธรรมเป็นมโนทัศน์ หรือ แนวความคิดร่วมกัน และค่านิยมทางสังคมของผู้คนในวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นข้อกำหนดมาตรฐานแห่งแบบแผนของพฤติกรรม มีผลทำให้ผู้คนในวัฒนธรรมเดียวกัน สามารถคาดคะเนพฤติกรรมของกันและกันได้ ในสถานการณ์ต่างๆ ทำให้พฤติกรรมของคนๆ หนึ่ง สอดคล้องกับผู้อื่น

2.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จากการเกิด และหรือเติบโตมาในสังคม วัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่ติดกับตัวมนุษย์มาตามธรรมชาติ หากแต่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอด หรือเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้ง ก็มีผู้เรียกว่า กระบวนการ “ผลิตซ้ำ” ทางวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในครอบครัว โรงเรียน และประสบการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับ และสั่งสมมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม อันนี้ จากกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอด หรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมนี้เอง มนุษย์สามารถเข้าใจและตัดสินใจได้ว่า คนควรมีพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ โดยนัยนี้ มนุษย์จึงรับเอาอุดมการณ์ ทักษะ ค่านิยมทางสังคม และความเชื่อที่สังคมยอมรับมาเป็นของตน

2.3 วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาในความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระหว่างมนุษย์มีต้นกำเนิด และดำเนินไปบนการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ภาษเป็นระบบสัญลักษณ์ที่สำคัญ ช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆ แล้วถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไปได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนั้น ภาษายังทำให้มนุษย์สามารถคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ได้โดยการตั้งคำถาม การให้คำอธิบาย และการสร้างคำ และมโนทัศน์หรือความคิดใหม่ๆ เป็นต้น

อนึ่ง บางสังคมไม่มีการคิดค้นภาษาเขียนขึ้นมาใช้ จึงมีแค่ภาษาพูด ดังนั้น การใช้สัญลักษณ์จึงปรากฏในภาษาพูดและสัญลักษณ์รูปแบบอื่น เช่น ภิรุษาทาทาง และ ภาษาเครื่องหมายต่างๆ

2.4 วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญาทั้งมวล ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมจึงทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างมีแบบแผน กับทั้งยังช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์ และสภาพแวดล้อมในแนวทางของการ “พัฒนาอย่างยั่งยืน”

2.5 วัฒนธรรมเป็นที่มาของกระบวนการที่มนุษย์กำหนด นิยาม ความหมายให้กับชีวิต สรรพสิ่ง และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งการสร้างอัตลักษณ์ หรือความเป็นตัวตนของคนๆ หนึ่งที่อยู่ในวัฒนธรรมนั้น กระบวนการนี้ อาจปรากฏในรูปของความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ค่านิยม จักรวาลวิทยา จนกระทั่งถึง “แฟร้ง” หรือการแต่งกาย เพลงและดนตรีของวัยรุ่นในสังคมที่มีและกำลังสร้าง “อนุวัฒนธรรม” ของกลุ่มคน

การกำหนดนิยามความหมายนี้ มีหลายเรื่อง เช่น เรื่องอำนาจ ความงาม ความรัก สงครามกับสันติภาพ และความเป็นมนุษย์ เป็นต้น จากนั้นนำไปสู่การสร้าง “แนวความคิด” ต่างๆ ขึ้นมา เช่น แนวความคิดพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครอง ระบบครอบครัวหรือญาติ เป็นต้น

ในกระบวนการ กำหนดนิยามหรือให้ความหมายกับชีวิต กับสิ่งต่างๆ และ ปรากฏการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นรอบตัวนี้เอง มนุษย์ได้สร้าง “สถาบัน” หรือ “องค์กร” ทางสังคมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รองรับการให้ความหมายดังกล่าว เช่น เมื่อมีการกำหนดนิยามความหมายของอำนาจ ก็ย่อมมีการจัดตั้ง สถาบัน หรือองค์กรทางการเมืองขึ้นมาอย่างสอดคล้องกับการตีความดังกล่าว เช่น เกิด “รัฐ” “รัฐบาล” และ “ระบบราชการ” เป็นต้น

อนึ่ง การให้ความหมายหรือการตีความดังกล่าว ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง หรือให้ความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม อันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ และเนื้อหาของสถาบันทางสังคมตลอดจนวิถีชีวิตหรือความสัมพันธ์ต่างๆ ในสังคมตามมา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั่นเอง ตัวอย่างเช่น เมื่อการตีความ หรือ ให้ความหมายเรื่องอำนาจเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยตีความว่าอำนาจเป็นของผู้ปกครองหรือของรัฐ กลายเป็นอำนาจเป็นของประชาชน รูปแบบของสถาบันการเมืองก็จะเปลี่ยนจากการรวมศูนย์อำนาจรัฐอยู่ที่คนบางกลุ่ม เป็นการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการใช้อำนาจทุกขั้นตอน เป็นต้น

กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือในกระบวนการกำหนดนิยามความหมายดังกล่าวนี้เอง สิ่งที่เราเรียกว่า “วาทกรรม” ต่างๆ ถูก “สร้างขึ้น” เช่น วาทกรรมว่าด้วยอำนาจ เป็นต้น วาทกรรมใดจะมีพลังอยู่ในสังคมมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่างๆ ในสังคมนั้น ๆ

2.6 วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีหลายสาเหตุ เช่น อาจเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง อาจเกิดจากความขัดแย้งและปรับตัวภายใน อาจเกิดจากการเผยแพร่หลักคิด วัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง เข้าไปสู่อีกสังคมหนึ่ง ทั้งโดยวิธีการที่รุนแรงและหรือวิธีการที่ไร้ความรุนแรง เช่น การใช้สื่อมวลชนต่างๆ เป็นต้น อนึ่ง ในปรากฏการณ์จริง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อาจเกิดจากหลายๆ ปัจจัยในขณะเดียวกันก็ได้

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจะสัมฤทธิ์ได้เป็นรูปธรรม ก็ต่อเมื่อผ่านการใช้สัญลักษณ์ เช่น ภาษาซึ่งอาจเป็นได้ทั้งภาษาพูดหรือภาษาเขียนก็ได้ ดังนั้น การสร้างคำพูด หรือภาษาใหม่ ในนัยของการตีความ หรือให้ความหมายใหม่นี้ คือการสร้าง “วาทกรรม” ใหม่ขึ้นมาในสังคม โดยผู้คนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายในทางความคิด อำนาจและวิถีชีวิต วาทกรรมใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้ บ้างก็จะท้าทายและ “ล้ม” วาทกรรมเก่าลงไป การถือล้มและสร้างวาทกรรมใหม่คือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั่นเอง

2.7 ในสังคมหนึ่งหรือในประเทศหนึ่งมักประกอบขึ้นด้วยประชากรหลายกลุ่ม ชาติพันธุ์หรือหลายภูมิภาคทางชาติพันธุ์ หลายสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หลายศาสนา มีผู้คนที่มีเพศ และเพศสภาพ คือความเป็นเพศที่ถูกสร้างขึ้นทางสังคม-วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และหลากหลายทางช่วงอายุ ประชากรกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ต่างมีความคิดและวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งเรียกว่าเป็น “อนุวัฒนธรรม” ต่างๆ ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมใหญ่แต่อาจไม่เหมือนกับวัฒนธรรมใหญ่ของสังคมหรือของประเทศนั้นเสียเลยทีเดียว กล่าวคือมีความแตกต่างอยู่ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องปกติและถือว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ เพราะความหลากหลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ และพัฒนาการของธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพียงไร ความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

2.8 ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การเกิดขึ้นของระบอบการปกครองใหม่ต่างๆ ในนามของประเทศต่างๆ ทำให้เกิดปรากฏการณ์สองด้านใหญ่ทางวัฒนธรรม คือ

(1) เกิดอาณานิคมภายในทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ประเทศต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีพรมแดน หรืออาณาเขตซ้อนทับ หรือ “ครอบ” เขตวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กลายเป็น “วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย” ในหลายกรณีวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ถูกกลืน ถูกทำลาย หรือถูกกดให้อยู่ในสถานภาพที่ต่ำต้อย ภาวการณ์นี้สะท้อนให้เห็นในการเมืองของการสร้างรัฐชาติ ที่มีลักษณะเชิงเดี่ยวทางวัฒนธรรม (เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม) ทั้งนี้ เพื่อหวังผลทางด้านการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง

(2) เกิดอาณานิคม หรือจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ บางครั้งเราเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า ลัทธิล่าเมืองขึ้นบ้าง ลัทธิอาณานิคมบ้าง ซึ่งหากมองผิวเผินดูเหมือนว่า เป็นการครอบงำทางเศรษฐกิจ และการเมือง แต่แท้จริงแล้ว เป็นการครอบงำทางวัฒนธรรมอีกด้วย ส่วนจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม หมายถึงรูปแบบของการครอบงำทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น นับแต่ลัทธิอาณานิคมแบบเก่าสิ้นสุดลงไปแล้ว การครอบงำแบบใหม่ กระทำไปภายใต้บรรยากาศของระบบเสรีนิยมที่ สินค้าถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรม และวัฒนธรรมถูกทำให้กลายเป็นสินค้า กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ สินค้าที่นำมาจากโลกอุตสาหกรรม ถูกนำไปขายในประเทศนอกโลกอุตสาหกรรม (ประเทศด้อยพัฒนา ถ้าถึงพัฒนาหรือประเทศกำลังได้) แต่กระบวนการค้าขายดังกล่าวนี้ มีไร้การค้าขายธรรมดา หากแต่เป็นการทำให้การบริโภคสินค้าเหล่านั้น กลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ของผู้นั้นในประเทศนอกโลกอุตสาหกรรม ในขณะที่ตัวคนขายได้ครอบอำนาจทางการค้าและการเมืองของประเทศสองกลุ่มที่ค้านั้น ประเทศนอกโลกอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องนำ วัฒนธรรมของคนออกมาขายเป็นสินค้า เช่น ภายใต้อาณัติของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเพณี พิธีกรรม ศิลป และโบราณวัตถุ ฯลฯ กลายเป็นสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อหาออกไปจากประเทศนอกโลกอุตสาหกรรม

(3) เกิดการโจรกรรมทางวัฒนธรรม การโจรกรรมวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ศิลปวัตถุ วัตถุโบราณ ภาษาคำพูด และ ฯลฯ เกิดขึ้นตลอดมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในบางยุคบางสมัยก็เป็นการขโมย หรือนำไปโดยพลการด้วย ถือว่าเป็นประเทศเมืองขึ้น ปัจจุบัน การโจรกรรมวัฒนธรรมโดยวิธีการเดิม ก็ยังดำเนินอยู่บ้างในรูปของการซื้อขาย บ้างก็ในรูปของการลักลอบซื้อขายนำออกไปต่างประเทศ มีทั้งเป็นการกระทำระดับปัจเจกชน ไปจนถึงเป็นขบวนการที่มีการจัดระบบอย่างรัดกุม ตัวที่ถูกค้ามีทั้งเอกชน บริษัท และสถาบันทางศิลป เช่น พิพิธภัณฑ์

ส่วนวัฒนธรรมทางความคิด เช่น สิ่งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมือง ก็ตกอยู่ในภาวะที่มีการลักลอบ หรือขโมยเอาไป แล้วนำไปพัฒนาเพิ่มเติม จากนั้นก็นำไปจดสิทธิบัตร กลายเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทข้ามชาติแห่งประเทศที่ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จากนั้นก็ผลิตออกมาขายเป็นสินค้าด้วยซ้ำ เช่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค แบบพื้นบ้านพื้นเมือง ที่ปรากฏในรูปธรรมของตำรายาพื้นบ้าน สมุนไพร ต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงพิธี เช่น ดนตรี และมรดกทางวัฒนธรรม และสัตว์ต่าง ๆ ทั้งในฐานะที่เป็นภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพที่ผู้คนในวัฒนธรรมหนึ่ง สะสมความรู้ผ่านการทดลอง และปฏิบัติจริงในการดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนผ่านกระบวนการสืบทอด หรือ ผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน อีกด้วย

ไม้ค้ำ หรือ ทำนองเพลง ทำนองขับร้องต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรมทางความคิดด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะในบางสังคม ถึงขนาดนี้ มิได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวโน้ตสากล หรือไม่ได้บันทึกใส่อุปกรณ์บันทึกเสียงเอาไว้ หากแต่สืบทอดกันต่อๆ มาจากปากหนึ่งสู่ปากหนึ่ง ในแนวของวรรณกรรมมุขปาฐะ : หรือ มุขปาฐะ

2.9 วัฒนธรรมทั้งหลาย ไม่มีลำดับชั้นสูงต่ำจึงเปรียบเทียบในนัยแห่งความเจริญหรือถดถอย เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นประสบการณ์และกระบวนการทางประวัติศาสตร์ของแต่ละสังคม บ้างก็ต่างกาล บ้างก็ต่างเทศ วัฒนธรรมของแต่ละสังคม หรือกลุ่มชนมีคุณค่าในตัวของมันเอง ดังนั้น จึงไม่มีการกำหนดคุณค่าว่า วัฒนธรรมใดดีกว่า หรือเหนือกว่าวัฒนธรรมอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมในโลกจึงมีความเป็นวัฒนธรรมเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ รวมถึงสิ่งที่เรียกว่าเป็น “อนุวัฒนธรรม” ด้วย

2.10 วัฒนธรรม หมายความว่ารวมถึง การปรากฏตัวในรูปแบบต่างๆ ของวัฒนธรรมในทุกเทศและกาล กล่าวคือทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต (ในกรณีของการถอดเขียนหรือกรอกลงไปใช้ในอนาคต) ดังเช่น ศาสนาที่ทางโบราณคดี/ประวัติศาสตร์ วัตถุและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ภาษากาย ภาษเขียน ภาษปาก ภาษแกะสลัก ภาษจักสาน ภาษปัก ภาษทอ ภาษพิมพ์ ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม การเฉลิมฉลองต่างๆ เทคโนโลยี ทัศนศิลป์ ศิลปการแสดงต่างๆ เนื้อร้อง โน้ตดนตรี ทำร่ำทำต้นวรรณกรรม วรรณคดี คำานานปรัมปรา นิยาย ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ พืชสัตว์และดินแร่ต่าง ๆ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพทั้งที่บันทึกเอาไว้ในระบบสัญลักษณ์ ต่าง ๆ และที่เป็นมุขปาฐะ

2.11 วัฒนธรรมเป็นสิ่งบ่งบอกว่า ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งแตกต่างจากประชากรของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ส่วนอนุวัฒนธรรมเป็นสิ่งบ่งบอกว่าประชากรของสังคม-วัฒนธรรมหนึ่ง มีหลายกลุ่ม ถึงแม้จะอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน แต่ยังมีผลแตกต่างบางประการในระบบคิด วิถีคิดและวิถีชีวิตอื่น เนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการและความเจ็บป่วยทางกายและจิต เป็นต้น

3. สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม หมายถึงสิทธิของบุคคล กลุ่มสถานภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชน องค์กร และประเทศที่จะฟื้นฟู ดำรงรักษาไว้ ประยุกต์ใช้พัฒนา และคุ้มครองอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม (ตามความหมายใน 1.1 และ 1.2) ของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มสถานภาพ ชุมชนและประเทศ อันเป็นอัตลักษณ์ แห่งการแสดงให้เห็นซึ่งความแตกต่างจากประชากรในวัฒนธรรม หรือ อนุวัฒนธรรมอื่น

หมายถึงสิทธิที่จะแสดงตนอย่างเปิดเผย ควบคู่ไปกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรม หรืออนุวัฒนธรรมอื่นได้ โดยที่องค์การระหว่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติ รัฐ และองค์กรต่างๆ ไม่ว่า ของรัฐ หรือ เอกชน ชุมชน ตลอดจนบุคคล ต้องเคารพในสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การเหยียดหยาม การข่มขู่ คุกคามทุกรูปแบบ

4. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม หมายถึง การเลือกปฏิบัติ การกีดกัน การเหยียดหยาม คุกคาม ระวัง ห้ามหรือเป็นอุปสรรค มิให้บุคคลกลุ่มสถานภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชน องค์กร และประเทศที่จะฟื้นฟู ดำรงรักษาไว้ ประยุกต์ใช้ พัฒนา และคุ้มครอง ตลอดจนการแสดงตนอย่างเปิดเผย ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และอนุวัฒนธรรมของกลุ่มสถานภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชน องค์กร และประเทศอันเป็นการกระทำโดยสมัครใจ

หมายถึงการพยายามกลืนทางวัฒนธรรม โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจ

หมายถึงการกลืนใจกรรม ชื่อของทางวัฒนธรรม ภายในประเทศและข้ามประเทศ โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

หมายถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ โดยยังไม่ได้รับการอนุญาต หรือยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ

หมายถึงการลดคุณค่าของวัฒนธรรมหนึ่ง ให้กลายเป็นสิ่งตกขมขื่น ถ้ามัธย หรือ ไม่เหมาะสมบนฐานคิด หรือ "มาตรฐาน" ของวัฒนธรรมอื่น หรือทำให้มีสภาพเป็นเพียงวัตถุ และหรือสินค้า หรือการแสดงต่างๆ อย่างปราศจากคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จิตใจหรือจิตวิญญาณตามความหมายของเจ้าของวัฒนธรรมนั้น

อนึ่ง การที่บุคคล กลุ่มสถานภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ที่เป็นชนกลุ่มน้อย ชุมชน อัตถิปฏิบัติวัฒนธรรม หรืออนุวัฒนธรรมของตนเอง ไม่เป็นเงื่อนไขข้อห้ามมิให้พวกเขาและเธอเข้าร่วมในวัฒนธรรม (ใหญ่) ของประเทศ

สภาพปัญหา

1. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม ประเทศไทยประกอบขึ้นด้วย ประชากรหลาย กลุ่มชาติพันธุ์ และหรือหลายภูมิภาคทางชาติพันธุ์ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างมีวัฒนธรรมของตนเอง ที่มีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น นอกจากนั้น วัฒนธรรมไทยยังประกอบด้วยวัฒนธรรมของส่วนกลาง และวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่นับานต่าง ๆ ที่หลากหลาย หากแต่ในบางยุค บางสมัย ประเทศไทย คำนึงนโยบายการปกครองบริหารประเทศในแนวทางของการสร้าง ชาติแบบรัฐเดี่ยว ที่มีการรวมศูนย์ อำนาจเข้าสู่รัฐในส่วนกลาง จึงนำไปสู่ความพยายามในการสร้าง “เอกลักษณะ” ไทย ซึ่งมีนัยของความเป็น หนึ่งเดียว อันผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงของวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อน หลากหลาย ผสมผสาน และ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ภายใต้กระบวนการนี้ ประเทศไทยจึงเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนไทยไปโดยปริยาย ผ่านทางนโยบายการปกครอง การบริหาร การศึกษา และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น จึงอยู่ในปัจจุบัน เจือปนทางด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากอดีต แต่ระบบคิด และท่าทีของประเทศไทย อันจะส่งผลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้านวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะต่อวัฒนธรรมของ “ชนกลุ่มน้อย” และ “วัฒนธรรมท้องถิ่น”

2. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมโดยกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในกรณีนี้สามารถแยกพิจารณาได้สองลักษณะคือ

2.1 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมโดยประจักษ์เป็น “ชนกลุ่มใหญ่” ต่อ ประชากรที่ถูกถือว่าเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในกรณีนี้ผู้ละเมิดมิใช่รัฐ หากแต่เป็นบุคคล กลุ่มคน หมู่คณะ ศาสนิก มุสลิมนิหรือองค์กรเอกชน เป็นต้น

2.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมโดยประชากรที่ถูกถือว่าเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ต่อประชากรที่ถูกถือว่าเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ในกรณีนี้อาจกระทำโดยบุคคล กลุ่มคน หมู่คณะ ศาสนิก มุสลิมนิหรือองค์กรเอกชนของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่ต่างวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่นับถือศาสนาต่างกัน เป็นต้น

4. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน และ มีวัฒนธรรมเดียวกันด้วย เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมบนฐานของความแตกต่างทางสถานภาพ ชนชั้น เพศ เพศสภาพ อายุ และลักษณะทางร่างกาย เช่น ความพิการ ความเจ็บป่วย และหรือลักษณะทางจิตใจ เช่น ผู้ป่วยโรคจิต โรคประสาท เป็นต้น

5. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ

5.1 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ โดยรัฐหนึ่งกระทำต่อรัฐหนึ่ง และหรือประชากรของอีกรัฐหนึ่ง

5.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ โดยบรรษัทข้ามชาติ

5.3 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม โดยองค์กรระหว่างประเทศ

5.4 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม โดยองค์กรเอกชนข้ามชาติ

5.5 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมในภาวะสงคราม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมมีเป้าหมายเพื่อรับรองความเป็นมนุษย์ แต่เนื่องจากความเป็นมนุษย์ต้องประกอบขึ้นด้วยสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นปัจเจกชน กับส่วนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มชุมชน และสังคม วัฒนธรรมจึงต้องรับรองมนุษย์ทั้งในสองฐานะ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอด และการพัฒนาของปัจเจกชน กลุ่ม ชุมชนและสังคมพร้อมกันไป ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมนอกจากจะต้องไม่ทำลายแล้ว ก็ยังต้องส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคและภราดรภาพ ระหว่างมนุษย์ ในฐานะที่เป็นปัจเจกชน และพร้อมกันนั้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพของปัจเจกชน ก็ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ สิทธิมนุษยชนกับวัฒนธรรมจะต้องได้รับการบูรณาการให้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดและแนวนโยบายการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ยอมรับความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่นการเป็นชาติที่มีร้อยวัฒนธรรมอยู่ด้วยกันได้
2. นำแนวนโยบายการเป็นชาติที่มีร้อยวัฒนธรรมอยู่ด้วยกันได้ มาปฏิบัติโดยการพยายามบูรณาการเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมเข้ากับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกสาขาและทุกกลุ่มเป้าหมาย
3. ให้เกียรติ เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยยึดหลักประเพณีกลมกลืนทางวัฒนธรรมไม่ใช่ว่าการบังคับ
4. ให้รักษาวัฒนธรรมและไม่ละเมิดวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อยไม่บังคับให้วัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อยมาอยู่ในกลุ่มใหญ่
5. ให้รัฐ เอกชน และคนในท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มืองค์กรวัฒนธรรม ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ในการแต่งกาย ความคิด วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

2.3 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านอาชีว

แม้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ รวมทั้งแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของทุกประเทศ ไม่ระบุถึงสิทธินี้ มีแค่สิทธิในการทำงาน แล้วก็นี้อาจจะเป็นสิทธิแรงงาน แต่หากพิจารณาจากความหมายและเนื้อหาของสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรม หรือพิจารณาเนื้อหาของสิทธิเฉพาะกลุ่ม เช่น สิทธิสตรี สิทธิคนงาน สิทธิเกษตรกร สิทธิของข้าราชการ สิทธิสื่อสารมวลชน ฯลฯ จะเห็นว่า สิทธิดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีอาชีพและประกอบอาชีพของคนเราเป็นสำคัญ เมื่อเอาสิทธิเหล่านี้มารวมกันก็จะตกผลึกเป็นสิทธิมนุษยชนด้านอาชีว โดยมีเนื้อหาในมุกกว้าง 3 ประการ ดังนี้

1. สิทธิของบุคคลที่จะมีอาชีพ มีงานทำ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิตและเป็นที่มาของปัจจัยในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว

2. เสรีภาพในการเลือกอาชีพ ตามความชอบ บุคลิกภาพ ความถนัด ความสามารถหรือคุณสมบัติของตน รวมทั้งตามความจำเป็นของครอบครัว ประเทศและวัฒนธรรมของชุมชนและสังคม

3. สิทธิของบุคคลในการประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 และกฎหมายเฉพาะของการประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งมีแทบทุกอาชีพหลักๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พระราชบัญญัติข้าราชการ คุฏ ทนายความ แพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักธุรกิจ ช่างเทคนิค ฯลฯ สิทธิประการนี้หมายถึงสิทธิเป็นเจ้าของ สิทธิดำเนินการอย่างเสรี และสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์ และค่าตอบแทนอันชอบธรรมจากการประกอบอาชีพ สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐและไม่ถูกกีดกัน ดูหมิ่นเหยียดหยาม

สำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการแนบว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านอาชีวนั้น จำเป็นต้องพิจารณาในกรอบของรัฐธรรมนูญมาตรา 50 ได้บัญญัติเป็นการรับรองสิทธิดังกล่าวโดยการหมายถึงบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม แต่ที่ได้มีการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวไว้ภายใต้เงื่อนไขบางประการตามที่รัฐกำหนดซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของรัฐและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และได้มีบทบังคับให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการมีนโยบายและโครงการที่ส่งเสริมให้คนมีอาชีพอยู่ในมาตรา 86

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้รัฐบาลต้องส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสและควรปฏิบัติในด้านการจ้างงานและการประกอบอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายในการห้ามเลือกปฏิบัติสิทธิในการจ้างงานหรือการประกอบอาชีพ แนวคิดและมาตรการเหล่านี้อยู่ในในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยกเว้นในกรณีที่การแบ่งแยก กีดกันหรือการด้อยกว่านั้นสืบเนื่องมาจากลักษณะของงานต้องใช้บุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะ ขณะเดียวกันการคุ้มครองให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมในการทำธุรกิจก็ได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าซึ่งอยู่ในระหว่างกรพิจารณาของรัฐสภา สำหรับคนไร้สัญชาติและคนต่างด้าวย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านอาชีว เช่นเดียวกับด้านอื่นๆ ภายใต้

รัฐธรรมนูญมาตรา 4 ที่รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มาตรา 26 การใช้อำนาจโคขององค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

สภาพปัญหา

ปัจจุบันประชากรไทยส่วนใหญ่มีอาชีพและประกอบอาชีพภายใต้ระบบสังคมและการเมืองที่ค่อนข้างเสรีในขณะเดียวกันรัฐโครัฐบาลและระบบข้าราชการยังมีบทบาทในการกำหนดอนุญาต อนุมัติ วางกฎระเบียบ ส่งเสริมและควบคุมการประกอบอาชีพของพลเมืองเกือบทุกประเภท แต่ทว่าแนวทางการพัฒนากฎหมาย นโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลมักจะมุ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโครวมและรายได้จากภาษีอากร สถาปน์และระบบการเมืองการบริหารและวัฒนธรรมสังคมยังคงเอื้ออำนาจต่อการแสวงหาผลประโยชน์จากการมีอภิสิทธิของผู้ดำรงตำแหน่งหรือมีอำนาจหน้าที่การบังคับใช้กฎหมายหย้คอบขานและเลือกปฏิบัติ ขาดระบบการตรวจสอบและควบคุมที่ดี จึงมีการคอร์รัปชัน และไม่มีประสิทธิภาพทุกระดับทั่วประเทศ ส่งผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะทำให้ผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ต้องลงทุนหรือมีรายจ่าย ประสบปัญหาและมีอุปสรรคมากขึ้น พฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ

แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่จะทำให้ทุกคนมีอาชีพได้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ศักยภาพได้ขึ้นอยู่กับการมีกฎหมายคุ้มครองแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพยังคงมีอยู่อันเนื่องมาจาก

1. การขาดการเคารพสิทธิของกันและกันอันเนื่องมาจากเจตคติ
2. การอ่อนค้อยในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความมั่นคงรรมกับทุกฝ่าย
3. สถานะทางเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงของประเทศไม่เอื้อต่อการเปิดเสรีทางด้าน

อาชีพเพราะยังมีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองคนในชาติรัฐก่อน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คำนึงการให้มีการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบแก่ประชาชนทางด้านสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ
2. เร่งรัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายโคไม่มีการเลือกปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ และส่งเสริมให้ผู้ใ้แรงงานมีความเข้าใจในกฎหมายและส่งเสริมการจัดให้มีองค์กรควบคุมกลุ่มของตนเองแทน

3. ตำรวจ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการประกอบอาชีพต่างๆ ให้สอดคล้องและอยู่บนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ

4. เร่งรัดให้มีการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่ขจัดปัญหาความยากจนและก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี การเคารพการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่ความสมานฉันท์ของสังคม

5. คำนึงการให้มีกลไกในการพิจารณาบทบทวนทิศทางของนโยบายต่างประเทศของไทย ที่จำเป็นต้องนำเอาปัจจัยในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ศาสนา วัฒนธรรม และความสอดคล้องกับ ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทยมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการ กำหนดนโยบายเชิงรุกที่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของไทยได้ในระยะยาว เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิด ปัญหาของการแข่งขันสิทธิในการประกอบอาชีพอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างคนในชาติรัฐ คนต่างศาสนา คนไร้สัญชาติ คนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ผู้หนีภัย

6. รัฐควรคุ้มครองอาชีพของคนไทย อาชีพของกลุ่มด้อยโอกาส เช่น อาชีพตามลี้ภัยแรงงาน

7. รัฐควรพิจารณาให้มี “พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานของเกษตรกร” เนื่องจาก เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทย

8. รัฐควรจัดหาแหล่งเงินทุนที่เอื้อต่อกลุ่มมุสลิม เนื่องจากกลุ่มมุสลิมไม่มีแหล่งเงิน สนับสนุนระบบที่ไม่มีดอกเบี้ย

2.4 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข

สิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข หมายถึง การที่บุคคลมีสิทธิในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งในปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้แล้วตามมาตรา 52 ดังนั้น รัฐจึงต้องจัดบริการด้านการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนทุกคนมี สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในระดับสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น สิทธิที่จะได้รับบริการด้านการสุขภาพ ก็คือ สิทธิของปัจเจกบุคคลที่มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการเพื่อสุขภาพ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นมีความสามารถจะรับภาระค่าบริการเหล่านั้นได้หรือไม่ก็ตาม

ดังนั้น แผนปฏิบัติการแนบมาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้มีการส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหาอื่นจะนำไปสู่ความสมบูรณ์ทั้งด้าน สุขภาพกายและจิตของประชาชน ตลอดจนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

1. การให้บริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชน

สภาพปัญหา

1. ระเบียบบางส่วนของคู่มือผู้เป็นอุปสรรคทำให้การให้บริการทางสาธารณสุขไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ห่างไกลจะไม่มีโอกาสได้ใช้บริการด้านสาธารณสุข หรือไม่มีแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ประจำ

2. การเหลื่อมล้ำในการให้บริการด้านสาธารณสุขระหว่างชนบทกับเขตพื้นที่ในเมือง มีผลให้คุณภาพ/มาตรฐานของการให้บริการของสถานอนามัย/สถานบริการสาธารณสุข ในแต่ละจังหวัดต่ำกว่ามาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลและมาตรฐานการพยาบาลในชุมชนที่รัฐได้จัดงบและเผยแพร่ให้กับสถานบริการ สาธารณสุขนำไปใช้

3. คุณภาพของชาวชนบทและอุปกรณ์ทางการแพทย์ซึ่งรัฐจัดหาให้สถานบริการสาธารณสุขมีคุณภาพไม่ดีพอและมีไม่เพียงพอหรือไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะเชี่ยวชาญผู้เจ็บป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเน้นการรักษาสุขภาพโดยเฉพาะทางกายเมื่อเจ็บป่วยแล้ว มากกว่าการพิจารณาทางป้องกันและส่งเสริมสุขภาพให้ประชากร ได้มีโอกาสมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจอย่างจริงจัง ทั้งถึงและต่อเนื่อง

5. ความครอบคลุมของหลักประกันสุขภาพแก่ทุกคนตามฐานะและโครงการสวัสดิการประชาชนด้าน การรักษาพยาบาล สำหรับผู้มีรายได้น้อย ผู้ถูกเลิกจ้าง ผู้ตกงานและผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ในสังคมถือว่ายังไม่ทั่วถึง

6. การให้บริการด้านสาธารณสุขขาดความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการรักษาหรือการป้องกัน

7. การที่มีความพยายามผลักดันให้โรงพยาบาลรัฐออกนอกกรอบเป็นการหลักภาระให้
แก่ประชาชน

สาเหตุ

1. การขาดแคลนงบประมาณในการก่อสร้างสถานอนามัยหรือสถานบริการสาธารณสุขใน
ท้องที่ที่ห่างไกลซึ่งต้องใช้งบประมาณสูงมาก
2. การขาดแคลนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข เพื่อให้บริการสาธารณสุขหรือส่งเสริม
งานด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน
3. การประหยัดงบประมาณในการซื้อยาและเวชภัณฑ์หรือมีการทุจริตในการซื้อยาและ
เวชภัณฑ์อาจทำให้ไม่ได้รับยาที่มีคุณภาพหรือทำให้การให้บริการด้านสาธารณสุขต่ำกว่ามาตรฐานที่
กำหนดไว้
4. นโยบายของรัฐเน้นด้านการรักษาพยาบาลมากกว่าด้านเวชกรรมป้องกันอย่างจริงจัง
และต่อเนื่อง
5. กฎหมายเกี่ยวกับการประกันสุขภาพของประชาชนยังไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ
6. การสาธารณสุขละเลยภูมิปัญญาไทย เช่น สมุนไพรในการให้บริการรักษาประชาชน
ซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่ายาแผนปัจจุบัน

ผลกระทบ

1. ประชาชนไม่ได้รับบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างสะดวกและทั่วถึง
2. ประสิทธิภาพของการรักษาพยาบาลไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษา
พยาบาลที่ได้ผลอย่างสูงสุด
3. ประชาชนจำนวนมากมีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ
ในการป้องกันและรักษาโรค
4. ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาสในสังคมไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่มี
ประสิทธิภาพตามมาตรฐานในการบริการด้านสาธารณสุขที่กำหนดในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การให้บริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง
- จัดให้มีมาตรการประกันการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น แม้ว่าในปัจจุบันจะมี
ระบบประกันสังคมแต่ระบบนี้ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทุกกลุ่ม โดยรัฐต้องจัดมาตรการการซึ่งเป็นการ
ประกันให้ประชาชนมั่นใจได้ว่า คนจะได้รับบริการด้านสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมโดย
เฉพาะผู้ยากไร้จะต้องได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

- สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณสุขในระบบประกันสุขภาพและสวัสดิภาพด้านสาธารณสุข

- จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ต่างๆทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบท รวมทั้งรถแพทย์เคลื่อนที่

- จัดตั้งกองทุนสาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนซึ่งเกิดจากการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุกะทันหัน ตลอดจนจัดตั้งศูนย์สุขภาพในระดับชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. จัดให้มีบริการด้านสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน

- ปรับปรุงและพัฒนาสถานบริการสาธารณสุขระดับท้องถิ่นให้เหมาะสมกับชุมชน นั้น ๆ และกำหนดให้มีทางเลือกหลากหลายให้แก่ผู้ป่วยไม่เฉพาะการรักษาแผนปัจจุบัน รวมทั้งการจัดให้มีอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและมีจำนวนเพียงพอที่จะสามารถให้บริการในทุกท้องที่ได้มีโอกาสใช้บริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับการให้บริการสาธารณสุขในเมือง

- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครือข่ายในการให้บริการระหว่างสถานพยาบาลของรัฐและระหว่างรัฐกับเอกชน โดยเฉพาะการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

- สนับสนุนและส่งเสริมการให้บริการรักษาพยาบาลแบบครบวงจร

- ให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการให้บริการด้านสาธารณสุข

- รัฐควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือในระบบบริการด้านสาธารณสุข

เช่น เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ป้อนเด็กเลี้ยงเป็นต้น โดยจัดให้มีการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ และจัดสวัสดิการให้เหมาะสมกับการะหน้าที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดเวลาของแผน

3 มาตรฐานและคุณภาพของสถานและเวชภัณฑ์

- กำกับดูแลการใช้จ่ายด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับสถานและเวชภัณฑ์โดยกำหนดคนโอบายด้านการเงินการคลัง เพื่อลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยลง โดยเฉพาะการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์ ตลอดจนเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีราคาแพงเกินความจำเป็น และแก้ไขระเบียบกระทรวงสาธารณสุขเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการทางสาธารณสุข การเพิ่มเวชภัณฑ์ ปรับปรุงยาบัญชีหลักเพื่อให้สถานอนามัยเป็นสถานบริการทางสาธารณสุขเบื้องต้นที่มีคุณภาพ

- เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีหลักแห่งชาติโดยเข้าเป็น

คณะกรรมการ

- ส่งเสริมการพัฒนาแพทย์แผนไทยหรือการรักษาโรคด้วยสมุนไพรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและสามารถผสมผสานกับระบบสาธารณสุขแผนปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบุคลากรและสถานบริการแพทย์แผนไทยให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ

- สนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยข้อมูลวัตถุดิบ

- ให้มีการแสดงค่าบริการด้านสาธารณสุขโดยชัดเจนเพื่อให้ประชาชนทราบราคาค่าบริการที่แน่นอน

ค่าบริการที่แน่นอน

4. เพิ่มความหลากหลายในการให้บริการด้านสาธารณสุข

5. ให้การศึกษาระยะปฐมภูมิทั้งการป้องกัน การใช้ยา และการปฏิบัติตัวเบื้องต้น

ในการดูแลตนเอง

2. การขาดแคลนบุคลากร

สภาพปัญหา

1. บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่จบใหม่จะรวมตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ทำให้สถานื่อนามัยหรือสถานบริการสาธารณสุขขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่อยู่ประจำจึงส่งผลให้ประชาชนในภูมิภาคหรือในชนบทไม่สามารถได้รับการรักษาโรคได้ทันเพราะต้องเดินทางเข้ามารับการรักษามองหรือต้องเดินทางมายังกรุงเทพฯ

2. บุคลากรทางการแพทย์เน้นการศึกษาทางแพทย์เฉพาะทาง โดยมีได้มุ่งเน้นแพทย์เวชปฏิบัติหรือการให้บริการทางการแพทย์ระดับต้น

3. บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มออกจากระบบราชการมุ่งสู่เอกชนมากขึ้น อันเนื่องมาจากได้รับค่าตอบแทนมากกว่า

4. ขาดงบประมาณในการรองรับการจ้างงานบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุข

สาเหตุ

1. บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขไม่ประสงค์จะไปปฏิบัติหน้าที่ในถิ่นทุรกันดารอันเนื่องมาจากความไม่สะดวกสบายของการคมนาคมและที่พักอาศัย รวมทั้งขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความรู้ใหม่หรือมักไม่ได้รับการพิจารณาให้ศึกษาค่าเฉพาะทาง

2. ผลตอบแทนที่สูงของการรักษาเฉพาะทางหรือสถานพยาบาลเอกชนก่อให้เกิดบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขต้องการปฏิบัติหน้าที่กับสถานพยาบาลเอกชนมากกว่า

ผลกระทบ

1. ประชาชนประสบกับความยากลำบากในการเดินทางเพื่อไปรับบริการทางการแพทย์
2. ทำให้แพทย์เวชปฏิบัติเบื้องต้นที่มีอยู่ต้องปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับกับประชาชนที่มาใช้บริการ
3. ประสิทธิภาพในการบริการทางการแพทย์ลดลงทำให้ประชาชนจำเป็นต้องไปรับการรักษาจากสถานพยาบาลเอกชนซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในการเรียนการสอนหรือการจัดการอบรม และปลูกจิตสำนึกกับผู้ที่เข้าเรียนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขว่าผู้ที่เข้ามาเรียนสาขาที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ ต้องยอมรับในเรื่องเสียสละ และให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมการกินคืออยู่ดีและสุขภาพอนามัยของประชาชนรวมทั้งจัดให้มีการเตรียมบุคลากรก่อนที่จะเข้าศึกษาวิชาแพทย์โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปฝึกงานในโรงพยาบาล รวมทั้งปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมและจรรยาบรรณให้พร้อมช่วยบริการต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และหันมาสนใจปัญหาของสุขภาพประชาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดแทรกหลักสูตรทางด้านสังคม ในหลักสูตรทางการแพทย์ในทุกสถาบัน และพัฒนา คุณภาพบุคลากรทางการแพทย์ให้มีศักยภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

2. ปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันและประสานการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชน เช่นเปิดโอกาสให้ชุมชนได้คัดเลือกผู้ที่เข้าเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขเพื่อให้กลับมามีงานด้านสาธารณสุขในชุมชนนั้น และสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น โดยมีกลไกในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนทำการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้เผยแพร่และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ มีความตื่นตัวในด้านการดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพของตนเองโดยบุคลากรในชุมชน หรือการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีความรู้ด้านการแพทย์เป็นแกนหลักในการพัฒนาความรู้ในการดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพคนในชุมชน

3. ปรับปรุงเงื่อนไขให้นักศึกษาแพทย์ทุกคน เมื่อจบการศึกษาแล้วจะต้องไปปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนอย่างน้อย 10 ปี โดยไม่อาจไ้ทุนเป็นเงินได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

4. การพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานทางการแพทย์ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการและการให้บริการด้านสาธารณสุขทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนให้คำตอบแทนและสวัสดิการที่ดีแก่บุคลากรทางด้านการแพทย์ทุกระดับอย่างเหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. การโภชนาการ

สภาพปัญหา

1. การเปลี่ยนแปลงของภาวะสังคมเศรษฐกิจในทศวรรษที่ผ่านมา จากวิถีการดำรงชีวิตในระบบสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่การผลิตในระบบสังคมอุตสาหกรรม มีผลให้การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิตอาหารและความก้าวหน้าของระบบสารสนเทศ การสื่อสารมวลชนเปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร อย่างเห็นได้ชัด อันนำไปสู่การมีภาวะโภชนาการเกิน ความไม่สมดุลของสารอาหารที่ได้รับ และพิษภัยจากสารเคมีที่ปนเปื้อนมาในอาหาร ประกอบกับขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดป่วยเป็นโรคต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคอ้วน อัมพฤกษ์ อัมพาต และมะเร็ง ฯลฯ

2. ไม่มีการควบคุมสื่อโฆษณาที่ส่งเสริมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้องหรือใช้สื่อโฆษณาในทางที่ผิดเกี่ยวกับสิ่งบริโภค เช่น เครื่องดื่มบำรุงกำลัง กาแฟ ตลอดจนปล่อยให้มีการโฆษณาอาหารเพื่อสุขภาพจนทำให้มีราคาที่สูงเกินความจำเป็น

3. ไม่มีการตรวจสอบ ควบคุมอาหารที่มีสารพิษหรือปนเปื้อนเหมือนสารเคมีหรือปริมาณค่าอื่นที่มากเกินไปในเครื่องดื่ม

สาเหตุ

1. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการโภชนาการที่ดี

2. ผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน โดยนิยมนำมารับประทานอาหารนอกบ้าน ประจวบกับขาดความรู้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ซึ่งมีวิธีการปรุงและประกอบอาหารที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม มีการใช้สารปรุงแต่งที่ไม่ถูกต้องและผู้ประกอบการด้านร้านอาหารขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัยและได้มาตรฐาน

3. ผู้ประกอบการขาดความรู้ความรับผิดชอบในการให้ความปลอดภัยในอาหารของตน

4. วิธีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนไม่สนใจการออกกำลังกายและไม่พยายามที่จะใช้เวลาร่างเพื่อออกกำลังกาย โดยเฉพาะเด็ก และผู้สูงอายุ

ผลกระทบ

1. ประชาชนเกิดภาวะทุพโภชนาการทั้งขาดและเกิน โดยเฉพาะภาวะการโภชนาเกิน อันส่งผลต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เช่น โรคอ้วน โรคขาดสารอาหาร โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น
2. ประชาชนได้รับสารพิษหรือสารเคมีปนเปื้อนในอาหารที่มาจากการผลิตที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่ได้มาตรฐาน
3. การออกกำลังกายน้อยหรือไม่ออกกำลังกายเป็นสาเหตุของความผิดปกติของร่างกายและโรคหลายชนิด โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากการเสื่อมสภาพของอวัยวะอันเนื่องมาจากการมีอายุมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมและจัดให้สื่อมวลชนทุกรูปแบบให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการโภชนาการที่ดี
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กร ชุมชน จัดตั้งและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและโภชนาการ
3. สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้ง ปรับปรุง ในลักษณะร้านค้าชุมชนเป็นศูนย์ในการนำอาหารที่มีคุณภาพของโภชนาการเพื่อการบริโภคอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
4. ส่งเสริมและพัฒนาประชาชนให้ตระหนักในสิทธิและผลประโยชน์ในการคุ้มครองการโภชนาการของตนเองและครอบครัว
5. ออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลความปลอดภัยในโรงงานและสถานที่ทำงาน โดยมีบทลงโทษที่ชัดเจนต่อผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย
6. ส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนได้ตระหนักถึงผลดีของการออกกำลังกายจัดให้มีศูนย์การกีฬา หรือสวนสาธารณะที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยกับการออกกำลังกายของประชาชน
7. เร่งรัดให้มีการลงโทษผู้ประกอบการทางด้านอาหารที่ใส่สารพิษในอาหาร โดยมีมาตรการที่แน่นอนและชัดเจน
8. เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ประกอบการทางด้านอาหารให้คำนึงถึงอันตรายของสารพิษที่ปนเปื้อนในอาหาร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ การกีฬาแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2.5 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพปัญหา

1. จากแนวทางการพัฒนาประเทศไทยที่มุ่งพัฒนาจากระบบเศรษฐกิจพื้นฐานทางการเกษตรไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งอุตสาหกรรมได้ส่งผลให้ปัญหาลี้ภัยสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้ขยายตัวมากขึ้นเป็นลำดับ สาเหตุเกิดจากการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้อย่างมากมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยขาดจิตสำนึกร่วมกันที่จะบำรุงรักษาหรือสงวนไว้ใช้อย่างยั่งยืนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศลดน้อยลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และยังส่งผลกระทบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องจากการก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเน่าเสียอันเนื่องมาจากการปล่อยสารเคมี ขยะ น้ำเสียจากบ้านเรือนและโรงงานลงแม่น้ำ อากาศเป็นพิษจากฝุ่นละอองของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ไอเสียจากรถยนต์ หรือกากของเสียเหลือใช้จากการประกอบอุตสาหกรรม เป็นต้น และแม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมป้องกันปัญหาลี้ภัยสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2535 กำกับดูแลอยู่แล้วก็ตาม แต่ปัญหาก็หาได้เบาบางลงไม่ ทำให้ประชาชนต้องเสี่ยงภัยจากภาวะมลพิษ ทั้งมลพิษในอากาศ ในน้ำ ในอาหาร และความเสื่อมโทรมทางด้านสุขภาพจิต เป็นต้น

2. สาเหตุของปัญหาลี้ภัยสิ่งแวดล้อม นอกจากจะเกิดจากความเห็นแก่ตัวและขาดความตระหนักถึงภัยอันตรายที่จะเกิดตามมาแล้ว ยังเกิดจากโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้รัฐและเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ผูกขาดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่เพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งบทบาทของรัฐก็เน้นไปในทางการเป็นผู้พิจารณาอนุญาตว่า จะให้เอกชนรายใดเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ ได้ โดยจ่ายค่าธรรมเนียมให้รัฐตามกฎหมาย ซึ่งนอกจากจะไม่คุ้มค่ากับการที่ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นสมบัติของชาติต้องสูญเสียไปให้กับบุคคลเพียงบางกลุ่มแล้ว ยังเป็นการคัดขาดชุมชนท้องถิ่นและประชาชนออกไปจากการมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยปริยายด้วย

3. นอกจากนี้ มีปัญหาประชาชนในชุมชนท้องถิ่นถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อสุขภาพอนามัย ศักดิ์ภาพทางร่างกาย อาชีพ รวมทั้งความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และเมื่อประชาชนผู้ได้รับความเสียหายดังกล่าวไปฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายหรือค่าชดเชยความเสียหายที่ควรจะได้ กลับต้องประสบปัญหาทางด้านกฎหมายในการพิสูจน์ว่าตนเองเป็นผู้เสียหายและในการพิสูจน์ถึงการกระทำละเมิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากกฎหมายกำหนดให้การพิสูจน์เป็นของโจทก์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางทฤษฎีวิทยาศาสตร์ จึงเป็นการยากที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นประชาชนธรรมดา มีความรู้เพียงเล็กน้อยและเป็นผู้ยากจนจะหาหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดดังกล่าว รวมทั้งการต่อสู้คดีที่ใช้ระยะเวลานานรวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ทำให้ผู้เสียหายคัดปัญหาความเดือดร้อนโดยังใจต้องได้รับความเสียหายจากผลกระทบ

โดยไม่สามารถจัดการใดๆได้ จากปัญหาลำดับ ปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งคือ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ อันมีอย่างจำกัดทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องสูญเสียที่ดินทำกินหรือผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่ตนควรได้ ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้กำหนดมาตรการและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการไว้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนต่างๆ ต้องร่วมมือกันในการให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในการร่วมกันอนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ตลอดจนรู้ถึงสิทธิของตนที่จะมีชีวิตอยู่ในคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสิทธิในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการจัดการ พิทักษ์ บำรุงรักษา และมีสิทธิในการได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเมื่อได้รับความเสียหายทั้งจากรัฐและเอกชน ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เค็ดร่อน รำคาญ โดยจะต้องปลูกจิตสำนึกนี้ตั้งแต่เด็ก และรณรงค์ให้ความรู้กับผู้ใหญ่ ด้วยการบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ และหรือโดยผ่านสื่อต่างๆ ที่รัฐและองค์กรเอกชนต่าง ๆ มีอยู่ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกหน่วยงานต้องให้การศึกษารื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ สำนักงานกฤษฎีกา (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สื่อสารมวลชนทุกประเภท

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนจะต้องร่วมมือกันสร้างทัศนคติให้ประชาชนเอาใจใส่ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมๆกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะไม่ใช้วิธีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพียงเพื่อที่จะสนองความต้องการและเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของคนโดยไม่คำนึงถึงการละเมิดสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และความเสียหายจากภาวะมลพิษของผู้อื่น โดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ รวมทั้ง ต้องมีมาตรการทางกฎหมายจัดการกับผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยฉับพลันทันทีอย่างเสมอภาค และหากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ละเมิดเองต้องมีมาตรการลงโทษผู้รับผิดชอบในการจัดการโดยไม่มีเงื่อนไข

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สำนักงานกฤษฎีกา (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ช. องค์การเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
ท้องถิ่น สื่อสารมวลชนทุกประเภท สถานศึกษาทุกระดับ
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นโยบาย โครงการพัฒนา หรือกิจกรรมใดๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชน ทั้งนี้ ให้นหน่วยงาน
หรือเอกชนผู้รับผิดชอบโครงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่และเสนอให้ประชาชนในชุมชน
ได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างครบถ้วนถูกต้องและโดยต่อเนื่องก่อนที่จะมีการดำเนินงาน และหรือให้มีการทำ
ประชาพิจารณ์เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นหรือขอให้ยกเลิกโครงการหรือกิจกรรม
หากการดำเนินการดังกล่าวอาจมีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต อาชีพ
หรือทรัพย์สินของเขาเองหรือของสาธารณชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์) หน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเจ้าของ
โครงการที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. เฝ้าระวังการออกกฎหมายรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนท้องถิ่น
ในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษา
และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
การใช้สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องร้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น
หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้มีความสมบูรณ์ จัดเจนสอดคล้อง
กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 46 และ 56

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการแก้ไขกฎหมายให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการทำลาย
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งภาวะมลพิษ สามารถรวมตัวกันฟ้องคดีเป็นกลุ่มหรือให้องค์กร
เอกชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 7 และ 8
สามารถที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแทนกลุ่มประชาชนที่ได้รับความเสียหายได้ รวมถึง การให้อำนาจพนักงาน
อัยการฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายทวงไปกับการฟ้องคดีอาญาในลักษณะคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 แต่จะต้องมีมาตรการในการป้องกันมิให้ผู้มีความ
ความสมยอมกัน เช่น ควรแจ้งให้อัยการทราบเพื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วม เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

6. แก้ไขเพิ่มเติม หรือออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประชาชนและองค์กรชุมชนมีสิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์และขอให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งดำเนินการให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ในระดับจังหวัดเพื่อความสะดวกในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

7. ส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งควรแก้ไขมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 จาก “เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ ดังต่อไปนี้” เป็น “เพื่อประโยชน์ ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ ดังต่อไปนี้....”

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

8. พิจารณาแก้ไขให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการอนุมัติโครงการด้านอุตสาหกรรมทุกโครงการ โดยจะต้องศึกษาถึงผลกระทบกับวัฒนธรรมและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนด้วย นอกจากนี้ ในแต่ละปีหรือแต่ละช่วงเวลาจะให้มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นกลาง ทำการติดตามศึกษาผลกระทบจากแหล่งอุตสาหกรรมและรายงานให้ประชาชนทราบทุกปี ทั้งนี้ ในการจัดทำรายงานดังกล่าวจะต้องให้ประชาชนและหรือองค์กรชุมชนมีอำนาจและมีสิทธิในการร่วมตรวจสอบ ศึกษาผลกระทบ นอกจากนี้รายงานการศึกษาผลกระทบจะต้องจัดทำเป็นภาษาไทยด้วยทุกครั้งเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้ รวมทั้ง ให้ประชาชนสามารถยื่นข้อเสนอให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกรณีที่โครงการนั้นไม่อยู่ในบัญชีท้ายประกาศ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม
ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

9. ส่งเสริมบทบาทให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีส่วนในการตัดสินใจในโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเฝ้าระวัง การตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม กับให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการประกาศเขตควบคุมมลพิษ และพื้นที่คุ้มครอง

สิ่งแวดล้อมหากเห็นว่า ถ้ามีการปล่อยไว้ก็จะเกิดปัญหากับประชาชนและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น นอกจากนี้รัฐต้องสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม หรือส่งเสริมให้มีบทบาทในการรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากกว่าเดิมด้วย โดยรัฐอาจสนับสนุนงบประมาณให้บางส่วนหากมีความพร้อมทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างขีดความสามารถในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย
หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

10. เพื่อส่งเสริมสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อม
ดังนั้น รัฐจะต้องจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ทุกครั้งในเรื่องดังต่อไปนี้

10.1 การวางแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกระดับ

10.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการขนาดใหญ่และเอกชนทุกโครงการ

10.3 การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญๆ ทุกเรื่อง

10.4 การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตควบคุมมลพิษในหุบพื้นที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

11. จัดตั้งกองทุนในลักษณะที่สามารถนำเงินจากกองทุนมาช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง จัดตั้งกองทุนที่ส่งเสริมการพิทักษ์รักษาและการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

12. แก้ไขกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยกำหนดให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากสิ่งแวดล้อมหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สามารถฟ้องร้องคดีแห่งได้ด้วยโดยไม่ต้องจำกัฒอำนาจฟ้องอยู่เฉพาะผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 เท่านั้น นอกจากนี้ ค่าเสียหายต้องชดเชยความเสียหายอันเป็นผลต่อเนื่องด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

13. เนื่องจากทรัพย์สินความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมทำได้ยาก รัฐจึงจะแก้ไขให้การพิสูจน์อยู่แก่จำเลยซึ่งเป็นฝ่ายที่ถูกกล่าวหา ไม่ใช่ให้ฝ่ายโจทก์เป็นผู้พิสูจน์ เนื่องจากโจทก์ซึ่งเป็นชาวบ้านมีความรู้และการศึกษาน้อย รวมทั้ง ไม่มีความรู้ทางเทคนิคและมาตรฐานต่างๆ ที่จะพิสูจน์ว่า การกระทำ ความผิดของจำเลยเป็นความผิด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

14. ควรเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและเสมอภาค เช่น การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มาตรา 96 และมาตรา 97 คำนึงการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม หากหน่วยงานละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ควรมีกฎหมายให้ประชาชน/ชุมชนสามารถฟ้องร้องหน่วยงานที่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ได้

15. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ให้มีความเชี่ยวชาญในการเป็นพยานศาล รวมทั้ง ฝึกอบรมให้มีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ไม่ว่า จะเป็นทนาย ศาล อัยการ ทั้งนี้เพราะความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนและต้องการความรู้ทางเทคนิคเฉพาะด้าน ซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่หาคำว่าๆ ไปอาจไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการสูงสุด, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

16. เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างประชาชน องค์การชุมชนกับหน่วยงานในกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และแม้จะมีการทำประชาพิจารณ์แล้วแต่ไม่ได้รับการยอมรับ รัฐจะต้องจัดให้มีการวิจัยถึงผลดี ผลเสียโดยองค์การที่เป็นกลางและต้องพยายามควบคุมมิให้ปัญหามานปลายเป็นปัญหาการเมือง อันจะนำไปสู่ความรุนแรงและไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาในท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

17. เนื่องจากมาตรการด้านการลงทุนอย่างเคียวไม่ตามารดแก้ปัญหาคือ รัฐจึงจะนำมาตรการทางการปกครองมาเสริม เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต การตั้งพักการประกอบการชั่วคราว ซึ่งจะ ต้องทำอย่างรวดเร็ว จริงจังและด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เพื่อป้องกัน หตุคดียังปัญหาโดยรวดเร็วกว่า กระบวนการทางแพ่งและทางอาญา รวมทั้ง การเฝ้ามาตรการจกชวนให้ประชาชนในชุมชนประณาม

ผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนจะต้องรับผิดชอบในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ได้สร้างความเสียหายไว้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

18. นำมาตรการในเรื่องภาษีอากร หรือการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษมาใช้กับผู้ปล่อยมลพิษ หรือผู้สร้างความเสียหายให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำภาษีนี้นำมาบำบัดแก้ไขมลพิษหรือฟื้นฟูเยียวยาบำบัดความเสียหายนั้น เช่น ภาษีน้ำเสีย ฯลฯ ตามหลักการ “ผู้สร้างปัญหามลพิษจะต้องเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัดมลพิษ”

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการคลัง หน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

19. ใช้มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์จูงใจ โดยยกเว้นภาษีให้กับผู้ที่นำเครื่องมือ เครื่องจักร หรือการติดตั้งอุปกรณ์ลดมลพิษมาใช้เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันลดภาวะมลพิษ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการคลัง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

20. ต้องให้การสงเคราะห์ผู้ป่วยหรือผู้ประสบภัย อันเป็นผลกระทบจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมลพิษต่างๆ ทั้งแก่โรงงานอุตสาหกรรม การทำเกษตรกรรมและอื่นๆ จนกว่าจะหายเป็นปกติโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ โดยทันทีแม้ว่าคดีจะยังไม่สิ้นสุดและจัดหาแพทย์เฉพาะทางด้านอาชีวเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมมาดูแลผู้ป่วยจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

21. เนื่องจากการทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องแต่ยังขาดการประสานงานกัน จึงควรมีองค์กรกลางในการบริหารจัดการโดยมีองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมายรองรับ รวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และชุมชนตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย

หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2.5 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนระดับพื้นที่อยู่อาศัย

สภาพปัญหา

สิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันในการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลสิทธิชุมชนและสิทธิสาธารณะ เช่น การบุกรุก การจัดสร้างที่อยู่อาศัยโดยขาดระเบียบ

รัฐบาลไทยได้กำหนดการรับรองสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนชาวไทยซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 36 บรรคแรกได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมี...เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร” มาตรา 80 ได้บัญญัติไว้ว่า “...รัฐต้องสงเคราะห์คนชราผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้” และในมาตรา 4 ได้บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง”

นอกจากนี้รัฐยังได้คุ้มครองสิทธิของบุคคลในกรณีที่บุคคลถูกรัฐใช้สิทธิในการเวนคืนที่ดินหรือที่เพิกถอนสิทธิ เพื่อให้นำที่ดินนั้นไปใช้เพื่อการสาธารณูปโภค หรือประโยชน์สาธารณะต่างๆ แล้ว

ปรากฏว่า ถ้ารัฐมิได้นำที่ดินนั้นไปใช้เพื่อการสาธารณูปโภค หรือประโยชน์สาธารณะให้ตรงตามวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยในรัฐธรรมนูญมาตรา 49 บรรค 3 ได้กำหนดให้กรณีที่มิได้ใช้ที่ดินเวนคืนตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้วรัฐจะต้องคืนที่ดินให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทและจ่ายค่าชดเชยที่ใช้ไปด้วย

ในระดับสากลนั้นภาคีการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights-ICESCR) : ในข้อที่ 11 ได้กล่าวถึงการรับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ตลอดจนสถานะการครองชีพที่ดีอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการมองครบรอบ 50 ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติของไทย ได้พิจารณาว่าประเทศไทยสามารถเข้าเป็นภาคีได้โดยไม่ต้องมีการออกกฎหมายใดๆ เพิ่มเงินและอยู่ระหว่างการขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในการเข้าเป็นภาคีดังกล่าว

สภาพปัญหาในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของสังคมไทยคือถึงแม้ว่าประชาชนจะมีเสรีภาพดังกล่าว แต่ก็ไม่มีถิ่นที่อยู่ให้เลือกหรือมีไม่พอเพียงไม่ว่าจะเป็นคนในชนบทคนในแหล่งเสื่อมโทรม คนชั้นกลางในเมือง และในขณะเดียวกันตามรัฐธรรมนูญในหมวดที่สามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมิได้กำหนดหน้าที่ของรัฐ ในการจัดหาที่อยู่ให้ประชาชนนั้นไว้โดยตรง อย่างไรก็ตามรัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำให้ประชาชนโดยคงอยู่แล้ว ปัญหาของประเทศไทยจึงมิใช่ปัญหาจากการไม่มีสิทธิ แต่เป็นปัญหาของความไม่เพียงพอของที่อยู่อาศัยสำหรับทุกคนหรือทุกกลุ่มในระดับที่ประชาชนสามารถจัดหาได้ (ซื้อ เช่า หรือสิทธิครอบครอง)

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อในปัจจุบันการจัดที่พักอาศัยให้เพียงพอสำหรับคนทุกระดับ และทุกกลุ่มยังไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ก็ย่อมหมายถึงการมีสิทธิเท่าเทียมกันในการมีที่อยู่อาศัยก็ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วย ฉะนั้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านที่พักอาศัยในประเทศไทย ขณะนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งแก้ไขที่การเร่งทำให้เกิดความพอเพียงเป็นหลักเพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันหรือลดช่องว่างให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ โดยต้องไม่ก่อให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล สิทธิชุมชน และสิทธิสาธารณะด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

รัฐควรดูแลให้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับสภาพทางกายภาพ สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทั้งในเขตสังคมเมือง และสังคมชนบท และเน้นเป็นพิเศษในกลุ่มประชาชน ผู้ด้อยโอกาสเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยรัฐควรสนับสนุนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นของตนเองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการและตัดสินใจร่วมกับภาครัฐ องค์กรในท้องถิ่น นักวิชาการ รวมถึงภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และผู้ทำกิจกรรมการให้บริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอยู่อาศัยในการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การประสานงานร่วมมือดังกล่าวเป็นการยกระดับของการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยรวมของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาวอีกด้วย

นอกจากนี้ รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดหาที่อยู่อาศัยทั้งชั่วคราวและถาวร เพื่อเป็นสวัสดิการและการบริการสาธารณะสำหรับผู้ได้รับความเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เป็นการชั่วคราว รวมถึงการบริการสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น คนพิการ คนชรา และกลุ่มแรงงานต่างๆ เนื่องจากเป็นสิทธิของประชาชนในการที่จะได้รับความช่วยเหลือพื้นฐานจากรัฐในการบรรเทาความเดือดร้อน

นอกเหนือจากการให้บริการด้านสวัสดิการแล้วการให้ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนก็ควรได้รับการชี้นำจากรัฐเช่นกัน ได้แก่ การวางแผนและบริหารจัดการการพัฒนาเมือง การกำหนดเขตและการจัดหาที่ดิน รวมถึงสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จะเป็นเครื่องชี้นำในการพัฒนาชุมชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว และชุมชนใหม่ที่จะเกิดขึ้นให้มีความเพียงพอ การสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยที่จะทำให้เกิดปัญหาภายหลังและยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน และการพัฒนาที่มีความสมบูรณ์ด้วยตัวเองในทุกๆ ด้านมีการส่งเสริมการใช้ที่ดินในเมืองและชนบทอย่างเหมาะสมคุ้มค่า การบริหารที่ดินที่ดีเอื้อต่อการพัฒนาการตั้งถิ่นฐาน โดยให้โอกาสท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบและกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้สอดคล้องกับการอยู่อาศัยและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สิ่งที่รัฐควรสนับสนุนนอกเหนือจากการดูแลด้านกายภาพและการวางแผนคือรัฐควรสนับสนุนประชาชนและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปริมาณของที่อยู่อาศัยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยเกิน หรือไม่พอเพียงคือความต้องการของบางกลุ่มรายได้หรือบางพื้นที่โดยรัฐอาจให้การส่งเสริมและให้ความสะดวกกับเอกชนในด้านกฎหมายด้านข่าวสาร และการเงิน เป็นต้น รวมถึงการเข้ามาช่วยเหลือให้เกิดความเป็นธรรมทางด้านราคาขาย ราคาเช่าและสัญญาต่าง ๆ และการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการเอาเปรียบผู้บริโภค

ด้านสิทธิของผู้ยากจนในเมืองซึ่งเป็นกลุ่มเฉพาะที่มีปัญหาเด่นชัด จะต้องมีการส่งเสริมให้ชุมชนต่างๆ ได้มีส่วนในการพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนเองให้เหมาะสมในการอยู่อาศัยอย่างถูกต้องลักษณะ รวมถึงการจัดหาให้มีเพียงพอและมีสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ดี โดยประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัย รวมถึงการที่รัฐจะต้องรับรองสถานภาพขององค์กรชุมชนต่างๆ ด้วย ทั้งนี้การร่วมมือกันของทั้งสองฝ่ายดังกล่าว จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมสำหรับทุกฝ่าย

ความร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชนผู้มีสิทธิในการได้รับการดูแลด้านที่อยู่อาศัย รวมถึงกลุ่มชุมชนต่างๆ ที่จะเข้ามาร่วมดำเนินการจำเป็นจะต้องได้รับ โอกาสและการส่งเสริมเพื่อเพิ่มศักยภาพใน ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและการร่วมกันในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองให้มีคุณภาพ สูงสุด รัฐควรมีการจัดการพัฒนาด้วยความรู้และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความสำนึก ในการร่วมกันจัดทำที่อยู่อาศัยทั้งแบบให้บริการสวัสดิการและการจัดที่อยู่อาศัย การปรับปรุงทั้งในชุมชน ใหม่และชุมชนดั้งเดิม

มาตรการเร่งด่วน

1. เร่งรัดการดำเนินการจัดทำที่อยู่อาศัยให้ประชาชนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งในเรื่องค่าเช่า ราคาขายและรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชนในท้องถิ่นนั้น โดยการ :

- สำรวจความต้องการที่อยู่อาศัยของแต่ละกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่างๆ
- การกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยและมาตรฐานชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของอยู่อาศัยและชุมชน

- จัดหาสินเชื่อเพื่อการซื้อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม
- แนะนำให้ชุมชนตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยและนำไปขอสินเชื่อธนาคาร

ของรัฐ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ

- จัดให้มีสัญญาเช่าที่เป็นธรรมแก่ผู้เช่าและผู้ให้เช่า เช่นการป้องกันมิให้เกิดการให้ออกจากสถานที่เช่าอย่างไม่เป็นธรรม การเรียกเก็บค่ามัดจำ หรือค่าบริการต่างๆ ที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น

- ขจัดปัญหาทางกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการจัดที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยไม่ละเมิดสิทธิชุมชนและสิทธิสาธารณะ

- หน่วยงานให้มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชนให้มีความน่าอยู่และถูกสุขอนามัย

- จัดที่พักอาศัยชั่วคราวในเมืองหลักที่มีความเจริญสำหรับผู้เดินทางมาจากต่างจังหวัดและไม่มีญาติที่น้อง ผู้เฒ่า คนชรา ที่ไม่ใช่ผู้เลี้ยงดู และขาดที่พัก

- การปรับปรุงสถานที่สาธารณะและบริการสาธารณะให้คนพิการสามารถใช้สถานที่และบริการได้โดยสะดวก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

มาตรการระยะยาว

การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัยโดยการเร่งทำให้เกิดความพอเพียง เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันหรือลดช่องว่างของโอกาสที่แตกต่างกันอยู่ระหว่างกลุ่มต่างๆ นั้น จะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการอย่างจริงจัง โดยต้องกำหนดเป็นแผนงานและปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ

องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและการจัดการด้านการตั้งถิ่นฐานชุมชนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมีดังนี้

- การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กระจายความเจริญสู่ชนบทเพื่อยับยั้งการย้ายถิ่น

- การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกระจายรายได้สู่ชนบท ขจัดปัญหาความยากจนและก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง

- การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีการพัฒนาทางกายภาพ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะต่างๆ ที่จำเป็นอย่างทั่วถึง

- การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่อาศัย

- การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและศิลปวัฒนธรรมพื้นที่ถิ่นที่เคารพการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่ความสมานฉันท์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : กำหนดให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

2.7 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม

สภาพปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของการรวมกลุ่มเป็นสองกรณี กรณีแรกคือ การรวมกลุ่มทั่วไป ซึ่งเป็นสิ่งที่กล่าวถึงในบทนี้ กรณีที่สองคือการรวมกลุ่มทางการเมืองหรือพรรคการเมือง ซึ่งได้มีการกล่าวถึงแล้วในสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง และเช่นเดียวกันกับในกรณีที่สิทธิการรวมกลุ่มในบางเรื่องอาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิการรวมกลุ่มเฉพาะเรื่องที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่น ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้จะมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้านหรือตามกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

ในส่วนที่เป็นสภาพปัญหาของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านการรวมกลุ่มนั้นปัจจุบันเกิดจาก 2 สาเหตุหลักคือ

1. ความสอดคล้องของกฎหมายลูกกับการรับรองสิทธิของการรวมกลุ่มตามรัฐธรรมนูญยังไม่ชัดเจนดังจะเห็นได้จาก

(1) รัฐธรรมนูญของไทยแต่ละฉบับในอดีตล้วนแต่รับรองให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติรัฐกลับออกกฎหมายหรือข้อบังคับอันมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพนี้ เช่น การกำหนดให้ต้องจดทะเบียนก่อนหน่วยงานของรัฐเพื่อจะได้มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นองค์กรประชาชนหลายองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์แต่ไม่ได้จดทะเบียนหรือไม่สามารถจดทะเบียนได้จึงมักถูกกล่าวหาจากหน่วยงานของรัฐว่าเป็นองค์กรเถื่อน อันทำให้เสียสิทธิประโยชน์จากระบบราชการและในหลายกรณียื่นอุทธรณ์ต่อการประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์

(2) ในการจดทะเบียนเพื่อให้มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยจำกัดรูปแบบไว้เพียง 2 รูปแบบ คือสมาคมและมูลนิธิ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับจดทะเบียนได้วางระเบียบในการจดทะเบียนไว้อย่างยุ่งยากซับซ้อน ทั้งยังมีกฎหมายบางฉบับเข้ามาเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้ให้หนักเกินความจำเป็น เช่น พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2548 เป็นต้น

2. ทักษะและความเข้าใจในด้านทฤษฎีราชการและพนักงานของรัฐ กล่าวคือ ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐหลายแห่งยังมีทัศนคติในแง่ลบ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มของประชาชน โดยมักจะมองว่าเป็นการรวมตัวกันเพื่อสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากให้แก่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐจึงมักนำกฎหมายหรือกฎระเบียบบางอย่างมาป้อนข้ออ้างเพื่อขัดขวางการรวมตัวกันหรือการดำเนินงานขององค์กรของประชาชน เช่น มีการนำเอากฎหมายว่า

ด้วยการทำงานของคนต่างคำวมาเป็นข้ออ้างในการทำงานขององค์กรประชาชนเมื่อต้องประสานงานกับ
ผู้แทนองค์กรสาธารณกุศลและองค์กรสิทธิมนุษยชนจากต่างประเทศ เป็นต้น

3. ประชาชนทั่วไปไม่เข้าใจในสิทธิการรวมกลุ่ม จึงไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มของกลุ่มต่าง ๆ

4. การรวมกลุ่มยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควรและส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะพื้นที่และมีลักษณะเฉพาะกิจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรให้ทุกกลุ่มมีการขึ้นทะเบียนหรือจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลงให้เหลือน้อยที่สุด ลดขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการลงให้น้อยลงและอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น และควรกระจายอำนาจในการรับจดทะเบียนให้องค์กรท้องถิ่นต่างๆ และไม่ควรจำกัดการจดทะเบียนเพียง 2 รูปแบบเท่านั้น ต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มรูปแบบอื่นๆ จดทะเบียนได้ด้วย

2. รัฐควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของรัฐให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านการรวมกลุ่มของประชาชน

3. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทัศนคติด้านเสรีภาพในการรวมกลุ่มที่เหมาะสมแก่ข้าราชการและประชาชน เพื่อให้การใช้สิทธิและการบริหารสิทธินำไปสู่การสร้างเสริมความเจริญให้แก่สังคม

4. แสวงหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรวมกลุ่ม การวางแผนฯ รูปแบบการรวมกลุ่มงบประมาณ ที่ปรึกษา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเงื่อนไขต่างๆ

5. เปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มทุกรูปแบบ ทุกด้าน อาทิเช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานกฤษฎีกา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2.8 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ

เพื่อรับรองและส่งเสริมสิทธิของประชาชนในการรับข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอในการใช้สิทธิต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การเลือกตั้งและการใช้สิทธิทางเมืองอื่น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคง ระบบการปกครองและระบบราชการให้มีความโปร่งใส และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างจริงจัง

สภาพปัญหา

เนื่องจากแต่เดิมระบบราชการและหน่วยงานของรัฐเป็นระบบปิด มีกฎระเบียบมากมายที่เป็นอุปสรรคในการที่ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติหรือการรักษาความลับ ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ และหน่วยงานของรัฐและองค์กรตรวจสอบของรัฐเองก็ไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบอย่างจริงจัง หรือไม่บุคลากรเพียงพอในการตรวจสอบ เป็นเหตุให้มีการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้อง หรือตามอำเภอใจ มีผลเป็นการลดทอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แม้ในปัจจุบัน จะให้มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ ที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการรับทราบข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ในการรับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็น ต้องรู้เพื่อป้องกันสิทธิของตนเองในกระบวนการพิจารณาทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการในกรณีทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานของรัฐส่วนมากยังไม่ได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้น เมื่อประชาชนได้ปฏิบัติครบถ้วนตามขั้นตอนหรือกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว เช่น เมื่อมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแล้วก็ตาม หน่วยงานของรัฐก็ไม่ปฏิบัติตาม หรือหาวิธีหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว เช่น ยังจำเป็นต้องหารือสำนักงานอัยการสูงสุดหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อน แม้กฎหมายจะได้บัญญัติให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวเป็นที่สุดแล้วก็ตาม ประกอบกับผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลไม่ใช้อำนาจต่อต่องูแค้นและกำกับให้หน่วยงานในความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง หรือเป็นปัญหาอันเกิดจากผู้บริหารของหน่วยงานนั้นเองที่ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในระยะยาวย่อมมีผลให้ประชาชนผู้ใช้สิทธิเกิดความเบื่อหน่ายและอ้อแอ้ในการใช้สิทธิดังกล่าว

สาเหตุ

ปัญหาลังกล่าวอาจมีสาเหตุหลายประการและจากหลายฝ่าย ดังนี้

1. ในส่วนของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

หน่วยงานของรัฐบาลระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ดี และ ไม่ได้นำเทคโนโลยีมา

ประยุกต์ใช้ตามสมควร

เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องใช้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในหลายกรณี ทั้งขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ตลอดจนทัศนคติและความเคยชินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกฎหมาย

หน่วยงานของรัฐบางแห่งไม่โปร่งใสและไม่จัดเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยตรงในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้อำนาจกำกับดูแลหน่วยงานของรัฐไม่ได้ให้ความสนใจในการบังคับให้หน่วยงานของรัฐที่ตนรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง หรือเป็นผู้ที่ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นเอง

2. ในส่วนเกี่ยวกับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่อง ดูแล และกำกับการปฏิบัติตามกฎหมาย

สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการยังเป็นหน่วยงานของรัฐสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของข้าราชการประจำ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบค่อนข้างใหญ่ ทั้งยังประกอบด้วยกรรมการที่เป็นกรรมการ โดยตำแหน่งอยู่มากเกินไปจนความจำเป็น

3. ในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนผู้ใช้สิทธิ

ประชาชนยังขาดความเข้าใจในกฎหมาย และการตื่นตัวในการใช้สิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างจังหวัด

4. ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมาย

กฎหมายทั้งที่มีผลบังคับใช้ มีความละเอียดอ่อนและความยากในการทำความเข้าใจ และการตีความยังขาดปัญหาเรื่ององค์ความรู้และหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน

5. ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐบาล

แม้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อควรแก้กฎหมายฉบับนี้ แต่ยังไม่ได้มีการบังคับอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำสั่งของหัวหน้า หน่วยงานของรัฐ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. กำหนดเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และอาจกำหนดกิจกรรมเชิงสนับสนุน เช่น อาจกำหนดให้มีปีแห่งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และอาจให้มีการประกวดหรือคัดเลือกหน่วยงานดีเด่นในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน

2. ประชาสัมพันธ์กฎหมายดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และอาจจัดตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการระดับจังหวัด โดยมีสัดส่วนข้าราชการ ภาคประชาชนและภาควิชาการในสัดส่วนที่เท่ากัน รวมทั้งจัดตั้งตัวแทนของชุมชนในการใช้หรือกระจายข่าวของหมู่บ้านในการเผยแพร่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการหรือข้อมูลข่าวสารอื่น

3. เร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่พระราชกฤษฎีกาข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เร่งรัดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการดำเนินการเสนอแนะในการตรา กฎหมายลำดับรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการรักษาความลับของทางราชการ

ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจัดทำหรือกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐ จัดทำแบบคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และแผ่นพับหรือเอกสารประชาสัมพันธ์อื่นแก่ประชาชน

ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเน้นการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการสอดคล้อง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ ควบคู่ไปกับการพิจารณาและให้ความเห็นในเรื่องร้องเรียน

ให้หน่วยงานของรัฐจัดแยกประเภทข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้และเปิดเผยไม่ได้ และวางระเบียบในเรื่องดังกล่าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายนี้อย่างเคร่งครัด ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์ที่เป็นการหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่มีเหตุอันควร ให้ถือว่าป็นผิดวินัย และให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้อำนาจกำกับดูแลดำเนินการแก่เจ้าหน้าที่นั้นตามอำนาจหน้าที่โดยไม่ชักช้าและให้ผู้บังคับบัญชาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งด้วย

4. จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และงบประมาณให้แก่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ และให้คำแนะนำแก่ประชาชน

5. ให้สำนักงานอัยการสูงสุดบรรจุเรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการลงในแผนการเผยแพร่กฎหมายแก่ผู้นำท้องถิ่นด้วย

มาตรการระยะยาว

1. ปรับปรุงสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นหน่วยงานกลางและเป็นหน่วยงานอิสระของรัฐ เพื่อให้มีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่
2. ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีหน้าที่ในการวางนโยบายในด้านข้อมูลข่าวสาร จัดทำแผนและประเมินผลการดำเนินงานตามกฎหมายนี้ มีการประชุมปีละครั้งหรือสองครั้ง และจัดให้มีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 28 กำหนดให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
3. จัดอบรมและปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ให้สำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนตามนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการให้ คำแนะนำ และการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
4. วางมาตรฐานและระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ดีให้แก่หน่วยงานของรัฐ โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ในกรณี ในระยะเริ่มต้น ควรจัดให้มีหน่วยงานตัวอย่างหรือให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานและตรวจสอบและกำกับกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่ดีให้แก่หน่วยงานของรัฐ
5. สนับสนุนและให้ความสะดวกแก่องค์กรและชมรมที่เป็นตัวแทนของกลุ่มของประชาชนหรือผู้ประกอบการต่างๆ ในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดมาตรการสนับสนุนและให้ความสะดวกในการจัดตั้งองค์กรหรือชมรมดังกล่าว
6. กำหนดนโยบายแก่กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยในการบรรจุเป็นหลักสูตรให้มีการศึกษาถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการแก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษาในระดับต่างๆ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะรัฐมนตรี รัฐสภา กระทรวงมหาดไทย จังหวัดต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการ
ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุด
กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

2.9 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน

สภาพปัญหา

สื่อสารมวลชนมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคนและสังคมและการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโดยอิสระและโดยรับผิดชอบต่อรัฐบาลพรรคในวิชาชีพก็เป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่สำคัญอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป แต่ในสภาพปัจจุบันของสังคมไทยนั้นสิทธิเสรีภาพสื่อสารมวลชนดังกล่าวยังมีลักษณะที่จำกัดและถูกครีครองจากอำนาจรัฐอยู่เสมอ อาจสรุปสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางด้านสื่อสารมวลชนในประเทศไทยได้ดังนี้

1. มีการปิดกั้นการทำงานแสวงหาข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน แม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการอันมีหลักการให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางราชการให้ประชาชนทราบ แต่ในทางปฏิบัติรัฐและหน่วยงานของรัฐก็ฝ่าฝืนหลักการของกฎหมายนี้อยู่เสมอๆ นอกจากนั้น ผู้นำในรัฐบาลบางสมัยได้ออกคำสั่งกำชับข้าราชการให้ปฏิบัติตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวต่อสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด บางสมัยถึงกับมีการสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตอบประวัติผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล เป็นต้น

2. มีการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนโดยรัฐหรือหน่วยงานของรัฐอยู่เสมอๆ สื่อมวลชนทางด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์และทางค่านวทชนครจะได้รับผลกระทบมาก

3. เอกชนไม่มีโอกาสได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุสำหรับการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ในขณะที่ปัจจุบันคลื่นการโคจรส่วนราชการทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น กองทัพบก กรมประชาสัมพันธ์ องค์การสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย หรือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น เอกชนมีสถานะเป็นเพียงผู้เช่าเวลาหรือผู้รับจ้างผลิตรายการให้เท่านั้น ทำให้กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของไทยมีลักษณะเป็นกิจการที่ถูกผูกขาดโดยรัฐและหน่วยงานของรัฐ อันเป็นอันตรายต่อสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างยิ่ง

4. สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร และได้รับบริการทางด้านสื่อสารมวลชน รวมทั้งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังถูกจำกัด

5. ทรัพยากรสื่อสารมวลชนอันเป็นของส่วนรวมไม่ได้ถูกใช้ไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่าที่ควร แลกลับเป็นไปเพื่อประโยชน์ของกลุ่มคนบางพวกเท่านั้น

สาเหตุ

ในปัจจุบันยังมีกฎหมายที่มีหลักการและเนื้อหาที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนทางด้านสื่อสารมวลชนอยู่อีกหลายฉบับ เช่น

- พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498
- พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473
- พระราชบัญญัติกฤษฎีกาศึก พ.ศ. 2457
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495
- พระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งมีหลักการให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนทุกแขนงมากขึ้น
2. เร่งรัดการออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรของรัฐบาลที่เป็นอิสระและกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวจะต้องคำนึงถึง
 - สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
 - สิทธิเสรีภาพในการได้รับข้อมูลข่าวสาร
 - สิทธิของประชาชนกลุ่มต่างๆ ในการใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชนสาธารณะเพื่อการศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. เร่งจัดทำแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนในการเข้าดำเนินบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในนามและโดยสิทธิของตนเอง

2.10 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครอง

สภาพปัญหา

สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครอง หมายถึงการที่ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โคธรัฐต้องไม่ขัดขวาง แต่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนดังกล่าวอย่างเต็มที่ สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครองได้แก่

- เสรีภาพในการรวมกลุ่มกันเป็นหมู่คณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง

- สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง
- เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
- สิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย
- สิทธิในการเข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- สิทธิในการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครองมีปัญหาที่สำคัญคือ

1. การรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองนั้น แม้ทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (มาตรา 47) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จะบัญญัติให้จัดตั้งพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้นกว่าเดิมและเพียงแต่คนแจ้งการจัดตั้งเท่านั้น แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กลับบัญญัติให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งแล้วต้องหาสมาชิกให้ได้ครบ 5,000 คน กระจายตามภาคต่างๆ ของประเทศ อีกทั้งสารต้องมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ทำให้เกิดปัญหากระทบต่อเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองของประชาชน

2. สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกจำกัดโดยเหตุที่บุคคลนั้นไม่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี และการต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง การดำเนินการศึกษาปริญญาตรีมิใช่ปัจจัยชี้วัดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม แต่ไม่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ส่วนการต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งจึงจะสมัครรับเลือกตั้งได้ก็เป็นการจำกัดเสรีภาพของประชาชนโดยชัดแจ้ง นอกจากนี้การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังไม่มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการเลือกตั้งในระดับประเทศแต่ละภาค ;

3. แม้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธจะเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองก็ตาม แต่ก็ยังมีกฎหมายหลายฉบับที่จำกัดเสรีภาพในเรื่องดังกล่าว เช่น การชุมนุมในที่สาธารณะหรือการใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อการชุมนุมยังต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียก่อน ฯลฯ นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ และ

ต้องการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิก็ได้รับการจัดวางจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมตลอดถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทัศนคติในเชิงลบต่อการชุมนุมของประชาชน การให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกจึงไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ รัฐมักจะใช้สื่อของรัฐในการบิดเบือนการใช้สิทธิชุมนุมของประชาชน ตลอดจนการสนับสนุนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมให้มีการเผชิญหน้ากัน

4. สิทธิในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้รัฐสภาและสภาท้องถิ่นพิจารณาเป็นสิทธิใหม่ ตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน แม้จะมีการตรากฎหมายในเรื่องนี้ขึ้นแล้วก็ตาม แต่การเสนอร่างกฎหมายของประชาชนก็ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่จะได้รับการพิจารณาจากรัฐสภาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นไม่ได้กำหนดรายละเอียด ทั้งในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่เสนอต่อสภา การให้ประชาชนเข้าชี้แจง การเข้าร่วมเป็นกรรมาธิการฯ และกฎหมายที่ให้เสนอกฎหมายก็ยังมีอุปสรรคในการใช้สิทธิ เช่น การใช้หลักฐานทะเบียนบ้านเพื่อเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เป็นต้น

5. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับประเทศใช้กระบวนการที่คล้ายคลึงกับการถอดถอนประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา คือมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สอบสวนและส่งให้วุฒิสภาลงมติซึ่งแตกต่างจากกระบวนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 286 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกระบวนการให้พ้นจากตำแหน่งกระบวนการตามมาตรา 286 แม้จะเป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชนทางการเมืองและการปกครองของประชาชนในท้องถิ่นก็ตาม แต่การดำเนินการตามสิทธิดังกล่าวเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ไม่เพียงแต่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องนี้เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับการถอดถอนที่จะเกิดขึ้นได้ต้องใช้คะแนนเสียงจำนวนมากของผู้มาลงคะแนนเสียงซึ่งแทบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยในท้องถิ่นขนาดใหญ่ระดับเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

6. ปัญหาการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครอง ประเทศไทยเป็นรัฐที่รวมศูนย์อำนาจอย่างแท้จริงทั้งในเรื่องอำนาจหน้าที่ การเงินการคลังและการบริหารงานบุคคลจึงยังไม่เกิดขึ้นทั้งในมิติของกฎหมาย นโยบาย หรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เจตคติที่รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ ไม่ไว้วางใจประชาชนในท้องถิ่น ไม่มั่นใจว่าประชาชนจะปกครองตนเองได้ดี ยังเป็นเจตคติที่ครอบงำผู้บริหารประเทศและข้าราชการเกือบทุกระดับในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร; การบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรค การให้พรรคต้องหาสมาชิกเป็นจำนวนมาก การให้ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนมากถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น การไม่กำหนดหลักเกณฑ์ในรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน ฯลฯ

2. ดำเนินการรวบรวมและจัดทำแผนพัฒนาการเมืองและการปกครองของประเทศขึ้นให้เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยทุกฝ่าย โดยให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นด้วย แผนพัฒนาการเมืองและการปกครองดังกล่าวอาจประกอบด้วย แผนว่าด้วยการคุ้มครองและขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย แผนว่าด้วยโครงสร้าง อำนาจ สถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเข้าสู่อำนาจและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและแผนว่าด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

3. รณรงค์และเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองและการปกครอง รวมถึงลดถึงการสนับสนุนให้ประชาชนปกป้องสิทธิของตนเองเมื่อมีการจำกัดสิทธิดังกล่าวโดยกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือการดำเนินการใดๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4. ปรับเจตคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองและการปกครองของประชาชน และมีเจตคติที่คัดค้านการใช้สิทธิดังกล่าวของประชาชน ในขณะเดียวกันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจว่าตนเองมีฐานะเป็นประชาชนที่มีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวด้วยเช่นกันมิใช่สถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

5. ปฏิรูประบบการเรียนรู้การสอนโดยบรรจุหลักสูตร “ประชาสังคม” (civil society) และ “ธรรมรัฐ” (good governance) ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องมุ่งเน้นให้นักเรียน นิสิต นักศึกษามีความเข้าใจในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพิ่มขึ้น

6. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน มีสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้นในการดำเนินกิจกรรมของตน เพื่อเพิ่มบทบาทของเอกชนในด้านการพัฒนาการเมืองและการปกครองของประเทศแทนที่จะเป็นการดำเนินการของรัฐฝ่ายเดียว

7. ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ หน้าที่และอำนาจของรัฐไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงลดถึงงบประมาณและบุคลากร โดยมีแผน ขั้นตอนและระยะเวลาของการถ่ายโอนที่ชัดเจน

8. รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิชุมนุมของประชาชนในการจัดพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม การป้องกันการเผชิญหน้า การทวงโทษของผู้จัดขบวนชุมนุม ตลอดจนการให้ประชาชนใช้สื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

9. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนโดยมีการสนับสนุนในการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรท้องถิ่น

10. ปรับปรุงปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง

11. ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยโดยใช้เหตุผลนิยมตั้งแต่ระดับสถาบัน

ครอบครัว

2.11 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านศาสนา

สิทธิมนุษยชนด้านศาสนา หมายถึง การที่บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาโดยเสรี รวมทั้งการไม่เลือกปฏิบัติโดยอาศัยความแตกต่างในเรื่องศาสนาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ อันเป็นการให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ในการนับถือศาสนา หากแต่ในความเป็นจริงยังมีการเลือกปฏิบัติและมีการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนด้านศาสนาอยู่

สภาพปัญหา

ประเทศไทยได้ให้เสรีภาพแก่บุคคลทั้งที่เป็นพลเมืองสัญชาติไทยและคนต่างด้าวในการนับถือศาสนาและเผยแพร่ศาสนา โดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก จากสถิติคนไทยประมาณร้อยละ 80 นับถือศาสนาพุทธแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับไม่เคยบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติเพราะไม่ประสงค์ให้เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 30 วรรคสาม ยังห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องความเชื่อทางศาสนา

หากแต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน กฎหมายลำดับรองและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีการเลือกปฏิบัติและมีการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนด้านศาสนาต่อผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย ซึ่งคนกลุ่มน้อยนั้นอาจตกเป็นเป้าแห่งความเกลียดชังในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มศาสนาอื่นที่เป็นชนกลุ่มใหญ่กว่า

สาเหตุ

ถึงแม้ว่าพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ แต่มีพลเมืองบางส่วนที่นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู และศาสนาซิกข์ เมื่อมีการนับถือศาสนาแตกต่างกัน ก็ย่อมมีสิ่งที่แตกต่างกันในแต่ละศาสนา แต่ละศาสนาย่อมมีกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมที่แตกต่างกันไป

ในแต่ละศาสนามีความเชื่อถือในการสักการบูชา การปฏิบัติตาม การประกอบพิธีกรรม หรือการตอนในทางศาสนา รวมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่มีขอบเขตกว้างขวางและแตกต่างกันไปในแต่ละศาสนา ความคิดเรื่องการสักการบูชาได้ขยายขอบเขตไปสู่การประกอบพิธีการต่างๆ และการประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดงออกถึงความเชื่อโดยตรง เช่น เกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม ดังกล่าว รวมทั้งการก่อสร้างสถานที่สำหรับทำการสักการบูชาเช่นการจัดตั้งวัดศาลาทอดกฐิน การใช้กฎเกณฑ์และวัตถุประสงค์ในการทำพิธีกรรม การแสดงออกถึงสัญลักษณ์ การรักษากฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามซึ่งหลักศาสนาหรือความเชื่อนั้นมิใช่เพียงการกระทำตามรูปแบบพิธีการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นกฎเกณฑ์ในเรื่องของการบริโภคอาหาร การแต่งกายที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมใน

ชุมชนเพื่อประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอนปกติของชีวิต และการไร้ภาวโศกนาฏหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งใช้พูดกันอยู่ในบางกลุ่มของบุคคล สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุของความแตกต่างของแต่ละศาสนา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจของคนที่อยู่ในศาสนาอื่น

ในความเป็นจริงศาสนาหลักที่มีผู้นับถือมากจะไม่ค่อยมีปัญหา หากแต่จะมีปัญหาในศาสนาหรือลัทธิความเชื่อของคนส่วนน้อยในประเทศ การไม่เข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของศาสนาของคนส่วนน้อย เป็นสาเหตุทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจในการปฏิบัติต่อคนในศาสนาอื่นๆ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติในที่สุด ซึ่งทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและเกิดความเสียเปรียบในด้านต่างๆ ในสังคมและการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำให้เกิดช่องว่าง ความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาต่างกัน บางครั้งดูเหมือนว่ารัฐละเลยและไม่ใส่ใจต่อชนกลุ่มน้อยที่นับถือศาสนาอื่นๆ ซึ่งมีศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาหลัก ทั้งนี้อาจทำให้เกิดปัญหาตามมาใหญ่โตจนกลายเป็นสงครามศาสนาแบบในที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ชกเลิกข้อจำกัดในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการโดยให้สิทธิแก่ผู้ที่นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งมากกว่าศาสนาอื่น หรือให้เอกสิทธิ์ทางเศรษฐกิจ หรือกำหนดข้อจำกัดอื่นๆ ในทางปฏิบัติแก่ผู้ที่นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานภาครัฐบาล กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษาธิการ และภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. ให้การคุ้มครองการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือการประกอบพิธีกรรมในทางศาสนาใดๆ เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ล่อลึงของพลเมือง และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. จัดการควบคุมดูแลที่มั่วถนให้มีจริยธรรมในการใช้สื่อและส่งเสริมสนับสนุนที่มั่วถน ที่ผลิตและเผยแพร่สื่อในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องศาสนาต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี ตามคณนักรหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

4. อนุญาตให้โรงเรียนของรัฐและเอกชนให้การศึกษาในเรื่องศาสนาได้ เช่น ประวัติศาสตร์ทั่วไปของศาสนาและศีลธรรมของศาสนาอื่นๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

5. พิจารณาแก้ไขกฎระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องการแต่งกายของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการครู ข้าราชการในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ผู้นับถือศาสนานั้นๆ สามารถแต่งกายตามความเชื่อของศาสนาได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

6. เผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมของศาสนาต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการปฏิบัติ ต่อบุคคลผู้นับถือศาสนาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

7. ให้ความคุ้มครองมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรได้เพราะเหตุที่นับถือศาสนาใดๆ หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือพิธีกรรมตามความเชื่อถือ ทั้งนี้ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิของพลเมือง และศีลธรรมอันดีของประชาชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

8. กรณีที่มีผู้นำให้ศาสนาได้รับความเสียหาย ให้มีกฎหมายโดยให้มืองค์กรที่องร้องแทนประชาชนได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย สมาคมหรือมูลนิธิของศาสนาต่างๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

9. รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนศาสนาต่างๆ ด้วยความยุติธรรม รวมทั้งให้องค์กรท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกรัฐสภาเทศบาลมีการจัดโครงการต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาโดยรัฐเข้าไปให้การสนับสนุนเงินทุน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานประมาณ ทบวงมหหรือมูลนิธิของศาสนาต่างๆ

องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

10. ควรจัดให้มีหลักสูตรสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับศาสนาต่างๆ เช่น พระ บาทหลวง โค้ชอื่นหม่า ฯลฯ เข้ามาสอนศาสนาแต่ละศาสนาที่ก่อให้เกิดการจิตใจของเยาวชนในโรงเรียน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมหรือมูลนิธิของศาสนาต่างๆ องค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

11. ส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีการเผยแพร่กระจำข่าวกว่เกี่ยวกับศาสนาไปในแนวเดียวกัน และในช่วงเวลาที่จะเข้าถึงประชาชนได้เต็มที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ,กรมประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชนทุกแขนง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

12. ไม่ควรจำกัดอายุของการบวชพระสงฆ์ รวมทั้งให้มีการพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ ไม่ให้มีการจำกัดขอบเขตในการศึกษาควรให้นักวิชาการปรับปรุงหลักสูตร โดยให้มีการรับของหลักสูตร การศึกษาของพระที่เทียบวุฒิการศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

บทที่ 3

แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย

3.1 สิทธิเด็ก

“เด็ก” ในที่นี้หมายถึง หญิงและชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และที่ใช้ในสากล)

I. เด็กทั่วไป

1. สิทธิเด็กในการได้รับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ

สภาพปัญหา

เด็กไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถให้เต็มที่และบริการการพัฒนา ศักยภาพยังไม่มีทั่วถึงเด็กทุกคน

สาเหตุของปัญหา

1. รัฐยังไม่สามารถปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน เนื่องจากวิธีการปรับปรุงที่เก่าๆ มา มุ่งเน้นไปในปัจจัยอื่นๆ มากกว่ากระบวนการการเรียนการสอน เช่น การเพิ่มปริมาณของผู้สอน การเพิ่มปริมาณของผู้สอน การจัดให้มีการสอนโดยไม่มีการอบรมวิธีใช้สื่อ การปรับปรุงหลักสูตรโดยไม่มีการฝึกอบรมวิธีการใช้หลักสูตร การไม่เน้นวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ฯลฯ
2. เด็กที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทันผู้เรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนหรือในกลุ่มหรือเด็กที่เรียนช้าไม่ได้รับบริการจากผู้สอนที่จะช่วยเหลือแก้ไข โดยที่ผู้สอนอาจไม่ตระหนักเสียว่าในปัญหา ไม่เข้าใจในปัญหา ไม่มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการแก้ไข หรือผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญเรื่องนี้
3. ขาดการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เป็นสากล หรือเป็นที่ยอมรับ หรือเป็นที่เข้าใจ ตรงกัน และขาดการชี้แนะหรือวิธีการที่จะบรรลุถึงมาตรฐานคุณภาพดังกล่าว
4. บริการที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถพิเศษ ความสามารถเฉพาะทาง หรือพรสวรรค์ของเด็กมีไม่เพียงพอ โดยที่รัฐยังไม่มั่นใจนโยบายและความมุ่งมั่นที่ชัดเจนและไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อการนี้ พร้อมทั้งยังไม่เห็นความสำคัญที่จะจัดสรรงบประมาณ ให้เพียงพอ
5. ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ตกหล่นจากระบบการศึกษาในระบบ เช่น เด็กเร่ร่อน แรงงาน เด็กที่อยู่ในกลุ่มอาชญากรและเด็กค้ายาเสพติด (โปรดดู II) ที่ระบบโรงเรียนปกติไม่ตามารับดูแล สนองได้ เนื่องจากยังขาดนวัตกรรมและขาดทางเลือกใหม่ๆ ให้แก่เด็กเหล่านี้ เพื่อที่จะสามารถพัฒนา ศักยภาพของตนเองได้

6. เด็กที่ให้ออกกลางคันจากสถานศึกษา ไม่ได้ได้รับความสนใจจริงจัง หรือมีการติดตามเด็กเหล่านี้ว่าเป็นระบบเพื่อให้ความช่วยเหลือ

7. สื่อมวลชน ซึ่งเป็นการศึกษาคามอรรถาธิบายไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการเอื้อให้เด็กได้รับความรู้ ทักษะ และได้รับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถต่างๆ เท่าที่ควร โดยที่สื่อมวลชนยังอาจคิดถึงผลประโยชน์อื่นๆ มากกว่าผลประโยชน์ที่จะมีต่อเด็ก

8. บริการการพัฒนาศักยภาพของเด็กวัยต่ำกว่าระดับประถมศึกษาขาดคุณภาพและความทั่วถึง เนื่องจากความหลากหลายของผู้จัดบริการที่ไม่มีเป้าหมายร่วมกันและขาดความตระหนักในการมีภารกิจร่วมกัน

ผลกระทบ

เด็กก็อนาคตของชาติ ถ้าขาดคุณภาพและไม่สามารพัฒนาศักยภาพและความสามารถได้อย่างเต็มที่แล้วชาติก็ไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าให้ทันโลก หรือก้าวหน้าอย่างเต็มที่ที่สุดได้

นอกจากนี้ เด็กที่ไม่ได้รับการพัฒนาอาจเป็นตัวถ่วงคั่งค้างมิให้ประเทศใช้ทรัพยากรไปในทางสร้างเสริมและสร้างสรรค์ได้ เพราะจะคั่งค้างนำมาใช้เยียวยาแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาแก่เด็กทุกระดับและประเภทของการศึกษา รับผิดชอบในการให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการการเรียนการสอนที่เพิ่มคุณภาพและพัฒนาศักยภาพและความสามารถของเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ (ทุกกรม) มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน กรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. พัฒนาองค์ความรู้และทักษะแก้ไขเยียวยาแก่เด็กที่เรียนช้าในลักษณะต่างๆ และฝึกอบรมผู้สอนให้สามารถช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ (ทุกกรม) มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน กรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3. พัฒนานโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติการที่พัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ความสามารถเฉพาะทางหรือพรสวรรค์ สร้างองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับเด็กกลุ่มนี้เพื่อส่งเสริมผู้สอน จัดบริการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งองค์การในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

4. กำหนดมาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำพร้อมทั้งเป้าหมายในอุดมคติในการพัฒนาคุณภาพของบริการในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

5. รัฐร่วมจัดและสนับสนุนทรัพยากรภาคเอกชนให้จัดบริการดูแลและบริการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก และเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ เพิ่มทางเลือกและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา โดยรัฐมีหน้าที่ติดตามและประเมินผล

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งภาคเอกชน

6. จัดให้มีกลไกและวิธีการติดตามเด็กที่ออกจากสถานศึกษา และจัดการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งภาคเอกชน

7. จัดอัตราส่วนของเวลาหรือพื้นที่ของเจ้าหน้าที่กระดุมหรือพื้นที่ในช่วงที่ยังว่างอยู่ของสื่อทั้งหมดให้เป็นรายการของเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งสำนักงานรัฐมนตรี องค์การของสื่อมวลชนทุกแขนง

8. จัดบริการพัฒนาศักยภาพเด็กวัยต่ำกว่าระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพตามข้อกำหนด โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ รวมทั้งจัดให้มีแผนงานที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และคณะอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ หรือมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่น

2. สิทธิเด็กในการได้รับการเลี้ยงดู ดูแลและการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต

สภาพปัญหา

1. ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการลาของทารกแรกเกิดและการให้ภูมิคุ้มกัน โรคที่ยังไม่ครบถ้วน และทั่วถึงรวมถึงด้านโภชนาการของเด็กที่ไม่เหมาะสมกับวัยและการไม่ได้กินนมมารดา

2. เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาด้านสุขภาพจิต

สาเหตุของปัญหา

1. ขาดเวลาและอุปกรณ์ความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับการมีบุตร การดูแลบุตรในครรภ์ การเลี้ยงดูบุตรให้เหมาะสมตามวัยทั้งร่างกายและทางใจ

2. บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตยังไม่ถึงทุกครอบครัว เพราะขาดการปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง ขาดความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขาดการขานรับจากชุมชนและองค์กรชุมชน และขาดวิธีติดตามกรณี อย่างเป็นระบบเพื่อให้ความช่วยเหลือและการแนะนำ

3. ประชาชนโดยทั่วไปยังให้ความสนใจและให้ความสำคัญน้อย ในด้านการพัฒนาสุขภาพจิตและการมีสุขภาพจิตดีของเด็ก

ผลกระทบ

1. คุณภาพทางกายของเด็กจะค่อยหรือขาดความสมบูรณ์ ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและการตาย โดยทั้งๆ ที่เป็นเรื่องป้องกันได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเสียชีวิตจากโรคภัย แทนที่ทรัพยากรมนุษย์ แทนที่ทรัพยากรมนุษย์นั้นจะมีพลังมารับใช้ประเทศชาติ

2. การมีสุขภาพจิตเสื่อมโทรมทำให้ขาดการมีความผาสุกและสันติสุขในครอบครัว ในชุมชน และในสังคม อาจทำให้มีเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ความรู้และบริการแก่บิดามารดาเพื่อให้ทราบอยู่รอดไว้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพิบูลย์ องค์กรชุมชน มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน สถานศึกษาระดับและประเภทอื่นๆ หน่วยงานเอกชน

2. ให้ความรู้และรณรงค์ชักชวนบิดามารดา ผู้ปกครอง พร้อมจัดบริการที่เกี่ยวกับการให้ภูมิคุ้มกันโรคและที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ พร้อมทั้งการให้ลูกได้กินนมมารดา
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต และการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และระหว่างบุคคล โดยเฉพาะระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ รวมทั้งการจัดให้มีบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกายและจิต ทั้งสำหรับเด็กและสำหรับครอบครัว
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

3. สิทธิเด็กในการนันทนาการ

สภาพปัญหา

เด็กส่วนใหญ่ได้รับการจำกัดในการมีนันทนาการตามความสนใจและความถนัด

สาเหตุของปัญหา

1. มีความเข้าใจผิดว่ากิจกรรมนันทนาการเป็นเรื่องไม่จำเป็นสำหรับชีวิต หรือเป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์และเป็นการสูญเปล่า ทั้งๆ ที่กิจกรรมนันทนาการและการเล่นที่ถูกต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กทุกด้าน คือ กาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2. มีองค์ความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับสาระของนันทนาการ และการจัดนันทนาการให้แก่เด็ก

3. ส่วนใหญ่ ภาครัฐจะไม่ถือเป็นธุระในการจัดหานันทนาการให้แก่เด็ก โดยถือว่าเป็นกิจกรรมพิเศษที่บิดามารดาผู้ปกครอง ควรจัดหาให้แก่เด็กเอง หรือให้เด็กแสวงหาเองตามสถานการณ์

ผลกระทบ

1. เด็กขาดพัฒนาการรอบด้านอันเป็นผลจากการมีน้ำหนักเบา การที่เด็กขาดความเข้าใจเรื่องสุนทรียภาพ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา การเป็นผู้มีและผู้ตามที่ดี การฝึกกล้ามเนื้อและทักษะเฉพาะต่างๆ รวมทั้งการฝึกให้เป็นคนสร้างสรรค์และเป็นคนมีความริเริ่ม
2. เด็กไม่รู้จักการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
3. เด็กมีโอกาสดกเป็นเหยื่อของผู้แสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก อันได้แก่การใช้เวลาไปในทางเล่ห์เหลี่ยมหรืออบายมุขต่างๆ
4. เด็กเสียโอกาสในการที่จะมีงานอดิเรกและพัฒนางานน้ำหนักเบาการเป็นอาชีพได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จัดกิจกรรมน้ำหนักเบาให้แก่วัยเด็กในรูปแบบที่หลากหลาย และทั่วถึงทุกพื้นที่ เช่น พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ การกีฬาและการออกกำลังกาย ศิลป ดนตรี วัฒนธรรม วรรณคดี การอ่าน การเดินป่า การจัดค่ายพักแรม ฯลฯ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาอื่นๆ กระทรวงศึกษาธิการ การกีฬาแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเอกชน สมาคมต่างๆ องค์การเด็กและองค์กรเยาวชน เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การชุมชน สำนักรายการ วัฒนธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สโมสรพลเรือน

4. ภาวะเด็กในการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

สภาพปัญหา

เด็กถูกจำกัดในการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

สาเหตุของปัญหา

1. ในสังคมส่วนใหญ่ เด็กยังถูกมองว่าเป็นผู้ขาดประสบการณ์ ความคิดยังเด็กไป มีบิดามารดาเป็น “เจ้าของ” ไม่สามารถคิดเองได้ หรือไม่สามารถคิดได้ ยังคัดค้านใจไม่เป็น ไม่มีความคิดเชิงเหตุผลและไว้วางใจไม่ได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ในเชิงหลักวิชาและความเป็นจริง เพราะการเรียนรู้ที่จะคิดได้นั้น ต้องค่อยๆ ฝึกการคิดไปตามลำดับและต่อเนื่อง และเด็กมีวุฒิภาวะในระดับที่จะคัดค้านใจได้ในระดับของคนเช่นเดียวกัน

2. ผู้ใหญ่บางคนไม่เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเลย ซึ่งหมายถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ช่วยเห็นว่า ผู้ใหญ่มี “อำนาจ” ในการแสดงความคิดเห็นแต่ฝ่ายเดียว ส่วนเด็ก

เป็นผู้รับฟัง ผู้เชื่อฟังและผู้ปฏิบัติตาม นอกจากนั้น ยังเชื่อว่าวิธีแก้ปัญหามีวิธีเดียว คือวิธีที่ผู้ใหญ่บอกเท่านั้น ไม่มีทางเลือกอื่น

3. ผู้ใหญ่มองคนเชื่อว่าการเปิดโอกาสให้เด็กในการมีส่วนร่วมและในการแสดงความคิดเห็น เป็นการ “เสียเวลา” เพราะเน้น “ผล” เร็วมากกว่า “กระบวนการ” การเรียนรู้และการพึ่งตนเอง
ผลกระทบ

1. การไม่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น จะทำให้เด็กคุ้นเคยต่อวิธีการที่ไม่ต้องคิด เพียงรับฟัง และเชื่อฟัง ทำให้ไม่สามารถคิดด้วยตนเองได้ พึ่งตนเองได้ หาข้อมูลด้วยตนเองได้ หรืออาจจะทำอย่างนั้นได้ก็จะต้องใช้เวลายาวนานจนไปถึงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้สูญเสียพลังสร้างสรรค์และริเริ่มไปเป็นส่วนมาก

2. ทำให้การเรียนรู้เป็นความรู้ทางเดียวที่ไม่อยู่ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ ซึ่งลักษณะอย่างหลังนี้จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็กมากขึ้น และความเข้าใจสภาพหรือปัญหาตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหานั้นคงทนและยืนยาว เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ลำดับต่อไป

3. ไม่สามารถใช้พลังความคิด การคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ที่เป็นนวัตกรรมจาก เด็กได้

4. อาจทำให้เด็กเกิดเจตคติทางลบและค่านิยมไม่ถูกต้อง ถ้าไม่让孩子มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ และอาจไม่ได้รับความร่วมมือจากเด็กในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเด็กเอง นอกจากนี้ครอบครัวพึงได้รับความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องนี้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ (ทุกกรม) มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ องค์การชุมชน สถานศึกษาระดับและประเภทอื่นๆ หน่วยงานเอกชน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การกีฬาแห่งประเทศไทย ภาคธุรกิจเอกชน สมาคมต่างๆ องค์การเด็กและองค์กรเยาวชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ค.) สำนักงานก.รัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย ต่อมวลชน

2. ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา และแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จะต้องเรียนรู้ ครูและผู้บริหารต้องเข้าใจปรัชญาและทักษะวิธีการจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และแสดงความคิดเห็นในเรื่องของชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

4. เด็กทุกคนควรมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ถึงแวดล้อม ศาสนา และวัฒนธรรมที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับวัย และสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการให้ ข้อคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ดังกล่าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

II. เด็กที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ

ปัญหาในเรื่องของเด็กที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนี้ ผู้จัดทำแผนไม่สามารถจัดทำแผนให้ครอบคลุมได้ครบถ้วนทุกกลุ่มที่มีปัญหา จึงได้รวบรวมกลุ่มเด็กที่จะต้องได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษส่วนใหญ่โดยเน้นเรื่องที่ได้เด็กได้รับอันตรายหรือเป็นผลร้ายต่อเด็กหากไม่ได้รับการคุ้มครองและเป็นปัญหาที่เห็นได้ชัดและมีอยู่ในสังคม วิธีการดังกล่าวอาจทำให้มีบางปัญหาหรือบางกลุ่มไม่ได้รับการครอบคลุมโดยแผนนี้ อย่างไรก็ตาม ในการทำแผนไม่ได้จัดแบ่งตามสิทธิหลัก 4 ด้านและกล่าวรวมกันไป เพราะแต่ละปัญหาและเด็กแต่ละกลุ่มมีปัญหาเฉพาะซึ่งควรมีวิธีการแก้ไขที่สามารถทำได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมของปัญหานั้นเองและแตกต่างจากปัญหาอื่น การแบ่งเป็นกลุ่มหลักและเขียนรวมกันไปในลักษณะที่กว้างเกินไปน่าจะไม่เป็นประโยชน์มากนัก

ปัญหาอีกประการหนึ่งในการเขียนแผนนี้คือ ในเรื่องของเด็กที่ถูกทำร้ายแต่ไม่มีการเก็บสถิติไว้อย่างเป็นระบบหรือไม่มีการเก็บเลขในบางกรณี ข้อมูลไม่ครบถ้วนและกระจัดกระจายซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการเขียนแผน ทำให้แผนที่เขียนนี้เป็นแผนที่ไม่มีการสนับสนุนด้านข้อมูลสถิติมากนัก

1. เด็กที่ถูกทำร้าย

สภาพปัญหา

ปัญหาการกระทำทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กเป็นปัญหาที่มีมานานในสังคมไทยและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมจากสังคมชนบทในลักษณะครอบครัวใหญ่เป็นสังคมเมืองที่ลักษณะของครอบครัวเดี่ยว และการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม

สาเหตุของปัญหา

1. กระบวนการคุ้มครองเด็กได้รับความสนใจน้อย การดำเนินการเป็นไปในเชิงรับเพื่อแก้ปัญหาเมื่อปัญหามิเกิดขึ้นจึงเน้นแทรกแซงมากกว่าการแก้ปัญหาเชิงรุกเพื่อการป้องกัน ไม่มีการเฝ้าระวังเพื่อติดตามดูแลเด็กอย่างเป็นระบบที่ให้อำนาจคณะกรรมการที่ให้อำนาจหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองเด็กก่อนที่จะเกิดความเสียหายร้ายแรง

2. อำนาจปกครองเด็กตามกฎหมายปัจจุบันให้ความสำคัญและอำนาจเด็ดขาดแก่บิดามารดา ในกรณีมีหลักฐานหรือมีข้อบ่งชี้ว่าเด็กถูกทำร้ายและมีแนวโน้มที่อาจเป็นอันตรายในอนาคต เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจเข้าแทรกแซงแยกเด็กออกมาคุ้มครองตรวจสอบเป็นการชั่วคราวหรือพิทักษ์

อำนาจการปกครองชั่วคราวเพื่อให้เด็กได้รับความคุ้มครองโดยเร่งด่วนและดำเนินการแก้ไขปัญหของบิดามารดาผู้ปกครองเสียก่อน คงทำได้แต่เกิดอนอำนาจปกครองเป็นการถาวรได้กรณีเดียวและต้องใช้เวลาในการดำเนินการนาน โดยไม่เปิดทางเลือกที่อาจเหมาะสมกับเด็กมากกว่า

3. กระบวนการสืบสวนสอบสวนกรณีเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความผิด ทำเพื่อใช้ยืนยันการกระทำความผิดและลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น ไม่ได้ทำการสอบสวนในประเด็นความเสียหายทางจิตใจของเด็กเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา และใช้เป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กให้กลับสู่สภาพปกติทั้งโดยกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือฟื้นฟู

4. ไม่มีการสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อเก็บและประสานข้อมูลเด็กที่เข้ามาในระบบกระบวนการยุติธรรมได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องโดยมีศูนย์กลางรวบรวมและแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้อย่างได้ผลและต่อเนื่องในการช่วยเหลือเด็ก

5. เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้าหญิงและเด็กหรือกระบวนการค้าประเวณีเด็ก กระบวนการยุติธรรมขาดความอ่อนไหวในการใช้ดุลพินิจพิจารณาคำเนิการกับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดในฐานะเป็นผู้เสียหาย แต่กลับดำเนินการกับผู้เสียหายในฐานะผู้กระทำความผิดด้วย เช่นการดำเนินการในฐานะเป็นโสเภณี หรือในความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 11กำหนดไว้ให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหาย

6. กรณีที่ผู้กระทำความผิดต่อเด็กเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กหรือครอบครัวเล็ก เช่น พ่อแม่ พี่เลี้ยง แม่เลี้ยง หรือญาติใกล้ชิด เด็กได้รับความกดดันจากความขัดแย้งรุนแรงทั้งทางกายและจิตใจจากความสัมพันธ์ในครอบครัว แม้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษถึงที่สุดแล้ว หลังพ้นโทษผู้กระทำความผิดต้องกลับมาเผชิญหน้าและต้องอยู่ร่วมกันกับผู้เสียหายอีก กระบวนการไม่ได้กำหนดกลไกทางเลือกอื่นในการแก้ปัญหาจากการดำเนินคดีและไม่มีระบบการติดตามช่วยเหลือเด็กในระยะยาว ไม่มีระบบช่วยเหลือโดยนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์

7. การดำเนินคดีอาญาในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดโดยเฉพาะจากการกระทำความผิดทางเพศและจากการกระทำรุนแรง เด็กได้รับบาดเจ็บและมีอาการทางจิตต้องการความช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการปรับสภาพจิตใจของเด็ก ผู้เสียหาย รวมทั้งความช่วยเหลือดูแลในระหว่างการดำเนินคดี

8. ผู้เสียหายที่เป็นเด็กต้องให้การจำนนหลายครั้งโดยไม่จำเป็น และต้องเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดในการชี้ตัวและในการเบิกความในศาล

9. กระบวนการดำเนินคดีอาญาที่ล่าช้า โดยเฉพาะในคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายทำให้เกิดปัญหามากมายเนื่องจากเด็กมีความจำระยะสั้น และเด็กเป็นผู้ที่อ่อนแออยู่ในฐานะที่จะถูกข่มขู่ได้ง่าย กระบวนการยุติธรรมไม่มีระบบการคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่ถูกข่มขู่ ผู้กระทำความผิดมักได้รับการอภัยเวลาในการดำเนินคดีเพื่อให้เด็กมีปัญหาในการเป็นพยาน

10. ความหลักการของกฎหมายละเมิดเด็กที่ถูกกระทำผิดได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ แต่ในความเป็นจริงเด็กไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้เพราะกระบวนการฟ้องร้องที่ยุ่งยากและต้องเสียค่าใช้จ่าย

11. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดเรื่องการเลิกรับบุตรบุญธรรมในลักษณะเลือกปฏิบัติและไม่เป็นธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรมในกรณีที่เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอเลิกรับบุตรบุญธรรมเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้กำหนดเหตุที่จะให้เลิกได้ ต่างจากการรับบุญธรรมในกรณีอื่น การเลิกรับบุตรบุญธรรมต้องได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรมหรือบิดามารดาของบุตรบุญธรรมนั้น หรือต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาลโดยต้องมีเหตุที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

12. ในกรณีที่เด็กได้รับอันตรายจากการกระทำผิดโดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมไม่เหมาะสม เด็กมีโอกาสดต่อการถูกกระทำซ้ำอีก ไม่ว่าจะจากสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมหรือชุมชนที่ไม่มีความปลอดภัย และเด็กไม่รู้จักระเบียบอันตราย

13. นอกจากเด็กผู้เสียหายได้รับความบอบช้ำจากการกระทำผิดแล้ว เด็กยังได้รับอันตรายจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่รับผิดชอบในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนรู้ตัวผู้เสียหายซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กในระยะยาว

14. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลเด็กหรือรับผิดชอบในการดำเนินคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายไม่ได้คำนึงถึงความเสียหายของเด็กและให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนหรือไม่เข้าปรามสื่อมวลชนในการเข้าถึงตัวเด็กหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทำให้ข้อมูลหรือภาพถ่ายของเด็กไปปรากฏต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชน และเป็นผลเสียหายต่อเนื่องระยะยาว เป็นการซ้ำเติมเด็กให้ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเผยแพร่ข่าวโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจเด็กและผลประโยชน์ของเด็ก

ผลกระทบ

1. ทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะรับผิดชอบและระบบในการสอดคล้องดูแลเด็กที่มีถึงขนาดระบุว่าเด็กจะได้รับอันตรายร้ายแรงจากการถูกทำร้าย เป็นผลให้เด็กได้รับอันตรายซึ่งบางครั้งไม่สามารถเยียวยาได้หรือทำได้ยาก เด็กเหล่านี้จะได้รับผลกระทบทางจิตใจอย่างรุนแรงและทำให้กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาต่อเนื่องซึ่งการแก้ไขในภายหลังเป็นเรื่องยากและเป็นภาระแก่สังคมมากกว่าการลงทุนด้านการป้องกันอย่างมากมาย

2. กฎหมายและระบบปัจจุบันไม่เปิดทางเลือกให้เจ้าหน้าที่ที่เกิกลอนอำนาจปกครองชั่วคราวโดยใช้อำนาจฝ่ายบริหารภายใต้การตรวจสอบของศาลหรือโดยอำนาจศาลโดยตรง ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือเด็กได้ทันทั่วถึง ทำให้เด็กได้รับอันตรายและในบางกรณีไม่เหมาะสมกับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการที่เกิกลอนอำนาจปกครองชั่วคราวมีความเหมาะสมมากกว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความตั้งใจในการใช้มาตรการที่เกิกลอนอำนาจปกครองถาวรซึ่งมีผลกระทบสูงและไม่เหมาะสมในหลายกรณี

3. การลงโทษผู้กระทำความผิดอาจไม่เหมาะสมกับการกระทำเพราะไม่ได้ข้อมูลด้านความเสียหายทางจิตใจและผลกระทบทางใจต่อเด็กในอนาคตระยะยาว และไม่มีข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการบำบัดฟื้นฟูเด็กผู้เสียหาย

4. การแก้ไขปัญหาลูกเป็นกักรกระทำโดยขาดข้อมูลหรือแต่ละหน่วยต้องจัดทำข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและอาจไม่สอดคล้องต้องกัน ทำให้การแก้ปัญหาลูกไม่ได้ผล

5. การดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดที่ไม่สำคัญ ทำให้ผู้เสียหายหวาดกลัว ไม่เข้าขอความช่วยเหลือและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ไม่สามารถปราบปรามตัวการที่แท้จริงในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดได้ใจและกระทำความผิดได้อย่างต่อเนื่อง เด็กถูกกดดันให้คงอยู่ใต้การควบคุมของผู้กระทำความผิด

6. เด็กได้รับความกดดันมากในการร่วมมือกับรัฐเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลในครอบครัว โดยรัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร เด็กถูกมองว่าเป็นผู้ก่อเหตุเดือดร้อน เป็นศัตรูกับบุคคลในครอบครัว และยังคงเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิดและบุคคลในครอบครัวคนอื่น ๆ โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ

7. การไม่มีระบบการให้ความช่วยเหลือเด็กในคดีที่การกระทำมีผลกระทบทางจิตใจของเด็กอย่างรุนแรง เด็กไม่ได้รับความช่วยเหลือ บางกรณีเด็กอยู่ในภาวะไม่สามารถให้การได้ ทำให้ไม่ได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมการดำเนินคดีมีส่วนซ้ำเติมทำร้ายเด็กมากขึ้นเป็นการทำร้ายเด็กซ้ำ ทำให้เด็กไม่ขอความช่วยเหลือจากรัฐ ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

8. ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเจ็บปวดจากการเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดและอยู่ในฐานะลำบาก เด็กเกิดความกลัวและไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมไม่มีระบบการคุ้มครองเหยื่ออย่างเป็นรูปธรรม

9. การถ่วงเวลาของผู้ต้องหามีส่วนทำให้คดีล่าช้าและเด็กไม่สามารถจำรายละเอียดในการกระทำผิด ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่รอดพ้นจากการถูกลงโทษ โดยใช้เวลาถ่วงเวลาทำให้เด็กไม่มาเบิกความหรือคิดค้นบนทำให้เด็กไม่มาศาลหรือกลับคำเบิกความ

10. เด็กไม่ได้รับคำเสียหายที่ควรจะได้จากผู้กระทำความผิดเพื่อนำไปใช้บำบัดรักษาและเยียวยาความเสียหายที่ได้รับ ผู้กระทำผิดไม่ต้องชดเชยคำเสียหายจากการกระทำของตน

11. การกำหนดให้ผู้รับบำนาญบุตรบุญธรรมยื่นคำร้องฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อเลิกรับบุตรบุญธรรมได้นั้น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อเด็กที่ถูกทอดทิ้งและทำให้เด็กเสียโอกาสในการเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ผู้รับบุตรบุญธรรมขาดความยั่งยืนในการรับบุตรบุญธรรมและไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตน

12. เด็กอาจถูกกระทำซ้ำอีกโดยไม่มี การติดตามไปดูแลช่วยเหลือหรือให้ความรู้กับเด็กและชุมชนที่เด็กอยู่ในการป้องกันการกระทำผิดต่อเด็ก ปัจจัยเสี่ยงที่ยังคงมีอยู่ ทำให้เด็กถูกทำร้ายซ้ำอีก

13. เด็กตกเป็นเป้าความสนใจของสาธารณะและได้รับความกดดันจากความอับอายอันเป็นการทำร้ายเด็กอย่างรุนแรง

14. เด็กมีความรู้ดีกว่ารัฐทำให้เด็กได้รับความอับอายและไม่คุ้มครองเด็กจากความเจ็บปวด ทำให้เด็กไม่ไว้วางใจและไม่ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือรู้ดีกว่าการเป็นข่าวในสื่อมวลชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินคดีอาญา และไม่ควรเข้าแจ้งความ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะเพื่อเข้าไปดูแลแทรกแซงและช่วยเหลือเด็กในกรณีที่มีสิ่งบอกละเมิดว่าเด็กอาจถูกทำร้ายโดยการให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการเข้าไปช่วยเหลือ นำเด็กมาคุ้มครองและสังเกตการณ์เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กจะปลอดภัยหากได้กลับไปอยู่กับผู้ปกครอง และหากมีปัญหาทางด้านผู้ปกครองต้องจัดการแก้ไขปัญหของผู้ปกครองด้วยวิธีการให้บริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาแก่ผู้ปกครองเด็ก

แก้กฎหมายให้เจ้าหน้าที่มีสิทธิเข้าไปดูแลและแทรกแซงเช่นกฎหมายสวัสดิภาพเด็ก
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ องค์การเอกชน

2. แก้กฎหมายแห่งและหาวิธีในส่วนที่ว่าด้วยอำนาจปกครองให้สามารถเพิกถอนอำนาจการปกครองเป็นการชั่วคราวได้ หรือระบุในกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กให้ใช้วิธีการชั่วคราวได้
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ องค์การเอกชน

3. แก้กฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบปฏิบัติให้ต้องมีการประเมินผลความเสียหายทางด้านจิตใจโดยแพทย์หรือนักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ และใช้ในการพิจารณาคดี ตลอดจนใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม องค์การเอกชน

4. กำหนดในกฎหมายสวัสดิภาพเด็กให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเด็ก และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้โดยทุกหน่วยงานสามารถเรียกใช้ข้อมูลจากหน่วยงานกลางเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์การเอกชน

5. กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายให้ชัดเจนและจริงจังอย่างเป็นระบบ ให้มีการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งการส่งตัวกลับประเทศต้นทางอย่างปลอดภัย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ และองค์กรเอกชน

6. การแก้ปัญหาจำต้องหาทางเลือกอย่างอื่นควบคู่ไปด้วยเช่นการบังคับให้ผู้กระทำผิดต้องรับการบำบัดรักษาหากเป็นความผิดปกติทางจิต มีระบบการสนับสนุนให้เด็กได้รับความช่วยเหลือจากความกดดันและความขัดแย้ง รวมทั้งการให้ความสงเคราะห์ในกรณีจำเป็น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรเอกชน

7. คลินิกบางประเภทรัฐต้องจัดให้เด็กได้รับความช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพความบาดเจ็บทางใจจากการถูกระงับโดยจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็กให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและแท้จริง และรัฐต้องจัดบุคคลดังกล่าวช่วยเหลือเด็กตลอดการดำเนินคดี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม

8. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีนำเอากระบวนการใช้วิธียุติมาไ้ใช้บันทึกคำให้การชั้นสอบสวน และใช้ระบบโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อทำการสืบพยานในศาลโดยไม่ให้เด็กเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิด การจับตัวต้องไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นผู้เสียหาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด

9. ต้องเร่งรัดการดำเนินคดีในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายในคดีบางประเภทโดยเฉพาะที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล เช่น ในกรณีที่เด็กถูกนำมาค้าประเวณีหรือในกรณีการจำหน่ายและเด็กซึ่งอาจนำวิธีการสืบพยานไว้ก่อนมาใช้ในการสืบพยานเล็กผู้เสียหายเพื่อเป็นการป้องกัน และต้องจัดให้มีระบบการคุ้มครองพยานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เร่งรัดคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย หรือให้มีการสืบพยานเด็กไว้ก่อนเพื่อให้เด็กได้เบิกความและให้ข้อเท็จจริงต่อศาลไว้ในระยะเวลาที่เด็กยังจำเหตุการณ์ได้ดี บัญญัติกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองพยานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ

10. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญาสั่งจำคุกผู้ต้องหาให้ผู้เสียหายไปพร้อมกับพิพากษาคดีอาญาหรือให้มีการพิสูจน์คำเสียหายต่อเนื่องไปในคดีอาญานั้นเองในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

11. แก่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยกเลิกการร้องขอเลิกรับบุตรบุญธรรมฝ่ายเดียว ในกรณีที่เด็กนั้นเป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้งให้การปฏิบัติเป็นธรรมและเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เป็น ผลร้ายต่อเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

12. ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันป้องกันไม่ให้เด็กถูกกระทำซ้ำอีก โดยการดูแล สภาพแวดล้อมของเด็กให้แน่ใจว่าเด็กปลอดภัยหากอยู่ที่นั่น หากไม่เป็นการปลอดภัยและไม่สามารถจัด ปังจยเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายซ้ำ รัฐต้องจัดหาที่ที่ปลอดภัยให้เด็กได้พักพิงและแก้ไขปัญหามังจยเสี่ยงก่อน การส่งเด็กกลับไปอยู่ในสังคมเดิม หรือจัดที่อยู่ถาวรให้เด็กในกรณีที่ไมอาจแก้ไขให้สถานที่เดิมของเด็ก ปลอดภัยต่อเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม

13. ต้องบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้เสนอข่าวในลักษณะที่จะเปิดเผยข้อมูล หรือรูปภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่จะทำให้บุคคลได้เห็นหรือรู้ว่าเด็กผู้เสียหายเป็นผู้ใด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

14. ต้องมีข้อกำหนดในกฎหมายดังที่กำหนดในข้อ 13 โดยนอกจากนั้นเรื่องของสื่อแล้ว ต้องมีข้อห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองเด็กจากสื่อมวลชนด้วย และกำหนดในระเบียบว่าก เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการไม่สมควรในการปกป้องเด็กจากสื่อมวลชนจะต้องได้รับการลงโทษทาง กฎหมายหรือทางวินัยอีกด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

2. เด็กกระทำผิด

สภาพปัญหา

เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรโดยสันดานแต่เป็นเยาวชนที่หลงผิดกระทำ ความผิดเนื่องจากวุฒิภาวะยังไม่เป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สังคมต้องให้ออกาศเด็กเหล่านี้ใน การกักขังเป็นหลเมืองดีและทรัพยากรอันมีค่าของสังคม ดังนั้นนานาประเทศจึงกำหนดวิธีทำงานคดีเด็กที่ กระทำผิดเป็นกรณีพิเศษให้ต่างจากการกระทำความผิดโดยผู้ใหญ่ สภาพสังคมในปัจจุบันมีเด็ก กระทำความผิดมากขึ้นจากกระบวนการชั่วชวต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นในสังคม เด็กที่ตกเป็นผู้กระทำผิดต้องเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว และเด็กที่กระทำผิดในเขตพื้นที่ที่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว นอกจากนั้นสิทธิต่าง ๆ ของเด็กยังไม่ได้ รับการคุ้มครองได้ครบถ้วนตามสถานะเด็กที่เด็กกระทำผิดควรจะได้รับ

สาเหตุของปัญหา

1. ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ มีศาลเยาวชนและครอบครัวเพียง 27 แห่ง ทำให้การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดไม่เท่าเทียมกัน เด็กที่อยู่นอกเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวต้องขึ้นศาลจังหวัดหรือศาลแขวงและต้องใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด

2. เด็กที่ตกเป็นผู้กระทำความผิดนั้นไม่ว่าจะอยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด หรือในศาลแขวง กฎหมายกำหนดว่าในการพิจารณาคดีในศาลจังหวัด ศาลจะต้องถามเด็กที่เป็นจำเลยว่ามีทนายและต้องการทนายหรือไม่ หากไม่มีศาลต้องตั้งให้ และในศาลเยาวชนและครอบครัวแม้จะมีข้อห้ามไม่ให้ศาลตั้งทนายแต่ศาลต้องตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้เด็กที่เป็นจำเลยในการแก้ต่างคดี แต่การตั้งทนายหรือที่ปรึกษากฎหมายนั้นจะตั้งให้ในชั้นพิจารณาเท่านั้น ไม่ได้ตั้งให้ตั้งแต่เมื่อเด็กถูกจับกุม

3. ในการดำเนินคดีกับเด็กและผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถสื่อสารกับกระบวนการยุติธรรมได้ เพราะมีปัญหาเรื่องภาษาหรือเพราะเป็นใบ้ กฎหมายกำหนดให้รัฐจัดหาล่ามให้เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ แต่ในทางปฏิบัติการจัดล่ามให้นั้นเพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถสื่อสารกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเมื่อจำเป็นถึงสื่อสาร ไม่ได้จัดล่ามให้ตลอดเวลาเพื่อให้เด็กเข้าใจกระบวนการพิจารณาทั้งหมดเพื่อให้เด็กมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องดูแลเด็กและเยาวชนที่สำคัญ 3 กลุ่ม

(1) พนักงานคุมประพฤติยังมีไม่เพียงพอ บางส่วนไม่ได้รับการศึกษาอบรมมาโดยตรง ด้านสังคมสงเคราะห์

(2) ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งโดยหลักการมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญในปัญหาเด็กหรือมีความเข้าใจเด็กเป็นอย่างดีเป็นที่ยอมรับมาช่วยผู้พิพากษาปกติซึ่งอาจไม่มีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาคดีเด็กกระทำความผิด แต่ระบบการสรรหาผู้พิพากษาสมทบไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

(3) แพทย์และนักจิตวิทยา ในบางกรณีที่มีปัญหามากจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเช่นจิตแพทย์เด็กและนักจิตวิทยาเด็กโดยเฉพาะซึ่งบุคลากรทางด้านนี้มีไม่เพียงพอและอาจไม่ได้พัฒนาเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเนื่องจากสภาพที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา

5. เด็กที่กระทำความผิดต้องรอการพิจารณาคดีและการสืบเสาะซึ่งใช้เวลานานในการดำเนินคดี เด็กที่ไม่สามารถประกันตัวได้ต้องถูกควบคุมตัวไว้เป็นระยะเวลานาน

6. ประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการที่ลดโทษแก่บุคคลอาชญากรรมกว่าสิบเจ็ดปีแต่ไม่เกินยี่สิบปีหรือไม่ก็ได้ หากศาลใช้ดุลพินิจไม่ลดโทษ เด็กอาชญากรรมกว่าสิบเจ็ดปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปีอาจถูกลงโทษประหารชีวิตได้

ผลกระทบ

1. เยาวชนที่อยู่นอกเขตศาลเยาวชนและครอบครัวต้องถูกดำเนินคดีโดยไม่ได้รับประโยชน์จากกระบวนการที่กำหนดไว้สำหรับเด็ก ต้องถูกควบคุมตัวร่วมกับผู้ใหญ่ในสถานที่คุมขังและในเรือนจำร่วมกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการผิดหลักการและเป็นการละเมิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

2. เด็กไม่ได้รับการช่วยเหลือจากทนายหรือที่ปรึกษากฎหมายตั้งแต่ต้นทำให้เด็กไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งที่ในชั้นสอบสวนนั้นเป็นช่วงที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในการให้การของเด็กต่อพนักงานสอบสวน

3. เด็กที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาเพราะไม่ได้รับการจัดหาล่ามให้ตลอดการดำเนินคดี ทำให้ไม่เข้าใจความเป็นไปในการดำเนินคดีและสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

(1) พนักงานคุมประพฤติที่มีน้อยไม่เพียงพอและบางส่วนไม่ได้รับการศึกษาอบรมทางด้านสังคมสงเคราะห์เพื่อให้เข้าใจสภาวะของเด็กและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกระทำความคิดของเด็ก โดยเฉพาะการทำรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงที่ใช้ประกอบในการพิจารณาคดีเด็กกระทำผิดพลาดได้รับรายงานไม่เพียงพอในการพิจารณาแก้ปัญหาเด็กกระทำผิด

(2) ผู้พิพากษาสมทบที่ไม่ได้ทำงานทางด้านเด็กและขาดความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาเด็กกระทำผิดทำให้ผู้พิพากษาไม่ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากผู้พิพากษาสมทบในการพิจารณาคดีเด็ก

5. การดำเนินคดีเด็กล่าช้าทำให้เด็กที่ไม่ได้รับการประกันตัวถูกควบคุมตัวเป็นเวลานานเกินควร และทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาคดีกระทำผิดล่าช้า

6. กฎหมายที่กำหนดให้ศาลลดโทษหรือไม่ก็ได้มีผลให้ศาลเองพิพากษา ลงโทษประหารชีวิตเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีได้ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเป็นการละเมิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ต้องเร่งรัดการขยายศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีจำนวนศาลครอบคลุมทั่วประเทศโดยรวดเร็วเพื่อให้เด็กได้รับการปฏิบัติให้เท่าเทียมกัน และเพื่อไม่ให้เด็กถูกขังร่วมกับผู้ใหญ่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม(กระทรวงยุติธรรม) ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2. ต้องกำหนดให้มีการตั้งทนายหรือที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กตั้งแต่ชั้นจับกุมโดยการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้ตั้งทนายหรือที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กทันทีเมื่อถูกจับกุม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

3. กำหนดให้การจัดหาพ่อแม่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยเฉพาะที่เป็นเด็กนั้นต้องจัดให้ตลอดการพิจารณาคดีเพื่อให้เด็กได้ต่อสู้คดีได้เต็มที่ โดยเฉพาะในชั้นพิจารณา มิใช่จัดหาพ่อแม่เพียงเพื่อให้เป็นการสะดวกแก่การสื่อสารกับจำเลย

(1) เพิ่มพนักงานคุมประพฤติโดยกำหนดคุณสมบัติให้เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางด้านสังคมสงเคราะห์หรือจิตวิทยาเด็กเพื่อให้เข้าใจสภาวะของเด็กและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกระทำความคิดของเด็ก โดยเฉพาะการทำรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงที่ใช้ประกอบในการพิจารณาคดีเด็กกระทำผิด

(2) จัดระบบการสรรหาผู้พิพากษาสมทบเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานด้านเด็กเพื่อช่วยผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีเด็กกระทำผิดได้อย่างเหมาะสมอย่างแท้จริงโดยกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจนและใช้วิธีการสรรหาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กเข้ามาช่วยงานของผู้พิพากษาศาลเด็กอย่างแท้จริงอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเด็ก

(3) ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์เด็กและนักจิตวิทยาเด็กมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจากส่วนราชการนอกศาลมาช่วยราชการศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อลดภาระในการพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ศาลเยาวชนและครอบครัว กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

5. ควรเร่งรัดการดำเนินคดีเด็กกระทำผิดคิดให้รวดเร็วเพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นเป็นไปได้โดยรวดเร็ว เพื่อให้เด็กได้กลับคืนสู่สังคม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ศาลเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม

6. จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ประมวลกฎหมายอาญาให้ศาลต้องลดมาตราส่วนโทษให้เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยหาว่าแก้มাত্র 73 ขยายอายุเด็กจากอายุไม่เกิน 17 ปีเป็นอายุไม่เกิน 18 ปี เพื่อไม่ให้ศาลประหารชีวิตเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

3. เด็กเร่ร่อน

สภาพปัญหา

1. เด็กเร่ร่อนไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการได้รับการบริการการศึกษา บริการสาธารณสุข และการได้รับการดูแลคุ้มครอง

2. เด็กเร่ร่อนมีชีวิตอยู่อย่างเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อด้านธุรกิจบริการทางเพศ ยาเสพติด อบาขมขื่นอื่นๆ และง่ายต่อการถูกชักจูงไปกระทำผิด

สาเหตุของปัญหา

1. จากการวิจัย พบว่า เด็กเร่ร่อนเป็นเด็กที่ออกจากบ้านมาเร่ร่อนด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น เด็กหนีออกจากบ้านเพราะถูกทำร้ายทารุณโดยบิดาหรือมารดา หรือญาติ หรือบิดาเลี้ยง มารดาเลี้ยง หรือโดยเฉพาะบิดาซึ่งอาจคิดชอบมุขหรือคิดสุรา เมาสุราแล้วทุบตี หรือครอบครัวแตกแยก มีการทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ หรืออยู่กับมารดาหรือบิดาตามลำพังแล้วถูกทอดทิ้ง หรือยากจนมากและไม่มีใครดูแลเลี้ยงหรือถูกล่อลวง หรือถูกรักนำโดยเพื่อน เป็นต้น

2. เนื่องจากเป็นเด็กที่ไม่มีบ้านอาศัยเป็นหลักแหล่ง มีที่อยู่ไม่แน่นอน และย้ายที่อยู่บ่อยขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการแนะนำจากผู้ใหญ่เกี่ยวกับการรับบริการเชิงสังคม นอกจากนี้เด็กยังขาดหลักฐานต่างๆ ที่ทางราชการอาจต้องการ เด็กจึงขาดจากการให้บริการของรัฐที่มีอยู่

ผลกระทบ

1. เด็กเสี่ยงต่อภาวะต่างๆ ตามสภาพปัญหาข้อ 2
2. เป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และอาจต้องใช้งบประมาณในการแก้ไขชดเชยมากกว่าการลงทุนในการป้องกัน
3. วงจรการเร่ร่อนอาจต่อเนื่อง เมื่อเด็กเหล่านี้เป็นผู้ใหญ่และมีบุตรซึ่งอาจไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างรับผิดชอบได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านวิชาการกำหนดหน่วยงานเอกชนให้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

2. ให้ภาคเอกชน โดยจัดหาบ้านพักชั่วคราว ดูแลเด็กให้ได้รับบริการเชิงสังคม ให้เด็กได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพและความสามารถ ตลอดจนให้ได้มีอาชีพตามความสนใจและความถนัด โดยให้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. จัดให้มีบริการแนะนำและให้คำปรึกษาแก่เด็กร่วมกับครอบครัว ในกรณีที่สามารถหาคู่ครอบครัว นอกจากนี้ ควรช่วยเหลือดูแลเด็กให้กลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมตามปกติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

4. ในกรณีที่รัฐดำเนินการเอง ให้จัดบริการให้เด็กแบบเสมือนอยู่บ้านมากกว่าเหมือนอยู่ในสถานันของรัฐ สร้างบรรยากาศที่มีความรักความอบอุ่น
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1.

5. ดำเนินการป้องกันมิให้มีเด็กเร่ร่อนด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว ด้วยการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งกรมพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน สถานศึกษา
ต่างๆ ภาครัฐกิจเอกชน

6. แม้ว่ากฎระเบียบปัจจุบันสามารถให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติและใบทะเบียนบ้านเข้าเรียนได้แล้ว แต่หลังจากเรียนจบแล้ว เด็กยังมีปัญหาเกี่ยวกับการได้รับใบสุทธิชนิดที่เข้าเรียนต่อ หรือไปหางานทำไม่ได้ จึงควรแก้ไขเพื่อให้เด็กจะได้มีอนาคตที่ดีต่อไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา

4. แรงงานเด็ก

สภาพปัญหา

1. แรงงานเด็กไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการได้รับบริการการศึกษา บริการสาธารณสุข การได้รับกิจกรรมนันทนาการ และได้รับการดูแลคุ้มครองใกล้ชิด
2. แรงงานเด็กขาดการพัฒนาด้านอาชีพที่อาจเป็นทางเลือกใหม่สำหรับเด็กได้
3. เด็กได้รับค่าจ้างต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ และอาจถูกละเมิดสิทธิอื่นๆ หรือถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกทำร้ายทารุณโดยผู้จ้าง
4. ยังมีแรงงานเด็กนอกระบบอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

สาเหตุของปัญหา

1. เด็กต้องเข้าสู่แรงงานก่อนวัยอันสมควร เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวหรือของผู้ปกครอง และในหลายกรณีบิดามารดาผู้ปกครองไม่สามารถนำมาให้ความคุ้มครองแก่เด็กได้
2. ผู้จ้างเด็กขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเด็กและความต้องการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านพัฒนาการของเด็กซึ่งต้องมีไปอย่างต่อเนื่องเพื่ออนาคตของเด็กเอง
3. ผู้จ้างถือเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน
4. การตรวจแรงงานเด็กโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นไปไม่ทั่วถึง
5. ยังมีข้อจำกัดในกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่ไม่ครอบคลุมถึงแรงงานนอกระบบ
6. ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงบทบาทของตนในการช่วยเหลือปัญหาแรงงานเด็ก และขาดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแรงงานเด็กที่ถูกละเมิด

ผลกระทบ

1. เด็กไม่สามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความสามารถได้
2. เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิในลักษณะต่างๆ จะได้รับความชากล้าบากในการดำรงชีวิตและได้รับความไม่เป็นธรรม อันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อเด็ก ทั้งทางกาย สติปัญญา และจิตใจ ซึ่งจะทำให้ประเทศสูญเสียทรัพยากรของชาติในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ดำเนินการ โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กอย่างเคร่งครัด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

2. ให้ข้อมูลข่าวสารและแหล่งขอความช่วยเหลือได้แก่เด็ก บิดามารดา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการกับผู้จ้างที่ละเมิดสิทธิเด็ก

3. ให้นำข้อจัดสวัสดิการเด็กด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการนันทนาการให้แก่เด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้งสำนักงานการสูงสุด ตำรวจ ภาคเอกชน

4. ดูแลเรื่องค่าจ้างให้ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนการพักผ่อนและโภชนาการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 3

5. รณรงค์ชักชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรายงานในกรณีที่พบเด็กในแรงงานที่ถูกละเมิดสิทธิเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 3 ประชาชนและสื่อมวลชน

6. ในระยะยาว ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้อายุขั้นต่ำของเด็กในแรงงานเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาหรือจำนวนปีการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กโดยไม่เก็บค่าใช้จ่า

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 5 และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี

7. พัฒนามาตรฐาน กฎระเบียบ การคุ้มครองแรงงานเด็กให้ครอบคลุมแรงงานเด็กนอก ระบบ เช่น เด็กที่ถูกว่าจ้างในภาคเกษตร เด็กรับใช้ในบ้าน เด็กขายของหรือเด็กรับใช้ที่มีผู้จ้าง เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 6

5. เด็กพิการ

เด็กพิการหมายถึงเด็กที่มีความพิการทางกาย ทางสติปัญญา และทางสังคม

สภาพปัญหา

1. เด็กพิการส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิในการได้รับการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งการนันทนาการที่เหมาะสม

2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตตามปกติของเด็กพิการ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นภาพทาสารณะ เช่น ถนนหนทาง การคมนาคมสาธารณะ และอาคารสาธารณะ เป็นต้น
3. โอกาสประกอบอาชีพของเด็กพิการยังจำกัด
4. ไม่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาและดูแลเด็กพิการอย่างเคร่งครัด
5. เด็กพิการถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์

สาเหตุของปัญหา

1. บิดามารดาผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิธีการป้องกันมิให้เด็กเป็นคนพิการ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงการประสบอุบัติเหตุต่างๆ ในวัยเยาว์
2. เด็กพิการมักจะได้รับความช่วยเหลือในลักษณะสงเคราะห์มากกว่าจะมีแนวความคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของเด็ก และให้เด็กพัฒนาเพื่อช่วยตัวเองได้ รวมทั้งการมีชีวิตเช่นเด็กปกติอื่นๆ
3. สังคมและโดยเฉพาะรัฐ ไม่นำพาและเอาธุระในการส่งเสริมเด็กพิการให้มีชีวิตปกติ ด้วยการสร้างและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็กพิการ
4. สังคมไม่เชื่อว่าเด็กพิการก็มีความสามารถและใช้ความสามารถได้ และยังแสดงความรังเกียจและมือคดในรูแบบต่างๆ รวมทั้งการไม่รับเข้าเรียนและไม่รับเข้าทำงาน
5. การแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กพิการเกิดขึ้นเพราะเด็กพิการเองก็ไม่สามารถหาสิทธิของคน และไม่สามารถร้องเรียนหรือเรียกร้องได้จากสังคม

ผลกระทบ

1. เด็กพิการเป็นจำนวนมากกลายเป็นผู้ที่ไม่สามารถใช้ศักยภาพและความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ นับเป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์
2. เด็กพิการเกิดปมด้อย และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนไร้ศักดิ์ศรี และไร้ประโยชน์
3. สังคมต้องลงทุนเฝ้าดูและเลี้ยงดูเด็กพิการให้อยู่เฉยๆ โดยเด็กพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ถ้าไม่มีการส่งเสริมสนับสนุนไปในทางที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐต้องจัดบริการการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ บริการการสาธารณสุข และการนันทนาการที่เหมาะสมให้กับเด็กพิการอย่างทั่วถึง โดยถือว่าป็นสิทธิของเด็กพิการที่พึงมีพึงได้รับ
- หน่วยงานผู้รับผิดชอบ: กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา อบต. กระทรวงสาธารณสุข การกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สมาคมที่เกี่ยวข้อง กระทรวงสาธารณสุข ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเอกชน

2. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ต้องครอบคลุมถึงเด็กพิการที่เป็นบุตรของมารดาไทยหรือบิดาไทยที่สมรสกับคนต่างชาติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

3. ปรับปรุงอาคารสถานที่สาธารณะ ทางสาธารณะและบริการสาธารณะให้มีลักษณะกายภาพที่เอื้อต่อเด็กพิการที่จะใช้ได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย

4. ปรับปรุงกฎหมาย กฎและระเบียบขุดฉบับที่กีดกันเด็กพิการ โดยเฉพาะที่ละเมิดสิทธิเด็กในการศึกษา การสาธารณสุข การนันทนาการ และการมีส่วนร่วม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และ 3

5. ในการจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข การนันทนาการและอื่นๆ ให้คำนึงถึงการจัดตั้งอำนวยความสะดวกและสื่อพิเศษหรืออุปกรณ์พิเศษสำหรับเด็กพิการด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 4

6. เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ

สภาพปัญหา

1. มีเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ยังอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ ซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย
2. มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ถูกล่อลวง-ถูกละเมิดสิทธิ ถูกบังคับขู่เข็ญ ถูกทำร้ายทารุณ ถูกโกงค่าแรง ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกักขัง ถูกัดขูดมิให้ติดต่อกับครอบครัว ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

สาเหตุของปัญหา

1. ผู้บังคับใช้กฎหมายละเลย ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยจงใจและไม่จงใจเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการ ท่อเล้า แมงดา ทูด้า และแม่ค้าบิдамารดา สามารถดำเนินการให้เด็กอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศได้โดยไม่ต้องเกรงกลัวกฎหมายของบ้านเมือง
2. ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือด้วยสาเหตุต่างๆ กัน เช่น ความยากจน การไม่มีการศึกษา การขาดทักษะเชิงอาชีพ ความรู้ที่ว่าจะต้องยอมทนบุญคุณบิดามารดา บริโชนิยมและวัตถุนิยม ฯลฯ ทำให้เด็กจำนวนหนึ่งต้องการเข้ามาอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ เพราะเห็นว่าเป็นวิธีหาเงินง่าย
3. มีผู้ชักจูง โน้มนำ หลอกลวง และบังคับให้มาค้าประเวณี เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ผู้ดำเนินการดังกล่าวอาจมีเครือข่ายและอาจเป็นองค์กรทางอาชญากรรม

ผลกระทบ

1. เด็กไม่ได้รับสิทธิในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของคนให้ได้เต็มที่ เป็นการทำให้อัตราการตกต่ำในระชน

2. เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิในลักษณะต่างๆ จะได้รับความยากลำบากในการดำรงชีวิตและได้รับความไม่เป็นธรรมอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อเด็ก ทั้งทางกาย สติปัญญา และจิตใจ ซึ่งจะทำให้ประเทศสูญเสียทรัพยากรของชาติในระยะยาว

3. เด็กเสี่ยงต่อการติดโรคต่างๆ รวมทั้งเอดส์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐและภาคเอกชนดำเนินการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและปราบปรามเด็กในธุรกิจบริการทางเพศ อย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานประมาณ กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน รวมทั้งสำนักอัยการสูงสุด ตำรวจ ภาคเอกชน

2. ช่วยเหลือเด็กให้ออกจากธุรกิจบริการทางเพศ และให้ได้รับสิทธิในการศึกษา การสาธารณสุข และการนันทนาการ พร้อมทั้งการแนะแนวให้คำปรึกษา และฟื้นฟูเข้าสู่สภาพปกติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานประมาณ กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

3. ดำเนินการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำต่อเด็กตาม 2 และ 3 และให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกฤษฎามนตรี ภาคเอกชน

7. เด็กที่ถูกล่อลวงข้ามชาติ

สภาพปัญหา

1. มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ถูกละเมิดสิทธิโดยถูกล่อลวงข้ามชาติ เพื่อการค้าประเวณี เพื่อข่มขืน หรือเพื่อกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ และมักจะถูกข้ามชาติโดยผิดกฎหมาย

2. เด็กเหล่านี้ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว ถูกบังคับและขาดเสรีภาพ อาจถูกทำร้ายทารุณ และถูกกระทำในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น

สาเหตุของปัญหา

1. เด็กอาจถูกหลอกลวงเพราะความไม่รู้โดยผู้ฉวยโอกาสต่างๆ

2. ขาดกลไกและวิธีการในการป้องกัน แก้ไขและการประสานงานเกี่ยวกับเรื่องนี้

อย่างเป็นระบบ

ผลกระทบ

1. เด็กที่เข้าประเทศโดยผิดกฎหมายจะไม่ได้รับบริการเชิงสังคมต่างๆ จากประเทศส่งต่อหรือประเทศที่เด็กเข้ามาอาศัยอยู่และเสี่ยงต่อการถูกจับ
2. เป็นการทำให้ลาชอนาคคของเด็กและเด็กไม่สามารถพัฒนาการศักยภาพและความสามารถของคน และพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีแผนการดำเนินงานภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกัน แก้ไข และประสานงานเพื่อสวัสดิภาพของเด็กเหล่านี้
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมทั้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ สถานทูตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง ข่มขืน ฐานละเมิด หรือผู้ถูกกระทำและดำเนินการจับและลงโทษผู้กระทำ

8. เด็กกำพร้าที่ไม่มีผู้ดูแล

สภาพปัญหา

1. เด็กกำพร้าส่วนหนึ่งไม่ได้รับการดูแลเลี้ยงดูและคุ้มครอง และอาจต้องอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งอาจไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่ตามสิทธิที่พึงมีและพึงได้รับ
2. ความต้องการของเด็กที่อาศัยอยู่กับครอบครัวทดแทนอาจไม่ได้รับการสนองตอบ
3. เด็กที่กำพร้าโดยที่บิดามารดาตายเพราะเหตุใดอาจมีผู้รังเกียจและมีอคติต่อเด็กได้

สาเหตุของปัญหา

1. สังคมยังมีอคติต่อเด็กกำพร้าในเรื่องของการรับเป็นบุตรบุญธรรม จึงมีเด็กกำพร้าจำนวนหนึ่งที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เกือบเป็นการถาวร
2. ครอบครัวขยายมีจำนวนลดลงส่วนหนึ่งทำให้เด็กกำพร้าไม่มีญาติที่จะช่วยเหลือดูแลเลี้ยงดูและคุ้มครองได้
3. สถานสงเคราะห์ไม่สามารถจัดบริการที่อบอุ่นเหมือนบ้านและครอบครัวให้ได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางทรัพยากรหรือการมีเจตคติและค่านิยมที่ไม่เอื้อต่อเด็ก

ผลกระทบ

เป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ด้านเด็กไม่ได้รับการพัฒนาให้เต็มที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐและเอกชนต้องจัดบริการเชิงสังคมที่รวมทั้งการศึกษา การสาธารณสุข การนันทนาการ รวมทั้งการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กกำพร้าได้พัฒนาศักยภาพและช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและภาคเอกชน

2. สนับสนุนให้ครอบครัวและญาติเป็นเครือข่ายในการอบรมเลี้ยงดูเด็กกำพร้า สนับสนุนให้มีครอบครัวทดแทนและการอุปถัมภ์รวมทั้งการรับเป็นบุตรบุญธรรมให้มากขึ้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และสำนักงานกฤษฎีกา อปค. องค์การชุมชน กระทรวงมหาดไทย

3. ให้เด็กกำพร้ามีเอกสารราชการประจำตัวให้ครบถ้วน เพื่อให้เด็กจะได้มีโอกาสเต็มที่ในการใช้ชีวิตของคน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และสำนักงานกฤษฎีกา อปค. องค์การชุมชน กระทรวงมหาดไทย

9. เด็กติดยาเสพติด

สภาพปัญหา

มีจำนวนเด็กที่ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อันเป็นอันครายค่อร่างกาย สติปัญญา และจิตใจของเด็ก เด็กเหล่านี้เป็นทั้งเด็กที่อยู่และไม่อยู่ในระบบโรงเรียน

สาเหตุของปัญหา

1. เด็กถูกชักจูง โน้มน้าว แะนำหรือล่อลวงให้เสพยาเสพติด
2. เด็กส่วนหนึ่งขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ขาดที่พึ่งและพึ่งพาเพื่อนมากกว่า
3. รัฐและเอกชนไม่ได้ให้ความสนใจในการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่เด็กอย่างทั่วถึง
4. การแพร่ยาเสพติดเป็นไปโดยง่าย ไม่ถูกจับกุม ลงโทษ เครือข่ายและวงการอาชญากรรม ไม่ได้เกรงกลัวกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอและไม่มีประสิทธิภาพ

ผลกระทบ

1. สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และอาจต้องใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหามากกว่าการลงทุนในการป้องกัน
2. เด็กเสี่ยงต่อการได้รับอันครายค่อร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ
3. เด็กตกเป็นเหยื่อของผู้ค้ายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้คำนึงถึงเด็กที่คิดจนสงสัยคิดว่าได้ตกเป็นเหยื่อ และมีสิทธิในการได้รับการรักษาเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ด้วยวิธีการหลากหลายและเหมาะสม
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ปปส.) กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ชุมชน ภาคเอกชน
2. ดำเนินการปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้ายาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

10. เด็กติดเอดส์

สภาพปัญหา

มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ติดเอดส์ทั้งจากบิดามารดา หรือจากวิธีการอื่นๆ

สาเหตุของปัญหา

1. เด็กได้รับเชื้อเอดส์ผ่านบิดามารดาหรือจากวิธีการอื่นๆ อันเป็นการทำลายชีวิตของลูกในที่สุด
2. บิดามารดาและผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันเอดส์

ผลกระทบ

ขณะที่เด็กยังมีชีวิตอยู่ ทั้งคนอาจมีอคติและรังเกียจเด็กเหล่านี้ ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ต้องคำนึงว่า การที่เด็กเป็นเอดส์ไม่ใช่ความผิดของเด็ก และขณะที่เด็กมีชีวิตรอยู่ก็ควรได้รับการพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม เต็มที่และในลักษณะสภาพเช่นเด็กอื่นๆ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน
2. นิให้มีการบังคับตรวจเอดส์ในเด็กชกเว้นเด็กสมัครใจ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับเอดส์แก่เด็กทุกคน
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 รวมทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ชุมชน

11. เด็กไร้สัญชาติ

สภาพปัญหา

ปัจจุบันมีเด็กที่เกิดจากแรงงานต่างชาติที่หลบหนีเข้ามาทำงานและอยู่ในประเทศไทย จำนวนมากจากการประมาณการว่าเมื่อปี 2539 มีแรงงานต่างชาติสะสมอยู่กว่าหนึ่งล้านคน แรงงานต่างชาติบางส่วนเข้ามาเป็นครอบครัวและได้มีบุตรเกิดในประเทศไทย เด็กเหล่านี้ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และในบางกรณีประเทศที่บิดามารดาของเด็กนั้น ไม่รับรองว่าเด็กนั้นมีสัญชาติของประเทศนั้น

สาเหตุของปัญหา

ในส่วนประเทศไทยตามกฎหมายไม่ให้สัญชาติไทยแก่เด็กที่เกิดจากชาวต่างประเทศที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งแรงงานต่างชาติเกือบทั้งหมดเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ประเทศต้นทางบางครั้งไม่รับรองว่าเด็กนั้นมีสัญชาติของตนเนื่องจากบิดามารดาของเด็กนั้นเป็นชนกลุ่มน้อย และไม่มีหลักฐานพิสูจน์การเกิดว่าเกิดจากคนสัญชาติของตน ทำให้เกิดปัญหาเด็กอาจไม่มีสัญชาติ

ผลกระทบ

ทำให้เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กไร้สัญชาติ ประเทศที่บิดามีสัญชาติไม่ยอมรับและอาจต้องให้พิสูจน์ ขณะที่เด็กอยู่ในประเทศไทยไม่ได้รับสิทธิต่างๆ ที่เด็กควรได้รับเช่นในเรื่องสิทธิในการอยู่ ในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การประกอบอาชีพ เป็นต้น เด็กเหล่านี้จะมีสถานะเป็นเด็กไร้สัญชาติ ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาหากประเทศต้นทางไม่ยอมรับเด็กจะต้องอยู่ในประเทศไทยเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตปัญหาจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ต้องประสานกับประเทศเจ้าของสัญชาติเพื่อให้ยอมรับว่าเป็นพลเมืองของคนและให้เด็กได้กลับมามีครอบครัว
2. ออกหนังสือรับรองการเกิดในขณะเด็กเกิดเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันตัวบิดามารดาที่เป็นคนต่างด้าวประเทศใด ซึ่งอาจทำเป็นภาษาไทยและภาษาสากลเพื่อให้ครอบครัวของเด็กใช้เป็นหลักฐานยืนยันกับประเทศต้นทาง
3. ในกรณีที่ประเทศเจ้าของสัญชาติไม่รับรองว่าเป็นคนสัญชาติของตน เด็กมีสถานะเป็นผู้ไร้สัญชาติและตกอยู่ในประเทศไทย ควรพิจารณาแก้ปัญหาโดยการไต่ถามที่อยู่ถาวรและให้ได้รับการศึกษา และการบริการพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาเด็กให้เป็นทรัพยากรของประเทศเพื่อให้ประโยชน์ต่อสังคมแทนการปล่อยให้เด็กขาดโอกาสและสร้างภาระแก่สังคมต่อไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

12. เด็กหนีภัย

สภาพปัญหา

จากสภาพความขัดแย้งภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีผู้หนีภัยจากความขัดแย้งมาพึ่งพาอาศัยอยู่ในเขตแดนของประเทศไทยและมีเด็กหนีภัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก ทั้งที่ติดตามบิดามารดาหรือหนีภัยมาด้วยตนเอง และบางส่วนเกิดจากผู้หนีภัยในขณะพักพิงอยู่ในประเทศไทย

สาเหตุของปัญหา

1. ในจำนวนผู้หนีภัยมีเด็กอยู่ด้วยและผู้หนีภัยบางคนได้ให้กำเนิดบุตรในเขตแดนประเทศไทย เด็กเหล่านี้ไม่มีหลักฐานแสดงตนและเด็กที่เกิดในประเทศไทยมีปัญหาในการยืนยันว่าเป็นเด็กของประเทศต้นทางในการส่งกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม
2. การส่งตัวกลับต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงมนุษยธรรมและความปลอดภัยของเด็ก
3. เด็กหนีภัยที่มาอาศัยอยู่เป็นเวลานานไม่ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข และอื่น ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาการของเด็ก

ผลกระทบ

1. เด็กหนีภัยและบุตรของผู้หนีภัยที่เกิดในเขตแดนประเทศไทย มีปัญหาในการยืนยันว่าเป็นเด็กของประเทศต้นทางเพื่อส่งกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม รัฐบาลประเทศที่เป็นภูมิลำเนาของเด็กหนีภัยไม่ยอมรับว่าเป็นพลเมืองของตนและไม่รับกลับประเทศ
2. การส่งตัวเด็กหนีภัยกลับโดยไม่ตรวจสอบด้านความปลอดภัยเด็กอาจได้รับอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย
3. เด็กหนีภัยไม่ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐที่เพียงพอทำให้มีปัญหาในการพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ทำความตกลงร่วมกับรัฐบาลประเทศต้นทางให้ชัดเจน ร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศทำหลักฐานเด็กที่หนีภัยเข้ามาและเด็กที่เกิดจากบิดามารดาซึ่งเป็นผู้หนีภัยเพื่อแก้ไขปัญหาระงับเหตุและในเรื่องการส่งตัวกลับภูมิลำเนา
2. ดำเนินการส่งกลับอย่างปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกายและเสรีภาพของเด็กนั้น
3. จัดให้มีบริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กที่ด้อยหนีภัยเป็นเวลานานได้รับการพัฒนาการตามสิทธิที่เด็กจะต้องได้รับ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

13. เด็กที่ถูกกระทำผิดทางเพศ

1. เด็กที่ถูกกระทำผิดทางเพศโดยทั่วไป

สภาพปัญหา

มีเด็กเป็นจำนวนมากที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำผิดทางเพศโดยผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อเด็กโดยบุคคลในครอบครัว หรือโดยคนแปลกหน้า หรือเป็นกรณีที่เด็กตกอยู่ในความยากลำบากเช่นเด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกกระทำผิดทางเพศต้องประสบความยากลำบากจากการถูกทำร้ายซ้ำด้วยกระบวนการยุติธรรมและถูกเพ่งเล็งและกดดันจากสื่อมวลชนและสังคม ทำให้เด็กได้รับความเจ็บปวดโดยไม่จำเป็น

สาเหตุของปัญหา

1. เด็กที่ถูกกระทำผิดทางเพศไม่ได้รับการดูแลระดับประคองสภาพจิตใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาที่เข้าใจปัญหาและได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ รวมทั้งไม่มีมาตรการทางด้านการสงเคราะห์ในการดูแลคุ้มครองเด็กเท่าที่ควร
2. รัฐไม่มีอำนาจตามกฎหมายแยกเด็กมาไว้ในความคุ้มครองในกรณีที่เด็กถูกกระทำผิดทางเพศและบุคคลในครอบครัวอื่นเช่น มารดาไม่ช่วยเหลือเด็กแต่กลับไปช่วยเหลือผู้กระทำผิดช่วยเหลือผลต่าง ๆ
3. กระบวนการยุติธรรมในด้านการสืบสวนสอบสวนและสืบพยานในคดีอาญาแจ้งกระด้างไม่เหมาะกับการคุ้มครองเด็กและเป็นการทำร้ายซ้ำเติมต่อเด็ก
4. ไม่มีกฎหมายห้ามสื่อมวลชนในการรายงานคดีที่เด็กตกเป็นเหยื่อจากการกระทำผิดทางเพศในลักษณะที่จะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัวเด็ก
5. เจตคติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมคือผู้เสียหายที่ไม่เข้าใจสภาพจิตใจของผู้เสียหาย

ผลกระทบ

1. เด็กไม่กล้าเข้าแจ้งความ เพราะไม่อยากได้รับความเจ็บปวดซ้ำจากกระบวนการยุติธรรม และสื่อมวลชน
2. ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย มีการกระทำความผิดทางเพศต่อเด็กมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีกระบวนการดูแลเด็กทั้งทางด้านการร่างกายและจิตใจอย่างเป็นระบบ
 2. จัดสถานที่พักในกรณีที่จำเป็นและเด็กมีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายหรือถูกข่มขู่
- ชักจูงไม่ให้ดำเนินคดี

3. จัดให้มีกฎหมายให้สิทธิเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์มีสิทธิแยกเด็กมาไว้ในการดูแล และให้มีกฎหมายห้ามสื่อมวลชนรายงานข่าวในลักษณะที่จะทำให้ผู้อื่นรู้จักเด็ก

4. ดูแลให้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) ซึ่งมีบทบัญญัติในการดูแลผู้เสียหายและเยาวชนเด็ก ให้ได้ผลอย่างจริงจัง

5. จัดให้มีหลักสูตรเพื่อปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับให้ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อคดีเด็กถูกกระทำผิดทางเพศ

2. เด็กที่ถูกกระทำผิดทางเพศโดยชาวต่างประเทศ

สภาพปัญหา

ชาวต่างประเทศที่กระทำผิดทางเพศต่อเด็กไทยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพิจารณาตัดสินและไม่ถูกลงโทษในประเทศไทยเนื่องจากประกันตัวไปในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วหลบหนีออกนอกประเทศกลับไปประเทศของตน

สภาพของปัญหา

1. ไม่มีการเฝ้าระวังการกระทำผิด เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะได้มีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด

2. ผู้กระทำผิดชาวต่างประเทศได้รับการประกันตัวโดยง่ายทั้งที่มีแนวโน้มว่าจะหลบหนีประกัน แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดว่าให้พิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ หากน่าจะหลบหนีก็ต้องพิจารณาไม่ให้ประกัน

3. กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการประกันตัวไม่ให้หลบหนีออกจากประเทศไทย

4. เจตคติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมไม่เห็นว่าการกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก โดยเฉพาะเด็กชายเป็นเรื่องสำคัญ

5. ประเทศที่ผู้กระทำผิดมีสัญชาติส่วนใหญ่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ผลกระทบ

1. ผู้ต้องหากระทำความผิดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย

2. เมื่อถูกจับได้ก็สามารถขอประกันตัวและหลบหนีออกจากประเทศไทยได้ง่าย และไม่

ถูกลงโทษ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมการเฝ้าระวังการกระทำผิดทางเพศต่อเด็กของชาวต่างชาติ
2. ดำเนินคดีกับชาวต่างประเทศโดยไม่ให้ประกันตัวไป
3. จัดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการหลบหนีออกจากประเทศไทย
4. กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัว ให้ติดตามเอาตัวมาลงโทษในประเทศไทย

ไทยหรือแจ้งให้ประเทศที่ผู้กระทำความผิดมีสัญชาติลงโทษคนของคนในกรณีประเทศนั้นมีกฎหมายให้ลงโทษคนของคนที่ไม่ไปกระทำความผิดต่อเด็กในต่างประเทศ โดยช่องทางความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ กระทรวงการต่างประเทศ และองค์กรเอกชน

14. เด็กที่ถูกลักพาตัวโดยผู้ปกครอง

สภาพปัญหา

เด็กที่ผู้ปกครองแยกทางกัน หย่ากัน โดยความตกลงหรือ โดยคำพิพากษาของศาลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูที่ดีจากบิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและมีสิทธิได้พบหรือรับการเยี่ยมเยียนจากบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหนึ่ง แต่สิทธิเด็กในด้านนี้ถูกละเมิดอยู่เสมอ

สาเหตุของปัญหา

ไม่มีมาตรการตามกฎหมายที่จะบังคับหรือลงโทษบิดาหรือมารดาที่ได้รับอำนาจปกครอง และขัดคำสั่งศาลโดยการขัดขวางการพบปะกับเด็กของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือการพาเด็กหนีไป หรือผู้กรณีฝ่ายที่ไม่ได้รับอำนาจปกครองพาเด็กหนีไปจากบิดาหรือมารดาฝ่ายที่ได้รับอำนาจปกครอง ซึ่งตามกฎหมายอาญาลักพาตัวเด็กของบิดาหรือมารดาไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา มาตรา 137

ผลกระทบของปัญหา

ทำให้เด็กขาดการติดต่อและขาดความสัมพันธ์กับบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการทำร้ายจิตใจเด็กและบิดาหรือมารดาที่ถูกพรากในการได้พบปะและมีกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จัดให้มีมาตรการบังคับที่มีประสิทธิภาพให้บิดาหรือมารดาฝ่ายที่ได้รับอำนาจปกครองบุตรให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลและมีมาตรการลงโทษการขัดคำสั่งศาล แก่ประมวลกฎหมายอาญาให้การที่บิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่พาเด็กหลบหนีไม่ให้อีกฝ่ายได้พบปะบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหนึ่งให้เป็นความผิดฐานลักพาตัวเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ศาลยุติธรรม ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมประชาสงเคราะห์

15. เด็กที่ติดบิดามารดาอยู่ในสถานคุมขัง

สภาพปัญหา

เด็กเล็กจำนวนมากต้องมาอยู่ในเรือนจำ สถานกักกันต่าง ๆ เช่น สถานกักกันของสำนักงานตำรวจนครบาลเข้าเมือง

สาเหตุของปัญหา

เนื่องจากบิดาหรือมารดาถูกจับกุมคุมขังในความผิดฐานใดฐานหนึ่งและไม่มีผู้ดูแลเด็กเหล่านี้ จึงต้องติดตามมารดาหรือบิดาอยู่ในเรือนจำหรือสถานคุมขังด้วย

ผลกระทบ

เด็กที่ติดมารดาหรือบิดาในเรือนจำซึ่งสภาพไม่เหมาะสมที่เด็กควรอยู่ในทุกๆ ด้าน เด็กไม่ได้รับการบริการสาธารณะ และได้รับความยากลำบาก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ต้องจัดวางระเบียบของกรมราชทัณฑ์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีที่คุมขังบุคคลให้เป็นไปเป็นแนวทางเดียวกันให้แยกจัดสถานที่ให้เด็กอยู่และดูแลเด็กให้เหมาะสม โดยมีผู้ดูแลหรือนำส่งสถานสงเคราะห์

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานอื่นที่มีสถานที่คุมขังหรือกักขังบุคคล

16. เด็กในสถานสงเคราะห์ในสถานพินิจและในเรือนจำ

สภาพปัญหา

เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นเด็กที่ตกอยู่ภาวะยากลำบากหรือมีปัญหาและต้องมาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กที่อยู่ในสถานพินิจเป็นเด็กที่มีปัญหาและได้กระทำผิดกฎหมายจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข แต่สภาพของสถานสงเคราะห์และสถานพินิจมีสภาพเป็นเรือนจำหรือที่คุมขัง เด็กบางส่วนถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำซึ่งมีสภาพเป็นทรมานกับนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่

สาเหตุของปัญหา

เจตคติต่อเด็กที่ตกมาอยู่ในสถานสงเคราะห์และสถานพินิจ มักจะเป็นไปในรูปแบบที่เด็กเหล่านี้เป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกควบคุมดูแล แต่ให้ความสำคัญน้อยต่อปัญหาและการแก้ไขปัญหาลูกเด็กที่ถูกจับกุมคุมขังอยู่ในเรือนจำเพราะไม่มีที่ควบคุมดูแลโดยเฉพาะ

ผลกระทบของปัญหา

เจตคติที่มองเด็กเป็นผู้กระทำผิดที่ต้องถูกควบคุมทำให้การจัดสภาวะแวดล้อมของสถานสงเคราะห์บางแห่ง และสถานพินิจให้มีสภาพเป็นเรือนจำโดยไม่เน้นการแก้ไขปัญหาลูกเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรจัดให้สถานสงเคราะห์และสถานพินิจให้มีสภาพเป็นเสมือนบ้านที่ให้ความอบอุ่นและให้ความรักแก่เด็กแทนที่จะเป็นเรือนจำหรือที่กักขัง พร้อมทั้งการให้บริการปรึกษาแนะแนวทางโคนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อให้รู้ปัญหาและแก้ปัญหาเด็กแต่ละคน ได้ถูกต้องและเหมาะสม ควรจัดให้มีศาลเด็กทั่วราชอาณาจักรเพื่อไม่ให้มีการคุมขังเด็กในเรือนจำ ในส่วนที่คุมขังของหน่วยงานอื่น (เช่นของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง) ต้องจัดให้มีสถานที่ดูแลเด็กค้ำ เหวกแทนการนำไปคุมขังในสถานกักขังของหน่วยงานนั้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมประชาสงเคราะห์ ศาลเยาวชนและครอบครัว กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

17. เด็กชนกลุ่มน้อย

สภาพปัญหา

เด็กชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมีอยู่มากและเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสไม่ได้รับสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกับเด็กไทยทั่วไป ต้องสำรวจพิจารณาและหาทางแก้ปัญหาข้อกฎหมายเพื่อพิจารณาสถานะเด็กชนกลุ่มน้อยและให้เด็กเหล่านี้ได้รับสิทธิที่ควรได้

สาเหตุของปัญหา

เด็กชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมีหลายกลุ่มเช่นเด็กชาวเขา เด็กชาวเล กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีหลักฐานการแจ้งเกิดและไม่มียชื่อในทะเบียนบ้าน ไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมายในฐานะผู้มีสัญชาติไทย เด็กชนกลุ่มน้อยบางส่วนมีปัญหาว่เกิดในประเทศไทยโดยมีบิดามารดาเป็นคนไทยหรือเป็นเด็กที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านหรือเป็นผู้เกิดโดยมีบิดามารดาเป็นคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง ทำให้ไม่ได้สัญชาติไทย

ผลกระทบของปัญหา

ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่ได้รับสัญชาติไทย ถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ในด้านการศึกษา การเลือกถิ่นที่อยู่ การเดินทาง การประกอบอาชีพ เป็นต้น เด็กเหล่านี้จะมีสถานะเป็นเด็กไร้สัญชาติ และจากการถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย ทำให้เด็กเหล่านี้เป็นเด็กผู้ด้อยโอกาสและไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามสิทธิที่ควรได้รับ และจะเป็นปัญหาต่อไปในอนาคตคือสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จำเป็นอย่างยิ่งต้องดำเนินการสอบสวนสถานะของเด็กชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ให้ชัดเจนว่ามีสถานะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างล้าวมกฎหมายและแก้ปัญหาเด็กแต่ละกลุ่ม
 2. เด็กที่แน่ชัดว่าเป็นเด็กไทยต้องจัดทำหลักฐานทางทะเบียนให้ได้รับสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายเท่าเด็กอื่นๆ เด็กที่แน่ชัดว่าเป็นเด็กต่างชาติดังกล่าวต้องประสานกับประเทศเจ้าของสัญชาติเพื่อให้มีการส่งกลับมาตุภูมิ หากประเทศต้นทางไม่รับหรือเป็นเด็กไร้สัญชาติต้องดำเนินการเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้รับสัญชาติหรือได้รับถิ่นที่อยู่ถาวรและให้ได้สิทธิต่างๆ ที่เด็กต้องได้ ต่อไป
- หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

18. การคุ้มครองเด็กในกรณีอื่น

สภาพปัญหา

1. เด็กในวัยรุ่นประสบกับสิ่งชั่วชมนอมน่าทึ่งในรูปผิดกฎหมายในรูปแบบของการข่มขืนทางเพศ ยาเสพติดและสุรา ทั้งที่เป็นการผิดกฎหมาย
2. สื่อลามกที่เผยแพร่ต่อเด็กและที่ใช้เด็กเป็นตัวแทนซึ่งมีกฎหมายห้ามแต่กลับมีปรากฏแพร่หลายในสังคม และมีส่วนสนับสนุนเด็กให้มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควร
3. เด็กจำนวนมากประสบปัญหาดังครกและต้องอยู่ในฐานะเป็นมารดาหรือบิดาในขณะที่อยู่ในวัยเด็กและไม่มีความพร้อมและวุฒิภาวะในการเป็นมารดาบิดาที่ดีได้
4. การลงโทษเด็กโดยการเฆี่ยนเป็นการลงโทษที่ไม่เหมาะสมและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็ก แต่ยังมีเด็กเป็นจำนวนมากถูกเฆี่ยนตี
5. เด็กจำนวนมากประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตเนื่องจากไม่สามารถหาเลี้ยงชีพและฝ่ายที่รับผิดชอบไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งรวมทั้งบุตรนอกสมรสด้วย

สาเหตุของปัญหา

1. แม้พระราชบัญญัติสถานบริการ ได้กำหนดห้ามไม่ให้เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ทำงานในสถานบริการ และห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้จัดการสถานบริการให้บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปให้บริการในสถานบริการ แต่ไม่ได้มีการบังคับกฎหมายนี้อย่างจริงจัง มีเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เข้าไปทำงานจำนวนมาก และถูกค้าส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เด็กเหล่านี้ถูกข่มขืนและมอมเมาในทางเพศและโดยการจำหน่ายสุราให้เด็กและปล่อยให้มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดซึ่งยาเสพติดและการจำหน่ายสุราเป็นถึงผิดกฎหมาย
2. การเผยแพร่สื่อลามกไม่ได้มีการดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง กฎหมายมีโทษน้อย ไม่ได้เป็นมาตรฐานความผิดและโทษที่ต่างกันระหว่างการเผยแพร่สื่อลามกให้กับผู้ใหญ่และการเผยแพร่สื่อลามกให้เด็ก ไม่ได้มีการแยกฐานความผิดระหว่างสื่อลามกที่ใช้เด็กเป็นตัวแทนและที่ใช้ผู้ใหญ่เป็น

ตัวแสดงไม่มีกฎหมายพิเศษให้ลงโทษบริษัทรายเครื่องมือที่ใช้ในการพิมพ์เผยแพร่สื่อลามก เช่นแท่นพิมพ์ ไม่มีบทสันนิษฐานให้เจ้าของโรงพิมพ์ต้องร่วมรับผิดชอบ

3. ถึงขั้วมอมเมาที่มีอยู่ในสังคมไทยซึ่งส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และไม่ได้รับการศึกษาในการป้องกันรวมทั้งผลกระทบต่อเนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยสมควร

4. ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีบทบัญญัติให้ลงโทษเขียนเด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กได้ในระบบโรงเรียนมีข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา วัฒนธรรม และสังคมไทยยังเห็นว่าการเขียนผิดเป็นเรื่องปกติและไม่ร้ายแรง

5. การหย่าร้างที่มีมากขึ้นในสังคมไทยแต่กฎหมายไม่มีมาตรการในการบังคับให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบในความเป็นอยู่ของเด็กจ่ายค่าเลี้ยงดูอย่างจริงจัง กระบวนการในการฟ้องร้องและบังคับให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่มีประสิทธิภาพ แม้ว่าศาลมีคำสั่งให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูก็หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่นี้ได้ง่าย

ผลกระทบ

1. เด็กถูกนำไปใช้ในการให้บริการในสถานบริการซึ่งบางแห่งบังคับ ผลักดัน หรือชักจูงให้เด็กต้องให้บริการทางเพศ ในส่วนเด็กที่ไปรับบริการ มีการมั่วสุมมอมเมาในทางเพศ การซื้อ ขายและค้ำจุนรา คดอคนยาเสพติดก่อให้เกิดกฎหมาย และมีการทำร้ายร่างกาย ทำให้สูญเสียทรัพยากรเด็กที่จะเป็นอนาคตของชาติไปจากการมอมเมา

2. สื่อลามกแพร่หลายทั้งในด้านสิ่งพิมพ์และสื่ออื่น ๆ รวมทั้ง อินเทอร์เน็ต เด็กได้รับสื่อลามกในวัยอันไม่สมควร มีเด็กจำนวนมากถูกนำไปกระทำความผิดจนอาจนำไปเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์และสื่ออื่น ๆ การไม่แยกแยะความคิดสื่อลามกกระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ทำให้แนวความคิดในการป้องกันและบังคับกฎหมายไม่ชัดเจน และไม่จริงจัง

3. เด็กตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่พร้อมทำให้มีการทำแท้งมากซึ่งผิดกฎหมายและศีลธรรม บางส่วนทำแท้งกับผู้ที่ไม่ได้มีวิชาชีพและเป็นอันตรายถึงชีวิต ในกรณีที่เด็กเกิด บางส่วนทอดทิ้งเด็กหรือนำเด็กเมื่อคลอด รายที่มีเพศสัมพันธ์ไม่พร้อมช่วยแก้ปัญหาทำให้สังคมต้องรับภาระในตอนนี้

4. การเขียนผิดเด็กยังมีปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอและมีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกละเลยต่อการถูกลงโทษ

5. การหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ง่ายทำให้มีการหลีกเลี่ยงกันเสมอ การดำเนินการบังคับให้จ่ายค่าเลี้ยงดูที่ผู้ชกทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลและการศึกษาที่ดีจนที่ควรได้ เด็กนอกสมรสไม่มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากรายที่ก่อให้เกิดขึ้นมา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ตั้งเป้าหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายสถานบริการอย่างจริงจังแก่กฎหมายสถานบริการโดยให้ความสำคัญในเรื่องการให้เด็กเข้าไปในสถานบริการ การจำหน่ายหรือให้เด็กคัมสุราในสถานบริการ การปล่อยให้มีการเสพยาเสพติด ให้หลักการให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการในสถานบริการรับผิดชอบและมีการะในการพิสูจน์ในเรื่องอายุของผู้ที่เข้าไปใช้บริการ ใช้มาตรการปิดหรือเพิกถอนใบอนุญาตสถานบริการและไม่อนุญาตให้เปิดในสถานที่เดิมอีก ขยายคำจำกัดความสถานบริการเพื่อไม่ครอบคลุมสถานบริการในรูปแบบใหม่ๆ ให้มากขึ้นเพื่อการ ควบคุมดูแลปกป้องเด็ก เพิ่มความถี่ฐานจำหน่ายสุราและให้เด็กคัมสุราในสถานบริการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

2. พัฒนาแนวคิดให้แยกเรื่องสื่อลามกเป็นสองแนวทาง คือสื่อลามกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ทั้งตัวแสดงและผู้บริโภคสื่อ และสื่อลามกที่ใช้เด็กเป็นตัวแสดงและเด็กเป็นผู้บริโภค เพื่อกำหนดแนวคิดและปฏิกิริยาของสังคมต่อปัญหาที่ชัดเจนและแก้กฎหมายให้เป็นไปตามแนวความคิดเพื่อแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กอย่างจริงจัง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3. จัดมาตรการป้องกันตั้งชั่วดุมอมเมา ให้ความรู้ปัญหาและผลต่อเนื่องจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เผยแพร่ปัญหาให้สังคมได้รับทราบและเผยแพร่แนวความคิดในด้านการป้องกัน จัดกิจกรรมให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในด้านการกีฬา สนทนากาทางวัฒนธรรมเพื่อลดการมั่วสุมในสถานมอมเมาทางเพศ ให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคมและการให้คำปรึกษาแนะแนวทางเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ขึ้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

4. เผยแพร่แนวความคิดในเรื่องการยกเลิกการเฆี่ยนตีเด็ก แก่กระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ยกเลิกการเฆี่ยนตีเด็กโดยให้ใช้มาตรการอื่นในการลงโทษแทน แก้กฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้ยกเลิกการตีเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ศาลเยาวชนและครอบครัว กระทรวงยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

5. แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้
การบังคับให้จำคุกผู้กระทำความผิดโดยง่ายและมีผลบังคับมากขึ้น ให้อำนาจศาลลงโทษกักขัง
หรือจำคุกผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจำคุกผู้กระทำความผิด รวมทั้งการให้บุตรนอกสมรสเรียก
ค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยโดยไม่ต้องฟ้องคดีให้รับเด็กเป็นบุตร และให้รัฐได้ขัมภ์งานอัยการเข้าดำเนินคดี
บังคับให้จำคุกผู้กระทำความผิดในกรณีที่เกิดได้รับผลกระทบและเป็นผลร้ายต่อความเป็นอยู่และการศึกษา
ของเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานส่งเสริมและ
ประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

3.2 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของสตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 30 วรรคสองบัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” ทั้งยังห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งความแตกต่างระหว่างเพศ จึงถือเป็นหลักประกันความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในสังคมไทย

แม้กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทจะได้ประกันความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีไว้ และประเทศไทยจะได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง แต่ปัจจุบันยังมีข้อกำหนดตามกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ หลายประการที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติต่อสตรีอย่างชัดเจน อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส นอกจากนั้น สังคมไทยบางส่วนยังคงมีเจตคติ ค่านิยมแบบแผนทางความคิด และการปฏิบัติที่ยอมรับความไม่เสมอภาค การจำกัดสิทธิ และการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของสตรีในหลายๆ ด้าน โดยยกเหตุแห่งความแตกต่างทางสรีระและเกณฑ์การกำหนดบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างสตรีและบุรุษเป็นข้ออ้าง

ดังนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ จะต้องกำหนดมาตรการการคุ้มครองและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรี ทั้งในทางกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติทางสังคมให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

1. สิทธิสตรีที่ยังไม่เท่าเทียมกับบุรุษด้านกฎหมาย

สภาพปัญหา

มีข้อกำหนดที่กำหนดสิทธิสตรีไม่เท่าเทียมกับบุรุษหลายประการ ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชายมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากผู้มีส่วนร่วมประเวณีหรือข่มขืนหญิงคู่หมั้นได้ หกชะนั้นรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงนั้นมีคู่หมั้นแล้ว แต่กฎหมายไม่ให้สิทธิหญิงในการเรียกค่าทดแทนจากผู้มีส่วนร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของหญิงในลักษณะเดียวกัน
2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชายเท่านั้นเป็นฝ่ายไต่ฟ้องหมั้นและสิ้นสุด แต่ไม่ได้กำหนดให้หญิงเป็นฝ่ายไต่ฟ้องหมั้นและสิ้นสุดแก่ชายในลักษณะที่เท่าเทียมกัน
3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดเหตุหย่าระหว่างหญิงและชายไม่เท่าเทียมกัน โดยให้สามีฟ้องหย่าภรรยาได้ในกรณีที่ภรรยามีผู้ แต่ภรรยาไม่สามารถฟ้องหย่าสามีได้ในกรณีที่สามีมีผู้ ภรรยาจะฟ้องหย่าได้ก็ต่อเมื่อสามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นดังที่ภรรยา
4. พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. 2505 กำหนดบังคับให้ภรรยาใช้ชื่อสกุลของสามี ไม่ได้บังคับให้สามีใช้ชื่อสกุลของภรรยา และไม่ให้สิทธิภรรยาในการเลือกใช้ชื่อสกุลของตนเอง รวมทั้งไม่ให้สิทธิสามีในการเลือกใช้ชื่อสกุลของภรรยา

5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคมีสิทธิใช้ชื่อของมารดา ได้เฉพาะกรณีเป็นบุตรนอกสมรส หรือไม่ปรากฏตัวบิดา กฎหมายไม่ให้สิทธิครอบครัวในการตกลงกันเลือกให้เด็กใช้ชื่อสกุลของมารดา

6. พระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำหน้านามสตรี พ.ศ. 2460 กำหนดบังคับให้หญิงที่ยังไม่ทำการสมรสใช้คำนำหน้านามว่า นางสาว และเมื่อสมรสแล้วหรือมีสามีแล้วแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสให้ใช้คำว่า นาง แต่ชายใช้คำว่า นาย ตลอดจนชีวิตโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อแสดงสถานภาพการสมรสหรือการมีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรส

7. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ให้สิทธิหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายไทยขอถือสัญชาติไทยตามสามีได้ แต่ (คัด) ไม่ให้สิทธิอย่างเดียวกันนี้กับชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทยในการขอถือสัญชาติไทยตามภรรยา

8. ประมวลกฎหมายอาญากำหนดเรื่องการข่มขืนกระทำชำเราว่าเป็นกรณีชายข่มขืนหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาเท่านั้น ทำให้สามีมีสิทธิข่มขืนภรรยาได้โดยไม่ต้องรับผิดทางอาญา และทำให้ชายที่ถูกข่มขืนไม่สามารถแจ้งความดำเนินคดีในฐานะผู้เสียหายได้ ซึ่งปัจจุบันได้มีแนวความคิดในการขยายความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราออกไปให้ครอบคลุมมากขึ้น

9. ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ แต่ประเทศไทยยังคงค้างข้อสงวนในเรื่องความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในด้านครอบครัวและการสมรส และการให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีความเหมาะสมในการเลือกปฏิบัติเพื่อให้หลักการความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงดังกล่าวมีผลใช้บังคับอย่างเป็นรูปธรรม

สาเหตุของปัญหา

สังคมไทยส่วนหนึ่งมีความเชื่อเจตคติและค่านิยมที่ยอมรับความไม่เสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษว่าเป็นสิ่งปกติในสังคม โดยหือความแตกต่างทางกายภาพระหว่างสตรีและบุรุษมาเป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการร่างไว้ซึ่งข้อได้เปรียบของบุรุษเหนือสตรีในข้อกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส

ผลกระทบ

1. คู่หมั้นฝ่ายชายเท่านั้นที่เรียกค่าทดแทนได้จากชายอื่นที่ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้นของตน แต่หญิงไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่ร่วมประเวณีกับชาย คู่หมั้นของตน

2. หญิงไม่มีสิทธิขอหมั้นและให้คำยินยอมกับชายโดยมีกฎหมายรองรับเช่นเดียวกับกรณีของชาย

3. สามีสามารถฟ้องหย่าภรรยาได้โดยอ้างเหตุหญิงมีชู้ได้โดยพิสูจน์เพียงว่าหญิงไปร่วมประเวณีกับชายอื่น แต่หญิงภรรยาไม่สามารถฟ้องหย่าสามีโดยอ้างเหตุชายมีชู้ได้แม้มีหลักฐานแน่ชัดว่าสามีไปร่วมประเวณีกับหญิงอื่นกรณีการฟ้องหย่าสามีนอกจากการร่วมประเวณีกับหญิงอื่นแล้ว สามียังได้อุปการะเลี้ยงดูและชกช่องหญิงอื่นฉันท์ภรรยาอันเป็นเงื่อนไขในลักษณะนามธรรมและยากต่อการพิสูจน์ ทำให้สามีฟ้องหย่าภรรยาได้ง่าย แต่การที่ภรรยาฟ้องหย่าสามีโดยเหตุเดียวกันนั้นทำไม่ได้

4. ภรรยาต้องถูกบังคับให้ใช้ชื่อสกุลของสามีโดยไม่มีสิทธิเลือกใช้นามสกุลของตนเองและสามีก็ถูกจำกัดสิทธิกรณีที่ต้องการใช้ชื่อสกุลของภรรยา

5. ภรรยาไม่มีสิทธิให้บุตรสืบทอดชื่อสกุลของภรรยาแม้ว่าสามีจะให้ความยินยอมก็ตาม

6. หญิงต้องใช้ค่านำหน้านามที่แสดงสถานะการสมรส การมีสามีโดยไม่จดทะเบียนสมรส และการมีบุตรโดยไม่มีสามีทำให้เกิดปัญหาหลายประการกับหญิงทั้งในด้านสังคมและการดำเนินชีวิตลามปกล ในขณะที่ยกานำหน้านามของชายไม่ได้แสดงสถานภาพการสมรส การมีภรรยาและการมีบุตรในลักษณะเดียวกับหญิง

7. กฎหมายสัญชาติทำให้ชายไทยที่แต่งงานกับหญิงต่างชาติไม่มีปัญหาในการมีชีวิตอยู่ร่วมเป็นครอบครัว ในการหาที่อยู่ และในการครอบครองเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน เนื่องจากกฎหมายที่ดินห้ามคนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและส่วนควบกับที่ดิน หญิงต่างชาติมีสิทธิแปลงสัญชาติตามสามีไทยจึงเป็นเจ้าของครอบครองที่ดินได้ แต่หญิงไทยที่แต่งงานกับสามีชาวต่างชาติประสบปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมเป็นครอบครัว ในการหาที่อยู่ และในการครอบครองถือกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน เพราะชายต่างชาติที่สมรสกับหญิงไทยไม่มีสิทธิแปลงสัญชาติเป็นไทยจึงต้องห้ามตามประมวลกฎหมายที่ดินในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินตลอดชีวิต หญิงจึงครอบครองที่ดินที่เป็นสินสมรสไม่ได้ และหากได้ที่ดินมาเป็นสินสมรสในภายหลังก็ต้องถูกกฎหมายบังคับให้ขายที่ดินนั้น

8. กฎหมายการข่มขืนกระทำชำเราซึ่งกำหนดความผิดเฉพาะกรณีชายข่มขืนหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาเท่านั้น โดยไม่ได้คุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นภรรยาให้เทียบเท่ากับบุคคลอื่น เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเนื้อตัวร่างกายของบุคคล

9. การตั้งข้อสงสัยในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในเรื่องความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในด้านครอบครัวและการสมรส ทำให้การเลือกปฏิบัติต่อสตรียังคงดำรงอยู่ต่อไป

10. การที่ไม่มีพระราชบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติออกมารองรับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ทำให้มีการเลือกปฏิบัติยังคงมีอยู่และไม่มีความหมายมาบังคับใช้ในกรณีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แก่ประหวัดกฎหมายแห่งและหาวิธีให้หญิงเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่ร่วมประเวณีกับชายคู่หมั้นของหญิงนั้นได้ในลักษณะเดียวกับชาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม

2. แก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ชายและหญิงมีสิทธิขอหมั้น มอบของหมั้น และให้ชายและหญิงมีสิทธิให้คำยินยอมโดยมีกฎหมายรองรับได้โดยเท่าเทียมกัน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย

3. แก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้หญิงและชายมีสิทธิฟ้องหย่าโดยสาเหตุที่เท่าเทียมกัน เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าสามีหรือภรรยาไปร่วมประเวณีกับชายหรือหญิงอื่นโดยสมัครใจ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม

4. แก้กฎหมายพระราชบัญญัติซื้อบุคคล พ.ศ. 2505 ให้ชายและหญิงเลือกใช้ซื้อสกุลของตนหรือของกลุ่มสตรีอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยเท่าเทียมกัน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย

5. แก้กฎหมายให้สิทธิบุตรในการเลือกใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา และให้คู่สมรสมีสิทธิตกลงกันให้บุตรใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดาได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

6. แก้พระราชบัญญัติการใช้คำนำหน้านามสตรี พ.ศ. 2460 หรือเสนอกฎหมายเพื่อให้มีการแก้ไขการใช้คำนำหน้านามเพื่อให้การใช้คำนำหน้านามของชายและหญิงเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย

7. แก้กฎหมายสัญชาติให้หญิงและชายต่างชาติที่แต่งงานกับชายหรือหญิงไทยมีสิทธิขอแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทยเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในด้านสถานะการดำรงชีวิต การถือครองทรัพย์สินและที่ดิน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย

8. แก้กฎหมายการข่มขืนกระทำชำเราทั้งบัญญัติคำนิยามให้ครอบคลุมและเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ และให้ครอบคลุมกรณีข่มขืนกรณีด้วย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้เสนอร่างกฎหมายผ่านคณะรัฐมนตรีแล้วขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานกฤษฎีกา)

9. แก้กฎหมายครอบครัวที่ไม่เท่าเทียมกันและถอนข้อสงวนที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม
กระทรวงการต่างประเทศ

10. ออกกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติออกมารองรับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพื่อให้มี
ผลบังคับ ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม

2. สิทธิสตรีกับกระบวนการยุติธรรม

สภาพปัญหา

สตรีที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมยังได้รับการปฏิบัติไม่เหมาะสม ไม่ได้
รับการปกป้องดูแลและเคารพสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวกับสตรีตามควร และบางกรณีเป็นการละเมิด
สิทธิมนุษยชนสตรีอย่างชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินการทางกฎหมายของสตรีก็ยังไม่ได้รับความสนใจและ
ให้ความสำคัญจากบุคคลในกระบวนการยุติธรรม

สาเหตุของปัญหา

1. สตรีที่ถูกสามีข่มขืนกระทำชำเราไม่สามารถป้องกันตัวได้ตลอดเวลาของการสมรส
และรวมทั้งกรณีที่ถูกข่มขืนหรือถูกขืนอย่างเด็ดขาดแล้ว แต่ไม่ได้จดทะเบียนหย่าเนื่องจากประมวล
กฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรากรรหาขบ

2. สตรีตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวเป็นจำนวนมาก บางรายถูกทำร้ายจนได้
รับบาดเจ็บรุนแรง แต่เมื่อเข้าร้องทุกข์ดำเนินคดีตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมักไม่ให้ความสำคัญ
ในการดำเนินคดีอาญากับสามีผู้ทำร้ายร่างกายอย่างจริงจัง โดยอ้างว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวเท่านั้น

3. สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดทางเพศ เช่น การข่มขืน กระทำชำเราหรือ
การทำอนาจารไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่งานในกระบวนการยุติธรรม ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่
รับการฝึกอบรมให้มีความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีกับความผิดประเภทนี้โดยเฉพาะเพื่อ
ลดความเจ็บปวดของสตรีจากกระบวนการยุติธรรม และในบางกรณีเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม
กระทำการหรือใช้วาจาหรือทำที่ไม่เหมาะสมกับสตรีผู้เสียหาย

4. กระบวนการสอบสวน การชี้ตัวผู้กระทำความผิดและการสืบพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับ
เพศมีความไม่เหมาะสม เพราะสตรีผู้เสียหายต้องเล่าเหตุการณ์อันทำความเสียหายแก่ตนต่อหน้าสาธารณะ
และต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยตรง ไม่มีกระบวนการพิจารณาคดีเป็นกรณีพิเศษที่เหมาะสม
กับสภาพของคดีและสถานะของผู้เสียหายและไม่มีการจัดเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมเพื่อให้ปฏิบัติ
ต่อสตรีผู้เสียหายอย่างเหมาะสม

5. การรายงานข่าวของสื่อมวลชนในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศที่สตรีเป็นผู้เสียหายไม่มีกฎหมายควบคุม ทำให้การรายงานข่าวมีผลเป็นการทำร้ายซ้ำเติมหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความผิด

6. การควบคุมผู้ต้องขังที่เป็นสตรีต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยของสตรีผู้ต้องขัง ยังมีกรณีผู้ต้องขังสตรีถูกข่มขืนบนสถานีตำรวจ

ผลกระทบ

1. สตรีที่ถูกสามีข่มขืนแต่ไม่สามารถป้องกันตนเองหรือดำเนินการตามกฎหมายได้ เช่น ภรรยาที่ถูกสามีข่มขืน หรือสามีข่มขืนภรรยาที่แยกกันอยู่หรือเลิกกัน โดยเหตุนี้แต่ไม่ได้จดทะเบียนหย่า ภรรยาไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันตนเองได้

2. การไม่สนใจดำเนินคดีที่มีการทำร้ายร่างกายในครอบครัวและในสังคมทำให้สภาพปัญหาและการทำร้ายรุนแรงขึ้นตามลำดับ จนเป็นผลต่อเนื่องให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงในบางกรณีสตรีที่ได้รับ ความกดดันจากการถูกทำร้ายอยู่เป็นประจำและไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากแหล่งใดได้ จึงตัดสินใจ ยุติปัญหาด้วยความรุนแรงและต้องตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

3. กระบวนการยุติธรรมที่ไม่คำนึงถึงสภาวะจิตใจและความเจ็บปวดของสตรีผู้เสียหาย และการที่ไม่มีมาตรการในการบำบัดเยียวยา ช่วยเหลือ รวมทั้งให้การช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เท่ากับเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายอีกชั้นหนึ่ง ทำให้สตรีต้องทนกับความเจ็บปวดไม่แข็งแรง ความทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะไม่ต้องการได้รับความเจ็บปวดซ้ำจาก ผู้กระทำผิดจะกระทำซ้ำเพราะ ได้ใจเนื่องจากเชื่อว่าสตรีไม่กล้าแจ้งความและตัวผู้กระทำผิดเองจะไม่ถูกลงโทษ

4. การเบิกความในศาลต่อหน้าสาธารณะและต้องเผชิญหน้าजनलเป็นผลให้ สตรีผู้เสียหาย คัดสินใจไม่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

5. การรายงานข่าวโดยเปิดเผยชื่อผู้เสียหายและเผยแพร่ภาพ และไม่คำนึงผลกระทบที่ คิดตามมาทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตส่วนตัวของสตรีผู้เสียหายอย่างรุนแรง เป็นปัจจัยที่สำคัญประการ หนึ่งที่ทำให้หญิงคัดสินใจไม่แจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่

6. การคุมขังที่ไม่เหมาะสมและไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ต้องขังสตรีจนถึง ความละเอียดในการดูแลความปลอดภัยของผู้ต้องขัง ทำให้เกิดสภาพการณ์ที่ผู้ต้องขังหญิงถูกละเมิดทางเพศ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แก้กฎหมายกำหนดให้การข่มขืนกระทำชำเราภรรยาเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา

2. กำหนดระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดให้ดำเนินการ สอบสวนดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวอย่างจริงจังเพื่อเป็นการระงับปัญหาแต่ต้นและเพื่อให้เป็น หลักฐานทางราชการว่ามีการทำร้ายร่างกายซึ่งสามารถไว้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในอนาคต โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสตรีจากความรุนแรงและลงโทษเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่คำนึง
คดีโดยไม่มีเหตุผล

3. จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อสอบสวนคดีและดำเนินความผิดเกี่ยวกับเพศโดยเฉพาะ โดยให้
เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมและเข้าใจประเด็นปัญหาของสตรี จัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิง พนักงาน
อัยการหญิง และผู้พิพากษาหญิง หรือจัดให้มีกระบวนการที่เหมาะสมในการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรา

4. แก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อกำหนดวิธีการพิจารณาคดีพิเศษที่
เหมาะสมกับการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับเพศที่สตรีเป็นผู้เสียหาย โดยเฉพาะการนำวิธีการสอบสวน
โดยใช้วิธีลับ การสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์สนทนาปิด การชี้ตัวผู้ต้องหาโดยไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นผู้เสียหาย
หรือพยานที่ชี้ตัว และอื่นๆ

5. ออกกฎหมายห้ามการรายงานข่าว ภาพ หรือข้อความใด ๆ ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จัก
ตัว ชื่อ นามสกุล บิดามารดา สถานที่อยู่ สถานศึกษา หรือสถานที่ทำงานของสตรีผู้เสียหาย

6. กำหนดกฎระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมราชทัณฑ์ให้ดูแลความปลอดภัย
ของผู้ต้องขังสตรีอย่างเข้มงวด

7. จัดโครงการฝึกอบรมเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้
เจ้าพนักงานเข้าใจปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรี

8. ศึกษาปัญหาที่เกิดจากความกดดันที่สตรีได้รับสะสมจากการถูกทำรุนแรงมาเป็น
เวลานาน ควรจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาความผิด ตลอดจนการกำหนดโทษสวรีที่ได้ถูกกระทำ
รุนแรงและตัดสินใจยุติปัญหาด้วยความรุนแรง

3. สิทธิสตรีกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและการเมือง

สภาพปัญหา

1. จำนวนสตรีที่เข้าร่วมในการตัดสินใจระดับสูงในด้านบริหารและการเมืองมีสัดส่วน
น้อยมากในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

2. สตรีที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารและการเมืองทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจน
ถึงระดับชาติ ยังถูกกีดกันและปิดกั้นโอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่สำคัญๆ หรือมีส่วน
ร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง อีกทั้งยังถูกคุกคามหมิ่นเหม่และล่วงละเมิดสิทธิความเป็นตัว

3. สิทธิสตรีในด้านโอกาสการศึกษายังด้อยกว่าบุรุษ ทำให้สตรีขาดโอกาสที่เท่าเทียม
กับบุรุษในการมีส่วนร่วมในการบริหารและด้านการเมือง

สาเหตุของปัญหา

ปัจจุบันไม่มีกฎหมาย กฎระเบียบใดๆ ที่ห้ามมิให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารและการเมือง หรือการเลื่อนระดับตำแหน่งทั้งหลาย แต่ในทางพฤตินัยยังมีการกีดกันสตรีและมีสตรีที่มีส่วนร่วมในการบริหารและการเมืองเป็นจำนวนน้อย ด้วยสาเหตุต่างๆ คือ

1. ค่านิยมและเจตคติสังคมที่คิดว่าสตรียังมีความสามารถไม่เท่าบุรุษในเรื่องการบริหาร และการเมือง
2. ในเรื่องการบริหาร ยังมีแนวความคิดตามความคิดดั้งเดิม และเป็นการนึกเอาเองว่าผู้หญิงจะเป็นผู้อ่อนแอ อ่อนไหวง่าย อารมณ์ไม่คงที่และมีลักษณะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด มิได้เป็นไปตามผลการวิจัยและหลักวิชา
3. ในด้านการเมือง ยังมีแนวความคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรก และในทางปฏิบัติยังมีการใส่ร้ายป้ายสีเรื่องส่วนตัว ทำให้สตรีที่เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมันตกเป็นเป้าของการโจมตีอย่างไม่เป็นธรรม อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองที่กลายเป็นที่ขอมรับ ทำให้สตรีจำนวนหนึ่งขาดและไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการนี้และในลักษณะนี้
4. สตรีเป็นผู้มาทีหลังในด้านการเมือง อีกทั้งวัฒนธรรมของตระกูลที่เป็นขุมักเชื้อต่อความก้าวหน้าของบุรุษมากกว่าสตรี ทำให้สตรีขาดความเชื่อมั่นที่จะกำหนดเป้าหมายชีวิตไปในทางการเมือง และไม่เห็นหนทางความก้าวหน้าในทางการเมือง
5. กลไก และกระบวนการทางการเมือง เช่น การตั้งเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งหรือดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมืองยังมีอคติต่อสตรี และในหลายกรณียังมีความไม่โปร่งใส
6. บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญต่อสัดส่วนหญิงชายในการบริหารและการเมือง และไม่ตระหนักถึงผลดีและคุณค่าต่อประเทศจากการพยายามทำให้สัดส่วนหญิงชาย มีความใกล้เคียงกัน

ผลกระทบ

1. การที่สตรีขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารในระดับต่างๆ ทำให้สภาพปัญหา ความต้องการ ความเห็น และมุมมองของสตรีถูกละเลยไปในกระบวนการพัฒนา ส่งผลให้สตรีไม่ได้รับความเป็นธรรมในการจัดสรรโอกาส และทรัพยากรด้านต่าง ๆ
2. สืบเนื่องจากข้อ 3.3.1 เมื่อขาดการสะท้อนสภาพปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็น และมุมมองของสตรีซึ่งเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของสังคม จึงทำให้การตัดสินใจด้านการพัฒนา การบริหาร และการเมืองไม่สมบูรณ์และไม่อาจบรรลุผลอย่างแท้จริง
3. การขาดการมีส่วนร่วมของสตรีในการบริหารและการเมืองจะปรากฏเป็นภาพด้านลบของประเทศในระดับนานาชาติ ทั้งนี้เนื่องการตาประชาชาติได้ทำการประเมินสภาพและความก้าวหน้าของสตรีในด้านนี้เป็นระยะ และได้เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวไปทั่วโลก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดการฝึกอบรมให้สตรีที่สนใจ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารและการเมือง รวมทั้งวิธีการในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติองค์การสตรีภาคเอกชน สถานศึกษา สถาบันการเมือง พรรคการเมือง องค์กรท้องถิ่น

2. สำหรับตำแหน่งกรรมการระดับชาติที่สำคัญ ควรให้หน่วยงานพิจารณาให้มีสตรีมีส่วนร่วมอยู่ด้วยทุกคณะ หากไม่สามารถทำได้จะต้องชี้แจงเหตุผลและข้อขัดข้องให้ชัดเจน เพื่อผู้เกี่ยวข้องจะสามารถนำปัญหาข้อขัดข้องนั้นไปพัฒนาแก้ไขให้สามารถดำเนินการได้ต่อไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ทุกหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคเอกชน

3. สำหรับตำแหน่งต่างๆ ทางการเมือง เช่น กรรมการพรรคการเมือง คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการวิสามัญ ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา บุคคลในบัญชีรายชื่อในพรรค ฯลฯ ควรมีสตรีร่วมอยู่ด้วยในสัดส่วนที่ เหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

4. ใช้การกำหนดมาตรการพิเศษ โดยรัฐธรรมนูญมาตรา 30 วรรคสี่ เพื่อให้สตรีมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทุกระดับหรือองค์กร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และ 2

4. สิทธิสตรีกับความรุนแรง

ความรุนแรงต่อสตรีครอบคลุมถึงความรุนแรงทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ รวมทั้งการล่วงเกินทางกายและทางเพศ การข่มขู่ การข่มขืน การทารุณ ทั้งที่เกิดในสถานที่ส่วนตัว เช่น ภายในครอบครัว หรือที่สาธารณะอื่นๆ เช่น สถานที่ทำงาน และในชุมชน

สภาพปัญหา

1. จากรายงานทั้งทางภาคราชการและภาคเอกชน รวมทั้งจากสื่อมวลชนแสดงว่ามีสตรีตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

2. สตรีที่ถูกกระทำเป็นผู้เสียหายและมักไม่ได้รับความเป็นธรรมในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

3. สตรีที่ถูกกระทำได้รับความบาดเจ็บทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งในหลายกรณียากต่อการฟื้นฟูและมีผลกระทบเชิงลบมากมาย รวมทั้งการสูญเสียชีวิตด้วย

4. การที่สตรีได้รับความกดดันเพราะถูกทำร้ายและถูกกดดันทางจิตใจมาโดยตลอดทำให้สตรีบางรายตัดสินใจยุติปัญหาด้วยความรุนแรง

สาเหตุของปัญหา

1. โครงสร้างเชิงอำนาจในสังคมยังกำหนดให้บุรุษมีอำนาจเหนือสตรี และโครงสร้างเชิงอำนาจนี้ยังให้ความชอบธรรมต่อวัฒนธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในทุกรูปแบบความสัมพันธ์ทั้งในครอบครัวและสังคม ดังจะเห็นได้จากการล่วงละเมิดของนายจ้าง ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานในสถานที่ทำงาน สามี หรือบิดา รวมทั้งการละเมิดในสื่อมวลชน
2. สตรีเป็นจำนวนมากยังต้องพึ่งพาสามีในทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นเหตุให้สตรีต้องยอมจำนนและจำยอมต่อการจะถูกทำร้ายทารุณโดยไม่กล้าดำเนินคดี
3. สังคมส่วนหนึ่งยังมีค่านิยมที่ถือว่าเรื่องภายในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งสังคมไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง
4. เจ้าหน้าที่รัฐผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและรักษากฎหมายมักมีแนวความคิดที่มุ่งไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงต่อสตรี และมักไม่สนใจดำเนินการลงบันทึกประจำวันหรือนำผู้กระทำผิดมาลงโทษเมื่อสตรีเข้าแจ้งความดำเนินคดีเป็นเหตุให้การทำร้ายทารุณเกิดขึ้นแล้วซ้ำแล้วและสตรีผู้ถูกกระทำไม่สามารถดำเนินคดีได้เพราะขาดหลักฐาน นอกจากนี้กฎหมายอาญายังอนุญาตให้สามีข่มขืนภรรยาได้โดยไม่ต้องรับโทษทางอาญา
5. การกระทำรุนแรงทางกายเกิดขึ้นเนื่องจากผู้กระทำไม่รู้จักวิธีแก้ปัญหาไปในเชิงสันติทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์เก่าที่เคยเห็นมีภรรยากระทำรุนแรงกันได้ หรือความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง
6. การกระทำรุนแรงทางเพศส่วนหนึ่งเกิดจากการดื่มสุราหรือเสพสารเสพติด ซึ่งผลักดันให้กระทำรุนแรงต่อสตรี

ผลกระทบ

1. สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และต้องทนทุกข์ทรมานทั้งทางกายและจิตใจในการดำรงชีวิต เมื่อภรรยาได้รับการบาดเจ็บและสุขภาพจิตไม่ดี นอกจากจะมีผลกระทบเชิงลบต่อตัวสตรีแล้วยังอาจส่งผลกระทบเชิงลบต่อเนื่องถึงผู้ที่อยู่รอบข้างได้
2. ความรุนแรงต่อสตรีเป็นการคุกคามต่อการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทั้งที่สตรีสมควรจะได้รับการปฏิบัติอย่างดีและเหมาะสมแก่ชนบุคคลอื่นๆ ในสังคม
3. สตรีได้รับความกดดันเนื่องจากถูกกระทำรุนแรงและคัดค้านในวิถีปัญหาด้วยความรุนแรง ต้องได้รับโทษหนักเกินสมควร โดยไม่มีการนำประวัติของการถูกทำร้ายหรือกดดันทางจิตใจมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบในการกำหนดโทษ
4. สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจะรู้สึกเสื่อมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รู้สึกมีค่าน้อยลง และถือว่าการกระทำรุนแรงเป็นการทำลายทรัพย์สินทางมนุษยธรรมอย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดบริการครบวงจรในที่หนึ่งเดียว โดยการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในรูปแบบต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (สกกส) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลทุกแห่ง ศูนย์อนามัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ภาคเอกชน กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

2. จัดทำแผนปฏิบัติการแม่บทเพื่อจัดการกระทำรุนแรงต่อสตรี และเด็ก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองตลอดจนให้การบำบัดเยียวยาแก่ผู้เสียหาย และมีการลงโทษผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นพิเศษ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

4. ดำเนินการให้มีมาตรการทางสังคมเพื่อการบำบัดและเยียวยาแก่ผู้กระทำความรุนแรง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาระยะยาว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

5. ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงเพิ่มเติม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

6. จัดให้มีส่วนงานที่ดำเนินการคุ้มครองสตรีและเด็กในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำทารุณหรือถูกล่วงละเมิดในรูปแบบต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

7. จัดฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการกระทำรุนแรง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

8. ดำเนินการให้มีแหล่งช่วยเหลือ โดยเฉพาะที่ทักท้วงและที่แนะแนวให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทั่วประเทศ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และสื่อมวลชน

9. รณรงค์ให้ชุมชนและประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อสตรี และร่วมกันจัดการกระทำรุนแรงให้ลดน้อยลงหรือหมดไป โดยถือว่าเป็นปัญหาของสังคม ไม่ใช่ปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาครอบครัวเพียงด้านเดียว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 7 และชุมชน

5. ทัศนคติต่อการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและข้ามชาติ และการปฏิบัติเชิงทาส

ปัจจุบันประชาคมโลกได้พิจารณาเห็นว่าการค้าหญิงและเด็กเป็นความรุนแรงและเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) ที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติได้มีมติประณามปรากฏการณ์นี้ โดยให้คำจำกัดความการค้าหญิงและเด็กว่า “ขบวนการเคลื่อนย้ายมนุษย์ข้ามชายแดนอย่างผิดกฎหมายและซ่อนเร้นส่วนใหญ่จะเคลื่อนย้ายมนุษย์จากประเทศที่กำลังพัฒนาหรือจากบางประเทศที่เศรษฐกิจกำลังเปลี่ยนแปลง โดยมีจุดมุ่งหมายสุดท้ายคือ บังคับให้หญิงและเด็กหญิงตกอยู่ในสภาพที่กดขี่และแสวงหาประโยชน์ทางเพศและทางเศรษฐกิจเพื่อผลกำไรของผู้จัดหานักค้ามนุษย์และขบวนการอาชญากรรม รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ผิดกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น การบังคับใช้แรงงาน การหลอกล่อให้แต่งงาน การจ้างงานแอบแฝงซ่อนเร้น และการหลอกล่อเป็นบุตรบุญธรรม”

มติสหประชาชาติดังกล่าว ได้รวบรวมรูปแบบอื่นของการค้าหญิงและเด็กที่ไม่ใช่เพื่อการค้าประเวณีไว้ด้วย

คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้คำนิยามของการค้ามนุษย์ไว้ว่า “การค้ามนุษย์ หมายถึง (การกระทำ) พฤติการณ์ที่บุคคลกลุ่มคน หรือองค์กรเป็นธุระจัดหา ซื้อมา จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังซ่อนเร้น ซึ่งหญิงหรือเด็กโดยใช้ฉ้อโกงลวงลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้นจะได้กระทำภายในหรือนอกอาณาเขต และการกระทำดังกล่าวมีผลทำให้หญิงหรือเด็กตกอยู่ในสภาวะจำยอม กระทำการหรือยอมรับการกระทำใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การค้าบริการทางเพศ การทำงานในสภาพที่ใช้แรงงานโดยทารุณโหดร้าย การขายเด็กให้เด็กเป็นขอทาน ฯลฯ”

เนื่องจากในปัจจุบันการค้ามนุษย์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ ดังนั้นเหยื่อจำนวนมากได้ตัดสินใจย้ายถิ่นฐานจากประเทศต้นกำเนิดเพื่อแสวงหางานทำด้วยการจัดการของนายหน้า และอื่นๆ แต่เมื่อถึงประเทศปลายทางก็พบว่าตนเองตกอยู่ในสภาพที่ถูกบังคับแสวงหาประโยชน์จากการใช้แรงงาน จึงเกิดแนวคิดว่า คำจำกัดความของการค้ามนุษย์ต้องรวมถึงสภาพการปฏิบัติเชิงทาส และการเป็นแรงงานบังคับไว้ด้วย

คำนิยามของการปฏิบัติเชิงทาส

Slavery Convention 1926, Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery 1956 ได้ให้คำนิยามเรื่องการเป็นทาสและการปฏิบัติเชิงทาสไว้ว่า “การเป็นทาส หมายถึง สถานภาพหรือสภาวะที่บุคคลหนึ่งตกอยู่ใต้อำนาจของการใช้สิทธิครอบครองเป็นเจ้าของ”

ในการจัดทำรายงานเรื่องการค้าหญิงให้แก่ผู้ตรวจการสหประชาชาติเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง องค์การพันธมิตรด้านการค้าหญิง (GAATW) ได้ให้คำจำกัดความเรื่องแรงงานบังคับและการปฏิบัติเยี่ยงทาสไว้ว่า “การบีบบังคับให้บุคคลทำงานหรือให้บริการ หรือการใช้ประโยชน์โดยมิชอบจากสถานภาพทางกฎหมาย และ/หรือทางกายภาพของบุคคลใดๆ ก็ตาม โดยใช้วิธีการที่รุนแรงการใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งที่เหนือกว่าไปในทางที่มีชอบ การล่อลวงในภาวะหนี้สิน การหลอกลวงหรือบีบบังคับต่างๆ”

การค้ามนุษย์ในปัจจุบันถือว่าเป็นอาชญากรรมต่อต้านมนุษยชาติและเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าทาสยุคใหม่ ประเทศไทยขณะนี้ทั้งด้านทาง ประเทศส่งผ่านและประเทศจุดหมายปลายทางของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ เหตุส่วนใหญ่ของการค้ามนุษย์เหล่านี้เป็นผู้หญิงและเด็ก การค้าหญิงและเด็กเป็นส่วนหนึ่งของการย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน

สภาพปัญหา

1. จำนวนสตรีที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการปฏิบัติเยี่ยงทาสมีมากขึ้นทั้งในประเทศและข้ามชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ
2. มีสตรีที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทั้งจากร่างกายและแรงงานอย่างรุนแรง รวมทั้งมีการถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวและละเมิดสิทธิสตรีในรูปแบบต่างๆ
3. มีองค์กรอาชญากรรมและเครือข่ายอาชญากรรมดำเนินการเบื้องหลังการบังคับค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ ทั้งในประเทศและข้ามชาติ
4. สตรีที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกนำมาบังคับค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม

สาเหตุของปัญหา

1. มีเครือข่ายโง้งโงยและเป็นอาชญากรรมอย่างเป็นระบบ ในการนำสตรีมาบังคับค้าประเวณีและการค้าหญิงข้ามชาติ
2. สตรีขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการหลอกลวงหรือกระบวนการการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. ภาวะทางเศรษฐกิจ รวมกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความต้องการตอบแทนลูกบิดามารดา ผู้ปกครอง บริโภคนิยมและวัตถุนิยม และความต้องการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้สตรีต้องตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการปฏิบัติเยี่ยงทาส
4. ในบางกรณี จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้บิดามารดาผู้ปกครองมีลัทธิลัทธิให้สตรีต้องตกเป็นเหยื่อของการบังคับค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงานและการปฏิบัติเยี่ยงทาส

5. กลุ่มผู้ประกอบการและเครือข่ายของคณาจารย์มีส่วนสำคัญในการชักจูง หรือ ล่อลวงสตรีเข้าสู่วงจรการบังคับค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ข้ามชาติ รวมทั้งตั้งใจเอารัดเอาเปรียบสตรีที่ ตกเป็นเหยื่อ

6. ทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกฎหมายที่ไม่ส่งเสริมให้ใช้ดุลพินิจในการ สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และในบางกรณีบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ตก เป็นเหยื่อด้วย

7. การขาดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมทั้งในด้านกระบวนการยุติธรรมและสังคม ทำให้ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่ได้รับการช่วยเหลือ และยังถูกดำเนินคดีว่ามีส่วนในการกระทำความผิดอีกด้วย

ผลกระทบ

1. สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ต้องมีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก เพราะต้องเสี่ยง อันตรายรอบด้าน อาทิ การถูกกระทำรุนแรง ทารุณ การเสี่ยงอันตรายจากโรคต่าง ๆ รวมทั้งการถูกทำร้ายจิตใจ
2. สตรีอยู่ในสภาพที่ถูกละเมิดสิทธิ เช่น ถูกจำกัดเสรีภาพ ถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น
3. สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เหล่านี้มักขาดที่พึ่งพิง และโดยทั่วไปมักไม่สามารถร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานใดได้ง่ายนัก

4. อาชญากรและองค์กรอาชญากรรมมีรายได้มหาศาลและเข้มแข็งขึ้น

5. สตรีที่ถูกละเมิดสิทธิถูกข่มขืนโดยกระบวนการยุติธรรม โดยที่ผู้กระทำผิดซึ่งเป็น ตัวการสำคัญมักไม่ถูกลงโทษ

6. สภาพการทำงานของสตรีที่อยู่ในแรงงานบางประเภทขาดการคุ้มครองและสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และเขาสตรีได้รับผลกระทบด้านการไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพถ้าเข้ามาอยู่ในสภาพการถูกค้ามนุษย์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ดำเนินการตามแผนป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเด็กในธุรกิจการ บังคับค้าประเวณีอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ซึ่งรวมทั้งการป้องกัน การ คุ้มครอง การดำเนินการกับผู้ กระทำผิด การแก้ไขเยียวยา และการให้มีอาชีพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน อัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ภาคเอกชน สถานทูต และองค์กรในต่างประเทศ

2. ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อสตรีในการตัดสินใจมาค้าประเวณีหรือถูกส่งตัวข้ามชาติเพื่อขายแรงงาน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และสื่อมวลชน

3. ดำเนินการอย่างเคร่งครัดตาม “บันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2542” และดำเนินการให้เป็นระบบและต่อเนื่อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงาน เรื่อง เด็กต่างชาติ และเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก

4. ดำเนินการตามกฎหมายที่มีอยู่แล้วอย่างเคร่งครัดพร้อมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารและฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐและของเอกชนเพื่อให้ทำงานมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

5. จัดให้มีหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์และดูแลคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการปฏิบัติเยี่ยงทาส

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

6. ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิด เช่น ผู้ล่อลวง ผู้บังคับขู่เข็ญ ฯลฯ มาลงโทษ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

7. หามาตรการดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจัง และเป็นระบบ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

6. สถิติสตรีกับการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถและการศึกษา

6.1 การไม่รู้หนังสือ

สภาพปัญหา

สตรียังมีอัตราส่วนการไม่รู้หนังสือเป็นสองเท่าของบุรุษ แม้ในรอบ 20 ปี ที่ผ่านมา จะมีการปรับปรุงระบบจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีมากขึ้น แต่ยังคงมีความแตกต่างของอัตราส่วนการไม่รู้หนังสือของหญิงชายเท่าเดิม

สาเหตุของปัญหา

1. สตรีขาดโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาเนื่องจากถำนิคมประเพณีของสังคมทำให้เกิดการปฏิบัติต่อสตรีในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่นับเรื่องความเสมอภาคของสตรี

แม้ว่ากฎหมายไม่ได้ห้ามไว้แต่สังคมส่วนหนึ่งมักจะปฏิบัติอย่างมือคด เช่น ถ้าบิดามารดาไม่สนับสนุนโดย
เพราะด้านการเงินเพื่อการศึกษาแก่บุตรทุกคน บุตรหญิงมักจะไม่ได้เรียนเพื่อให้โอกาสบุตรชายได้รับการ
ศึกษาก่อน

2. ในบางครอบครัว บุตรชายสามารถเข้าศึกษาได้โดยผ่านการศึกษาในวัด เช่น เป็นลูกศิษย์
วัด สามเณร หรือภิกษุ ขณะเดียวกันสตรีขาดโอกาสนี้

3. สืบเนื่องจากบทบาทดั้งเดิมที่พันธนาการสตรีไว้กับความรับผิดชอบในบ้านและถือว่าเป็นหน้าที่ของสตรี ทำให้สตรีถูกเลือกปฏิบัติให้ดูแลครอบครัวแทนการออกไปเรียนหนังสือ

ผลกระทบ

1. ทำให้สตรีจำนวนมากไม่รู้หนังสือ ขาดคุณสมบัติในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษา
และการแสวงหาความรู้

2. ทำให้สตรีอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่อาจยี่อาชีวะที่ไม่ต้องรู้หนังสือ นอกจากนี้ยังไม่สามารถ
ก้าวหน้าในอาชีพเท่าที่ควรเนื่องจากอ่านหนังสือไม่ออก

3. ทำให้สตรีถูกละเลยได้ง่ายเวลาทำนิติกรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ดำเนินการให้สตรีทุกคนที่ยังไม่รู้หนังสือได้อ่านหนังสือออกgrundungค์เพื่อการรู้หนังสือ
ของสตรีโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่าง ๆ กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

6.2 โอกาสในการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สภาพปัญหา

โอกาสเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของสตรีมีน้อยลงหลังจากจบการศึกษาคณะบังคับ
ประถมศึกษาปีที่ 6 และเมื่อเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ สตรีถูกเลือกปฏิบัติให้เป็นผู้เสียสละเพื่อครอบครัว

สาเหตุของปัญหา

เนื่องมาจากค่านิยมที่เน้นชายเป็นใหญ่ และการสืบสกุลของบิดาทำให้เด็กผู้หญิงที่
จบประถมศึกษาต้องออกจากโรงเรียนโดยที่ไม่ได้เรียนต่อ เพื่อรับผิดชอบภาระงานบ้าน และหารายได้
หากให้การศึกษาสูงเมื่อแต่งงานแล้วต้องเปลี่ยนไปรับงานตามฤดูกาล โดยหลายครอบครัวคิดว่าไปเป็นคนของ
ครอบครัวสามี นอกจากนี้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้เด็กหญิงเป็นจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ
ต้องถูกเลือกปฏิบัติให้ออกจากโรงเรียนเนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือต้องช่วยบิดามารดาทำงาน

ผลกระทบ

1. เป็นการสกัดกั้นมิให้เด็กหญิงมีความก้าวหน้าในการพัฒนาด้านการศึกษาของตนเอง อันอาจกระทบต่อการประกอบอาชีพในระยะยาวต่อไป
2. เด็กหญิงอาจตกอยู่ในภาวะกลุ่มเสี่ยงที่อาจไปประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ได้
3. เป็นการสูญเสียทรัพยากรของชาติรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดหาทุนการศึกษาเพื่อให้เด็กหญิงมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับนี้มากขึ้น ทั้งที่เป็น การศึกษาในระบบและนอกระบบ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่าง ๆ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

2. รณรงค์ให้บิดามารดาเข้าใจความสำคัญของการศึกษาของเด็กหญิง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่าง ๆ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภาคเอกชน

3. พิจารณากฎหมายให้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี เพื่อให้ครอบคลุมถึงชั้นมัธยมปีที่ 3 โดยเร็ว และให้รัฐจัดเป็นสวัสดิการด้านการศึกษาให้เปล่าอย่างแท้จริง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา มหาวิทยาลัย

4. กวรสอดแทรกหรือมีวิชาหญิงชายเพื่อชีวิตในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ

6.3 การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาเฉพาะทาง

สภาพปัญหา

1. ยังมีการเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการจัดสรรโควต้าหรือการจำกัดจำนวนการรับผู้เรียนไว้ ทั้งสำหรับสตรีและบุรุษ
2. สตรียังมิได้รับอนุญาตให้เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางอีกหลายแห่ง อาทิ โรงเรียนนายร้อยตำรวจและสถาบันทางการทหาร
3. โอกาสเข้าศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีของสตรียังมีน้อย

สาเหตุของปัญหา

1. สังคมส่วนหนึ่งมีค่านิยมและเจตคติดั้งเดิมที่เชื่อกันว่าสตรีต้องปฏิบัติหน้าที่หรือทักษะ และมีความรู้เรื่องอย่างผิด ๆ ว่าเป็นบางอย่างสตรีทำไม่ได้ทำให้มีการจำกัดโควต้าหรือจัดสิทธิในการเรียนบางสาขา

2. ประเพณี ค่านิยมที่เชื่อกันกับบทบาทดั้งเดิมทางเพศของหญิงชาย ทำให้ผู้ปกครองและครูแนะนำสตรีให้เลือกเรียนตามบทบาทดั้งเดิม

3. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศมากกว่าการตัดสินจากความสามารถหรือความถนัด หรือยึดแนวประเพณีในการปฏิบัติเพื่อกำหนดสาขาการเรียนให้ตรงกับบทบาทดั้งเดิมของสตรี

ผลกระทบ

1. การเลือกปฏิบัติ เป็นการจำกัดและรื้อถอนโอกาสของสตรีในการพัฒนาศักยภาพและใช้ความรู้ความที่ตนเองสนใจและถนัด

2. เป็นการไม่พัฒนาบุคลากรและทรัพยากรมนุษย์ตามปรัชญาการพัฒนาคน

3. ทำให้ขาดมุมมองของสตรีในบางสาขาวิชา หรือตอกย้ำบทบาทดั้งเดิมของสตรีให้ตรึงอยู่กับพันธนาการนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ยกเลิกกฎระเบียบที่เลือกปฏิบัติต่อสตรีหรือบุรุษในการรับสมัครเข้าศึกษาให้สถานศึกษาทั้งหมด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาดัง ๆ กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานแห่งชาติ

2. รณรงค์ให้บิดามารดา ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปรวมทั้งสตรีเองได้เข้าใจถึงความสำคัญของการเรียนรู้และการศึกษาที่ต้องเสมอภาคกันระหว่างสตรีและบุรุษพร้อมทั้งการจัดบริการแนะแนวอาชีพที่สนองความต้องการของตลาดและความต้องการของบุคคล

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และภาคเอกชน ภาคเอกชน

3. จัดให้มีนโยบายสนับสนุนการเปิดหลักสูตร สตรีศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท โดยครอบคลุมมหาวิทยาลัยทั่วประเทศและโดยเฉพาะทั่วภูมิภาคเพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้ในงานพัฒนา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ

4. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องบทบาทหญิงชายในรายวิชาต่าง ๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 3

6.4 การศึกษานอกระบบ

สภาพปัญหา

1. การฝึกอบรมระยะสั้นต่าง ๆ ยังเสนอหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่ค่อนข้างมีลักษณะตอกย้ำบทบาทดั้งเดิมแก่สตรี
2. เมื่อสตรีได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่และไม่มีความรู้หรือช่องทางอื่นในการรองรับหรือขยายผลสตรีที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว

สาเหตุของปัญหา

1. เนื่องจากผู้ฝึกอบรมของหน่วยงานต่าง ๆ มีลักษณะที่คล้ายคลึง เช่น เป็นข้าราชการประจำหรือเป็นผู้คุ้นเคยกับส่วนราชการหรือหน่วยงาน จึงเป็นการอบรมตามทักษะความรู้ของผู้อบรมมากกว่าสำหรับผู้รับการอบรม
2. ขาดการสำรวจหาความต้องการของผู้เรียนรู้และความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไป
3. งบประมาณมักจะได้คามกิจกรรมที่เคยทำไปแล้ว และสำนักงบประมาณมักให้งานต่อเนื่องมากกว่างานใหม่ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ของงบประมาณไม่ต้องการประสบความสำเร็จในการของบประมาณกับโครงการและวิธีการใหม่ ๆ
4. คุณภาพการอบรมต่างๆ อาจไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน เมื่อสตรีไปดำเนินการผลิตทำให้ไม่สามารถได้ประโยชน์จากการฝึกอบรมเท่าที่ควร

ผลกระทบ

สตรีไม่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการของตนเอง ของสังคมหรือของตลาดได้ อันเป็นการสูญเสียเปล่าของทรัพยากร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนต้องพยายามแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ๆ สำหรับสตรีที่จะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ได้ ทั้งความต้องการส่วนบุคคล ความต้องการของตลาดหรือสังคม รวมทั้งต้องได้รับงบประมาณเพื่อการนี้อย่างเหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงบประมาณ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน

2. พัฒนาปรับปรุง สาระเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการและให้ได้คุณภาพ สตรีอาจสนใจการเรียนรู้เรื่องการตลาด การทำธุรกิจขนาดเล็ก การเรียนคอมพิวเตอร์ การจัดการระบบบัญชี การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อการเกษตรและอุตสาหกรรม การเป็นเจ้าของกิจการของตนเอง ฯลฯ เหล่านี้ยังมีการฝึกอบรมให้สตรีอยู่มาก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. ความรู้เรื่องระบบการสร้างและควบคุมคุณภาพให้แก่สตรี รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผลผลิตจากสตรีหรือกลุ่มสตรีได้รับการรับรองมาตรฐานจากทางราชการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์

6.5 สตรีศึกษา

สภาพปัญหา

1. การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรสตรีศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรที่ละเลยชนของสตรี ตลอดจนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ทั้งอยู่ในวงจำกัด
2. สตรีศึกษาได้รับการจัดการสนับสนุนจากผู้บริหารและคณะกรรมการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไม่เพียงพอ
3. ไม่มีการบูรณาการสาระของสตรีศึกษาในสาขาวิชา หรือวิชาต่างๆ ที่จัดสอน

สาเหตุของปัญหา

1. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาและคณะกรรมการวิชาการรวมทั้งครูอาจารย์ยังไม่เข้าใจสตรีศึกษาคืออะไร และมีประโยชน์อะไรในการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ และไม่สามารถคิดค้นความก้าวหน้าของวิชาการในระดับสากลได้ จึงขาดการสนับสนุน
2. บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีศึกษาจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ
3. ขาดการรวบรวมองค์ความรู้และการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลข้อสนเทศเพื่อเป็นสาระวิชาในการเรียนรู้ และขาดสื่อในการเรียนรู้

ผลกระทบ

1. ให้วิชาการด้านสตรียังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ
2. ให้ขาดบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนด้านสตรี
3. ในระยะยาวทำให้การพัฒนาสตรีไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรตามรัฐธรรมนูญอนุสัญญา และ

ข้อตกลงอื่นๆ ในระดับสากล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดทุนการศึกษาด้านสตรีศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างคั่งเนื่อง และหางานรองรับให้เหมาะสมกับ

สาขาที่เรียนมา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานประมาณกระทรวงการต่างประเทศ

2. จัดสาระเป็นหลักสูตรและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนรวมทั้งพัฒนาเรื่องต่างๆ ที่ครอบคลุมด้านสตรีศึกษา และการมีทักษะด้านการวิเคราะห์บทบาทชายหญิงในโครงการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเอกชน สถาบันวิจัยต่างๆ

3. บูรณาการสตรีศึกษาในหลักสูตรในระดับการศึกษาต่างๆ ตามความเหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2

4. กำหนดนโยบายและมาตรการพิเศษให้สถาบันการศึกษา มีหลักสูตรสตรีศึกษาในระดับอุดมศึกษา

5. มีมาตรการส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ทางด้านสตรีศึกษาของสังคมไทย

6. ส่งเสริมสถาบันการศึกษาที่ดำเนินงานด้านสตรีศึกษาทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2

6.6 การศึกษาตามอัธยาศัย

สภาพปัญหา

1. ข้อมูลข่าวสารที่ให้โดยสื่อมวลชนทุกรูปแบบยังไม่มีความรู้และทักษะในเชิงสร้างสรรค์แก่สตรีเป็นการเพียงพอเท่าที่ควร

2. การจัดบริการการให้ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการเป็นปิตามารดาและการเลี้ยงดูบุตรอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการเลี้ยงดูที่ปราศจากอคติทางเพศ และล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน ยังไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม

3. กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมวัฒนธรรม กิจกรรมศาสนา กิจกรรมयोगีสนุกล ฯลฯ ไม่ได้เน้นผู้เข้ามามีส่วนร่วมคือสตรี

สาเหตุของปัญหา

1. สื่อมวลชนเสนอเนื้อหาที่ขาดมิติการมองเรื่องหญิงไทย เนื่องจากภาพเหมารวมคอกบ้าย บทบาทดั้งเดิมและเน้นเรื่องการบ้านถึงมากกว่า และเสนอภาพของสตรีเป็นวัตถุทางเพศ นอกจากนี้สื่อมวลชนส่วนใหญ่ขาดมุมมองเรื่องสตรีจึงจัดหาหลักสูตรที่ไม่เหมาะสมในการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของสตรี

2. ขาดกิจกรรมหรือเนื้อหาของการเลี้ยงดูบุตร การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพที่เน้นศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ปราศจากอคติทางเพศ

ผลกระทบ

1. ศลรีไม่ได้รับประโยชน์จากสื่อมวลชนในด้านการให้ความรู้และทักษะ ทำให้สลรีไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในฐานะเป็นเสรีชนและบุคคลตามศักยภาพได้เต็มที่
2. ศลรีจะไม่เข้าใจวิธีการเลี้ยงดูบุตรที่อื่นจะไปผลิตซ้ำอุดมการณ์แห่งความไม่เท่าเทียมของสลรีและไปละเมิดสิทธิมนุษยชนและสลรีอื่นๆ ค่อยไป
3. ศลรีไม่พัฒนาตนเองรอบด้านได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้สื่อมวลชนทุกรูปแบบสนใจในการให้ความรู้และทักษะแก่สลรีอื่นเป็นส่วนหนึ่งของการมีสิทธิของสลรีในการพัฒนา
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน สำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. กิจกรรมเสริมความรู้ต่างๆ ควรให้สลรีเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญด้วย
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันทางศาสนา
หน่วยงานวัฒนธรรม ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน

3. ส่งเสริมให้รู้จักเลี้ยงดูบุตรโดยปราศจากอคติทางเพศ พร้อมปรับบทบาทคำนิยามและเจตคติของบิดาให้เข้าใจประเด็นสลรีด้วย
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2

7. สิทธิสลรีในด้านสุขภาพและสาธารณสุข

7.1 สิทธิในการรับบริการเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์และโรคทางนรีเวช

สภาพปัญหา

1. หน่วยงานให้บริการขาดความละเอียดอ่อนในการจัดรูปแบบการให้บริการที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการเฉพาะของสลรี เช่น การจัดแพทย์สลรีเป็นผู้ให้บริการ การจัดสถานที่ตรวจรักษาให้มีฉลิด และการฝึกอบรมบุคลากรผู้ให้บริการให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของสลรีผู้มารับบริการ

2. ในกระบวนการให้บริการมักขาดการให้ข้อมูลอย่างรอบด้านแก่ผู้มารับบริการทำให้สลรีผู้รับบริการไม่มีโอกาสรับรู้และพิจารณาข้อมูลต่างๆ ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสลรีกลุ่มด้อยโอกาสและชนกลุ่มน้อย

3. ศตรียบางกลุ่มถูกละเลยในการให้บริการบางประเภท เช่น ศตรียโรคและศตรียวัยรุนมักไมอยูในกลุมเปาหมายของการบริการความรูดานอนามัยเจริญหันรุ โรคทางนรีเวชและโรคเฉพาะศตรียตลอดจนการบริการดานการคุมกำเนิด

4. ในกรณีศตรียที่ประสบปัญหาความรุนแรงจนต้องเข้ารับการรักษาตัวในสถานพยาบาล หน่วยงานทางการแพทยมักใหการบริการซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะการรักษาอาการบาดเจ็บเท่านั้น ทั้งนี้โดยขาดมุมมองทางสังคมคอปญหาดังกล่าว ทำใหไมมีการสร้างระบบหรือกลไกที่จะใหความช่วยเหลือศตรียเหลานี้เป็นพิเศษ เช่น ไมมีการประสานงานระหวางหน่วยงานทางการแพทยกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใหความช่วยเหลือศตรีย และไมมีการบันทึกสาเหตุของการบาดเจ็บเป็นเหตุจากความรุนแรง

สาเหตุของปญหา

1. ผูใ้บริการดานอนามัยเจริญหันรุมักไมค่อขตระหนักถึงปญหาและความลึงการเฉพาะของศตรียที่มารับบริการดานอนามัยเจริญหันรุ และขาดการเคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้มารับบริการ

2. ผูใ้บริการขาดความตระหนักเรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้มาขอรับบริการ รวมทั้งสิทธิของผู้รับบริการในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับร่างกายของตนเอง

3. สังคมโดยรวมยังมีเจตคติที่ต้องการควบคุมและจำกัดพฤติกรรมทางเพศของศตรีย โดยเฉพาะศตรียโรคและศตรียวัยรุน และมองว่าประเด็นเรื่องเพศซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะอนามัยเจริญหันรุเป็นเรื่องที่ไม่ควรพูดถึงอย่างเปิดเผย ทำใหการให้ความรู้และบริการดานอนามัยเจริญหันรุแก่ศตรียบางกลุมยังอยู่ในวงจำกัด

4. ปญหาความรุนแรงต่อศตรียไมถูกจัดเป็นประเด็นปญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพซึ่งหน่วยงานทางการแพทยต้องให้ความสนใจและใหความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ผลกระทบ

1. ศตรียส่วนหนึ่งถึงเถที่จะไปตรวจหรือรับการรักษาดานอนามัยเจริญหันรุ โรคทางนรีเวชหรือโรคเฉพาะศตรีย เพราะความอายทำให้การวินิจฉัยโรคล่าช้าและการรักษาไม่ได้ผลเป็นผลเสียต่อสุขภาพของศตรีย

2. ผู้รับบริการไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านเกี่ยวกับประเภทของบริการประสิทธิภาพ และผลข้างเคียงทำใหขาดโอกาสในการตัดสินใจเลือกใ้บริการที่ตรงกับความต้องการของตนเอง

3. การที่ศตรียบางกลุมเข้าไม่ถึงความรู้และบริการดานอนามัยเจริญหันรุ โรคทางนรีเวชและโรคเฉพาะศตรียทำใหศตรียเหล่านี้ต้องประสบปญหาต่างๆ เช่นปญหาการคุมกำเนิดล้มเหลว หรือโรคติดเชื้อทางระบบสืบหันรุ เป็นต้น

๑. ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและการที่ไม่มีการบันทึกสาเหตุของอาการบาดเจ็บจากการถูกระงับความรุนแรง ทำให้สตรีประสบปัญหาขาดหลักฐานในกรณีที่ต้องการดำเนินคดีกับผู้ทำร้ายร่างกาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีแพทย์สตรีหรือผู้ให้บริการสตรีที่ได้รับการอบรมพิเศษในเรื่องความละเอียดอ่อนของการให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ โรคทางนรีเวชและโรคเฉพาะสตรี
2. ผู้ให้บริการต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของบริการ ประสิทธิภาพและผลข้างเคียง ตลอดจนทางเลือกต่างๆ อย่างรอบด้านแก่ผู้มาขอรับบริการทุกกลุ่ม
3. มีการวางแผนและจัดมาตรการพิเศษเพื่อเข้าถึงกลุ่มสตรีที่มีถูกถูกละเลยในกระบวนการให้ความรู้และบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่ผ่านมา
4. จัดให้มีระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เข้ามารับการรักษาตัวในสถานพยาบาลและมีการบันทึกสาเหตุอาการบาดเจ็บของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงไว้เป็นหลักฐานด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ มหาวิทยาลัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ภาคเอกชน

7.2 กฎหมาย กฎ ระเบียบที่ละเมิดสิทธิสตรีด้านสาธารณสุข

สภาพปัญหา

1. แรงงานสตรีซึ่งเป็นแรงงานหลักในอุตสาหกรรมและงานบริการหลายประเภทยังไม่ได้รับการดูแลและคุ้มครองเท่าที่ควรในด้านสุขภาพและความปลอดภัยทำให้แรงงานสตรีบางส่วนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากทั้งมลพิษในสถานที่ทำงานและอุบัติเหตุจากการทำงาน
2. แรงงานสตรีนอกระบบ เช่น สตรีในภาคเกษตรกรรมและสตรีผู้รับงานมาทำที่บ้าน รวมทั้งแรงงานที่มีการจ้างงานแบบชั่วคราวและที่ไม่มีสัญญาจ้างงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานสตรี ยังไม่ได้รับการคุ้มครองด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการทำงาน
3. องค์กรที่ดูแลเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งในกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ยังขาดเอกภาพในการทำงานและขาดการประสานงานระหว่างองค์กร

สาเหตุของปัญหา

1. การดูแลเรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานไม่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐและหน่วยงานต่างๆ มิได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง
2. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานและการประกันสังคม รวมทั้งกองทุนเงินทดแทน ไม่ครอบคลุมแรงงานที่เป็นกระจ้างงานชั่วคราวที่ไม่มีสัญญาจ้างงาน และที่เป็น แรงงานนอกระบบซึ่งมีสตรีร่วมอยู่เป็นจำนวนมาก และในหลายกรณีกฎหมายเหล่านี้มีความไม่สอดคล้องกัน
3. ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย ทำให้จำนวนผู้ให้บริการไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณของแรงงานและลักษณะงาน
4. องค์กรที่ดูแลด้านอาชีวอนามัยยังทำงานแบบต่างคนต่างทำ และยังไม่มีความร่วมมือที่จะประสานงานและตกลงกันเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผลกระทบ

1. แรงงานสตรีจำนวนหนึ่งต้องประสบปัญหาสุขภาพหรือทุพพลภาพและต้องสูญเสียความสามารถในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างปกติสุข ส่งผลให้ครอบครัวของแรงงานเหล่านี้ต้องได้รับผลกระทบด้วย
2. สังคมสูญเสียแรงงานสตรีซึ่งเป็นกำลังสำคัญในภาคการผลิตและบริการและต้องรับภาระช่วยเหลือแรงงานที่ประสบปัญหาสุขภาพหรือทุพพลภาพจากการทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานให้ครอบคลุมแรงงานสตรีกลุ่มต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างครบถ้วน
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน
2. ศึกษาปริมาณบุคลากรและจัดหาทุนเพิ่มทุนความรู้และทักษะด้านอาชีวอนามัยให้แก่บุคลากรให้เพียงพอต่อลักษณะและปริมาณของแรงงาน
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1 และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานประมาณ
3. ส่งเสริมให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงาน
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2
4. จัดเรื่องความปลอดภัยในสถานที่ทำงานและขอแรงงานเป็นเงื่อนไขสำคัญในการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและอื่นๆ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2 และสำนักงานกองทุน

๕. ส่งเสริมให้แรงงานสตรีกลุ่มต่างๆ รู้ถึงสิทธิของตนในอันที่จะได้รับการคุ้มครองและได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน

7.3 สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

สภาพปัญหา

สตรีไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มด้อยโอกาสทางสังคม เช่นกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ยากจน อยู่ในชนบทที่ห่างไกล ฯลฯ ที่ประสบปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์อย่างถูกต้องตามกฎหมายและปลอดภัยได้ ต้อง

หันไปรับบริการทำแท้งผิดกฎหมายและเสี่ยงอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์โดยบุคคลที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพแพทย์ ทำให้มีสตรีจำนวนมากต้องได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนอันเป็นผลมาจากการยุติการตั้งครรภ์

สาเหตุของปัญหา

1. ประมวลกฎหมายอาญากำหนดเงื่อนไขการยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมายเฉพาะในกรณีที่สตรีถูกข่มขืนกระทำชำเรา หรือการตั้งครรภ์ที่ชายจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมารดา ซึ่งในทางปฏิบัติมักจำกัดเฉพาะอันตรายต่อสุขภาพทางกายเท่านั้น ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่แคบเกินไป

2. กฎหมายไม่อนุญาตให้สตรียุติการตั้งครรภ์แม้จะเป็นความต้องการของสตรีผู้ตั้งครรภ์เอง หลังจากทราบจากการตรวจทางการแพทย์ว่าทารกในครรภ์ที่จะเกิดมานั้นมีโรคที่ไม่มีทางรักษาหรือต้องถึงความตายอย่างแน่นอน

3. มีปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์โดยสตรีเองหรือสตรีและบุรุษไม่พร้อมที่จะมีลูก

ผลกระทบ

1. สตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์อย่างถูกต้องตามกฎหมายและปลอดภัยได้ ต้องหันไปทำแท้งกับหมอเถื่อน และจำนวนมากต้องบาดเจ็บ ทุพพลภาพหรือถึงขั้นเสียชีวิตจากวิธีการยุติการตั้งครรภ์ดังกล่าว

2. สตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้เนื่องจากข้อห้ามทางกฎหมาย ทำให้สตรีเหล่านี้ต้องให้กำเนิดบุตรในภาวะที่ตนเองไม่มีความพร้อมในอันที่จะให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นปัญหาสืบเนื่องที่ส่งผลกระทบต่อตัวสตรีเอง ต่อเด็กที่เกิดมา และต่อสังคมโดยรวม

3. ในกรณีที่ทารกในครรภ์มีโรคที่รักษาไม่หายและต้องถึงแก่ความตาย แต่สตรีผู้ตั้งครรภ์ไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้เนื่องจากข้อห้ามทางกฎหมาย ทำให้สตรีและครอบครัวต้องได้รับผลกระทบทางจิตใจ รวมทั้งต้องรับภาระด้านเศรษฐกิจและการเลี้ยงดู

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และบริการคุมกำเนิดแก่สตรีกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กรมประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

2. ปรับแก้กฎหมายให้มีการยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมายได้ในกรณีที่การตั้งครรภ์จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของมารดา และในกรณีที่ทารกที่จะเกิดมามีโรคที่รักษาไม่หายและจะถึงแก่ความตายอย่างแน่นอน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กรมประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

3. ดำเนินการจัดปฎิบัติเชิงด้านสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเพื่อป้องกันมิให้สตรีอยู่ในภาวะตั้งครรภ์โดยไม่ปรารถนา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 2

8. สิทธิสตรีกับด้านเศรษฐกิจ

8.1 โอกาสในการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพ

สภาพปัญหา

1. การประกาศรับสมัครงานยังมีการระบุเพศของผู้สมัครว่าต้องเป็นชายหรือหญิงเพียงเพศใดเพศหนึ่ง ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งความต่างทางเพศ

2. ในทางปฏิบัติ สตรีจำนวนมากยังได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนการทำงานน้อยกว่าบุรุษ แม้แต่ในกรณีที่สตรีและบุรุษทำงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

3. สตรียังได้รับโอกาสด้านความก้าวหน้าในอาชีพการงาน เช่น โอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรมและการเลื่อนตำแหน่ง น้อยกว่าบุรุษ

4. สตรีมีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อยกว่าบุรุษ โดยลักษณะงานที่สตรีทำยังมีการกระจุกตัวอยู่ในภาคเกษตร ค้าขาย และบริการ หรือเป็นงานในสาขาวิชาชีพที่สอดคล้องกับการแบ่งบทบาทระหว่างเพศตามแนวคิดดั้งเดิมของสังคม

5. สตรีที่ประกอบอาชีพในแรงงานนอกระบบในรูปแบบต่างๆ ไม่ได้รับการส่งเสริมในการประกอบอาชีพและการคุ้มครองด้านแรงงาน

6. แม้ว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้ชายและหญิงมีความทัดเทียมกันในการจ้างงาน ในทางปฏิบัติยังขาดการดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย

สาเหตุของปัญหา

1. การยึดติดในบทบาทดั้งเดิมของสตรีอย่างมีอคติ โดยมองว่าบุรุษคือผู้หาเลี้ยงครอบครัว ขณะที่สตรีไม่ใช่ว่ากำลังหลักในการหารายได้ให้ครอบครัว แต่มีบทบาทหลักอยู่ที่การทำงานบ้านและดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปัจจุบันสภาพได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว

2. สืบเนื่องจากการที่สตรีถูกคาดหวังให้ต้องรับภาระการทำงานบ้านและดูแลครอบครัว ทำให้มีโอกาสน้อยกว่าบุรุษในด้านรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองหรือเพิ่มพูนทักษะในการทำงานและการประกอบอาชีพ

3. ในด้านการเลื่อนตำแหน่งงาน สังคมยังยึดติดอยู่กับอคติเกี่ยวกับความเป็นหญิงและความเป็นชาย โดยเชื่อว่าสตรีมีความสามารถในการทำงานต่ำกว่าชาย หรือสตรีมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล สตรีจึงมีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะกับการแข่งขันกับชายในตำแหน่งผู้บริหารงานด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นตำแหน่งที่ต้องมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ

4. ขาดการเอาใจจริงเอาใจใส่ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ผลกระทบ

1. โดยเฉลี่ยสตรีมีรายได้น้อยกว่าบุรุษ ซึ่งเห็นได้จากจำนวนผู้มีฐานะยากจนซึ่งมีสัดส่วนของสตรีสูงกว่าบุรุษ

2. สตรีถูกจำกัดโอกาสด้านความก้าวหน้าในงานอาชีพ โดยเฉพาะในตำแหน่งงานบริหาร และในสาขาวิชาชีพที่ถูกกำหนดว่าเป็นวิชาชีพของบุรุษตามแนวคิดการแบ่งบทบาทระหว่างเพศแบบดั้งเดิม

3. เมื่อสตรีมีรายได้น้อยกว่าบุรุษ รวมทั้งโอกาสน้อยกว่าในเรื่องความก้าวหน้าในงานอาชีพทำให้ครอบครัวและสังคมขาดแรงจูงใจที่จะลงทุนในการให้การศึกษาและพัฒนาศักยภาพในการทำงานของสตรี

4. สตรียากจนที่ประกอบอาชีพในแรงงานนอกระบบ นอกจากจะมีรายได้น้อยแล้วยังขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มีมาตรการติดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติ การกีดกัน รวมทั้งการเอารัดเอาเปรียบสตรีในด้านการงานและการประกอบอาชีพ เช่น การรับสมัครงาน ต้องไม่จำกัดเพศเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีและบุรุษได้มีทางเลือกในการสมัครงานตามความสามารถได้เท่าเทียมกัน
2. มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะ และพัฒนาความสามารถในการทำงานในสาขาอาชีพการงานที่หลากหลาย ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสทางความก้าวหน้าด้านอาชีพของสตรีด้วย และมีมาตรการพิเศษในการส่งเสริมสตรีที่ประกอบอาชีพในแรงงานนอกระบบ
3. มีมาตรการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในด้านการประกอบอาชีพและความก้าวหน้าในงานอาชีพ

8.2 แรงงานสตรีอพยพ

สภาพปัญหา

1. แรงงานสตรีที่อพยพไปทำงานต่างประเทศและที่เข้ามาทำงานจากต่างประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายต้องเผชิญปัญหาด้านต่างๆ อาทิ ได้ค่าแรงต่ำกว่าที่สัญญาไว้ถูกทำร้ายร่างกายและข่มขืนถูกทารุณทางจิตใจ ถูกเลิกจ้างก่อนหมดสัญญาจ้างงาน ถูกเอารัดเอาเปรียบด้านแรงงาน เช่น ถูกใช้ให้ทำงานนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญา ชั่วโมงทำงานนานกว่า 14 - 16 ชั่วโมงต่อวัน และถูกละเมิดสิทธิอื่นๆ อันยังมีอีกได้
2. สตรีถูกนำมาบังคับค้าประเวณี (โปรตุเกสรายละเอียดเกี่ยวกับสตรีกับการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการถูกปฏิบัติเยี่ยงทาส ซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว)
3. มีสตรีที่เข้ามาทำงานจากต่างประเทศโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นจำนวนมาก

สาเหตุของปัญหา

1. สตรีต้องการรายได้ที่ดีกว่าที่ได้รับในภูมิลำเนา หรือเมื่ออาศัยอยู่ในประเทศภูมิลำเนาอาจไม่มีทางทำมาหากินด้วยสาเหตุต่างๆ
2. เครือข่ายการนำสตรีไทยออกจากประเทศ และนำสตรีต่างชาติเข้ามาในประเทศ ดำเนินการกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่รัฐไม่สามารถดูแลได้จึงเกิดการฉ้อโกง และการผิดสัญญาขึ้นโดยปราศจากการควบคุม
3. ทางราชการยังมิได้จริงจังเอาใจกับการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาการทำหนังสือเดินทางปลอม และการติดตามดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อแรงงานสตรีอพยพ ฯลฯ

ผลกระทบ

สตรีถูกละเมิดสิทธิได้รับการปฏิบัติเยี่ยงทาส และได้รับความทุกข์ทรมานในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาคราชการร่วมกับรัฐบาลของต่างประเทศและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดำเนินการป้องกัน ควบคุม แก้ไขภาวะการละเมิดสิทธิของสตรีผู้เป็นแรงงานอพยพและดำเนินการติดตามคดีความเพื่อนำตัวผู้ละเมิดสิทธิของแรงงานสตรีอพยพมาลงโทษตามกฎหมาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ภาคเอกชนในประเทศ และต่างประเทศ องค์การการตำรวจสากล ชุมชนและองค์กรชุมชน

2. อบรมและพัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ ในการควบคุมและดูแลการส่งแรงงานสตรีไปทำงานนอกประเทศ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรชาวบ้านเข้าร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาระบบแรงงานสตรีอพยพอย่างจริงจังและครบวงจร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : เช่นเดียวกับ 1

9. สิทธิสตรีกับการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพปัญหา

1. นโยบายและกฎหมายแบบแยกส่วนที่ควบคุมและรวมศูนย์อำนาจโคธรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และไม่สนับสนุนแนวทางการจัดการแบบ “สิทธิชุมชน” ที่เป็นความต้องการของประชาชน สร้างความขัดแย้งกับชุมชนและมีผลกระทบต่อสตรี

2. ชุมชนและสตรีขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

สาเหตุของปัญหา

1. ทิศทางการพัฒนาแนวนโยบายและกฎหมายที่ควบคุมโคธรัฐมุ่งการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเชิงพาณิชย์ จึงได้เน้นการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก ซึ่งขยายไปในภาคต่างๆ โดยขาดการควบคุมการจัดการมลภาวะและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และได้สร้างความขัดแย้งแก่ชุมชนและผลกระทบต่อชุมชนในประเด็นการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหลายต่อหลายแห่งทั่วประเทศ

2. แบบแผนและก่านิยมระหว่างเพศที่สังคมยอมรับ และโครงสร้างการบริหารของรัฐ จำกัดคับทบาทและโอกาสของผู้หญิง รวมทั้งการยอมรับผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบ

1. สตรีในชุมชนขาดความมั่นคงในชีวิตและสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมทั้งความมั่นคง ในการประกอบอาชีพ และทรัพย์สิน ขณะเดียวกันสตรีก็กลายเป็นผู้แบกรับภาระทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าในการประกอบอาชีพ ความมั่นคงทางอาหาร และการในชีวิตประจำวันอื่นๆ

2. สตรีส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเข้าร่วมมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3. สตรีในชุมชนและคนงานสตรีต้องเสี่ยงและประสบปัญหาสุขภาพที่ได้รับผลกระทบ จากมลภาวะและสารพิษต่างๆ ในชุมชนและในการทำงานจากโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและ โรงงานหลายประเภท เช่น โรงงานอิเล็กทรอนิกส์ โรงงานทอผ้า ฯลฯ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ออกาสสตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นในทุกระดับ ในฐานะผู้บริหาร ผู้กำหนดและวางแผนปฏิบัติงานและประเมินผลรวม ทั้งผู้รับผลประโยชน์ ในนโยบายและแผนปฏิบัติการของรัฐที่เคารพสิทธิและการมีส่วนร่วมของชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี องค์การ บริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์กรชุมชน คณะกรรมการต่างๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ องค์กรเอกชน

2. ให้อาสตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงในการรับรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. จัดให้มีกระบวนการที่สตรีสามารถได้รับการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น เช่น การเข้า ร่วมฝึกอบรม การเข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

10. สิทธิสตรีกับสื่อมวลชน

มุมมองต่อสถานการณ์สตรีกับสื่อมวลชน แบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ เนื้อหาและภาพลักษณ์ เกี่ยวกับสตรีที่นำเสนอในสื่อมวลชน สตรีในฐานะผู้ผลิตสื่อ และโอกาสในการเข้าถึงสื่อของสตรีกลุ่ม ต่างๆ ทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแต่ละด้านมีสภาพและสาเหตุของปัญหาตลอดจนผลกระทบที่ แตกต่างกัน

สภาพปัญหา

1. ในด้านเนื้อหา สื่อมวลชนบางส่วนยังนำเสนอเนื้อหาและภาพในลักษณะที่เป็น การละเมิดสิทธิของสตรีอย่างชัดเจน เช่นการเปิดเผยภาพถ่ายและข้อมูลส่วนตัวของสตรีที่ตกเป็นผู้เสียหาย ในคดีทางเพศ และการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของสตรีที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมเพื่อ มุ่งประโยชน์ด้านยอดขาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการบิดเบือนประเด็นและสาระในการนำเสนอข่าว เช่น การเขียนบรรยายเหตุการณ์ในข่าวคลิดความผิดทางเพศหรือการข่มขืนอย่างละเอียดและเห็นภาพพจน์ หรือ การเสนอข่าวการยุติการตั้งครรภ์ผิดกฎหมายโดยขาดมุมมองของสตรีผู้ประสบปัญหา

2. สื่อมวลชนบางประเภทมักนำเสนอเนื้อหาและภาพลักษณะเกี่ยวกับสตรีควบแนวมคิ ดแบบประเพณีนิยมดั้งเดิม เช่น การมองว่าสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ ชอบใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ไม่ได้มีบทบาทหลักในทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ขาดการนำเสนอเนื้อหาในแง่มน ที่จะช่วยส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรี

3. ในด้านของผู้ผลิตสื่อ ปัจจุบันมีสตรีทำงานอยู่ในสื่อประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก กว่าหรือเท่ากับผู้ชาย แต่เมื่อสำรวจตำแหน่งงานแล้ว พบว่าสตรีที่อยู่ในตำแหน่งงานระดับสูงหรือระดับผู้ บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการทำงานของสื่อยังคงค่อนข้างน้อย ขณะเดียวกันสตรี ในวิชาชีพสื่อจำนวนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นสตรีในสื่อ

4. ในแง่ของโอกาสการเข้าถึงสื่อ ผลการวิจัยพบว่าสตรีหลายกลุ่มซึ่งเป็นสตรีส่วนใหญ่ ของประเทศยังขาดโอกาสในการเข้าถึงสื่อ ทั้งในฐานะที่เป็นผู้รับสารและผู้ให้ข้อมูลสตรีเหล่านี้ได้แก่ สตรีที่อยู่ในชนบทห่างไกล สตรีที่ด้อยโอกาสทั้งในทางเศรษฐกิจ การศึกษา งานอาชีพสตรีที่เป็นเหยื่อของ ความรุนแรงและการคุกคามทางเพศ และสตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น

สาเหตุของปัญหา

1. ในด้านการนำเสนอเนื้อหาสื่อมวลชนยังขาดความตระหนักในเรื่องสิทธิของสตรี ผู้ตกเป็นข่าว ตลอดจนขาดทักษะและความละเอียดอ่อนในการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่อาจจะเป็นการละเมิด สิทธิและสร้างความเสียหายแก่ผู้ตกเป็นข่าว

2. การขาดมาตรการและการบังคับใช้กฎหมายที่จะเอาผิดกับสื่อมวลชนที่นำเสนอ เนื้อหาที่เป็นการละเมิดสิทธิของสตรีในสื่อ

3. สื่อมวลชนบางส่วนยังยึดติดกับค่านิยมและความรับรู้แบบประเพณีนิยมดั้งเดิม ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชาย ทำให้ขาดการนำเสนอเนื้อหาด้านบทบาทของสตรีใน ปัจจุบันตามสภาพที่เป็นจริง และยังไม่เห็นความสำคัญของการนำเสนอเนื้อหาเพื่อการปรับปรุงบทบาท และสถานภาพของสตรี

4. ในฐานะผู้ผลิตสื่อ สตรีในวิชาชีพสื่อมวลชนยังต้องเผชิญกับอุปสรรคด้านความ ก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การต้องรับภาระดูแลครอบครัวซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสในการฝึกอบรมและ

การพัฒนาทักษะ ตลอดจนการที่สังคมยังมีอคติต่อสตรีที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้บริหารหรือผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจระดับสูง

5. ในด้านโอกาสการเข้าถึงสื่อปัจจุบันยังขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านสื่อ เช่น วิทยุและโทรทัศน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่จะช่วยสร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อสำหรับสตรีกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึงทั้งในด้านที่เป็นผู้รับสารและผู้ให้ข้อมูล

6. องค์กรสื่อมวลชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหาการที่สตรีบางกลุ่มเข้าไม่ถึงสื่อและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นเพราะสตรีเหล่านั้นไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดของสื่อมวลชนกระแสหลัก

ผลกระทบ

1. การละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรีที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเหยื่อหาญในคดีความผิดทางเพศ ทำให้สตรีและครอบครัวต้องอับอายและได้รับผลกระทบทางจิตใจและสังคมมากมาย และการบิดเบือนประเด็นและเนื้อหาสาระของข่าวบางประเภท เช่น ข่าวการข่มขืนยังอาจส่งผลเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายหรือยั่วยุให้เกิดการเลียนแบบการกระทำความผิด ดังกล่าว

2. เนื้อหาและภาพลักษณ์เกี่ยวกับสตรีที่นำเสนอในสื่อมวลชนซึ่งยึดตามแนวคิดแบบประเพณีนิยมดั้งเดิม ส่งผลเป็นการตอกย้ำอคติและความเข้าใจผิดของสังคมเกี่ยวกับบทบาทของสตรี

3. ในด้านผู้ผลิตสื่อ การที่มีจำนวนสตรีในตำแหน่งบริหารที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายของสื่อค่อนข้างน้อย ตลอดจนการที่สตรีในวิชาชีพสื่อเองยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นสตรี ส่งผลให้สื่อมวลชนขาดมุมมองที่เป็นประโยชน์แก่สตรีในกระบวนการกำหนดนโยบายทิศทางการทำงาน และเนื้อหาที่น่าสนใจ

4. ในด้านของโอกาสการเข้าถึงสื่อ การขาดโครงสร้างพื้นฐานที่จะเอื้อให้สตรีกลุ่มต่างๆ เข้าถึงสื่อได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้สตรีบางกลุ่มไม่ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับตนเองและสตรีในหลายกลุ่มขาดโอกาสในการสื่อสารเรื่องราว กิจกรรมและความคิดเห็นของตนผ่านทางสื่อ

5. ค่อนข้างข้อ 4 การเข้าไม่ถึงสื่อและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทำให้สตรีจำนวนมากขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ออกกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรีในสื่อมวลชนทุกประเภท และดำเนินการเอาผิดกับสื่อมวลชนที่ยังมีพฤติกรรม ดังกล่าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : องค์กรวิชาชีพทางสื่อมวลชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม

2. กำหนดวิธีปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในการนำเสนอประเด็นข่าวที่มีความละเอียดอ่อน และอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของสตรีผู้เสียหายหรือผู้ตกเป็นข่าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน องค์การผู้ผลิตสื่อ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานสตรีแห่งชาติ

3. กำหนดมาตรการเสริมสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกเรื่องบทบาทและความ สัมพันธ์หญิงชายให้กับองค์กรสื่อมวลชนตลอดจนผู้ปฏิบัติงานในสื่อต่างๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : องค์การวิชาชีพทางสื่อมวลชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน สตรีแห่งชาติ

4. มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีก้าวเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารคลอดจน กำหนดนโยบายและทิศทางการทำงานของสื่อให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มมุมมองของสตรีในสื่อมวลชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : องค์การวิชาชีพทางสื่อมวลชน และภาคเอกชน

5. กำหนดนโยบายและมาตรการ คลอดจนจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสื่อเพื่อ ส่งเสริมให้สตรีกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อทั้งในฐานะผู้รับข่าวสารและผู้ให้ข้อมูลอย่างทั่วถึง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : องค์การวิชาชีพทางสื่อมวลชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน สตรีแห่งชาติ และภาคเอกชน

3.3 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ

สภาพปัญหา

ตามหลักการว่าด้วยสิทธิผู้สูงอายุของสหประชาชาติ ผู้สูงอายุที่มีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และรักษาสุขภาพอนามัย ได้รับการศึกษา มีงานทำ มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีสิทธิจะได้รับประโยชน์จากปัจจัยทางการศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา นันทนาการของสังคมอย่างเหมาะสม และมีส่วนร่วมในสังคมตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมทั้งมีสิทธิที่จะได้รับอาหาร น้ำ ที่พักอาศัย เครื่องแต่งกายที่พอเพียง ได้รับการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ด้วยการคุ้มครองป้องกัน การฟื้นฟูสุขภาพ และการส่งเสริมทางด้านสังคมและจิตใจในสภาพแวดล้อมที่มั่นคง เพื่อให้สามารถดำรงสภาวะทางร่างกาย จิตใจอารมณ์อย่างดี รวมทั้งการป้องกันโรค

2. ตามหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติและมาตรา 80 วรรค 2 รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้

แนวทางสองด้านในการจัดการเรื่องผู้สูงอายุคือ

1. แนวที่เน้นการให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ
2. แนวที่เน้นให้ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นและเน้นบทบาทชุมชนในการดูแลผู้

ผู้สูงอายุ

นโยบายของรัฐต่อผู้สูงอายุ แต่เดิมเน้นหนักไปในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือสะท้อนให้เห็นเจตคติหลักซึ่งมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระทั้งๆ ที่ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ การมองบทบาทผู้สูงอายุจึงควรมองในมิติรอบด้านทั้งสองแนวทาง

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน กำลังประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงประชากรอันสืบเนื่องมาจากการลดอัตราการเกิด และอัตราการตาย ซึ่งมีผลให้แนวโน้มโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ (อายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์) สูงขึ้นเป็นลำดับ จากการคาดประมาณประชากร พ.ศ.2533 - 2563 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประชากรผู้สูงอายุไทยจะเพิ่มเป็น 10.78 ล้านคน และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 15.28 ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงขึ้นก่อนข้างรวดเร็วมากอันจะส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการตระเตรียมวางแผนและมาตรการต่าง ๆ ไว้อย่างรอบด้าน ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากสังคมเกษตรไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของครอบครัวจากเดิมเป็นการอยู่กัน ในลักษณะครอบครัวขยายคือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ร่วมกันซึ่งมีแนวโน้มลดลงเกิดเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นผู้สูงอายุจึงถูกทอดทิ้ง โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุมากมาย กล่าวคือ

ปัญหาทางกฎหมาย

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มียศกรทั้งในภาครัฐและเอกชนสนใจงานด้านผู้สูงอายุในมิติเชิงพัฒนา และคุ้มครองสิทธิอย่างจริงจังเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่นจึงขาดข้อมูลในแนวคิดที่จะวิเคราะห์การละเมิดสิทธิให้เห็นเป็นรูปธรรมทุกมิติอย่างกว้างขวางเพื่อปรับปรุงแก้ไขและตรากฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมิติรอบด้าน และปัจจุบันขาดกฎหมายแม่บทที่ให้การคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและสวัสดิการสังคม

ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพมาก ความสภาวะของวัยที่กำลังถดถอย โดยเฉพาะผู้มีปัญหาทางเศรษฐกิจและต้องการศึกษาจะขาดความรู้พื้นฐานในด้านการป้องกันรักษาสุขภาพ อนามัยเบื้องต้นมาแต่วัยเด็ก ซึ่งจะเกิดปัญหาล้านสุขภาพต่อเนื่องตลอดชีวิต

ผู้สูงอายุมีหลากหลายกลุ่มหลายประเภทเช่นกลุ่มที่มีสวัสดิการรองรับและไม่มีสวัสดิการรองรับ กลุ่มที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ และกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

การให้บริการและสวัสดิการสังคมต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุมีขอบเขตและรูปแบบที่จำกัด ไม่เพียงพอครอบคลุมความจำเป็นของทรัพยากรทำให้บริการต่าง ๆ ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของผู้สูงอายุตามปริมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ และปริมาณปัญหาอื่นๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ซึ่งผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวได้ทัน บริการและสวัสดิการสังคมต่าง ๆ จึงอยู่ในวงแคบ ไม่เพียงพอที่จะเอื้อให้ผู้สูงอายุได้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมีคุณภาพ และเหมาะสมกับวัย

ปัญหาด้านการศึกษา

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือมีการศึกษาน้อยทำให้ผู้สูงอายุขาดความรู้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในวัยชรา ผู้สูงอายุไม่ได้รับทราบข่าวสารข้อมูลอันจำเป็นแก่การเตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างถูกต้องเหมาะสม และบริการด้านการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ยังขาดแคลนอยู่มาก

ปัญหาด้านการทำงานและรายได้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำไม่สามารถเก็บรวบรวมไว้ใช้ในยามชราได้ เมื่ออายุมากต้องหยุดทำงานเนื่องจากร่างกายไม่อำนวยต้องประสบปัญหาการขาดรายได้เนื่องจากไม่มีหลักประกันในชีวิต ส่วนผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้อยู่ก็มีรายได้ไม่เพียงพอ หรือไม่มีรายได้ อีกทั้งบางครั้งมีการเรียกร้องรับเลี้ยงดูแลหลานซึ่งบิดามารดาต้องไปทำงานที่อื่นหรือทอดทิ้งไป ประกอบกับนโยบายหลักของรัฐคือผู้สูงอายุแต่ละคนเน้นหนักในการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือสะท้อนให้เห็นเจตคติหลักซึ่งมองว่า ผู้สูงอายุเป็นภาระทั้งที่ผู้สูงอายุอีกจำนวนมากมีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้อยู่ จึงไม่เอื้อต่อการมีงานทำ ความมั่นคงของรายได้ของผู้สูงอายุและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ

ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม

สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ และขาดการมีส่วนร่วมในบทบาทต่างๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่องและถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง การปรับตัวของผู้สูงอายุเป็นไปไม่ทันกับสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดความกดดันทางด้านจิตใจ ความเครียด ค่านิยมการแสดงออกที่วัยอื่น ๆ จะยังมีคือผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้สูงอายุต้องพยายามปรับตัวให้ยอมรับในภวะนั้น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในด้านจิตใจ ทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้และคนรุ่นหลังไม่เห็นคุณค่า

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. มาตรการด้านนิติบัญญัติ

1.1 เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ และกฎหมายที่รองรับมาตรา 54 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เพื่อให้การพัฒนาคุ้มครอง สงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้สูงอายุ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

1.2 จัดให้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุที่มีมิติรอบด้าน เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ อนามัย ประกันสังคม การให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่ผู้สูงอายุในด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ การให้การสงเคราะห์ที่หักอาสยกรณียาได้ ไร่อุปการะการลดหย่อนภาษีเงินได้แก่ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ การลดหย่อนภาษีแก่ธุรกิจหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ ผู้สูงอายุ หรือยกเว้นภาษีบ้านหนึ่งบ้านอายุแก่ผู้สูงอายุ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

1.3 จัดให้มีการตรากฎหมายในหมวดว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในร่างพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

1.4 แก้ไขกฎหมายครอบครัว ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติประกันสังคมตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิ เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองมากขึ้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม, กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

1.5 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจยุติชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจนไม่มีทางเยียวยารักษาได้หรือมีชีวิตอยู่ได้ด้วยเครื่องช่วยชีวิตเท่านั้น สามารถปฏิเสธการรักษาพยาบาลโดยบุคคลนั้นได้โดยแสดงเจตจำนงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า ขณะที่มีสติสัมปชัญญะ สมบูรณ์ภายใต้การวินิจฉัยของแพทย์ร่วมกับครอบครัว เพื่อผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิทธิในการตัดสินใจยุติชีวิต

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ คณะกรรมการกิจการเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุของรัฐบาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

2. มาตรการด้านการบริหาร

2.1 ให้ภาครัฐและภาคเอกชนขยายการจัดตั้งชุมชนบริหารกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยผสมผสานบทบาทในรูปแบบต่างๆ กับกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องระหว่างวัยให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นเครือข่ายในการประสานงานการให้บริการ และสวัสดิการตลอดจนคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมิติรอบด้าน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี กรมประชาสงเคราะห์ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) การปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา)

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมชนผู้สูงอายุโดยผสมผสานกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อส่งเสริมระหว่างวัยให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศไทยเพื่อประสานเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานครหรือเมืองพัทยา), เทศบาล หอการค้าจังหวัด

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปี แรกของแผน

2.3 มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต่อผู้กระทำการทารุณกรรมต่อผู้สูงอายุ หรือการนำผู้สูงอายุไปแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ รวมทั้งเพิ่มมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ละเลยละเว้นการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน และภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มประชาสังคมในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ของตน จัดสวัสดิการและบริการแก่ผู้สูงอายุให้โอกาสผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้รัฐควบคุม กำกับ ดูแล ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้กลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ ตลอดจนกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนหน่วยงานในภาคเอกชนที่ทำหน้าที่ดูแลคนชรา

มีมาตรฐานและคุณภาพมากขึ้น สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงและเกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุและสังคม โดยให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเน้นการดำเนินการร่วมกันในรูปแบบพหุภาคี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

มาตรการระยะยาว

3. มาตรการด้านสุขภาพ ออมัย /สวัสดิการสังคม/ การศึกษา/ การมีงานทำ/ สังคม วัฒนธรรม

3.1 จัดให้มีและให้บริการพื้นฐานและสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคมและ สาธารณูปโภคตลอดจนการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ ตามความต้องการและจำเป็นอย่างเพียงพอแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และขาดไร้ผู้อุปการะ รวมทั้งผู้สูงอายุที่เร่ร่อน ถูกล่อลวงและใช้ประโยชน์ไปในทางที่ผิด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.2 ส่งเสริมและขยายการให้บริการด้านการศึกษาค่อเนื่องตลอดชีวิตการเรียนรู้ใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ความรู้ให้ผู้สูงอายุจัดการปรับตัว การดูแลรักษาสุขภาพ อนามัย การป้องกันโรค โภชนาการ การออกกำลังที่ถูกต้องด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนจัดให้มีบริเวณและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการออกกำลังกาย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งจัดบริการพิเศษด้านนันทนาการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.3 ให้การศึกษาอบรม หรือแนะแนวอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ให้มีความรู้และทักษะสำหรับการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.4 ให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนร่วมกับชุมชนให้โอกาสและดำเนินการให้ผู้สูงอายุได้เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพและความถนัด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและภาคเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.5 จัดให้มีการรณรงค์ให้ประชาชนและสังคมเห็นประโยชน์ของการมีสมาชิกในครอบครัว อาศัยอยู่รวมกันในครอบครัว ตลอดจนให้มีความนิยมในการเคารพกฎเกณฑ์ที่ค่อนบพการีและผู้สูงอายุ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.6 ให้มีการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมโดยอาจจะจัดกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน หรือร่วมกับสมาชิกหลายรุ่นอายุที่แตกต่างกัน ทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญแก่ชนรุ่นหลัง โดยจัดเป็นกิจกรรมทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.7 ให้สถาบันทางศาสนาร่วมมือในการเผยแพร่คำสอนเพื่อให้เป็นที่พึ่งทางจิตใจแก่ผู้สูงอายุ โดยรัฐให้งบประมาณสนับสนุน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ วัด โบสถ์ มัสยิด

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.8 จัดให้มีการเร่งรัดส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเองโดยเฉพาะด้วยการรวมกลุ่ม การสร้างกลุ่มประชาสังคม โดยผู้สูงอายุที่รวมตัวกันอาจทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยงานรัฐโดยได้รับค่าตอบแทนเล็กน้อยๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.9 ขอความร่วมมือสื่อมวลชนให้ความสำคัญแก่กลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นในบทบาทและศักยภาพที่ผู้สูงอายุมี ภาพสะท้อนภาพว่าผู้สูงอายุเป็นภาระเรียกร้องความสงสารและความช่วยเหลือนั้น ไม่เพียงพอ แต่ควรสื่อสารทำความเข้าใจในธรรมชาติความต้องการและคุณค่าที่ผู้สูงอายุสะสมมานาน ยังสามารถทำประโยชน์ในบทบาทที่หลากหลายแก่สังคมได้อีก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี สภาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.10 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนสนใจดำเนินงานด้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้มากขึ้นโดยรัฐมีมาตรการให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสงเคราะห์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.11 ให้มีการประชาสัมพันธ์แนวทางคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในมิติรอบด้าน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานอัยการสูงสุด

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5 ปีแรกของแผน

3.12 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมิติรอบด้านและอย่างทั่วถึง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง สำนักงานงบประมาณ

ระยะเวลาดำเนินการ : ทุกปี

3.4 แผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้านสิทธิมนุษยชนของคนพิการ

สภาพปัญหา

1. กล่าวได้ว่าแม้เพียงคำนิยามก็อาจสร้างความสับสนและก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคนพิการได้ องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวกับความพิการไว้ดังนี้

ความบกพร่องหรือชำรุด หมายถึง การสูญเสียหรือความผิดปกติในโครงสร้างหน้าที่ของร่างกาย จิตใจ หรือสรีระวิทยา จะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ หมายรวมถึงความพิการของอวัยวะ ความสูญเสียหรือขาดหายของอวัยวะ ตลอดจนกลไกของร่างกาย และระบบการทำงานของจิตใจ เช่น สายตาข้างใดข้างหนึ่งเกิดการมัว หูร่า หรือมองไม่เห็น แขนขาเกิดเป็นอัมพาต ทุพการสูญเสียการได้ยิน อากาทางจิต ทางประสาทเป็นต้น

ความสามารถหรือไร้สมรรถภาพ เป็นผลที่เกิดจากการชำรุดทำให้เกิดข้อจำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ดีว่าเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ทั่วไปที่ควรทำได้ เช่น เด็กที่เกิดการพร่ามัวทำให้เรียนหนังสือไม่ได้ตามปกติ นักไวโอลินเกิดอุบัติเหตุนิ้วด้วนไม่สามารถประกอบอาชีพสีไวโอลินได้ ช่างไม้ที่ต้องเป็นปายในที่สูง ถ้าขาขาดจะไม่สามารถประกอบอาชีพช่างไม้ได้ต่อไป เป็นต้น

ความเสียเปรียบ หมายถึง ความเสียเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำให้ไม่อาจดำเนินชีวิต หรือแสดงบทบาทได้เหมาะสมสอดคล้องตามวัย เพศ ศักดิ์ และ ถึงแวดล้อม จึงทำให้การดำเนินชีวิตยากลำบากกว่าคนอื่นทั่วไป

กล่าวคือ เมื่อพิจารณาความบกพร่องหรือความสามารถของบุคคลใด ร่วมกับสภาพแวดล้อม วัย เพศ ศักดิ์ วัฒนธรรม จะสามารถวิเคราะห์ความเสียเปรียบของบุคคลนั้นได้ ความเสียเปรียบสามารถทำให้หมดไปและเกิดขึ้นใหม่ได้ ยกตัวอย่างในการประชุมครั้งหนึ่ง ณ สถานที่หนึ่ง ซึ่งมีคนพิการหลายประเภทร่วมประชุมด้วย หากสถานที่นั้นไม่มีทางลาดหรือลิฟท์ขึ้นอาคาร คนพิการนั่งรถเข็นจะเกิดความเสียเปรียบ ในขณะที่คนหูหนวกสามารถรับันใดปกติได้ เมื่ออยู่ในห้องประชุม คนพิการร่างกายนสามารถใส่สายตาอ่านมองและใช้หูฟังได้ปกติ ในขณะที่คนตาบอดและหูหนวกเสียเปรียบหากไม่มีเอกสารเป็นอักษรเบรลล์และล่ามภาษามือ ตามลำดับ ครั้นเมื่อต้องการใช้ห้องน้ำ คนหูหนวกไม่มีปัญหา คนตาบอดอาจใช้คนนำทางหรือไม้เท้านำทางไป แต่ถ้าประตูห้องน้ำแคบหรือตัวห้องน้ำแคบ คนพิการนั่งรถเข็นจะเกิดความเสียเปรียบขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ตามการประเมินขององค์การสหประชาชาติ ประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย มีคนพิการทุกประเภทประมาณร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด แต่จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2534 พบว่า มีคนพิการในประเทศไทยประมาณร้อยละ 1.85 คนพิการเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังมีความสามารถ มีศักยภาพ มีกำลังแรงใจและทำานที่ทะเยอทะยานหาสิทธิความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคที่พึงมีพึงได้ ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย เจตคติเชิงลบของสังคม ทำให้เกิดปัญหาการละเมิด

สิทธิพื้นฐาน เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ทั้งระลึกว่า “ปฏิบัติต่อคนพิการด้วยแนวคิดการสงเคราะห์มิใช่การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน”

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้การคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการไว้ อาทิ มาตรา 30 ที่มีให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยเหตุความแตกต่างของสภาพทางกายหรือสุขภาพ และ มาตรา 55 ที่ให้คนพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง ฟื้นฟู ส่งเสริม พัฒนา และให้รับโอกาสในด้านต่างๆ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 ให้นำหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ให้บริการโดยตรงแก่ประชาชนจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ

แม้จะปรากฏอยู่ในกฎหมาย นโยบายต่างๆ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว รัฐยังไม่ได้ดำเนินการตามกฎหมายและนโยบาย หรือดำเนินการไปแล้วแต่เพียงบางส่วน

ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ตามอนุสัญญาและสิ่งจำเป็นต่างๆ สำหรับคนพิการนั้น ถือเป็นประเด็นสำคัญให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้มีความพยายามออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ในเรื่องระบบขนส่งมวลชน องค์การของคนพิการได้รณรงค์เรียกร้องอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ให้อำนวยความสะดวกแก่คนพิการด้วย

ความยากจนของคนพิการและครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญต่อประเด็นสิทธิมนุษยชน การที่สมาชิกของครอบครัวและสังคมต่างต้องขึ้นต่อผู้ที่มีความอยู่รอด คนพิการจึงต้องถูกทอดทิ้ง ขาดการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่สามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการทำบัตรผู้พิการซึ่งต้องใช้สำเนาทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนทำให้ผู้พิการตามความเป็นจริงแต่ไม่มีหลักฐานไม่สามารถได้รับบัตรผู้พิการเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ได้

ระบบการศึกษาที่มีอยู่ยังไม่สนองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการได้ นับตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับไปจนถึงขั้นอุดมศึกษาหรือสาขาระยะ รวมทั้งสถาบันฝึกอบรมอาชีพที่บริการแก่บุคคลทั่วไปยังไม่เปิดรับคนพิการ

ขาดศูนย์ประสานงาน ศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการ ห้องสมุดสำหรับคนพิการ ขาดงานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ไม่มีภาษามือไทยมาตรฐานสำหรับคนหูหนวก ขาดการประสานงานในระดับปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเดียวกันหรือต่างหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของรัฐและเอกชน การประสานงานระดับนโยบาย ทั้งในระดับกระทรวงและในระดับชาติยังไม่มีประสิทธิภาพ

คนพิการขาดการสนับสนุนให้รวมตัวเป็นองค์กรของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการในต่างจังหวัด ที่จะคอยดูแลพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง

คนพิการที่มีอาชีพ มีรายได้ สามารถช่วยเหลือตนเอง ได้ยังมีจำนวนน้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ขาดการรวมกลุ่ม หรือพัฒนาองค์กรขาดความมั่นคง ไม่สามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. มาตรการด้านนิติบัญญัติ

1.1 ให้มีการแก้กฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามใดๆ ที่เป็นการกีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม โดยตัดข้อความที่มีความหมายว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการ หรือทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้" ออกไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) คณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่รักษาการตามพระราชบัญญัติ กฎระเบียบอื่นๆ องค์การปกครองท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

1.2 ให้มีการศึกษาบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนพิการและให้มีการออกกฎหมายรองรับตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่น มาตรา 55

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพิทักษ์สิทธิเด็ก กลุ่มเพื่อนหญิง สถาบันการศึกษาต่างๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

1.3 ให้มีการศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการฉบับแรก และแก้ไขปรับปรุง เร่งรัดให้มีการศึกษาและปฏิบัติตามกฎหมาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย องค์การพิทักษ์สิทธิเด็ก กลุ่มเพื่อนหญิง สถาบันการศึกษาต่างๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

1.4 เตรียมร่างกฎกระทรวงที่กำหนดให้ออกตามความใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 10 ที่กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิในเรื่อง บริการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

1.5 ให้มีการแก้ไข ปรับปรุง เอกสารรับรองความพิการแบบท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ปรากฏในคํากฎกระทรวง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย องค์การเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

1.6 รัฐควรมีมาตรการตรวจสอบการใช้ภาษาหรือสื่อที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนพิการ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สภาคนพิการแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.7 ออกกฎหมายกำหนดให้องค์กรที่สร้างใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สภาคนพิการแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2. มาตรการด้านการบริหาร

2.1 ให้มีมติในเรื่องการใช้สิทธิรับบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ให้คนพิการสามารถเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมด้วยตนเองภายใต้เต้านราคาที่ทางราชการจะต้องกำหนดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องรับอุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาไว้โดยวิธีการประมูล ทั้งนี้การกำหนดราคาจะต้องให้คนพิการมีส่วนร่วมด้วย
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข อนุกรรมการด้านการแพทย์ กรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมคนพิการทุกประเภท

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.2 ห้ามผู้บริหารทุกระดับมิให้มีการปฏิบัติที่เป็นการเลือกปฏิบัติละเมิดกฎหมาย กฎระเบียบ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล

2.2.1 ให้มีการทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งคนพิการและวงการแพทย์ว่าการออกเอกสารรับรองความพิการนั้นสามารถออกโดยแพทย์ทั่วไปได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมการแพทย์ คณะอนุกรรมการด้านการแพทย์ กรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.2.2 ห้ามมิให้มีการปฏิเสธเมื่อมีคนพิการขอเข้ารับการศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สภาคนพิการแห่งประเทศไทย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.2.3 ปรับปรุงการให้บัตรคนพิการแก่ผู้พิการตามความเป็นจริงแทนที่จะดูแค่หลักฐานอย่างเดียว และคนพิการทุกคนที่มีบัตรรับรองความพิการจะได้เบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน

2.2.4 ให้รัฐจัดการอำนวยความสะดวกในการไปจดทะเบียนรับรองคนพิการที่ยังไม่มีทะเบียน

2.2.5 การออกแบบอาคารสถานที่ทางราชการต้องคำนึงถึงการเข้าถึงอำนวยความสะดวก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงแรงงาน กรมโยธาธิการ
สมาคมสถาปนิกสยาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.3 ให้สอดคล้องกำกับดูแลการละเมิดต่อคนพิการในด้านการทารุณกรรม การละเมิดทางเพศ การแสวงประโยชน์ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภาคนพิการแห่งประเทศไทย กรมประชาสงเคราะห์
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.4 ให้รัฐส่งเสริมสนับสนุนการรวมตัวของคนพิการในทุกระดับเพื่อเป็นเครือข่ายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สภาคนพิการแห่งประเทศไทย
องค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก กลุ่มเพื่อนหญิง องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.5 รัฐต้องจัดบริการถึงอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ เช่น บัตรลงคะแนนสำหรับคนตาบอด คู่มือลงคะแนนให้สะดวกสำหรับคนใช้รถเข็น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการเลือกตั้ง สภาคนพิการแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2.6 ให้ภาครัฐและเอกชนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อศึกษาวิเคราะห์ หาข้อเสนอแนะในการพัฒนา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สภาคนพิการ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

มาตรการระยะยาว

1. มาตรการด้านการศึกษา

1.1 ให้มีอุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของคนพิการ

มีศูนย์บริการการศึกษาคนพิการทุกจังหวัด เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วม

ให้มีการสอศแทรกความรู้เรื่องสิทธิของคนพิการ ไว้ในหลักสูตรของระบบการศึกษาด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

2. มาตรการด้านสวัสดิการสังคม

2.1 ให้การช่วยเหลือแก่คนพิการที่มีความพิการรุนแรงและยากจน ด้วยการเพิ่มเบี้ยยังชีพ

ให้พออยู่พอกิน

2.2 ให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อคนพิการทุกประเภท

2.3 ให้สวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่คนพิการ เช่น ลดค่าบริการสาธารณสุข โภค หรือ

บริการสาธารณสุขของรัฐหรือเอกชนทั้งหลาย

2.4 การปฏิบัติใดอันเป็นการแย่งอาชีพคนพิการไม่อาจกระทำได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการสวัสดิการสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลาปีแรกของแผน

3. มาตรการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

3.1 สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลฟรี

3.2 สิทธิในการได้รับบริการฟื้นฟูทางการแพทย์ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขอย่างเต็มที่และทอเพียง ใครผู้บริโภคมมีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้งบประมาณ

3.3 ให้มีศูนย์บำบัดและฟื้นฟูคนพิการ รวมทั้งสถานพยาบาลที่ให้บริการแก่คนพิการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

4. มาตรการส่งเสริมให้คนพิการสามารถเข้าถึงกิจกรรมนันทนาการที่มีอยู่ในสังคม

4.1 ต้องเตรียมถึงอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง

4.2 ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือข้อจำกัด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

5. มาตรการด้านอาชีพและการมีงานทำ

5.1 ปฏิเสธการจ้างงานโดยอ้างเหตุแห่งความพิการ

5.2 ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงเรื่อง การจ้างงานในระบบอัตราส่วน โดยเคร่งครัด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

6. มาตรการด้านข้อมูลข่าวสาร

คนพิการต้องได้รับการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์อันคนพิการพึงได้

รูปแบบของข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ คนพิการทุกประเภทต้องสามารถเข้าถึงได้

6.1 ให้รัฐจัดพื้นที่ในทุกประเภทให้กับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ และสิทธิของคนพิการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมประชาสัมพันธ์ ศูนย์ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานรัฐมนตรี

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

7. มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

7.1 ให้มีการปรับปรุงอาคารสถานที่สาธารณะ ถนนหนทาง ให้คนพิการใช้ได้โดยไม่

ลำบาก โดยยึดกฎกระทรวงเป็นหลัก

7.2 ให้มีบริการขนส่งมวลชน ที่คนพิการทุกประเภทใช้ได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนภูมิภาค กรมโยธาธิการ และสถาปนา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

8. มาตรการด้านทัศนคติ

8.1 ให้มีการจัดกิจกรรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ความสามารถของคนพิการที่ได้พัฒนาแล้ว

8.2 ส่งเสริมกิจกรรมกีฬา สื่อของคนพิการ รวมทั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการศึกษาแก่ชุมชน

8.3 จัดชุมชนสมาชิกของสังคมเข้าร่วมในกิจกรรมของคนพิการให้มากขึ้นในลักษณะพหุภาคี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันคนพิการทุก

ประเภท องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนท้องถิ่น องค์การเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 3 ปีแรกของแผน

8.4 สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไปถึงสิทธิหรือศักดิ์ศรีของคนพิการ รวมถึงการปฏิบัติต่อคนพิการ และปรับทัศนคติให้ประชาชนมองผู้พิการมีความเท่าเทียมกัน

8.5 ปรับทัศนคติให้สิทธิแก่คนพิการ ให้มองคนพิการในแง่ดีมิใช่กรรมเก่า และให้หน่วยงานต่างๆ ตระหนักถึงสิทธิของผู้พิการ เช่น การจัดทำทางขึ้นให้แก่ผู้พิการ

8.6 มีการรณรงค์เรื่องสิทธิ ศักดิ์ศรีของคนพิการด้านข้อมูลข่าวสาร โดยหน่วยงานของรัฐทุกกระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 แผนปฏิบัติการแม่บทสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย

สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพต่างๆที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยไม่จำเป็นต้องเจ็บป่วยหรือไม่ก็ความ เช่น การขอรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค โดยมีการรับรองและปกป้องคุ้มครองสิทธิโดยรัฐ ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่น โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยเหตุผลด้านสุขภาพ

โดยสามารถแบ่งผู้ป่วยออกเป็น 4 กลุ่ม ตามสภาพของกลุ่มผู้ป่วย ดังนี้

กลุ่มผู้ป่วยทั่วไป

กลุ่มผู้ป่วยโรคจากการประกอบอาชีพและมลภาวะ

กลุ่มผู้ป่วยเล็ก

กลุ่มผู้ป่วยทางจิต

1. กลุ่มผู้ป่วยทั่วไป

สภาพปัญหา

1. สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร/สิทธิในการตัดสินใจเลือกหรือมีส่วนร่วมกับการรักษาด้านข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ เช่น การดำเนินการรักษาผู้ป่วยในปัจจุบันเป็นกระบวนการที่ถูกกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์และสาธารณสุข หรือแม้แค่การขอข้อมูลประวัติของตนเองในการรักษาพยาบาล การขอทราบทางเลือกอื่นๆ ในการรักษาพยาบาลซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานตามกฎหมายผู้บริโภค หรือตามประกาศสิทธิผู้ป่วย

2. การปฏิเสธการรักษาหรือไม่สามารถเข้าถึงบริการในกรณีฉุกเฉินด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เช่น การปฏิเสธการเอกซเรย์คอมพิวเตอร์เนื่องจากไม่มีเงินทำให้ผู้ป่วย เสียชีวิต การรักษาผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องในระหว่างการส่งต่อผู้ป่วย

3. การขาดหลักประกันด้านสุขภาพ คนไทยมีหลักประกันหลายรูปแบบ เช่น การประกันสังคม การประกันภัยเอกชน การประกันโดยสมัครใจของรัฐ สวัสดิการข้าราชการ ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ เด็ก ฯลฯ แต่ยังมีประชาชนอีกจำนวนประมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ยังขาดหลักประกันด้านสุขภาพ

4. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม/เท่าเทียม (ไม่เลือกปฏิบัติ) เกิดขึ้นในหลายกรณีทั้งผู้ป่วยทั่วไป และผู้ป่วยบางประเภท เช่น ผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์

5. มาตรฐานการรักษา/การเปลี่ยนการรักษา/การให้ยาที่แตกต่าง เช่น การถอดเส้นตายจากผู้ป่วยสูงอายุเนื่องจากไม่สามารถจ่ายเงินได้ ผู้ป่วยประกันสังคมมักจะประสบปัญหาเรื่องการให้ยาที่แตกต่างจากผู้ป่วยเงินสด หรือผู้ป่วยที่มีระบบประกันภัยเอกชน ซึ่งส่วนหนึ่งหากสร้างความเข้าใจที่ดี สามารถใช้ยาราคาถูกที่มีคุณภาพและเป็นยาเดียวกันในสถานบริการได้ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการบริการ

6. คุณภาพการให้บริการ (สูง/ต่ำมากเกินไป) เช่น การใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เกินความจำเป็น และปัญหาการกระจายเทคโนโลยีที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเมื่อจำเป็น

7. ราคาการรักษาพยาบาลที่แพงมาก ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการได้รับยาที่รักษาอาการเดียวกันร่วมกันหลายรายการ ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่จำเป็น หรือการได้รับยาที่เกินความจำเป็น พบว่าแนวโน้มการรักษาในปัจจุบัน ขาดการให้ความสำคัญกับการสิ้นเปลืองของผู้ป่วย

8. ลักษณะของครอบครัวในการมีส่วนร่วมกับการรักษาหรือกระบวนการรักษาถูกจำกัด โดยกระบวนการรักษาที่เป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ทางการแพทย์เฉพาะทาง ควรมีร่างกฎหมายให้ผู้ป่วยทำพินัยกรรมไว้ล่วงหน้าได้แก้ปัญหาทางจริยธรรมข้อกฎหมาย 2 ศาสนา

9. การรักษาความลับ/การเปิดเผยความลับ การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยนำมาซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย เช่น การตรวจโรคประจำปีโรงพยาบาลที่รับการตรวจจะรายงานผลโดยตรงกับนားจ้าง ซึ่งทำให้เกิดการปกปิดโรค หาช่องทางกดดันให้ออก หรือไล่ออกในกรณีเป็นโรคติดต่อ

10. ผู้ให้บริการทางศาสนาสารณสุข มักมีบทบาทในการให้บริการเป็นเรื่องของกลุ่มทุนโดยไม่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน

สาเหตุของปัญหา

1. แนวความคิดเรื่องแพทย์กับคนไข้ที่เปลี่ยนแปลงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ทางด้านการแพทย์กับผู้ป่วยกลายเป็นเพียงธุรกิจประเภทหนึ่ง ประกอบกับราคาค่ารักษาพยาบาลที่แพงมากขึ้น ทำให้ผู้ป่วยเริ่มเปลี่ยนทัศนคติของตนจากการขอรับบริการทางการแพทย์ในฐานะผู้ป่วยมาในฐานะผู้บริโภคมากขึ้น

2. กระแสบริโภคนิยมที่ให้ความสำคัญกับการบริโภค ทำให้การพึ่งตนเองของประชาชนด้านสุขภาพลดลง สุขภาพกลายเป็นเรื่องแพทย์ โรงพยาบาล สถานบริการโรงพยาบาล ยา หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประกอบการให้ข้อมูลที่ให้ความสำคัญการพึ่งพิงแพทย์มากขึ้น

3. ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องข้อมูลข่าวสาร แพทย์บางท่านและสถานบริการด้านสุขภาพมีสถานะสิทธิของผู้ป่วยและสุขภาพการตัดสินใจ

4. ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.1 กฎหมายส่วนใหญ่ไม่ได้ปกป้องสิทธิของผู้ป่วยแค่ควบคุมผู้ประกอบการหรือควบคุมสถานบริการ ซึ่งเชื่อว่าจะคุ้มครองผู้บริโภคโดยอ้อม

4.2 ช่องว่างของกฎหมายที่เป็นปัญหาในการใช้สิทธิของผู้ป่วยเมื่อถูกละเมิดสิทธิ เช่น การพิสูจน์ความผิดในความเสียหาย และสิทธิที่จะได้รับค่าชดเชย

4.4 ความล้มเหลวของกฎหมาย เช่น การใช้ยาบรรเทาความเจ็บป่วยด้วยตนเองไม่สามารถกระทำได้ทำให้เกิดการพึ่งพิงทางการแพทย์มาก เช่น กรณีผู้ป่วยมะเร็ง หรือผู้ป่วยอัมพาต

4.5 กลไกการคุ้มครองสิทธิผู้ป่วยขาดประสิทธิภาพ อันได้แก่ ขอบเขตหน้าที่ขององค์กรของรัฐ การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องยังไม่บทบาทชัดเจนในการคุ้มครองผู้ป่วย และไม่มีอำนาจในการดำเนินการจัดการกับปัญหาของการคุ้มครองสิทธิผู้ป่วย องค์กรตัวแทนผู้บริโภคมีจำนวนจำกัด และองค์กรผู้บริโภคยังไม่เติบโต เพียงพอ

4.6 ขั้นตอนการเรียกร้องความเป็นธรรมเป็นการะของผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนหรือพิสูจน์ปัญหาขาดศักยภาพและประสิทธิภาพ

4.7 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำกัด

ผลกระทบ

1. ผู้ป่วยไม่สามารถเข้าถึงในการจัดการปัญหาการละเมิดสิทธิของผู้ป่วยในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

2. กฎหมายประกอบโรคศิลปะ และกฎหมายวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิผู้ป่วย โดยเฉพาะการพิสูจน์ความผิดซึ่งถือเป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้รัฐควบคุมการบังคับใช้ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะเวลาอย่างจริงจัง และให้มีการติดตามตรวจสอบ

2. ให้มีการแก้ไขกฎหมายประกอบโรคศิลปะและกฎหมายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้คุ้มครองสิทธิผู้ป่วยมากขึ้น โดยเฉพาะการพิสูจน์ความผิดถือเป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : แพทยสภา, สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

3. พิจารณาคำขึ้นตอนของกฎหมาย จัดให้มีการเผยแพร่สิทธิของผู้ป่วยในฐานะของผู้บริโภค

4. รณรงค์ให้ผู้ป่วยรู้และเข้าใจสิทธิของตนเองในการรับการรักษาพยาบาลและรู้จักการใช้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : แพทยสภา, สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. การมีตัวแทนของผู้ป่วยเสนอความเห็นในการออกนโยบาย กฎ ข้อบังคับ มาตรการ หรือคำตัดสินที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยในด้านต่าง ๆ

6. สิทธิการตายของผู้ป่วยน่าจะให้ผู้ป่วยสามารถทำหัตถ์นอกรมได้มีวิวัฒนาการไปตามธรรมชาติโดยไม่มีการแทรกแซงและเห็นด้วยหรือทวงด้วยตาหรืออุปกรณ์ใดๆ ไว้ล่วงหน้า

2. กลุ่มผู้ป่วยโรคจากการประกอบอาชีพและมลภาวะ

สภาพปัญหา

1. ปัญหาการควบคุมมลภาวะไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ป่วยจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาการไม่ได้รับบริการที่ดี

2.1 ความขัดแย้งในการวินิจฉัยโรคจากการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การนิคมแห่งประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ แพทย์สภา องค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้ไม่ยอมรับการมีผู้ป่วยโรคจากงานสารพิษ และสิ่งแวดล้อม

2.2 ผู้ทำงานประมาณร้อยละ 90 ทำงานในสถานประกอบการ ที่ขาดบุคลากรทางการแพทย์ดูแลให้บริการด้านอาชีวอนามัยในที่ซึ่งตามมาตรฐานของกฎหมายด้านนี้

2.3 ผู้ป่วยด้วยโรคจากการทำงาน สารพิษและสิ่งแวดล้อมประมาณร้อยละ 99 ไม่ได้รับบริการการวินิจฉัยทางการแพทย์และสาธารณสุขด้านโรงงาน สารพิษ และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ มาตรฐาน คือการหอบคลุมทั้งพื้นที่และประเภทบริการทางสาธารณสุข

3. ปัญหาแพทย์ผู้ชำนาญการมีไม่เพียงพอ

4. ไม่มีกองทุนทดแทนผู้ป่วยที่เป็นประชาชนซึ่งเกิดจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

5. การตรวจโรคไม่ได้สอดคล้องกับสภาพการทำงาน

6. ขาดระบบการตรวจวินิจฉัย รักษา เฝ้าระวัง สอบสวนและควบคุมป้องกันโรคจากการทำงานสารพิษ และสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ และทุกระดับที่เกี่ยวข้องกัน

7. นายจ้างและผู้ประกอบการบางรายใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ในการไม่ยอมรับการป่วยด้วยโรคจากงาน สารพิษ และสิ่งแวดล้อม และทำการคัดค้านการวินิจฉัยโรคของแพทย์ต่อผู้ป่วยกลุ่มนี้ อย่างหนัก บางกรณีได้เลิกจ้างผู้ทำงานที่ป่วยด้วยโรคกลุ่มนี้ และใช้เหตุที่ป่วยด้วยโรคจากการทำงานเป็นเงื่อนไขในการจำกัดการจ้างงาน

8. นายจ้าง และผู้ประกอบการบางราย ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในการร้องเรียนเรื่องจริยธรรมของแพทย์ผู้ให้การตรวจวินิจฉัย ผู้ป่วยโรคกลุ่มนี้

9. กองทุนทดแทนผู้ทำงานที่ประสบกับอันตรายจากการป่วยและบาดเจ็บจากการทำงาน ยังไม่สามารถดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการทดแทนเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ป่วยจากงาน กล่าวคือ มีวิธีการดำเนินงานที่ผิดกฎหมายสำคัญของประเทศ หลายฉบับ

10. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการให้บริการช่วยเหลือทดแทนผู้ป่วยโรคจากงาน ยังไม่ดีพอ ความเข้าใจที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า หน้าที่ของคณคือการรักษามูลค่าแทน

11. ข้องข้องของกฎหมาย เช่น ผู้ป่วยที่ประสบเหตุต้องมีการระในการพิสูจน์ความเจ็บป่วยที่ผิดธรรมดา

12. วิธีการได้มาซึ่งกรรมการในคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนและคณะกรรมการแพทย์ตาม พ.ร.บ. เงินทดแทนปี 2537 มีระบบการสืบทอดอำนาจและขาดเจตนาคลิทีที่คลี่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งของปัญหาการไม่ทดแทนผู้ป่วยจากการทำงานอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมชาติของปัญหา

1. ตั้งแต่การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่ได้นำไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมเป็นต้นมา จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานและโรคจากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

2. ปัจจุบันยังมีหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้ป่วยกลุ่มนี้โดยตรงมีน้อย
3. องค์การที่คุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงานยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ
4. ขาดการเฝ้าระวังโรคและการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพราะกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ได้ให้ความสำคัญในการตรวจสภาพแวดล้อมของโรงงานเป็นระยะ ไม่ส่งเสริมให้จัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจัง

5. การขาดจรรยาบรรณของผู้ประกอบการ

ผลกระทบ

1. ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีอุบัติการณ์เกิดโรคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
2. ผู้ป่วยได้รับการร่วมจากงานบริการด้านสาธารณสุขทั่วไปและมีผู้ป่วยจำนวนมากไม่ได้รับการบอกเล่า หรือไม่ได้รับการวินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคที่อยู่ในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ ซึ่งผู้ป่วยจะได้รับสิทธิการรักษาพยาบาล และค่าชดเชยตามกฎหมายแรงงานจากนายจ้างหรือกองทุนเงินทดแทน ทั้งนี้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านนี้มีไม่เพียงพอ

3. ผู้ป่วยจากการทำงานกว่าร้อยละ 99.5 ไม่ได้รับการช่วยเหลือทดแทนสืบเนื่องจากไม่มีการวินิจฉัยของแพทย์ และยังไม่มียระบบบริษัทต้องประสบอันตราย กรณีผู้ทำงานที่สงสัยว่าตนเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงานจะเข้าไปขอรับความช่วยเหลือได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้มีการขกร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ: กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ: ภายในระยะเวลา ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

2. ให้มีการทบทวนและขอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับศาลแรงงานกลาง และพระราชบัญญัติเงินทดแทนใหม่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

3. ให้หน่วยงานของวิชาชีพ มีระบบการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก/ผู้แทนวิชาชีพอื่น ไม่ใช้ระบบตรวจสอบกันเอง เพื่อลดการปกป้องผู้กระทำผิดจริยธรรมต่อประชาชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

4. ให้มีระบบการทดแทนช่วยเหลือผู้ป่วยโรคมะเร็งถึงแก่อายุอย่างชัดเจน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในระยะเวลา ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

3. กลุ่มผู้ป่วยเด็ก

สภาพปัญหา

1. ผู้ป่วยเด็กที่ปราศจากบิดามารดาในปัจจุบัน ยังไม่ได้รับบริการสุขภาพที่จำเป็นจากรัฐอย่างทั่วถึง

2. ผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีจากบิดามารดา ไม่ได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขจากรัฐอย่างทั่วถึง ตลอดจนได้รับการดูแลที่ถูกต้อง

3. ผู้ป่วยเด็กที่มีสาเหตุจากการประทุษร้ายทางร่างกายและจิตใจ และจากการกระทำทางเพศ ซึ่งเกิดจากการกระทำของบุคคลในครอบครัว ไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ไม่มีหน่วยงานของรัฐที่สามารถจะเข้าไปปกป้องเด็กจากการถูกทำร้ายอย่างมีประสิทธิภาพ

สาเหตุของปัญหา

1. ผู้ป่วยเด็กไม่ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างจริงจัง ขาดความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ถูกทอดทิ้งจากผู้อุปการะเลี้ยงดู

2. บิดามารดาไม่ได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขจากรัฐ หรือเสียชีวิตแล้ว รวมทั้งผู้ป่วยเด็กไม่มีวิชาชีพและวุฒิภาวะที่จะรับบริการด้านสาธารณสุขจากรัฐด้วยตนเอง

3. เจ้าหน้าที่งานสอบสวนดำเนินการรับแจ้งความช้า โดยอ้างว่าต้องให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นผู้แจ้งดำเนินคดี และมักอ้างว่าเหตุเกิดท้องที่ใดให้แจ้งความที่สถานีตำรวจในท้องที่นั้น

ผลกระทบ

1. ผู้ป่วยเด็กไม่สามารถหายจากอาการป่วย ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยเลิกกันไปพึ่งยาเสพติด
2. ผู้ป่วยเด็กต้องทุกข์ทรมาน และเสียชีวิตในเวลาอันสั้น
3. จำนวนเด็กถูกละเลยและทำร้ายไม่ลดลง กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาทางจิตและก่อปัญหา

สังคมต่อมา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ปลุกฝังจิตสำนึกและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของครอบครัว สร้างความรัก ความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข สื่อมวลชน

2. จัดหาคู่มือการเลี้ยงดู ซึ่งสามารถดูแล และคุ้มครองผู้ป่วยเด็กอย่างจริงจัง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดให้มีการซักซ้อมและชี้แจงให้เด็กวัยทองทุกปีได้เอง ทุกสถานตำรวจ จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความคิดเห็นแก่เด็ก รวมทั้งคอยสอดส่องดูแล ตามความทุกข์สุขของเด็ก โดยแบ่งตามพื้นที่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ทุกหน่วยงาน

4. กลุ่มผู้ป่วยทางจิต

สภาพปัญหา

1. ปัญหาในกลุ่มผู้ป่วยทางจิตที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข และหากมีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้นโดยผู้ป่วยกลุ่มนี้ อาจถูกตัดสินจำคุกแทนที่จะได้รับการบำบัดรักษา
2. ปัญหาการรักษาผู้ป่วยทางจิตที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของแพทย์ ผู้รักษาแต่เพียงผู้เดียว
3. สถานบริการด้านสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุข สำหรับผู้ป่วยทางจิตมีไม่เพียงพอ
4. การที่บุคคลไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวตั้งแต่แรกเกิดเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดป่วยเป็นโรคจิต

สาเหตุของปัญหา

โรงพยาบาลไม่มีมาตรการที่ดีในการบำบัดรักษาต่อกลุ่มผู้ป่วยทางจิต ไม่รับรักษาตัว เนื่องจากไม่มีสัญญา หรือมีญาติซึ่งมีฐานะยากจนและผู้ป่วยทางจิตที่ต้องรับโทษตามกฎหมายเหมือน นักโทษทั่วไป

ผลกระทบ

1. ผู้ป่วยทางจิตไม่สามารถหายจากอาการป่วย เป็นภัยต่อสังคมและก่อให้เกิดอันตรายและความวุ่นวายแก่เจ้าหน้าที่ และนักโทษในห้องขังได้
2. อาการรุนแรงจนไม่สามารถรักษาให้กลับกลายเป็นประชาชนที่มีคุณภาพของสังคมได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้มีการออกกฎหมายสุขภาพจิต (Mental health law) ที่มีสาระกำหนดให้รัฐสามารถใช้อำนาจให้แก่อำนาจผู้ป่วยทางจิตบางประเภทเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลของรัฐได้ เพื่อสวัสดิภาพของผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สมาคมวิชาชีพ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

2. จัดให้มีโรงพยาบาลผู้ป่วยทางจิตประเภทที่เป็นผู้ต้องขังแทนการจำคุก หรือกักขัง โดยรัฐต้องแยกผู้ป่วยทางจิตออกจากผู้ต้องขังทั่วไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

3. กำหนดให้มีมาตรการตรวจสอบสภาพจิตของผู้ป่วย (ผู้ต้องหา) ตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาพิพากษา เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษามีระบบการตรวจสอบทางวิชาการทางแพทย์ที่ทันสมัยและปรับปรุงแก้ไขมาตรา 14 ประมวลกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้มีการตรวจสอบสภาพจิตของนักโทษเด็ดขาดที่มีอาการป่วยทางจิต หายจากการเป็นผู้ป่วยทางจิตแล้วหรือไม่ หากว่าทางหายจากการป่วยทางจิตแล้วจะได้ดำเนินการตามการบริหารนักโทษต่อไป

4. ให้มีการแยกผู้ป่วยโรคจิตออกจากผู้ต้องขังทุกคนและควรจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะกิจเข้าไปดูแลผู้ป่วยโรคจิต

5. รัฐควรจัดให้มีสถานสงเคราะห์แก่ผู้ป่วยโรคจิตภายหลังได้เข้ารับการรักษา (ที่ญาติไม่ต้องการ) ให้เหมาะสมเพียงพอ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

3.6 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และผู้ป่วยเอดส์

1. สิทธิผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในการทำงาน

สภาพปัญหา

1. ในการสมัครเข้าทำงานทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายแห่งมีนโยบายให้ผู้สมัครเข้าทำงานต้องเข้ารับการตรวจเลือดก่อน โดยมักจะเกิดขึ้นในขั้นตอนการตรวจสอบสุขภาพหลังจากการสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์แล้ว ซึ่งมีทั้งระบุโดยชัดเจนว่าเพื่อหา เอชไอวี/เอดส์ และทั้งที่ไม่บอกชัดเจนว่าตรวจเลือดเพื่ออะไร ซึ่งหากมีการตรวจพบก็จะได้ไม่ได้รับการบรรจุเข้าทำงาน รวมทั้งการไม่ให้ใบรับรองแพทย์ระยะระยะอาการของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเพื่อเข้าทำงานนั้นเป็นการบั่นทอนกำลังใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอดส์

การห้ามหน่วยงานใช้ผลการตรวจเอดส์จำกัดสิทธิในการทำงาน มักจะเจอประเด็นโต้แย้ง

คือ

(1) นายจ้างมีสิทธิเลือกคนที่ดีที่สุด แข็งแรงที่สุดเข้าทำงานได้เพราะมีคนแย่มากเกินไป

ตำแหน่งงานอยู่แล้ว

(2) ถ้ารับคนเอดส์เข้ามาลงทุนฝึกอบรมไปไม่นาน ก็ป่วยทำงานไม่ได้ แล้วไม่คุ้มทุนหรือทำให้ต้องเสียค่ารักษาแพง

(3) ใบรับรองแพทย์ว่ามีสุขภาพเหมาะสมที่จะเข้าทำงานได้ยังห้ามโรคเรื้อรัง วัณโรค ฯลฯ ไม่ให้เข้าทำงาน ถ้าจะเลิกห้ามเอดส์ก็ต้องเลิกห้ามโรคอื่นๆ ด้วย

2. ในหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่การตรวจเลือดระหว่างทำงานมักเกิดขึ้น ในการตรวจสุขภาพประจำปี หรือการตรวจระดับปริมาณเลือดของหน่วยงานซึ่งผลการตรวจเลือดทั้งสองกรณีส่งผลให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จำนวนมากต้องออกจากงานที่ทำ เพราะหน่วยงานไม่ได้แจ้งให้ทราบก่อนว่าจะมีการตรวจหาเชื้อเอชไอวี/เอดส์ รวมอยู่ด้วย บางรายรู้ผลการตรวจเลือดจากหัวหน้าหรือผู้จัดการ โดยทางโรงพยาบาลที่หน่วยงานกำหนดให้ไปตรวจแจ้งผลเลือดไปที่หัวหน้าหน่วยงานทำให้เรื่องไม่เป็นความลับและต้องออกจากงาน ในที่สุด บางกรณียังมีการบอกต่อให้คนอื่นๆ ทราบด้วย

3. สภาพปัญหาทั้งสองประการข้างต้น มีสาเหตุมาจากการมีเจตคติที่ไม่ดีและไม่ถูกต้องกับทั้งไม่มีความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโรคเอดส์ว่าไม่ใช่จะติดกันง่ายๆ แม้จะอยู่ร่วมกันก็ตาม

4. การตรวจเอดส์หลังเข้าเป็นทหารเกณฑ์แล้ว ซึ่งก็ไม่ได้ทำให้เกิดการเลิกจ้าง หรือพ้นจากการเป็นทหารเกณฑ์ แต่ก็ยังมีบางรายที่ได้รับการผ่อนผันให้เป็นทหารชั้นลงออกมาแล้วก็ไม่มีใบปลดทหารที่จะไปแสดงในการสมัครงานว่าพ้นทหารแล้วได้ แต่ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจะเกิดกับทหารเกณฑ์ที่ถูกตรวจโดยไม่ได้เป็นการสมัครใจ และไม่ได้รับการปรึกษาแนะนำที่ถูกต้องก่อนและหลังการตรวจ การมิได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันกับผู้อื่นและการเปิดเผยความลับ (ผลการตรวจ) ให้ผู้อื่นทราบ และเป็นกรณีที่หน่วยงานอื่นๆ มักจะนำไปกล่าวอ้างว่าราชการ (กลาโหม) ยังบังคับตรวจได้ ทำไมจะทำไมได้บ้าง

5. การที่เรือนจำ สถานพินิจเด็ก และสตรี จะมีการตรวจผู้ต้องขัง หรือผู้ถูกพินิจว่ามีการติดเอดส์หรือไม่ ถ้าคิดก็จะมีการจัดให้ไปพักรวมอยู่ในสถานที่เดียวกันเป็นการเลือกปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งหรือถ้าเป็นหญิงบริการที่คิดเชื่อ ก็จะถูกบังคับให้กลับภูมิลำเนาหรือส่งกลับประเทศเดิม

สาเหตุของปัญหา

การให้ผู้สมัครเข้าทำงานต้องเข้ารับการตรวจเลือดก่อน ก่อนที่จะเข้าทำงานหรือการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นเพราะหน่วยงานของรัฐและเอกชนต้องการให้ผู้สมัครรู้ถึงสุขภาพของตัวเองว่าเป็นอย่างไร เป็นโรคอะไรบ้างหรือไม่ เพื่อที่จะได้ดูแลรักษาและป้องกันมิให้มีการแพร่เชื้อ ซึ่งถ้ามีการตรวจพบเชื้อเอชไอวี/เอดส์ก็อาจจะช่วยผลกระทบอื่นๆ ตามมาในภายหลัง

ผลกระทบ

การตรวจเลือดก่อนเข้าทำงาน การตรวจสุขภาพประจำปี หรือการตรวจเอดส์หลังเข้าทำงาน ซึ่งหากมีการตรวจพบก็จะไม่ได้รับการบรรจุเข้าทำงาน หรือต้องออกจากงาน ในที่สุด ซึ่งการตรวจครั้งนี้ก่อนที่จะมีการตรวจไม่ได้บอกว่าเป็นการตรวจเพื่อหาเชื้อเอดส์ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการบังคับตรวจโดยที่เขาไม่สนใจและไม่สนใจและผลจากการตรวจในบางกรณี ก็ได้ทำให้เป็นความลับ เท่ากับว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในการทำงาน และถ้าหากมีการตรวจพบว่าผู้ใดเป็นเอดส์ผู้นั้นก็อาจจะมิได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันเหมือนกับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รมว.ร.ก.ให้สังคม ชุมชน และครอบครัวมีเจตคติที่ดีต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี เอดส์ เพื่อให้เกิดการยอมรับและอยู่ร่วมกันในสังคม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานกฤษฎีกา (กรมประชาสัมพันธ์) สื่อมวลชนทุกประเภท

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. ห้ามหน่วยงานของรัฐและเอกชนตรวจเลือดหรือใช้ผลการตรวจเอชไอวี/เอดส์ เพื่อจำกัดสิทธิในการทำงาน หรือระหว่างทำงาน ทั้งยังต้องมีกระบวนการให้คำปรึกษาก่อนตรวจเสมอ และกรณีที่พบว่ามีการติดเชื้อผู้ตรวจจะต้องจัดบริการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมด้วย

3. ควรมีการกำหนดว่าการห้ามคนที่ติดเชื้อเอดส์ที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง (อาจต้องมีการนิยามว่า การมีสุขภาพแข็งแรงเป็นอย่างไร ต้องตรวจวัดปริมาณ CD4 เซลล์ ในเลือดด้วยหรือไม่ ฯลฯ) เข้าทำงาน/ศึกษาเป็นการฉีกรอนสิทธิเสรีภาพ ถัดจากการคัดเลือกโดยอาศัยเพศและเชื้อชาติ เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินงาน : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาตามแผน

4. ควรมีการกำหนดว่าถ้าตรวจพบว่าผู้เริ่มเข้าสมัครงานคิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อาจให้ผู้สมัครงานให้สัญญาว่าจะไม่เรียกร้องค่ารักษาอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ ด้านายจ้างจะรับเข้าทำงาน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข
ระยะเวลาดำเนินงาน : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

5. ควรมีการแก้กฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่กำหนดข้อห้ามการรับเข้าทำงานให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เพราะข้อห้ามเดิมกำหนดไว้นานแล้ว ปัจจุบันการรักษาต่างๆ ก็ดีขึ้น จึงน่าที่แพทย์สภากาจะรับไปปรับปรุงใหม่

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงาน และธุรกิจเอกชน
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

6. ห้ามบังคับตรวจเอดส์ไม่ว่าในกรณีใดๆ นอกเสียจากผู้รับการตรวจหรือผู้แทนตามกฎหมายได้ทราบข้อมูลที่ต้องและให้ความยินยอมก่อน ทั้งนี้การตรวจเลือดให้ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล และการตัดสินใจเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล (เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรม อัยการ ผู้อุปบาล หรือผู้พิทักษ์)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงานและธุรกิจเอกชน
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

7. ห้ามใช้การคิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เป็นเหตุผลในการลิดรอนสิทธิโอกาสความก้าวหน้าหรือให้ออกจากงาน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงาน และธุรกิจเอกชน
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

8. ให้รักษาความลับของผลการตรวจหาเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจและผู้ยินยอมให้ตรวจ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทย์สภา สภากาพยาบาล หันดแพทย์สภา
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

9. ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการตรวจเลือด จะต้องได้รับการยินยอมและผู้รับการตรวจมีความเต็มใจ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทย์สภา สภากาพยาบาล หันดแพทย์สภา
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินแผน

2. ติวเตอร์เช็คเชื้อเอชไอวี เอชไอวี/เอดส์ในการศึกษา

สภาพปัญหา

ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา อาจมีบางแห่งที่กำหนดให้ ผู้สมัครเข้ารับการศึกษาคต้องเข้ารับการตรวจเลือดก่อนเพื่อตรวจหาเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย นายเรือ อันเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้ารับการศึกษ ซึ่งต่อไปอาจมีการฉีกรอนสิทธิให้ออกจากสถานศึกษาเมื่อพบว่าเป็นโรคเอดส์ด้วย ทั้งนี้ มีสาเหตุจากการมีเจตคติที่ไม่ดีและไม่ถูกต้องและไม่ทราบความจริงเกี่ยวกับโรคเอดส์

สาเหตุของปัญหา

ในสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีสาขาวิชาแตกต่างกันไป แต่สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ผู้สมัครเข้ารับการศึกษในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์มักจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่จะมีปัญหาในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เป็นต้น การศึกษาของผู้เข้ารับการศึกษเหล่านี้บางทีต้องมีการฝึกภาคปฏิบัติ คือ การรักษาคณไข้จริงๆ ซึ่งก่อนที่จะเข้าศึกษาคต้องมีการตรวจโรคหรือตรวจเลือดก่อน เพื่อเป็นการป้องกันในจุดนี้มีให้มีการแพร่เชื้อ ซึ่งถ้ามีการตรวจพบเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ของผู้เข้ารับการศึกษในบางสาขาวิชาที่อาจถูกจำกัดสิทธิมิให้ได้รับการศึกษาในสาขาวิชานั้นๆ

ผลกระทบ

ถ้ามีการตรวจพบเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ผู้เข้ารับการศึกษอาจถูกให้ออกจากสถาบันการศึกษา ซึ่งเท่ากับว่าบั่นทอนสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอชไอวี/เอดส์ ทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอชไอวี/เอดส์ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันในสังคมต่างๆ ที่ความจริงโรคเอดส์ไม่ใช่โรคที่คิดค่อกันได้ โดยง่าย ถ้าได้รับการป้องกันและรักษาอย่างถูกวิธี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ห้ามสถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนตรวจเลือดหรือใช้ผลการตรวจเอชไอวี/เอดส์ เพื่อจำกัดสิทธิในการเข้าศึกษา รวมทั้งจำกัดสิทธิในระหว่างศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ สถาบันการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. ห้ามใช้การติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ เป็นเหตุผลในการฉีกรอนสิทธิ โอกาส ความก้าวหน้า หรือให้ออกจากสถานศึกษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ สถาบันการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. ผูกอบรวมให้ความรู้ครู อาจารย์ ให้มีเจตคติที่ถูกต้องและเข้าใจถึง สาเหตุ ปัญหา วิธี เบื้องต้น เด็กนักเรียน นักศึกษาที่ติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ รวมตลอดถึงวิธีประพฤติปฏิบัติตนบุคคลดังกล่าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. สิทธิผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในการรับการรักษายาบาล

สภาพปัญหา

1. ในสถานรักษายาบาลทั้งของรัฐและเอกชนมีการละเมิดสิทธิของคนที่ใช้ทั้งในกรณีของการตรวจใช้โดยไม่ได้แจ้งให้ทราบว่าจะตรวจหา เอชไอวี/เอดส์ หรือแอบตรวจก่อนให้การรักษา โดยที่ผู้รับบริการไม่ทราบหรือไม่เต็มใจให้ตรวจเลือดแต่ต้องจำยอมเพื่อการรักษาเมื่อพบว่าผลเลือดเป็นเอชไอวีบวก ทำให้เกิดการบ่นเบี่ยงเบนการรักษ ปฏิเสธการรักษาหรือรักษาอย่างไม่เต็มที่ ในบางสถานพยาบาลแพทย์จะให้ คนไข้ได้รับการเจาะเลือดเพื่อตรวจหาเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก่อนลงมือรักษา หรือผ่าตัด และเมื่อพบว่าคนไข้ เป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก็จะเปลี่ยนการรักษาจากการผ่าตัดเป็นการรักษาภายนอก หรือให้ยารักษาแทน ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการรักษาทั้งที่ก่อนหน้านี้ได้รับการยืนยันว่าจำเป็น

2. ถ้าเป็นการรักษาทั่วไป การปฏิบัติต่อผู้รับบริการที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ก็มักแตกต่างไปจากผู้ป่วยทั่วไป เช่นกรณีผู้ป่วยในที่นอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลจะใช้ถุงขยะสีแดง ในขณะที่ผู้ป่วยทั่วไป ใช้ถุงขยะสีดำหรือบัตรประจำตัวของคนไข้หรือบัตรบันทึกผู้ป่วยนอก (O.P.D) จะประทับข้อความเช่น Biohazard, HIV + ve เป็นต้น หรือสัมผัสพันสภาพทำที่ของผู้ให้การรักษาพยาบาลเปลี่ยนไป ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกและความรู้สึกของผู้ติดเชื้อเอชไอวีทั้ง 2 ประการ มีสาเหตุมาจากแพทย์ พยาบาลและผู้ให้บริการทางการแพทย์ไม่ต้องการที่จะเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์แม้จะมีหน้าที่โดยตรงต่อการรักษาพยาบาลผู้ป่วยก็ตาม

3. ทั้งผู้ป่วยเอดส์ หรือผู้ติดเชื้อเอชไอวี และบุคคลรอบข้าง รวมทั้งผู้รักษาพยาบาลยังไม่มี ความเข้าใจสิทธิของผู้ป่วยโรคเอดส์ เพราะไม่มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน

4. ผู้ป่วย หรือผู้ติดเชื้อเอชไอวีในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการในการรักษาพยาบาลอย่างมี มาตรฐาน

สาเหตุของปัญหา

ถึงแม้แพทย์ พยาบาลและผู้ให้บริการทางการแพทย์เป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงต่อการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย และเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ก็ตาม แต่พอถึงเวลาที่ต้องรักษาพยาบาลหรือดูแลคนไข้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จริงๆ ก็อดที่จะกลัวไม่ได้เพราะอาชีพรองนี้เป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ มากกว่าอาชีพอื่นๆ เพราะการติดเชื้ออาจมาในรูปของเลือด เข็มฉีดยา หรือบาดแผล ซึ่งถ้ามิได้มีการป้องกันให้ถูกวิธี ก็อาจทำให้มีการติดเชื้อได้โดยง่าย

ผลกระทบ

การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ป่วยธรรมดา กับผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งแทนที่ผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จะได้รับการรักษาพยาบาลอย่างเต็มที่เหมือนกับผู้ป่วยทั่วไป กลับถูกปฏิเสธการรักษา ซึ่งอาจทำให้สภาพร่างกายของผู้ป่วยทรุดลง นอกจากนี้อาจมีผลต่อภาวะจิตใจและความรู้สึกของผู้ติดเชื้อเอชไอวีว่าเขาได้รับความรังเกียจจากสังคม เพราะผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต้องการกำลังใจจากคนรอบข้างในการที่จะดำรงชีวิตต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ห้ามสถานพยาบาลปฏิเสธผู้ป่วยด้วยเหตุผลว่า ผู้นั้นมีเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ หรือสงสัยว่า ติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ และห้ามเลือกปฏิบัติโดยลดคุณภาพการรักษา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทย์สภา
สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. การรักษาความลับของการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ จะต้องเป็นความลับระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ที่รับผิดชอบในการตรวจรักษากับผู้ติดเชื้อเอชไอวี เอชไอวี/เอดส์ หรือผู้ป่วยเท่านั้น ทั้งนี้สามารถบอกผลการตรวจกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือผู้ป่วยเท่านั้น ไม่สามารถบอกผลกับผู้อื่นได้แม้กระทั่งสมาชิกในครอบครัว แต่ต้องแนะนำผู้ติดเชื้อว่าควรบอกผลการตรวจแก่ผู้ใดบ้าง เช่น คู่สมรส และถ้าผู้ติดเชื้อเอชไอวีอนุญาตให้บอกผลการตรวจแก่ผู้ใด การบอกผลจะต้องมีผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยอยู่ร่วมฟังด้วยทุกครั้ง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทย์สภา
สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. มีมาตรการป้องกันเพื่อให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุดให้แก่แพทย์ พยาบาล ผู้ให้บริการทางการแพทย์ในการรักษาผู้ป่วย และมีกองทุนหรือสิ่งทดแทนอย่างอื่นให้ในกรณีเกิดการติดเชื้อขึ้นมาจริง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ กระทรวงการคลัง (สำนักงานประมาณ)

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. ให้มีแผนประชาสัมพันธ์โดยสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้คิดเชื้อเอชไอวีหรือผู้ป่วยไม่ให้เกิดการรังเกียจ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ กระทรวงการคลัง (สำนักงานประมาณ)

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสวัสดิการให้แก่ผู้คิดเชื้อเอชไอวี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง (สำนักงานประมาณ)

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

6. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น นอกจากจะส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ควรจะส่งเสริมสวัสดิการด้านสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น และควบคุมงบประมาณให้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของผู้คิดเชื้อเอชไอวีโดยตรง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง (สำนักงานประมาณ) กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดและท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

7. รัฐควรให้การสนับสนุนการค้นคว้า วิจัย ที่เกี่ยวกับการรักษาผู้คิดเชื้อเอชไอวีโดยคนไทยเองแทนที่จะต้องรอซื้อจากต่างประเทศ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทยสภา สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี องค์การเภสัชกรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรก ของระยะเวลาดำเนินการ

8. ควรมีการส่งเสริมให้มีการรักษาทางเลือกให้มากขึ้นแก่ผู้คิดเชื้อเอชไอวี เช่น รักษาด้วยสมุนไพร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทยสภา สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา องค์การเภสัชกรรม สำนักงานอาหารและยา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

9. ให้รัฐต่อสู้เพื่อให้ทางองค์การเภสัชกรรมสามารถผลิตยา-DDI รวมถึงเวชภัณฑ์อย่างอื่นได้ภายในประเทศเพื่อให้ยา DDI ที่ใช้ในการรักษาโรคเอดส์หรือเอชไอวี มีราคาต่ำลง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทยสภา
สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา องค์การเภสัชกรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

10. ผู้ป่วยที่คิดเชื้อเอชไอวีควรจะได้รับการดูแลรักษาเท่าเทียมกับผู้ป่วยอื่นๆ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทยสภา
สภาการพยาบาล ทันตแพทยสภา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

11. รัฐควรให้มีสถานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเอดส์ให้เพียงพอ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดและท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. สิทธิผู้คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในการฝากครรภ์

สภาพปัญหา

1. การตรวจเลือดเมื่อไปฝากครรภ์เกิดขึ้นทั้งในโรงพยาบาลรัฐและเอกชนหลายแห่งตรวจเลือดโดยไม่ได้ให้ข้อมูลใดๆ กับคนไข้เลย ไม่มีบริการการปรึกษา ทั้งก่อนและหลัง หลายรายอยู่ในภาวะจำยอมต้องตรวจเลือด ทั้งที่ยังไม่พร้อมที่จะรับการตรวจ และเมื่อตรวจแล้วพบว่าผลเลือดเป็นบวก ผลที่ตามมาคือแพทย์มักจะไม่นับฝากท้องและทำคลอด โดยจะแนะนำให้ไปทำคลอดที่อื่นโดยอ้างเหตุผลต่างๆ กันไป ทั้งยังแนะนำให้ทำแท้ง ในบางกรณีจะคลอดแพทย์ทราบดีว่าคนไข้คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จึงบังคับให้ทำหมันแต่คนไข้ไม่ยอม ทำให้ได้รับการปฏิบัติจากแพทย์ไม่ดี

2. การทำแท้งให้กับหญิงที่ไปฝากครรภ์ เนื่องจากพบว่าเป็นผู้คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หากไม่ได้ทำไปเพราะเป็นเรื่องจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือหญิงมีครรภ์เนื่องจาก การกระทำความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276, 277, 282 และ 283 (ความผิดเกี่ยวกับเพศ) แม้ว่าจะเป็นการกระทำของแพทย์ ผู้กระทำและหญิงนั้นยังมีความผิดตามกฎหมายในกรณีฐานทำให้แท้งลูก

สาเหตุของปัญหา

สถานพยาบาลไม่ต้องการที่จะเสี่ยงในการรักษาพยาบาลหญิงที่ไปฝากครรภ์ซึ่งเป็นผู้คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จึงต้องมีมาตรการก่อนการรักษาพยาบาลโดยการตรวจเลือดซึ่งเป็นการตรวจเลือด โดยไม่ได้ให้ข้อมูลใดๆ กับคนไข้เลย ทำให้คนไข้อยู่ในภาวะจำยอมต้องตรวจเลือด ซึ่งถ้ามีการตรวจพบเชื้อ

เอชไอวี/เอดส์ขึ้นมา หญิงคนนั้นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนั้นฝ่ายหญิงมีครรภ์เองควรจะมีการตรวจโรคก่อนตั้งครรภ์ เพื่อทารกที่จะเกิดขึ้นมาจะได้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง ไม่เป็นโรค

ผลกระทบ

เมื่อมีการตรวจพบว่าหญิงมีครรภ์ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ก็จะมีคำแนะนำที่ผิดๆ เช่น แนะนำให้ไปทำหมัน หรือทำแท้ง ซึ่งยังไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเท่าไรนัก ยังมีวิธีการแก้ปัญหาอื่นที่ดีกว่านี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กระตุ้นให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ตระหนักในสวัสดิภาพของสังคมโดยรวม หากมีการแพร่เชื้อโดยเจตนาโดยเฉพาะกับคู่สมรส ให้ได้รับการพิจารณาลงโทษตามกฎหมาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงสาธารณสุข ศาลยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. สำหรับทารกที่อยู่ในครรภ์ มารดาและคู่สมรสควรได้รับการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของทารก เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของทารก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. ให้ความรู้ ผลดี ผลเสีย แก่มารดาซึ่งทารกในครรภ์ได้รับการติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ ถึงการเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยเฉพาะที่จะเกิดขึ้นแก่ทารก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสัมพันธ์)

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. เรื่องการทำแท้งให้กับหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี ต้องมีการเปิดช่องให้แพทย์ทำแท้งให้ได้ ถ้าหญิงตั้งครรภ์และสามีเห็นพ้องกันว่าอยากทำแท้ง หลังจากได้รับทราบข้อมูลต่างๆ ครบถ้วนแล้ว รวมทั้งวิธีการที่จะลดการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก เช่น การให้ยา AZT ซึ่งปัจจุบันเป็นนโยบายระดับชาติของกระทรวงสาธารณสุขแล้ว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา) กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. จัดให้มีสถานสงเคราะห์ สำหรับเลี้ยงทารกที่แม่คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ไม่ว่าทารกนั้นจะคิดเชื้อด้วยหรือไม่ก็ตาม และสนับสนุนให้องค์กรศาสนามีบทบาทในการดูแลเด็กกำพร้าเนื่องมาจากบิดามารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ รวมทั้ง เร่งรัดการดำเนินงานในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่ได้คิดเชื้อจากมารดา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์) กรมการศาสนา

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. สิทธิผู้คิดเชื้อเอชไอวี เอช วั วี/เอดส์ ในเรื่องที่อยู่อาศัยและการไม่ถูกทอดทิ้งจากชุมชน สังคม หรือครอบครัว

สภาพปัญหา

การที่ผู้คิดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ถูกทอดทิ้งจากครอบครัวทั้งครอบครัวในเมือง และครอบครัวเกษตรกรรม เนื่องจากครอบครัวมีฐานะที่ยากจน มีความเข้าใจและเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ประกอบกับการที่รัฐให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครบถ้วนหรือให้ข้อมูลในด้านลบต่อผู้ป่วย

สาเหตุของปัญหา

เจตคติประชาชนทั่วไปไม่ได้ให้การยอมรับต่อผู้คิดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ออกกฎหมายลงโทษผู้ข่มขู่ผู้คิดเชื้อเอชไอวีให้ได้รับความทราบ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. ให้ศูนย์ประสานงานรณรงค์เผยแพร่ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้คิดเชื้อ ประกอบด้วยภาครัฐและภาคเอกชน และให้มีการปฏิบัติร่วมกันเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือผู้คิดเชื้อเอชไอวีให้อยู่ในสังคมร่วมกันได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกฤษฎีกา (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนจังหวัดและท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. ผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ปัจจุบันยังได้รับการกีดกัน ในเรื่องของศาสนา โดยเฉพาะการอุปสมบท ดังนั้น ควรจะต้องยกเลิกมคิจของมหาเถรสมาคมไปและควรให้ผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์มีสิทธิในการนับถือศาสนา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. ผู้คิดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ควรมีสถานในการเป็นส่วนตัว และมีสิทธิที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ให้มีความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คิดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัด และท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. การรวมกลุ่มผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ควรได้รับการส่งเสริม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

6. สื่อมวลชนไม่ควรเสนอภาพในทางลบกับผู้คิดเชื้อเอชไอวี สื่อควรเสนอภาพอย่างรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมช่วยกระตุ้นให้เกิดเจตคติที่ดีกับผู้คิดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

7. ควรมีสวัสดิการหรือเบี้ยยังชีพเพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์มากยิ่งขึ้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

8. ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรโดยเฉพาะเข้ามาดูแลในเรื่องสิทธิทางอาชีพ คือ ควรให้ผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้รับการฝึกอาชีพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

9. รัฐควรจัดให้มีการรณรงค์ และให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันโรคเอดส์และรณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อตระหนักถึงภัยของโรคเอดส์จากการเสพยาเสพติด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุข สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

10. เร่งรัดให้มีการแก้ไขตรวจสอบเงื่อนไขการประกันชีวิตของผู้ถือเชื้อเอชไอวี หรือผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งห้ามการจำกัดสิทธิในการได้รับผลประโยชน์ในการประกันชีวิตและการประกันสังคมของผู้ถือเชื้อเอชไอวี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ แพทย์สภา
สภาการพยาบาล หันดแพทยสภา กระทรวงพาณิชย์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3.7 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อย

สภาพปัญหา

ประเทศไทยและสังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์และวัฒนธรรม นับตั้งแต่อดีต การผสมผสานทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนภายในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและช่วยกันพัฒนาบ้านเมือง อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ค่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีวัฒนธรรม แตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในประเทศได้เกิดมากขึ้น ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญเนื่องจากการมีอคติ ความไม่รู้และความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่มองว่ากลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ไม่มีความเป็นคนไทย เป็นชนกลุ่มน้อย จึงไม่ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนไทย ส่งผลให้ชนกลุ่มน้อยได้รับการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากรัฐ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และสาธารณชนทั่วไป ชนกลุ่มน้อยได้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกรังเกียจเหยียดหยาม ถูกปิดกั้นไม่ให้สืบทอดวัฒนธรรม ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการพัฒนาสังคมและในหลาย ๆ กรณีถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ไม่หวังดีต่อชาติบ้านเมืองทำลายทรัพยากรของประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มที่เรียกว่า “ชาวไทยภูเขา”

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขาเกิดจากการไม่มีสัญชาติไทย ปัญหาการไม่มีสัญชาติไทยเป็นปัญหาที่เกิดจากกระบวนการให้สัญชาติของระบบราชการที่ไม่สามารถบริการให้ครอบคลุมในทุก ๆ พื้นที่ และในหลาย ๆ พื้นที่ แม้จะพิสูจน์ได้แล้วว่าเป็นคนไทย แต่ก็ไม่สามารถที่จะมีบัตรประชาชนและมีสัญชาติไทยได้ เพราะการทุจริตที่มีอยู่ในระบบราชการซึ่งยังไม่ได้มีการแก้ไข

ในกรณีชาวไทยภูเขาได้ประสบปัญหาดังกล่าวนี้ ทั้งๆที่โดยฐานและจากหลักฐานต่างๆ แล้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีถิ่นฐานอยู่ในดินแดนของประเทศไทย เพียงแต่ไม่ปรากฏอยู่ในระบบข้อมูลของทางราชการ การตรวจสอบดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจผิด เพราะเมื่อบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีบัตรประชาชน โดยความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและคนโดยทั่วไปไม่นับว่าเป็นคนไทย ประกอบกับอคติที่ถูกสร้างทำให้มองไปในทางลบ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถานภาพในทางสังคมของชนกลุ่มน้อยอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าผู้ที่รัฐให้การยอมรับว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย

การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนยังทำให้ไม่มีสิทธิประการอื่นๆ ที่พึงจะมีในฐานะพลเมืองไทย และเป็นเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ตามมา

นอกจากนั้น สำหรับชาวไทยภูเขาที่ได้รับบัตรประชาชนมาแล้ว ก็ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยรัฐเอง เช่น การไม่รับเข้าระบบการคัดเลือกเป็นทหารเหมือนผู้ที่มีสัญชาติไทยคนอื่น ๆ เป็นต้น

ในปัจจุบัน รัฐบาลไทยได้กำหนดการรับรองสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนไทยเท่านั้น ซึ่งหมายความว่ารวมถึงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และมาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” เป็นต้น นอกจากนั้น ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยยังได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญฯ อีกหลายมาตรา

ประเภทของสิทธิมนุษยชนที่ชนกลุ่มน้อยถูกละเมิด

1. ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน
2. ละเมิดสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน ได้แก่
 - (1) สิทธิมนุษยชนด้านการได้เป็นพลเมืองของประเทศ
 - (2) สิทธิมนุษยชนของการเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมือง
 - (3) สิทธิมนุษยชนด้านความมั่นคงในการถือครองและการใช้ที่ดิน
 - (4) สิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา
 - (5) สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม
 - (6) สิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ
 - (7) สิทธิมนุษยชนด้านการสาธารณสุข
 - (8) สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (9) สิทธิมนุษยชนด้านที่หักอาสัย
 - (10) สิทธิมนุษยชนด้านการรวมกลุ่ม
 - (11) สิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ
 - (12) สิทธิมนุษยชนด้านสื่อสารมวลชน (เช่น การมีหนังสือพิมพ์ กลิ่นวิทยุ รายการวิทยุ โทรทัศน์ของชนกลุ่มน้อย)
 - (13) สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครอง
 - (14) สิทธิมนุษยชนด้านศาสนา

3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย

- (1) สิทธิมนุษยชนของเด็กชนกลุ่มน้อย
- (2) สิทธิมนุษยชนของสตรีชนกลุ่มน้อย
- (3) สิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุชนกลุ่มน้อย
- (4) สิทธิมนุษยชนของผู้พิการชนกลุ่มน้อย
- (5) สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยชนกลุ่มน้อย
- (6) สิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ชนกลุ่มน้อย

- (7) สิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้สัญชาติไทยหรือถูกถือว่าเป็นคนต่างด้าว
- (8) สิทธิมนุษยชนของผู้อพยพ/ผู้ลี้ภัย/ผู้หนีภัยที่เป็นชนกลุ่มน้อย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การปรับเจตคติ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราวและวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย

1.1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องทำการส่งเสริมให้เกิดการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 200 (3) ด้วยหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน จะต้องรวบรวมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายในที่ต่าง ๆ ของประเทศ ทำการปรับแก้ หักล้าง ได้แย้งข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตำรา รวมตลอดถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้อง ให้ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงและทันสมัย

1.2 สื่อสารมวลชนทุกประเภทจะต้องให้การเคารพและจะต้องช่วยสร้างความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในมิติต่างๆ รวมถึงสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

1.3 ในระบบการศึกษาทุกระดับจะต้องสร้างเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

2. การยกสถานะในทางกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียม โดยเคารพสิทธิชาติไทย

2.1 เร่งรัดในการให้สัญชาติไทยแก่ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขา มีกระบวนการในการแยกแยะระหว่างชาวไทยภูเขาที่เป็นคนไทยซึ่งมีสิทธิในสัญชาติไทยแต่เดิมกับชนกลุ่มน้อยที่เป็นผู้อพยพ โดยจะต้องไม่ทำประเด็นการให้บัตรประชาชนไปดื้อจนทำให้เกิดการย้ายชุมชนไปตั้งถิ่นฐานในที่อื่น อันเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านอื่นอีก

2.2 จัดทำนโยบายและวางมาตรการในการให้การคุ้มครองสิทธิแก่ชนกลุ่มน้อยซึ่งถูกละเมิดสิทธิอันเนื่องมาจากความมีอคติและเจตคติที่ไม่ถูกต้อง เพื่อจัดอุปสรรคและเป็นการส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่ตนมีได้เท่าเทียมกับคนไทยอื่น ๆ

2.3 ปรับปรุงการทำงานของหน่วยราชการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยให้สอดคล้องกับนโยบายในข้อ 2.2 เช่น รัฐบาลสามารถที่จะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 230

ในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อทำการรวม โอน หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทำหน้าที่ตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและให้การคุ้มครองเป็นการเร่งด่วนได้

2.4 ให้การศึกษาและปรับเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั่วไปและสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยไม่ว่ากลุ่มใดๆ ในการที่จะต้องเคารพ และคำนึงถึงสิทธิของชุมชน วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ เสมือนหนึ่งจริยธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมี

2.5 เปิดโอกาสให้มีตัวแทนของชนกลุ่มน้อยมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของหน่วยงานราชการที่มีผลหรืออาจจะมีผลกระทบต่อความเป็นชุมชน วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของชนกลุ่มน้อย

2.6 ดำเนินการสร้างกลไกทั้งในทางกฎหมายและในทางสังคม เพื่อให้การคุ้มครองและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิของชนกลุ่มน้อยทั้งทางตรงและทางอ้อม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3. ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม และพิธีกรรม ความความเชื่อของชุมชน

3.1 ส่งเสริมสิทธิในการพัฒนาและสิทธิในวัฒนธรรม ประเพณีของชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 78 และมาตรา 79 และตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 27 ได้รับรองและให้ความสำคัญต่อสิทธิในการพัฒนาและสิทธิในวัฒนธรรมประเพณี

สำหรับสิทธิในการพัฒนา รัฐจะต้องให้การยอมรับความเป็นชุมชนและในการพัฒนาชุมชนที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการจะต้องมีผู้แทนของชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยในทุกๆ ระดับ

สำหรับสิทธิในวัฒนธรรมประเพณี รัฐจะต้องให้การส่งเสริม และเปิดโอกาสให้เกิดการถ่ายทอด และส่งผ่านภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา จารีตประเพณี เพื่อให้สามารถที่จะรักษาความเป็นเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ เอาไว้ได้ โดยกระทำผ่านทางการศึกษาและการปฏิบัติพิธีกรรมทั้งหลาย ซึ่งจะต้องไม่ถูกแทรกแซง

3.2 ควรพิจารณาเปิดโอกาสและให้ทางเลือกแก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่จะยังใช้เอกลักษณ์ที่มีความเป็นเฉพาะ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีได้ เช่น การใช้ชื่อ นามสกุล ที่จะต้องเปิดโอกาสให้มีชื่อตามประเพณีของกลุ่มต่างๆ ได้ โดยจะต้องมีการปรับปรุงระบบชื่อสกุลในระบบทะเบียนราษฎรเสียใหม่ด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.8 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว

สภาพปัญหา

คนต่างด้าวในที่นี้หมายถึงแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย รวมถึงที่ได้รับการผ่อนผันให้ทำงานได้ตามประกาศของทางราชการ และคนต่างด้าวที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญของไทยได้ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวไว้ด้วยหลักการเคารพเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของทุกคนโดยปราศจากการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ และการเลือกปฏิบัติ การครอบงำ การขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ การแบ่งแยกชนชั้น และการกีดกันโอกาสของชนชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยในการพัฒนาความเป็นอยู่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และเพื่อดำรงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไว้

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาวะปัจจุบันของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ทำให้สังคมไทยยังคงมีอคติต่อคนต่างด้าวที่เข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย โดยมีเจตคติว่าคนต่างด้าวมารับงานคนไทย ทั้งที่ในบางกรณีงานประเภทนั้นไม่มีแรงงานไทยสนใจที่จะทำหรือมีแรงงานไทยไม่เพียงพอ จึงทำให้แรงงานต่างด้าวต้องถูกส่งกลับโดยไม่สมัครใจ นอกจากนี้ แรงงานต่างด้าวยังมีปัญหาในการได้รับความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งปวง เช่น สิทธิทางแพ่งในการทำงาน สิทธิในสวัสดิการสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิที่จะพึงมี ฯลฯ และสำหรับคนต่างด้าวอื่นที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยมักจะถูกเลือกปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ตลอดจนถูกกลั่นแกล้งสิทธิต่างๆที่แสดงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และโอกาสในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แรงงานต่างด้าว

มาตรการเร่งด่วน

1. ตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเฝ้าระวังเพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าว และเอื้ออำนวยต่อการจัดเก็บภาษีรายได้ และสามารถลดหรือควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าวได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. ศึกษาแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว เเกเอกสารระหว่างประเทศ อาทิ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของคนงานย้ายถิ่นและสมาชิกครอบครัว (International Convention on the Protection of all Migrant Workers and Members of their Families) เพื่อนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ และหลังจากนั้นควรดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

3. จัดตั้งกลไกในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของแรงงานต่างด้าวการให้สิทธิอุทธรณ์กรณีถูกส่งกลับโดยสมัครใจ การถูกนายจ้างกระทำทารุณหรือจำกัดเสรีภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบในการเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ตลอดจนการตกเป็นเหยื่อธุรกิจนอกระบบต่างๆ อาทิ ธุรกิจค้ายาเสพติด ธุรกิจบริการทางเพศ ฯลฯ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

มาตรการระยะยาว

1. ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานต่างด้าวทราบและตระหนักถึงสิทธิที่ตนพึงได้รับและหน่วยงานของรัฐที่สามารถรับเรื่องร้องทุกข์ในกรณีการละเมิดเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของแผน

2. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์การอิสระเพื่อพิทักษ์สิทธิของแรงงานต่างด้าว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของแผน

2. คนต่างด้าวที่อพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทย

มาตรการเร่งด่วน

1. เร่งดำเนินการตรวจสอบจำนวนคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และดำเนินการออกหลักฐานแสดงความเป็น "ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย" ให้คนต่างด้าวนั้นๆ หากตรวจสอบแล้วว่าจะไม่มีผลกระทบต่อนั่นความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ หลักฐานดังกล่าวจะสามารถใช้เป็นเอกสารประกอบการขอสัญชาติไทย การเข้ารับการศึกษาการสมัครงาน การเสียภาษี การออกเอกสารสิทธิในที่พำนักและการทำหนังสือเดินทาง ฯลฯ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. ศึกษาเอกสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิดและรู้ทางในการแก้ไขปัญหากลุ่มคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาแผน และหลังจากนั้นควรดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

มาตรการระยะยาว

1. พิจารณาทบทวนนโยบายการจัดสรรที่ทำกินและจัดตั้งชุมชนพัฒนาตนเองให้แก่คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือแก่คนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าวสามารถพึ่งตนเองได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

2. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านคลอจกนองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในการแก้ไขปัญหของคนต่างด้าวในเรื่องต่างๆ เช่นการได้สัญชาติ การที่คนต่างด้าวถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3. ดำเนินนโยบายต่างประเทศในเชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพื่อป้องกันและลดจำนวนแรงงานต่างด้าวหั่งไหลเข้าประเทศไทยซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างทั่วถึง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมวิเทศสหการ

กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

4. ปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมไทยต่อคนต่างด้าว เกรทในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนต่างด้าวและคนต่างด้าวก็จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไทยได้เช่นคนไทยคนหนึ่ง หากมีระบบการจัดการที่เหมาะสม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.9 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัย

สภาพปัญหา

ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับการดูแลผู้หนีภัยจากประเทศเพื่อนบ้านนับจำนวนรวมกันแล้วกว่าล้านคน บุคคลเหล่านี้หนีออกประเทศของตนด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน อาทิ จากวิกฤตการณ์ทางการเมือง สงครามกลางเมือง ภัยประหัตประหาร การยึดครองของต่างชาติ การกดขี่เสรีภาพ ความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา การละเมิดสิทธิมนุษยชน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนภัยเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และความอดอยากแร้นแค้น

ในปัจจุบัน มีผู้หนีภัยชาวพม่าประมาณ 100,000 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 11 แห่ง ในพื้นที่ชายแดน 5 จังหวัด คือ กาญจนบุรี ราชบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน และชุมพร และนักศึกษาพม่าประมาณ 1,000 คน ในศูนย์บ้านมอญลอส จังหวัดราชบุรี สำหรับผู้อพยพจากอินโดจีนได้เดินทางกลับมาตุภูมิหรือไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามจนเกือบหมดแล้ว

ในปัจจุบัน แม้ว่าประเทศไทยมิได้เป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (พ.ศ. 2494) เนื่องจากมีข้อขัดข้องหลายประการทางกฎหมายในการให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ลี้ภัยตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาฯ แต่ประเทศไทยก็ได้ให้การปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยบนพื้นฐานของหลักการมนุษยธรรม และสอดคล้องตามหลักการพื้นฐานที่สำคัญของอนุสัญญาฯ มาโดยตลอด ซึ่งการปฏิบัติของไทยได้รับการยอมรับด้วยดีจากประชาคมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม เช่น สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ องค์การอนามัยโลก ฯลฯ ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หนีภัย ในระหว่างที่พักพิงอยู่ในประเทศไทย และเมื่อสถานการณ์ของประเทศมาตุภูมิเหล่านั้นกลับคืนสู่สภาพที่ปลอดภัย ก็ได้ช่วยเหลือผู้หนีภัยเดินทางกลับมาตุภูมิอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี

นอกจากนั้น นับตั้งแต่ปี 2541 รัฐบาลไทยได้ทำการประสานงานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) โดยได้อนุญาตให้ UNHCR มีบทบาทเพิ่มขึ้นในปัญหาผู้หนีภัยชาวพม่า เช่น ร่วมสังเกตการณ์ในการรับ ให้พื้นที่พักพิงและการส่งกลับ ช่วยเหลือทางการเงินไทยในการจัดทำทะเบียน และการย้ายพื้นที่พักพิง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านนโยบายของรัฐบาลไทยต่อผู้หนีภัยในปัจจุบันคือ จะให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบและการประหัตประหารเท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่เดินทางเข้าประเทศไทยด้วยสาเหตุอื่นๆ เช่น ถูกบังคับย้ายถิ่นฐาน บังคับใช้แรงงาน หลบหนีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือความหวาดกลัวต่างๆ รัฐบาลไทยไม่สามารถแบกรับภาระในการจัดหาพื้นที่พักพิงชั่วคราวให้ได้ นอกจากดำเนินการส่งกลับอย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม เมื่อมีผู้หนีภัยจากการสู้รบและภัยประหัตประหารเข้ามาอยู่ในเขตแดนไทย โดยมุ่งให้ผู้หนีภัยมีความปลอดภัยในชีวิตเป็นประการสำคัญ
2. รักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หนีภัย โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้หนีภัยได้อยู่อาศัยในพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่มีความปลอดภัย มีอาหาร มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน มีสุขอนามัยจนกว่าสถานการณ์ในประเทศที่ผู้หนีภัยออกมากลับคืนสู่สภาพปลอดภัยต่อชีวิตของผู้หนีภัย
3. ประสานและร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนในการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัยในระหว่างที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่รัฐบาลจัดให้
4. อำนวยความสะดวกในการส่งกลับผู้หนีภัยคืนสู่ประเทศมาตุภูมิอย่างปลอดภัยและศักดิ์ศรีเมื่อเห็นว่าสถานการณ์ในประเทศมาตุภูมิของผู้หนีภัยเหล่านั้น ได้กลับคืนสู่สภาพปกติและไม่เป็นภัยต่อชีวิตของผู้หนีภัย
5. ให้ผู้หนีภัยเด็กและสตรีได้รับพัฒนาการอย่างเหมาะสมควมวัย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาในระหว่างอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว
6. ป้องกันและขจัดการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หนีภัย โดยเฉพาะผู้หนีภัยเด็กและสตรี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

มาตรการระยะยาว

1. กำหนดนโยบายต่างประเทศในเชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้านร่วมกับประเทศพัฒนาแล้วและองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) ธนาคารโลก โครงการอาหารโลก (World Food Programme) และ UNICEF เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและลดจำนวนผู้หนีภัยที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยให้มีจำนวนในระดับที่ประเทศไทยและองค์การระหว่างประเทศจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนให้ผู้หนีภัยสามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้โดยสมัครใจเพราะสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ดีขึ้นในประเทศที่ตนจากมา
2. กระตุ้นให้ประเทศต้นเหตุและองค์การระหว่างประเทศพิจารณาดำเนินมาตรการป้องกันต่าง ๆ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในการป้องกันการหลั่งไหลของผู้หนีภัยจากประเทศต้นเหตุไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

3. เสนอให้รัฐบาลพิจารณาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพ

ผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ กรมวิเทศสหการ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงาน
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

ระยะเวลาดำเนินการ : ดำเนินการอย่างคืบเนื่องตลอดระยะเวลาของแผน

3.10 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของบุคคลไร้สัญชาติ

สภาพปัญหา

คนไร้สัญชาติ หมายถึงบุคคลธรรมดา ซึ่งไม่ได้รับการยอมรับว่ามีสัญชาติของรัฐใดเลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีกฎหมายของรัฐใดที่ยอมรับให้สัญชาติแก่บุคคลดังกล่าว บุคคลดังกล่าวจึงเป็นคนไร้สัญชาติ ทั้งในทางกฎหมายและข้อเท็จจริงผลของกรณีนี้คือ ไม่มีรัฐใดเลยที่อาจให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนี้ในฐานะคนชาติ ตัวอย่างเช่น (1.) บุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ความสัมพันธ์กับรัฐใดเลย อาทิ ชาวเขาดังเดิมที่ติดแผ่นดินอยู่ในประเทศไทย แต่ไม่มีเอกสารพิสูจน์คนที่รัฐไทยรับรอง (2.) คนต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งถูกรัฐเจ้าของสัญชาติถอนสัญชาติที่มีอยู่ (3.) บุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใด ๆ เลย

ประการที่สอง คนไร้สัญชาติอาจหมายถึงบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของรัฐนั้น ๆ แต่รัฐดังกล่าวปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้นในฐานะ “รัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคล” ดังนั้น โดยการพิจารณาข้อกฎหมาย บุคคลนี้จึงไม่ไร้สัญชาติ แต่โดยข้อเท็จจริง บุคคลดังกล่าวมีสถานะ “เสมือนไร้สัญชาติ” กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวนี้เป็น “คนไร้สัญชาติในทางข้อเท็จจริง” แต่มิใช่ “ในทางกฎหมาย” ผลของกรณีนี้คือ บุคคลย่อมตกอยู่ในสภาพของบุคคลที่ไม่มีรัฐใดเลยที่อาจให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนี้ในฐานะคนชาติ เช่นเดียวกับกรณีแรก ตัวอย่างเช่น (1.) ผู้อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านในระหว่างสงคราม หรือการสู้รบในพื้นที่ดังกล่าว อาทิ กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ กลุ่มเขานอพยพ กลุ่มพม่าพลัดถิ่น กลุ่มอดีตโจรจีนมาลายา ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” (2.) กลุ่มแรงงานต่างชาติดังกล่าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่า

แต่อย่างไรก็ตาม หากรัฐเจ้าของสัญชาติของคนไร้สัญชาติในความหมายที่สองใช้อำนาจที่ตนมีตามกฎหมายของคนเกิดถอนสัญชาติของบุคคลดังกล่าว บุคคลดังกล่าวก็จะตกเป็นคนไร้สัญชาติในความหมายแรก กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวก็จะตกเป็น “คนไร้สัญชาติทั้งในทางกฎหมายและข้อเท็จจริง”

ทั้งนี้ กฎหมายไทยจะต้องยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย กฎหมายไทยในปัจจุบันยอมรับสิทธิของฝ่ายบริหารที่จะมีนโยบายแห่งรัฐเพื่อขจัดการไร้สัญชาติของบุคคลที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย แต่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติก็อาจเกิดขึ้นได้จากกระบวนการที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการใช้ในการรับรองสิทธิตนเอง อาทิ (1.) การผลักดันออกไปจากประเทศไทย (2.) การตกเป็นเหยื่อของธุรกิจนอกระบบที่ผิดกฎหมาย (3.) ความไม่สามารถเข้าสู่สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. ดำเนินการตรวจสอบคนไร้สัญชาติในประเทศไทยเพื่อดำเนินการออกเอกสารพิสูจน์ตัวตนคลให้ทะเบียนรับรองการเกิด เพื่อบุคคลดังกล่าวจะสามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. เร่งรัดการลงรายการสถานะบุคคลตามกฎหมายให้แก่คนไร้สัญชาติที่สำรวจพบในประเทศไทย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. เร่งรัดการออกเอกสารเพื่อการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย อาทิ การจดทะเบียนรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชนในกรณีที่คนไร้สัญชาตินั้นอาจได้สัญชาติไทย หรือในกรณีที่คนไร้สัญชาตินั้น ไม่อาจได้สัญชาติไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องออกไปสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ใบอนุญาตทำงาน ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ สุติบัตร ฯลฯ แก่คนไร้สัญชาตินั้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

มาตรการระยะยาว

1. ส่งเสริม ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้สัญชาติ ซึ่งคือโอกาส

หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสัมพันธ์ กรมการจัดหางาน และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3.11 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนคนจน

สภาพปัญหา

คนจน หมายถึงบุคคลที่มีรายได้น้อยและด้อยโอกาสทั้งในชนบทและที่ลุ่มหลักปักฐานในเขตเมือง ในลักษณะครอบครัวยังไม่ผ่านการชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม สำหรับคนจนเมืองอาจจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยได้ 5 กลุ่ม คือ คนจนเมืองในชุมชนแออัด คนจนเมืองในชุมชนได้สะพาน คนจนเมืองริมคลอง กรรมกรก่อสร้างนอกระบบ และคนไร้ที่อยู่ ส่วนคนจนชนบท กระจายอยู่ทั่วไปในชนบททั่วประเทศ ซึ่งเป็นคนยากไร้ ไม่มีที่พึ่ง มีหนี้สินมาก ขาดที่ทำกินมีอาชีพและรายได้น้อยไม่พอเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว

ปัญหาคนจน เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากการพัฒนาประเทศในระยะ 30 กว่าปีที่ผ่านมา ที่รัฐบาลได้มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักโดยการส่งเสริมพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับสูง แต่ความเจริญดังกล่าวยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ในภูมิภาคเท่านั้น ประกอบกับการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในชนบทไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และภาคเกษตรกรรมถูกละเลยทำให้เกษตรกรประสบปัญหาภาวะการล้มละลาย มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่เกิดจากการประกอบอาชีพและค่านิยมในทางวัตถุ ประชาชนส่วนใหญ่ในภาคการเกษตรมีสภาพยากจน และจำเป็นต้องอพยพ เข้ามาขายแรงงานในเมือง และโดยที่แรงงานเหล่านี้มีการศึกษาน้อยและมีฐานะยากจน จึงมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างโดยได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ปลุกสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวใกล้ๆ กับสถานที่ก่อสร้างหรือสถานที่ทำงาน นาน ๆ เข้ากลายเป็นชุมชนแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมและกลายเป็นคนจนเมืองในที่สุด

คนจนในชนบทส่วนใหญ่ อยู่ในภาคเกษตรกรรม ที่ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำได้ สภาพที่อยู่อาศัยไม่คงทนถาวร ขาดสารอาหาร สุขภาพทรุดโทรม หาเช้ากินค่ำ ขาดที่ดินทำกิน ต้องเช่าที่ดินทำกินในราคาที่สูง หรือขายแรงงานในภาคเกษตร เช่น รับจ้างไถนา บ่ปลูกข้าว เก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร คนจนที่อยู่ในวัยแรงงานจะย้ายถิ่นมาหางานทำในเมืองหลวง คนจนในชนบทจึงเป็นคนสูงอายุ และเด็ก

คนจนในเขตเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในกิจการที่ไม่เป็นทางการ เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย หาบเร่แผงลอย รับเหมางานมาทำ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ขับรถแท็กซี่ ลูกจ้างโรงงาน คนงานก่อสร้าง และคนงานแบกหาม ตลอดจนไม่มีอาชีพทำให้มีรายได้น้อยและไม่แน่นอน สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงถาวร ทรุดโทรมและแออัดไม่ถูกสุขลักษณะ มักก่อสร้างใกล้แหล่งงานโดยการเช่าที่ดิน เช่าบ้าน หรือบุกรุกที่ดินของเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้คนจนเมืองบางส่วนไม่มีที่อยู่อาศัย สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้คนจนเมืองขาดโอกาสในการรับบริการพื้นฐานทางสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข สาธารณูปโภคและอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีคนจนที่อยู่ชายขอบที่การพัฒนาไปไม่ถึงด้วย

คนจนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพและไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาลที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหลายประการ กล่าวคือ

1. ปัญหาการประกอบอาชีพ

1.1 ขาดแหล่งประกอบอาชีพ เช่น ขาดที่ทำกิน หรือแหล่งประกอบอาชีพที่เหมาะสม ทำให้ต้องบุกรุกป่าเพื่อหาที่ทำกิน

1.2 มีหนี้สินมาก และไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ ถูกยึดทรัพย์สิน มีรายได้จากการประกอบอาชีพน้อย ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว

1.3 อาชีพไม่มั่นคง หรือไม่มีอาชีพที่แน่นอน เนื่องจากขาดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม

2. ปัญหาที่อยู่อาศัย

สถานที่อยู่อาศัยของคนจนในเขตเมืองเมืองไม่มีความมั่นคงถาวร มีราคาถูกอย่างง่ายราคาถูก โดยการเช่าที่ดินหรือบุกรุกที่ดินของเอกชน ที่สาธารณประโยชน์ ริมคลอง หรือใต้สะพาน จึงต้องประสบกับปัญหาการไล่รื้อ เนื่องจากความต้องการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรับความเจริญเติบโตของเมือง จึงทำให้คนจนเมืองได้รับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพดังนี้

2.1 การรื้อไล่ที่อยู่อาศัยของคนจนเมืองขาดการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ และหน่วยงานของรัฐต่างๆ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินงานในกิจการ หรือ กิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพอื่นๆ หรือส่วนได้เสียของคนจนเมือง

2.2 การดำเนินโครงการรื้อนำชุมชนไปอยู่แห่งใหม่ ของหน่วยงานรัฐขาดการเตรียมพร้อมในด้านสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และแหล่งงาน ทำให้ชุมชนที่รื้อย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.3 การดำเนินโครงการชุมชนใหม่ที่เกิดจากการดำเนินการของทางองค์กรชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนใหม่ในลักษณะที่ครบวงจร ไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร

2.4 ไม่มีทะเบียนบ้าน ทำให้สิทธิต่างๆ ถูกละเมิด ไม่มีบัตรประชาชน เด็กไม่ได้รับการพัฒนา

3. ปัญหาการบริการพื้นฐานของรัฐ

3.1 ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการทางสังคมของรัฐ เช่น การศึกษา การบริการด้านสาธารณสุข การคุ้มครองแรงงาน/สวัสดิการ และวิถีทางการเมือง

3.2 ไม่ได้รับบริการพื้นฐานทางสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง เช่น ประปา ไฟฟ้า หรือได้รับบริการในอัตราที่แพงกว่าปกติ

3.3 คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของคนจนไม่เหมาะสม ทำให้เป็นแหล่งสะสมปัญหาสังคมและปัญหาสุขภาพอนามัย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงาน ปัญหาสุขภาพจิต และโรคเอดส์ เป็นต้น

4. ปัญหาการรับรองฐานะและการมีอยู่ของชุมชน

4.1 ชุมชนของคนจนในเขตเมือง เช่น ชุมชนแออัด ชุมชนใต้สะพาน ชุมชนริมคลอง ส่วนใหญ่เป็นการบุกรุกเข้าไปสร้างชุมชน จึงไม่ได้รับการรับรองฐานะการมีอยู่ของชุมชน ทำให้ขาดโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานจากรัฐ

4.2 ชุมชนแออัดเมืองไม่มีทะเบียนบ้าน คนจนเมืองที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน สูติบัตร ขาดโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานจากรัฐ

5. ปัญหาด้านการใช้กฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนจนไม่ได้เป็นปัญหาโดยตัวของมันเอง แต่กฎหมายที่มีอยู่ถูกผู้ใช้กฎหมายอาศัยในการตีความ และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา กฎหมายหลายฉบับเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาคอนเมืองในหลายด้าน เช่น ปัญหาการไล่ที่และการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยในเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงปัญหาเรื่อง ที่ดินทำกิน สูติบัตร ทะเบียนบ้าน การประกอบอาชีพ และการรับบริการพื้นฐานจากรัฐ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. รัฐจะต้องรับรองฐานะการเป็นบุคคลและชุมชนของคนจนเพื่อเปิดโอกาสให้สามารถเข้ารับบริการพื้นฐานของรัฐได้ โดยมีการสำรวจข้อมูลคนจนที่แท้จริงทั้งใน กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. รัฐจะต้องคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสังคม ในการบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมถึงคนจนเมืองที่เป็นแรงงานนอกระบบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาลตามแผน

3. รัฐจะต้องให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของคนจน ชุมชน และกฎหมายแรงงาน รวมทั้งกฎหมายอื่นๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์) องค์การเอกชน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. รัฐจะต้องให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพของคนจนอย่างทั่วถึง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีภารกิจด้านการให้บริการพื้นฐาน เช่น การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง การประปาภูมิภาค ฯลฯ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. รัฐจะต้องส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ความเป็นอยู่และสภาวะแวดล้อมภายในชุมชนของคนจน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมและสามารถช่วยเหลือตนเองได้

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กรุงเทพมหานคร เทศบาล กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

มาตรการระยะยาว

1. รัฐจะต้องแก้ไขปัญหาคนจนในเขตเมืองให้เบ็ดเสร็จครบวงจรโดยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก และให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการพัฒนาคนจนในเมืองในพื้นที่อยู่อาศัยเดิม หรือการเคลื่อนย้ายคนจนเมืองไปอยู่ในที่แห่งใหม่ที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการและแหล่งงานรองรับ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 10 ปี ของระยะเวลาดำเนินการ

2. รัฐจะต้องกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างความสมดุลระหว่างภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมหรือระหว่างเมือง และชนบท รวมทั้งการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทไปสู่เมืองและการเพิ่มจำนวนของคนจนในเขตเมือง ทั้งนี้ให้เพิ่มตัวแทนจากองค์กรภาคประชาชน และองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนทุกระดับ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 10 ปี ของระยะเวลาดำเนินการ

3.12 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงาน

สิทธิของผู้ใช้แรงงาน หมายถึงสิทธิที่จะได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมและเพียงพอในการดำรงชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัว สิทธิที่จะทำงานในสถานะที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย สิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงานและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิของสหภาพแรงงานที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเสรี ปราศจากการแทรกแซง สิทธิการหยุดงาน สิทธิในการประกันสังคม สิทธิในการพัฒนาตนเอง สิทธิการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงาน

1. สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมและเพียงพอในการดำรงชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัว

สภาพปัญหา

1. การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับลูกจ้างเพียงคนเดียวที่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงตัวเองอยู่ได้ ทำให้ผู้ใช้แรงงานมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีพและการเลี้ยงดูครอบครัว จึงมีความจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาเพื่อหารายได้เพิ่มในแต่ละวัน ทำให้ต้องทำงานเป็นเวลานานกว่าวันละแปดชั่วโมง ข่มขู่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของผู้ใช้แรงงาน

2. นายจ้างที่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในการจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำก็ยังมีไม่ถึงร้อยละหกสิบของนายจ้างทั้งหมด ดังนั้นลูกจ้างส่วนใหญ่จึงได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับลูกจ้างคนเดียวที่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงตัวเองอยู่ได้ นอกจากนี้นายจ้างมักจะปรับค่าจ้างประจำปีตามการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ หากปีใดไม่มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำก็ไม่ปรับค่าจ้างประจำปีให้แก่ลูกจ้างด้วย จึงทำให้ลูกจ้างที่ทำงานเป็นเวลานานหลายปีไม่ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม

3. หน่วยงานของรัฐไม่สามารถควบคุมตรวจสอบให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอย่างเป็นธรรม และเพียงพอในการดำรงชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัวอีกสองคนได้โดยไม่เดือดร้อน และไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ และอายุ

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ฝ่ายผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสถานประกอบการต่างๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานของนายจ้างเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงาน

3. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐมีมาตรการควบคุมตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำให้ทั่วถึงและเป็นธรรม

4. จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานของนายจ้างเผยแพร่ต่อองค์กรผู้ใช้แรงงานและสาธารณชน

5. เผยแพร่และให้การศึกษาแก่องค์กรผู้ใช้แรงงานและผู้ใช้แรงงานให้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับสิทธิของผู้ใช้แรงงาน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการกำลัง กะทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์กรผู้ใช้แรงงาน
 ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปี ของระยะเวลาตามแผน

2. สิทธิที่จะทำงานในสภาวะที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย

สภาพปัญหา

ผู้ใช้แรงงานต้องเสียชีวิตและการทุพพลภาพจากการทำงานมีอัตราสูง เนื่องจากการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพราะหน่วยงานของรัฐมักจะรวมอำนาจการจัดการไว้แค่เพียงฝ่ายเดียว ขณะที่บุคคลากรไม่เพียงพอ และงบประมาณมีจำนวนจำกัด การขาดนโยบาย สาธารณสุขที่เกี่ยวกับการป้องกันสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ ทำให้ขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์โดยเฉพาะสาขาอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ องค์กรผู้ใช้แรงงานและผู้ใช้แรงงานยังมีความตระหนักไม่เพียงพอเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของผู้ใช้แรงงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เร่งออกกฎหมายว่าด้วยสถาบันคุ้มครองสุขภาพ, ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เป็นองค์กรอิสระประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายรัฐบาล ผู้แทนกลุ่มผู้ป่วยและผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกันส่งเสริมสุขภาพการให้เงินทดแทนการตรวจสอบสภาพการทำงาน การศึกษาวิจัยและการบังคับใช้กฎหมายโดยให้อोनสำนักงานกองทุนเงินทดแทนและสถาบันความปลอดภัยในการทำงานมาสังกัดสถาบันนี้

2. กระตุ้นให้กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายเกี่ยวกับงานอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม การผลิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ โรคจากสารพิษและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการจ้คอบรมบุคคลากรให้มีความรู้ความสามารถรักษาโรคจากการทำงานได้ตั้งแต่เบื้องต้น

3. รัฐต้องมีมาตรการในการตรวจสอบสภาพความปลอดภัยของโรงงาน ทั้งภายในโรงงานและความปลอดภัยของชุมชนอย่างเคร่งครัด

4. เผยแพร่และให้การศึกษาแก่องค์กรผู้ใช้แรงงานและนายจ้างเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการให้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวง
อุตสาหกรรม สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและองค์กรผู้ใช้แรงงาน
ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปี ของระยะเวลาตามแผน

3. สิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงาน และเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

สภาพปัญหา

1. แม้กฎหมายแรงงานสัมพันธ์จะได้รับรองการก่อตั้งสหภาพแรงงานและการเจรจา
ต่อรองร่วม แต่การคุ้มครองผู้เริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงาน และการคุ้มครองการรวมสหภาพแรงงานยังไม่เป็น
การเพียงพอ ลูกจ้างที่เป็นผู้เริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานและกรรมการสหภาพแรงงาน มักจะถูกเลิกจ้างอยู่เสมอ
2. การจัดตั้งสหภาพแรงงานต้องเป็นลูกจ้างคนเดียวกันหรือลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการ
ประเภทเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าจะมีนายจ้างกี่คน ซึ่งเป็นการจำกัดการก่อตั้งสหภาพแรงงานได้เพียงสอง
ประเภทเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วสิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงานและการเข้าร่วมสหภาพแรงงานจะต้องไม่จำกัด
นายจ้างหรือกิจการประเภทเดียวกัน
3. การแยกแรงงานรัฐวิสาหกิจออกจากกฎหมายแรงงานสัมพันธ์เป็นการขัดขวางการ
ก่อตั้งสหภาพแรงงานและเข้าร่วมสหภาพแรงงานของผู้ใช้แรงงานทั้งจากรัฐวิสาหกิจและเอกชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับสิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงาน
และการเข้าร่วม
2. รัฐบาลควรให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87 ว่าด้วย
เสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวและอนุสัญญาฯ ฉบับที่ 98 ว่าด้วยการเจรจา
ต่อรอง โดยไม่มีการตั้งข้อสงวน
3. รัฐบาลควรให้ความรู้และความเข้าใจสิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงานแก่นายจ้าง ลูกจ้าง
และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศและองค์กร
ผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

4. สิทธิของสหภาพแรงงานที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเสรีปราศจากการแทรกแซง

สภาพปัญหา

คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ได้ออกประกาศ รชช. ฉบับที่ 54 เพื่อแทรกแซงสิทธิการปฏิบัติหน้าที่ของสหภาพแรงงานโดยการให้ที่ปรึกษาสหภาพแรงงานต้องเป็นบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมแรงงานตามเงื่อนไขและคุณสมบัติที่กรมแรงงานกำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดว่า กรรมการสหภาพแรงงานที่ถูกปลดจะต้องรอให้พ้นตำแหน่งเกิน 1 ปี จึงจะมีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ อันถือเป็นการรอนสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ของสหภาพแรงงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ยกเลิกประกาศคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ฉบับที่ 54

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และองค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

5. สิทธิการนัดหยุดงาน

สภาพปัญหา

1. คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ได้ออกประกาศ รชช. ฉบับที่ 54 ถีรอนสิทธิการนัดหยุดงานของผู้ใช้แรงงาน โดยได้กำหนดว่าการนัดหยุดงานต้องจัดประชุมใหญ่สมาชิกโดยมีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสหภาพแรงงานลงมติเห็นชอบด้วย

2. สิทธิการนัดหยุดงานเป็นเพียงสิทธิการหยุดงานเพื่อการปรับปรุงสภาพการจ้างเท่านั้น ไม่ใช่เหตุผลทางการเมืองซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ยกเลิกกฎหมายที่ตรอนสิทธิการนัดหยุดงาน

2. ควรรับรองสิทธิการนัดหยุดงานเพื่อป้องกันระบบประชาธิปไตยหรือรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และองค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

6. สิทธิการประกันสังคม

สภาพปัญหา

สิทธิการประกันสังคมของผู้ใช้แรงงานได้มีการดำเนินการ 6 ประเภท คือ กรณีประสบอันตราย อุทกภัย เสียชีวิต คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร และชราภาพ แต่การประกันการว่างงานยังไม่เริ่มดำเนินการขณะที่ผู้ใช้แรงงานกำลังประสบกับการถูกปลดออกจากงานเนื่องจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ใช้แรงงานต้องสูญเสียรายได้ทันที ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

รัฐบาลต้องดำเนินการให้มีการประกันสังคมโดยให้มีผลบังคับกับผู้ใช้แรงงานทุกคนและทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องประกาศใช้กองทุนการว่างงานทันที และให้ผู้ประกันได้รับเงินทดแทนเพียงพอในการดำรงชีพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และองค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

7. สิทธิการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงาน

สภาพปัญหา

1. การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงานมักจะไม่มีส่วนร่วมหรือปรึกษาหารืออย่างแท้จริง หรือถ้ามีส่วนร่วมก็เป็นไปอย่างคับขันจำกัด และไม่ได้เป็นตัวแทนของผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่อย่างแท้จริง เนื่องจากการตัดสินใจมักรวบอำนาจอยู่กับหน่วยงานของรัฐเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นนโยบาย กฎหมาย หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานจึงไม่สอดคล้อง หรือเอื้อประโยชน์ต่อสิทธิของผู้ใช้แรงงาน

2. ในสถานประกอบการผู้ใช้แรงงานไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น เพราะนายจ้างมักอ้างความเป็นเจ้าของผูกขาดอำนาจการตัดสินใจไว้เพียงผู้เดียว ปกปิดข้อมูลที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อภาระค่าจ้างหรือที่ผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน ทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่าง ผู้ใช้แรงงานและนายจ้างอยู่เสมอ ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้แทนของผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแม่บทและกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องอย่างค้ำคอเนื่อง

2. ส่งเสริมและสนับสนุนนักวิชาการด้านแรงงานและองค์กรเอกชนด้านแรงงานให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงาน

3. ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการไตรภาคีเกี่ยวกับการบริหารแรงงานทุกชุดให้มีจำนวนเท่ากันทุกชุด ทั้งจากฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ซึ่งมาจากตัวแทนของฝ่ายผู้จ้างจ้างแท้จริง เพื่อความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

4. ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคีตรวจสอบการเลิกจ้างลูกจ้างในกรณีอ้างเหตุผลทางธุรกิจ เพื่อป้องกันการฉวยโอกาสเลิกจ้างผู้ใช้แรงงานจำนวนมากอันไม่ยุติธรรม โดยต้องอ้างเหตุผลและข้อมูลล่วงหน้าให้ตรวจสอบก่อนตัดสินใจเลิกจ้าง เพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับได้ และร่วมกันแสวงหามาตรการชลอหรือลดปัญหาการเลิกจ้างอันเหมาะสมต่อไป

5. สนับสนุนให้ผู้แทนองค์กรผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจแรงงาน ตรวจสอบความปลอดภัยในการทำงาน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้างและผู้ใช้แรงงานร่วมปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาภายในสถานประกอบการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์กรนายจ้างและองค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

8. สิทธิการพัฒนาคณะ

สภาพปัญหา

รัฐและนายจ้างมักไม่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใช้แรงงานให้มีโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้ใช้แรงงานขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งด้านฝีมือแรงงาน และการยกระดับความรู้ความสามารถในด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. นายจ้างต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาศักยภาพของตนเอง

หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินแผน

9. การเคลื่อนย้ายแรงงาน

แรงงานนอกระบบ หมายถึงบุคคลที่รับงานจากนายจ้างซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านคนกลาง ไปที่บ้านของบุคคลนั้นหรือในสถานที่อื่นที่บุคคลนั้นเลือกเองที่ไม่ใช่

สถานที่ทำงานของนายจ้าง และได้รับค่าตอบแทนจากการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการตามที่นายจ้างกำหนด โดยไม่คำนึงว่าผู้ใดเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ วัสดุหรือสิ่งของอื่น ๆ ที่ใช้ในการทำงาน

สภาพปัญหา

1. แรงงานนอกระบบมิใช่ลูกจ้างปกติที่ทำงานในฐานะการว่าจ้างแรงงานแต่ทำงานในฐานะการจ้างผลิตสินค้าทำให้ผู้ว่าจ้างและผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่มีความสัมพันธ์ในฐานะลูกจ้างและนายจ้าง จึงยังไม่มีกฎหมาย หรือระเบียบใดๆ รองรับสิทธิของผู้รับงาน ไปทำที่บ้าน

2. แรงงานนอกระบบ มีสภาพการทำงานที่ไม่แน่นอนไม่มีความมั่นคง ซึ่งเกิดจากสภาพการจ้างที่ไม่มีการตกลงกันอย่างแน่นอนและระยะยาว

3. แรงงานนอกระบบมีสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพและความไม่ปลอดภัยจากการทำงานเนื่องจากสถานที่ทำงาน รวมทั้งผู้รับทำงานมักขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงาน

4. แรงงานนอกระบบได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนค่าและมีรายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากทักษะและฝีมือของผู้ทำงานไม่มีความชำนาญเพียงพอ แรงงานมีจำนวนมากแต่ไม่มีการรวมกลุ่มจึงขาดอำนาจต่อรอง ผู้ทำงานขาดความรู้และความสามารถในการจัดการ และลักษณะแรงงานและการทำงานที่มีความยืดหยุ่นสูง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐบาลต้องให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 177 ว่าด้วยงานที่รับไปทำที่บ้าน

2. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายแรงงานสัมพันธ์และกฎหมายประกันสังคม ให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้รับงานไปทำที่บ้านทั้งในด้านการก่อตั้งองค์กร สภาพการทำงาน ค่าตอบแทนสวัสดิการ สุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน และการประกันสังคม

3. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของแรงงานนอกระบบ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการรวมกลุ่มและการจัดการแก่ผู้รับงานไปทำที่บ้านและผู้เกี่ยวข้อง

4. ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือและวิชาชีพแก่แรงงานนอกระบบ

5. สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมคุ้มครองและแก้ปัญหาแรงงานนอกระบบ

6. ให้มีหน่วยงานตรวจสอบดูแลการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยต้องให้ผู้แทนแรงงานนอกระบบและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐด้วย

7. เผยแพร่ความรู้ให้มีความตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิของแรงงานนอกระบบ

หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ อ. องค์กร
สาธารณประโยชน์ และองค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

10. ผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ

สภาพปัญหา

ผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศมักจะถูกหลอกลวงจากบริษัทจัดหางานที่ไม่ถูก
กฎหมายและไม่ได้รับความเป็นธรรมในการจ้างงานอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐต้องควบคุมตรวจสอบบริษัทจัดหางานไปต่างประเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
2. รัฐต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศอย่างละเอียดถี่ถ้วนและ
อย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรผู้ใช้แรงงาน องค์กรเอกชน และนักวิชาการด้านแรงงาน
ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานไปทำงานต่างประเทศ

หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการ
ต่างประเทศ องค์กรผู้ใช้แรงงาน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3.13 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของเกษตรกร

สภาพปัญหา

การพัฒนาประเทศในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้รวมอำนาจการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยอาศัยเกษตรกรและทรัพยากรธรรมชาติ ในบทบาทเป็นฐานในการขยายการเติบโตและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาที่เสียสมดุลย์เช่นนี้ได้ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิเกษตรกรที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สิทธิในการพัฒนา เกษตรกรไม่สามารถกำหนดและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพราะรัฐส่วนกลางเป็นผู้รวมศูนย์อำนาจไว้ และได้ดำเนินนโยบาย ส่งเสริมปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อการส่งออก โดยภาครัฐและบริษัทเอกชนได้เข้ามาครอบงำเกษตรกร ในการเลือกหรือการพัฒนาระบบเกษตรกรรม โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ เช่นการแจกเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช และระบบตลาด ทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียสิทธิที่จะเลือกระบบเกษตรกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของเกษตรกร

2. สิทธิในทรัพยากรที่ดิน นโยบายการสนับสนุนระบบเกษตรเพื่อการส่งออกทำให้มีการขยายพื้นที่การผลิต ขณะเดียวกันทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืชต่างๆ หรือราคาผลผลิตต้องขึ้นอยู่กับตลาดโลกมาโดยตลอด ทำให้เกษตรกรมีหนี้สิน และจำต้องขายที่ดินทำกิน นอกจากนี้กลุ่มคนที่มีเงินทุนมากก็สามารถเข้าไปถือครองที่ดินได้อย่างไม่จำกัด ทำให้ทรัพยากรที่ดินกระจุกตัวอยู่ในการถือครองของกลุ่มทุนขนาดใหญ่และขนาดกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่กลับถือครองที่ดินจำนวนน้อยไร้ครอบครัว ต้องเช่าที่ดินทำกิน หรือเป็นเกษตรกรรับจ้างในภาคการเกษตร

3. สิทธิในทรัพยากรทางสังคม การที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม ทำให้รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนของภาคธุรกิจเอกชนด้วยการให้อิทธิพลและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในทางภาษีและสิ่งจูงใจต่างๆ ทั้งแก่แหล่งและทางอ้อม เช่น งบประมาณ สินเชื่อ หรือความรู้ เป็นต้น ทรัพยากรทางสังคมส่วนใหญ่จึงตกอยู่กับภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมได้

4. สิทธิการรวมตัวของเกษตรกร เกษตรกรมักขาดการรวมตัวกันและการรวมตัวของเกษตรกรมักจะไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและสถาบันอื่นในสังคม ทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองค่อนข้างต่ำ

การที่เกษตรกรต้องสูญเสียสิทธิในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองในด้านเศรษฐกิจ สังคม และต้องสูญเสียสิทธิในการควบคุมทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางสังคม เช่นที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ความรู้ สินเชื่อ หรืองบประมาณ ทำให้เกษตรกรจึงต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับความยากจนและความล้มเหลวของครอบครัวและชุมชน

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรทั้งทรัพยากรธรรมชาติและ ทรัพยากรทางสังคม มีสิทธิกำหนดการพัฒนาตนเอง และการสร้างศักยภาพโดยการรวมตัวเป็น องค์กรเพื่อลงมือร่วมกันในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่สว ญาค่าความเป็นคนโดยสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรที่ดินโดยการ

1.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในที่ดิน เพื่อกระจายสิทธิให้แก่เกษตรกร อาทิ

- (1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478
- (2) ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497
- (3) พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
- (4) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517
- (5) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
- (6) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
- (7) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (8) พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524
- (9) พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526
- (10) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2536

1.2 เร่งดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน ทั้งนี้ต้องให้องค์กร เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างจริงจัง

1.3 เร่งดำเนินการออกเอกสารสิทธิที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินทำกิน ทั่วประเทศโดยเร็วรวมทั้งต้องมีการจําแนกที่ดินทำกิน และที่ดินในเขตป่าออกจากกันอย่างชัดเจน ตลอดจน การจําแนกที่ดินในเขตความมั่นคงที่ใช้ในราชการทหารกับที่ดินทำกินของประชาชน ทั้งนี้ต้องให้ เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

1.4 กระจายการถือครองที่ดินโดยใ้มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดขนาดที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม และที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย รวมทั้งการใช้ ระบบการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือครองที่ดิน การแก้ปัญหาการถือครองที่ดินเพื่อถึงกำไร และ ใช้ในการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

1.5 เร่งดำเนินการให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินให้แก่ เกษตรกรมีแผนนโยบายและมาตรการในการใช้ประโยชน์จาก

1.6 จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสิทธิในที่ดินโดยต้องมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถาบันการศึกษา รวมทั้งการอาศัยหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหรือจารีตประเพณีของชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง
สำนักนายกรัฐมนตรี

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. ให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรทางสังคม เช่น สินเชื่อ และงบประมาณ เป็นต้น

2.1 เร่งเผยแพร่และดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรให้แก่เกษตรกรให้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม

2.2 เสริมสร้างและสนับสนุนเครือข่ายกองทุน โดยให้มีหน่วยงานกลางคอยดูแลโดยให้องค์กรเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม

2.3 กระจายสินเชื่อให้แก่เกษตรกรโดยการปรับบทบาทธนาคารออมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบทเพื่อให้สินเชื่อแก่เกษตรกร รวมทั้งการแก้ไขปัญหาหนี้สินทั้งในและนอกระบบ

2.4 สนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโดยผ่านองค์กรเกษตรกร

2.5 รัฐต้องให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต การตลาด และข้อมูลข่าวสารอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. สร้างกลไกตรวจสอบ และแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเกษตรกร

3.1 สนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรใช้สิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอกฎหมายสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในประชาธิปไตยเพื่อปกป้องสิทธิของเกษตรกร

3.2 สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งองค์กรเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์การละเมิดสิทธิเกษตรกรและติดตามต่อการละเมิดสิทธิเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรใช้สิทธิตามกลไกในรัฐธรรมนูญ อันประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

4. ให้เกษตรกรมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

4.1 สนับสนุนให้เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรสามารถเลือกพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือก เช่นระบบเกษตรกรรมพื้นบ้านดั้งเดิม ระบบเกษตรกรรมผสมผสาน ระบบเกษตรกรรมอินทรีย์ ระบบวนเกษตร เป็นต้น โดยการให้การสนับสนุนด้วยมาตรการทางบริหารงบประมาณ และการฝึกอบรมด้านเทคนิควิทยาและการบริหาร ทั้งนี้จะต้องให้เกษตรกรมีการดำเนินการด้วยตนเอง

4.2 ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย การพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือกโดยอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 ดำเนินการให้องค์กรเกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแผนและโครงการพัฒนาของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยรัฐจะต้องให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และเหตุผล ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรก่อนตัดสินใจอนุมัติแผนงานและโครงการ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย หน่วยงานเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

5. การเสริมสร้างการรวมตัวเป็นองค์กรเกษตรกร

5.1 เร่งออกกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกร ซึ่งเป็นตัวแทนเกษตรกรที่แท้จริง

5.2 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการรวมตัว

ของเกษตรกร

5.3 กระตุ้น และสนับสนุนการก่อตั้งและการพัฒนาองค์กรเกษตรกร

5.4 สนับสนุนการเงิน วิชาการ การบริหาร อื่นๆ แก่องค์กรเกษตรกร

5.5 เสริมสร้างเครือข่าย และการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ระหว่าง

องค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งขึ้นในการพิทักษ์สิทธิของเกษตรกร

5.6 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษา สื่อ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรทางสังคมอื่นเข้ามามีบทบาทในการเอื้อประโยชน์ ให้องค์กรเกษตรกรในด้านข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้

5.7 ส่งเสริมการช่วยเหลือให้องค์กรเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งการร่วมงานกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน

5.8 ดำเนินการให้องค์กรเกษตรกร เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของเกษตรกร ดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่การรวมตัวเป็นองค์กรเกษตรกร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ: ตลอดระยะเวลาของแผน

6. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเกษตรกร

6.1 รณรงค์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของเกษตรกร เพื่อให้ประชาชน และเกษตรกรตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ และยอมรับสิทธิของตนเอง

6.2 ดำเนินการให้มีหลักสูตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของเกษตรกรในสถาบัน การศึกษาของรัฐ

6.3 ดำเนินการให้องค์กรเกษตรกรใช้ทรัพยากร สื่อสารมวลชนสาธารณะ (วิทยุ และโทรทัศน์) เพื่อเผยแพร่ความรู้ และการสื่อสารกับสาธารณชน

6.4 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของเกษตรกรเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของเกษตรกร

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง มหาดไทย หน่วยงานเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.14 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้บริโภค

สภาพปัญหา

ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดดและการมีระบบตลาดที่ขาดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมทำให้ผู้บริโภคตกเป็นเหยื่ออย่างไม่มีทางเลือก ประกอบกับการมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริโภคอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจอย่างพอเพียงและอย่างทันเหตุการณ์ ดังนั้นพื้นฐานของระบบผู้บริโภคที่ต้องพึ่งพิงความรับผิดชอบจากผู้ผลิตและผู้บริโภคยังคงต้องได้รับการพัฒนา เพื่อนำไปสู่สังคมที่ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองและมีค่านิยมที่เหมาะสมคือการบริโภคโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมด้วยมิใช่การบริโภคเพื่อสนองความต้องการของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว

สิทธิของผู้บริโภคตามกฎหมายปัจจุบัน ได้กำหนดให้ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมจากการทำสัญญาสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภค ไว้ใน มาตรา 57 ว่าด้วยสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยในวรรคหนึ่งได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ในท่ามกลางกระแสของการทำธุรกิจที่นิยมใช้การส่งเสริมการขายและการโฆษณาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่กล่าวไว้ข้างต้น ยังคงอ่อนด้อยอยู่และยังคงมีปัญหาจากปัจจัยอื่นปรากฏอยู่ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริโภคมีค่านิยมในการบริโภคไม่เหมาะสม
2. ผู้บริโภคขาดข้อมูลและเข้าถึงไม่ถึงข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ
3. ผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคขาดโอกาสการมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐก่อนขึ้นคอนการตัดสินใจของรัฐ เช่น ไม่มีผู้แทนของผู้บริโภคอยู่ในคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการอาหาร คณะกรรมการยา คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้า ฯลฯ
4. ข้อจำกัดของกฎหมายในบางประเด็นเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเช่น ประเด็นการะในการพิสูจน์ความผิดตกเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคในการพิสูจน์ความเสียหาย ประเด็นกฎหมายลักษณะคุ้มครองผู้บริโภค ประเด็นความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบริการ และความเสียหายหรือความเสียหายเป็นธรรมในการฉ้อโกงและค่าบริการสาธารณะ

5. ข้อจำกัดในการคุ้มครองผู้บริโภคขาดประสิทธิภาพทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนคือ ในภาครัฐยังคงมีข้อจำกัดด้านความเป็นกลางระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต การปกปิดข้อมูล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้ดูแลปัญหาจากประสิทธิภาพในภาคเอกชนนั้น ตัวแทนผู้บริโภคมี

จำนวนจำกัดและขาดสมรรถนะ โดยในขณะเดียวกันขั้นตอนการเรียกร้องความเป็นธรรมซึ่งใช้หลักให้เป็นภาระของผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้เสียหายเป็นผู้พิสูจน์เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้บริโภค

6. ผู้บริโภคขาดความรู้และความตระหนักในสิทธิของผู้บริโภคตลอดจนกลไกการใช้สิทธิ

7. สื่อมีการโฆษณาที่เป็นประโยชน์ทางธุรกิจโดยมุ่งชักจูงให้เกิดการบริโภค ขณะที่กลไกการควบคุมของรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

8. ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย หลีกเลี่ยงกฎหมายในการประกอบการ การจำหน่ายและการให้บริการทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค

9. สินค้าที่ผลิตโดยชุมชนท้องถิ่นมักไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

10. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่มีอำนาจเพียงพอและมีกำลังคนน้อย

11. การรวมตัวของผู้บริโภคมีน้อยและยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. เร่งรัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 57 ซึ่งจะเป็นองค์กรอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. เร่งรัดการออกกฎหมายพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ (อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภา) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด หรือการแข่งขันในการประกอบธุรกิจอย่างไม่เป็นธรรม และใน พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจที่จะเรียกสัมภาษณ์แทนผู้บริโภคหรือสมาชิกของสมาคมได้แล้วแต่กรณี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงพาณิชย์ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปี ของระยะเวลาตามแผน

3. เร่งรัดให้มีการนำหลักเรื่องภาระในการพิสูจน์ความผิดในเรื่องความเสียหายจากหน้าที่ของโจทก์ (ผู้เสียหาย/ ผู้บริโภค) ให้เปลี่ยนมาเป็นหน้าที่ของจำเลย (ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย/ผู้ประกอบการ) หรือหลักความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดมาใช้ในการพิสูจน์การกระทำผิดเรื่องการค้าคุ้มครองผู้บริโภค

4. รัฐต้องเผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงผลการตรวจสอบสินค้า หรือบริการที่ไม่ได้มาตรฐานให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวาง

5. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนผู้บริโภคให้มีการรวมตัวกันให้เข้มแข็งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

6. ปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

7. รมรณค้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร้องทุกข์ เป็นพยาน และเป็นโจทก์ฟ้องร้องกรณีการละเมิดสิทธิผู้บริโภค รวมทั้งการช่วยเหลือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและการคุ้มครองผู้บริโภค

8. ให้มีการจัดตั้งศาลคุ้มครองผู้บริโภค

9. ให้มีการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถฟ้องร้องเป็นกลุ่มบุคคลได้

10. ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันวิชาการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์สินค้า เพื่อสอดคล้องและตรวจสอบคุณภาพสินค้า และต้องเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะอย่างกว้างขวาง

11. ดำเนินการให้มีการจัดเก็บภาษีจากผู้ผลิตสินค้าที่ทำให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพของผู้บริโภค เช่น สุราและบุหรี่ เพื่อเป็นกองทุนชดเชยแก่ผู้ได้รับอันตรายจากการบริโภคสินค้านั้น

12. รัฐต้องมีความตระหนักควบคุมและตรวจสอบการโฆษณาเกินจริงอย่างจริงจัง

13. รัฐต้องเร่งรัดการตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สภาองค์กรผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

มาตรการระยะยาว

1. จัดให้ความรู้แก่ประชาชนด้านบริโภคศึกษา เพื่อเป็นการสร้างค่านิยมในการบริโภคที่เหมาะสม ให้เข้าใจถึงสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อให้มีระบบการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีผู้ผลิตมีความรับผิดชอบต่อสังคม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สภาองค์กรผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

2. การแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้บริโภค ในประเด็นต่อไปนี้

- ปรับปรุงมาตรการในการลงโทษผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคตามกฎหมายให้เป็นไปโดยเคร่งครัด จริงจังและต่อเนื่องเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

- ปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการตามกฎหมาย กฎกระทรวงด้านคุ้มครองผู้บริโภคให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและได้รับความคุ้มครองอย่างจริงจังและเป็นธรรม

- ให้เร่งรัดการออกกฎหมายให้มีการแสดงข้อมูลการคัดต่อพันธุกรรม (GMO)

บนหีบห่อสินค้าหรือตัวสินค้า

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริโภค ตัวแทนผู้บริโภค และองค์กรผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานขององค์กรและเครือข่ายผู้บริโภคทุกระดับ

5. ให้มีมาตรการควบคุมการนำเข้าและการใช้วัตถุมีพิษที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคแห่งประเทศไทย
กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา องค์กรผู้บริโภค องค์กรพัฒนาเอกชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.15 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน

ประเทศไทยได้เริ่มมีความตื่นตัวเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว และมีการออกกฎหมายให้เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานและให้โอกาสศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในหลากหลายของการ ทั้งที่ระดับชุมชน ระดับชาติและระดับภูมิภาค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้รับรองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ในหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและของชุมชนที่สำคัญยิ่งก็คือ รัฐธรรมนูญได้ระบุถึงกลไกการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวในรูปแบบขององค์กรอิสระต่างๆ เช่น ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 เพื่อให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ กระบวนการสรรหา แต่งตั้ง ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ไว้สาระสำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็คือ การให้องค์การเอกชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการทั้งในกระบวนการสรรหา การเข้าร่วมในคณะกรรมการฯ การปฏิบัติงานทั้งในเรื่องการรับคำร้องเรียนและในการตรวจสอบสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งองค์การเหล่านี้ อนุญาตระบุว่าต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย

เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้รัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมปกป้องและพัฒนาสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอีกทั้งมีการสร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ตลอดจนมีหลักประกันสำหรับผู้ทำงาน เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสและช่วยเหลือสังคมสร้างสรรค์ความเป็นธรรมในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทในเรื่อง “ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน” ไว้

ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน หมายถึงองค์กร กลุ่มหรือบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การพัฒนาชนบท การช่วยเหลือกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสโดยไม่ฝักใฝ่กลุ่มหรือพรรคการเมืองใดเป็นการเฉพาะ อีกทั้งไม่แสวงหากำไร มุ่งเพียงการช่วยเหลือและสร้างสรรค์ความเป็นธรรมในสังคม องค์กรหรือกลุ่มดังกล่าวนี้มีทั้งที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เช่น มูลนิธิ สมาคม เป็นต้น

กิจกรรมกรรมของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนมีลักษณะที่เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวในระดับสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิและความเป็นธรรมของผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งอาจแบ่งลักษณะของกิจกรรมได้ดังนี้

เสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิและความไม่เป็นธรรมต่างๆ ต่อสาธารณะ

2. รณรงค์สื่อสารมวลชนในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิและความไม่เป็นธรรมต่างๆ
3. ให้ความช่วยเหลือหรือเป็นตัวแทนกลุ่มในการเจรจาต่อรองกับรัฐ คณะกรรมการบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐและเอกชนแทนผู้คือโอกาส เพื่อแก้ไขปัญหที่เกี่ยวกับสิทธิและกรณีความไม่เป็นธรรมต่างๆ
4. เป็นตัวแทนกลุ่มผู้เสียประโยชน์ดำเนินการทางกฎหมายหรือใช้ช่องทางกฎหมายในการแก้ไขปัญห
5. สร้างเครือข่ายองค์กรและแสวงหาพันธมิตรในด้านการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนมีดังต่อไปนี้

1. การรวมตัวหรือก่อตั้งจดทะเบียนองค์การเพื่อปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน
สภาพปัญหา

1. การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นไปอย่างล่าช้า มีกระบวนการตรวจสอบมากมาย ต้องผ่านความเห็นชอบจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆ เช่น ความมั่นคง วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น
2. การจดทะเบียนกรรมการล่าช้า ระเบียบหลวมๆ เช่น ต้องส่งรายงาน ทุกครั้งที่มีการจดทะเบียน เปลี่ยนแปลงกรรมการ
3. ในการจัดตั้งสมาคมหรือจดทะเบียนกรรมการ มีกองบังคับการตำรวจสันติบาลเป็นนายทะเบียน
4. กลุ่มองค์การเอกชนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มหญิงบริการ กลุ่มหญิงรักหญิงกลุ่มรักร่วมเพศ มักประสบปัญหายุ่งยากในการจดทะเบียน

สาเหตุ

1. ความไม่เข้าใจจากหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องเจตนาและการทำงานขององค์การเอกชนว่าต้องการทำงานร่วมมือกับรัฐเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ
2. เจตคติของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อองค์การเอกชนเป็นเจตคติทางลบ

ผลกระทบ

1. ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าโดยไม่จำเป็นและในบางครั้งไม่ทันต่อเหตุการณ์
2. เป็นการผลักดันให้เกิดการรวมตัวของผู้สนใจร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่มีการจดทะเบียนซึ่งส่งผลทำให้มีปัญหาในการเปิดบัญชีธนาคารในนามกลุ่มหรือองค์กรและก่อให้เกิดปัญหาในการจดทะเบียนผู้เสียภาษีด้วย ทั้งๆที่รัฐควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานและหาวิธีรับรองสถานะของคณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

3. ประชาชนและสาธารณชน รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์การเอกชนไม่ถูกต้องจึงมีภาพพจน์และเจตคติที่ไม่ดีต่อองค์กรเอกชนในหลายกรณีก่อให้เกิดความขัดแย้งด้วย

4. เกิดจากความเลื่อมใสการดูแลเอาใจของหน่วยงานรัฐ
5. องค์การที่ไม่มีทะเบียนรับรองจะไม่ได้รับความเชื่อถือ
6. ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนอาจถูกฟ้องร้องโดยไม่เป็นธรรมจากหน่วยงานองค์กรหรือบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การเอกชนร่วมประสานงานกับภาครัฐเพื่อปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนและวิธีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็วขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 เป็นต้น
2. เอื้ออำนวยให้กลุ่มองค์กรที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีสิทธิจดทะเบียนเป็นผู้เสียภาษีและเปิดบัญชีธนาคารในนามคณะบุคคลได้
3. การจดทะเบียนเป็นสมาคมและมูลนิธิ ไม่ต้องผ่านกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและสันติบาล ควรให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมารับพิจารณา
4. ควรมีกองทุนช่วยเหลือในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนถูกฟ้อง
5. รัฐควรยอมรับและสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติ
6. ให้องค์การเอกชนมีอิสระอย่างเพียงพอในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
7. ควรเอื้ออำนวยให้กลุ่มองค์กร สมาพันธ์ ฯลฯ จดทะเบียนนิติบุคคลได้โดยถือหลักจัดตั้งตนเองและกำหนดระเบียบตนเอง
8. องค์การเอกชนต้องจัดระบบทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น มีรายงานประจำปีและงบดุลที่แสดงรายรับรายจ่ายอย่างครบถ้วน
9. สร้างเสริมเจตคติที่ถูกต้องและความเข้าใจระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน

2 การจดทะเบียนขององค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศในประเทศไทย

สภาพปัญหา

องค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศระดับภูมิภาคหลายองค์การซึ่งต้องการตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทยแต่ยังไม่สามารถจดทะเบียนในประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว

สาเหตุ

นโยบายของประเทศไทยไม่ส่งเสริมการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรต่างประเทศ รัฐบาลยังคงมีความกังวลเรื่องความมั่นคงมากเกินไป

ผลกระทบ

1. องค์กรต่างประเทศเหล่านี้ ไม่สามารถจดทะเบียน เพื่อทำงานอย่างถูกกฎหมายได้
2. เป็นการลดโอกาสของสังคมไทยในอันที่จะได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้รัฐมีนโยบายส่งเสริมการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนมากกว่าที่เป็นอยู่และควรสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในภูมิภาค
2. ให้มีกฎหมายรองรับการจดทะเบียนขององค์กรสิทธิมนุษยชนต่างประเทศในประเทศไทย
3. การปฏิบัติงานขององค์กร “ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน” ไทย

สภาพปัญหา

1. การปฏิบัติงานไม่คล่องตัวและไม่อาจรวมพลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ไม่สามารถร้องทุกข์แทนผู้เสียหาย เช่น การเป็นผู้แทนฟ้องคดีแทนผลประโยชน์สาธารณะเพื่อให้ยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น
3. ผู้ปฏิบัติงานมีความหวาดกลัวต่อการถูกคุกคาม ข่มขู่ คิดตามจากเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มอิทธิพล บางกรณีได้รับบาดเจ็บหรือถึงกับเสียชีวิต หลายกรณีถูกกดดันแก้ง เช่น คดีกรรมการสอบสวน หรือถูกให้ออกจากงาน หากมีการกล่าวหาและจับกุม

สาเหตุ

1. กฎระเบียบที่เข้มงวดและหุ้มนิยาม เช่น ให้นิยามราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมและตรวจสอบการทำงานอย่างละเอียด
2. ไม่มีความหมายที่ให้อำนาจองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนร้องทุกข์แทนผู้เสียหาย
3. ความไม่เข้าใจและเจตคติเชิงลบของภาครัฐที่มีต่อองค์กรเอกชน
4. พระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ยังถูกนำมาใช้อย่างในบางโอกาส เพื่อเข้าจับกุมประชาชนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล

ผลกระทบ

1. องค์การเอกชนและผู้ปฏิบัติงานไม่อาจปฏิบัติงานและทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สิทธิมนุษยชนของประชาชนถูกละเมิดและไม่ได้รับการเยียวยา

2. เกิดความขัดแย้งในชุมชนหรือสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และยกเลิกกฎหมายอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

2. ปรับแก้กฎระเบียบที่หยาบหยาบ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้องค์การเอกชนสามารถมาทำงานได้รวดเร็วขึ้น เช่น ยกเลิกหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. 0402/ 01595 ลงวันที่ 12-ธ.ค. 2529 เรื่องตรวจตราดูแลการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเข้าไปดำเนินการโดยตรงกับชาวเขาของเอกชน พ.ศ. 2535

3. ออกกฎหมายให้องค์การสิทธิมนุษยชนมีสิทธิและอำนาจในการร้องทุกข์และดำเนินการตามกฎหมายแทนผู้เสียหายได้โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

3.1 องค์การสิทธิมนุษยชนบางองค์การที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดควรมีสิทธิฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายหรือเป็นผู้แทนผู้เสียหายในคดีอาญา เช่น กรณีเด็ก สตรี คนพิการ เป็นต้น

3.2 ควรให้องค์การสิทธิมนุษยชนมีสิทธิพิเศษในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในฐานะที่เป็นตัวแทนผู้เสียหาย

3.3 รัฐต้องจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในประเด็นที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ และควรมีข้อกำหนดให้องค์การเอกชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับและมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย

3.4 รัฐต้องจัดการศึกษาให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของประชาชน

4. จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานของ “ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน”

5. แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานงานและเคารพระหว่างกันและกันในการทำงานในประเด็นต่างๆ แม้จะเป็นประเด็นที่ได้แย้งกันแต่หาหรือแสวงหาความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันได้ โดย จัดให้มีการประชุมพบปะระหว่างองค์การเอกชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

6. ฝึกอบรมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อเสริมความเข้าใจในสิทธิมนุษยชน

7. รัฐควรประสานงานและเอื้ออำนวยความสะดวกให้องค์การต่างๆ ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การปฏิบัติงานขององค์การเอกชนต่างประเทศ

สภาพปัญหา

1. ไม่มีเสรีภาพในการจัดประชุมสัมมนาขององค์การด้านสิทธิมนุษยชนต่างประเทศ
ทั้งๆ ที่บุคคลผู้เข้าร่วมประชุมเป็นเพียงผู้รับเชิญจากองค์การภายในประเทศ
2. องค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยถูกกีดกันแกดั่งคุกคาม
3. เจ้าหน้าที่ต่างประเทศขององค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศที่ทำงานอยู่ใน
ประเทศไทยไม่สามารถขออนุญาตทำงานอย่างถูกกฎหมายและเสียภาษีให้กับรัฐบาลไทยได้

สาเหตุ

1. ระเบียบของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์การ
เอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541 ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน
2. รัฐไม่มีนโยบายส่งเสริมการทำงานขององค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศ
ในประเทศไทยอย่างชัดเจน

ผลกระทบ

1. หยุดยั้งการเรียนรู้และการพัฒนาทางความคิดด้านสิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงาน
ขององค์การไทย
2. ภาพพจน์ของประเทศไทยเสียหาย
3. รัฐบาลรายได้จากภาษีจำนวนหนึ่ง ซึ่งมาจากการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ต่างประเทศ
ทำงานในประเทศไทยและรับเงินเดือนได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หยุดยั้งการกีดกันแกดั่ง คุกคาม องค์การระหว่างประเทศที่ทำงานในประเทศไทย
2. แก้ไขหรือยกเลิกระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการเข้ามา
ดำเนินงานขององค์การเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541
3. แก้ไขคำนิยามเรื่อง "ทำงาน" มิให้หมายถึงการเข้าร่วมประชุมสัมมนาโดยไม่มี
ค่าตอบแทนหรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการ
4. แก้ไขคำนิยามเรื่อง "คนต่างด้าว" มิให้รวมถึงผู้ไร้สัญชาติด้วย โดยแก้ออกบุคคล
ธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยให้เป็นบุคคลที่ถือหนังสือเดินทางหรือถือสัญชาติต่างประเทศ เพราะมีชาวเขา
ไม่น้อยที่เป็นบุคคลไร้สัญชาติ.
5. ให้องค์การเอกชนได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับภาคธุรกิจเอกชนในการเข้ามาทำ
กิจกรรมหรือเข้าร่วมประชุม

6. ให้มีกฎหมายอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติงานชาวต่างประเทศทำงานได้ และได้รับวีซ่าชาว
ระหว่างที่ทำงานในประเทศไทย

๘. การไปต่างประเทศ

สภาพปัญหา

1. ไม่มีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐและสาธารณชนในประเทศไทยอย่าง
เพียงพอ ต้องพึ่งการสนับสนุนจากต่างประเทศ
2. ในกรณีที่ต้องจัดการเอกชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐยังมีข้อกีดกันกับระเบียบ
และกรอบวิธีการทำงานของรัฐ

สาเหตุ

1. รัฐยังคงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเอกชนไทยที่ได้รับการสนับสนุนจากต่าง
ประเทศ
2. ระเบียบและกรอบวิธีการทำงานของรัฐที่ไม่สอดคล้องกับองค์การเอกชน
3. เจตคติและพันธกิจของสาธารณชนที่มีต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
ยังไม่ได้อยู่ในระดับสูงพอที่จะผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในการให้เงินสนับสนุนได้
4. เจตคติและแนวคิดของรัฐที่ว่า รัฐมีหน้าที่ควบคุม

ผลกระทบ

1. การทำงานที่ติดขัด ไม่ราบรื่นและไม่ต่อเนื่อง ในหลายกรณีไม่อาจวางแผนระยะกลาง
และระยะยาวได้
2. การพัฒนาและการสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนไม่อาจดำเนินไปในอัตราก้าวที่
สม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐร่วมกับองค์การเอกชนในการปรับกรอบเนื้อหาและประเด็นการทำงานโดย
คงความนิยตระและความหลากหลายในวิธีการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนไว้
2. สอดแทรกบูรณาการ การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในทุกเรื่องทุกขั้นตอนและ
ทุกระดับ
3. องค์การเอกชนต้องจัดระบบงบประมาณและจัดทำบัญชีงบดุลอย่างโปร่งใส
ตรวจสอบ ได้ทุกเมื่อ
4. รัฐบาลจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษากฎหมายเป็นประจำทุกปีสำหรับกิจกรรมและ
ผู้ปฏิบัติงานส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขององค์การเอกชน ในมาตรฐานที่เป็นธรรมและเสมอภาค

5. ปรับปรุงระเบียบการใช้งบประมาณกับองค์กรที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เป็นระบบเงินอุดหนุน และการสนับสนุนควรใช้แนวปฏิบัติเช่นที่กระทรวงสาธารณสุขจะอุดหนุนองค์กรเอกชน
6. ปรับปรุงกฎหมายและ ระเบียบเพื่อเอื้ออำนวย ให้มีการออกวันภาษีรายได้สำหรับ องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาอื่นๆและให้ผู้บริจาคสามารถนำเงินบริจาคต่อองค์กรเหล่านี้ ไปหักค่าใช้จ่ายได้

3.16 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

สภาพปัญหา

1. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 12 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ผู้ต้องหา” หมายความว่า บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลและ “จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4 ได้ให้คำนิยาม “ผู้ต้องขัง” หมายความว่า ความรวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก “นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด “คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง “คนฝาก” หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากไว้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น โดยไม่มีหมายอาญา พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 มาตรา 3 ให้คำนิยามว่า “ผู้ต้องกักขัง” หมายความว่า ผู้ที่ถูกกักขังตามหมายกักขังของศาล พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 มาตรา 3 ให้คำนิยามว่า “ผู้ถูกกักกัน” หมายความว่า ผู้ซึ่งถูกศาลพิพากษาว่าได้กักกัน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40 บัญญัติว่า “กักกัน” คือ การควบคุมผู้กระทำความผิด คดีคดีไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อคัดค้านคดีและเพื่อศึกษาหาความรู้ “ผู้ต้องคุมขัง” ในแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนนี้ จึงหมายถึง บุคคลผู้ถูกคุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 และตามพระราชบัญญัติเรือนจำ พ.ศ. 2479

การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา เป็นขั้นตอนของการแสวงหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ เพราะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างสำคัญ พยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนสอบสวนจะเป็นพยานหลักฐานที่ใช้ในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ และใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในศาลด้วย

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะถูกส่งไปควบคุมในเรือนจำจำนวนเรือนจำที่มีจำนวนและสภาพพื้นที่ที่จำกัด มีความแออัด หากมีความล่าช้า ในการดำเนินคดี ไม่ว่า จะเป็นชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในชั้นศาลย่อมมีผลกระทบต่อระบบการควบคุมดูแลและต่อจำเลย ซึ่งจะต้องเสียสภาพเป็นผู้ต้องขังในระยะเวลาอันยาวนาน บางรายต้องประสบปัญหาทุกข์ทรมาน เจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ปัจจุบันยังพบว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจบอบช้ำจากการรับหรือไม่รับสารภาพมีการดำเนินคดีผู้ต้องหา มีป้ายบอกชื่อและนามสกุลหรือการถูกนำออกมาปรากฏต่อหน้าสาธารณะชนทางสื่อสารมวลชนโดยมิได้

ข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งนอกจากความไม่เหมาะสมในตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว ยังมีผลกระทบ ผู้เสียหายและครอบครัวญาติพี่น้องอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีความล่าช้าในการประนีประนอมเพื่อปล่อยชั่วคราว โดยคนยากจนมักไม่ได้รับการประกัน เนื่องจากขาดหลักทรัพย์หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทำให้ขาดชอบธรรม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่มุ่งเน้นในการแก้แค้นแทนแก่ผู้เสียหาย และการลงโทษมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง เป็นการปรับปรุงแก้ไข และให้โอกาสในการกลับคนเป็นพลเมืองดีของสังคมภายหลังพ้นโทษ โดยตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้กระทำผิด และด้วยความเชื่อที่ว่า บุคคลที่พลาดผิดไปแล้ว ย่อมแก้ไขปรับปรุงคนใหม่ได้

ตามหลักการปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวกับขององค์การสหประชาชาติ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ผู้กระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายของบ้านเมือง ต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยผลของกฎหมาย ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ผู้มีอำนาจในการควบคุม ฝึกหัด และกักขัง มุ่งหวังที่จะให้บุคคลซึ่งถูกลงโทษเพราะเป็นผู้กระทำผิด หรืออยู่ภายใต้การปฏิบัติวิธีการเพื่อความปลอดภัย ให้แยกตัวออกไปจากสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แม้จะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพไปแล้วส่วนหนึ่งแต่ยังได้รับการคุ้มครองในสิทธิบางประการที่ยังเหลืออยู่ และทั้งได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติ และเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ต่อปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพของผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขังระหว่างคดี นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องกักขัง รวมทั้งผู้ต้องกักกัน ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการใช้ดุลพินิจ การให้สิทธิและประโยชน์ที่จะให้เป็นรางวัลตอบแทนแก่ผู้มีความประพฤติดี หรือโน้มน้าวซึ่งเป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิต อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การดูแลเรื่องสุขภาพ การทำงาน การให้การศึกษา หรือการลงโทษทัณฑ์ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ด้วยความชอบธรรม และมีเหตุผล

4. ผู้กระทำผิดความผิดซึ่งต้องโทษปรับ แต่ไม่มีเงินชำระหรือไม่มีทรัพย์สินให้ยึดใช้ค่าปรับ เป็นเหตุให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 ในปัจจุบันกำหนดให้กักขังแทนค่าปรับในอัตราเจ็ดสิบบาทต่อหนึ่งวัน และให้กักตัวไว้ในสถานที่ที่กักขังซึ่งกำหนดไว้ อันมิใช่เรือนจำ แต่รัฐไม่ได้สร้างสถานที่กักขังไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำไปฝากกักขังไว้ที่สถานใดที่ว่าง ซึ่งมีความแออัดคับแคบอย่างยิ่ง ประเด็นนี้ทั้งผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนและผู้ต้องรับโทษกักขังแทนค่าปรับ บางแห่งประปนกันทั้งชายและหญิง และต้องกักขังไว้ได้นานถึงสองปี ถ้ามีจำนวนที่ถูกกักขังแทนค่าปรับจำนวนไม่น้อย ได้รับความทุกข์ทรมานยิ่งกว่าการขังในเรือนจำ หลายคนเป็นโรคจิตหรือถึงกับพิการ ทั้งเป็นการสร้างความบั่นทอนกลั่นแกล้งผู้ถูกกักขังอย่างรุนแรง

รวมทั้งกรณีการปล่อยตัวผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับ การปล่อยตัว มักล่าช้าล่วงเลยเวลา หากเป็นเวลากลางคืนมักจะปล่อยตัวเช้าวันรุ่งขึ้น

ในประเด็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าผู้ต้องขังบางรายยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในการลงโทษทัณฑ์ทางวินัย กฎหมายราชทัณฑ์กำหนดให้มีการขังห้องมืด การลงโทษเขียน การละเมิดสิทธิในการตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามตามเนื้อตัวร่างกายผู้ต้องขังโดยเฉพาะหญิง การไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การให้เครื่องพันธนาการ การใช้กรงกับคนต้องขัง หรือคนฝากขัง โดยขาดการใช้ดุลพินิจความชอบธรรม การให้เครื่องนุ่งห่มที่ไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมตามฤดูกาล อาหารเลี้ยงดูที่มีคุณภาพน้อย และไม่เพียงพอแก่การบริโภค มีความเหลื่อมล้ำในเรื่องค่าอาหารในการเลี้ยงดูผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รัฐจัดสรรงบประมาณค่าอาหารให้ 45 บาทต่อคนต่อวัน ในขณะที่ให้ผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง วันละ 29 บาทต่อคนต่อวัน การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เรือนจำกำหนด แล้วนำผู้ต้องขังออกนอกเรือนจำเป็นที่น้ำอับอาย การว่างงานของผู้ต้องขังในเรือนจำ การควบคุม ผู้ต้องขังอยู่อย่างแออัดยัดเยียดในเรือนจำเกินความจุของอาคารสถานที่ เป็นผลให้เจ้าหน้าที่เรือนจำไม่สามารถดูแลและปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และไม่ได้รับสัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ต้องขังเพิ่ม ความเครียด ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกันเองและเจ้าหน้าที่ รวมตลอดถึงการคิดหลบหนี ประการสำคัญ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่งานเรือนจำ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งระบบยังไม่มี การตรวจสอบดูแลจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ไม่ทราบว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขัง ผู้กักขังหรือผู้ต้องกักกันมากน้อยเพียงใด และปัญหาสุดท้ายคือ ผู้ที่พ้นโทษแล้วไม่ได้รับการสงเคราะห์เท่าที่ควรหรือถูกจำกัดสิทธิในการทำงาน ทำให้เป็นสาเหตุผู้ต้องกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากไม่มีที่พึ่งและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะแรกของการพ้นโทษ

สาเหตุ

1. ข้อจำกัดของบุคลากรเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมขาดจิตสำนึกขาลพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขังเท่าที่ควร
2. การบริหารกระบวนการยุติธรรม ขาดการประสานงาน มีการลงโทษจำคุก ในคดีเล็ก ๆ น้อยๆ โดยไม่จำเป็น ทั้งที่สามารถจะรับมาตรการลงโทษอย่างอื่น เช่น ใช้วิธีการคุมประพฤติ หรือการชะลอการฟ้องมาใช้แทนได้ในความคิดบางประเภท
3. การบริหารจัดการในส่วนของการราชทัณฑ์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย ทำให้ขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ยังไม่สามารถดำเนินการจำแนกผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อแยกปฏิบัติกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม ซึ่งในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุของเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังต้องอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด จึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การขาดแคลนงบประมาณในการขยายสถานที่ควบคุม กักขัง การบริหาร เรือนจำ และการดูแลสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา ของผู้ต้องขังในเรือนจำ

5. กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดบางประเภทยังขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยยังไม่สามารถปรับเจตคติและพฤติกรรมให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคม โดยไม่กลับไปกระทำความผิดอีกภายหลังพ้นโทษ

6. ขาดการสนับสนุนทั้งจากรัฐ องค์การเอกชนและสังคม ในการส่งเสริมช่วยเหลือ หลังการปลดปล่อย อันเป็นวิธีการที่จะช่วยป้องกันการกระทำผิดซ้ำอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. การสอบสวน สืบสวน การกำหนดประทุษกรรมประกอบการรับสารภาพ การแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชน การปล่อยชั่วคราว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย การปล่อยตัวผู้ต้องกักขังแทน ค่าปรับ หักปฏิบัติโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และด้วยความชอบธรรม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องร่วมมือกันในการลดมาตรการลงโทษ ผู้กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ต้องใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยอาจใช้วิธีการรอกการลงโทษ รอกการกำหนดโทษ กำหนดให้ทำงานบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หรือการระงับการฟ้องมาแทนการลงโทษ จำคุก ทั้งนี้ หากจะต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ต้องดำเนินการ และให้มีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวอย่างจริงจัง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย (กรมราชทัณฑ์)

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. กรมราชทัณฑ์ต้องกำหนดให้มีโครงการในทำนุบำรุงไทยฐานศิวินัยต่อผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด เช่น ก่อนที่จะลงโทษผู้ต้องขัง ต้องให้ออกลาผู้ต้องขัง ได้ชี้แจงให้ข้อเท็จจริง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. กรมราชทัณฑ์จะต้องเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 35 ยกเลิกโทษทางวินัยบางประเภท ได้แก่ การขังห้องมืด และการเฆี่ยน เพราะขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและขัดต่อรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการสร้างและดำเนินการเรือนจำให้ได้มาตรฐาน ทั้งการควบคุมดูแลและกระบวนการแก้ไข วัฒนธรรมงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังให้เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขตัวผู้ต้องขัง ท้ายนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้ดีขึ้น รวมทั้งต้องจัดบุคลากรผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานงบประมาณกระทรวงการคลัง
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

6. ควบคุมการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยให้ใช้ได้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำความผิด

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

7. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ต้องมีการออกกฎหมายรองรับให้มีการตรวจสอบได้โดยองค์กรเอกชน หน่วยงานภายนอกหรือสื่อมวลชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

8. รัฐควรให้การสนับสนุนระบบการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังอย่างจริงจัง ให้การศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพประเภทที่สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ได้ กรมราชทัณฑ์ ต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนว่า ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตนเป็นคนดี และไม่เป็นภัยแก่สังคมแล้ว นอกจากนี้ จะต้องแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้มีโอกาสสมัครงานได้เหมือนกับประชาชนโดยทั่วไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย (กรมราชทัณฑ์) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

9. กรมราชทัณฑ์ ต้องพิจารณาหาวิธีการให้ผู้ต้องขังได้รับทราบข่าวสารสาธารณะ จากสื่อสารมวลชนตามสมควรตามสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทราบข่าวความเป็นไปของบ้านเมือง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จะได้ปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบ้านเมืองเมื่อพ้นโทษออกมา รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา ทั้งด้านวิชาชีพ และด้านตามสิทธิในการได้รับการศึกษาจนถึงระดับที่สามารถนำไปใช้ได้เมื่อพ้นโทษแล้ว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย (กรมราชทัณฑ์)

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

10. ให้นำวิธีพิจารณาคดีต่อเนื่องมาใช้กับคดีที่จำเลยอยู่ในสภาพการณดังกล่าวและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความเดือดร้อนของจำเลย โดยเฉพาะในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องต้องออกกฎหมายเยียวยาชดเชยแก่จำเลย เพื่อทดแทนความทุกข์ทรมานทั้งทางกายและจิตใจที่จำเลยได้รับในรูปของค่าชดเชย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความ ศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

มาตรการระยะยาว

1. รัฐจะต้องจัดให้มีสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างคดีที่ยังไม่ถึงที่สุด ซึ่งกฎหมายถือเป็นผู้บริสุทธิ์และออกคำสั่งเพิกถอนโทษคดีที่ศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว เพราะการบริหารจัดการไม่เหมือนกัน และเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 33 ที่บัญญัติว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดกระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย (กรมราชทัณฑ์) สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายในระยะเวลา 5-10 ปี ของระยะเวลาตามแผน

2. รัฐต้องจัดสร้างสถานที่กักขังให้เพียงพอที่จะรองรับผู้ต้องกักขังแทนการใช้ห้องกักขังที่สถานตำรวจ และต้องแก้ไขกฎหมาย โดยเพิ่มการกักขังแทนค่าปรับให้มีอัตราค่าวันสูงขึ้น นอกจากนี้ควรหามาตรการอื่นเพื่อเป็นทางเลือกใช้กับกรณีที่จำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ เช่น ให้จำเลยทำงานอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์แก่สังคมเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกคุมประพฤติระหว่างรอการลงโทษ เพื่อฟื้นฟูความประพฤติให้เป็นพลเมืองดี เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย (กรมราชทัณฑ์) กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานประมาณ

ระยะเวลาการดำเนินการ : ภายใน 10 ปี ของระยะเวลาตามแผน

3.17 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้หันโทษ

สภาพปัญหา

“ผู้หันโทษ” หมายถึงบุคคลที่พ้นจากสถานะการเป็นผู้ต้องขัง ผู้ต้องระงับโทษ หรือผู้ต้องกักขัง ซึ่งเขา/เธอที่พ้นจากการควบคุมดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กโดยข้อเท็จจริงก็คือ “ประชาชน” ที่มีประวัติเคยกระทำความผิด ต้องถูกแยกออกจากสังคมไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ขาดการติดต่อกับสังคมภายนอกชั่วคราว บางคนถูกควบคุมเป็นระยะเวลานาน บางคนระยะเวลานั้น แล้วแต่กรณีความคิด การกลับเข้าสู่สังคมเดิมจำเป็นต้องปรับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อการสร้างหลังการปล่อยตัวสำหรับการดำรงชีวิตโดยปกติในสังคม หันมาประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของความ ถูกต้อง ประกอบอาชีพสุจริต ทัศนคติใจให้มีคุณธรรม มีคุณค่า ไม่รู้สึกละอายใจตัวเองคือค่าในสังคม ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ สร้างปัญหาให้แก่สังคมอีก แต่เมื่อบุคคลเหล่านี้พ้นโทษหรือพ้นจากการควบคุมดูแลออกมา กลายเป็นประชาชนที่ถูกจำกัดสิทธิในสังคมโดยกฎหมายในการดำรงชีวิต ถูกจำกัดสิทธิทางการเมือง และการยอมรับของสังคม อาทิ สิทธิในการกลับเข้ามาทำงานในองค์กรหรือเอกชน การเข้ารับการศึกษา คือ การห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การจำกัดสิทธิดังว่านี้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้สึกละอายใจตัวเองมีใช้ ประชาชนคบธรรมดา เป็นพลเมืองชั้นด้อย และแม้แต่ญาติพี่น้อง ครอบครัว เพื่อนฝูงก็ตั้งข้อรังเกียจ ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรเฉพาะที่จะดูแลช่วยเหลือและให้การสงเคราะห์ที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนและการให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และสังคม การปล่อยให้ผู้บุคคลเหล่านี้ต้องปรับตัวและช่วยเหลือตนเองตามแต่สภาพตามลำพัง ถ้าสามารถปรับตัวครองชีวิตได้ด้วยตนเอง สังคมก็จะไม่เลิคร้อนเสียหาย หากไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาในการกลับมามีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นภัยต่อสังคมขึ้นอีกได้

การที่รัฐมิได้มีการคำนึงถึงและให้การปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเป็นการเฉพาะเนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลซึ่งเคยกระทำความผิดมาก่อน แต่มุ่งเน้นด้านการปราบปราม มากกว่าการป้องกันแก้ไข บุคคล ผู้หันโทษ หรือพ้นจากสถานที่ถูกควบคุม สิ้นสุดสงเคราะห์ออกมาแล้วเมื่อมิได้รับการเอาใจใส่ เหลือขาด จะกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจสร้างปัญหาความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมต่อไปอย่างไม่จบสิ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

1. รัฐควรจัดให้มีองค์กรเฉพาะ เพื่อการดำเนินงานและเป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการ การสงเคราะห์ ดูแล ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้หันโทษเป็นกรณีพิเศษ บุคคล ผู้หันโทษ หรือพ้นจากสถานที่ถูกควบคุม เป็นกลุ่มเสี่ยงของสังคม เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดจากผลกระทบที่ผิดซ้ำ และกลับสู่พฤติกรรมเดิมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมขึ้นอีก

2. ให้มีองค์กรตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้หันโทษ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิต ก่อนออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกโดยลำพัง โดยภาครัฐและเอกชน

3. ออกกฎหมายรองรับการปฏิบัติต่อผู้หันโทษ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และจัดสรรงบประมาณ เพื่อการสงเคราะห์ ผู้หันโทษ ทั้งในด้านการศึกษา การอบรมฝึกหัดวิชาชีพ และการจัดหางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

5. รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ในการจัดตั้งสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดซึ่งถือเป็นผู้ป่วย รวมทั้งสนับสนุนและประสานการดำเนินงานกับภาคเอกชน

6. ให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและให้สวัสดิการแก่ผู้หันโทษให้เท่าเทียมกับบุคคลโดยทั่วไป

7. ห้ามมาตรการด้านกฎหมายและสังคมเพื่อไปคว่ำมีคุ้มครองสวัสดิการผู้หันโทษ และป้องกันมิให้ผู้หันโทษถูกขบวนการ แก๊ง นายหน้า ผู้หาผลประโยชน์ ผู้ชักนำ หรือขู่เข็ญ ให้ลงมือกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง องค์การเอกชน

ระยะเวลาการดำเนินงาน : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

มาตรการระยะยาว

1. รัฐต้องให้การสนับสนุน พัฒนาระบบการฟื้นฟูแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้กระทำผิด ให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ประจำทุกเรือนจำ สถานควบคุมและสถานสงเคราะห์ ฝึกหัดวิชาชีพให้สอดคล้องเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ ในตลาดแรงงานและองค์การอุตสาหกรรมของสังคมภายนอก เพื่อการประกอบอาชีพสุจริตภายหลังหันโทษหรือหันจากสถานที่ควบคุมของทางราชการ

2. รัฐต้องเพิ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยมทั้งแก่เจ้าหน้าที่และสังคม สร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งของภาครัฐ และองค์การเอกชน ในการช่วยเหลือ ดูแล ให้คำแนะนำแก่ผู้หันโทษในระบบชุมชน

3. จัดระบบการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้หันโทษ เพื่อการติดตามสอดคล้อง ดูแลบุคคลเหล่านี้หลังปล่อยอย่างต่อเนื่อง

4. จัดตั้งระบบเครือข่ายข้อมูลร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

5. การจัดสร้างกลไกในการประเมินสภาพปัญหา และติดตามผลผู้หันโทษ ผู้หันจากสถานที่ควบคุมของทางราชการ

6. ส่งเสริมและสนับสนุนระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้หันโทษ โดยวิธีการชุมชนบำบัด ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรมตามสภาพท้องถิ่น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
องค์การเอกชน

ระยะเวลาการดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.18 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา

สภาพปัญหา

กลุ่มผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม เป็นกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่สังคมละเลยหรือหลงลืมในระบบงานยุติธรรมต่างๆ ที่คนกลุ่มนี้เป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำของผู้กระทำความผิดและมีส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจับกุมจนถึงการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายเป็นผู้มอบพยานหลักฐาน เป็นผู้ให้การ เป็นผู้ชี้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นผู้ภาพพจน์ผู้ต้องสงสัย และเป็นผู้ให้การในชั้นศาล แต่ต้องทนทุกข์ทรมานโดยไม่ได้รับความสนใจจากฝ่ายต่างๆ ในการที่จะชดเชยสิ่งที่สูญเสีย หรือแม้แต่การยอมรับในสิทธิที่มีอยู่ ซึ่งเรียกว่า สิทธิของผู้เสียหาย

ในปัจจุบันหลายประเทศได้เริ่มให้ความสำคัญต่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยในปี ค.ศ.1964 ประเทศอังกฤษได้ทดลองแต่งตั้งคณะกรรมการชดเชยความเสียหายทางอาญา (The Criminal Injuries Compensation Board) เพื่อพิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส ในปี ค.ศ.1976 ประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน ได้ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมฉบับแรก ซึ่งใช้ชื่อว่า พระราชบัญญัติทดแทนแก่เหยื่อ (The Victim Compensation Act) ในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1982 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติปกป้องเหยื่อและพยาน (The Federal Victim and Witness Protection Act) ในปี ค.ศ.1985 องค์การสหประชาชาติได้แถลงประกาศว่าด้วยหลักการเบื้องต้นในงานยุติธรรมสำหรับเหยื่อ อาชญากรรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจในทางที่ผิด (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime on Abuse of Power)

สำหรับประเทศไทย ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกละเลยอยู่มาก กฎหมายอาญาของไทยยังไม่มีบทบัญญัติถึงการจ่ายค่าชดเชย หรือค่าทดแทนสำหรับเหยื่ออาชญากรรมแต่ประการใด ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องเรียกจากผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด อย่างไรก็ตาม มีผู้เสียหายจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนยากจน แม้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งได้ก็ตาม แต่ปัญหาคือ การฟ้องคดีแพ่งนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงทั้งค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ติดตามมา นอกจากนี้ญาติพี่น้อง และบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหายที่เรียกว่า เหยื่อทุติยภูมิ บ่อยครั้งจะต้องรับภาระเลี้ยงดูจ่ายค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างที่ผู้เสียหายเจ็บป่วย ซึ่งบางครั้งอาจถึงกับตลอดชีพ ในกรณีการทุพพลภาพ รวมทั้งตัวผู้เสียหายเองตลอดช่วงระยะเวลาจากการถูกประทุษร้ายไม่ว่าต่อทรัพย์สินร่างกายหรือชีวิตจนกระทั่งมีการพิจารณาตัดสินคดีในศาล อาจตกเป็นเหยื่อในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก ตั้งแต่การไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้เสียหาย แต่อาจไม่ได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็วและสุภาพ บางครั้งใช้วิธีการทู่ทางหรือยื้อคำที่อาจเป็นการประทุษร้ายเหยื่อให้เกิดการเจ็บปวดทรมานจิตใจทวีคูณขึ้น เช่น ในคดีข่มขืน ผู้เสียหายต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การตอบปากคำของพนักงานสอบสวน การสอบสวนเพิ่มเติมจากพนักงานอัยการ การซักค้านจากทนายความฝ่ายจำเลยในศาล การพิจารณาพิพากษาของศาล และ

การที่ผู้ต้องขังได้รับโทษน้อยกว่าที่ศาลพิพากษา เป็นต้น นอกจากนี้การละเมิดสิทธิของผู้เสียหายจากสื่อมวลชน เช่น การลงข่าวโดยใช้ชื่อสมมติแค่บอกที่อยู่ชัดเจนทำให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนเดียวกันอาจคาดเดาได้ทำให้ได้รับความอับอาย หรือใช้เรื่องจริงแต่บิดเบือนผิด รวมทั้ง การที่ผู้เสียหายไม่ทราบถึงสิทธิของตนและขั้นตอนต่าง ๆ ในทางคดี

นอกจากนี้ ยังมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นและต้องการใช้อำนาจมืดในการบิดเบือนรูปคดี หรือในการปกปิดความคิด โดยการหลอกล่อ กดดัน ข่มขู่ หรือบีบบังคับต่อเหยื่ออาชญากรรมให้ถอนแจ้งความ ให้บิดเบือนคำให้การจากหนักเป็นเบา ให้หลบเลี่ยงการเป็นพยานโดยวิธีการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมมีรูปแบบมากมายทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งให้เงินและข่มขู่ ทั้งใช้พระเดชและพระคุณ และถ้าเหยื่ออาชญากรรมไม่กลัวคำข่มขู่ บุคคลกลุ่มนี้ก็จะเบี่ยงเบนมาเหยื่ออาชญากรรม และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อปิดปาก ดังนั้น! ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความปลอดภัยต่อผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดความช่วยเหลือที่เหมาะสมให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตลอดกระบวนการทางกฎหมาย
2. วางมาตรการต่างๆ เพื่อลดความไม่สะดวกทั้งปวงของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เหลือน้อยที่สุด บังคับความเป็นส่วนบุคคลของเหยื่ออาชญากรรม และให้หลักประกันความปลอดภัยของเหยื่ออาชญากรรมรวมทั้งครอบครัวและพยานที่เกี่ยวข้องจากการข่มขู่และการล้างแค้น โดยเฉพาะมาตรการในการริ้วผู้กระทำความผิดโดยผู้เสียหายไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาซึ่งต้องกระทำโดยเร่งด่วน อาจจะใช้โทรศัพท์วงจรปิดหรือมีห้องรีดิว เป็นต้น
3. วางมาตรการให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเร่งรัดการดำเนินคดีและปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้ถึงที่สุดโดยเร็วที่สุด
4. แจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบถึงบทบาท จังหวะเวลา ความก้าวหน้าของการทำงาน สถานะทางคดี และการพิพากษาคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีร้ายแรง ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่ควรรู้ เช่น ข่าวความเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังในกรณีที่มีการหลบหนี การพักโทษ การย้ายที่คุมขัง หรือการออกมาทำงานนอกเรือนจำ เป็นต้น
5. ให้การจ่ายค่าชดเชยเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาโดยผู้เสียหายไม่ต้องไปฟ้องเรียกร้องในทางแพ่งอีก หากผู้ต้องขังไม่มีจ่ายให้กรมราชทัณฑ์ทำหน้าที่ในการดำเนินการให้ผู้ต้องขังจ่ายเงินจากการทำงานในเรือนจำมาชดเชยต่อผู้เสียหาย นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกองทุนชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาชั้นแรกเพื่อให้มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น
6. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม บุคลากรตำรวจ บุคลากรบริการทั้งหมดรวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรวดเร็วต่อการตอบ

สนองความต้องการของเครือข่ายอาชญากรรม เพื่อเป็นหลักประกันต่อการให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้องและทันห่วงที่

7. เร่งรัดการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือในภาวะวิกฤติแก่เครือข่ายอาชญากรรมที่เป็นสตรีและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่น รวมทั้ง จัดให้มีห้องสอบสวนเฉพาะ โดยการทำงานร่วมกันของทีมงานสหวิชาชีพ (พนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา พนักงานอัยการ) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 ในทุกโรงพยาบาล โดยเร็ว

8. กำหนดมาตรการหรือออกกฎหมายห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวในทางละเมิดสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เสียหายเสียก่อน

9. หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานภาคเอกชน เช่น สภานายความ ควรร่วมมือกันในการเผยแพร่ความรู้หรือจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้กฎหมายพื้นฐานและขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ทราบถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาและทำการเผยแพร่ต่ออย่างกว้างขวาง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย(กรมราชทัณฑ์) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สภานายความ องค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3.19 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของชุมชน

สมทบทปัญหา

ในอดีตรัฐธรรมนูญกำหนดวิถีชีวิตตนเองในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยที่รัฐบาลได้ให้การยอมรับเสมอมา ต่อมาในช่วงสามสิบกว่าปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของชุมชนที่สำคัญคือ

1. รัฐบาลได้กำหนดแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม โดยใช้ภาคเกษตรและชุมชนชนบทรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยหนุนช่วยการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม ทำให้ชุมชนชนบทต้องตกอยู่ภายใต้การระดมขูดรีดภาคอุตสาหกรรม ชุมชนท้องถิ่นจึงต้องสูญเสียสิทธิในการกำหนดพัฒนาตนเอง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ชุมชนจึงไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง อีกต่อไป นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาประเทศดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการสร้างระบบคุณค่าที่เน้นการแข่งขันเพื่อสร้างกำไรในราชได้ของบุคคลเป็นสำคัญ ทำให้ชุมชนต้องทะนุถนอมประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน

2. รัฐบาลได้ใช้นโยบายและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น นโยบายป่าไม้แห่งชาติ กฎหมายป่าไม้ กฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น โดยโอนอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากชุมชนมาเป็นของรัฐบาลและได้สร้างระบบกฎหมายที่ให้การยอมรับเฉพาะสิทธิของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิของบุคคลเหนือทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนต้องสูญเสียสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนต้องสูญเสียสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง และสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนตกอยู่ในภาวะขาดทุน และล้มเหลวไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้ให้การรับรองสิทธิชุมชนใน มาตรา 46 ไว้ว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งถือว่าเป็นการให้ชุมชนมีสิทธิอย่างชอบธรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรื้อฟื้นและปฏิบัติตามจารีตประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามสิทธิของชุมชนที่มีความหมายคือ องค์ประกอบประการหนึ่งคือสิทธิในการกำหนดตนเอง ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การทำให้ชุมชนสามารถใช้สิทธิดังกล่าว ย่อมจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาความขาดทุนและพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ออกกฎหมายเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงนโยบายหรือกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชน
ได้แก่

1.1 ออกพระราชบัญญัติป่าชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีส่วนในการจัดการดูแลรักษา
และได้ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้

1.2 ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชและกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมภูมิ
ปัญญาแพทย์แผนไทย เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาด้าน
แพทย์แผนไทย

1.3 ออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ
จัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้โดยการพัฒนาจากรูปแบบการจัดการน้ำของ
ชุมชนเช่น เหมืองฝาย

1.4 ปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและการดำเนินการที่เกี่ยวกับ
ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น นโยบายป่าไม้แห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติ
ป่าไม้ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เพื่อคุ้มครองสิทธิ
ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

1.5 ดำเนินการให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการ
เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงนโยบายและกฎหมายอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

1.6 ดำเนินการให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแผนและ
โครงการพัฒนาของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยรัฐจะต้องให้ข้อมูล
ข้อเท็จจริงและเหตุผลตลอดจนการรับฟังความเห็นของชุมชนก่อนตัดสินใจอนุมัติโครงการของรัฐ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานรัฐมนตรี
องค์กรชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรก ของระยะเวลาตามแผน

2. ส่งเสริมสิทธิชุมชนในการฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

2.1 สนับสนุนให้ชุมชนปฏิบัติและถ่ายทอดจารีตประเพณีและภูมิปัญญา
ท้องถิ่นระหว่างคนในชุมชนและแก่เยาวชน

2.2 สนับสนุนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจและการสร้าง
ความสามัคคีระหว่างปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 สนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้
สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนนั้น โดยการให้วัดหรือโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม

2.4 สนับสนุนการวิจัย การรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการส่งเสริมให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.5 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นศึกษาค้นคว้าและให้มีการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รับผิดชอบ : ฝ่ายบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย ประวัติศาสตร์ แห่งเมืองขอนแก่น
ชุมชนท้องถิ่นหรือประชาชนทั่วไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย องค์การชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 2 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

3. การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ ชุมชนท้องถิ่น ได้แก่

3.1 การรณรงค์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและชุมชนให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของชุมชน ทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2 ดำเนินการให้องค์กรชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชนสาธารณะ (วิทยุและโทรทัศน์) เพื่อเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมของชุมชนต่อสาธารณชน

3.3 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิชุมชนเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชน

3.4 ดำเนินการให้วิทยุสาธารณะว่าด้วยสิทธิชุมชนในสถาบันการศึกษาของรัฐ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ
สำนักนายกรัฐมนตรี องค์การชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

4. การส่งเสริมการรวมตัว และการสร้างเครือข่ายขององค์กรชุมชน ได้แก่

4.1 ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมตัวของประชาชน ชุมชน ทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่และบทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของประชาชนและชุมชน ในรูปแบบที่หลากหลายให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวกันเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรวมตัวกันเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนาอื่นๆ

4.3 สนับสนุนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ของคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชนในทุกรูปแบบโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่

4.4 ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคม เช่น สื่อมวลชน สถาบันการศึกษาทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นภาคองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในสร้างการเรียนรู้ของชุมชน

4.5 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรชุมชนทั้งทางด้านวิชาการและงบประมาณ ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองได้

4.6 สนับสนุนให้องค์กรชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงหรือต่างพื้นที่ที่มีความมุ่งหมายร่วมกัน สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชุมชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานรัฐมนตรี
องค์กรชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

5. กลไกการตรวจสอบการละเมิดสิทธิชุมชน ได้แก่

5.1 สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนใช้สิทธิในการเสนอกฎหมาย สิทธิในการเสนอ การถอดถอน สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือสิทธิในการประชาพิจารณาส่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิชุมชน

5.2 ต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในกลไกการจัดการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนหรือองค์กรในชุมชนท้องถิ่นใช้สิทธิตามกฎหมาย ประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลยุติธรรม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานรัฐมนตรี
องค์กรชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3.20 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ

สภาพปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในระหว่างที่ผ่านมานี้เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้คนเป็นเครื่องมือในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการ การพัฒนาให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการพัฒนาทางกายภาพของคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยในระยะยาว โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ได้รับผลและโอกาสจากการพัฒนาในการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา จึงเป็นกลุ่มประชาชนที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ทั้งนี้ เนื่องจากในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ข้อ 25 ได้กำหนดให้ประชาชนต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับบริการจากรัฐในเรื่องบริการขั้นพื้นฐานเป็นขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตโดยระบุไว้ว่า “บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตนเองและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย การรักษาพยาบาล บริการทางสังคมที่จำเป็น และสิทธิในความมั่นคงในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพหุภาพ เป็นหม้าย ว่างงาน หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพอื่นใดในเหตุการณ์อันนอกเหนือจากที่ตนจะควบคุมได้”

สำหรับประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองปฏิญญาสากล ดังกล่าวเพื่อคุ้มครองกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับสิทธิไว้หลายมาตรา กล่าวคือ

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 53 บัญญัติว่า “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม”

มาตรา 54 บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 55 บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งพิการ หรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ฉะนั้น บุคคลผู้ที่ควรจะได้รับคุ้มครองสิทธิในการรับบริการสงเคราะห์จากรัฐที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. กลุ่มบุคคลทั่วไป

(1) กลุ่มเด็กในภาวะขาดแคลน ได้แก่ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการสงเคราะห์ ผู้ติดยาเสพติด เด็กเรื้อรัง เด็กยากจนและไม่มีโอกาสศึกษาต่อ

(2) เด็กถูกทารุณกรรมและเด็กพิการ

(3) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู

(4) กลุ่มคนยากจนไร้ที่พึ่ง

2. กลุ่มบุคคลผู้ได้รับบริการจากรัฐโดยผลของกฎหมาย ซึ่ง ได้แก่

เด็กหญิงผู้ประกอบอาชีพบริการทางเพศหรือโสเภณี ซึ่งพ้นจากการถูกควบคุมตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และคนขอทานซึ่งพ้นจากสถานสงเคราะห์โดยผลของ พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484

สำหรับสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่จะได้รับการคุ้มครองและรับรองจากรัฐในการได้รับบริการตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่

(1) มาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพในการที่จะมีชีวิตอยู่ อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย

(2) การรักษาพยาบาล

(3) การจัดสถานที่ให้อยู่เพื่อการควบคุม การฝึกอบรมและการสงเคราะห์ในรูปแบบของสถานสงเคราะห์

(4) บริการทางสังคมที่จำเป็นอันได้แก่ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่า ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดบริการของรัฐในเรื่องดังกล่าวขณะนี้ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังนี้

(1) การประชาสงเคราะห์ เป็นการจัดบริการสังคมในลักษณะให้เปล่ากับกลุ่มผู้รับบริการ สงเคราะห์ที่มีการทดสอบปัญหาและความจำเป็นก่อนให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของเงิน สิ่งของ หรือ บริการ

(2) การบริการสาธารณะเป็นการจัดบริการสังคมให้แก่บุคคลทั่วไป เช่น โรงพยาบาล ซึ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้ารับบริการได้โดยระบบทดสอบปัญหาและความจำเป็นเช่นเดียวกัน

2. อย่างไรก็ตาม การจัดบริการของรัฐสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสดังกล่าวให้เป็นไปตามสิทธิที่กำหนดไว้ ยังมีปัญหาในเรื่องหลัก ๆ 3 ประการ คือ

2.1 การจัดบริการที่ไม่เพียงพอและทั่วถึง

2.2 การบริการที่จัดให้ยังไม่มีความรู้และได้มาตรฐาน

2.3 ผู้ให้บริการและผู้รับบริการยังไม่เข้าใจในสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2.4 การขาดการติดตามและประเมินผลการให้บริการแก่บุคคลผู้รับบริการเมื่อพ้นจากสถานสงเคราะห์ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เนื่องมาจาก

(1) ลักษณะบริการของรัฐที่จัดให้ด้านการสงเคราะห์จะต้องผ่านกระบวนการทดสอบความจำเป็น หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง ทำให้การเข้าถึงบริการเป็นไปอย่างล่าช้ามากจนกระทั่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปค่อนข้างตอน ระบบระเบียบของทนายการที่ต้องมีหลักฐานและข้อเท็จจริง

ทำให้บุคคลผู้ด้อยโอกาสดังกล่าวซึ่งมักจะเป็นกลุ่มผู้มาจากชนบทยากจน บุคคลกำพร้าบุคคลไร้ที่พึ่ง บุคคลผู้พิการ และผู้มีปัญหาทางสมองและจิตใจทางจิตใจ ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้

(2) บริการของรัฐดังกล่าว มักจะมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่เป็นที่แพร่หลาย

ทั้งนี้ ทำให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถรับรู้ถึงบริการถึงไม่สามารถได้รับบริการจากรัฐ

(3) บริการของรัฐดังกล่าวไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ เนื่องมาจาก ข้อจำกัดของงบประมาณและบุคลากร ทำให้ไม่สามารถสนองตอบต่อปัญหาของประชาชนกลุ่มดังกล่าวได้

(4) ผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเจตคติพื้นฐานที่มักจะมองผู้มารับบริการว่า อยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก และบางกลุ่มปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างไม่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้รับบริการที่มาโดยผลของกฎหมาย เช่น เด็กและสตรีที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือกลุ่มคนขอทาน ที่จะถูกปฏิบัติเหมือนผู้กระทำความผิดกฎหมาย นอกจากนี้ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ให้บริการมักจะใช้ดุลยพินิจของตนเองมาใช้ในการบริการมากกว่าการนำหลักวิชาการ โดยเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีหลักการมุ่งให้บริการให้คนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และทำหน้าที่ในสังคมในฐานะสมาชิกได้อย่างปกติสุข

(5) ผู้รับบริการสงเคราะห์ไม่ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับบริการจากรัฐซึ่งกำหนดไว้ตามกฎหมาย

(6) ผู้รับบริการกลุ่มพิเศษจากผลของกฎหมายที่ได้รับบริการโดยระบบสถานสงเคราะห์ที่แยกห่างจากสถานสงเคราะห์และเข้าสู่สังคมแล้ว จะไม่สามารถดำรงชีวิตโดยปกติ เช่น บุคคลทั่วไปมักจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการเคม เช่น เข้าสู่กระบวนการค้าโสเภณี หรือถูกกลุ่มนายทุนนำมาขอทานในลักษณะธุรกิจเช่นเคม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มาตรการเร่งด่วน

ระบบการให้บริการ

1. ควรปรับกลไกและระบบการจัดการการให้บริการ โดยเน้นให้มีผู้ให้บริการในลักษณะสหสาขาวิชาชีพในการปฏิบัติงานให้บริการ โดยเฉพาะกลุ่มผู้รับบริการที่มาจากผลของกฎหมาย ได้แก่ เด็กถูกทารุณกรรม เด็กและสตรีที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศควรจะมีตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและนักกฎหมาย มาร่วมให้บริการ เป็นต้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์การ

เอกชนด้านเด็กและสตรี สถานพินิจความ และองค์การช่วยเหลือทางกฎหมายต่าง ๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน

2. การให้บริการด้านการสงเคราะห์เป็นการปฏิบัติงานกับคนซึ่งเป็นผู้ที่ทรงสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์และมีศักดิ์ศรี ระบบการให้บริการจึงต้องมีมาตรฐาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการให้บริการและจัดให้มีระบบการประเมินผลผู้ให้บริการเป็นประจำทุกปี

นอกจากนี้ ผู้รับบริการควรได้รับสิทธิในการสอบถามถึงความพึงพอใจในการบริการ รวมทั้ง ควรให้
ชุมชนมีโอกาสเข้ามาพิจารณาบุคคลที่ควรได้รับการสงเคราะห์ด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ องค์การเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

3. การให้บริการควรเน้นการให้บริการที่ให้ผู้รับบริการได้อยู่กับครอบครัวให้มากที่สุด การให้บริการโดยนำผู้รับบริการเข้าอยู่ในสถานที่ที่ทางราชการจัดไว้ เช่น สถานสงเคราะห์
ควรเป็นวิธีสุดท้าย นอกจากนี้สถานสงเคราะห์ควรมีลักษณะเปิดและเปิดโอกาสให้ชุมชนและสังคม
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้านการสงเคราะห์

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์
องค์กรในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. ปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะใน
ส่วนที่กระทบต่อสิทธิของผู้รับบริการ ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ
แสดงความคิดเห็นหรือร่วมเป็นกรรมการแก้ไขกฎหมายด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์
องค์กรในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

5. เฝ้าระวังการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการ พ.ศ.

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

ผู้ให้บริการ

ผู้ให้บริการควรได้รับการพัฒนา และปรับวิสัยทัศน์ในการทำงาน และจัดให้มีการ
พัฒนาคุณภาพการบริการด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับ
เรื่องสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนผู้เกี่ยวข้องได้รับและให้บริการโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

ผู้รับบริการ

กรมส่งเสริมความเข้าใจ ให้ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้ทราบถึงสิทธิที่พึงมีพึงได้ รวมทั้งได้รับรู้ถึงระบบบริการของรัฐด้วย ทั้งนี้ รัฐควรพัฒนาเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กรมประชาสัมพันธ์

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

มาตรการระยะยาว

1. พัฒนาและวางระบบฐานข้อมูล เพื่อการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดบริการ ให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส และวางระบบเชื่อมโยงเพื่อให้ข้อมูลแพร่หลายทั่วถึงกับประชาชนโดยทั่วไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ องค์การเอกชนต่าง ๆ

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายในปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

2. ปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยมุ่งเน้น เรื่องการพัฒนาคนและสังคมให้ได้รับผลจากการพัฒนาอย่างทั่วถึง

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : ตลอดระยะเวลาของแผน

3. พัฒนาระบบการบริการโดยการจัดระบบสวัสดิการสังคมซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทั้งของภาครัฐและเอกชนในการช่วยเหลือดูแล ให้คำแนะนำโดยระดมชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้ง การพัฒนาระบบประกันสังคมซึ่งสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ในวงกว้างกว่าระบบประกันสังคมของรัฐจัดให้อยู่ ในขณะนี้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 10 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

4. การจัดระบบและกลไกการติดตามผลผู้รับบริการของรัฐที่พ้นจากการสงเคราะห์ โดยระบบสถานสงเคราะห์เพื่อติดตาม ดูแลผู้พ้นจากการสงเคราะห์และพัฒนาระบบงาน ทั้งนี้ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 10 ปีแรกของระยะเวลาดำเนินการ

บทที่ 4

การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามสนธิสัญญาและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ

I. อารัมภบท

โดยที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมและต่อประชาคมระหว่างประเทศมาโดยตลอดในปี ค.ศ.1948 สหประชาชาติจึงได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อประกันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการไม่ถูกทรมาน หลักการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งแม้ปฏิญญา ฯ จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ที่จะบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ขอมรับสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ แต่ก็มีผลสำคัญอย่างยิ่งในการตีความและการกำหนดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานดังกล่าวไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำขึ้นมาในภายหลัง เพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง อาทิ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.1966 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ.1979 เป็นต้น

II. สนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เนื่องจากเชื่อมั่นและศรัทธาในข้อบทต่าง ๆ ของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งพันธกรณีทั้งหลายจะสามารถประกันให้ประชาชนได้รับสิทธิที่มนุษย์พึงมีโดยครบถ้วน โดยมีรัฐเป็นผู้ประกันและให้สิทธิดังกล่าว และประเทศไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น 19 ฉบับ ซึ่งมีทั้งสนธิสัญญาภายใต้กรอบองค์การสหประชาชาติ และภายใต้กรอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ดังนี้

1. สนธิสัญญาภายใต้กรอบองค์การสหประชาชาติ

1.1) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าทาสผิวขาว ค.ศ. 1904 และ ค.ศ. 1910

(International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic 1904 and 1910)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ๔ ค.ศ.1910 โดยการภาคยานุวัติ และโดยที่ข้อ 8 ของอนุสัญญาดังกล่าวกำหนดไว้ว่า การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวจะถือว่าเป็นภาคีอนุสัญญา ๔ ค.ศ. 1904 ด้วยหากไม่มีการแจ้งเป็นอย่างอื่น ดังนั้น ประเทศไทยจึงเป็นภาคีอนุสัญญา ๔ ค.ศ.1904 ด้วย อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติส่วนใหญ่ของอนุสัญญา ๔ ค.ศ. 1904 และ ค.ศ.1910 ถูกแทนที่โดยอนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ.1921 แล้ว

1.2) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ.1921 (International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children 1921)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2465 (ค.ศ.1922)

1.3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี ค.ศ.1952 (Convention on the Political Rights of Women 1952)

อนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2497 (ค.ศ.1954) โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2497 (ค.ศ.1954)

1.4) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ.1979 (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women 1979)

อนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน 2524 (ค.ศ. 1981) โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2528 (ค.ศ.1985)

1.5) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention on the Rights of the Child 1989)

อนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2533 (ค.ศ.1990) โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2535 (ค.ศ.1992)

1.6) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2519 (ค.ศ.1976) โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 (ค.ศ.1996)

1.7) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2519 (ค.ศ.1976) โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2542

1.8) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบต่อสตรี (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)

ประเทศไทยยังไม่มีผลใช้บังคับใช้เนื่องจากยังมีรัฐภาคีไม่ครบ 10 ประเทศ ไทยเป็นประเทศที่ 6 ที่ลงนามและให้สัตยาบันพิธีสาร โดยลงนามและให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2540

2. สนธิสัญญาภายใต้กรอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศทั้งหมด 12 ฉบับ คือ

2.1) อนุสัญญานับที่ 14 ว่าด้วยการหยุดพักก่อนประจำสัปดาห์ในงานอุตสาหกรรม

ค.ศ.1921

2.2) อนุสัญญานับที่ 19 ว่าด้วยการประคับคองเท่าเทียมกันในเรื่องค่าทดแทน
สำหรับคนชาติในบังคับ และคนต่างชาติ ค.ศ.1925

2.3) อนุสัญญานับที่ 29 ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ ค.ศ.1930

2.4) อนุสัญญานับที่ 80 ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา ค.ศ. 1946

2.5) อนุสัญญานับที่ 88 ว่าด้วยการจัดตั้งบริการจัดหางาน ค.ศ.1948

2.6) อนุสัญญานับที่ 100 ว่าด้วยค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันของลูกงานชายและหญิง

ค.ศ.1951

2.7) อนุสัญญานับที่ 104 ว่าด้วยการเลิกบังคับทางอาญาแก่กรรมกรพื้นเมืองที่ละเมิด
สัญญาจ้าง ค.ศ.1955

2.8) อนุสัญญานับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ ค.ศ.1957

2.9) อนุสัญญานับที่ 116 ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา ค.ศ.1961

2.10) อนุสัญญานับที่ 122 ว่าด้วยนโยบายการทำงาน ค.ศ.1964

2.11) อนุสัญญานับที่ 123 ว่าด้วยอาชญากรรมที่อนุญาตให้ทำงานในเหมืองได้คืน

ค.ศ.1965

2.12) อนุสัญญานับที่ 127 ว่าด้วยน้ำหนักรสูงสุดที่อนุญาตให้คนงานคนหนึ่ง
แบกหามได้ ค.ศ.1987

III. ข้อสงวนและคำแถลงตีความที่ไทยตั้งไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ในการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาต่าง ๆ รัฐอาจจัดทำข้อสงวนต่อข้อบทบางข้อของสนธิสัญญา หากเห็นว่าไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีในข้อนั้นได้ หรืออาจจัดทำเป็นคำแถลง ตีความ เพื่อแจ้งให้ รัฐบาลอื่น ๆ ทราบว่าประเทศไทยตีความข้อบทนั้น ๆ ว่าอย่างไร ซึ่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนและ คำแถลงตีความในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนี้

3.1) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ.1921

ข้อสงวนเกี่ยวกับการจำกัดอายุในวรรค (b) ของ Final Protocol ของอนุสัญญา ฯ ลงวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ.1916 และข้อ 5 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1921 เมื่อเกี่ยวข้องกับคนสัญชาติไทย

3.2) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประคับคองสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ.1979

ในขณะเข้าเป็นภาคีไทยตั้งข้อสงวนต่อข้อบทต่าง ๆ จำนวน 7 ข้อ คือ (ก) ข้อ 7 ความเสมอภาคทางการเมืองและตำแหน่งราชการ (ข) ข้อ 9 วรรคสอง การถือสัญชาติของบุตร (ค) ข้อ 10 การเสมอภาคในการศึกษา (ง) ข้อ 11 วรรคหนึ่ง (b) โอกาสในการที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน (จ) ข้อ 15 วรรคสาม การทำสัญญาของสตรี (ฉ) ข้อ 16 ความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการสมรส และ (ช) ข้อ 29 การระงับการตีความ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

ต่อมาประเทศไทยได้เพิกถอนข้อสงวนในข้อ 7 ข้อ 9 วรรคสอง ข้อ 11 วรรคหนึ่ง และ ข้อ 15 วรรคสาม ซึ่งการยกเลิกข้อสงวนดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2539 (ค.ศ.1996) ปัจจุบันประเทศไทยจึงยังคงมีข้อสงวนต่อข้อบท 2 ข้อ คือ ข้อ 16 และ 29

3.3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989

ในขณะเข้าเป็นภาคีประเทศไทยตั้งข้อสงวนไว้ทั้งสิ้น 3 ข้อ คือ ข้อ 7 สิทธิในการได้สัญชาติ ข้อ 22 สิทธิของเด็กหญิงไทย และข้อ 29 สิทธิที่จะได้รับการศึกษา ต่อมาได้เพิกถอนข้อสงวนต่อข้อ 29

3.4) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ประเทศไทยได้ทำคำแถลงตีความไว้ในข้อ 1 วรรคหนึ่ง สิทธิกำหนดใจตนเอง (Right to self-determination) ข้อ 6 วรรคห้า โทษประหารชีวิต ข้อ 9 วรรคสาม การเข้าตัวผู้ต้องหามาเข้าสู่การพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่สมเหตุสมผล และข้อ 20 วรรคหนึ่ง การตีความคำว่าสงคราม

3.5) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ประเทศไทยได้ทำคำแถลงตีความในข้อ 1 วรรคหนึ่ง สิทธิกำหนดใจตนเอง (Right to self-determination)

IV. สภาพปัญหาในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

1. การออกกฎหมายอนุวัติการ

สนธิสัญญาที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีจะมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยคือเมื่อได้มีกฎหมายอนุวัติการตามสนธิสัญญาแล้ว ดังนั้น ก่อนที่จะเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาใด ๆ จะมีการตรวจสอบก่อนว่ากฎหมายภายในที่ใช้อยู่สอดคล้องกับพันธกรณีที่จะนำไปในสนธิสัญญามากน้อยเพียงใด และหากจะต้องมีการแก้ไขหรือออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีตามสนธิสัญญาได้อย่างครบถ้วน ก็ต้องดำเนินการก่อนที่จะเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญานั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม หากตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่มีปัญหาสิทธิมนุษยชน หรือ พระราชบัญญัติรองรับสนธิสัญญาอยู่แล้ว แต่กฎหมายข้ออื่น ๆ อาทิ กฎกระทรวง ระเบียบภายในของหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณี และจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้ ก็จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับพันธกรณีได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศ รัฐไม่สามารถนำเหตุผลข้อบกพร่องตามกฎหมายภายในมาอ้างเพื่อไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศได้ ซึ่งบางครั้งมีการ

ดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในล่าช้าเกินไป จนทำให้ประเทศไทยไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างครบถ้วนภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

2. การบังคับใช้กฎหมาย

ในบางกรณี แม้จะมีกฎหมายรองรับพันธกรณีต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

3. การตั้งข้อสงวน

การตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทำให้ประชาคมระหว่างประเทศจับตามองว่าประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่ไทยตั้งข้อสงวน และไม่จริงใจที่จะปรับปรุงและแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

4. การจัดทำรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีล่าช้า

ประเทศไทยไม่สามารถส่งรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาได้ทันตามกำหนดระยะเวลา เนื่องจากขาดการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบและทันสมัย และหน่วยงานผู้ปฏิบัติไม่ได้แจ้งให้หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดทำรายงานทราบถึงการปฏิบัติงานของคนตามพันธกรณี

5. การเข้าถึงข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้การค้นหาข้อมูลกระทำไม่ได้โดยขาดและไม่ตรงตามความเป็นจริง นอกจากนี้ การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิมนุษยชนแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชนยังเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ต่อเนื่อง เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นผู้ถูกละเมิดไม่รู้ว่ามีมาตรการปกป้องคุ้มครองและเยียวยาซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง และ ในบางครั้งเอกชนเองก็เป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เนื่องจากขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

6. งบประมาณและบุคลากร

การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยรัฐเป็นไปอย่างจำกัด ทำให้การดำเนินงานในด้านนี้ของรัฐไม่มีความคล่องตัว ไม่ว่าจะเป็นการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของหน่วยงานต่าง ๆ การรวบรวมข้อมูล การจัดทำรายงาน การอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อจะได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่รัฐมีอยู่ และให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัตินั้น รวมทั้งการจัดทำรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณี

7. กลไกตรวจสอบในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน

การพิจารณาเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนเพิ่มเติมและการเพิกถอนข้อสงวนที่ไทยเคยทำไว้

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีหน่วยงานใดโดยคณะที่มีอำนาจในทางนิติบัญญัติติดตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การพิจารณาเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนเพิ่มเติม และการถอนความสอดคล้องของกฎหมายภายในต่อสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อให้สามารถเพิกถอนข้อสงวนที่ประเทศไทยเคยทำไว้ การดำเนินการในด้านนี้ยังจำกัดทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเวลา ในระดับที่

พัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และพัฒนาการของกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน การค้นคว้าในเรื่องนี้จึงจำต้องมีประสิทธิภาพ และขาดการมองในภาพรวม ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาการของกฎหมายภายในมีความเป็นเอกภาพ ชัดเจน และจัดกับตนเอง

V. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มาตรการระยะสั้น (ภายใน 3 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน)

1.1) ทพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำในการรับเข้าทำงาน เนื่องจากมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้บัญญัติห้ามการจ้างงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีในอนุสัญญานี้แล้ว
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ

1.2) เติบโตอนคำแถลงความคิดความของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในข้อ 6 วรรคห้า เรื่องโทษประหารชีวิต เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้ศาลกำหนดโทษประหารชีวิตได้เฉพาะบุคคลที่อายุเกินกว่า 18 ปีเท่านั้นแล้ว และข้อ 9 วรรคสาม เรื่องการนำตัวผู้ต้องหานำสู่การพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากขณะนี้กฎหมายไทยสอดคล้องกับพันธกรณีในข้อนี้แล้ว
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย

1.3) เมื่อพระราชบัญญัติการใช้ชื่อและนามสกุลฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วควรมีการทบทวนกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การสมรส และสิทธิของหญิงที่สมรสแล้ว เพื่อดำเนินการเพิกถอนข้อสงวนข้อ 16 เรื่องความเสมอภาคด้านครอบครัวและการสมรส ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ ฯ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงการต่างประเทศ

1.4) เติบโตอนข้อสงวนข้อ 7 สิทธิในการได้สัญชาติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เนื่องจากหลักการได้สัญชาติของไทยเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศอยู่แล้ว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) กระทรวงการต่างประเทศ สถานความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

1.5) ให้แต่ละหน่วยงานปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่เดียวกัน โดยมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างละเอียดและมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวง ทบวง กรม ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. มาตรการระยะกลาง (ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาตามแผน)

2.1) พิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ถือได้ว่าคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของคู่จ้างแรงงาน อาทิ

- ILO Convention No. 111 on Discrimination in Employment and Occupation 1958
- ILO Convention No. 98 on the Right to Organize and Collective Bargaining 1949
- ILO Convention No. 87 on the Freedom of Association 1948

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ

2.2) พิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาในกรอบองค์การสหประชาชาติ ที่ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อาทิ

- อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการกระทำอื่น ๆ ที่ไร้มนุษยธรรมอย่างป่าเถื่อน หรือการลงโทษที่เหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ค.ศ. 1948

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ

- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อชาติพันธุ์ในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ

- อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษทางอาญาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ. 1948

(Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide 1948)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงการต่างประเทศ

2.3) พิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับบุตรบุญธรรมข้ามชาติ ค.ศ. 1993 เพื่อช่วยสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันและปราบปรามการค้าเด็กข้ามชาติซึ่งแฝงมาในรูปของการรับบุตรบุญธรรม

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. มาตรการระยะยาว (ภายใน 10 ปีของระยะเวลาตามแผน)

3.1) พิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่ประเทศไทยเห็นว่าจะช่วยประกันให้ประชาชนได้รับสิทธิที่มนุษย์พึงมีโดยครบถ้วน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ในสนธิสัญญาดังนั้น ๆ

3.2) ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนทั่วราบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตระหนักถึงหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิของตนและหน้าที่ของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชนที่มีต่อประชาชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวง ทบวง กรม ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3) ทบทวนกฎหมายต่าง ๆ ว่า ฉบับใดขัดหรือแย้งกับพันธกรณีในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเร่งดำเนินการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีเหล่านั้น

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวง ทบวง กรม ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4) จัดงบประมาณในการสัมมนา ผูกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมการจัดทำรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีจากสหประชาชาติ และส่งเจ้าหน้าที่ไปสังเกตการณ์การประชุมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของ สหประชาชาติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : สำนักงานงบประมาณแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.5) พิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับอื่น ๆ ที่เห็นว่าจะช่วยส่งเสริมและยกระดับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับหน่วยงานผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6) ศึกษาความเป็นไปได้ในการที่จะยอมรับกลไกที่มีอยู่ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชน ฉบับต่าง ๆ ในการเข้ามาดำเนินการตรวจสอบปัญหาสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เช่น กลไกตามพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้ปัจเจกชนสามารถฟ้องร้องคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.7) นำแผนปฏิบัติการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ต่าง ๆ มาปรับใช้

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวง ทบวง กรม ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.8) สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นไปตามกฎแห่งปารีส (Paris Principles) หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : ทุกหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ โดยประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.9) ร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งศูนย์สิทธิมนุษยชนแห่งอาเซียน (ASEAN Human Rights Center) เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งรวบรวมข้อมูลและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิก เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงสถานะสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิก

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยอาจประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

การส่งเสริมการดำเนินงานสิทธิมนุษยชน

5.1 การศึกษาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การศึกษาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หมายรวมถึง การจัดบริการการศึกษาทุกรูปแบบ กล่าวคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แก่นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ของตนเองและของผู้อื่น ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ในกฎหมายอื่น ในอนุสัญญาต่าง ๆ พันธกรณีและเอกสารสากลที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สร้างระบบค่านิยมและเจตคติที่เอื้อต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง การสนับสนุนและส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติความบรรดองของประชาธิปไตยที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ เสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพ

สภาพปัญหา

1. ขาดการเผยแพร่และการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง ค่อนข้างและเป็นระบบ
2. ขาดวิทยากรด้านสิทธิมนุษยชนและปัจจัยเสริมเพื่อให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนมีคุณภาพ

ที่พึ่งประสงค์

สาเหตุ

1. เรื่องสิทธิมนุษยชนยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย จึงยังขาดองค์ความรู้พื้นฐานด้านนี้ที่จัดอย่างเป็นระบบ รวมทั้งยังมีข้อขัดข้องผ่านการสร้างหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ฯลฯ
2. ขาดความสนใจอย่างจริงจังจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสื่อมวลชน ที่จะบูรณาการเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไปในกระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. รัฐไม่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน

ผลกระทบ

1. ประชาชนไม่มีความรู้เพียงพอด้านสิทธิมนุษยชนของตนเองและของผู้อื่น ซึ่งมีผลไปถึงการประพฤติปฏิบัติคนด้านนี้
2. เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปลูกจิตสำนึกเรื่องนี้ตั้งแต่ตอนต้น ๆ ของชีวิต ซึ่งจะทำให้การประพฤติปฏิบัติความเทกสิทธิมนุษยชนในสังคมเป็นไปอย่างเรื่องจู้และไม่ทันการณ์
3. กลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ถ้าประชาชนขาดจิตสำนึก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การให้การศึกษาสิทธิมนุษยชนในระบบโรงเรียน

1.1 พัฒนาหลักสูตรทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะและลักษณะบูรณาการในหลักสูตรทุกระดับ และสำหรับทุกวัยในสถานศึกษาทุกรูปแบบ โดยให้หลักสูตรครอบคลุมสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ฯลฯ และให้สัมพันธ์ และสอดคล้องกับการมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมไปกับการมีสิทธิ

1.2 พัฒนาสื่อการเรียนรู้และวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน และเหมาะสมที่จะใช้ในสังคมไทย

1.3 แสวงหानวศกรรมที่มีสาระเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กับผู้สอน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้สัมผัสเรื่องสิทธิมนุษยชนในลักษณะที่เป็นรูปธรรม

1.4 พัฒนาผู้บริหาร คณะกรรมการของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองหรือผู้นำท้องถิ่นให้เข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน และร่วมสนับสนุนการศึกษาและการจัดหา งบประมาณด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้เรียน

1.5 ฝึกอบรม พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถถ่ายทอดความรู้และพฤติกรรม สิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

1.6 สร้างผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนที่ถนัดด้านการศึกษาด้วย โดยที่ในระยะยาว สามารถไปฝึกอบรมครู ด้านนี้ได้อย่างต่อเนื่อง

1.7 พัฒนาสถานศึกษาให้ใช้วิธีการประชาธิปไตยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ในการบริหารและดำเนินการ อาทิ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น การปลอดความรุนแรง หรือการข่มขู่ ตลอดจนการยุติการละเมิดสิทธิของบุคคล โดยเฉพาะสิทธิเด็กและการจัดกิจกรรมผู้เรียน ฯลฯ

1.8 จัดให้มีเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันในการฝึกปฏิบัติ ด้านสิทธิมนุษยชน

1.9 สนับสนุนการรวมกลุ่มครูและผู้สอนด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนนวัตกรรมต่าง ๆ

1.10 จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม

2. การให้การศึกษาสิทธิมนุษยชนในระดับอุดมศึกษา

2.1 พัฒนาองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนรวมทั้งการวิจัย

2.2 พัฒนาหลักสูตรสิทธิมนุษยชนที่เป็นวิชาเอกและวิชาโท วิชาเลือกและวิชาในกลุ่ม การศึกษาทั่วไป รวมทั้งในลักษณะที่บูรณาการในวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้จัดในสถานับ การศึกษาของทั้งสถาบันอุดมศึกษาและในสถานศึกษาที่เป็นอาชีวศึกษา

2.3 ร่วมกับสถานศึกษาหรือโรงเรียน จัดทำคู่มือครูและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในระดับต่างๆ รวมทั้งในระดับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยให้อาสาผู้เรียนมีความริเริ่ม
ร่วมทำ

2.4 ส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ที่ตระหนักหรือที่ปฏิบัติ บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

2.5 สร้างเสริมให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน

2.6 จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน

2.7 สนับสนุนให้มีเครือข่ายสำหรับผู้เกี่ยวข้องระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการดำเนินงานให้มีองค์กรวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และพัฒนาองค์ความรู้

2.8 จัดให้มีเอกสารวิชาการด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งวารสารหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีทำเนียบวิทยากร และแหล่งค้นคว้าและวิจัยด้านนี้

2.9 สร้างเครือข่ายกับองค์กรหรือสถาบันในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

2.10 เผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน แก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

2.11 ส่งเสริมให้คณาจารย์ นิสิตและนักศึกษา มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นหรือแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

3. การให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนในการศึกษานอกระบบ

3.1 จัดให้มีการฝึกอบรมโดยพัฒนาหลักสูตร เพื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ เอกสารวิชาการ คู่มือต่าง ๆ สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิ กฐ คำรวจ อัยการ ศาล ทหาร ราชบัณฑิต เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ นักการเมือง กลุ่มองค์กรเอกชน กลุ่มธุรกิจเอกชน และกลุ่มประชาชนต่าง ๆ

3.2 ผนวกทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการฝึกอบรมทุกประเภทของทุกกระทรวง ทบวง กรม ภาคการเมือง ภาคเอกชน และภาคธุรกิจเอกชนร่วมประสานงาน พร้อมทั้งจัดวิทยากรต่าง ๆ เพื่อการฝึกอบรม

3.3 เสนอเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนที่อ่านเข้าใจง่ายและเหมาะสมสำหรับบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ

4. การให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนในรูปของการศึกษาคณะวิชาชีพ

4.1 องค์กรที่อำนวยการจัดฝึกอบรมหรือสัมมนาแก่นักสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยพัฒนาเนื้อหาสาระและวิธีการ ให้เหมาะสมสำหรับกลุ่มสื่อมวลชนต่าง ๆ

4.2 สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรสื่อสารมวลชนและนักสื่อสารมวลชนในประเทศกับต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในสื่อมวลชน

4.3 หน่วยงานนิเทศของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชนแก่ผู้เกี่ยวข้อง

4.4 นักสื่อสารมวลชนควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งกรณีการละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ โดยที่นักสื่อสารมวลชนต้องไม่ไปละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ หรือของบุคคลอื่นเสียเอง

4.5 เร่งพัฒนาบทบาทของนักสื่อสารมวลชนในการปกป้องคุ้มครองผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบที่นักสื่อสารมวลชนทำได้ และเน้นบทบาทการเป็นนักสื่อสารมวลชนเพื่อประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและสันติภาพ

4.6 ส่งเสริมให้บิดามารดา และผู้ปกครองเข้าใจหลักสิทธิมนุษยชน และอบรมเลี้ยงดูบุตร หรือผู้ที่อยู่ในการดูแลให้ดำเนินชีวิตในกรอบค่านิยมสันติและปลอดจากการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สื่อมวลชนทุกแขนง องค์กรชุมชน ฯลฯ

5. การจัดการและกลไก

5.1 จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนในหน่วยงานกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรม (ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ) เพื่อดำเนินการติดตามงานและประเมินผล โดยที่องค์ประกอบของคณะกรรมการ ฯ มาจากทุกส่วนงานหลักที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและสื่อมวลชน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สื่อมวลชน ทุกแขนง องค์กรชุมชน ฯลฯ

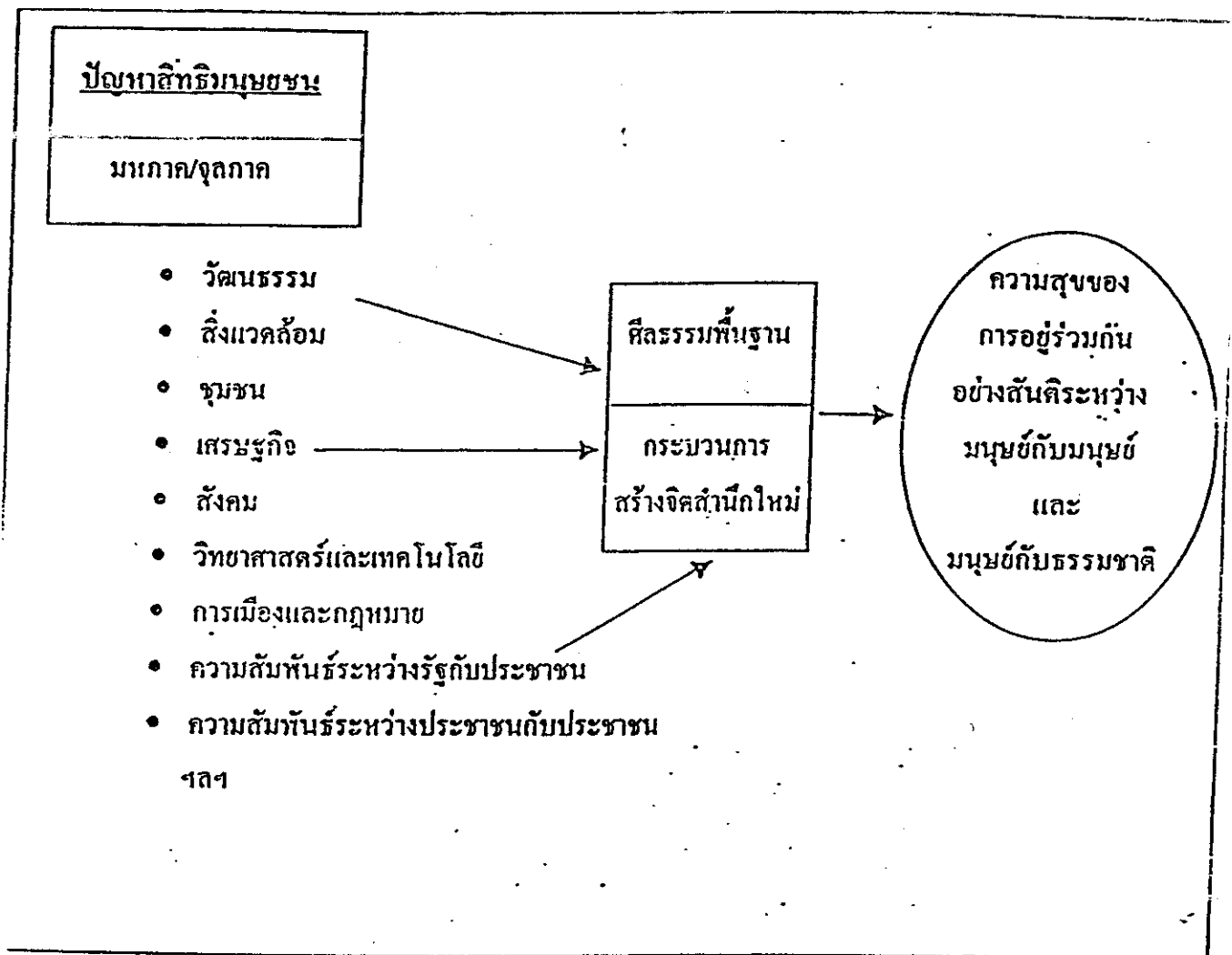
5.2 การพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ เป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หากขาดซึ่งศีลธรรมพื้นฐานนี้ก็จะนำไปสู่ปัญหาหรือความทุกข์แก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ มากมาย สันติสุขย่อมจะเกิดขึ้นในสังคมไม่ได้ ในขณะที่ชกกันสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่พลัดไปลางสถานการณ์และสภาพแวดล้อม จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษา วิจัย สภาพปัญหาสาเหตุและผลกระทบเพื่อเตรียมแนวทางการแก้ไขไว้รองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

หลักการและความสำคัญ

การพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกใหม่ของมนุษย์ เป็นสิ่งที่สังคมต้องการมากที่สุดในปัจจุบัน มิฉะนั้นวิกฤตปัญหาต่าง ๆ จะสั่งสมและทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ มิติที่สำคัญของการสร้างจิตสำนึกใหม่ก็คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่ามากและเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความทุกข์ของมนุษย์มากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความรุนแรงต่าง ๆ ในสังคมล้วนมีที่มาจากปัญหาการละเมิดสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้นปัญหาสิทธิมนุษยชนจึงเกี่ยวข้องกับคนทุกคน เป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในทุกคน ๆ สังคม ปัญหาสิทธิมนุษยชนไม่ได้อยู่ในลักษณะสภคิยคงที่ แต่เฝ้าเฝ้าหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมโลกและสังคมของชุมชนในแต่ละประเทศภายใต้มิติแห่งเวลาที่ผันแปรไปตลอดเวลา

การศึกษาวิจัยปัญหาสิทธิมนุษยชนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อดำรงรักษาศีลธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เป็นกระบวนการที่ยาวนานและต่อเนื่องเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดจิตสำนึกใหม่ของมวลมนุษย์ รูปแบบและวิธีการของการศึกษาวิจัยนั้นต้องบูรณาการไปพร้อม ๆ กับการเผยแพร่และการนำไปใช้หรืออาจกล่าวได้ว่าต้องผสมผสานไปกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยมีศีลธรรมพื้นฐานเป็นแกนกลางหลักเพื่อนำไปสู่ความสุขของมนุษยชาติอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาวิจัยสภาพปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา ผลกระทบของปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยเน้นการนำเทคนิคและรูปแบบการวิจัยที่ให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำมาประยุกต์ใช้
- 2) เพื่อศึกษาวิจัยปัญหาสิทธิมนุษยชนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตและเตรียมมาตรการป้องกันและรองรับปัญหาดังกล่าวอย่างสมบูรณ์รอบด้าน
- 3) เพื่อบูรณาการและผสมผสานผลการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกใหม่ของคนในสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) การศึกษาวิจัยในเชิงมหภาคเน้นกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งคนไทยส่วนใหญ่
- 2) การศึกษาวิจัยในเชิงจุลภาคเน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะขึ้นอยู่กับประเด็นการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

รูปแบบและวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยมีอุปมาดลิติมมนุษย์ชนในสังคมไทย ควรเป็นผลิตผลของนักคิดไทยเพื่อสังคมไทย โดยมีความคาดหวังสูงให้ประสบความสำเร็จภายในทศวรรษหน้า

การศึกษาวิจัย นอกจากมีรูปแบบและวิธีการวิจัยตามหลักวิชาการแล้ว ควรจะมีรูปแบบและวิธีการในเชิงกระบวนการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับนักวิจัย และนักวิจัยกับสังคมภายนอก อาทิ นักวิจัยกับชุมชน นักวิจัยกับสื่อสารมวลชน ซึ่งจะทำให้การศึกษาวิจัยมีคุณค่ามากขึ้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยจึงควรมีลักษณะที่เคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กับสังคมภายนอก หรือที่เรียกว่าสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับสาธารณะ โดยการสัมผัสกับกระบวนการชีวิตของคน เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในเชิงความคิด และในเชิงกระบวนการทัศน์กับโลก ซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

การเผยแพร่และการนำไปใช้

นอกจากอาศัยการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับสาธารณะซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่และการนำไปใช้แล้ว ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาวิธีการเผยแพร่ผลงานการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ให้มากขึ้น และใช้สื่อที่มีความหลากหลาย
- 2) พัฒนาวิธีการให้บริการข้อมูลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้มีการตอบสนองต่อผู้มาใช้บริการอย่างเต็มที่
- 3) จัดแปลและสรุปข้อมูลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้มีความต่อเนื่องและทันสมัยครอบคลุมและเผยแพร่ไปทั่วโลก
- 4) เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยในลักษณะของการจัดให้มีการโต้เถียงอย่างมีเหตุผล ในเวทีภายในประเทศและเวทีนานาชาติ อาทิ อาเซียนและสหประชาชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประเด็นเกี่ยวกับฐานความคิดและยุทธศาสตร์การวิจัย

การกำหนดฐานความคิดในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

ประการแรก การปลดปล่อยแนวคิดให้เป็นอิสระจากการถูกครอบงำโดยอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก เพื่อเปิดช่องทางให้มีปฏิสัมพันธ์ประสานความพยายามคิดค้นความหมายและขอบข่ายของสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางและพลวัตสืบเนื่องไปโดยลำดับ แนวการมองประเด็นปัญหา เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน จึงควรพัฒนาไปในแนวทางของการประสานความร่วมมือกันระหว่าง “ท่าอารยธรรม” อันหลากหลาย แทนที่จะเป็นไปในรูปของ “ตาอารยธรรมตะวันตกแค่ฝ่ายเดียว

ดังนั้นการศึกษาวิจัยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องตั้งข้อสงวนไม่จำเป็นเสมอไปที่จะต้องเป็นไปตามกระแสความคิดและการปฏิบัติในลักษณะที่สรุปรวบยอด โดยยึดถือเอา “ปรัชญาสากล ฯ” และข้อบัญญัติระหว่างประเทศเป็นเกณฑ์คุณค่าและมาตรฐานสูงสุดและสุดท้าย โดยปราศจากเงื่อนไข

ประการที่สอง สิทธิมนุษยชนไม่ควรจะถูกนิยามอย่างคับแคบ จำกัดความหมายและขอบข่าย อยู่แต่ในเรื่องของสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สินและหลักนิติธรรม หรืออีกนัยหนึ่ง เรื่องที่จะมีผลใช้บังคับโดยกลไกทางกฎหมายและศาลเท่านั้น ในขณะที่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม กำลังขยายตัว และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นโดยลำดับ อาทิ ปัญหาช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจน ปัญหาความยากจน หูพโภชนาการ การไร้ที่อยู่อาศัย ไร้การศึกษา ฯลฯ ในทางปฏิบัติกลับถูกมองข้ามหรือละเลยไปในสายตาของ นักสิทธิมนุษยชนตะวันตก

ดังนั้น การมองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย จึงไม่ควรมองไปที่กลุ่มสิทธิราษฎรและสิทธิทางการเมืองด้วยความยึดมั่นเชื่อมั่นว่ามีความเป็นสากลเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแบบตะวันตก หรือมุ่งไปในทางสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อสนองตอบปัญหาเศรษฐกิจสังคมในแบบฉบับของรัฐสวัสดิการเท่านั้น

ประการที่สาม ในเรื่องของกาลเวลาในการมองประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนจากแง่มุมของวิฤตการณ์การเปลี่ยนแปลง เป็นเรื่องของ การสะท้อนพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ซึ่งเป็นทั้งแรงกระตุ้นความสำนึกของการเรียนรู้ แสวงหา ดังนั้นความหมายขอบข่ายของสิทธิมนุษยชนจึงไม่อาจเข้าใจได้ในแง่เป็นกฎเกณฑ์มาตรฐานที่หยุดนิ่งหรือภาพนิ่ง หากแต่เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ อันเป็นพลวัตควบคู่ไปกับสภาวะของจิตสำนึกและอารยธรรมตรงช่วงขณะหนึ่งในประวัติศาสตร์

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจึงตั้งอยู่บนรากฐานของธรรมชาติมนุษย์ การแสวงหาอิสรภาพและความก้าวหน้าของมนุษย์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์มาจนกระทั่งยุคโลกภิวัตน์ และสถานะของสังคมการเมืองไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยดังต่อไปนี้

1.1) การศึกษาวิจัยควรมีจุดเน้นในเรื่องของสังคมไทย หากจำเป็นต้องศึกษาอย่างเป็นพลวัตในบริบทปฏิสัมพันธ์กับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบสำคัญต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ภายในสังคมการเมืองไทย

1.2) นอกจากผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ในวงกว้างแล้ว สังคม วัฒนธรรมไทย ทั้งต้องได้รับการพิจารณาศึกษาในบริบทของภูมิภาคเอเชีย ในแง่ในเรื่องของค่านิยมและกระแสภูมิภาค รวมทั้งความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ทั้งหมด ควรอยู่ในขอบข่ายที่สมควรศึกษาประกอบกันไปด้วย

1.3) การศึกษาวิจัยสิทธิมนุษยชน จำเป็นต้องมีการศึกษาควบคู่ไปกับมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาแบบยั่งยืน ของประชาธิปไตย การพัฒนาแบบยั่งยืน

1.4) นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนตามที่เป็นอย่างแล้ว การศึกษาวิจัยควรเป็นไปในเชิงมองประเด็นปัญหาข้างหน้า เพื่อที่จะสามารถหาแนวทางแก้ไขได้

1.5) การศึกษาวิจัยควรมีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทางความคิดให้กับสังคมไทย โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างสรรค์ การส่งเสริมการเข้าถึงของสาธารณชน การกระตุ้นจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนคนไทย เป็นการพัฒนาให้เกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคมการเมืองไทยในอนาคต

2. ประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย

จากฐานความคิดและยุทธศาสตร์การวิจัยที่กล่าวมา ประเด็นการวิจัยควรประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นหลักเชิงมหภาค

การประเมินสถานการณ์ทางองค์ความรู้และสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และพัฒนาการเพื่ออนาคตเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ประเด็นย่อย

(1) สถานภาพองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนของสังคมไทยอยู่ในระดับใดมีความรู้และการปฏิบัติตามมาตรฐานเพียงใด และมีการกระจายความรู้อย่างไรในระดับชาติ ท้องถิ่น ชุมชน อาชีพต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลใด

(2) สถานการณ์โดยรวมของปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย จากอดีตสู่ปัจจุบันและพัฒนาการเพื่ออนาคต

(3) การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา

(4) ฐานทางวัฒนธรรมที่จะเอื้ออำนวยหรือไม่เอื้ออำนวยต่อสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยในทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและค่านิยมต่าง ๆ

(5) การศึกษาระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยในทางปฏิบัติว่ามีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพียงใดและควรปรับปรุงอย่างไร

(6) การประเมินผลการดำเนินงานของโครงการและองค์การต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและหน่วยงานในประเทศไทยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

(7) การประเมินถึงบทบาทและการปฏิบัติงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหารวมทั้งการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้านนี้

(8) การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของไทยเปรียบเทียบกับประเทศในตะวันตกเอเชียและอาเซียน เพื่อหาแนวทางความร่วมมือระหว่างกันหาแบบอย่างที่ดี

(9) การศึกษาค้นคว้าวิธีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่าง ๆ โดยการใช้ประโยชน์ของเนื้อหาทางด้านสิทธิมนุษยชน อาทิ สิทธิมนุษยชนกับการพัฒนาสิทธิมนุษยชนกับสิทธิชุมชน เป็นต้น

(10) การประเมินถึงประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากลในสังคมไทยว่ามีอะไรบ้าง เพิ่มขึ้นหรือลดลงในด้านใดและอย่างไร มีวิธีการจัดการเพื่อลดหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างไร ทั้งในอดีตรที่ผ่านมา และที่ควรจะเป็นไปในอนาคต

เหตุผล : การศึกษาวิจัยประเด็นเชิงมหภาคก็เพื่อร่วมกันเสริมสร้างองค์ความรู้และกระบวนการทัศน์ใหม่เกี่ยวกับความหมาย เนื้อหาสาระและขอบข่ายของสิทธิมนุษยชน นอกจากนั้นยังเป็นการทำความเข้าใจและประเมินถึงผลกระทบที่สิทธิมนุษยชนของคนไทยจากโครงสร้างและกระบวนการทางด้านเศรษฐกิจการเมืองโลก ดังนั้น การสำรวจและวิเคราะห์ประเมินจึงควรลงลึกถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมและสถาบันต่าง ๆ ของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในบริบทของวิถีเอเชีย รากฐานทางนิติศาสตร์และวิชาชีพกฎหมาย รวมทั้งสถาบันกระบวนการยุติธรรมระบอบรัฐธรรมนูญและกระบวนการทางการเมืองไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชนชนบทไทย เป็นต้น

การศึกษานี้ควรศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอในแนวทางของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเชิงสถาบัน การศึกษาทางทฤษฎีข้อบ่งชี้ข้อมูลความรู้ออกไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อรับกลุ่มชนเป้าหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการมุ่งส่งเสริมและพัฒนาระบบสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อันจะมีส่วนในการถ่วงดุลศูนย์อำนาจเศรษฐกิจการเมืองโลก และทั้งเป็นการพัฒนาสิทธิมนุษยชนให้คืบหน้าบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดี อย่างแท้จริง

ประเด็นเชิงจุลภาค

ประเด็นสิทธิมนุษยชนเชิงจุลภาคเป็นการกำหนดประเด็นศึกษาวิจัยในทางลึก ซึ่งสืบเนื่องจากการศึกษาประเด็นหลักในเชิงมหภาคแล้ว ควรศึกษาวิจัยปัญหาสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่อยู่ในรายงานขององค์การระหว่างประเทศและนานาชาติ อาทิ การศึกษาวิจัยผลกระทบจากการลงโทษประหารชีวิต ปัญหาการวิสามัญฆาตกรรม ปัญหาต่อกรณีผู้ลี้ภัย เป็นต้น

ประเด็นการศึกษาวิจัยที่ควรคำนึงต่อไปตามกลุ่มเป้าหมายในแผนปฏิบัติการแม่บทเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ คือ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับกลุ่มคนต่าง ๆ ได้แก่ เด็ก ศพริ กลุ่มผู้ลี้ภัยโอกาส เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ผู้บริโภค คนงานข้ามแดน รวมทั้งกลุ่มคนที่ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม เป็นต้น ตลอดทั้ง การวิเคราะห์ แนวปฏิบัติต่อกันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและวิธีการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเหตุผล ฯลฯ

ประเด็นการศึกษาวิจัย ปัญหาที่คาดการณ์ว่าจะทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต อาทิ ผลกระทบจากกระแสข้ามชาติ ผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองไทยหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากนโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐ หรือโครงการสาธารณะต่าง ๆ (อาทิ เขื่อน ทางด่วน ฯลฯ) ผลกระทบจากกระแสชุมชนท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลกระทบจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะกลิรอนทำลายสิทธิมนุษยชนในอนาคต

ประเด็นการศึกษาวิจัย องค์ประกอบอื่นที่สัมพันธ์กับสิทธิในการพัฒนาตนเอง อาทิ คุณภาพชีวิต อันเป็นจุดหมายของสิทธิในการมีชีวิตอย่างมีคุณภาพ เช่น อาหาร อากาศหายใจ น้ำ ฯลฯ ซึ่งนับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับการพิจารณาก่อนสิ่งอื่นใด โดชนัยนี้ปัญหาสิทธิคนจน ผู้ยากไร้ ควรเป็นหัวข้อการศึกษาวิจัยเชิงจุลภาคที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ และโดชนัยเดียวกันเรื่องของสิทธิอันสืบเนื่องมาจากหลักความเป็นจริง ของธรรมชาติมนุษย์ กับเรื่องความเป็นธรรม จึงประกอบเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน และมีนัยสำคัญต่อปัญหาการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาวิกฤตเรื้อรังอยู่ในปัจจุบันนี้

นอกจากนั้น เพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจสำหรับการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย จึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของนักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยด้วย

ข้อสังเกต โดยที่ควรคำนึงถึงความเป็นพลวัตของพัฒนาการสิทธิมนุษยชน การศึกษาวิจัยจึงควรเป็นกระบวนการ “เปิด” เพื่อรองรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิดติดตามมา โดยไม่ลวกกำหนดไว้ อย่างตายตัวแต่เริ่มแรก

5.3 รณรงค์และประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิมนุษยชน

สภาพปัญหา

1. สภาพการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน

การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ทวีความสำคัญมากขึ้นทุกที่ทั้งในระดับสากล ระดับภูมิภาคและระดับในประเทศ

ในระดับสากลสหประชาชาติได้รณรงค์ให้มวลสมาชิกขององค์กรเพิ่มมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น เข้าทำภาคิอนุสัญญา สนธิสัญญา กติการะหว่างประเทศที่มุ่งส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีระบบการตรวจสอบโดยกลไกระหว่างประเทศมากขึ้นเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น การให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การสนับสนุนด้านการเงิน การส่งผู้เชี่ยวชาญไปให้คำปรึกษา การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร การเผยแพร่ความรู้ การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน การประชุมหรือจัดสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนปฏิบัติที่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การให้คำติชมและการใช้วิธีการทางทูตเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในประเทศไทย พัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในหมวดที่ว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยมีบทบัญญัติที่กฎหมายสมัยเก่า รัฐธรรมนูญหลายประเทศมีการจัดตั้งกลไกระบบเศรษฐกิจซึ่งมีผลโดยตรงต่อการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ผู้ตรวจการแผ่นดิน รัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายโดยสำนักงานอัยการสูงสุด การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชนหรือคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยดียิ่งขึ้นโดยกระทรวงยุติธรรม

นอกจากนี้ประเทศไทยก็ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี ผู้ไร้แรงงาน และล่าสุดได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 - กติกาสหประชาชาติเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 รวมทั้งกำลังจะเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.1966 แห่งสหประชาชาติ

2. ความสำคัญของการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิมนุษยชน

จากความสำคัญของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าสิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็น "สิทธิระหว่างประเทศ" และเป็นเรื่องที่ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับทราบและเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเพื่อรักษาสิทธิของตนเอง ขณะเดียวกันต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น ๆ และในทางร่วมมือกับภาครัฐในทุก ๆ เรื่องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สำหรับในภาครัฐ ก็จะต้องให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ต้องแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางและรวดเร็วเพื่อเข้ายุติการละเมิดและแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งการกระตุ้นของหน่วยงานและกลไกทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจริงจังต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การจะทำให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยข้อมูลข่าวสาร การรณรงค์เผยแพร่ในทุกสื่อและทุกกลไกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เป็นไปอย่างมีระบบและมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จึงจะสามารถบรรลุสู่เป้าหมายโดยบรรจุไว้ในนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หลักการพื้นฐาน

1) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิด ทิศทางและกระบวนการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับสากล และระดับประเทศ

2) เพื่อให้ผู้รับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนได้อย่างเป็นระบบ และเข้าใจหลักการแนวทางจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3) เพื่อให้หน่วยงานระดับนโยบายและปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค รวมทั้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับงานรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ในวาระที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมความสำนึกของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ภาครัฐจะกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความเข้าใจของกระบวนการพิจารณาเป็นบูรณาการ

4) เพื่อให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่รณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนร่วมในแผนงาน โครงการ และมาตรการต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานสามารถปฏิบัติการดำเนินงานร่วมกัน และสนับสนุนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความซื่อสัตย์และความซื่อตรงระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การใช้งบประมาณและทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ให้มีการใช้สื่อมวลชนสื่อเกี่ยวกับการรณรงค์คุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนประกอบด้วย

- ส่งเสริมให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- คุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- สิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน ได้แก่ การศึกษา วัฒนธรรม อาชีพ สาธารณสุข

ทั้งนี้ทั้งนั้น มีทั้งอาศัย กระบวนการยุติธรรม การรณรงค์ การให้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ตลอดจนเป็นต้น

- สิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย ผู้ลิดเรื่อเอกต ชนกลุ่มน้อย คนค้าฉาว ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย/ผู้หนีภัย ผู้ไร้สัญชาติ คนจนเมือง ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ผู้บริโภค ผู้ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน ผู้ค้นหา นักโทษ และผู้พ้นโทษ

- สิทธิมนุษยชนศึกษาและการพัฒนาการวิจัย

- การดำเนินงานตามอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศตามที่รัฐบาลไทย ได้ให้ไว้กับองค์กรต่าง ๆ

ในสื่อต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนโดยให้มีการนำเสนอทั้งในรูปของข่าว บทความ สารคดีสั้น ให้มีการถ่ายทอดสดการประชุม สัมมนา เสวนา เรื่องสำคัญต่าง ๆ และการเผยแพร่ ฟูบอดวิทยุ โทรทัศน์ เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสื่อต่าง ๆ ดังนี้

1. สื่อวิทยุ

2. สื่อโทรทัศน์

3. สื่อสิ่งพิมพ์

- หนังสือพิมพ์รายวัน / ตัปดาห์ / นิตยสารรายตัปดาห์ / นิตยสารรายเดือน

- จัดทำหนังสือคู่มือ

- โปสเตอร์

- สติกเกอร์

- แผ่นพับ

- ปฏิทิน / สมุดฉีก

- การจัดนิทรรศการ

4. สื่อบุคคล

- ผู้นำการเมือง

- ผู้บริหารภาครัฐและเอกชน

- ผู้นำชุมชน

5. สื่ออินเทอร์เน็ต

ยุทธศาสตร์การรณรงค์และเผยแพร่

6. ระดมทรัพยากรด้านการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ขององค์กรทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาคที่มีอยู่เพื่อปฏิบัติตามที่วางไว้ โดยกำหนดวิธีการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง ให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์รณรงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้ง ส่งเสริมให้มีศูนย์รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

7. บริหารจัดการเลือกใช้สื่อ และกิจกรรมอื่นอย่างผสมผสาน อาทิ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเฉพาะกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน หรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย

8. แผนปฏิบัติการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดบทบาทและกิจกรรมสัมพันธ์ ระหว่างภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และองค์กรประชาชน

9. สร้างระบบติดตามประเมินผล พร้อมทั้งระบบการชี้วัดประสิทธิผลประสิทธิภาพของกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้มีการจัดทำระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนปฏิบัติการระยะต่อไป และให้มีการวัดผลกระทบของการรณรงค์และเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร วัดประสิทธิภาพขององค์กร และวัดสภาพการณ์ที่เป็นจริงในด้านต่าง ๆ เพื่อ คำนึงการให้ถูกต้องต่อไป

10. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในการจัดทำแผนปฏิบัติการรณรงค์ ควรจัดกิจกรรมโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรกับประชาชนในระดับต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายสื่อมวลชนด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นอีกด้วย

11. ให้ความสำคัญในการจัดทำเนื้อหาสาระข่าวสารที่จะรณรงค์และเผยแพร่ โดยมีการจัดลำดับสารที่จะเผยแพร่ให้สอดคล้องกับระยะเวลา สภาพการณ์ ระยะเวลาที่ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับสาร ใช้เทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจแปลกใหม่และทันสมัย

12. ให้ความสำคัญกับการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ต่างประเทศเท่าที่ชมกับการรณรงค์ภายในประเทศ เพื่อให้ข่าวสารข้อมูลกระแสปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการค้ามนุษย์ และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของสังคมไทยเป็นที่รับรู้ตรงตามสภาพความเป็นจริงทั้งในระดับภูมิภาคและนานาชาติ ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือจากสื่อมวลชนระหว่างประเทศ

13. ให้มีระบบการติดตามและประเมินโดย

13.1. จัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการรณรงค์และเผยแพร่ในทุกระดับ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบข้อมูลอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน

13.2. สร้างดัชนีชี้วัด เพื่อบอกความก้าวหน้าและผลกระทบของการดำเนินงานตามแผนการโครงการ เพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผล ซึ่งอาจกำหนดเป็นระดับได้ดังนี้

- ดัชนีวัดผลกระทบขั้นสุดท้ายของการรณรงค์และเผยแพร่

- ดัชนีวัดประสิทธิผลของการรณรงค์และเผยแพร่ขององค์กรราชภาคเพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการประชาสัมพันธ์ และนำไปปรับปรุงกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนงานโครงการต่อไป

- ดัชนีวัดประสิทธิผลการดำเนินการขององค์กร เพื่อปรับปรุงคุณภาพและผลงานขององค์กรในทุกระดับทั้งในด้านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้กับคนในองค์กร การเพิ่มทุนประสิทธิภาพการดำเนินงาน

- คำนี้อาศัยการพิจารณาความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัด
ความร่วมมือหรือประสิทธิผลของงานการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ระยะเวลาดำเนินการ : ภายใน 5 ปีแรกของระยะเวลาดำเนิน

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ : หน่วยงานด้านการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ของทุกกระทรวง ทบวง กรม
ภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5.4 การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงต้องมีการจัดตั้งกลไกในการประสานแผนในรูปคณะกรรมการประสานนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการดังกล่าวจะต้องเป็นองค์กรขนาดเล็ก และมีองค์ประกอบที่มีสัดส่วนกรรมการจากตัวแทนของภาครัฐไม่เกินหนึ่งในสาม ส่วนที่เหลือจะประกอบด้วยตัวแทนของภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ในสัดส่วนที่สมดุลย์กัน และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันของหญิงชาย คณะกรรมการประสานนโยบาย ฯ จะมีภาระหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแนวทางและประสานการปฏิบัติงานระหว่างส่วนราชการ ภาครัฐกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บท ฯ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2. พิจารณากลับกรองและให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ ในการดำเนินงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามแผนแม่บทสิทธิมนุษยชน ของส่วนราชการ ภาครัฐกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บท ฯ รวมทั้งผลการปฏิบัติงานตามแผนของฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

4. เสริมสร้างกลไกต่าง ๆ ในหน่วยงานของรัฐในระดับต่าง ๆ ได้แก่ กลไกในกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไปได้ตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน

5. สนับสนุนและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคของสังคม รวมทั้งการดำเนินการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

6. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและต่อประชาชน

ในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งการร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมจะนำไปสู่การยกระดับของสิทธิมนุษยชนไทยให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศที่มีการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนมาอย่างยาวนาน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายทั้งในระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ของชาติ และความผาสุกของประชาชนได้ในที่สุด

แผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน

กันยายน ๒๕๔๘

สารบัญ

หน้า

คำนำจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
คำนำจากผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม
คำนำ

บทที่ 1	บทนำ	
	การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-ภัยคุกคาม ของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย.....	1
บทที่ 2	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	
	2.1 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา.....	5
	2.2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม.....	10
	2.3 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ.....	13
	2.4 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข.....	18
	2.5 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	29
	2.6 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย.....	51
	2.7 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม.....	57
	2.8 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ.....	64
	2.9 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน.....	68
	2.10 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง.....	72
	2.11 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านศาสนา.....	76

บทที่ 3

แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย

3.1	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเด็ก.....	81
3.2	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของสตรี.....	149
3.3	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ.....	201
3.4	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนพิการ.....	210
3.5	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย.....	221
3.6	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และผู้ป่วยเอดส์.....	227
3.7	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์.....	248
3.8	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว.....	252
3.9	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัย.....	260
3.10	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติ.....	262
3.11	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนจน.....	267
3.12	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงาน.....	277
3.13	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเกษตรกร.....	290
3.14	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้บริโภค.....	308
3.15	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน	325
3.16	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องคุมขัง.....	332
3.17	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้พ้นโทษ.....	339
3.18	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา.....	345
3.19	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของชุมชน.....	351
3.20	แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ.....	360

คำนำจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ประเทศไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นับตั้งแต่สหประชาชาติได้มีการลงมติยอมรับและประกาศ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 ต่อมาเมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 สังคมไทยจึงเริ่มให้ความสนใจและตื่นตัวมากขึ้นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแต่ความสนใจและตื่นตัวดังกล่าวยังเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำขาดแผนงานที่เป็นเอกภาพ ขาดการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ ขาดกลไกในการติดตามประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และขาดการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องอย่างเหมาะสม

ดังนั้นในปี พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นโอกาสครบรอบ 50 ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ นายกรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการถาวร 50 ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน และได้มีมติให้มีการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนดังกล่าว เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2543 โดยให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นศูนย์กลางในการประสานและติดตามการดำเนินงานตามแผน และต่อมาเมื่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้ออ纲านดังกล่าวเพื่อให้กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินการนับตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2545 เป็นต้นมา

แต่เนื่องจากการปฏิรูประบบราชการ เมื่อปี พ.ศ. 2545 ทำให้ภารกิจและความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จึงได้ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทบทวนนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ซึ่งเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4 ภูมิภาคทั่วประเทศและกรุงเทพมหานคร ตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด นอกจากนี้ยังได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เพื่อรับฟังประสบการณ์และความคิดเห็นจากประเทศต่าง ๆ และรวบรวมนำมาแปลงเป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการนำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนที่จัดทำไว้ดังกล่าวแล้วไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงต่อไป

นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าว นั้น เป็นแผนแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรกของประเทศไทย ซึ่งกำลังจะหมดวาระลงในปี พ.ศ. 2548 นี้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีนโยบายอย่างชัดเจนที่จะร่วมกับทุกฝ่าย เพื่อส่งเสริมและยกระดับสิทธิมนุษยชนให้ทัดเทียมกับระดับสากล และเห็นชอบกับการมีแผนแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน ดังนั้น แผนดังกล่าว จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการรับฟังความคิดเห็นและประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน

ท้ายที่สุด ยุทธศาสตร์หรือกลไกที่มีประสิทธิภาพใด ๆ ก็ไม่อาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายในอุดมคติ
สมตามความมุ่งมั่นได้ หากปราศจากการลงมือทำ ภารกิจด้านสิทธิมนุษยชนถือเป็นภารกิจร่วมกันของ
คนทั้งชาติที่ต้องปฏิบัติไปพร้อมกับภารกิจด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างรากฐานที่เข้มแข็งให้กับ
สังคมไทย อันจะนำไปสู่สังคมในอุดมคติและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ชาติานิติ
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

โครงการ “การพัฒนาแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวน/ปรับปรุงและพัฒนานโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ให้นำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง การดำเนินงานของโครงการจึงเป็นการนำนโยบายและแผนดังกล่าวไปทบทวนโดยการระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการระดับประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้การทบทวนและการปรับปรุงโดยการระดมความคิดเห็นดังกล่าว นำมาสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน

โครงการฯ จะประกอบด้วยรายงาน 3 ฉบับ ดังนี้

- ขั้นตอนและกระบวนการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน
- พัฒนาแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- **แผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชน**

แผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ จะเป็นบทนำที่วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม ของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

บทที่ 2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วย 11 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ด้านอาชีพ ด้านสาธารณสุข ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ ด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อมวลชน ด้านการเมืองการปกครอง และด้านศาสนา

บทที่ 3 เป็นแผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย 20 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วย ผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์และผู้ป่วยเอดส์ กลุ่มชาติพันธุ์ คนต่างด้าว ผู้หนีภัย คนไร้สัญชาติ คนจน ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ผู้บริโภค ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน ผู้ต้องคุมขัง ผู้พ้นโทษ ผู้เสียหายในคดีอาญา ชุมชน และผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ

คณะผู้วิจัย สถาบันวิจัยสังคม ขอขอบคุณกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ที่ให้ความไว้วางใจสถาบันให้ดำเนินโครงการนี้และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นมา และขอขอบคุณโดยเฉพาะอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (คุณชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ) ที่ได้กรุณาชี้แนะการปรับปรุงแก้ไขและสาระประเด็นที่สำคัญเพื่อให้งานชิ้นนี้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ครบถ้วน คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ (คุณปิติกัญจน์ สิทธิเดช) ที่ได้ดำเนินการติดตามและประสานการทำงานของโครงการด้วยดีมาโดยตลอดเพื่อช่วยให้งานชิ้นนี้สำเร็จ

ลุล่วงตามเป้าหมาย และใคร่ขอถือโอกาสนี้เช่นกันขอบคุณคุณจันทร์ชม จินตยานนท์ (นักวิชาการ
ยุติธรรม 7) ที่ทำหน้าที่ประสานงานโครงการนี้อย่างใกล้ชิด

สถาบัน ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ
ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้ให้ความร่วมมือโดย
การให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจาก
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้กรุณาให้ข้อชี้แนะที่มีคุณค่า และที่สำคัญ
ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี ที่ได้กรุณาปูพื้นฐานความ
เป็นมาของการริเริ่มจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน และใคร่ขอขอบคุณ
โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร วิทยานนท์ไพศาล คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ
คุณกุลวีร์ ประภาพรพิพัฒน์ ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคุณบุญแทน ดันสุเทพวิรวงศ์
ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลสิทธิมนุษยชนและสันติธรรม องค์กรแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย
ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปรับปรุงนโยบายและแผนปฏิบัติการ
แม่บทและแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และท้ายที่สุด สถาบันขอขอบคุณประชาชนทุกท่านที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง
ทางตรงและทางอ้อมจาก 4 ภูมิภาคทั่วประเทศได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกฉียงเหนือ
และกรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาสละเวลามาร่วมกระบวนการระดมความคิดเห็นและร่วมสะท้อน
สภาพการณ์ในปัจจุบันเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนมีความทันสมัยและสามารถเป็นกลไกใน
การที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้วิจัย
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กันยายน 2548

บทที่ 1

บทนำ

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-ภัยคุกคาม ของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

จุดแข็ง (Strength)

ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างครอบครัว ชุมชน วัดและวัง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมมาแต่โบราณกำหนดให้วิถีชีวิตของประชาชนไทยมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น ความห่วงใย ความเอื้ออาทร ความรักความเมตตาระหว่างเพื่อนมนุษย์ และหลักการปกครองโดยทศพิธราชธรรม เป็นต้น

จุดอ่อน (Weakness)

ระบบอุปถัมภ์ที่ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมไทยมาช้านานซึ่งเป็นระบบที่กำหนดความสัมพันธ์อันไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในสังคมโดยมีการจัดลำดับชั้นและสถานภาพของบุคคลลดหลั่นกันไปจากผู้ใหญ่ถึงผู้น้อย ได้ก่อให้เกิดทัศนคติและแนวปฏิบัติบางประการในสังคมไทยที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน เช่น การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม การแยกไม่ออกระหว่างความรู้สึกผูกพันส่วนตัวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม และการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง และพวกพ้อง เป็นต้น

โอกาส (Opportunity)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดบทบัญญัติต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยซึ่งได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้หัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญที่เป็นพื้นฐานของการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยประกอบด้วย

1. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการบริหารบ้านเมืองด้วยการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางในด้านต่างๆ

2. การปรับปรุงกระบวนการเลือกผู้แทนของประชาชนให้มีความโปร่งใส โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำกับดูแล

3. การมีกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างชัดเจน เช่น ศาลปกครอง วุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ภัยคุกคาม (Threat)

1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้ทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ คือ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เช่น การกดขี่เพศหญิง การทารุณกรรมต่อเด็ก การฆ่าตัวตาย เป็นต้น
2. กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เกิดปัญหาข้ามชาติซึ่งเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ อาชญากรรมข้ามชาติ การค้าหญิงและเด็ก เป็นต้น

2. วิสัยทัศน์ (Vision)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีสันติสุข มีความยุติธรรม ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความเป็นประชาธิปไตยบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาลทั้งในภาครัฐและภาคประชาสังคม และหลักการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่สมดุลและยั่งยืน

3. พันธกิจ (Mission)

ส่งเสริมให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย โครงสร้างองค์กร และกลไกของรัฐให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในลักษณะที่เป็นหลักการสากลอันแบ่งแยกมิได้ โดยประสานเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไว้ในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนทุกกลุ่มตระหนักและเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบและจริยธรรมบนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคมในทุกระดับ

4. เป้าประสงค์ (Goal)

4.1. มีโครงสร้างองค์กรกลไกของรัฐ และเครือข่ายทางสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ครอบคลุมมิติการดำรงชีวิตของประชาชนไทยทั้งในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางการเมือง ในด้าน 11 ด้าน ได้แก่

ด้านการศึกษา	ด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม
ด้านวัฒนธรรม	ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ
ด้านอาชีพ	ด้านสิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชน
ด้านสาธารณสุข	ด้านการเมืองการปกครอง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ด้านศาสนา
ด้านที่อยู่อาศัย	

4.2. มีโครงสร้างองค์กร กลไกของรัฐ และเครือข่ายทางสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ครอบคลุมมิติการดำรงชีวิตของประชาชนไทยทั้งในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางการเมือง ซึ่งครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในสังคมไทย จำนวน 20 กลุ่ม ได้แก่

เด็ก	คนจน
สตรี	ผู้ใช้แรงงาน
ผู้สูงอายุ	เกษตรกร
คนพิการ	ผู้บริโภคร
ผู้ป่วย	ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน
ผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์และผู้ป่วยเอดส์	ผู้ต้องคุมขัง
กลุ่มชาติพันธุ์	ผู้พ้นโทษ
คนต่างด้าว	ผู้เสียหายในคดีอาญา
ผู้หนีภัย	ชุมชน
คนไร้สัญชาติ	ผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ

บทที่ 2

แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน

- 2.1 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา
- 2.2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม
- 2.3 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ
- 2.4 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข
- 2.5 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.6 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย
- 2.7 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม
- 2.8 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ
- 2.9 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน
- 2.10 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง
- 2.11 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านศาสนา

2.1 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การทบทวนนโยบายด้านการจัดการศึกษา ของชาติ	1.1 ทบทวนสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ.2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยเฉพาะแนวทางที่จะทำให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการการศึกษา	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษา
	2. การถ่ายโอนอำนาจการบริหารและจัดการ การศึกษาจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.1 เร่งรัด ดำเนินการถ่ายโอนอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษา รวมทั้งงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาโดยตรง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัด การศึกษาได้ตามความพร้อม	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. การจัดทำแผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา	3.1 ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการแม่บทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาศามกรอบแห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่ถือว่าการจัดการศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพของประชาชน	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การรณรงค์ / เผยแพร่ / ปลุกจิตสำนึก / ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน	1.1 ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทุกคนให้เห็นคุณค่าของการศึกษาและความจำเป็นในการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้	2	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
		1.2 รณรงค์และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้รัฐและประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล	2	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การปฏิรูประบบการเรียนการสอน	2.1 ปฏิรูประบบการเรียนการสอนโดยบรรจุหลักสูตร "สิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน" ไว้ในการเรียนการสอนในทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษา	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
	3. ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของสถานศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษา	3.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้มีหลักสูตรและเนื้อหา รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในทางความคิด ความเชื่อ รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความคิดอย่างปราศจากการครอบงำหรือบังคับ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
	4. ส่งเสริมสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.1 ส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชนและสถาบันศาสนามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการรวมทั้งสภาพปัญหาในชีวิตจริงของผู้เรียน	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันศาสนา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	5.1 สนับสนุนให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและความสนใจรวมทั้งการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิทางการศึกษา	1.1 จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีขอบเขตครอบคลุมถึงพนักงานครูเทศบาลและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการคลัง ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.2 สนับสนุนงบประมาณจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรัฐ	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการคลัง ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	กระทรวงศึกษาธิการ
การติดตามและตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตามและตรวจสอบ มาตรฐานวิชาชีพครู	1.1 มีองค์กรอิสระดำเนินการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษา	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - องค์กรภาคเอกชน

2.2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับแก้นโยบายให้เกิดบูรณาการด้าน วัฒนธรรมในแผนระดับชาติ	1.1 บูรณาการนโยบายเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมเข้ากับการวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในทุกสาขาและทุกกลุ่มเป้าหมาย	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการยอมรับและให้ความเคารพต่อ ความหลากหลายของวัฒนธรรม	1.1 ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดและแนวนโยบายการยอมรับความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ยอมรับความ แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์	5	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การด้านศาสนาหรือ วัฒนธรรม เช่น คณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ส่งเสริมการเคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยยึดหลักประสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ไม่ใช้การบังคับ	5	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การด้านศาสนาหรือวัฒนธรรม เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
		1.3 รักษาวัฒนธรรมและไม่ละเมิดวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย ไม่บังคับให้วัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อยมาอยู่ในกลุ่มใหญ่	5	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การด้านศาสนาหรือวัฒนธรรม เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมให้เกิดองค์กรวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น	2.1 ส่งเสริมให้เมืองศรีนครพนมในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกาย ความคิด ชนเผ่า และการผดุงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีของชาติ	5	■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรด้านศาสนาหรือวัฒนธรรม เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
การปกป้อง / คัดกรอง	1. ความคุ้มครองในความหลากหลายของวัฒนธรรม	1.1 รัฐต้องให้ความคุ้มครองวัฒนธรรมที่แตกต่างตามเสรีภาพ เสมอภาคและภารดรภาพ	5	■ กระทรวงวัฒนธรรม
		1.2 รัฐต้องจัดการที่อยู่อาศัย / สร้างพื้นที่คุ้มครองให้แก่กลุ่มชนพื้นเมืองซึ่งเป็นชนเผ่าดั้งเดิมไม่ให้ถูกรื้อถอนหรือถูกเบียดเบียนจากกลไกรัฐหรือผู้แสวงหาประโยชน์จนทำให้สังคมวัฒนธรรมเสื่อมสลายไป	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงวัฒนธรรม
		1.3 รัฐต้องสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะทำงาน / คณะกรรมการคุ้มครองและฟื้นฟูชนเผ่าโดยมีองค์ประกอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชนเผ่า และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ร่วมในคณะทำงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของชนเผ่าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงวัฒนธรรม

2.3 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดนโยบายการเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศเพื่อแก้ไขความ ยากจนของ ประชาชน	1.1 พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและทำให้ชุมชนเข้มแข็ง	1	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	2. กำหนดนโยบายต่างประเทศเชิงรุก	2.1 กำหนดนโยบายเศรษฐกิจเชิงรุกโดยการนำปัจจัยเรื่องประชาธิปไตย สิทธิ มนุษยชน และอื่น ๆ เป็นปัจจัยหลักเพื่อป้องกันปัญหาแย้งชิงสิทธิในการ ประกอบอาชีพที่ไม่เป็นธรรมระหว่างคนในรัฐ	3	- กระทรวงการต่างประเทศ - สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ศึกษาแนวทาง ในการมีกฎหมาย คุ้มครองแรงงานเกษตรกร และแรงงานนอก ระบบ	3.1 จัดตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเกษตรกร และ แรงงานนอกระบบอื่น ๆ	3	- กระทรวงยุติธรรม - สถาบันการการศึกษา
	4. ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ ด้านเศรษฐกิจ	4.1 จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ	3	- กระทรวงยุติธรรม - สถาบันการการศึกษา
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิด้านอาชีพของประชาชนตาม ความต้องการของประชาชน	1.1 ส่งเสริมอาชีพของประชาชนให้แข่งขันกับต่างประเทศ	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน
		1.2 ส่งเสริมอาชีพของประชาชนในระบบเศรษฐกิจพอเพียง	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ส่งเสริมอาชีพดั้งเดิมของประชาชน	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน
		1.4 ส่งเสริมอาชีพตามความต้องการด้านการประกอบอาชีพของชุมชนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของชุมชน	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน
		1.5 สนับสนุนและคุ้มครองการเกษตรดั้งเดิม (Traditional Agriculture) โดยมีการฟื้นฟูส่งเสริมและคุ้มครองการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดการความรู้และการขึ้นทะเบียนคุ้มครองในการทำเกษตรแบบดั้งเดิมเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ๆ	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดหาแหล่งทุนด้านการประกอบอาชีพกับทุกกลุ่มประชาชน	2.1 ศึกษาแนวทางการจัดแหล่งทุนแก่กลุ่มมุสลิม	3	- กระทรวงการคลัง - สถาบันการศึกษา
		2.2 สนับสนุนทุนการประกอบอาชีพแก่ประชาชนทุกกลุ่ม	3	- กระทรวงการคลัง - สถาบันการศึกษา
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองอาชีพคนไทย	1.1 คัดกรองอาชีพดั้งเดิมของคนไทย	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์การภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.2 คัดกรองอาชีพของคนด้อยโอกาส	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์การภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 คัดกรองอาชีพผู้ใช้แรงงาน	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคประชาชน
การติดตามและตรวจสอบ	1. การติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรและหน่วยงาน	1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคประชาชน ชุมชน โดยมีการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	3	- กระทรวงมหาดไทย - สถาบันพัฒนาองค์กรภาคประชาชน - ผู้ปฏิบัติงานด้านที่อยู่อาศัย - องค์กรภาคประชาชน
		1.2 สนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนให้เป็นองค์กรหลักในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	3	- กระทรวงมหาดไทย - สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน - องค์กรภาคประชาชน

2.4 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การให้บริการสาธารณสุขที่เข้าถึง	1.1 กำหนดให้มีมาตรการประกันการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นให้กับประชาชนในทุกกลุ่ม	3	- กระทรวงสาธารณสุข - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
	2. การแก้กฎหมายในด้านการเงินเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยในด้านต่าง ๆ	2.1 กำหนดนโยบายด้านการเงิน การคลัง เพื่อลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยลง โดยเฉพาะการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์ ตลอดจนเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีราคาแพงเกินความจำเป็น	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการคลัง
	3. มีมาตรการแก้ไขเบี้ยวกระทรวงเพื่อเพิ่มศักยภาพของการบริการสาธารณสุขระดับท้องถิ่น	3.1 แก้ไขระเบียบกระทรวงสาธารณสุขเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการให้บริการทางด้านสาธารณสุข การเพิ่มเวชภัณฑ์ ปรับปรุงยานยนต์หลัก เพื่อให้รถนิรภัยเป็นสถานบริการทางด้านสาธารณสุขเบื้องต้นที่มีคุณภาพ	5	- กระทรวงสาธารณสุข - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. แก้ไขและเพิ่มเติมนโยบายในด้านบุคลากรทางการแพทย์	4.1 ปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันและประสานการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชน	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
		4.2 ออกนโยบายในการส่งเสริมด้านทุนสนับสนุนแก่บุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่ชนบทให้มากขึ้น	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย
		4.3 ปรับปรุงเงื่อนไขให้นักศึกษาแพทย์ทุกคน เมื่อจบการศึกษาแล้วจะต้องไปปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทอย่างน้อย 10 ปี โดยไม่อาจใช้ทุนเป็นเงินได้	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5. ออกกฎหมายควบคุมความปลอดภัยในสถานประกอบการต่าง ๆ	5.1 ออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลความปลอดภัยในโรงงานและสถานที่ทำงานโดยมีบทลงโทษที่ชัดเจนต่อผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมด้านการให้บริการสาธารณสุข	1.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณสุขในระบบประกันสุขภาพและสวัสดิภาพด้านสาธารณสุข	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
		1.2 จัดให้โรงพยาบาลเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบท รวมทั้งรถแพทย์เคลื่อนที่ เพิ่มมากขึ้น	5	กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 จัดตั้งกองทุนสาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนซึ่งเกิดจากการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุกะทันหัน ตลอดจนจัดตั้งศูนย์สุขภาพในระดับชุมชน	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
	2. ให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์เรื่องการดูแลตนเอง	2.1 ให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์ทั้งการป้องกัน การใช้ยา และการปฏิบัติตัวเบื้องต้นในการดูแลตัวเอง	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
	3. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายและปรับปรุงสถานพยาบาลระดับท้องถิ่นในด้านการให้บริการ	3.1 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครือข่ายในการให้บริการระหว่างสถานพยาบาลของรัฐและระหว่างรัฐกับเอกชน โดยเฉพาะการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 ปรับปรุงและพัฒนาสถานบริการสาธารณสุขระดับท้องถิ่นให้เหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ และกำหนดให้มีการเลือกหลากหลายให้แก่ผู้ป่วย	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน
		3.3 สนับสนุนและส่งเสริมให้บริการรักษาพยาบาลแบบครบวงจร	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน
	4. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดการด้านสาธารณสุข	4.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาหลักแห่งชาติโดยเข้าเป็นคณะกรรมการ	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข
	5. ส่งเสริมและสนับสนุนการรักษาพยาบาลที่หลากหลาย	5.1 เพิ่มความหลากหลายในกาให้บริการด้านสาธารณสุขและสนับสนุนการศึกษาวิจัย การสร้างมาตรฐานให้การดูแลสุขภาพแบบทางเลือก	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		5.2 ส่งเสริมการพัฒนาแพทย์แผนไทยหรือการรักษาโรคด้วยสมุนไพรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและสามารถผสมผสานกับระบบสาธารณสุขแผนปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบุคลากรและสถานบริการแพทย์แผนไทย ให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ	5	กระทรวงสาธารณสุข
	6. ส่งเสริมบุคลากรทางการแพทย์	6.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยข้อมูลวัตถุดิบ	5	กระทรวงสาธารณสุข
		6.2 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนหรือการจัดการอบรม และปลูกจิตสำนึกกับผู้ที่จะเข้าเรียน	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - มหาวิทยาลัยต่าง ๆ - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		6.3 สนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น โดยมีกลไกในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนทำการศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้เผยแพร่และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ มีความตื่นตัวในด้านการดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพของตนเองโดยบุคลากรในชุมชน	5	กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		6.4 พัฒนาศูนย์บริการและหน่วยงานทางการแพทย์ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการและการให้บริการด้านสาธารณสุขทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดีแก่บุคลากรทางด้านการแพทย์ทุกระดับอย่างเหมาะสม	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
	7. ส่งเสริมให้เกิดสื่อเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน	7.1 ส่งเสริม และจัดให้สื่อมวลชนทุกรูปแบบให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการโภชนาการที่ดีอย่างทั่วถึง	1	กระทรวงสาธารณสุข
	8. ส่งเสริมองค์กรระดับท้องถิ่นและระดับบุคคลในการดูแลสุขภาพลักษณะ	8.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชน จัดตั้งและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและโภชนาการ	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		8.2 สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้ง ปรับปรุง ในลักษณะร้านค้าชุมชนเป็นศูนย์ในการนำอาหารที่มีคุณภาพของโภชนาการเพื่อการบริโภคอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน
		8.3 ส่งเสริมและพัฒนาประชาชน ให้ตระหนักในสิทธิและผลประโยชน์ในการคุ้มครองการโภชนาการของตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค	3	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		8.4 ส่งเสริม และพัฒนาให้ประชาชนได้ตระหนักถึงผลดีของการออกกำลังกาย จัดให้มีศูนย์การกีฬาหรือสถานสาธารณะที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยกับการ ออกกำลังกายของประชาชนมากขึ้น	3	■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ■ ราชการส่วนภูมิภาค ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน
	9. เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นอันตรายสู่สาธารณชน	9.1 เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ประกอบการทางด้านอาหาร ให้คำนึงถึงอันตรายของ สารพิษที่เป็นพิษในอาหาร และรู้จักใช้สิทธิในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค	3	■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ■ ราชการส่วนภูมิภาค ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและยุติธรรม	1.1 บังคับใช้มาตรการป้องกันการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นให้กับประชาชนในทุกกลุ่ม	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
		1.2 ให้มีการแสดงค่าบริการด้านสาธารณสุขโดยชัดเจนเพื่อให้ประชาชนทราบราคาค่าบริการที่แน่นอน	3	กระทรวงสาธารณสุข
	2. คัดกรองให้ชุมชนสามารถป้องกันสิทธิในการรักษาพยาบาลของตน	2.1 เสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่อให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิในการรักษาพยาบาลที่บ้านได้เอง ซึ่งรวมทั้งสิทธิของหมอพื้นบ้าน	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - ราชการส่วนภูมิภาค - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
		2.2 ให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์ทั้งการป้องกัน การใช้ยา และการปฏิบัติตัวเบื้องต้นในการดูแลตนเอง	5	กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. คัดกรองหมอนพื้นบ้าน / หมอเมือง	3.1 ปกป้องและคุ้มครองหมอนพื้นบ้าน / หมอเมือง ให้มีฐานะที่ได้รับการรับรอง ทั้งทางกฎหมาย ทางสังคมและการได้รับสวัสดิการจากรัฐในฐานะเป็น ผู้สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและชุมชน อีกทั้งสนับสนุนให้องค์กรและ เครือข่ายหมอนพื้นบ้านดังกล่าวมีความเข้มแข็ง มีการถ่ายทอดและจัด การศึกษาเรียนรู้ เป็นที่พึ่งของประชาชนที่ด้อยโอกาสและเปราะบาง	3	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน
	4. บังคับให้มีการลงทะเบียนต่อผู้ละเมิดในด้านต่าง ๆ	4.1 เร่งรัดให้มีการลงทะเบียนผู้ประกอบการทางด้านอาหารที่ใส่สารพิษในอาหาร โดยมีมาตรการที่แน่นอนและชัดเจน	3	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ ราชการส่วนภูมิภาค ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน

2.5 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การทบทวนทิศทางและนโยบายพัฒนา ประเทศ	1.1 ทบทวนทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนว ทางการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ โดยพิจารณาถึงความ คุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม ก่อให้เกิดความเสมอภาคและ เท่าเทียม (เช่น การใช้ทรัพยากรในรูปของสัมปทานเป็นเรื่องที่มี ผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ดังนั้นต้องดูแลพื้นที่ที่ หมดอายุสัมปทานให้เป็นสมบัติเพื่อสาธารณประโยชน์ ฯลฯ)	1	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงพาณิชย์ - สำนักงานรัฐมนตรี - สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ
	2. การปรับแก้โครงสร้างการเมือง กฎหมายและ กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	2.1 ต้องมีการศึกษาและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับประเด็นโครงสร้างที่ เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งทางกฎหมายและ ทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับแก้โครงสร้างเหล่านี้ให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เช่น ผลักดันการร่าง “กฎหมายลูก” ที่ รองรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานและการเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เช่นการเบิกค่าใช้จ่ายให้กับภาคประชาชนที่เข้ามาทำงานร่วมกับภาคราชการ จัดเตรียมงบประมาณเพื่อการทบทวนและลดต้นทุนความผิดย้อนหลังที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.3 ใช้มาตรการทางกฎหมายจัดการกับผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยจับพยานหลักฐานอย่างเข้มงวด และหากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ละเมิดเสียเองต้องมีมาตรการลงโทษ ผู้รับผิดชอบในการสั่งการโดยไม่ละเว้น	1	▪ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ สำนักงานรัฐมนตรี (กรม ประชาสัมพันธ์) ▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ ป.ป.ช. ▪ องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชนที่มี บทบาทในด้านการอนุรักษ์ ▪ สื่อสารมวลชน ▪ สถานศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.4 มีมาตรการให้ผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่นผู้รับสัมปทาน หรือผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ มีหน้าที่จะต้องฟื้นฟู บำรุงพื้นที่ให้คืนสู่สภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สภาพแวดล้อมและชุมชนโดยรวม	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด
		2.5 แก้ไขกฎหมายให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งภาวะมลพิษ สามารถรวมตัวกันฟ้องคดีเป็นกลุ่ม หรือให้องค์กรภาคเอกชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 มาตรา 7 และ 8 สามารถที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแทนกลุ่มประชาชนที่ได้รับความเสียหายได้ รวมถึงการให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหาย พ่วงไปกับการฟ้องคดีอาญาในลักษณะคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 4 แต่จะต้องมีมาตรการในการป้องกันมิให้คู่ความมีความสมยอมกัน เช่น ควรแจ้งให้อัยการทราบเพื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วม เป็นต้น	3	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.6 ให้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
		2.7 แก้ไขมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 จาก "...เพื่อประโยชน์ในการร่วมกัน ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้....." เป็น "...เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ ดังต่อไปนี้....."	3	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
		2.8 แก้ไขเพิ่มเติมหรือออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประชาชนและองค์กรภาคประชาชนมีสิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์และขอให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งดำเนินการให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ในระดับจังหวัดเพื่อความสะดวกในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ด้วย	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการคลัง - สำนักงานอัยการสูงสุด - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.9 แก้ไขกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าชดเชยและการลงโทษความผิดด้าน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ กำหนด บทลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหาย จากสิ่งแวดล้อมหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สามารถฟ้องร้อง คดีแพ่งได้ด้วยโดยไม่ควรจำกัดอำนาจฟ้องเฉพาะผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 เท่านั้น นอกจากนี้ ค่าชดเชยต้องชดเชยความเสียหายอันเป็นผลต่อเนื่องด้วย	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
		2.10 ควรเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและเสมอภาค เช่น การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ มาตรา 96 และมาตรา 97 ดำเนินการฟ้องคดีเพื่อเรียก ค่าเสียหายจากผู้กระทำความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม หากหน่วยงาน ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ควรมีกฎหมายให้ประชาชน ชุมชน สามารถ ฟ้องร้องหน่วยงานที่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ได้	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.11 เนื่องจากการพิสูจน์ความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมทำได้ยาก รัฐจึงจะแก้ไขให้การพิสูจน์อยู่แก่จำเลยซึ่งเป็นฝ่ายที่ถูกกล่าวหาไม่ใช่ให้ฝ่ายโจทก์เป็นผู้พิสูจน์ เนื่องจากโจทก์ซึ่งเป็นชาวบ้านมีความรู้และการศึกษาน้อย รวมทั้งไม่มีความรู้ทางเทคนิคและมาตรฐานต่างๆที่จะพิสูจน์ว่า การกระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิด อย่างไรก็ดี ไม่ควรจะกันชาวบ้านออกจากกรพิสูจน์ เพราะอาจจะเกิดปัญหาผู้มีอิทธิพลเข้ามาครอบงำกระบวนการพิสูจน์ ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านเสียเปรียบควรหาองค์กรหรือหน่วยงานที่อิสระขึ้นมาเพื่อดำเนินการตรวจสอบด้วย	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
		2.12 ต้องมีมาตรการที่จริงจังในการคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นำชาวบ้านกรณีที่ต้องสู้เพื่อสิทธิชุมชนและถูกข่มขู่คุกคามการที่ชาวบ้านถูกจับในกรณีเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ควรจะมีการพิสูจน์ข้อกล่าวหาก่อนที่จะมีการจับกุมคุมขัง	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.13 เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างประชาชน องค์กร ชุมชน กับหน่วยงานในกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และแม้จะมีการทำประชาพิจารณ์แล้วแต่ไม่ได้รับการยอมรับ รัฐจะต้องจัดให้มีการวิจัยถึงผลดี ผลเสีย โดยองค์กรที่เป็นกลางและต้องพยายามควบคุมมิให้ปัญหามานปลายเป็นปัญหาการเมือง อันจะนำไปสู่ความรุนแรงและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้	1	▪ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ สำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ▪ มหาวิทยาลัยและ สถานศึกษาในท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. การปรับแก้การจัดทำรายงานผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	3.1 พิจารณาแก้ไขให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนการ อนุมัติโครงการด้านอุตสาหกรรมและโครงการอื่น ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทุกโครงการ โดยจะต้องศึกษาถึง ผลกระทบกับตัวมนุษย์ และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนด้วย การทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องบังคับ ให้มีการเพิ่มหัวข้อการศึกษาในเรื่องกระบวนการทำ HRIA (Human Rights Impact Assessment) คือต้องวิเคราะห์และประเมินถึงสิทธิ มนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยโครงการ โดยประเมินจากบริบทของความเป็น ท้องถิ่น การวิเคราะห์ผลกระทบต้องให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมพื้นบ้าน และสิทธิดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งต้อง ครอบคลุมความเชื่อทางศาสนาด้วย นอกจากนี้รายงานการศึกษา ผลกระทบจะต้องจัดทำเป็นภาษาไทยด้วยทุกครั้งเพื่อให้ประชาชน ตรวจสอบได้ รวมทั้งให้ประชาชนสามารถยื่นข้อเสนอให้มีการศึกษา ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกรณีที่โครงการไม่อยู่ในบัญชีท้ายประกาศ	5	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ■ องค์การพัฒนาเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 การทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องใช้เวลาเพียงพอที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์และได้ข้อมูลรอบด้าน นอกจากนั้น ควรจะมีมาตรการการลงโทษผู้ศึกษาที่ละเลยผลกระทบหรือทำการศึกษาได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน หากมีการอนุมัติโครงการ ต้องกำหนดมาตรการต่อเนื่องเพื่อคุ้มครองดูแลผู้ที่อาจจะได้รับอันตรายจากการก่อสร้างหรือการดำเนินงานโครงการด้วย	5	■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ องค์การพัฒนาเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน
	4. การเพิ่มมาตรการด้านการปกครอง มาตรการด้านภาษี ค่าธรรมเนียมพิเศษ มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ในการกำหนดราคา (นำค่าผลกระทบมาคิดรวมในการคำนวณมูลค่าต้นทุนการใช้ประโยชน์) มาตรการจูงใจต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 เนื่องจากมาตรการด้านการลงโทษอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาได้ รัฐจึงควรจะนำมาตรการทางการปกครองมาเสริม เช่น การเพิกถอนใบอนุญาตการสั่งพักการประกอบการชั่วคราวซึ่งจะต้องทำอย่างรวดเร็วจริงจัง และด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เพื่อป้องกัน หยุดยั้งปัญหาโดยรวมเร็วกว่ากระบวนการทางแพ่งและทางอาญา รวมทั้งการใช้มาตรการ ชักชวนให้ประชาชนในชุมชนประณามผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชน จะต้องรับผิดชอบในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ได้สร้างความเสียหายไว้	1	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงอุตสาหกรรม ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		4.2 นำมาตรการในเรื่องภาษีอากร หรือการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษมาใช้กับผู้ปล่อยมลพิษ หรือผู้สร้างความเสียหายให้แก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำภาษีนี้นำมาบำบัดแก้ไขมลพิษหรือฟื้นฟูเยียวยาบำบัดความเสียหายนั้น เช่น ภาษีน้ำเสีย ค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ ตามหลักการ "ผู้สร้างปัญหามลพิษจะต้องเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัดมลพิษ"	5	▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		4.3 ใช้มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์จูงใจ โดยยกเว้นภาษีให้กับผู้ที่มีเครื่องมือ เครื่องจักร หรือการติดตั้งอุปกรณ์ลดมลพิษมาใช้เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันลดภาวะมลพิษ และมีมาตรการจูงใจอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนตื่นตัว ตระหนัก และถือปฏิบัติในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน ฯลฯ	5	▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5. การจัดตั้งองค์กรกลางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อประสานงาน	5.1 เนื่องจากการทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง แต่ยังขาดการประสานงานกัน จึงควรมีองค์กรกลางในการบริหารจัดการโดยมีองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์การชุมชนมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมายรองรับ องค์กรอิสระระดับจังหวัดหรือภูมิภาคที่มีกฎหมายรองรับขึ้นมามีการบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม อาจจะเป็นรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากพื้นฐานหลากหลาย ที่มีความรู้ด้านวิชาการ ด้านชุมชนด้านเทคนิควิธีด้านการเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยต้องกำหนดสัดส่วนและที่มา คือควรจะมีการสมัครเข้ารับคัดเลือกมากกว่าการสรรหา (และมีสัดส่วนผู้แทนภาคประชาชนมากกว่าภาคราชการ) และต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางก่อนที่จะมีการรับสมัคร องค์กรนี้จะเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนกับราชการ สนับสนุนสิทธิชุมชนและให้ชุมชนจัดการทรัพยากร (ดูแล ใช้น้ำ ปกป้อง ฯลฯ) เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสิทธิโดยใช้ช่องทางสื่อสารมวลชนและสื่อต่าง ๆ ของรัฐ สนับสนุนให้เกิดกลไกด้านสิ่งแวดล้อมในรูปของสมาชิกหรือสภาสิ่งแวดล้อม	3	■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ■ องค์กรภาคประชาชน ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนเกี่ยวกับสิทธิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการทำงานร่วมกันเพื่อพิทักษ์สิทธิ	1.1 สร้างเสริมเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้และเข้าใจในสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร เจ้าหน้าที่รัฐและผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนต้องลงมาศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในวิถีชาวบ้าน เพื่อที่จะได้เรียนรู้ว่าสิทธิมีสาระที่ต่างกันในแต่ละที่ และถูกรองรับโดยจารีตประเพณีท้องถิ่น รัฐจะต้องยอมรับและรับรองสิทธิในการจัดการร่วมของชุมชน และมีกระบวนการส่งเสริมสิทธิชุมชนหรือ "สิทธิหน้าหมู่บ้าน" และจารีตประเพณีในการจัดการทรัพยากร รัฐต้องปรับฐานคิดมาสู่การจัดการทรัพยากรแบบชาวบ้าน มิใช่รับรองแต่สิทธิของรัฐและเอกชนเท่านั้น	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ ป.ป.ช. ▪ ภาคประชาสังคมซึ่งรวมไปถึงองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ▪ สื่อสารมวลชนทุกประเภท ▪ สถานศึกษาทุกระดับ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2. พัฒนางองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการทำ HRIA (Human Rights Impact Assessment) ในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดขอบเขตในการศึกษา วิธีการศึกษาการประเมินผลกระทบ การกำหนดมาตรการป้องกัน	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนในการร่วมกันอนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ตลอดจนรู้ถึงสิทธิของตนที่จะมีชีวิตรอยู่ในคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีส่วนในการจัดการพิทักษ์ บำรุงรักษา และมีสิทธิในการได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเมื่อได้รับความเสียหายทั้งจากรัฐและเอกชนที่ก่อให้เกิดความเสียหายเดือดร้อน รำคาญ โดยจะต้องปลูกจิตสำนึกนี้ตั้งแต่เด็ก และรณรงค์ให้ความรู้กับผู้ใหญ่ ด้วยการบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ และหรือโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่รัฐและองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ มีอยู่ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกหน่วยงานต้องให้การศึกษารื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ ป.ป.ช. ▪ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนจะต้องร่วมมือกันสร้างทัศนคติให้ทุกฝ่ายร่วมเอาใจใส่ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนในการจัดสรรและใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อที่จะไม่ใช่วิธีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพียงเพื่อที่จะสนองความต้องการและเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของตนโดยไม่คำนึงถึงการละเมิดสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และความเสี่ยงภัยจากภาวะมลพิษของผู้อื่นโดยใช่วิธีการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ ป.ป.ช. ▪ ภาคประชาสังคมซึ่งรวมไปถึงองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ▪ สื่อสารมวลชนทุกประเภท ▪ สถานศึกษาทุกระดับ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสิทธิจากบทเรียนการละเมิดที่ผ่านมา	2.1 เมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ รัฐต้องจัดงบประมาณให้องค์กรพัฒนาเอกชน คณะกรรมการสิทธิ ฯ กรมคุ้มครองสิทธิ ฯ และกลุ่มอาสาสมัครเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนจากกรณีดังกล่าว ต้องเอาสถานการณ์ปัญหาเรื่องสิทธิเป็นตัวตั้งเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนและเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและป้องกันการละเมิดในอนาคต ผู้ที่ตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนมักจะเป็นผู้ที่ผ่านการถูกละเมิดสิทธิและผ่านขั้นตอนในการแสดงสิทธิแล้ว	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนโยบายโครงการพัฒนาหรือกิจกรรมใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.1 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนโยบายโครงการพัฒนาหรือกิจกรรมใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชน ทั้งนี้ให้หน่วยงานหรือเอกชนผู้รับผิดชอบโครงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่และเสนอให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างครบถ้วนถูกต้องและโดยต่อเนื่องก่อนที่จะมีการดำเนินงาน และ / หรือให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อให้ ประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นหรือขอให้ยกเลิกโครงการหรือกิจกรรมหากการดำเนินการดังกล่าวอาจมีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตอนามัย หรือทรัพย์สินของเขาเองหรือของสาธารณชน	1	▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ ป.ป.ช. ▪ ภาคประชาสังคมซึ่งรวมไปถึงองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ▪ สื่อสารมวลชนทุกประเภท ▪ สถานศึกษาทุกระดับ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. การส่งเสริมการเก็บข้อมูลและการสร้างฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่น	4.1 ส่งเสริมบทบาทให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สร้างระบบข้อมูลฐานทรัพยากรในชุมชน ซึ่งจะให้เกิดการติดตามตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง ระบบฐานข้อมูลนี้ต้องอาศัยแผนที่และเทคโนโลยี GIS จึงต้องเป็นงานที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายชุมชน, ฝ่ายรัฐ ฝ่ายวิชาการ/วิจัย และฝ่ายกฎหมาย ระบบข้อมูลนี้อาจจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อ โดยนำไป “บูรณาการ” กับการศึกษาท้องถิ่น เป็นหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งนี้ควรมีแรงงานในการจัดสรรข้อมูลเป็นการเฉพาะ	2	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรภาคประชาชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ - สถานศึกษาทุกระดับ
	5. การจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	5.1 เพื่อส่งเสริมสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกครั้งในเรื่องดังต่อไปนี้ -- การวางแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกระดับ -- การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการขนาดใหญ่และเอกชนทุกโครงการ -- การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ๆ ทุกเรื่อง -- การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตควบคุมมลพิษในทุกระดับ	5	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	6. การสนับสนุนด้านผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	6.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ให้มีความ เชี่ยวชาญ ในการเป็นพยานศาล รวมทั้งฝึกอบรมให้มีผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นทนาย ศาล อัยการ ทั้งนี้เพราะความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความ ซับซ้อนและต้อง การความรู้ทางเทคนิคเฉพาะด้านซึ่ง พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่ทำได้ทั่ว ๆ ไปอาจไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอ	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ■ กระทรวงอุตสาหกรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1. จัดตั้ง กองทุนหรือมีทุนสทบเพื่อส่งเสริมการพิทักษ์รักษาและการ ป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดตั้ง กองทุนในลักษณะที่สามารถนำเงินจากกองทุนมาคุ้มครอง ชดเชย ช่วยเหลือ หรือเยียวยาแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา สิ่งแวดล้อม	5	■ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง ■ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ให้การสงเคราะห์ผู้ป่วยหรือผู้ประสบภัย อันเป็นผลกระทบจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม หรือมลพิษต่าง ๆ ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรม การทำเกษตรกรรมและอื่น ๆ จนกว่าจะหายเป็นปกติโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยทันทีแม้ว่าคดีจะยังไม่สิ้นสุดและจัดหาแพทย์เฉพาะทางด้านอาชีวเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมมาดูแลผู้ป่วยจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษด้วย	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - กรุงเทพมหานคร
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การส่งเสริมการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม	1.1 มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นกลาง ทำการติดตามศึกษาผลกระทบจากแหล่งอุตสาหกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ และรายงานให้ประชาชนทราบทุกปี หรือแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ในการจัดทำรายงานดังกล่าวจะต้องให้ประชาชนและหรือองค์กรภาคประชาชนมีอำนาจและมีสิทธิในการร่วมตรวจสอบศึกษาผลกระทบ	5	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้ประชาชนมีกลไกในการติดตามแผนและนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และต้องสร้างวัฒนธรรมในการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีการประกาศเขตควบคุมมลพิษ และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมหากเห็นว่า ถ้ามีการปล่อยไว้ก็จะเกิดปัญหากับประชาชนและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น นอกจากนี้รัฐต้องสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรภาคเอกชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม หรือส่งเสริมให้มีบทบาทในการรณรงค์ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากกว่าเดิมด้วย โดยรัฐอาจสนับสนุนงบประมาณให้บางส่วนหากมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3	■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม ■ องค์กรภาคประชาชน

2.13 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดนโยบายการเพื่อเร่งรัดการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม	1.1 ให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัยและสิทธิสาธารณะ” เพื่อทำงานทบทวนปัญหา ด้านกฎหมายหรือนิติศาสตร์ ที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย	1	- กระทรวงยุติธรรม - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน - ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้าน ที่อยู่อาศัย - สถาบันการศึกษา
	2. ดำเนินนโยบายให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ชนบทเพื่อยับยั้งการย้ายถิ่น	2.1 ดำเนินการตามนโยบายให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถดูแลแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง	5	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 ดำเนินการตามนโยบายให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีการพัฒนาทางกายภาพ	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ▪ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
		2.3 กำหนดนโยบายให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่ความสามัคคีของชุมชนและสังคมโดยรวม	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ▪ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เร่งรัดการดำเนินการจัดทำที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนที่เดือดร้อน	1.1 สำรวจความต้องการที่อยู่อาศัยของแต่ละกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่าง ๆ	4	▪ การเคหะแห่งชาติ ▪ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.2 กำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยและมาตรฐานชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อาศัยและชุมชน	4	▪ การเคหะแห่งชาติ ▪ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
		1.3 จัดให้มีสัญญาเช่าที่เป็นธรรม แก่ผู้เช่าและผู้ให้เช่า รวมทั้งให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่อง การเช่าที่ดิน ระหว่าง เอกชน และชุมชนให้มีมาตรฐานเดียวกันกับผู้เช่าเอกชน	4	▪ การเคหะแห่งชาติ ▪ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ▪ ประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 ส่งเสริมให้ชุมชนตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยและนำไปขอสินเชื่อต่อธนาคารของรัฐโดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ	4	■ การเคหะแห่งชาติ ■ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ■ องค์การภาคประชาชน ■ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ■ ประชาชน
		1.5 จัดหาสินเชื่อเพื่อการซื้อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม	4	■ การเคหะแห่งชาติ ■ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ■ องค์การภาคประชาชน ■ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ■ ประชาชน
		1.6 รณรงค์ให้มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมและสิ่งแวดล้อมของชนและชุมชนให้มีความน่าอยู่และถูกสุขอนามัย	4	■ การเคหะแห่งชาติ ■ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ■ องค์การภาคประชาชน ■ ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ■ ประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. เร่งรัดการดำเนินการจัดทำที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาส และช่วยเหลือตนเองไม่ได้	1.1 จัดที่พักอาศัยชั่วคราวในเมืองหลักที่มีความเจริญสำหรับผู้เดินทางมาจากต่างจังหวัด และไม่มีญาติพี่น้อง ผู้เร่ร่อน คนชรา ที่ไม่มีผู้เลี้ยงดู และขาดที่พัก	3	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน - องค์กรภาคประชาชน - ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
		1.2 การกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยและมาตรฐานชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อาศัยและชุมชน	3	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน - องค์กรภาคประชาชน - ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
		1.3 การปรับปรุงสถานที่สาธารณะและบริการสาธารณะให้คนพิการสามารถใช้สถานที่และบริการได้โดยสะดวก	3	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน - องค์กรภาคประชาชน - ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กร และหน่วยงาน	1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคประชาชน ชุมชน โดยมีการจัดตั้ง องค์กรท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ระดับ	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน ▪ ผู้ปฏิบัติงานด้านที่อยู่อาศัย ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.2 สนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนให้เป็นองค์กรหลักในการ ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน ▪ ผู้ปฏิบัติงานด้านที่อยู่อาศัย ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

2.14 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อ คุ้มครองเสรีภาพในการรวมกลุ่ม	1.1 เร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของรัฐ ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิด้าน เสรีภาพในการรวมกลุ่มที่เหมาะสมแก่ประชาชนและข้าราชการ	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎามนตรี ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สดช.

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การยอมรับและรับรองสิทธิในการรวมกลุ่ม	1.1 รัฐต้องรับรองการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมโดยไม่บังคับให้ต้องจดทะเบียน เจ้าหน้าที่รัฐต้องเข้ามาเรียนรู้การรวมกลุ่มตามธรรมชาติของประชาชน และเรียนรู้ที่จะรองรับสิทธิเหล่านี้ รวมทั้งสนับสนุนกลุ่มที่มีคุณธรรม จริยธรรมแต่ไม่ได้จดทะเบียน หากกลุ่มนั้นพยายามปกป้องสิทธิชุมชน และไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อผลประโยชน์ของเด็กชนหรือส่วนบุคคล	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียน	2.1 รัฐต้องอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มที่ต้องการขึ้นทะเบียนหรือจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้เหลือน้อยที่สุด ลดขั้นตอนต่างๆ และควรกระจายอำนาจในการรับจดทะเบียนให้องค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ และไม่ควรจำกัดการจดทะเบียนเพียง 2 รูปแบบเท่านั้น ต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มรูปแบบอื่น ๆ จดทะเบียนได้ด้วย	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
	3. การส่งเสริมการรวมกลุ่มโดยการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทัศนคติและเปิดโอกาสให้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ	3.1 เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม การวางแผนฯ รูปแบบการรวมกลุ่มงบประมาณที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทัศนคติด้านเสรีภาพในการรวมกลุ่มที่เหมาะสมแก่ข้าราชการและประชาชนเพื่อให้การใช้สิทธิและการบริหารสิทธินำไปสู่การสร้างเสริมความเจริญให้แก่สังคม	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.3 เปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มทุกรูปแบบทุกด้าน อาทิ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม สนับสนุนการรวมกลุ่มโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อสาธารณประโยชน์ การรับรองกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และการให้กลุ่มได้เข้าถึงข่าวสารข้อมูลและทรัพยากรของรัฐควรสนับสนุนกลุ่มทางเลือก เช่น สร้างเครือข่ายนักวิชาการนอกกระแส เครือข่ายการศึกษานอกระบบ เครือข่ายของกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิ ฯลฯ	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สถาบันการศึกษา ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. การสนับสนุนองค์กรชาวบ้าน	4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นเช่น มีการสนับสนุนองค์กรภาคประชาชนด้วยวิธีต่าง ๆ อาทิ มาตรการทางการเงินการคลังท้องถิ่น	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกลุ่มที่ไม่สนองนโยบายการพัฒนาของรัฐ	1.1 รัฐต้องคุ้มครองสิทธิของกลุ่มที่มีอยู่จริงแต่เป็นกลุ่ม "นินนาท" เช่น ผู้ติดเชื้อ โสเภณี แรงงานต่างด้าว ฯลฯ และต้องคุ้มครองสิทธิของกลุ่มต่างๆ แม้ว่าการทำงานของกลุ่มจะไม่ตอบสนองนโยบายการพัฒนาของรัฐ เพราะการรวมกลุ่มคือ มิติของพื้นที่ทางสังคม	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การติดตามตรวจสอบกลุ่มจดทะเบียนที่อาจจะไม่ได้ดำเนินงานตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์	1.1 ติดตามตรวจสอบกลุ่มจดทะเบียนที่อาจจะไม่ได้ดำเนินงานตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ อันก่อให้เกิดทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับสมาคม มูลนิธิ และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎามนตรี ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2.15 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการให้เห็นผลมากขึ้น	1.1 กำหนดให้ทุกส่วนงานของทุกองค์กรเปิดเผยข้อมูล	1	กระทรวงยุติธรรม
	2. เร่งรัดการทำงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ให้ตรากฎหมายลำดับรอง เพื่อปรับปรุงงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	2.1 จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาการตรากฎหมายลำดับรองจาก พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร	3	- กระทรวงยุติธรรม - สถาบันการศึกษา - หน่วยงานเอกชนทำงานด้าน สิทธิฯ - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้	1.1 สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ 1.2 จัดตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ระดับจังหวัด 1.3 ให้ประชาชนใช้หอกระจายข่าว เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 1.4 ให้จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และงบประมาณแก่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร 1.5 เผยแพร่กฎหมายแก่ผู้นำท้องถิ่น	3	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานประมาณ - สถาบันการศึกษา - หน่วยงานเอกชนทำงานด้านสิทธิฯ - องค์กรภาคประชาชน
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. คุ้มครองสิทธิการได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ	1.1 ให้คณะกรรมการฯ ทำหน้าที่สอดส่องและให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่รัฐในการให้ข้อมูลฯ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - หน่วยงานรัฐทุกหน่วย - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานตาม พระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารอย่างเคร่งครัด	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ หน่วยงานรัฐทุกหน่วย ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.3 คู่มือครองอาชีพผู้ใช้แรงงาน	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ หน่วยงานรัฐทุกหน่วย ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กร และหน่วยงาน	1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคประชาชน ชุมชน โดยมีการจัดตั้ง องค์กรท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ระดับ	3	■ องค์กรภาคประชาชน ■ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร
		1.2 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสอดส่องอย่างใกล้ชิด	3	■ องค์กรภาคประชาชน ■ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร

2.16 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงและออกกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพด้านสื่อสารมวลชน	1.1 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักการใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีหลักการให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนทุกแขนงมากขึ้น	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
		1.2 เร่งรัดการออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรของรัฐบาลที่เป็นอิสระและกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวจะต้องคำนึงถึง - สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น - สิทธิเสรีภาพในการได้รับข้อมูลข่าวสาร - สิทธิของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในการใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชนสาธารณะเพื่อการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ หน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของสถานีวิทยุโทรทัศน์ ▪ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ▪ ผู้ประกอบการสื่อเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การวางแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยเน้นที่สิทธิเสรีภาพของสื่อ	2.1 เร่งจัดทำแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยเปิดโอกาสให้องค์กรภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในนามและโดยสิทธิของตนเอง สนับสนุนให้สื่อเปิดพื้นที่ให้จนไร้อำนาจ และคนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยที่ยังไม่มีพื้นที่ในสื่อสารมวลชน	2	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน ■ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ■ การสื่อสารแห่งประเทศไทย
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การส่งเสริมสื่อทางเลือกและรูปแบบการสื่อสารอื่นๆ	1.1 ส่งเสริมสื่อพื้นบ้านหรือสื่อชาวบ้านสามารถเข้าถึง เป็นเจ้าของ และจัดการเองได้ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ฯลฯ และรักษาสถานภาพให้เป็นสื่อเพื่อประชาชนจริง ๆ โดยป้องกันไม่ให้มีการนำสื่อชุมชนไปใช้ในเชิงพาณิชย์หรือเพื่อผลประโยชน์ของเอกชน หรือถูกครอบงำโดยกลุ่มอำนาจกึ่งอิทธิพล เช่น การโฆษณาและกิจกรรมแสวงกำไรอื่น ๆ นอกจากนั้น ควรจะส่งเสริมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้รับสาร / ประชาชนทั่วไป	2	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารอื่น ๆ เช่น วิทยุบุคคล หรือวิทยุสื่อสารซึ่งเป็นเครือข่ายชุมชนโดยธรรมชาติ ผ่านการสื่อสาร มีการจัดคลื่นกันเองและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือต้องประมูลคลื่นสื่อสาร สิทธิเสรีภาพในการสื่อสารไม่ควรจะจำกัดเพียงสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนอย่างเดียว	2	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งและจริงจังของกรรมการตรวจสอบดูแลเนื้อหาของสื่อ ส่งเสริมให้เกิดจรรยาบรรณและการควบคุมกันเองโดยสื่อ และโดยผู้บริโภคสื่อ	1.1 ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบดูแลเกี่ยวกับรายการของสื่อมวลชนอย่างจริงจัง การต่ออายุสัมปทานควรจะมีการพิจารณาจำนวนและประเด็นของข้อร้องเรียนต่าง ๆ สำหรับภพยนตควรจะมีการจัดระดับเนื้อหาโดยพิจารณาถึงความรุนแรง ความลามกอนาจาร และควรมีกฎระเบียบในการเผยแพร่อย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้รับสาร โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน	2	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ▪ หน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของสถานวิทยุโทรทัศน์ ▪ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ▪ ผู้ประกอบการสื่อเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณในวงการสื่อสารมวลชน และส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคข่าวสาร / ผู้รับสาร ส่งเสริมการพัฒนาจรรยาบรรณ ในส่วนของคนทำสื่อ สื่อมวลชนต้องเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิชุมชน สิทธิคนจน ฯลฯ และต้องเป็นเวทีในการเรียนรู้ของสังคม ควรจะส่งเสริมให้สื่อมวลชนกำหนดสัดส่วนรายการโดยให้มีรายการที่มีสาระเป็นประโยชน์ต่อสังคมในเวลาที่มีผู้ชมมาก (prime time) เช่น การส่งเสริมให้เกิดรายการสาระสำหรับเด็ก รายการสำหรับครอบครัว หากรายการดังกล่าวไม่คุ้มทุน รัฐก็ต้องสนับสนุนเรื่องงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ	2	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ▪ องค์การภาคเอกชนและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ▪ องค์การภาคประชาชน

2.17 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การปรับแก้รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ	1.1 แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องพรรคการเมืองและคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ คณะกรรมการการเลือกตั้ง
	2. การจัดทำแผนพัฒนาการเมืองและการปกครอง	2.1 ดำเนินการรวบรวมและจัดทำแผนพัฒนาการเมืองและการปกครองของประเทศ เช่น แผนว่าด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย แผนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์การภาคเอกชน ■ สถาบันพระปกเกล้า
	3. การถ่ายโอนภารกิจรัฐไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.1 ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ หน้าที่และอำนาจของรัฐไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมตลอดถึงงบประมาณและบุคลากร	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
	4. มีนโยบายและการปฏิบัติที่จริงจังต่อการป้องกันการฉ้อราษฎร์บังหลวง	4.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังในการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง และส่งเสริมการรณรงค์ต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ	2	■ ป.ป.ช.

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การรณรงค์/เผยแพร่ / ปลุกจิตสำนึก / ปรับ เจตคติเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน	1.1 ปรับเจตคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง และการปกครองของประชาชน และมีเจตคติที่ดีต่อการให้สิทธิดังกล่าว ของประชาชน	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบัญชาการทหารสูงสุด
		1.2 รณรงค์และเผยแพร่ให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองและการปกครอง รวม ตลอดถึงการสนับสนุนให้ ประชาชนปกป้องสิทธิของตนเอง เมื่อมีการ จำกัดสิทธิดังกล่าวโดยกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือ การดำเนินการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบัญชาการทหารสูงสุด - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
		1.3 ส่งเสริมการปลุกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยและวิถีไทยที่เคารพในสิทธิและ ความหลากหลาย	2	กระทรวงมหาดไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การปฏิรูประบบการเรียนการสอน	2.1 ปฏิรูประบบการเรียนการสอนโดยบรรจุหลักสูตร "ประชาสังคม" (Civil Society) และ "ธรรมรัฐ" (Good Governance) ในบริบทของวิถีไทยไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่แนวคิด "ประชาสังคม" และ "ธรรมนุญ" โดยผ่านทางสื่อมวลชนมาเป็นบทเรียนนำมาใช้สอนหรือเป็นหลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์การภาคเอกชน ■ สถาบันพระปกเกล้า ■ สถาบันการศึกษาทุกระดับ ■ สื่อมวลชน ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน
	3. การสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนและการเมืองภาคประชาชน	3.1 ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้นในการดำเนินกิจกรรมของตนในการพัฒนาการเมืองและการปกครอง	2	■ กระทรวงมหาดไทย
		3.2 สร้างความเข้มแข็งให้การเมืองภาคประชาชน สนับสนุนเวทีนโยบายชาวบ้าน ให้โอกาสประชาชนในการเสนอนโยบายสาธารณะ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในรัฐสภา ส่งเสริมให้เกิดการคานอำนาจระหว่างรัฐองค์กรอิสระและประชาชน	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ องค์การภาคเอกชน ■ สถาบันพระปกเกล้า ■ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. การส่งเสริมสภาพการจัดตั้งพรรคการเมือง	4.1 ส่งเสริมสภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งสามารถจะเป็นช่องทางให้คนในสังคมได้แสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการถ่วงดุลอำนาจรัฐ	4	■ กระทรวงมหาดไทย
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การคัดกรองสิทธิผู้ชุมนุม	1.1 รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิชุมนุมของประชาชนในการจัดพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม การป้องกันการเผชิญหน้า ฯลฯ	1	■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กองบัญชาการทหารสูงสุด
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรและหน่วยงานต่างๆ	1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนโดยมีการสนับสนุนในการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรท้องถิ่นและตรวจสอบการทำงานขององค์กร หน่วยงานทุกระดับ	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ องค์การภาคเอกชน ■ สถาบันพระปกเกล้า

2.11 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนด้านการศาสนา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุง / แก้ไขเงื่อนไข / กฎระเบียบที่เป็น การริดรอนสิทธิของบุคคลที่นับถือศาสนา ใดศาสนาหนึ่ง	1.1 ควรยกเลิกข้อจำกัดในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการโดยให้สิทธิแก่ผู้นับ ถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งมากกว่าศาสนาอื่นหรือให้เอกสิทธิ์ทางเศรษฐกิจ หรือกำหนดข้อจำกัดอื่น ๆ ในทางการปฏิบัติแก่ผู้นับถือศาสนาใดศาสนา หนึ่ง	2	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.2 แก้ไขกฎระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องการแต่งกายของนักเรียน นิสิต นักศึกษา พยาบาล ครูยบปริญญา ข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้นับถือศาสนานั้น ๆ สามารถแต่งกายตามความ เชื่อของศาสนาได้	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ องค์การภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้ทางศาสนา	1.1 รัฐต้องส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องศาสนาต่าง ๆ แก่ประชาชนโดย การสนับสนุนให้สื่อมวลชนผลิตและเผยแพร่สื่อในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องศาสนาต่าง ๆ	2	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ สื่อมวลชนทุกแขนง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องเปิดโอกาสให้โรงเรียนของรัฐและเอกชนให้การศึกษาในเรื่องศาสนาได้ เช่นประวัติศาสตร์ทั่วไปของศาสนาและศีลธรรมของศาสนาอื่น	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงวัฒนธรรม
		1.3 รัฐต้องสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องกับศาสนาต่าง ๆ เช่น บาทหลวง พระ ใต้ฮิมาม ฯลฯ เข้ามาสอนศาสนาแต่ละศาสนาเพื่อให้ขัดเกลาจิตใจของเยาวชนในโรงเรียน	2	- กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - สมาคมหรือมูลนิธิของศาสนาต่าง ๆ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.4 รัฐต้องส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีการเผยแพร่กระจายข่าวเกี่ยวกับศาสนาไปในแนวเดียวกันและในช่วงเวลาที่จะเข้าถึงประชาชนได้เต็มที่	2	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - สื่อมวลชนทุกแขนง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.5 รัฐควรสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดโครงการเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ โดยการสนับสนุนเงินทุนที่เป็นธรรม	2	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สมาคมหรือมูลนิธิของศาสนาต่าง ๆ
		1.4 รัฐต้องพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ จัดให้มีการเทียบวุฒิการศึกษาโดยไม่มีการจำกัดขอบเขต และให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคสงฆ์เข้ามามีส่วนรวมในการจัดการ ปรับปรุงและรับรองหลักสูตร		▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ
		1.7 รัฐต้องสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมของศาสนาต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการปฏิบัติต่อบุคคลผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	1	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การปกป้องและคัดกรองประชาชนจากการถูกครอบงำในเชิงศาสนา	1.1 รัฐต้องให้การคุ้มครองการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือการประกอบพิธีกรรมในทางศาสนาใด ๆ ที่ไม่เป็นขัดต่อสิทธิของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน	2	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องให้ความคุ้มครองมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการ วิครนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรได้ เพราะเหตุจំนั้บถือศาสนาใด ๆ หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือพิธีกรรมตามความเชื่อ	2	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ
	2. การจัดตั้งองค์กรคุ้มครองศาสนา	2.1 จัดตั้งองค์กรคุ้มครองศาสนาเพื่อสามารถฟ้องร้องแทนประชาชนได้ในกรณี ที่มีผู้ทำให้ศาสนาใด ๆ ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ให้อยู่บนพื้นฐานของ ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ	1	▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สมาคมหรือมูลนิธิของ ศาสนาต่าง ๆ

บทที่ 3

แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย

- 3.1 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเด็ก
- 3.2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของสตรี
- 3.3 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ
- 3.4 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนพิการ
- 3.5 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย
- 3.6 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และผู้ป่วยเอดส์
- 3.7 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์
- 3.8 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว
- 3.9 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัย
- 3.10 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติ
- 3.11 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนจน
- 3.12 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงาน
- 3.13 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเกษตรกร
- 3.14 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้บริโภค
- 3.15 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน
- 3.16 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องคุมขัง
- 3.17 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้พ้นโทษ
- 3.18 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา
- 3.19 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของชุมชน
- 3.20 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ

3.1 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเด็ก

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
I เด็กทั่วไป				
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การทบทวนทิศทางและนโยบายการพัฒนา เด็ก	1.1 เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่เด็กทุกระดับและ ประเภทของการศึกษาให้เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ หรือ การเรียนการสอนที่เพิ่มคุณภาพและพัฒนาศักยภาพและความสามารถ ของเด็ก	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สถาบันครอบครัว
		1.2 ต้องจัดทำนโยบาย แผนงาน งบประมาณและการปฏิบัติการที่จะพัฒนา เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ความสามารถเฉพาะทางหรือพรสวรรค์	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ปรับปรุงกลไกในการช่วยเหลือเด็กที่ออกจากการศึกษากลางคัน	2.1 จัดให้มีกลไกและวิธีการติดตามเด็กที่ออกกลางคันจากสถานศึกษาและจัดการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ สถาบันครอบครัว
	3. ปรับปรุงการจัดบริการพัฒนาศักยภาพเด็กวัยต่ำกว่าประถมศึกษา	3.1 ดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการพัฒนาศักยภาพเด็กในวัยต่ำกว่าระดับประถมศึกษาโดยให้ชุมชนจัดทำแผนงานร่วมกับองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ สถาบันครอบครัว

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิเด็กในการได้รับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ	1.1 รณรงค์และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเด็กที่จะได้รับการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ (EQ) และด้านสมอง (IQ)	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - สถานศึกษาทุกระดับ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.2 ต้องให้เด็กในระดับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปได้เรียนรู้ด้านประสบการณ์ชีวิตและด้านอาชีพโดยมีครูและผู้ประกอบการเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้โดยมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันครอบครัว - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
	2. ส่งเสริมสิทธิเด็กในการได้รับการเลี้ยงดูและดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต	2.1 เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องและบริการแก้ปัญหาตามรดาเพื่อให้ทารกสามารถอยู่รอดได้ให้มากที่สุด	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถานศึกษาอื่น ๆ - กระทรวงสาธารณสุข - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 ให้ความรู้และรณรงค์ชักชวนบิดามารดา ผู้ปกครองรวมทั้งจัดบริการที่เกี่ยวกับการให้ภูมิคุ้มกันโรคและโภชนาการพร้อมทั้งให้ลูกกินนมแม่	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน
		2.3 ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตและการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยจัดให้มีการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาทั้งด้านสุขภาพจิตและสุขภาพกายสำหรับเด็กและครอบครัว	2	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		2.4 ปฏิรูประบบการเรียนการสอนโดยบรรจุหลักสูตรอนามัยเจริญพันธุ์ไว้ในการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะรับผิดชอบครอบครัว	5	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมสิทธิเด็กในการนันทนาการ	2.5 สื่อต่างๆ ควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมในการให้ความรู้ด้านโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโภชนาการที่เป็นภูมิปัญญาไทย หรือโภชนาการพื้นบ้านให้มากยิ่งขึ้น	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานรัฐมนตรี - สื่อมวลชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
		2.6 เน้นการเข้าถึงการให้บริการของรัฐ เช่นการให้บริการเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		3.1 จัดกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึงทุกพื้นที่โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างบูรณาการ	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาต่าง ๆ - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 จัดอบรมและสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการให้สามารถริเริ่มรูปแบบนันทนาการที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กมีการพัฒนารอบด้าน	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการ IT เช่น เกมคอมพิวเตอร์ ให้มีลักษณะของการสร้างความสมดุลทางสมอง-จิตใจ-อารมณ์-สังคม-สิ่งแวดล้อม	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ▪ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.4 ให้ความรู้แก่ครอบครัว ชุมชน และประชาชนทุกภาคส่วน ตระหนักถึงประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการของเด็ก	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สื่อมวลชนทุกแขนง ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		3.5 จัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนกิจกรรมนันทนาการที่เด็กจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.6 ส่งเสริมกิจกรรมบ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร.) ในหลักสูตรนันทนาการ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาอื่น ๆ
	4. ส่งเสริมสิทธิเด็กในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น	4.1 รัฐต้องส่งเสริมการให้ความรู้แก่ครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว และเกี่ยวกับตัวเด็กเอง	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาอื่น ๆ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		4.2 รัฐต้องสนับสนุนโดยให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าใจปรัชญาและทักษะวิธีการจัดการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องเรียนรู้	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - สถานศึกษา
		4.3 หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของชุมชนและแสดงความคิดเห็นในเรื่องของชุมชน	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		4.4 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ให้หน่วยงานและเอกชนที่รับผิดชอบรวมทั้งสถาบันการศึกษาท้องถิ่นรวบรวมข้อมูล ข่าวสารดังกล่าวเพื่อเผยแพร่ให้เด็กได้รับรู้ในระดับที่เหมาะสม และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		4.5 ชุมชนต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน และจัดเวทีให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในสังคมอย่างต่อเนื่อง	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		4.6 หน่วยงานของรัฐ เอกชน รวมทั้งสถานศึกษาทุกระดับเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนทักษะกระบวนการให้ความรู้ด้านการมี ส่วนร่วมของเด็กในด้านต่าง ๆ	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		4.7 ให้มีพื้นที่ช่องทาง/เวที ที่เด็กจะสามารถได้แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับผู้อื่นในสังคมอย่างต่อเนื่อง	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	5. สนับสนุนให้เด็กตระหนักถึงสิทธิของตนเอง	5.1 หน่วยงานของรัฐ เอกชน รวมทั้งสถานศึกษาทุกระดับเผยแพร่ความรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้เด็กได้รับรู้และตระหนักถึงสิทธิของตนเอง	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองสิทธิเด็กที่เรียนซ้ำ	1.1 หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือกับสถานศึกษาขององค์กรภาคเอกชนในการสนับสนุนครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะให้สามารถช่วยเหลือเด็กที่เรียนซ้ำในลักษณะต่าง ๆ	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพของบริการในการพัฒนาเด็ก	1.1 กำหนดมาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำพร้อมทั้งเป้าหมายในอุดมคติในการพัฒนาคุณภาพของบริการในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของเด็ก	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องติดตามและประเมินผลองค์การภาคเอกชนที่รัฐได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณให้จัดบริการดูแลและพัฒนาศักยภาพของเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากและเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานรัฐมนตรี - องค์การภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
II เด็กที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ				
1. เด็กที่ถูกทำร้าย การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทำร้าย	1.1 เฝ้าระวังให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่ว่าด้วยอำนาจปกครองให้สามารถเกิดก่อนอำนาจการปกครองเป็นการชั่วคราวได้หรือระบุในกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการเด็กให้ใช้วิธีการชั่วคราวได้	4	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานกฤษฎีกา - องค์การภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 กำหนดในกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเด็ก และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ โดยให้ทุกหน่วยงานสามารถเรียกร้องใช้ข้อมูลจากหน่วยงานกลางเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกันและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน
		1.3 เร่งรัดให้มีการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นผู้เสียหายให้ชัดเจนและเป็นระบบ	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 เร่งรัดแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีการนำเอากระบวนการใช้วิธีทัศนมาใช้นั้นที่ค่าให้การขึ้นสอบสวนและใช้วงจรปิดเพื่อทำการสืบพยานในศาล โดยไม่ให้เด็กเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิด การชี้ตัวต้องไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหาย	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.5 เร่งแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้ศาลพิจารณาคดีอาญาสั่งจ่ายค่าเสียหายให้ผู้เสียหายไปพร้อมกับพิพาทคดีอาญา หรือมีการพิสูจน์ความเสียหายต่อเนื่องไปในคดีอาญานั้นเองในกรณีที่เกิดเป็นผู้เสียหาย	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.6 เร่งแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยกเลิกการร้องขอเลิกรับบุตรบุญธรรมฝ่ายเดียวในกรณีที่เด็กนั้นเป็นเด็กที่ถูก ทอดทิ้ง ให้ปฏิบัติเป็นธรรมและเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติและไม่เป็นผลร้ายต่อเด็ก	3	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.7 ต้องมีมาตรการทางกฎหมายห้ามสื่อต่าง ๆ เสนอข่าวในลักษณะที่จะเปิดเผยข้อมูลหรือรูปภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่จะทำให้บุคคลได้เห็นหรือรู้ว่าเด็กผู้เสียหายเป็นผู้ใด	3	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.8 ต้องมีมาตรการทางกฎหมายห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกระทำไม่สมควรในการปกป้องเด็กจากสื่อมวลชน	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		1.9 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสวัสดิภาพเด็กให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการเข้าไปดูแลแทรกแซงและช่วยเหลือเด็กในกรณีที่มีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเด็กอาจถูกทำร้าย	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.10 แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบปฏิบัติให้ ต้องมีการประเมินผลความเสียหายทางด้านจิตใจโดยแพทย์ นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญ และนักสังคมสงเคราะห์ และใช้ในการพิจารณาคดีตลอดจน ใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายทั้งระยะสั้นและระยะยาว	3	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์
		1.11 ต้องเร่งรัดการดำเนินคดีในกรณีที่เกิดเป็นผู้เสียหายในคดีบางประเภท โดยเฉพาะผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล เช่น ในกรณีที่เด็กถูกนำมาค้า ประเวณีหรือในกรณีการค้ามนุษย์และเด็กซึ่งอาจนำวิธีการสืบพยานไว้ก่อน มาใช้ในการสืบพยานเด็กผู้เสียหายเพื่อเป็นการป้องกัน และต้องจัดให้มี ระบบการคุ้มครองพยานตาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แก้ไขประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เร่งรัดคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย หรือให้ มีการสืบพยานเด็กไว้ก่อนเพื่อให้เด็กได้เบิกความและให้ข้อเท็จจริงต่อ ศาลไว้ในระยะเวลาที่เด็กยังจำเหตุการณ์ได้ดี บัญญัติกฎหมายในเรื่องการ คุ้มครองพยานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผลในทางปฏิบัติโดย เร็ว	4	- หน่วยงานในกระบวนการยุติ ธรรมทั้งกระบวนการ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็ก	1.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพจิตใจ โดยเฉพาะจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็กให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและแท้จริง	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	2. สนับสนุนการแก้ปัญหาทางเลือก	2.1 สนับสนุนให้มีการแก้ปัญหา ทางเลือกอย่างอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น การบังคับให้ผู้ทำผิด ต้องรับการบำบัดรักษาหากมีความผิดปกติทางจิต	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมการเก็บข้อมูลและการสร้างฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเด็ก	3.1 ส่งเสริมให้มีหน่วยงานกลางในการกำหนดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเด็กโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การจัดกลไกเฝ้าระวังติดตามดูแลสวัสดิภาพเด็ก	1.1 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรภาคเอกชนเป็นการเฉพาะเพื่อเฝ้าสังเกตการณ์และเข้าไปดูแลแทรกแซงช่วยเหลือนำเด็กออกมาคุ้มครองกรณีมีสิ่งบ่งชี้ว่าเด็กอาจถูกทารุณกรรมโดยบิดามารดาผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครอง	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาแก่ผู้ปกครองเด็ก	2.1 รัฐต้องจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้บริการแนะแนวหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในกรณีที่เป็นปัญหาทางด้านผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กจะปลอดภัยหากกลับไปอยู่กับผู้ปกครอง	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	3. การดูแลสุขภาพแวดล้อมของเด็กและปัจจัยเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายซ้ำ	3.1 ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันป้องกันไม่ให้เกิดถูกกระทำซ้ำโดยการดูแลสุขภาพแวดล้อมของเด็กให้แน่ใจว่าเด็กจะปลอดภัยและไม่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายซ้ำ	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักราชเลขาธิการ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การพัฒนาภาคเอกชน ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. จัดที่อยู่ถาวรและปลอดภัยให้เด็ก	4.1 รัฐต้องจัดหาที่ที่ปลอดภัยหรือที่อยู่ถาวรให้เด็กในกรณีที่ไม่อาจแก้ไขปัจจัยเสี่ยงต่อการถูกกระทำซ้ำหากส่งเด็กกลับไปอยู่ในสังคมเดิม	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตามตรวจสอบ	1.1 รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนรวมทั้งองค์กรของรัฐและเอกชนมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายในการเข้าไปแทรกแซงช่วยเหลือนำเด็กออกมาคุ้มครองกรณีพบว่าเด็กถูกกระทำทารุณหรือกรณีที่เด็กอาจถูกกระทำซ้ำอีก	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. เด็กกระทำผิด การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร	1. ปรับปรุงและออกกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิ เด็กกระทำความผิด	1.1 ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ พระราช บัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อให้มีการตั้งทนายหรือที่ ปรีกษา ฎหมายให้เด็กทันทีเมื่อถูกจับกุม	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎมนตรี ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
		1.2 ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้ศาลต้องลดมาตราส่วนให้โทษ ให้เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีโดยการแก้มาตรา 73 ขยายอายุเด็กจากอายุไม่ เกิน 17 ปีเป็นอายุไม่เกิน 18 ปี เพื่อไม่ให้ศาลประหารชีวิตเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎมนตรี ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และ ความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ต้องปรับปรุง พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถจับกุม/ห้ามปราม/ ว่ากล่าวหรือกระทำการใดตามแต่สมควรเพื่อเป็นการป้องปรามในกรณีที่เด็กใช้สารเสพติดได้	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
	2. ขยายศาลเยาวชนและครอบครัวให้ครอบคลุมทั่วประเทศ	2.1 เร่งรัดดำเนินการขยายศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีจำนวนครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อให้เด็กได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันและเพื่อไม่ให้เด็กถูกขังร่วมกับผู้ใหญ่	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีเด็กกระทำ ผิดให้มีความรวดเร็ว	3.1 เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีเด็กกระทำความผิดให้ ให้การแก้ไขปัญหาคืบหน้าไปได้โดยเร็วและเด็กจะได้กลับคืนสู่สังคมได้	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	4. ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดี	4.1 ต้องมีการจัดหาล่ามให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็ก ตลอดจนการพิจารณา คดีโดยเฉพาะในชั้นพิจารณาทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		4.2 ต้องเพิ่มจำนวนพนักงานคุมประพฤติที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ได้รับการศึกษาอบรมด้านสังคมสงเคราะห์หรือจิตวิทยาเด็กเพื่อให้เข้าใจสภาวะและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กโดยเฉพาะการทำรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงที่ใช้ประกอบในการพิจารณาคดีเด็กกระทำผิด	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
		4.3 จัดระบบการสรรหาผู้พิพากษาสมทบโดยกำหนดคุณสมบัติและวิธีการสรรหาที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กอย่างแท้จริงมาช่วยงานผู้พิพากษาเด็กอันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การพัฒนามนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		4.4 เพื่อลดภาระในการพัฒนานาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางควรสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์เด็กและนักจิตวิทยาเด็กจากส่วนราชการอื่น มาช่วยราชการศาลเยาวชนและครอบครัว	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎมนตรี ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการดูแล บำบัดและฟื้นฟูเพื่อเด็ก กระทำผิด	1.1 ส่งเสริมบทบาทให้องค์กรศาสนาได้เข้ามามีส่วนในการดูแล บำบัด ฟื้นฟู โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจเพื่อให้เด็กได้ตระหนักในคุณธรรม จริยธรรม	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎมนตรี ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น การมีเวทีให้เด็กได้แสดงออกทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีบทบาทในสังคมอย่างสร้างสรรค์	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎามนตรี ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การพัฒนาภาคเอกชน
		1.3 ดูแลสื่อให้มีความรับผิดชอบในการนำเสนอภาพข่าวที่รุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดจากกากระทำคามผิดของเด็ก	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎามนตรี ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
3. เด็กเร่ร่อน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กเร่ร่อน	1.1 พิจารณาแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เด็กเร่ร่อนได้รับใบสุทธิการศึกษา โดยไม่มีเงื่อนไขหลังจากเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วทั้งนี้เพื่อให้เด็ก สามารถเข้าเรียนต่อในระดับสูงหรือเข้าทำงานได้	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การภาคเอกชน
การสนับสนุน / ส่งเสริม	1. ยอมรับและรับรองสิทธิในการให้ความช่วย เหลือเด็กเร่ร่อนขององค์กรภาคเอกชน	1.1 รัฐต้องสนับสนุนองค์กรภาคเอกชน ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน ทุกกลุ่มทั้งที่เป็นคนไทยและไร้สัญชาติโดยที่องค์กรภาคเอกชนนั้นอาจไม่ จำเป็นต้องเป็นกลุ่มหรือชมรมที่จดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายหาก แต่รวมตัวกันเพื่อพยายามปกป้องสิทธิของเด็กและไม่ใช้รวมตัวกันเพื่อผล ประโยชน์ของเอกชนหรือส่วนบุคคล	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณแก่องค์กรภาคเอกชนเพื่อดำเนินการให้เด็กเร่ร่อนมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง เช่น การจัดบ้านพักชั่วคราวให้	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.3 ในกรณีที่หน่วยงานราชการไม่สามารถดำเนินการด้านการบริการเชิงสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทั้งด้านงบประมาณและด้านวิชาการพร้อมกับให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของเด็กเร่ร่อนเพื่อให้เด็กได้มีอาชีพตามความสนใจและความถนัด	2	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน ▪ องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดบริการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา อย่างเป็นมิตร	1.1 รัฐต้องจัดบริการแนะนำและให้คำปรึกษาอย่างเป็นมิตรแก่เด็กเร่ร่อนใน ทุกชุมชนรวมทั้งครอบครัวของเด็กกรณีที่สามารถพบครอบครัวของเด็กได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการดูแลและช่วยเหลือเด็กให้กลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม ตามปกติ	5	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงวัฒนธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันทางศาสนา - องค์กรพัฒนาภาคเอกชน
		1.2 ต้องมีการปรับทัศนคติของผู้ให้บริการ ให้คำปรึกษาให้มีทัศนคติในการ ให้บริการอย่างเป็นมิตร	5	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันทางศาสนา - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว	2.1 รัฐต้องดำเนินการป้องกันมิให้มี เด็กเร่ร่อน โดยการส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงวัฒนธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - สถาบันศาสนา - องค์กรพัฒนาเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตาม ตรวจสอบการทำงาน ขององค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน	1.1 เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา เด็กเร่ร่อน ขององค์กรภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรัฐต้องสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันการศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือกลุ่ม เด็กเร่ร่อน ขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาอื่นๆ - สำนักงานกองทุนเพื่อการวิจัย - สำนักนายกรัฐมนตรี - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ติดตาม ตรวจสอบองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่อาจมีการดำเนินงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนโดยมีผลประโยชน์แอบแฝงทำให้เด็กต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ฉวยโอกาส เช่น การค้าแรงงานเด็ก การถูกล่วงละเมิดทางเพศและการค้ามนุษย์	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
4.แรงงานเด็ก การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบเพื่อคุ้มครองเด็กในแรงงาน	1.1 เปร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2540 ให้อายุขั้นต่ำของเด็กในแรงงานเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาหรือจำนวนปีการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานกฤษฎามนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 เร่งพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบการคุ้มครองแรงงานเด็กให้ครอบคลุมแรงงานเด็กในระบบ เช่น เด็กที่ถูกว่าจ้างในภาคเกษตร เด็กรับใช้ในบ้าน เด็กขายของหรือเด็กรับใช้ที่มีผู้จ้าง เป็นต้น	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิ แรงงานเด็ก	1.1 ให้กระทรวงแรงงานมีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานอย่างจริงจังและเคร่งครัดโดยเฉพาะการคุ้มครอง แรงงานเด็ก	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การพัฒนาเอกชน ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. เพิ่มมาตรการจูงใจต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของ แรงงานเด็ก	2.1 ใช้มาตรการจูงใจโดยการยกเว้นภาษีมาให้กับนายจ้างเพื่อสนับสนุนให้นายจ้างจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่ แรงงานเด็ก เช่นด้านการศึกษา สาธารณสุขและการนันทนาการ	3	▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงการคลัง ▪ สำนักงานกฤษฎามนตรี
	3. ส่งเสริมการรณรงค์ / เผยแพร่	3.1 รณรงค์ และชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งหรือรายงานกรณีที่พบว่ามี การละเมิดสิทธิแรงงานเด็ก	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.2 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและแหล่งขอความช่วยเหลือให้แก่เด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกับนายจ้างที่ละเมิดสิทธิเด็ก	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงแรงงาน - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์การภาคเอกชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองสิทธิเกี่ยวกับค่าจ้างและสภาพการทำงาน	1.1 รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแรงงานเด็ก โดยให้ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องค่าจ้าง การพักผ่อนและโภชนาการ	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์การภาคเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ติดตาม ตรวจสอบ แรงงานเด็ก	1.1 รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณและเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอในการ ติดตาม ตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานเด็ก ด้านต่าง ๆ เช่น ค่าจ้าง การจัดสวัสดิการ เป็นต้น	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. เด็กพิการ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบเพื่อ ค้ำ ครองสิทธิเด็กพิการ	1.1 ปรับปรุงกฎหมาย กฎและระเบียบทุกฉบับที่กีดกันเด็กพิการ โดยเฉพาะ ที่จะเมิดสิทธิเด็กในการศึกษา การสาธารณสุข การนันทนาการ และ การมีส่วนร่วม	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 โดย ต้องให้ครอบคลุมถึง <i>เด็กพิการ</i> ที่เป็นบุตรของมารดาไทยหรือบิดาไทยที่ สมรสกับคนต่างชาติ	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานกฤษฎีกา
		1.3 ต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เกี่ยวกับวัยาม	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 พิจารณากฎหมายโดยเพิ่มโทษที่รุนแรงแก่ผู้ที่จงใจทำให้เด็กได้รับความ พิการเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ของตน	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิ เด็กพิการ	1.1 รัฐต้องจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข และการนันทนาการที่ หลากหลายรูปแบบและเหมาะสมให้กับเด็กพิการอย่างทั่วถึงโดยถือว่าเป็น สิทธิของเด็กพิการที่พึงจะได้รับ	3	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ปรับปรุงอาคารสถานที่สาธารณะ ทางสาธารณะและบริการสาธารณะ ให้มีลักษณะกายภาพที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของ เด็กพิการ	2	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงคมนาคม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.3 เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่บิดามารดาเกี่ยวกับสารอันตรายและการ ทำงานบางประเภทที่เสี่ยงต่อความพิการของเด็กในครรภ์มารดา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเกิดความพิการของเด็ก	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. จัดให้มีสื่อและอุปกรณ์พิเศษสำหรับ เด็กพิการ	1.1 รัฐต้องจัดให้มีสื่อและอุปกรณ์พิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ เด็กพิการ โดยเฉพาะในการให้บริการด้านการศึกษา สาธารณสุข การนันทนาการและอื่น ๆ	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันการศึกษาอื่น ๆ - องค์กรภาคเอกชน
6. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ทบทวนทิศทางและนโยบายพัฒนาประเทศ	1.1 ทบทวนทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางการให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านสังคมและจริยธรรม	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 เฝ้าระวังให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้ดำเนินการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและปราบปรามเด็กในธุรกิจบริการทางเพศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้โดยเฉพาะเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่สมัครใจอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.3 ใช้มาตรการทางกฎหมายจัดการอย่างเด็ดขาดกับผู้ชักจูงโน้มน้าวหลอกลวงและบังคับให้เด็กเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนด้านการให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก ภายหลังจากที่ถูกนำออกมาจากธุรกิจ บริการทางเพศ	1.1 รัฐต้องช่วยเหลือเด็กให้ออกจากธุรกิจบริการทางเพศและมีมาตรการใน การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กภายหลังจากที่ได้ช่วยเหลือและนำเด็กออก มาจากธุรกิจบริการทางเพศแล้ว ทั้งนี้ โดยให้มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง เข้ามารับผิดชอบดูแลให้เด็กได้รับสิทธิในการศึกษา การสาธารณสุขและการนันทนาการอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค เพื่อฟื้นฟูเด็กให้เข้าสู่สภาพปกติ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันการศึกษา - องค์กรภาคเอกชน
	2. สนับสนุนเกี่ยวกับการแนะแนวให้คำปรึกษา	2.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์รวมทั้งสถาบันศาสนา มาให้การแนะแนว ให้คำปรึกษาแก่เด็กและครอบครัวเพื่อที่จะให้เด็กสามารถกลับคืนสู่การ ดำเนินชีวิตในสังคมได้ในสภาพปกติ	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - สถาบันศาสนา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คู้มครอง	1. เพิ่มมาตรการการลงโทษแก่ผู้กระทำต่อเด็ก	1.1 ดำเนินการปราบปรามและเพิ่มมาตรการการลงโทษแก่ผู้กระทำต่อเด็ก เช่น บังคับเด็กให้มาศาลประเวณี บังคับชู้เช็ก ล่อลวง ทำร้ายทารุณ เอาเปรียบด้านค่าแรง จำกัดสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น	1	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
7. เด็กที่ถูกล่อลวงข้ามชาติ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบเพื่อ คัดกรองสิทธิเด็กไม่ให้ถูกล่อลวง ข้ามชาติ	1.1 เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายและกำหนดโทษแก่ผู้ที่ล่อลวงเด็กข้ามชาติ และให้ตาเป็นเหยื่อเพื่อการค้าประเวณี ขอทาน หรือเพื่อกิจกรรมผิดกฎหมายอื่น ๆ	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	2. จัดทำแผนประสานการดำเนินงานเพื่อสวัสดิภาพของ เด็กที่ถูกล่อลวงข้ามชาติ	2.1 รัฐต้องมีการจัดทำแผนประสานการดำเนินงานเพื่อสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกล่อลวงข้ามชาติ โดยให้หน่วยงานและสถานทูตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดทำแผนดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันแก้ไขปัญหาและประสานงานภายในประเทศและระหว่างประเทศเกี่ยวกับ เด็กที่ถูกล่อลวงข้ามชาติ มีการดำเนินงานอย่างมีระบบและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สถานทูตต่าง ๆ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นเหยื่อให้บริการเชิงสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม	1.1 เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิโดยถูกล่อลวงข้ามชาติมักจะข้ามชาติโดยผิดกฎหมาย จึงทำให้เสี่ยงต่อการถูกจับ ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับการเชิงสังคมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตและการพึ่งตนเองของเด็ก จึงควรให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนจัดตั้งศูนย์ประสานงานการช่วยเหลือเด็กโดยเฉพาะตามตะเข็บชายแดนทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นเหยื่อได้รับความช่วยเหลือด้านการบริการเชิงสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. จัดกลไกคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ	1.1 รัฐต้องมีมาตรการและกระบวนการช่วยเหลือติดตามผลให้เด็กได้กลับภูมิลำเนาของเด็กได้อย่างปลอดภัย	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
8. เด็กกำพร้าที่ไม่มีผู้ดูแล การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนและส่งเสริมสิทธิในการได้รับบริการเชิงสังคม	1.1 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาชนจะต้องร่วมมือกันจัดบริการเชิงสังคมที่รวมทั้งการศึกษาการสาธารณสุข การนันทนาการรวมทั้งการฝึกอาชีพเพื่อให้ เด็กกำพร้า ได้พัฒนาศักยภาพและช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรพัฒนาเอกชน
	2. สนับสนุนให้มีครอบครัวทดแทน	2.1 ควรให้ เด็กกำพร้า ได้มีครอบครัวทดแทนเพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูโดยการสนับสนุนให้มีครอบครัวอุปถัมภ์และการรับเป็นบุตรบุญธรรมให้มากขึ้น	2	■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง /คุ้มครอง	1. คุ้มครองสิทธิเด็กกำพร้า	1.1 รัฐต้องดำเนินการให้ เด็กกำพร้า มีเอกสารราชการประจำตัวให้ครบเพื่อเด็กจะได้มีโอกาสเต็มที่ในการใช้สิทธิของตน	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
9. เด็กติดยาเสพติด การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. มีนโยบายและการปฏิบัติที่จริงจังต่อการค้า ยาเสพติด	1.1 มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการปราบปรามผู้ผลิตและ ผู้ค้ายาเสพติด	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิด้านการรับการบำบัด พื้นฟู	1.1 ต้องให้สิทธิแก่เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดไม่ว่าเป็นเด็กที่ไร้สัญชาติ ให้ได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมทั้งนี้เพื่อให้เด็กกลับคืนสู่สภาพปกติ	5	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สถาบันศาสนา - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. ปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เด็กติดยาเสพติด	1.1 ต้องใช้มาตรการทางกฎหมายจัดการกับผู้ที่มีแนวโน้มผลประโยชน์จากเด็ก เช่น การให้แรงงานเด็กเสพยาเสพติดเพื่อให้ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
10. เด็กติดเอดส์ การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเอดส์	1.1 รณรงค์และเผยแพร่ความรู้ให้เด็กทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
	2. สนับสนุนให้ได้รับการพัฒนา	2.1 ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและสังคมอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกับเด็กอื่น ๆ	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษา ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองสิทธิเด็กติดเอดส์	1.1 รัฐต้องมีมาตรการคัดกรองเด็กจากการถูกบังคับให้ตรวจเอดส์ยกเว้นเด็กสมัครใจ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงแรงงาน
11. เด็กไร้สัญชาติ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับแก้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้สัญชาติ	1.1 ปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการออกหนังสือรับรองการเกิดในขณะเดิมาเกิดเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันตัวบิดา มารดาที่เป็นคนต่างด้าวประเทศใด ทั้งนี้ โดยทำเป็นภาษาไทยและภาษาสากลเพื่อให้ครอบครัวของเด็กใช้เป็นหลักฐานยืนยันกับประเทศต้นทาง	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานกฤษฎีกา - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ต้องมีมาตรการทางกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาให้สิทธิแก่ <u>เด็กไร้สัญชาติ</u> ให้มีถิ่นที่อยู่ถาวรและให้ได้รับการศึกษารวมทั้งการบริการพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งนี้โดยเฉพาะกรณีในประเทศเจ้าของสัญชาติไม่รับรองว่าเป็น คนสัญชาติของตนทำให้เด็กต้องมีสถานะเป็นผู้ไร้สัญชาติและตกอยู่ในประเทศไทย	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิในารได้รับการบริการเชิงสังคม	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์การภาคเอกชน ให้บริการเชิงสังคมแก่เด็ก เช่น การศึกษา สาธารณสุข การนันทนาการ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเด็กให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่สร้างภาระให้แก่สังคม	2	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. สนับสนุนให้เด็กได้กลับมาดูภูมิพร้อมครอบครัว	2.1 รัฐต้องดำเนินการเพื่อให้เด็กได้กลับมาดูภูมิพร้อมครอบครัวโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานกับประเทศเจ้าของสัญชาติเพื่อให้ยอมรับว่าเป็นพลเมืองของตน	2	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สถานทูตที่เกี่ยวข้อง
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน	1.1 จัดตั้งศูนย์เพื่อประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิแก่ เด็กไร้สัญชาติ โดยตรง	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
12. เด็กหนีภัย การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ทบทวนนโยบายเกี่ยวกับผู้หนีภัย	1.1 รัฐต้องเร่งทบทวนนโยบายเกี่ยวกับผู้หนีภัยให้มีความชัดเจนโดยประสานกับรัฐบาลประเทศต้นทางและองค์ระหว่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติของเด็กที่หนีภัยเข้ามา และเด็กที่เกิดจากบิดามารดาซึ่งเป็นผู้หนีภัย รวมทั้งปัญหาในเรื่องการส่งตัวกลับภูมิลำเนา	1	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สถานทูตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการจัดบริการพื้นฐานให้กับเด็ก	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้มีบริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็ก ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กที่ต้องหนีภัยเป็นเวลานาน ได้รับการพัฒนาตามสิทธิที่เด็กจะต้องได้รับ	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การคัดกรองสิทธิเด็กให้มีความปลอดภัยในการส่งกลับสู่ภูมิลำเนา	1.1 รัฐต้องปกป้องคุ้มครองเด็กให้มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและร่างกายและเสรีภาพในขณะที่ส่งเด็กกลับสู่ภูมิลำเนา	1	- กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถานทูตที่เกี่ยวข้อง - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์การระหว่างประเทศ - องค์การภาคเอกชน - องค์การภาคประชาชน
13. เด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ <u>13.1 เด็กที่ถูกละเมิดทางเพศโดยทั่วไป</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ออกกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ <u>เด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ</u>	1.1 เร่งรัดการออกกฎหมายที่ให้สิทธิเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์มีสิทธิแยกเด็กมาไว้ในศาลดูแล	4	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อห้ามสื่อมวลชนรายงานข่าวในลักษณะที่จะทำให้ผู้อื่นรู้จักเด็กหรือผู้เสียหาย	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ ผู้ประกอบการสื่อมวลชน ■ องค์การภาคเอกชน
	2. มีการปฏิบัติที่จริงจังในการดูแลผู้เสียหายและพยานเด็ก	2.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังในการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) ซึ่งมีบทบัญญัติในการดูแลผู้เสียหายและพยานเด็ก	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่ของรัฐ	1.1 ปรับเจตคติของเจ้าหน้าที่รัฐให้มีเจตคติที่ถูกต้องต่อคดีเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศโดยรัฐต้องสนับสนุนงบประมาณเพื่อการอบรมเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพพึงมีพึงได้ของเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดให้มีกระบวนการดูแลเด็กอย่างเป็นระบบ	2.1 สนับสนุนให้มีกระบวนการดูแลเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในรูปแบบสหวิชาชีพ	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงแรงงาน - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดสถานที่พักเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย	1.1 จัดสถานที่พักที่ปลอดภัยไว้ในกรณีที่เป็นและเด็กมีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายหรือถูกข่มขู่ชักจูงไม่ให้ดำเนินคดี	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
13.2 เด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ โดยชาวต่างประเทศ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. มีการปฏิบัติที่จริงจังในการคุ้มครองสิทธิ เด็กที่ถูกละเมิดทางเพศโดยชาวต่าง ประเทศ	1.1 มีการดำเนินคดีกับชาวต่างประเทศโดยไม่ให้มีการประกันตัว	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด
		1.2 จัดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการหลบหนีออกจากประเทศ ไทย	1	■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัว ให้ติดตามเอาตัวมาลงโทษในประเทศไทยหรือแจ้งให้ประเทศที่มีผู้กระทำความผิดมีสัญชาติลงโทษคนของตนในกรณีประเทศนั้นมีกฎหมายให้ลงโทษคนของตนที่ไปกระทำความผิดต่อเด็กในต่างประเทศ	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการต่างประเทศ - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานกฤษฎีกา - สำนักงานศาลยุติธรรม - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.4 ใช้มาตรการทางกฎหมายจัดการกับผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายจริงและเพิ่มการลงโทษให้รุนแรงกรณีการล่วงละเมิดทางเพศระหว่างชายกับชาย	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด
		1.5 มีมาตรการห้ามผู้มีประวัติกระทำความผิดโดยการละเมิดทางเพศเข้าประเทศและ / หรือพำนักในประเทศ	1	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. ค้ำครองสวัสดิภาพของเด็ก	1.1 รัฐต้องส่งเสริมการเฝ้าระวังเพื่อค้ำครองสวัสดิภาพเด็กและป้องกันเด็กจากการถูกละเมิดทางเพศโดยชาวต่างชาติโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์กรภาคเอกชนและประชาชนคอย เฝ้าระวังและสอดส่องพฤติกรรมของชาวต่างชาติที่เข้ามาเปิดกิจการหรือสถานบริการโดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชาวต่างชาติมาใช้บริการจำนวนมาก	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
14. เด็กที่ถูกลักพาตัวโดยผู้ปกครอง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับแก้ประมวลกฎหมายอาญาเพื่อค้ำครองสิทธิเด็กที่ถูกลักพาตัวโดยผู้ปกครอง	1.1 ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้บิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่พาเด็กหลบหนีไม่ให้อีกฝ่ายได้พบปะบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหนึ่งให้เป็นความผิดฐานลักพาตัวเด็ก	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ต้องมีมาตรการบังคับที่มีประสิทธิภาพให้บิดาหรือมารดาฝ่ายที่ได้รับอำนาจปกครองบุตรให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลและมีมาตรการลงโทษการขัดขึ้นคำสั่งศาล	4	■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานศาลยุติธรรม
15. เด็กที่ติดบิดามารดาอยู่ในสถานคุมขัง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์	1.1 ต้องมีการปรับปรุงการจัดระเบียบสถานคุมขังของกรมราชทัณฑ์โดยให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดแยกสถานที่ให้เด็กที่ติดบิดามารดาอยู่ในสถานคุมขังออกจากที่คุมขังผู้ต้องโทษและจัดให้มีผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมหรือนำส่งสถานสงเคราะห์	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีสถานคุมขังหรือกักขังบุคคล

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
16. เด็กในสถานสงเคราะห์ ในสถานพินิจและในเรือนจำ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงการบริหารจัดการด้านสถานที่	1.1 ควรจัดให้สถานสงเคราะห์และสถานพินิจให้มีสภาพเสมือนบ้านที่ให้ความอบอุ่นและให้ความรักแก่เด็กแทนที่จะเป็นเรือนจำหรือที่กักขัง	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การให้บริการให้คำปรึกษา	1.1 สนับสนุนให้สถานสงเคราะห์ สถานพินิจ และเรือนจำมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะแนวหรือแก้ไขปัญหาของเด็ก แต่ละคนได้ถูกต้องและเหมาะสมรวมทั้งช่วยเสริมสร้าง ความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือระหว่างเด็กกับครอบครัวเพื่อให้เด็กสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวได้	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. สนับสนุนการให้บริการด้านอาชีพ	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์กรภาคเอกชนดำเนินการให้บริการด้านอาชีพแก่เด็กเพื่อให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้	2	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงศึกษาธิการสถาบันการศึกษา - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. ปกป้องเด็กจากการถูกคุมขังในเรือนจำ	1.1 จัดให้มีศาลเด็กที่วราษอาณาจักรเพื่อการปกป้องสิทธิเด็กจากการถูกคุมขังในเรือนจำ	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานศาลยุติธรรม
		1.2 จัดให้มีสถานที่ดูแลเด็กต่างหากแทนการนำเด็กไปคุมขังในสถานกักขังของบางหน่วยงาน เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สนับสนุนการติดตามประเมินผลการให้บริการ	1. มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรภาคเอกชนทำการศึกษาเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับการให้บริการทั้งเชิงสังคมและกายภาพแก่เด็กในสถานสงเคราะห์ในสถานพินิจและในเรือนจำ	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สถาบันการศึกษา ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรพัฒนาเอกชน
17. เด็กชนกลุ่มน้อย การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงด้านการบริหารปฏิบัติงานเกี่ยวกับ เด็กชนกลุ่มน้อย ให้มีความชัดเจน	1.1 ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการสอบสวนสถานะทางกฎหมายของชนกลุ่มน้อยว่ามีสถานะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างด้าวตามกฎหมายและแก้ไขปัญหาลูกแต่ละกลุ่ม	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงกลาโหม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ต้องเร่งจัดทำหลักฐานทางทะเบียนให้แก่เด็กที่มีสถานะเป็นเด็กไทยเพื่อให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกับเด็กอื่น ๆ	1	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงกลาโหม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
		1.3 กรณีที่เป็นเด็กต่างชาติ รัฐต้องประสานกับประเทศเจ้าของสัญชาติเพื่อให้มีการส่งกลับมาตุภูมิ หากประเทศต้นทางไม่รับหรือเป็นเด็กไร้สัญชาติ ต้องดำเนินการเพื่อให้เด็กมีโอกาสรับสัญชาติหรือได้รับถิ่นที่อยู่ถาวรและให้สิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับต่อไป	1	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงกลาโหม ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงยุติธรรม
		1.4 ให้องค์กรภาคประชาชนหรือองค์กรที่ทำงานด้านชนเผ่าเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูลประชากรในแต่ละชนเผ่า	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์กรภาคประชาชน ■ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
18. การคุ้มครองเด็กในกรณีอื่น การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กในกรณีต่าง ๆ	1.1 เร่งรัดให้มีการแก้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกโดยการแยกสื่อลามกเป็นสองแนวทางคือสื่อลามกในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่ ทั้งตัวแสดงและผู้บริโภค สื่อ และสื่อลามกที่ใช้เด็กเป็นตัวแสดงและเด็กเป็นผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อให้แก้ไขปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กมีความชัดเจนในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย	4	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง
		1.2. แก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้ยกเลิกการตีเด็ก	4	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา
		1.3 แก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้การบังคับให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูกระทำได้โดยง่ายและมีผลบังคับใช้มากขึ้น	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ สำนักงานศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. มีนโยบายและการปฏิบัติที่จริงจังและต่อเนื่องเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายสถานบริการ	2.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังและต่อเนื่องในการปราบปรามการละเมิดกฎหมายสถานบริการโดยให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เช่น การให้เด็กเข้าไปในสถานบริการ การจำหน่ายหรือให้เด็กดื่มสุรา เป็นต้น	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ
		2.2 เพิ่มมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่จำหน่ายสุราและให้เด็กดื่มสุราในสถานบริการ	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย มอมเมา	1.1 เผยแพร่ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับปัญหาและผลต่อเนื่องจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงศึกษาธิการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. สนับสนุนด้านสวัสดิการสังคม	2.1 ให้ความช่วยเหลือทางสวัสดิการสังคมและการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางเมื่อเกิดการตั้งครวญขึ้น	1	■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สพ.) ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ องค์การพัฒนาเอกชน
	3. สนับสนุนกิจกรรมให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม	3.1 สนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านการกีฬา สันทนาการทางวัฒนธรรม เพื่อลดการมั่วสุมในสถานมอมเมาทางเพศ	1	■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การพัฒนาเอกชน

3.2 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของสตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. สิทธิสตรีที่ยังไม่เท่าเทียมกับบุรุษด้านกฎหมาย การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงและออกกฎหมายเพื่อให้สิทธิสตรีเท่าเทียมกับบุรุษ	1.1 ปรับแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้หญิงเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่ร่วมประเวณีกับชายคู่หมั้นของหญิงนั้นในลักษณะเดียวกับชาย	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ปรับแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ชายและหญิงมีสิทธิขอหมั้น มออบของหมั้นและให้ชายและหญิงมีสิทธิให้คำยินยอมโดยมีกฎหมาย รองรับได้โดยเท่าเทียมกัน	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว (สศ.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.3 ปรับแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้หญิงและชายมีสิทธิฟ้อง หย่าโดยสาเหตุที่เท่าเทียมกัน เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าสามีหรือภรรยา ไปร่วมประเวณีกับหญิงหรือชายอื่นโดยสมัครใจ	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว (สศ.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 ปรับแก้กฎหมายให้สิทธิบุตรในการเลือกใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา และให้คู่สมรสมีสิทธิตกลงกันให้บุตรใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดาก็ได้	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การภาคเอกชน
		1.5 ปรับแก้กฎหมายกระทำความผิดกระทำความผิดทั้งบัญญัติ คำนิยามให้ครอบคลุมและเท่าเทียมกันทั้งสองเพศและให้ครอบคลุมกรณีข้ามเพศด้วย	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.6 ปรับแก้กฎหมายครอบครัวที่ไม่เท่าเทียมกันและถอนข้อสงวนที่เกี่ยวข้อง ในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.7 เสร็จ ออกกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติออกมารองรับบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญเพื่อให้มีผลบังคับไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. สิทธิสตรีกับกระบวนการยุติธรรม การปรับเชิงโครงสร้าง / กฎ / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงและออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีในกระบวนการยุติธรรม	1.1 เร่งปรับแก้กฎหมายกำหนดให้การข่มขืนกระทำชำเรากระทำความผิดตามกฎหมายอาญาและความผิดฐานฐานทำร้ายร่างกาย	4	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การภาคเอกชน
		1.2 เร่งแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อกำหนดวิธีการพิจารณาคดีพิเศษที่เหมาะสมกับการพิจารณาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่สตรีเป็นผู้เสียหาย โดยเฉพาะการนำวิธีการสอบสวนโดยใช้วิธีทัศน์ การสืบพยานโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด การชี้ตัวผู้ต้องหาโดยไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นผู้เสียหายหรือพยานที่ชี้ตัวและอื่น ๆ	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ออกกฎหมายห้ามการรายงานข่าว ภาพ หรือข้อความใดใดที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อ นามสกุล บิดามารดา สถานที่อยู่ สถานศึกษา หรือสถานที่ทำงานของสตรีผู้เสียหาย	3	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์รภาคประชาชน ▪ องค์รภาคเอกชน
		1.4 เร่งการออกพระราชบัญญัติขจัดความรุนแรงในครอบครัวและพระราชบัญญัติกระบวนการสมานฉันท์ในครอบครัวโดยเร็วเพื่อให้บุคคลที่ตามหรือบุคคลภายนอกสามารถเข้ามามีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	3	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์รภาคประชาชน ▪ องค์รภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีครอบครัว เพื่อปกป้องสตรีจากความรุนแรง	2.1 กำหนดระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดว่า ด้วยเรื่องการดำเนินคดีครอบครัวให้มีการดำเนินการสอบสวนคดีความ รุนแรงในครอบครัวอย่างจริงจัง และกำหนดการลงโทษทางกฎหมายแก่ เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ดำเนินคดีโดยไม่เหตุสมควร และให้มีการนำกระบวนการครอบครัวมาอันที่ไปใช้ในทุกพื้นที่	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด
		2.2 ต้องนำสภาพปัญหาที่เกิดจากความกดดันที่สตรีได้รับสะสมจากการถูก กระทำรุนแรงมาเป็นเวลานาน มาใช้ประกอบการพิจารณาความผิดตลอด ทั้งการกำหนดโทษสตรีที่ได้ถูกกระทำรุนแรงและตัดสินใจยุติปัญหาด้วย ความรุนแรง	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / เผยแพร่ / ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน	1.1 ปรับเจตคติของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับโดยจัด หลักสูตรภาคบังคับโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่ออบรมเจ้าพนักงานในกระบวนการ ยุติธรรมทุกระดับให้เข้าใจปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรี และ มีเจตคติที่ดีต่อการให้สิทธิดังกล่าวของสตรี รวมทั้งมีการปฏิบัติอย่าง เหมาะสมต่อสตรีที่ถูกดำเนินการทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นจำเลยหรือ เป็นพยาน	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้สตรีและประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึงเกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ จัดความรุนแรงในครอบครัวและพระราชบัญญัติกระบวนการสมานฉันท์ในครอบครัวเพื่อให้สตรีและประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของสตรีและสามารถปกป้องสิทธิของตนเองได้เมื่อมีการละเมิดสิทธิดังกล่าว	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อคัดกรองสิทธิสตรีในการสอบสวนคดีเกี่ยวกับเพศ	1.1 จัดหน่วยงานพิเศษให้ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมและเข้าใจประเด็นปัญหาของสตรีเข้ามาดำเนินการเพื่อสอบสวนคดีและดำเนินความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น คดีข่มขืน ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการดำเนินคดีดังกล่าวมีความเหมาะสม	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระบวนการยุติธรรม จังหวัด
	2. คัดกรองสิทธิผู้ต้องขังสตรีที่อยู่ในสถานคุมขัง	2.2 จัดให้สถานที่คุมขังสตรีให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยโดยแยกออกจากสถานคุมขังชายทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของสตรีทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ต้องขังชาย	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
3. สิทธิสตรีกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและการเมือง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. สนับสนุนสิทธิสตรีในการมีส่วนร่วมด้านบริหารและการเมือง	1.1 ใช้การกำหนดมาตรการพิเศษโดยรัฐธรรมนูญมาตรา 30 วรรคสี่ เพื่อให้สตรีมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทุกระดับหรือองค์กร	1	▪ ทุกหน่วยราชการ ▪ องค์การรัฐวิสาหกิจ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.2 กำหนดนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านการบริหารและการเมืองของสตรีโดยพิจารณาออกมาตราการกำหนดสัดส่วนสำหรับตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมืองโดยให้มีสตรีร่วมอยู่ด้วยในสัดส่วนอย่างน้อย 1 ใน 3	3	▪ ทุกหน่วยราชการ ▪ องค์การรัฐวิสาหกิจ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.3 ควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานพิจารณาให้สตรีมีส่วนร่วมอยู่ในตำแหน่ง ารมการระดับชาติที่สำคัญ ๆ ทุกคณะ หากไม่สามารถทำได้ จะต้องชี้แจงเหตุผลและข้อขัดข้องให้ชัดเจน เพื่อผู้เกี่ยวข้องจะสามารถนำปัญหานั้นไปพิจารณาแก้ไขต่อไป	3	▪ ทุกหน่วยราชการ ▪ องค์การรัฐวิสาหกิจ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้และทักษะด้านการบริหารและการเมือง	1.1 เผยแพร่ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารและการเมืองให้สตรีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในการมีส่วนร่วมมากขึ้น	1	▪ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สถานศึกษา ▪ สถาบันการเมือง ▪ พรรคการเมือง ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
4. สิทธิสตรีกับความรุนแรง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีที่ถูก กระทำรุนแรง	1.1 เฝ้าให้มีการออกพระราชบัญญัติขจัดความรุนแรงในครอบครัวและ พระราชบัญญัติกระบวนการสมานฉันท์ในครอบครัวเพื่อคุ้มครองและ บำบัดเยียวยาผู้เสียหายและผู้ถูกกระทำ		■ กระทรวงยุติธรรม ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว (สค.) ■ องค์การภาคเอกชน ■ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและ พิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายรวมทั้งจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงที่ผ่านการฝึกอบรมในเชิงการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชา ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดทำแผนแม่บทเพื่อคุ้มครองสตรีจากความรุนแรง	2.1 เร่งจัดทำแผนปฏิบัติการแม่บทเพื่อขจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้แผนไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปแบบ	2	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการจัดบริการครอบครัว	1.1 รัฐต้องสนับสนุนการจัดบริการครอบครัวในที่แห่งเดียวโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายแก่หญิงผู้เสียหายจนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมความรู้และทักษะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ปัญหาแบบสันติวิธี	2.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอบรมในเชิงการแก้ปัญหาแบบสันติวิธีและสร้างกระบวนการเสริมพลังให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพการให้บริการ เชิงสังคม	3.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับหน่วยงานของรัฐและองค์กร ภาคเอกชนในการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้ สามารถดำเนินการด้านการให้ที่พักพิง แนะนำและให้คำปรึกษาแก่สตรี ที่ถูกกระทำรุนแรงรวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. รณรงค์ให้ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงต่อสตรี	4.1 รณรงค์ให้ประชาชน ชุมชน สถาบันศาสนาต่างๆ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อสตรี และร่วมกันจัดความรุนแรงให้ลดน้อยลงหรือหมดไปโดยถือว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาของสังคม ไม่ใช่ปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาครอบครัวเพียงด้านเดียว	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. จัดให้มีหน่วยงานคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อให้มีการจัดตั้งหน่วยงานคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงโดยให้มีการปรับยกสถานะของงานพิทักษ์เด็กและสตรีให้เป็นหน่วยงานหนึ่งในโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้สามารถดำเนินงานคุ้มครองช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มรูปแบบ	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. สิทธิสตรีกับการค้ามนุษย์ ทั้งในประเทศและข้ามชาติ และการถูกปฏิบัติเยี่ยงทาส การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. มีนโยบายและปฏิบัติที่จริงจังต่อการ ปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและ ข้ามชาติ	1.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังและอย่างทื่อเนื่องตามแผนป้องกันและปราบปราม รวมทั้งแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเด็กในธุรกิจการบังคับค้าประเวณี	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สถานทูต ▪ องค์การในต่างประเทศ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ดำเนินการอย่างเคร่งครัดตาม "บันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ.2542"	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สถานทูต ▪ องค์การภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ใช้มาตรการทางกฎหมายจัดการกับผู้กระทำผิด เช่น ผู้ล่อลวง ผู้บังคับขู่ เข็ญ เป็นต้น มาลงโทษ	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สถานทูต ▪ องค์การภาคเอกชนทั้งในและ ต่างประเทศ ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 ต้องหามาตรการที่จริงจังมาดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ	2	▪ กระทรวงการต่างประเทศ . ศ ▪ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สถานทูต ▪ องค์กรภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ▪ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนด้านการให้บริการเชิงสังคมแก่สตรีที่ตกเป็นเหยื่อ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชนดำเนินการให้บริการเชิงสังคม เช่น การศึกษา อาชีพ สาธารณสุข เป็นต้น แก่สตรีที่ตกเป็นเหยื่อ	2	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สถานทูต ▪ องค์กรภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ▪ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อใน สตรีในการตัดสินใจมาค้าปะเวณีหรือไป ขายแรงงานในต่างประเทศ	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสตรีใน การตัดสินใจมาค้าปะเวณีหรือถูกส่งตัวข้ามชาติเพื่อขายแรงงานทั้งนี้โดย การให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งให้ความช่วยเหลือหรือพึ่งพิงได้ทั้งที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่ ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อให้สตรีสามารถขอรับความช่วยเหลือ ได้ทันทีหากต้องประสบกับปัญหาหรือต้องอยู่ในสภาพที่ถูกละเมิดสิทธิ เช่น ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกักขังเสรีภาพ	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการต่างประเทศ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลยุติธรรม - สถานทูต - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรภาคเอกชน
	3. สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่ม ผู้ประกอบการและเครือข่ายของกิจการ อาชญากรรม	3.1 สนับสนุนให้หน่วยงานของภาครัฐร่วมกับองค์กรต่างประเทศร่วมกันจัดทำ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการและเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมเพื่อ ประโยชน์ในการป้องกันและติดตามขบวนการค้ามนุษย์	5	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการต่างประเทศ - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลอาญา - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สถานทูต

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดตั้งหน่วยงานหลักเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์	1.1 ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานหลักเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์โดยการยกสถานะของงานพิทักษ์สิทธิสตรีและเด็กให้เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการปฏิบัติเยี่ยงทาส	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ	1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรภาคเอกชนในการทำงานพิทักษ์สิทธิสตรีที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์	5	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - สื่อต่าง ๆ - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
6. สิทธิสตรีกับการพัฒนาศักยภาพความสามารถและการศึกษา 6.1 การไม่รู้หนังสือ การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รมรณรงค์ให้สตรีตระหนักในสิทธิที่จะรู้หนังสือ	1.1 รมรณรงค์และเผยแพร่ให้สตรีที่ยังไม่รู้หนังสือได้ตระหนักถึงสิทธิในการที่จะได้รู้หนังสือและอ่านหนังสือออก โดยการสนับสนุนให้สตรีได้เรียนรู้ฟรี	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักนายกรัฐมนตรี - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	2. ส่งเสริมการสำรวจข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลการไม่รู้หนังสือของสตรีในชุมชน	2.1 ส่งเสริมบทบาทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้สำรวจจำนวนสตรีที่ไม่รู้หนังสือในชุมชนและสร้างระบบข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรู้หนังสือของสตรีในชุมชน ซึ่งทำให้สามารถดำเนินการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับสตรีที่ไม่รู้หนังสือโดยเฉพาะในกรณีที่ชุมชนนั้นมีจำนวนสตรีที่ไม่รู้หนังสือเกินกว่าร้อยละ 30 ของผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาต่างๆ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
<u>6.2 โอกาสในการศึกษาใน ระดับการศึกษาภาคบังคับ</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงสวัสดิการด้านการศึกษา	1.1 รัฐต้องเร่งให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังในการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา โดยให้เด็กได้เรียนฟรีในระดับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	2. ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เด็กมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของหญิงราย	2.1 ต้องสอดแทรกหรือมีวิชาหญิงชายเพื่อชีวิตในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2	กระทรวงศึกษาธิการ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / ปรับเจตคติของบิดา มารดา	1.1 ปรับเจตคติของบิดา มารดา ให้เข้าใจถึงสิทธิและความสำคัญของการให้ เด็กหญิงได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค	1	กระทรวงศึกษาธิการ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองสิทธิเด็กหญิงให้ได้รับการศึกษา ภาคบังคับ	1.1 รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือเด็กหญิงให้ได้รับการศึกษา ภาคบังคับมากขึ้นทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบและนอกระบบโดยการ จัดหาทุนการศึกษาให้	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - สถาบันการศึกษาต่าง ๆ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สนับสนุนการสำรวจข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลการไม่รับการศึกษาภาคบังคับของเด็กหญิง	1.1 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในระดับท้องถิ่นดำเนินการสำรวจและสร้างระบบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเด็กหญิงที่ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับเพื่อประโยชน์ในการติดตามและตรวจสอบรวมทั้งการจัดหามาตรการช่วยเหลือให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - สถาบันการศึกษาต่างๆ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
<u>6.3 การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาเฉพาะทาง</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีในสถานศึกษา	1.1 ยกเลิกกฎระเบียบที่เลือกปฏิบัติต่อสตรีหรือบุรุษในการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถานศึกษาทั้งหมด	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงกลาโหม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ - มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่างๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. มีนโยบายการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของสตรี	2.1 รัฐต้องมีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณและผู้เชี่ยวชาญให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งในระดับปริญาตรีและปริญาโทโดยครอบคลุมมหาวิทยาลัยทั่วประเทศและโดยเฉพาะทั่วภูมิภาคให้มีการเปิดหลักสูตรสตรีศึกษาเพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้ในงานพัฒนา	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / ปรับเจตคติของผู้ปกครองและประชาชน	1.1 รณรงค์ให้ผู้ปกครอง ประชาชนและสตรีมีความเข้าใจถึงความสำคัญขอโอกาสในการเรียนรู้และการศึกษาที่ต้องเสมอกันระหว่างสตรีกับบุรุษ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงกลาโหม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ - องค์กรภาคเอกชน
	2. สนับสนุนให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องบทบาทหญิงชายในรายวิชาต่าง ๆ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
<u>6.4 การศึกษานอกระบบ</u> การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิสตรีในการศึกษานอกระบบ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณในภาคราชการและองค์กรภาคเอกชน จัดให้บริการด้านความรู้และทักษะใหม่ ๆ สำหรับสตรีที่จะสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ได้ ทั้งความต้องการส่วนตน ความต้องการของตลาดหรือสังคม	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงอุตสาหกรรม ■ สำนักงานประมาณ ■ องค์กรภาคเอกชน
	2. ส่งเสริมสิทธิสตรีให้ได้รับการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ	2.1 รัฐต้องสนับสนุนหน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนด้านงบประมาณให้มีการจัดฝึกอบรมสตรีให้เรียนรู้ด้านต่าง ๆ ตามความสนใจและต้องการ เช่น ด้านการตลาด การทำธุรกิจขนาดย่อม ด้านคอมพิวเตอร์ บัญชีและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงอุตสาหกรรม ■ สำนักงานประมาณ ■ องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีความรู้เรื่องระบบการสร้างและควบคุมคุณภาพผลผลิตโดยการจัดให้มีการฝึกอบรมรวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ผลผลิตจากสตรีหรือกลุ่มสตรีได้รับการรับรองมาตรฐานจากทางราชการ	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานประมง ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
<u>6.5 สตรีศึกษา</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. นโยบายการให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับ สิทธิของสตรี	1.1 รัฐต้องกำหนดนโยบายและมีมาตรการพิเศษให้สถาบันการศึกษามี หลักสูตรสตรีศึกษาในระดับอุดมศึกษา	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ มหาวิทยาลัยและ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ สำนักงานข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว (สสค.) ▪ สำนักงานประมาณ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สถาบันวิจัยต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการเรียนการสอนและการสร้างองค์ความรู้ด้านสตรีศึกษา	1.1 ต้องบูรณาการสตรีศึกษาในหลักสูตรในระดับการศึกษาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการต่างประเทศ - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ - สำนักงานข้าราชการพลเรือน - สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) - สำนักงานประมาณ - องค์กรภาคเอกชน - สถาบันวิจัยต่าง ๆ
		1.2 มีมาตรการส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านสตรีศึกษาของสังคมไทย	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการต่างประเทศ - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ - สำนักงานข้าราชการพลเรือน - สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) - สำนักงานประมาณ - องค์กรภาคเอกชน - สถาบันวิจัยต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 สนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณที่ดำเนินงานด้านสตรีศึกษา	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ▪ สำนักงานข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สสค.) ▪ สำนักงานประมาณ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สถาบันวิจัยต่างๆ
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. จัดหาแหล่งทุนและงานรองรับ	1.1 ต้องมีการดำเนินการจัดหาแหล่งทุนการศึกษาด้านสตรีศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและหางานรองรับให้เหมาะสมกับสาขาที่เรียนมา	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ▪ สำนักงานข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สสค.) ▪ สำนักงานประมาณ ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สถาบันวิจัยต่างๆ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
<u>6.6 การศึกษาตามอัธยาศัย</u> การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนให้สตรีได้รับการพัฒนา	1.1 รัฐต้องส่งเสริมให้สื่อต่าง ๆ มีบทบาทในการให้ความรู้และทักษะแก่สตรีในทุกรูปแบบ	1	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ สื่อมวลชน ▪ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีสตรีเป็นกลุ่มเป้าหมาย	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ สำนักงานประมาณ ▪ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ สำนักงานข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สถาบันวิจัยต่าง ๆ ▪ สถาบันทางศาสนา ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การรณรงค์ / ปรับเจตคติ	2.1 รณรงค์การให้ความรู้ความเข้าใจแก่บิดาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสตรีเพื่อให้บิดาได้ปรับบทบาทค่านิยม และเจตคติในการเลี้ยงดูบุตรโดยปราศจากอคติทางเพศ	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ สำนักงานประมาณ ▪ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ สำนักงานข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ สถาบันวิจัยต่าง ๆ ▪ สถาบันทางศาสนา ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
7. สิทธิสตรีในด้านสุขภาพและสาธารณสุข 7.1 สิทธิในการรับบริการเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์และโรคทางนรีเวช การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. จัดทำแผนเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีในด้านสุขภาพและสาธารณสุข	1.1 เร่งจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการให้ความรู้และการบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์แก่ผู้มารับบริการ	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	2. เพิ่มมาตรการพิเศษเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีบางกลุ่มให้ได้รับบริการความรู้	2.1 เนื่องจากมีสตรีบางกลุ่ม เช่น สตรีโสดและสตรีวัยรุ่นมักไม่ได้อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการบริการความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ รัฐควรเพิ่มมาตรการพิเศษเพื่อให้การบริการความรู้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถาบันการศึกษาต่าง ๆ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิของสตรีที่ได้รับบริการที่มีคุณภาพ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านสาธารณสุขและอนามัย มีการจัดอบรมพิเศษแพทย์สตรีในเรื่องความละเอียดอ่อนของการให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ โรคทางนรีเวช และโรคเฉพาะสตรี	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานประชาคม - สถาบันการศึกษา
	2. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้านเกี่ยวกับการให้บริการ	2.1 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้มาขอรับบริการทุกกลุ่ม ได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้านเกี่ยวกับประเภทของบริการประสิทธิภาพและผลข้างเคียง ตลอดจนทางเลือกต่าง ๆ อย่างครบถ้วน	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สถานพยาบาล - สถานีอนามัย - องค์กรภาคเอกชน
	3. สนับสนุนให้มีกลไกคุ้มครองสิทธิสตรีผู้รับบริการที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง	3.1 จัดให้มีศูนย์ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เข้ามารับการรักษาตัวในสถานพยาบาล	2	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - มหาวิทยาลัยต่าง ๆ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
<u>7.2 กฎหมาย กฎระเบียบที่ ละเมิดสิทธิสตรีด้าน สาธารณสุข</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อ คุ้มครองสิทธิสตรีด้านสาธารณสุข	1.1 เร่งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ในการทำงานให้ครอบคลุมแรงงานสตรีกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอก ระบบอย่างครบถ้วน	5	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.2 กำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของแรงงานจากการทำงานโดย จัดเรื่องความปลอดภัยในสถานที่ทำงานของแรงงานเป็นเงื่อนไขสำคัญใน การลงทุนด้านอุตสาหกรรมและอื่น ๆ	1	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมความรู้และทักษะด้านอาชีพ อนามัยแก่บุคลากรของรัฐ	1.1 รัฐควรเพิ่มทุนความรู้และทักษะด้านอาชีพอนามัยให้แก่บุคลากรของรัฐ โดยการฝึกอบรมและจัดหาทุนให้เพียงพอกับลักษณะและปริมาณของ งาน	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงการคลัง - สถาบันการศึกษา - องค์กรภาคเอกชน
	2. สนับสนุนการสร้างร่วมมือระหว่าง หน่วยงานต่าง ๆ	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการประสานงานกันเพื่อดูแลเรื่อง สุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานโดยให้กระทรวงแรงงานมีภารกิจ เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมให้แรงงานกลุ่มต่าง ๆ ได้รับรู้ถึงสิทธิที่ตนควรได้รับการคุ้มครอง	3.1 รัฐต้องส่งเสริมให้แรงงานสตรีกลุ่มต่าง ๆ รู้ถึงสิทธิของตนในอันที่จะได้รับการคุ้มครองและได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน	5	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
<u>7.3 สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับแก้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของสตรีที่ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	1.1 เร่งปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาให้มีการยุติการตั้งครรภ์ โดยชอบด้วยกฎหมายได้ในกรณีที่การตั้งครรภ์จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของมารดาโดยเฉพาะกรณีที่สตรีถูกข่มขืนกระทำชำเรา หรือกรณีที่ทารกที่จะเกิดมามีโรคที่รักษาไม่หายและจะถึงแก่ความตายอย่างแน่นอน	4	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	1.1 เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้และการ ให้บริการคุมกำเนิดแก่สตรีกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ	2	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเพื่อ ป้องกันปัจจัยเสี่ยง	1.1 เสริมสร้างให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยให้องค์กรท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างดังกล่าว เพื่อป้องกันภาวะตั้งครรภ์โดยไม่ปรารถนา	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
8. สิทธิสตรีกับด้านเศรษฐกิจ 8.1 โอกาสในการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. เพิ่มมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีในการทำงาน	1.1 กำหนดมาตรการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 2540 อย่างจริงจังและเข้มงวดทั้งนี้เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติ การกีดกันรวมทั้งการเอารัดเอาเปรียบสตรีในด้านการทำงานและการประอาบอาชีพ การรับสมัครงานต้องไม่จำกัดเพศเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีและบุรุษได้มีทางเลือกในการสมัครงานตามความสามารถได้เท่าเทียมกัน	2	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิสตรีให้ได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพในการทำงาน	1.1 มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้รับโอกาสในการพัฒนาความสามารถในการทำงานในสาขาอาชีพที่หลากหลายทั้งนี้โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะการทำงานให้แก่สตรี รวมทั้งมีมาตรการพิเศษในการส่งเสริมสตรีที่ประกอบอาชีพในแรงงานนอกระบบ	2	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สถาบันการศึกษา - องค์กรภาคเอกชน - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ / ปรับเจตคติ ของสตรีและประชาชน	2.1 รัฐต้องเร่งเสริมด้านงบประมาณให้แก่หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนใน การปรับเจตคติของสตรีและประชาชนโดยการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง สิทธิและความเสมอภาคระหว่างสตรีและผู้ชายในด้านการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้าในอาชีพ	2	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สถาบันการศึกษา ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรภาคประชาชน
8.2 แรงงานสตรี การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อ คุ้มครองสิทธิของสตรีที่อพยพไปทำงานใน ต่างประเทศ	1.1 เร่งรัดการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ให้มีมาตรการในการควบคุมและดูแลการ ส่งแรงงานสตรีไปทำงานนอประเทศเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของ แรงงานสตรีอพยพ	2	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. มีนโยบายและการปฏิบัติที่จริงจังต่อการ ละเมิดสิทธิของแรงงานสตรีอพยพ	2.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังในการป้องกัน ควบคุม แก้ไขภาวะการละเมิดสิทธิ ของสตรีผู้เป็นแรงงานอพยพโดยการให้ภาคราชการร่วมกับภาครัฐบาล ของต่างประเทศและองค์กรภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดำเนินการติดตามคดีความเพื่อนำตัวผู้ละเมิดสิทธิของแรงงานสตรีอพยพ มาลงโทษตามกฎหมาย	2	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การตำรวจสากล ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรภาคเอกชนในประเทศ และต่างประเทศ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทขององค์กร ชุมชนและประชาชนในการแก้ไขปัญหา แรงงานสตรีอพยพ	1.1 สนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรชาวบ้านเข้าร่วมกระบวนการส่งเสริม ด้านอาชีพให้แก่สตรีในชุมชนเพื่อป้องกันการอพยพของแรงงานสตรีไป ทำงานต่างประเทศ	1	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
9. สิทธิสตรีกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.1 สนับสนุนโดยให้อีกาสตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นในทุกระดับทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับการวางแผนและระดับปฏิบัติ	1	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สื่อมวลชน ▪ สถานศึกษา ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. เผยแพร่ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.1 ให้องค์กรและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่สตรีและประชาชนได้มีสิทธิรับรู้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ สื่อมวลชน ■ สถานศึกษา ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน
	3. สนับสนุนให้สตรีได้รับการพัฒนา ศักยภาพ	3.1 สนับสนุนให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรภาคเอกชนดำเนินการจัดฝึกอบรมและ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์สำหรับสตรีเพื่อให้สตรีได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ สื่อมวลชน ■ สถานศึกษา ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
10. สิทธิสตรีกับสื่อมวลชน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ออกกฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรีในสื่อมวลชนทุกประเภท	1.1 เร่งรัดการออกกฎหมาย กฎระเบียบและมาตรการต่าง ๆ เพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรีในสื่อมวลชนทุกประเภท	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน
	2. มีนโยบายและปฏิบัติที่จริงจังต่อการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรี	2.1 มีการปฏิบัติที่จริงจังในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรีในสื่อทุกประเภทและใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษกับสื่อมวลชนที่ยังมีพฤติกรรมดังกล่าว	2	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน
	3. กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมสิทธิสตรีที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน	3.1 กำหนดนโยบายและมาตรการตลอดจนจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสื่อเพื่อส่งเสริมให้สตรีกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อทั้งในฐานะผู้รับข่าวสารและผู้ให้ข้อมูลอย่างทั่วถึง	2	■ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ■ องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การสนับสนุน / ส่งเสริม	1. ปรับเจตคติขององค์กรสื่อมวลชนและผู้ปฏิบัติงานในสื่อต่าง ๆ	1.1 ปรับเจตคติขององค์กรสื่อมวลชนและผู้ปฏิบัติงานในสื่อต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจเรื่องบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชายและให้มีจิตสำนึกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของสตรีที่ตกเป็นข่าว	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานกฤษฎมนตรี ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน ▪ องค์กรภาคประชาชน
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. คุ้มครองสิทธิสตรีผู้เสียหาย	1.1 รัฐต้องมีมาตรการเพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในการนำเสนอประเด็นข่าวที่มีความละเอียดอ่อนและอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของสตรีผู้เสียหายหรือผู้ตกเป็นข่าว	1	▪ สำนักงานกฤษฎมนตรี ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ▪ องค์การวิชาชีพด้านสื่อมวลชน ▪ องค์กรผู้ผลิตสื่อ ▪ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
11. สิทธิสตรีกับเสรีภาพทางศาสนา การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อ ส่งเสริมเสรีภาพของศาสนาของสตรี	1.1 ควรให้มีการพิจารณาคำสั่งคณะสงฆ์ที่มีลักษณะขัดต่อกฎหมาย รัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งนี้เพื่อให้พระภิกษุไทย สามารถบวชสตรีเป็นภิกษุณี ศึกษาและสามเณรีได้ รวมทั้งให้ ภิกษุณีได้รับการรับรองสถานภาพทางกฎหมายว่าเป็นนักบวช	4	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของ สตรีในศาสนา	1.1 รัฐต้องสนับสนุนให้บรรจุหลักสูตร “บทบาทสตรีในพุทธศาสนา” ไว้ในการ เรียนการสอนทุกระดับชั้น	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. จัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองสิทธิของนักบวชสตรี	1.1 จัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อคุ้มครองสิทธิสตรีในพุทธ-ศาสนาตามโครงสร้างของพุทธบริษัทสี่ นับตั้งแต่การรับรองสถานภาพทางกฎหมาย การจัดการศึกษา สิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักบวชสตรี	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ▪ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.)

3.3 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. เร่งรัดและแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้สูงอายุ	1.1 เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ และกฎหมายที่รองรับมาตรา 54 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เพื่อให้การพัฒนาคุ้มครอง สงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้สูงอายุ	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		1.2 ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุที่มีมิติรอบด้าน	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		1.3 ตรากฎหมายในหมวดว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในร่างพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม ฯ	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 แก้ไขกฎหมายครอบครัว ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติ ประกันสังคมตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และ ผู้สูงอายุ วุฒิสภา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองมากขึ้น	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน
		1.5 ผลักดันร่างพระราชบัญญัติสิทธิในการตัดสินใจชีวิตโดยจัดให้มี การศึกษาวិเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุ ที่เจ็บป่วยจนไม่มีทางเยียวยารักษาได้หรือมีชีวิตรอยู่ได้ด้วยเครื่องช่วยชีวิต เท่านั้น สามารถปฏิเสธการรักษาพยาบาลโดยบุคคลนั้นได้โดยแสดง เจตจำนงให้เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า ขณะที่มติดัดสนับัญญะสมบูรณ์ ภายใต้การวินิจฉัยของแพทย์ร่วมกับครอบครัว	3	■ คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงาน ผู้สูงอายุแห่งชาติ ■ คณะกรรมการกิจการ เยาวชน สตรี และ ผู้สูงอายุของรัฐสภา
	2. ผลักดันให้เกิดหน่วยงานรับผิดชอบหลัก	2.1 ผลักดันให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามาดูแล ผู้สูงอายุอย่างเต็มที่	3	■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของ มนุษย์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการคุ้มครองผู้สูงอายุ	3.1 รัฐจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมิติ รอบด้านและอย่างทั่วถึง ควรจัดให้มีสวัสดิการ รวมทั้งจัดสภาพบ้านพักที่ไม่ทำให้มีลักษณะของสถานสงเคราะห์	5	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงการคลัง ■ สำนักงานประมาณ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการการแลกเปลี่ยนข่าวสารของกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มอื่น ๆ	1.1 ให้ภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนขยายการจัดตั้งชุมชนบริหารกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยผสมผสานบทบาทในรูปแบบต่างๆ กับกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องระหว่างวัยให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นเครือข่ายในการประสานงานการให้บริการ และสวัสดิการตลอดจนคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมิติรอบด้าน	3	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน
		1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมชนผู้สูงอายุโดยผสมผสานกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อส่งเสริมระหว่างวัยให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อประสานเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชน	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงแรงงาน ■ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมและขยายโอกาสทางการศึกษาและทางอาชีพ รวมถึงการเปิดโอกาสด้านการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ	2.1 ส่งเสริมและขยายการให้บริการด้านการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้ในรูปแบบต่าง เช่น การเผยแพร่ความรู้ให้ผู้สูงอายุรู้จักการปรับตัว การดูแลสุขภาพสภาพอนามัย การป้องกันโรค โภชนาการ การออกกำลังกาย ที่ถูกต้องด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนจัดให้มีบริเวณและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับออกกำลังกาย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งจัดบริการพิเศษด้านนันทนาการ ควรมีกระบวนการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		2.2 ให้การศึกษอาบรรม หรือแนะแนวอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้ให้มีความรู้และทักษะสำหรับการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การภาคเอกชน
		2.3 หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนร่วมกับชุมชนให้โอกาสและดำเนินการให้ผู้สูงอายุได้เกิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพและความถนัด	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. รณรงค์ให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ	3.1 จัดให้มีการรณรงค์ให้ประชาชนและสังคมเห็นประโยชน์ของการมีสมาชิกหลายรุ่นอายุอยู่ร่วมกันในครอบครัว ตลอดจนให้มีค่านิยมในการเคารพกตัญญูแก่ผู้สูงอายุ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบกับผู้สูงอายุ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบกับคนชรา โดยให้คุณค่าคนผู้ชราภาพรวมทั้งส่งเสริมคุณค่าของมนุษย์	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	4. สร้างการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ	4.1 จัดกิจกรรมด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมโดยอาจจะจัดกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน หรือร่วมกับสมาชิกหลายรุ่นอายุ ที่แตกต่างกัน ทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญแก่ชนรุ่นหลัง โดยจัดเป็นกิจกรรมทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5. รัฐให้การสนับสนุนด้านการเผยแพร่ศาสนา	5.1 สถาบันทางศาสนาทุกศาสนาร่วมมือในการเผยแพร่คำสอนเพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ผู้สูงอายุ โดยรัฐให้งบประมาณสนับสนุน	5	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ วัด โบสถ์ มัสยิด ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
	6. ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ	6.1 จัดให้มีการเร่งรัดส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเองโดยเฉพาะด้วยการรวมกลุ่ม การสร้างกลุ่มประชาสังคม โดยผู้สูงอายุที่รวมตัวกันอาจทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยงานรัฐได้โดยรับค่าตอบแทนเล็กน้อย	5	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	7. สร้างแนวคิดเรื่องการให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ	7.1 ขอความร่วมมือสื่อมวลชนให้ความสำคัญแก่กลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นในบทบาทและศักยภาพที่ผู้สูงอายุมี	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ สภาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ■ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
	8. ส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น	8.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนสนใจดำเนินงานด้านพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุให้มากขึ้นโดยรัฐมีมาตรการให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ	5	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ องค์กรภาคเอกชน ■ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	9. ประชาสัมพันธ์เรื่องแนวทางการคุ้มครองสิทธิ	9.1 มีการประชาสัมพันธ์แนวทางคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในมิติรอบด้าน	5	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. บังคับใช้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างเข้มงวด	1.1 มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต่อผู้กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุหรือการนำผู้สูงอายุไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ รวมทั้งเพิ่มมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ละเลยไม่ดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุ	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุด้าน บริการและสวัสดิการด้านต่างๆ	2.1 รัฐต้องให้มีและให้บริการพื้นฐานและสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ด้าน สังคมและสาธารณูปโภคตลอดจนการสงเคราะห์ด้านต่างๆ ตามความ ต้องการและจำเป็นอย่างเพียงพอแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ และขาดไร้ผู้ อุปการะ รวมทั้งผู้สูงอายุที่เร่ร่อน ถูกหลอกลวงและใช้ประโยชน์ไปในทางที่ ผิด	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของ มนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. หาหน่วยงานหลักเป็นผู้รับผิดชอบ	1.1 ดำเนินการให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามา ตรวจสอบและดูแลผู้สูงอายุในทุกด้าน	3	■ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของ มนุษย์

3.4 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของคนพิการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการเร่งด่วน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงแก้ไขและทบทวนสาระของ กฎหมายที่มีการตรอนสิทธิคนพิการ	1.1 เกร็ดแก้ไขกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามใด ๆ ที่ เป็นการกีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม โดยตัดข้อความที่ มีความหมายว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพจนไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้" ออกไป	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สสนง.ข้าราชการพลเรือน ▪ คณะกรรมการกฤษฎีกา ▪ หน่วยงานที่รักษาการตาม พระราชบัญญัติกฎระเบียบ นั้น ๆ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ทบทวนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ คนพิการและให้มีการออกกฎหมายรองรับตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เช่น มาตรา 55	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สภาคนพิการแห่งประเทศไทย - องค์กรภาคเอกชน
		1.3 เปรียบเทียบบทบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สามารถนำมาสู่การปฏิบัติได้จริง	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันการศึกษา - สภาคนพิการแห่งประเทศไทย - องค์กรภาคเอกชน
		1.4 เปรียบเทียบการออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ มาตรา 10 ที่กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิในเรื่องบริการสื่อ สิ่ง อำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงศึกษาธิการ - สภาคนพิการแห่งประเทศไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.5 เร่งปรับปรุงแก้ไขเอกสารรับรองความพิการแบบท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ 2 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ปรากฏในตัวกฎกระทรวง	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สมาคมพิการแห่งประเทศไทย - องค์กรภาคเอกชน
		1.6 รัฐต้องมีมาตรการตรวจสอบการใช้ภาษาหรือสื่อที่จะเมิดสิทธิมนุษยชนของคนพิการ	1	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สมาคมพิการแห่งประเทศไทย - องค์กรภาคเอกชน
		1.7 เร่งออกกฎหมายกำหนดให้องค์กรที่สร้างใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ	1	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สมาคมพิการแห่งประเทศไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ปรับปรุงการบริหารงานเกี่ยวกับผู้พิการ	2.1 ให้มีมติในเรื่องการใช้สิทธิรับบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 3 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ให้คนพิการสามารถเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมด้วยตนเอง ภายใต้เหตุนราคาที่ทางราชการจะต้องกำหนดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องรับอุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาไว้โดยวิธีการประมูล ทั้งนี้การกำหนดราคาจะต้องให้คนพิการมีส่วนร่วมด้วย	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สมาคมพิการแห่งประเทศไทย
		2.2 มีมาตรการลงโทษผู้บริหารทุกระดับที่มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เช่น การไม่ออกเอกสารรับรองความพิการโดยแพทย์ทั่วไป การปฏิเสธคนพิการเข้ารับการศึกษ การไม่ให้คนพิการได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือน การไม่อำนวยความสะดวกแก่คนพิการด้านการจดทะเบียนหรือการไม่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ▪ สมาคมพิการแห่งประเทศไทย ▪ สมาคมสถาปนิกสยาม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.3 มีกลไกในการสอดส่องกำกับดูแลการละเมิดต่อคนพิการในด้านการทารุณกรรม การละเมิดทางเพศ การแสวงหาประโยชน์	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สภาคนพิการแห่งชาติ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		2.4 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวของคนพิการในทุกระดับเพื่อเป็นเครือข่ายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สภาคนพิการแห่งชาติ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.5 รัฐต้องจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ เช่น บัตรลงคะแนนสำหรับคนตาบอด คู่มือลงคะแนนที่สะดวกสำหรับคนใช้รถเข็น	1	▪ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สภาคนพิการแห่งประเทศไทย
		2.6 รัฐต้องส่งเสริมด้านการศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการโดยการสนับสนุนให้หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการดังกล่าว	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สภาคนพิการแห่งประเทศไทย ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน ▪ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านการให้บริการเชิงสังคม	1.1 รัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมสิทธิคนพิการด้านการศึกษา โดยให้มีคูปองค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของคนพิการ มีศูนย์บริการการศึกษาคนพิการทุกจังหวัดเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน และควรมีการสอดแทรกความรู้เรื่องสิทธิคนพิการไว้ในหลักสูตรของระบบการศึกษา	1	■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงวัฒนธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.2 รัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมสิทธิคนพิการด้านสวัสดิการสังคมโดยการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการที่มีความพิการรุนแรงและยากจนด้วยการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเพียงพอ	1	■ กระทรวงการคลัง ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 รัฐต้องจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่คนพิการโดยการลดค่าบริการสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะของรัฐหรือเอกชนต่าง ๆ	1	▪ กระทรวงศึกษา ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงคมนาคม ▪ (ต่อ) ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ รัฐวิสาหกิจ ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.4 รัฐต้องมีมาตรการลงโทษทางกฎหมายในการปฏิบัติใด ๆ อันเป็นแย่งอาชีพนพิการ	1	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สนง.ตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สภาคนพิการแห่งประเทศไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.5 รัฐต้องมีมาตรการสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิในการรับบริการทางการแพทย์ โดยการได้รับการรักษาพยาบาลฟรี สิทธิการได้รับบริการฟื้นฟูทางการแพทย์อย่างเต็มที่และเพียงพอ รวมทั้งการมีศูนย์บำบัดและฟื้นฟูคนพิการ	3	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน
		1.6 รัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงกิจกรรมนันทนาการที่มีอยู่ในสังคม โดยการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง การไม่เลือกปฏิบัติหรือข้อจำกัดต่าง ๆ	3	▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.7 รัฐต้องส่งเสริมคนพิการด้านอาชีพ และการมีงานทำโดยมีมาตรการลงโทษทางกฎหมายแก่นายจ้างที่ปฏิเสธการจ้างงานโดยอ้างเหตุแห่งความพิการ รวมทั้งให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎกระทรวงเรื่องการจ้างงานในระบบอัตราส่วน โดยเคร่งครัด	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		1.8 รัฐต้องมีมาตรการให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่คนพิการพึงได้รับและจัดทำข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และคนพิการสามารถเข้าถึงได้	3	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.9 รัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมสิทธิคนพิการด้านสภาพแวดล้อมโดยการปรับปรุงอาคารสถานที่สาธารณะ ถนน ให้คนพิการใช้ได้โดยไม่ลำบาก โดยยึดกฎกระทรวงเป็นหลัก รวมทั้งให้มีการบริการขนส่งมวลชนที่คนพิการทุกประเภทใช้ได้	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงคมนาคม ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. การรณรงค์ / ปรับเจตคติ / เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ	2.1 รัฐต้องสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ความสามารถของคนพิการ และให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งการรณรงค์เรื่องสิทธิ ศักดิ์ศรีของคนพิการ ทั้งนี้เพื่อปรับทัศนคติของประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการรวมถึงการปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเท่าเทียมกัน	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สถานคนพิการทุกประเภท ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การจัดตั้งกองทุนเพื่อคนพิการ	1.1 รัฐต้องปกป้องและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ โดยการจัดตั้งกองทุนด้านสวัสดิการสังคม	1	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงการคลัง (สำนักงานงบประมาณ) ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

3.5 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. แก้ไขกฎหมายและข้อบัญญัติเพื่อให้ความ คุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยให้มากขึ้น	1.1 แก้ไขกฎหมายประกอบโรคศิลป์และกฎหมายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้ คุ้มครองสิทธิผู้ป่วยมากขึ้นโดยเฉพาะการพิสูจน์ความผิดถือเป็นหน้าที่ ของผู้ให้บริการ	1	▪ แพทยสภา ▪ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.2 ออกข้อกำหนดให้มีตัวแทนของผู้ป่วยสามารถเสนอความเห็นในการออก นโยบาย กฎ ข้อบังคับ มาตรการ หรือคำตัดสินที่เกี่ยวกับผู้ป่วยในด้าน ต่าง ๆ	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
	2. แก้ไขกฎหมายและกฎบัญญัติให้ได้รับการ คุ้มครองจากผู้ประกอบการ	2.1 ทบทวนและยกร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับศาลแรงงานกลาง และ พระราชบัญญัติเงินทดแทนใหม่	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 ยกฐานะพระราชบัญญัติตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพความปลอดภัย และ สิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงมหาดไทย
	3. ออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้ คุ้มครองผู้ป่วยโรคจิตเพื่อสวัสดิการของ ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป	3.1 ออกกฎหมายสุขภาพจิต (mental health law) ที่มีสาระกำหนดให้รัฐ สามารถใช้อำนาจให้นำผู้ป่วยทางจิตบางประเภทเข้ารักษาตัวใน โรงพยาบาลของรัฐได้ เพื่อสวัสดิภาพของผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป	1	- กระทรวงสาธารณสุข - สมาคมวิชาชีพ - องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง
	4. ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครอง ผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยทางจิต	4.1 ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 14 ประมวลกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาคความ อาญา เพื่อให้มีการตรวจสอบสภาพจิตของนักโทษเด็ดขาดที่มีอาการป่วย ทางจิต หายจากการป่วยเป็นผู้ป่วยทางจิตแล้วหรือไม่ หากว่าหายจาก การป่วยทางจิตแล้วจะได้ดำเนินการตามการบริหารนักโทษต่อไป	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์และส่งเสริมรวมถึงการให้ความรู้ เพื่อให้ผู้ป่วยในกลุ่มต่าง ๆ รับรู้สิทธิของตน	1.1 รณรงค์ให้ผู้ป่วยรู้ และเข้าใจสิทธิของตนเองในการรับการรักษาพยาบาล และรู้จักการใช้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่	1	▪ แพทยสภา ▪ สำนักงานคุ้มครอง ผู้บริโภค
		1.2 พิจารณาคำขึ้นตอนของกฎหมาย จัดให้มีการเผยแพร่สิทธิของผู้ป่วยใน ฐานะของผู้บริโภค	1	▪ แพทยสภา ▪ สำนักงานคุ้มครอง ผู้บริโภค
		1.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรถ้าให้มีการซักซ้อมและชี้แจงให้เด็กร้องทุกข์ ได้เองทุกสถานีดตำรวจ จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความคิดเห็น แก่เด็ก รวมทั้งคอยสอดส่องดูแลตามความทุกข์สุขของเด็กโดยแบ่งตาม พื้นที่	1	▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	2. สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเล็งเห็น ความสำคัญของครอบครัว	2.1 ปลุกฝังจิตสำนึกและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของครอบครัว สร้างความรัก ความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว	5	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สนง.ส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ (สท.) ▪ สื่อมวลชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. สร้างมาตรการตรวจสอบสภาพจิตของผู้ต้องขังและให้การรักษาก็เหมาะสมตามสิทธิ	3.1 จัดให้มีการรักษาพยาบาลผู้ป่วยทางจิตประเภทที่เป็นผู้ต้องขังแทนการจำคุก หรือกักขัง โดยรัฐต้องแยกผู้ป่วยทางจิตออกจากผู้ต้องขังทั่วไป	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กรมราชทัณฑ์
		3.2 กำหนดให้มีมาตรการตรวจสอบสภาพจิตของผู้ป่วย (ผู้ต้องหา) ตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดี เพื่อประกอบการพิจารณาคดีโดยมีระบบการตรวจสอบทางวิชาการทางแพทย์ที่ทันสมัย	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม
		3.3 ให้มีการแยกผู้ป่วยโรคจิตออกจากผู้ต้องขังทุกคนและควรจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะกิจเข้าไปดูแลผู้ป่วยโรคจิต	1	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.4 รัฐควรจัดให้มีสถานสงเคราะห์แก่ผู้ป่วยโรคจิตภายหลังได้เข้ารับการรักษา (ที่ญาติไม่ต้องการ) ให้เหมาะสมเพียงพอ	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงยุติธรรม
การปกป้อง / คัดกรอง	1. การบังคับใช้กฎหมายด้านสถานพยาบาลอย่างจริงจัง	1.1 รัฐต้องควบคุมการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสถานพยาบาลอย่างจริงจังและให้มีการติดตามตรวจสอบ	1	- แพทยสภา - สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค
	2. การให้ความคุ้มครองเด็กและ ผู้ป่วยเด็ก โดยการให้การจัดหาผู้ดูแลการ	2.1 จัดหาผู้ดูแลการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสามารถดูแลและคุ้มครองผู้ป่วยเด็กอย่างจริงจัง		กระทรวงสาธารณสุข
	3. ให้ความคุ้มครองผู้ป่วยในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง	3.1 ให้ความคุ้มครองในสิทธิการตายของผู้ป่วยให้ผู้ป่วยสามารถทำพินัยกรรมได้ในเรื่องการให้ชีวิตสิ้นสุดไปตามธรรมชาติโดยไม่มีการแทรกแซงและเหนี่ยวรั้งหรือพ่วงด้วยยาหรืออุปกรณ์ใด ๆ ไว้ล่วงหน้า	1	- กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค - แพทยสภา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. สร้างระบบทดแทนผลจากมลพิษ สิ่งแวดล้อม	4.1 สร้างระบบทดแทนช่วยเหลือผู้ป่วยจากโรคมลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงแรงงาน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การติดตามและตรวจสอบในการบังคับใช้ กฎหมาย และสร้างระบบตรวจสอบจาก องค์กรภายนอกเพื่อสร้างความเป็นธรรม	1.1 รัฐต้องดำเนินการให้มีการติดตามและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายที่ เกี่ยวกับ สถานพยาบาลให้เฝ้าระวังไปตามที่กำหนดไว้	1	- แพทยสภา - สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค
		1.2 ให้องค์กรวิชาชีพ มีระบบการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก / ผู้แทนวิชาชีพอื่น ไม่ใช่ระบบตรวจสอบกันเอง เพื่อลดการปกป้องผู้กระทำ ผิดจริยธรรมต่อประชาชน	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงสาธารณสุข

3.6 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. สิทธิผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในการทำงาน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	1.1 เฝ้าระวังให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือพระราชบัญญัติรวมทั้งระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีกำหนดข้อห้ามซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ติดเชื้อในการทำงานและอยู่ระหว่างการทำงาน	4	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อ	2.1 พิจารณายกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อในการตรวจเลือดโดยกำหนดมาตรการว่าการตรวจเลือดจะต้องได้รับการยินยอมและได้รับการตรวจมีความเต็มใจ	4	- กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ - สำนักงานอัยการสูงสุด - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	3. กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ	3.1 ควรกำหนดมาตรการลงโทษทางกฎหมายกับบุคคลหรือองค์กรที่ห้ามผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ที่ยังมีสุขภาพแข็งแรงเข้าทำงานซึ่งเป็นการรื้อถอนสิทธิเสรีภาพของผู้ติดเชื้อ	2	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
		3.2 ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายห้ามหน่วยงานของรัฐและเอกชนตรวจเลือดหรือใช้ผลการตรวจเอช ไอ วี / เอดส์ เพื่อจำกัดสิทธิในการทำงานหรือระงับการทำงาน ทั้งนี้ควรต้องมีกระบวนการให้คำปรึกษา ก่อนตรวจเสมอ และกรณีที่พบว่ามีการติดเชื้อผู้ตรวจจะต้องจัดบริการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมด้วย	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.3 กำหนดมาตรการห้ามเปิดเผยความลับของผลการตรวจหาเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจและยินยอมให้ตรวจ	1	- กระทรวงสาธารณสุขและ หน่วยงานอื่นที่ให้บริการ ทางการแพทย์ - แพทยสภา - สภาการพยาบาล - ทันตแพทยสภา
	4. สร้างมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิของผู้ติดเชื้อ	4.1 นำมาตรการในเรื่องการลดภาษีมาใช้ในการจูงใจให้ผู้ประกอบการรับผู้ ติดเชื้อประเภทที่สามารถทำงานได้เข้าทำงาน	5	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - องค์การภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / เผยแพร่ / ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่ของ รัฐและประชาชน	1.1 รณรงค์เชิงสร้างสรรค์และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องให้เจ้าหน้าที่รัฐและ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ และมี เจตคติที่ดีต่อผู้ติดเชื้อ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับและอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความหลากหลายได้	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - สำนักนายกรัฐมนตรี - สื่อมวลชนทุกประเภท

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. คัดกรองสิทธิของผู้ติดเชื้อ	1.1 รัฐต้องมีมาตรการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกระบวนการให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ถูกต้องแก่ผู้ประกอบการและ/หรือนายจ้างอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - องค์กรภาคเอกชน
2. สิทธิผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในการศึกษา การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดมาตรการกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในการเข้าศึกษา	1.1 รัฐต้องมีมาตรการห้ามสถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนตรวจเลือดหรือใช้ผลการตรวจเอช ไอ วี / เอดส์ เพื่อจำกัดสิทธิในการเข้าศึกษา รวมทั้งการจำกัดสิทธิในระหว่างการศึกษา	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.2 กำหนดมาตรการห้ามสถานศึกษาใช้การติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์เป็นเหตุผลในการให้ผู้ติดเชื้อออกจากการศึกษาซึ่งเป็นการวิญญูชนสิทธิโอกาสและความก้าวหน้าของผู้ติดเชื้อ	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงยุติธรรม - สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 รัฐต้องกำหนดมาตรการห้ามสถานศึกษาทั้งที่เป็นในระบบและนอกระบบโรงเรียนมีการเลือกปฏิบัติต่อเด็กที่ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการศึกษา - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้ / ปรับเจตคติของครู อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชน จัดการอบรมให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กให้มีความเข้าใจและเข้าถึงสาเหตุปัญหา วิธีเยียวยาเด็กนักเรียน นักศึกษาที่ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ และมีเจตคติที่ดีรวมถึงวิธีปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าว	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการศึกษา - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดให้มีศูนย์แนะแนวให้คำปรึกษา	1.1 รัฐต้องปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กที่ติดเชื้อโดยการให้มีศูนย์ในระบบโรงเรียนเพื่อดูแลสุขภาพจิตของเด็กดังกล่าวโดยให้คำแนะนำปรึกษา	1	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการศึกษา - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
3. ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ในการรับการรักษาพยาบาล การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	1.1 จัดให้มีมาตรการทางกฎหมายให้มีความผิดหากสถานพยาบาลใดปฏิเสธผู้ป่วยด้วยเหตุผลที่ว่าผู้นั้นมีเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ หรือสงสัยว่าติดเชื้อดังกล่าว และห้ามเลือกปฏิบัติโดยลดคุณภาพการรักษา	1	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากันต์แพทย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ต้องมีมาตรการทางกฎหมายห้ามเปิดเผยความลับของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงสาธารณสุขและ หน่วยงานอื่นที่ให้บริการ ทางการแพทย์ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากันต์แพทย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.3 กำหนดมาตรการเพิ่มโทษแก่ผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์จากผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	3	▪ สำนักงานกฤษฎีกา ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สภานายความ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 กำหนดมาตรการให้ผู้ป่วยติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ต้องมีสิทธิได้รับการดูแลรักษาเท่าเทียมกับผู้ป่วยอื่น ๆ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ	3	- กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - แพทยสภา - สภาการพยาบาล - สภาทันตแพทย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้ / ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐที่ให้บริการทางการแพทย์	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐได้เข้าใจถึงสิทธิของผู้ติดเชื้อในการรับการรักษาพยาบาลและปรับเจตคติไม่ให้เกิดการรังเกียจผู้ติดเชื้อดังกล่าว	3	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. สนับสนุนให้คนไทยค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการรักษาผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	2.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อให้หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนได้มีกระทำการวิจัยเกี่ยวกับการรักษาผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับการรักษาไม่ต้องรอซื้อยาจากต่างประเทศซึ่งจะมีราคาที่สูง	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากทันตแพทย์ ▪ องค์การเภสัชกรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมการรักษาทางเลือก	3.1 รัฐต้องส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ มีทางเลือกในการรับการรักษา เช่น รักษาด้วยสมุนไพรและให้ผู้ติดเชื้อมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการให้บริการและการรักษา	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากันตแพทย์ ▪ องค์การเภสัชกรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. สนับสนุนให้องค์การเภสัชกรรมผลิตยารักษาโรคเอดส์หรือเอช ไอ วี	4.1 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณให้องค์การเภสัชกรรมผลิตยาด้านไวรัสทุกตัวรวมทั้งเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ขึ้นได้ภายในประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ยาที่ใช้รักษาผู้ติดเชื้อมีราคาถูกลง	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากันตแพทย์ ▪ องค์การเภสัชกรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การป้องกัน / คุ้มครอง	1. จัดตั้งกองทุนสำหรับผู้ติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์ในการรักษาผู้ป่วย	1.1 เพื่อป้องกันคุ้มครองสิทธิของแพทย์ พยาบาล ผู้ให้บริการทางการแพทย์ในการรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอช ไอ วี รัฐต้องจัดการป้องกันความเสี่ยงให้น้อยที่สุด และมีกองทุนเพื่อสิ่งทดแทนอย่างอื่นให้ในกรณีที่เกิดการติดเชื้อขึ้นมา	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ สภากันตแพทย์ ▪ องค์การเภสัชกรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์	2.1 เพื่อการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมสวัสดิการด้านสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นโดยเฉพาะการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อจัดสวัสดิการของผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์โดยตรง	3	▪ สำนักงานรัฐมนตรี ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
	3. จัดตั้งสถานสงเคราะห์สำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์	3.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานร่วมกับองค์กรภาคเอกชนดำเนินการจัดตั้งสถานสงเคราะห์สำหรับผู้ติดเชื้อเพื่อการฟื้นฟู บำบัดดูแล	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่ให้บริการทางการแพทย์ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
4. ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ในการฝากครรภ์ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดมาตรการลงโทษผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ที่แพร่เชื้อโดยเจตนาสู่คู่สมรส	1.1 เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของสังคมโดยรวม รัฐต้องมีมาตรการลงโทษตามกฎหมายกับผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ที่มีเจตนาแพร่เชื้อสู่คู่สมรสทั้งนี้ เพื่อให้มีความตระหนักในสวัสดิภาพของผู้อื่นและสังคม	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดทำแผนเพื่อคุ้มครองสิทธิทั้งแม่และเด็ก	2.1 ต้องดำเนินการจัดทำแผนระยะยาวเพื่อการดูแลรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งแม่และเด็กที่รับยาต้านการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	3. สนับสนุนการให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย	3.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย โดยเฉพาะการให้บริการสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์อย่างครบถ้วน	3	▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. รณรงค์ / เผยแพร่ความรู้ให้สามีภรรยา มีโอกาสป้องกันการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก	1.1 เผยแพร่ความรู้ให้คู่สมรสได้รับรู้และมีความเข้าใจว่าเด็กในครรภ์มารดามีโอกาสที่จะติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ จนถึงการเป็นผู้ติดเชื้อได้ ทั้งนี้เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและป้องกันการติดเชื้อจากแม่สู่ลูกโดยการรณรงค์ให้กินยาครบมาตรฐานการรักษา	1	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน
	2. ยอมรับสิทธิการตัดสินใจของหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอช ไอ วี เกี่ยวกับการทำแท้ง	2.1 รัฐควรมีนโยบายให้สิทธิแก่ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในการตัดสินใจที่จะเลือกรักษาบุตรไว้หรือทำแท้งหลังจากที่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์และข้อมูลต่าง ๆ อย่างครบถ้วนแล้ว	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. สนับสนุนการให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย	3.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโดยเฉพาะการให้บริการสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์อย่างครบถ้วน	3	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดให้มีสถานสงเคราะห์เลี้ยงทารกที่แม่ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้ชุมชน องค์กรชุมชน และองค์กรศาสนา มีบทบาทดูแลเด็กกำพร้าเนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ทั้งนี้โดยจัดตั้งสถานสงเคราะห์เพื่อรับเลี้ยงทารกและดูแลเด็กกำพร้าที่แม่ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ไม่ว่าจะลูกจะติดเชื้อด้วยหรือไม่ก็ตาม	5	- กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. สิทธิผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในเรื่องที่อยู่อาศัยและการไม่ถูกทอดทิ้งรวมทั้งการกีดกันจากครอบครัว ชุมชน และสังคม การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิด้านที่อยู่อาศัยและการถูกทอดทิ้ง	1.1 เร่งรัดการพิจารณาออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ในด้านที่อยู่อาศัยและการถูกทอดทิ้งรวมทั้งการถูกกีดกันออกจากครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งนี้โดยกำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่ขับไล่ผู้ที่ติดเชื้อให้ได้รับความทราบและมีมาตรการทางกฎหมายให้ผู้ที่ถูกขับไล่สามารถฟ้องร้องผู้ขับไล่ได้	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน
	2. ปรับปรุงกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิสตรีด้านศาสนา	2.1 ปัจจุบันยังมีผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี และผู้ป่วยเอดส์ได้รับการกีดกันเรื่องศาสนา โดยเฉพาะการอุปสมบทในศาสนาพุทธควรพิจารณายกเลิกมติของแต่ละศาสนาที่มีข้อจำกัดสิทธิของผู้ติดเชื้อในการนับถือศาสนาและให้มีสิทธิในการเข้าสู่การเป็นนิกายของทุกศาสนาได้	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์กรศาสนา - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ปรับปรุงกฎระเบียบเงื่อนไขที่จำกัดสิทธิการ เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสวัสดิการต่าง ๆ	3.1 เร่งดำเนินการพิจารณาแก้ไขเงื่อนไขการประกันชีวิต การเป็นสมาชิก ฌาปนกิจศพ การประกันสังคม ให้ผู้ที่ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอ็ดส์ สามารถ เข้าเป็นสมาชิกและได้รับสิทธิประโยชน์จากกลุ่มสวัสดิการดังกล่าวอย่าง เท่าเทียมและเสมอภาค	3	▪ กระทรวงสาธารณสุขและ หน่วยงานอื่นที่ให้บริการ ทางการแพทย์ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ แพทยสภา ▪ สภาการพยาบาล ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน
การสนับสนุน / ส่งเสริม	1. รณรงค์ / เผยแพร่ความรู้ / ปรับเจตคติ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานและองค์กรภาคเอกชน ดำเนินกิจกรรมการให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันโรคเอดส์และ รณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่นทั้งนี้เพื่อให้ตระหนัก ถึงภัยของโรคเอดส์	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ปรับเจตคติของสื่อมวลชนต่าง ๆ ให้เข้าใจถึงสิทธิในการเป็นส่วนตัวและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ ทั้งนี้เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกระตุ้นสังคมให้มีเจตคติที่ดีต่อผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์ โดยการนำเสนอข่าว / ภาพ อย่างรับผิดชอบ	3	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ สื่อมวลชนต่าง ๆ
	2. ส่งเสริมสิทธิทางอาชีพของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี / เอดส์	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้มีหน่วยงานหรือองค์กรโดยเฉพาะเข้ามาดำเนินการเพื่อดูแลสิทธิของผู้ติดเชื้อให้ได้รับการฝึกอาชีพและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดกลไกคัดกรองผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี และผู้ป่วยเอดส์	1.1 รัฐต้องส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี และผู้ป่วยเอดส์ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มเป็นกลไกสำคัญในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของผู้ติดเชื้อดังกล่าว	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	2. จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการ	2.1 จัดตั้งกองทุนเพื่อให้ผู้ที่ติดเชื้อ.ชช ไอ วี และผู้ป่วยเอดส์ได้รับ สวัสดิการและเบี้ยยังชีพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้โดยให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ครอบคลุมถึงครอบครัวของผู้ติดเชื้อเอช ไอ วีและผู้ป่วยเอดส์ด้วย	3	▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

3.7 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. กำหนดนโยบายการคุ้มครองสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์	1.1 จัดทำนโยบายและวางมาตรการในการคุ้มครองสิทธิแก่กลุ่มชาติพันธุ์โดยการยกสถานะ ในทางกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียม ทั้งนี้รัฐต้องเร่งรัดดำเนินการให้สถานะบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสามารถมีสิทธิในการขอสัญชาติและได้รับการพัฒนาทุกด้านจากรัฐอย่างถึงเท่าเทียม	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.2 เร่งรัดการให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชาวไทยภูเขา โดยมีกระบวนการแยกแยะระหว่างชาวไทยภูเขาที่เป็นคนไทยซึ่งมีสิทธิในสัญชาติไทยแต่เดิมกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ เป็นผู้อพยพโดยจะต้องไม่นำประเด็นการให้บัตรประชาชนในการต่อรองเพื่อทำให้เกิดการย้ายชุมชนไปตั้งถิ่นฐานในที่อื่น อันเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านอื่นอีก	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อประสานการทำงานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์	2.1 จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการดำเนินงานโดยตรงเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน	1.1 ปรับเจตคติของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราว และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยโดย - ส่งเสริม สนับสนุนให้สถาบันการศึกษา มีการศึกษาวิจัย และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน - สร้างความรู้ ความเข้าใจให้สื่อมวลชนทุกประเภทมีความเคารพในสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งช่วยสร้างความเข้าใจในแนวคิดมนุษยชนในมิติต่าง ๆ รวมถึงสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับ - ปฏิรูประบบการศึกษาทุกระดับโดยบรรจุหลักสูตรชาติพันธุ์ศึกษาไว้เป็นหลักสูตรภาคบังคับจนถึงระดับปริญญาตรีโดยต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยตลอดเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องสนับสนุนให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั่วไปและสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวมีเจตคติที่ดีและเคารพในสิทธิของชุมชนวัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อเสมือนหนึ่งจริยธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมี	5	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
	2. ส่งเสริมสิทธิในวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์	2.1 รัฐจะต้องให้มีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการถ่ายทอด และส่งผ่านภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ภาษา จารีตประเพณี เพื่อให้สามารถที่จะรักษาความเป็นเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์เอาไว้ได้โดยกระทำผ่านทางการศึกษา และการปฏิบัติพิธีกรรมทั้งหลาย ซึ่งจะต้องไม่ถูกแทรกแซง	5	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ - กระทรวงศึกษาธิการ
		2.2 รัฐต้องเปิดโอกาสและให้ทางเลือกแก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่จะยังใช้เอกลักษณ์ที่มีความเป็นเฉพาะ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีได้ เช่น การใช้ชื่อ นามสกุล ที่จะต้องเปิดโอกาสให้มีชื่อตามประเพณีกลุ่มต่าง ๆ ได้โดยจะต้องมีการปรับปรุงระบบชื่อ สกุล ในระบบทะเบียนราษฎรเสียใหม่ด้วย	5	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมสิทธิในการพัฒนา	3.1 รัฐจะต้องยอมรับความเป็นชุมชนและในการพัฒนาชุมชนที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการจะต้องมีผู้แทนของชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการในการวางแผน และส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยในทุก ๆ ระดับ	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
		3.2 รัฐจะต้องยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนของตน เช่น สนับสนุนให้มีการขยายโครงการ "อาสาสมัครยุติธรรม" ให้ครอบคลุมไปถึงชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนชาวไทยภูเขา	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สร้างกลไกการตรวจสอบ	1.1 รัฐต้องดำเนินการสร้างกลไกทั้งในทางกฎหมาย และในทางสังคมเพื่อให้การคุ้มครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ▪ กระทรวงยุติธรรม

3.8 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. แรงงานต่างด้าว มาตรการเร่งด่วน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบ	1.1 เร่งรัดดำเนินการปรับสถานะแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยมีการประสานกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2540	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคประชาชน ■ องค์การภาคเอกชน
	2. สร้างมาตรฐานสูงใจเพื่อส่งเสริมการนำแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบ	2.1 สร้างมาตรฐานสูงใจให้นายจ้างนำแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนให้มากที่สุด เสนอ การลดหย่อนค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตทำงาน และค่าบัตรสุขภาพ โดยพิจารณาตามลำดับ รายได้ของแรงงาน	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงการคลัง ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน แรงงานต่างด้าว	1.1 สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับแรงงานต่าง ด้าวได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่าง ด้าวจากเอกสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของคณานายก และสมาชิกรอบครัว ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของไทยในการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของแรงงานต่าง ด้าว	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	2. จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์และประชาสัมพันธ์	2.1 รัฐต้องสนับสนุนให้มีศูนย์หรือหน่วยงาน เพื่อรองรับเรื่องร้องทุกข์ในกรณีที่มี การละเมิดสิทธิ และสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว รวมทั้งมีการ ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานต่างด้าวได้รับรู้เกี่ยวกับสิทธิพึงมีพึงได้รวมทั้ง การตระหนักในหน้าที่ของตน เช่น ความจำเป็นในการมีใบเกิดของบุคคล กรณีที่คลอดบุตรที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย	1	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนปัญหา	3.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเวทีเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว โดยเชิญทั้งนายจ้าง ลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าว ตัวแทนหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาประชุมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไขปัญหาและให้ความคุ้มครองในเชิงรุก	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ■ องค์การพัฒนาเอกชน
	4. สนับสนุนการช่วยเหลือด้านการสื่อสารของแรงงานต่างด้าว	4.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดหาสามในกรณีที่แรงงานต่างด้าวเข้ารับการรักษายาบาล เขียนใบคำร้องต่างๆ หรือขณะที่อยู่ในกระบวนการของศาล เป็นต้น	5	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงการต่างประเทศ ■ องค์การพัฒนาเอกชน ■ หน่วยงานราชการทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5. ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ / การปรับเจตคติ	5.1 รัฐต้องสนับสนุนให้มีเจ้าหน้าที่หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งรวมถึงกรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้ามาชี้แจงและกระตุ้นให้ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นได้เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าว	5	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สถาบันการศึกษาต่างๆ
		5.2 ปรับเจตคติของชุมชน โดยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าวให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการปกป้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อที่จะลดการละเมิดสิทธิและทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลการละเมิดสิทธิภายในชุมชนของตน	1	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สถาบันการศึกษาต่างๆ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการระยะยาว การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อพิทักษ์สิทธิของแรงงานต่างด้าว	1.1 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อพิทักษ์สิทธิของแรงงานต่างด้าว ทั้งนี้อาจจัดตั้งกลไกความร่วมมือกฎหมายรองรับขึ้นมาเพื่อดูแลการบังคับใช้กฎหมาย การคุ้มครองแรงงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย	5	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. มีกลไกที่เข้มแข็งในการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิของแรงงานต่างด้าว	1.1 จัดตั้งกลไกพิเศษจากที่มีอยู่เดิมหรือเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลไกเดิมในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของแรงงานต่างด้าว การให้สิทธิอุทธรณ์กรณีค่าจ้าง การถูกนายจ้างกระทำการรุนแรงหรือจำกัดเสรีภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบในการเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ตลอดจนการตกเป็นเหยื่อธุรกิจนอกระบบต่างๆ อาทิ ธุรกิจการค้ายาเสพติด ธุรกิจบริการทางเพศ ฯลฯ	1	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. คนต่างด้าวที่อพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทย มาตรการเร่งด่วน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ทบทวนนโยบายต่างด้าวที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย	1.1 รัฐต้องพิจารณาทบทวนนโยบายขั้นตอนการทำงานและระยะเวลาในการปฏิบัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยให้มีความชัดเจน	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
	2. ออกหลักฐานให้คนต่างด้าวที่อยู่อาศัยในประเทศไทย	2.1 เร่งดำเนินการตรวจสอบจำนวนคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและดำเนินการออกหลักฐานแสดงความเป็น "ผู้ที่ถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย" ให้คนต่างด้าวนั้นๆ หากตรวจสอบแล้วว่าจะไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้หลักฐานดังกล่าวจะสามารถใช้เป็นเอกสารสิทธิในการทำกิน และการทำหนังสือเดินทาง ฯลฯ	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและข้อระเบียบ บังคับภายในเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนของคนต่างด้าว	3.1 รัฐต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาเอกสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับ แนวคิดและสู่ทางในการแก้ไขปัญหาทางเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและข้อระเบียบบังคับภายใน เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวในประเทศไทยอย่าง สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย	1	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ
		3.2 รัฐต้องพิจารณาออกกฎหมายหรือหลักเกณฑ์เฉพาะมาใช้กับบางพื้นที่ที่ อาจมีสภาพปัญหาที่แตกต่างออกไป	1	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ
มาตรการระยะยาว การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรที่ทำกิน และจัดตั้งชุมชนพัฒนาตนเองให้แก่คนต่าง ด้าว	1.1 รัฐต้องพิจารณาทบทวนนโยบายการจัดสรรที่ทำกิน และจัดตั้งชุมชน พัฒนาตนเองให้แก่คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ถ้าได้รับสัญชาติ ไทยแล้ว ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานะทางเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือแก่คนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าว สามารถพึ่งตนเองได้	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ ▪ กระทรวงการต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ทบทวนนโยบายการแก้ไขปัญหาด้านการได้ สัญชาติ การถูกละเมิดสิทธิ และการ หลังไหลเข้าประเทศไทยของคนต่างด้าว	2.1 รัฐต้องร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาของคนต่างด้าวในเรื่องต่างๆ เช่น การได้สัญชาติ การที่คนต่างด้าวถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น	5	- กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานสภาพัฒนาการ แห่งชาติ
		2.2 รัฐต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศในเชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพื่อป้องกันและลดจำนวนแรงงาน ต่างด้าวที่หลังไหลเข้าประเทศไทย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนได้อย่างทั่วถึง	5	- กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการคลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการ คลัง) - กระทรวงพาณิชย์ - สำนักงานสภาพัฒนาการ แห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การเผยแพร่ความรู้ / ปรับเจตคติ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คน ต่างด้าวปฏิบัติตามกฎหมายและเคารพในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของ ไทย	5	- สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ
		1.2 ปรับเจตคติของคนไทยให้เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของคน ต่างด้าว โดยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่า หากมีระบบการจัดการที่เหมาะสม คนต่างด้าวก็สามารถทำประโยชน์ ให้แก่แผ่นดินไทยได้ เช่น คนไทยคนหนึ่ง	5	- สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ

3.9 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัย

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการเร่งด่วน การส่งเสริม / สนับสนุน	1. อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้ผู้หนีภัย	1.1 รัฐต้องอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่ผู้หนีภัย ทั้งนี้เพื่อรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หนีภัย เช่น การให้ที่พักพิงชั่วคราวที่มีความปลอดภัย มีอาหาร สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน มีสุขอนามัย รวมทั้งมีการอำนวยความสะดวกในการส่งกลับผู้หนีภัยคืนสู่มาตุภูมิอย่างปลอดภัย	5	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
	2. คัดกรองสิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัยในระหว่างที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว	2.1 รัฐต้องประสานและร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนในการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยชนและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัยในระหว่างที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่รัฐบาลจัดให้ เช่น ให้ผู้หนีภัยเด็กและสตรีได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา รวมทั้งการป้องกันการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หนีภัย โดยเฉพาะผู้หนีภัยเด็กและสตรี	5	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงกลาโหม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการระยะยาว การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับนโยบายด้านการต่างประเทศ	1.1 พิจารณาปรับนโยบายด้านการต่างประเทศให้เป็นเชิงรุก โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน โดยร่วมมือกับประเทศที่พัฒนา และองค์การระหว่างประเทศ (เช่น UNDP ธนาคารโลก UNICEF เป็นต้น) ดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันและลดจำนวนผู้หนีภัยที่ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทย	5	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
		1.2 รัฐต้องกระตุ้นให้ประเทศต้นเหตุ และองค์การระหว่างประเทศพิจารณาดำเนินมาตรการป้องกันต่างๆ ทั้งในด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ในทางป้องกันการลี้ภัยของผู้หนีภัยจากประเทศต้นเหตุไปยังประเทศเพื่อนบ้าน	5	▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงพาณิชย์ ▪ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

3.10 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการเร่งด่วน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. เสร็จกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสถานะ ของบุคคลไร้สัญชาติ	1.1 เสร็จกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลไร้สัญชาติให้เกิด ความชัดเจนโดยเร็ว เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการ คุ้มครองในด้านต่าง ๆ อย่างเสมอภาค และเท่าเทียม	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ
	2. ปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับ คนไร้สัญชาติ	2.1 เสร็จรัดการดำเนินการตรวจสอบคนไร้สัญชาติในประเทศไทยเพื่อ ดำเนินการออกเอกสารพิสูจน์ตัวบุคคลให้ทะเบียนรับรองการเกิดเพื่อ บุคคลดังกล่าวจะได้สามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบนั้นควรจะมีการกำหนดคณะทำงาน ไตรภาคีโดยอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และ สถาบันวิชาการ	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ
		2.2 เสร็จรัดการลงรายการสถานะบุคคลตามกฎหมายให้แก่คนไร้สัญชาติที่ สำรวจพบในประเทศไทย โดยอาศัยคณะทำงานไตรภาคีของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.3 เฝ้าระวังการออกเอกสารเพื่อการให้สิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย อาทิ การจดทะเบียนรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชน ในกรณีคนไร้สัญชาตินั้นอาจได้สัญชาติไทย หรือในกรณีที่คนไร้สัญชาตินั้นไม่อาจได้สัญชาติไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องออกใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ใบอนุญาตทำงาน ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ สูติบัตร ทะเบียนสมรส ฯลฯ แก่คนไร้สัญชาตินั้น	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
		2.4 รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนต่อหน่วยงานของรัฐทั้งหลายในการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงโดยไม่ถูกจำกัดด้วยสถานะของบุคคลและมีมาตรการที่ชัดเจนในการลงโทษเอาผิดกับหน่วยงานข้าราชการหรือบุคลากรที่ปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติในการให้บริการด้วยเหตุเพราะกลุ่มบุคคลเหล่านั้นยังไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย	3	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. แก้ไขกฎระเบียบที่มีผลกระทบต่อกลุ่มคนไร้สัญชาติ	3.1 พิจารณายกเลิกมติคณะรัฐมนตรีฯ 9 มีนาคม 2519 เพราะส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนไร้สัญชาติที่เป็นไทยพลัดถิ่น	3	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. จัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนไร้สัญชาติ	1.1 รัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม โดยประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐ ผู้แทนจากกลุ่มคนไร้สัญชาติ องค์กรอิสระและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาที่ทำวิจัยเรื่องกลุ่มดังกล่าว เพื่อร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การขอให้การผ่อนผันเกี่ยวกับการตรวจจับกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในเรื่องการตรวจบัตรประจำตัวประชาชนการทำงาน เป็นต้น	3	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ - องค์กรพัฒนาเอกชน
		1.2 รัฐต้องส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าวิจัยด้านวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสังคม วัฒนธรรมของคนไร้สัญชาติ เช่น ไทยพลัดถิ่นและมอแกน รวมทั้งการรวบรวมข้อมูล และสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลเหล่านี้จะมีประโยชน์ในการช่วยรับของสถานบุคคลและช่วยตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานภาพของคนกลุ่มนี้	3	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการศึกษาต่างๆ - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมให้เกิดความภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นไทย	2.1 ส่งเสริมให้กลุ่มคนไทยไร้สัญชาติเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นไทย และไม่รู้สึกรำลึกถึงถิ่นกำเนิดแยกเป็น "คนอื่น" ที่ไม่ใช่ไทย	3	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษาต่าง ๆ - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
มาตรการระยะยาว การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมให้คนไทยไร้สัญชาติได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	1.1 รัฐต้องสนับสนุนให้คนไทยไร้สัญชาติได้รับการสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ส่งเสริมองค์การชาวบ้านที่กระตุ้นให้กลุ่มคนไทยไร้สัญชาติ เช่น คนไทยพลัดถิ่น เกิดการรวมกลุ่ม รัฐต้องหันมาสนใจกิจกรรมเชิงกระบวนการและการสร้างเสริม ซึ่งจะต้องใช้เวลานาน การรวมกลุ่มและการจัดการในรูปแบบของกลุ่มยังจะทำให้การรับรองสถานะบุคคลของคนไทยพลัดถิ่นในอนาคตเป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นเพราะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการตรวจสอบสถานะบุคคลกันเองเพราะบางครั้งการรับรองสถานะโดยหน่วยงานรัฐ หรือโดยผู้นำท้องถิ่นอาจจะมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนบุคคล	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.3 รัฐควรจะมีการวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับอนาคตของกลุ่มไร้สัญชาติโดยคำนึงถึงสิทธิทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังมีญาติพี่น้องอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาพัฒนาการ แห่งชาติ)

3.11 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของคนจน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ยกเลิก แก้ไขและเร่งรัดมาตรการกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองคนจน	1.1 ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี 8 เมษายน 2546 ซึ่งระบุว่าห้ามจ่าย สาธารณูปโภคให้ผู้ที่มีทะเบียนบ้านชั่วคราวทั่วประเทศ	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.2 ยกเลิกกฎหมายที่ขัดกับการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง ในช่วงที่มีการประกาศโครงการบ้านมั่นคง เช่น พรบ. ควบคุมอาคาร	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.3 ยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับชุมชนแออัดที่ล้าสมัย เช่น คำสั่งคณะปฏิวัติที่ 44 ซึ่งเป็นการให้อำนาจในการไล่ออกจากบ้านเรือนของประชาชนออกจาก พื้นที่ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 ให้มีการดำเนินการออกนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง การเช่าที่ดินระหว่าง เอกชน และชุมชนให้มีมาตรฐานเดียวกัน เช่น การรื้อไฟให้เอกชนเช่า ที่ดิน ในระยะเวลา 15 ปี ในขณะที่ให้คนจนเมือง หรือ ชุมชนเช่าในระยะเวลาเพียง 3 ปี	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.5 แก้ไขนโยบายด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยให้มีความชัดเจนมากขึ้น	5	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	2. รัฐต้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกำหนดหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานด้านสิทธิคนจน	2.1 จัดตั้ง "คณะกรรมการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด" เพื่อทำงานทบทวนปัญหาด้านกฎหมาย หรือนิติศาสตร์ ที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหของคนจน	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 รัฐต้องกำหนดหน่วยงานหลักที่มีอำนาจในการจัดการโดยเป็นผู้ให้ความรู้และทำหน้าที่ประสานงานเพื่อให้แผนการทั้งหมดสามารถดำเนินการไปได้	1	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	3. สร้างมาตรการในกระบวนการกระจายอำนาจที่ชัดเจน	3.1 สร้างกระบวนการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2549 ที่เป็นกระบวนการชัดเจนมากขึ้นสร้างความพร้อมให้แต่ละท้องถิ่นเพื่อรองรับกระบวนการถ่ายโอนอำนาจที่จะเกิดขึ้น	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		3.2 สร้างมาตรการมารองรับผู้ไร้ที่อยู่อาศัยที่ยังไม่มีถิ่นฐานถาวร เพื่อรักษาสถานภาพไม่ให้ประชากรกลุ่มนี้หลุดจากประชากรหลักจากกระบวนการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่น	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. กำหนดมาตรการสร้างชุมชนเข้มแข็ง	4.1 รัฐจะต้องกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างความสมดุลระหว่างภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมหรือระหว่างเมือง และชนบท รวมทั้งการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทไปสู่เมือง และการเพิ่มจำนวนคนจนในเขตเมือง ทั้งนี้ให้เพิ่มตัวแทนจากองค์กรภาคประชาชน และองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนทุกระดับ	5	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	5. รัฐต้องกำหนดแผนด้านสิทธิในส่วนของนโยบายและในส่วนชุมชน	5.1 รัฐควรจัดทำแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนในสองระดับ คือแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ หรือแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับชุมชน ซึ่งเป็นการกิจหลักของภาคประชาชนและแผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนที่เป็นภารกิจของส่วนราชการ	5	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
	6. รัฐต้องกำหนดนิยามด้านนี้ให้ชัดเจน	6.1 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการให้นิยามคนจนที่ชัดเจนและตรงกัน	1	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การส่งเสริมการศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องสิทธิ	1.1 รัฐจะต้องให้การศึกษาคณะชน ข้าราชการ และประชาชนทั่วไปเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของคนจน ชุมชน และกฎหมายแรงงาน รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.2 ส่งเสริมให้คนจนทั้งในเมืองและในชนบทรับรู้และเข้าใจสิทธิของตนเองในด้านต่าง ๆ	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 จัดให้มีการศึกษาเรื่อง "สิทธิชุมชน-สิทธิคนจน" ให้กับคนทำงาน รวมถึงข้าราชการ เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนและมีจริยธรรมในการปฏิบัติงานมากขึ้น	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงแรงงาน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	2. รัฐต้องกระจายการให้บริการอย่างทั่วถึง เป็นธรรมอย่างครบวงจรผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน	2.1 รัฐจะต้องกระจายการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพของคนจนอย่างทั่วถึงตามความเท่าเทียมและยุติธรรม	3	หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีภารกิจด้านการให้บริการพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง การประปาภูมิภาค เป็นต้น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 กำหนดบทบาทของรัฐให้ชัดเจนมากขึ้นและส่งเสริมการแก้ปัญหาด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกวิถีทาง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้	5	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		2.3 รัฐจะต้องแก้ไขปัญหาคอนเจนในเขตเมืองให้เบ็ดเสร็จครบวงจรโดยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก และให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการพัฒนาคนจนเมืองในพื้นที่อยู่อาศัยเดิม หรือการเคลื่อนย้ายคนจนเมืองไปอยู่ในที่แห่งใหม่ที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการและแหล่งงานรองรับ	5	▪ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. รัฐต้องให้การรับรองบุคคลและชุมชนรวมไปถึงการจัดการให้ทะเบียนบ้านแก่คนจน	1.1 รัฐจะต้องรับรองฐานะการเป็นบุคคลและชุมชนของคนจนเพื่อเปิดโอกาสให้สามารถเข้ารับการบริการพื้นฐานของรัฐได้ โดยมีการสำรวจข้อมูลคนจนที่แท้จริงทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.2 รัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือให้ทุกคนที่มีที่อยู่ในทะเบียนบ้าน หรืออย่างน้อยมีการจัดการให้มีทะเบียนบ้านกลางที่เคยดำเนินการอยู่และให้คนที่ไม่มีทะเบียนอยู่สามารถเข้าชื่อในทะเบียนส่วนนี้ได้ หรือรัฐต้องให้การรับรองสิทธิพลเมืองของประชาชนที่ต้องใช้ทะเบียนบ้านชั่วคราวด้วย	3	▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
	2. รัฐต้องคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการต่างๆ รวมไปถึงด้านอาชีพ	2.1 รัฐจะต้องคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสังคม ในการบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมถึงคนจนเมืองที่เป็นแรงงานนอกระบบ	3	▪ กระทรวงแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 รัฐจะต้องให้การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมภายในชุมชนของคนจน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ รวมไปถึงรัฐต้องส่งเสริมความมั่นคงด้านที่ดิน	3	- กระทรวงแรงงาน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
	3. รัฐต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของตน	3.1 เสริมสร้างให้ชุมชนสร้างความชัดเจนให้กับตนเอง	3	- กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน
		3.2 สนับสนุนให้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องการรื้อถอน ไล่ที่ให้มากขึ้น และสร้างกระบวนการชุมชนให้เข้มแข็ง	3	- กระทรวงแรงงาน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. รัฐต้องติดตามการกระจายการให้บริการ พื้นฐานที่ทั่วถึง	1.1 รัฐจะต้องให้มีการติดตามการกระจายการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการดำรงชีพของคนจนอย่างทั่วถึง ตามความเท่าเทียมและ ยุติธรรม	5	▪ หน่วยราชการและ รัฐวิสาหกิจที่มีภารกิจด้าน การให้บริการพื้นฐาน เช่น การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง การประปาภูมิภาค เป็นต้น

3.12 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมและเพียงพอในการดำรงชีพของตนเองและครอบครัว การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกระบวนการทำงานเกี่ยวกับการพิสูจน์สิทธิของแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง	1.1 ปรับปรุงแก้ไขวิธีและขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวกับการพิสูจน์ของแรงงานที่ถูกเลิกจ้างโดยเฉพาะช่วงเวลาของการพิสูจน์สิทธิไม่ควรจะนานทั้งนี้เพื่อให้ลูกจ้างที่มีสิทธิได้รับเงินชดเชยทันทีหลังจากถูกเลิกจ้าง	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคประชาชน
	2. มีนโยบาย และการปฏิบัติที่จริงจังในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำ	2.1 เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐกำหนดมาตรการควบคุมตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำให้ทั่วถึงและเป็นธรรม	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคประชาชน
	3. จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน	3.1 พิจารณาให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายการผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานของนายจ้างเผยแพร่ต่อสหภาพแรงงานและสาธารณชน	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิของผู้ใช้แรงงานด้านค่าจ้าง	1.1 ต้องกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอย่างเป็นธรรมและเพียงพอในการดำรงชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัวอีกสองคนได้โดยไม่เดือดร้อนและไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคประชาชน
	2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงานในการตรวจสอบสภาพประกอบอาชีพต่าง ๆ	2.1 รัฐต้องส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสภาพประกอบอาชีพต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานของนายจ้างเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงาน	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคประชาชน
	3. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ใช้แรงงาน	3.1 รัฐต้องส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมีความรู้และตระหนักถึงสิทธิที่มีพึงได้ของตนโดยการสนับสนุนด้วยงบประมาณให้หน่วยงานและองค์กรเอกชนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้ใช้แรงงานอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	4	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรภาคเอกชน - สหภาพแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. สิทธิที่จะทำงานในสภาวะที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน	1.1 เร่งรัดการออกกฎหมายว่าด้วยสถาบันคุ้มครองสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สหภาพแรงงาน
	2. มีนโยบายและการปฏิบัติอย่างจริงจังในการตรวจสอบสภาพความปลอดภัยของโรงงาน	2.1 รัฐต้องกำหนดมาตรการในการตรวจสอบสภาพความปลอดภัยของโรงงานทั้งภายในโรงงานและความปลอดภัยของชุมชนอย่างเคร่งครัด	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ สหภาพแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม	1.1 รัฐต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้และให้การศึกษาแก่สหภาพแรงงานและนายจ้างเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ในสถานประกอบการ โดยให้มีการจัดอบรม เพื่อให้ความรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สหภาพแรงงาน - สถานประกอบการ
3. สิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงานและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน				
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงานและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของแรงงาน	1.1 เร่งรัดให้มีการปรับปรุงกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้การก่อตั้งสหภาพแรงงานและการเข้าร่วมของแรงงานได้รับการรับรองทางกฎหมาย	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - สหภาพแรงงาน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1.1 การยอมรับและรับรองสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงาน	1.1 รัฐบาลต้องให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87 ว่าด้วย เสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และอนุสัญญา ฉบับที่ 98 ว่าด้วย การเจรจาต่อรองโดยไม่มีการตั้งข้อสงสัย	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการต่างประเทศ - สหภาพแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมการก่อตั้งสหภาพแรงงานโดยการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ	2.1 เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการก่อตั้งสหภาพแรงงานแก่นายจ้าง ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การใช้สิทธินำไปสู่การสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สำนักนายกรัฐมนตรี - สหภาพแรงงาน
4. สิทธิของสหภาพแรงงานที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเสรี ปราศจากการแทรกแซง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ยกเลิกกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิการปฏิบัติหน้าที่ของสหภาพแรงงาน	1.1 เร่งพิจารณายกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช) ฉบับที่ 54 เนื่องจากประกาศฉบับนี้ได้กำหนดเงื่อนไขให้ที่ปรึกษาสหภาพแรงงานต้องเป็นบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานตามเงื่อนไขและคุณสมบัติที่กรมฯ กำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดว่ากรรมการสหภาพ แรงงานที่ถูกปลดจะต้องรอให้พ้นตำแหน่งเกิน 1 ปี จึงจะมีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ อันถือเป็นการริดรอนสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ของสหภาพแรงงาน	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สำนักนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. สิทธิการนัดหยุดงาน	การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1.1 เฝ้าพิจารณายกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช) ฉบับที่ 54 เนื่องจากได้กำหนดว่าการนัดหยุดงานต้องจัดประชุมใหญ่ สมาชิก โดยมีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสหภาพแรงงานลงมติเอกฉันท์เห็นชอบด้วย ซึ่งเป็นการวิตรอนสิทธิการนัดหยุดงาน	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สหภาพแรงงาน
	2. ยอมรับและรับรองสิทธิการนัดหยุดงาน	2.2 รัฐต้องรับรองสิทธิการนัดหยุดงาน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยและพระราชบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนัดหยุดงานเพื่อปรับปรุงสภาพการจ้างงาน	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สหภาพแรงงาน
6. สิทธิการประกันสังคม	การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1.1 พิจารณาแก้ไขกฎหมายประกันสังคมโดยการขยายการคุ้มครองให้ครอบคลุมแรงงานทุกคนและทุกประเภทนอกเหนือจากผู้รับงานไปทำที่บ้าน เช่น แรงงานในภาคเกษตร ประมง เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น	1	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. มีนโยบายและการดำเนินการด้าน ประกันสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและเท่า เทียม	2.1 ควรเร่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมอย่าง จริงจังและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีสิทธิของแรงงาน เกี่ยวกับการประกันการว่างงานจะต้องให้ผู้ประกันตนได้รับเงินทดแทนที่ รวดเร็วและเพียงพอในการดำรงชีพหากผู้ประกันตนถูกเลิกจ้าง	1	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน
7. สิทธิการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ใช้แรงงาน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการ ไตรภาคีเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการมี ส่วนร่วมของแรงงาน	1.1 ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการไตรภาคีเกี่ยวกับการบริหาร แรงงานทุกชุดให้มีจำนวนเท่ากันทุกฝ่ายทั้งจากฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายลูกจ้าง อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้มีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	5	- กระทรวงแรงงาน - องค์กรนายจ้าง - สหภาพแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงานในการออกหรือการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	1.1 รัฐต้องเปิดโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานได้มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแม่บทและกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรนายจ้าง - สหภาพแรงงาน
	2. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักวิชาการและองค์กรเอกชนในการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงาน	2.1 เปิดโอกาสให้นักวิชาการและองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของแรงงานได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงาน โดยการจัดทำประชาพิจารณ์ในเรื่องเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงาน	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สหภาพแรงงาน - องค์กรนายจ้าง - องค์กรพัฒนาเอกชน - สถาบันการศึกษา
	3. ส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ปัญหาแบบภาคีความร่วมมือ	3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้างและผู้ใช้แรงงานร่วมปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาภายในสถานประกอบการโดยผ่านกระบวนการไตรภาคี	5	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรนายจ้าง
	4. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงานในการตรวจแรงงานและความปลอดภัยในการทำงาน	4.1 สนับสนุนให้ผู้แทนสหภาพแรงงานและเจ้าหน้าที่รัฐร่วมกันตรวจแรงงานและตรวจความปลอดภัยในการทำงาน	5	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคีเพื่อ คุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับการ ถูกเลิกจ้าง	1.1 จัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคีเพื่อตรวจสอบและป้องกันการเลิกจ้างผู้ใช้ แรงงานโดยไม่สุจริต เช่น อ้างเหตุผลทางธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการ ไตรภาคีดำเนินการตรวจสอบและร่วมแสวงหามาตรการชะลอหรือลด ปัญหาการเลิกจ้างที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ทุกฝ่าย	5	- กระทรวงแรงงาน - องค์การนายจ้าง - สหภาพแรงงาน
8. สิทธิการพัฒนาตนเอง การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. มีนโยบายและปฏิบัติอย่างจริงจัง เกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพของผู้ใช้แรงงาน	1.1 ควรเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริม การพัฒนาฝีมือ พ.ศ. 2545 อย่างจริงจังเพื่อให้ผู้ใช้แรงงานได้รับสิทธิใน การพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - องค์การนายจ้าง - สหภาพแรงงาน
	2. เพิ่มมาตรการจูงใจนายจ้างด้านภาษีเพื่อ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน ด้านการเพิ่มพูนความรู้	2.1 นำมาตรการจูงใจมาใช้โดยการลดหย่อนภาษีให้กับนายจ้างที่สนับสนุน ผู้ใช้แรงงานให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้หรือพัฒนาศักยภาพของตนเอง ตามกฎหมายการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการคลัง - องค์การนายจ้าง - สหภาพแรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใช้งานได้พัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา	1.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานและเอกชนดำเนินการให้บริการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแก่ผู้ใช้งาน	5	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรนายจ้าง - สหภาพแรงงาน - องค์กรภาคเอกชน
9. แรงงานนอกระบบ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้รับงานไปทำที่บ้าน	1.1 เร่งปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ และกฎหมายประกันสังคม ให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้รับงานไปทำที่บ้าน ทั้งในด้านการก่อตั้งองค์กร สหภาพการทำงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในการทำงานและการประกันสังคม	3	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม - สหภาพแรงงาน - องค์กรพัฒนาเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานนอกระบบ	1.1 รัฐต้องสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มของแรงงานนอกระบบโดยการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้รับงานไปทำที่บ้านเกี่ยวกับสิทธิการรวมกลุ่มและการจัดการ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ส่งเสริมสิทธิในการได้รับการพัฒนา	2.1 รัฐต้องส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบได้รับการพัฒนาฝีมือและวิชาชีพโดยการจัดการฝึกอบรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะ เช่น การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้โดยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - กระทรวงการคลัง - องค์กรพัฒนาเอกชน
	3. สนับสนุนการสร้างเครือข่ายแรงงานนอกระบบ	3.1 รัฐต้องสนับสนุนการสร้างเครือข่ายแรงงานนอกระบบโดยให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองและการแก้ปัญหาแรงงานนอกระบบ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรพัฒนาเอกชน
	4. เผยแพร่ความรู้ / ปรับเจตคติเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน	4.1 เผยแพร่ความรู้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของแรงงานนอกระบบโดยผ่านสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้มีเจตคติที่ดีและตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิของแรงงานนอกระบบ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรพัฒนาเอกชน - สื่อมวลชนต่างๆ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานติดตามตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมาย	1.1 จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานหลักโดยให้มีผู้แทนแรงงานนอกระบบและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรหลักดังกล่าวเพื่อทำหน้าที่ในการติดตามและดูแลการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุ้มครอง และแก้ปัญหาแรงงานนอกระบบ	3	- กระทรวงแรงงาน - สหภาพแรงงาน - องค์กรพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
10. ผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงาน ในต่างประเทศ การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. สนับสนุนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการ กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานไปทำงาน ในต่างประเทศ	1.1 รัฐต้องเปิดโอกาสให้สหภาพแรงงาน องค์การเอกชน และ นักวิชาการด้าน แรงงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานไปทำงานใน ต่างประเทศ	3	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สหภาพแรงงาน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร แก่ผู้ใช้แรงงาน	1.1 รัฐต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดอบรมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ การทำงาน การจ้างงานในต่างประเทศ เผยแพร่อย่างต่อเนื่องแก่ผู้ใช้ แรงงานที่ต้องการไปทำงานในต่างประเทศ เพื่อจะได้รับทราบสภาพและ สถานการณ์ที่แท้จริงของการทำงานในต่างประเทศ	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ สำนักนายกรัฐมนตรี ▪ สื่อมวลชน ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ สหภาพแรงงาน ▪ องค์การผู้ใช้แรงงาน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์ของผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ	1.1 รัฐต้องเปิดช่องทางให้ผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานในต่างประเทศสามารถร้องทุกข์ได้ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์เพื่อให้สามารถร้องทุกข์หรือร้องเรียนโดยตรงได้	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สหภาพแรงงาน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การตรวจสอบการจดทะเบียนของบริษัทจัดหางาน	1.1 มีการปฏิบัติอย่างจริงจังในการตรวจสอบบริษัทจัดหางานที่ไม่ถูกกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ใช้แรงงานถูกหลอกลวง	3	▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการต่างประเทศ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคเอกชน

3.13 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของเกษตรกร

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. การให้เกษตรกรมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเลือกพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือก	1.1 รัฐต้องสนับสนุนให้เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรสามารถเลือกพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือก เช่น ระบบเกษตรกรรมพื้นบ้านดั้งเดิม ระบบเกษตรกรรมผสมผสาน ระบบเกษตรกรรมอินทรีย์ ระบบวนเกษตร เป็นต้น โดยการให้การสนับสนุนด้วยมาตรการทางการบริหาร งบประมาณ และการฝึกอบรมด้านเทคนิควิทยาและบริการ ทั้งนี้ต้องให้เกษตรกรมีการดำเนินการด้วยตนเอง	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	2. ส่งเสริมให้เกษตรกรได้พัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือก	2.1 ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย การพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือกโดยอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัย	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย - องค์กรภาคเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. สนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการเกษตรและมีส่วนร่วมในการทำข้อตกลงใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกร	3.1 ส่งเสริมบทบาทของเกษตรกรในการวางแผนการผลิต การตลาด และการกำหนดราคา รวมถึงการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำข้อตกลงระหว่างประเทศของรัฐด้านสินค้าเกษตรกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อเกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลเสนอให้องค์กรเกษตรกรได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับข้อตกลงต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นหรือขอให้ยกเลิกข้อตกลงหากข้อตกลงดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของเกษตรกร	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. ให้เกษตรกรมีสิทธิในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น 2.1 ทรัพยากรที่ดิน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน	1.1 เร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของรัฐ ให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 เป็นต้น	5	■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการคลัง ■ สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ปรับปรุงการบริหารงานเกี่ยวกับที่ดินเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในที่ดินของเกษตรกร	2.1 เร่งดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน ทั้งนี้ต้องให้องค์กรเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างจริงจัง	5	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
		2.2 เร่งดำเนินการออกเอกสารสิทธิที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินทั่วประเทศโดยเร็ว รวมทั้งต้องมีการจำแนกที่ดินทำกิน และที่ดินในเขตป่าออกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้ต้องให้เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา
		2.3 ใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดขนาดที่ดินตามประเภทของการประกอบกิจกรรมนั้น ๆ เช่น ขนาดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่ออุตสาหกรรม เพื่อพาณิชย์กรรม และเพื่อที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เพื่อการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรในการทำเกษตรกรรม และป้องกันการถือครองที่ดินเพื่อเก็งกำไร	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา
		2.4 เร่งดำเนินการให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินให้แก่เกษตรกรมีแนวนโยบายและปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.5 จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสิทธิที่ดินโดยต้องให้องค์กรเกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาเข้ามา มีส่วนร่วมใน คณะกรรมการดังกล่าว	5	- กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันการศึกษา
		2.6 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสิทธิในการซื้อขายที่ดินภายในชุมชนนั้น แม้จะเป็นสิทธิบุคคลก็ตาม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกว้านซื้อที่ดิน ซึ่งอาจมี ผลกระทบด้านลบต่อการทำเกษตรกรรมในภาพรวม	5	- กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
<u>2.2 ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ</u> <u>เช่น แหล่งน้ำ ป่าไม้</u> การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. จัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	1.1 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยให้ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าว	5	- กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่สูง ทั้งนี้เพื่อ คุ้มครองสิทธิในที่ดินและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบหมุนเวียน	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการคลัง
3. ให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรทางสังคม เช่น สินเชื่อ งบประมาณ ความรู้ และเทคโนโลยีทางการเกษตร การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. มีนโยบายและการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับกองทุนฟื้นฟูอย่างจริงจัง	1.1 เร่งดำเนินการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูอย่างจริงจัง เพื่อให้ เกษตรกรได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการหนี้สิน การฟื้นฟู ระบบเกษตรกรรม การพัฒนาองค์ความรู้และความเข้มแข็งของเกษตรกร	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการคลัง - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ - ธนาคารออมสิน - ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดทำแผนกองทุนฟื้นฟู	2.1 รัฐต้องผลักดันให้กองทุนฟื้นฟูเป็นกลไกหลักในการให้เกษตรกรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรทางสังคม เช่น สินเชื่อ งบประมาณ ความรู้และเทคโนโลยี โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกองทุนฟื้นฟูในลักษณะกลุ่ม	5	■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการคลัง ■ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ■ ธนาคารออมสิน ■ ธนาคารอาคารสงเคราะห์
	3. ปรับปรุงโครงสร้างการกระจายสินเชื่อให้แก่เกษตรกร	3.1 ปรับปรุงโครงสร้างการกระจายสินเชื่อให้แก่เกษตรกรโดยการปรับบทบาทธนาคารออมสิน และธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบทโดยการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรรวมทั้งการแก้ไขปัญหาหนี้สินทั้งในและนอกระบบ ทั้งนี้ต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เป็นธรรมและต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์	5	■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการคลัง ■ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ■ ธนาคารออมสิน ■ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. สนับสนุนให้เกษตรกรมีสิทธิได้รับการพัฒนาความรู้	1.1 รัฐต้องส่งเสริมให้เกษตรกรได้พัฒนาความรู้โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงานและภาคเอกชนดำเนินการให้บริการความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบโดยผ่านองค์กรเกษตรกร	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงการคลัง ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรภาคเอกชน
	2. เผยแพร่ความรู้ข่าวสารแก่เกษตรกร	2.1 เผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตการตลาดและข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงการคลัง ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ▪ ธนาคารออมสิน ▪ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
4. การเสริมสร้างการรวมตัว เป็นองค์กรเกษตรกร การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อ ประโยชน์ต่อการรวมกลุ่มของเกษตรกร	1.1 เร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ ต่าง ๆ ของ รัฐให้สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มที่เหมาะสมแก่ประชาชน เช่น องค์การเกษตรกร	5	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย
	2. ออกกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกรเพื่อ คุ้มครองสิทธิของเกษตรกร	2.1 เร่งพิจารณาการออกกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกร เพื่อให้เป็นตัวแทนที่ แท้จริงของเกษตรกรและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของเกษตรกร ทั้งนี้ต้องให้ เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายฉบับนี้	5	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร	1.1 เผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารแก่เกษตรกรเพื่อให้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและประโยชน์ในการรวมตัวเป็นองค์กรเกษตรกร โดยรัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณให้สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรทางสังคมอื่นเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่เกษตรกร	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรพัฒนาเอกชน ▪ องค์กรภาคประชาชน ▪ องค์กรภาคเอกชน ▪ สื่อมวลชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเกษตรกร การส่งเสริม / สนับสนุน	1. อบรม / เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเกษตรกร	1.1 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนและเกษตรกรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง	1	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.2 ดำเนินการให้มีหลักสูตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของเกษตรกรไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน	1	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ สถาบันการศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ดำเนินการให้องค์กรเกษตรกรใช้ทรัพยากร สื่อสารมวลชนสาธารณะ (วิทยุและโทรทัศน์) เพื่อเผยแพร่ความรู้ และสื่อสารกับสาธารณชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 40 อย่างครบถ้วน	1	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ สื่อสารมวลชน
	2. ส่งเสริมการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของเกษตรกร	2.2 ส่งเสริมการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของเกษตรกรโดยการสนับสนุน - ให้สถาบันการศึกษาดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของเกษตรกรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพของเกษตรกร - ให้มีองค์การอาสาสมัครด้านคุ้มครองสิทธิเกษตรกรในทุกระดับ - ให้มีการจัดทำ HIA ทุกระดับ	1	■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ■ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ■ สถาบันการศึกษา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
6.การจัดการด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต การตลาด ความรู้และเทคโนโลยี การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. จัดทำนโยบายและแผนการผลิตด้านการเกษตร	1.1 รัฐต้องจัดทำแผนนโยบายการผลิตด้านการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับรู้และสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการของตลาด	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงการต่างประเทศ - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรภาคเอกชน
		1.2 รัฐต้องมีแผนเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศ	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงการต่างประเทศ - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมให้ประชาชนและเกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรกรรม	1.1 รัฐต้องจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรกรรมเพื่อให้ประชาชนและเกษตรกรสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการ	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้	2.1 ให้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการใช้สารเคมี เกษตร ทั้งที่จะเกิดต่อทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ สิ่งแวดล้อม และ สุขภาพของประชาชน	1	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงอุตสาหกรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ▪ องค์การภาคประชาชน ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
7. การสร้างกลไกตรวจสอบ และแก้ไขการละเมิดสิทธิ มนุษยชนของเกษตรกร การส่งเสริม / สนับสนุน	1. เสริมสร้างกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ เกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง	1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบและแก้ไขการละเมิดสิทธิ มนุษยชนของเกษตรกรโดยการสนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ใช้สิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอกฎหมาย สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการ ประชาพิจารณาเพื่อปกป้องสิทธิของเกษตรกรทั้งนี้โดยมีตัวแทนเกษตรกร และ / หรือองค์กรเกษตรกรเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาดังกล่าว	5	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ สำนักงานกฤษฎามนตรี
		1.2 สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งองค์กรเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการประเมิน สถานการณ์การละเมิดสิทธิเกษตรกร และติดตามสอดส่องการละเมิด สิทธิเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง	5	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 ส่งเสริมการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรโดยสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สิทธิตามกฎหมายในรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการป้องกันการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงยุติธรรม - หน่วยราชการอิสระที่เกี่ยวข้อง
8. พัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงและออกกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการพัฒนาระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน	1.1 เร่งรัดการออกกฎหมายว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 จัดตั้ง พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนโดยไม่เน้น สารเคมีให้อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการคลัง
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ควบคุมและตรวจสอบอย่างจริงจังเกี่ยวกับ การใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม	1.1 รัฐต้องจัดให้มีบุคลากรที่เพียงพอเพื่อการควบคุม และตรวจสอบการใช้ สารเคมีในการทำเกษตรกรรม	5	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ องค์การภาคเอกชน ▪ องค์การพัฒนาเอกชน

3.14 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. พัฒนาโครงสร้างในการดำเนินงานตั้งแต่ ระดับนโยบายถึงระดับปฏิบัติการ	1.1 จัดตั้งองค์กรอิสระผู้บริโภค ตูแลนโยบายทิศทางการคุ้มครองผู้บริโภคใน ภาพรวม	1	- กระทรวงยุติธรรม - คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา - องค์กรผู้บริโภค
		1.2 ปรับบทบาท สคบ.ให้ทำหน้าที่วางแผนและบูรณาการงานทั้งในแนวราบ และแนวดิ่ง หน่วยงานรัฐอื่น ๆ มีบทบาทหลักในด้านงานเทคนิคต่าง ๆ และการสนับสนุนวิชาการ	2	- กระทรวงยุติธรรม - คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 จัดตั้งสภาผู้บริโภคนทุกระดับ และประสานงานกันในลักษณะเครือข่าย รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรผู้บริโภค
		1.4 เฝ้าระวังการจัดตั้งศาลคุ้มครองผู้บริโภค	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. พัฒนากลไก / การบริหาร / นโยบาย ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น	2.1 ปรับปรุงมาตรการในการลงโทษผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคตามกฎหมายให้เป็นไปโดยเคร่งครัด จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ▪ องค์กรผู้บริโภค
		2.2 วางแผนการกระจายอำนาจการคุ้มครองผู้บริโภคให้ไปสู่ระดับท้องถิ่นอย่างชัดเจนและเป็นระบบ	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ▪ องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.3 ปรับปรุงขั้นตอนของกระบวนการตามกฎหมาย กฎกระทรวง ด้าน คุ้มครองผู้บริโภคให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและได้รับความ คุ้มครองอย่างจริงจังและเป็นธรรม	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีการ ▪ องค์กรผู้บริโภค
		2.4 เพิ่มมาตรการควบคุมการนำเข้าและการใช้วัตถุมีพิษให้เข้มงวดยิ่งขึ้น	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค ▪ สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีการ ▪ องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. เเร่งรัดและแก้ไขกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค	3.1 เเร่งรัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 57	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ▪ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ▪ องค์กรผู้บริโภค
		3.2 เเร่งรัดให้มีกฎหมายต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การฟ้องร้องเป็นกลุ่มบุคคล ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงภาระพิสูจน์ความผิดที่ควรเป็นหน้าที่ของจำเลย การคุ้มครองราคา ธุรกิจแฟรนไชส์ ธุรกิจ time-sharing การแข่งขันทางการค้า การแสดงข้อมูลของสินค้าที่จำเป็นต่อผู้บริโภค เช่น ส่วนผสมที่เป็นสารติดต่อกาทางพันธุกรรม (GMO) ส่วนผสมที่เป็นคาเฟอีน	5	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ▪ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ▪ องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.3 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้มีความเป็นธรรมกับผู้บริโภคมากขึ้น เช่น ปรับปรุงสิทธิของผู้บริโภคให้ทันสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ปรับปรุงกฎหมายควบคุมสื่อ ปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรผู้บริโภคเข้ามามีส่วนในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งเพิ่มโทษแก่ผู้บริโภค ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคให้หนักกว่าที่เป็นอยู่ ในกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้บริโภคทุกฉบับ	5	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา - คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวและมีส่วนร่วมของผู้บริโภค	1.1 กำหนดนโยบายและวิธีการในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้บริโภคให้มีการรวมตัวกันให้เข้มแข็งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.2 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถฟ้องร้องแทนผู้บริโภค	5	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 รณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร้องทุกข์ เป็นพยานและเป็นโจทก์ฟ้องร้อง กรณีการละเมิดสิทธิผู้บริโภค รวมทั้งการให้ข้อมูลและเบาะแสเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและการคุ้มครองผู้บริโภค	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค - องค์กรภาคประชาชน - องค์กรภาคเอกชน
	2. ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสินค้าและบริการ	2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันวิชาการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์สินค้า เพื่อทดสอบและตรวจสอบคุณภาพสินค้าและต้องเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะอย่างกว้างขวาง	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		2.2 จัดให้ความรู้ด้านบริโภคศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาภาคบังคับอย่างสม่ำเสมอและอย่างเหมาะสม รวมถึงให้เข้าใจถึงสิทธิของผู้บริโภค โดยการเรียนรู้จากกรณีละเมิดที่เกิดขึ้น	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ดำเนินแนวทางเชิงรุกเพื่อควบคุม กำกับทิศทาง การคุ้มครองผู้บริโภคในภาพรวม	2.3 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากระบวนการสื่อสารขององค์กรผู้บริโภคเพื่อ การคุ้มครองผู้บริโภคในสังคม	5	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.1 ให้ความรู้เรื่องแนวทางการบริโภคที่เหมาะสมแก่ผู้ผลิตสื่อ	5	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.2 จัดเวทีผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และ กำหนดกิจกรรมเชิงรุกต่อไป	5	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.3 ระดมการมีส่วนร่วมจากสื่อมวลชน ในการเสนอข่าว / เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับการบริโภคที่เหมาะสม	5	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้บริโภคและสนับสนุนเครือข่ายในด้านการค้นคว้าเกี่ยวกับผลกระทบจากผลิตภัณฑ์	4.1 กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการในการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค และสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายและองค์กรผู้บริโภคในทุกระดับ	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		4.2 ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยในทุกระดับเกี่ยวกับผลกระทบและพิษภัยที่ผู้บริโภคจะได้รับจากสินค้าทั้งบริการและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ เกี่ยวกับการบริโภค	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
	5. ส่งเสริมจรรยาบรรณของผู้ผลิต ผู้ให้บริการและผู้ประกอบการ	5.1 กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการในการกำกับตรวจสอบจรรยาบรรณของผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการและสื่อมวลชน เพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		5.2 สนับสนุนให้เกิด Good Governance ในระบบของผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการและสื่อมวลชน	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		5.3 สร้างความสมดุลระหว่างการกระตุ้นการบริโภคเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการสร้างจิตสำนึกในการบริโภคอย่างเหมาะสมภายใต้หลักการ "เศรษฐกิจพอเพียง" ผ่านระบบการศึกษา สื่อมวลชน ทำหน้าที่อย่างใกล้ชิดกับผู้บริโภค	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		5.4 กำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการและสื่อมวลชน ทำหน้าที่อย่างใกล้ชิดกับผู้บริโภค	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	6. พัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีมุมมองด้าน ผู้บริโภค	6.1 ระดมการมีส่วนร่วมจากนักกฎหมายทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนา แนวคิดเรื่องความยุติธรรมต่อผู้บริโภค	2	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		6.2 สัมมนาผู้พิพากษา "เปิดโลกทัศน์ด้านผู้บริโภค"	2	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		6.3 กำหนดมาตรการจูงใจให้นักกฎหมายยื่นข้อร้องเรียนพร้อมพยานหลักฐานของ ผู้บริโภค เช่น มอบรางวัลทนาย / ผู้พิพากษาดีเด่นด้านพิทักษ์สิทธิของ ผู้บริโภค	2	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
การปกป้อง / คุ้มครอง	1. สร้างมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครอง ผู้บริโภคที่รัดกุมและเข้มงวด	1.1 เพิ่มความจริงจังในมาตรการการควบคุมและตรวจจับการโฆษณาเกินจริง รวมทั้งตรวจสอบกระบวนการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการบริโภคอย่างผิด ๆ	5	- คณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 ตรวจสอบสินค้า และบริการ ทั้งของรัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชน	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.3 ศึกษาผลกระทบของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจต่อผู้บริโภค	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.4 หน่วยงานรัฐมีแผนสนับสนุนการใช้มาตรการสังคมของภาคประชาชน โดยเฉพาะรูปแบบรายการทีวี (เวทีผู้บริโภค)	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.5 ปรับปรุงเนื้อหาของสัญญามาตรฐานและใบเสร็จมาตรฐานให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.6 จัดทำมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ครอบคลุมทั่วถึง	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.7 กำหนดมาตรฐานการให้ข้อมูลสินค้าหรือบริการให้ผู้ประกอบการยึดถือปฏิบัติ และหมั่นตรวจสอบรวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวาง	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.8 ออกมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคให้ครอบคลุมถึงการบริโภคสื่อต่าง ๆ	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.9 กำหนดมาตรการปกป้องผู้บริโภคที่ยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอในการตัดสินใจ เช่น เด็ก	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.10 องค์การและสถาบันที่เกี่ยวข้องต้องพัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ทุกช่องทางให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปหรือที่เกิดขึ้นใหม่ที่เป็นผลเสียต่อผู้บริโภคอย่างทันสถานการณ์	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.11 พัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้เข้าใจบทบาทของตนอย่างถ่องแท้ และสนองตอบผู้บริโภคอย่างเหมาะสม	2	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
	2. จัดระบบที่ปรึกษาในระดับท้องถิ่น	2.1 จัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ในระดับท้องถิ่นอย่างทั่วถึง	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		2.2 ระดมการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้บริโภค	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. จัดตั้งกองทุนเพื่อผู้บริโภคร	3.1 ให้มีแหล่งเงินของทุน ทุนจากภาษีสินค้าจากผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ	1	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.2 กองทุนใช้สำหรับชดเชยความเสียหายในกรณีที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบได้	1	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.3 กองทุนใช้ในกิจการที่ส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค	1	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ประสานการมีส่วนร่วมในการติดตาม / ตรวจสอบ โดยเฉพาะให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน	1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมและคณะอนุกรรมการในการติดตามและตรวจสอบยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ข้างต้น โดยเน้นกระบวนการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในกฎหมายที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น กฎหมายบริษัทจำกัด กฎหมายการขายตรง กฎหมายการรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบริการ (Product Liability Law) และระบบธุรกิจใหม่ เช่น Non-Bank Loan	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		1.2 คณะอนุกรรมการวางแผนและออกติดตามร่วมกัน โดยรายงานการติดตามต่อคณะกรรมการร่วม เพื่อพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
	2. เผื่อระวังการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค	2.1 กำหนดผู้รับผิดชอบเผื่อระวังโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 จัดทำแผนเฝ้าระวังและดำเนินการตามแผน	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		2.3 ประเมินผลแผนเฝ้าระวังเสนอผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
	3. จัดทำประชาพิจารณ์	3.1 ประมวลข้อมูลจากการติดตามฯ และเฝ้าระวัง นำมาจัดทำประชาพิจารณ์อย่างกว้างขวาง	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค
		3.2 นำข้อสรุปจากประชาพิจารณ์ ไปเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบาย โครงสร้าง และการบริหารจัดการ	5	- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - องค์กรผู้บริโภค

3.15 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. การปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนและวิธีการจดทะเบียนต่าง ๆ สำหรับองค์กรหรือกลุ่มที่ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน	1.1 องค์กรภาคเอกชนร่วมประสานงานกับภาครัฐ เพื่อปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนและวิธีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงการคลัง - สำนักงานกฤษฎีกา - องค์กรภาคเอกชน
		1.2 ปรับแก้ให้การจดทะเบียนเป็นสมาคมและมูลนิธิไม่ต้องผ่านคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและสันติบาล หากเป็นการจดทะเบียนในท้องถิ่นควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับจดทะเบียน	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงวัฒนธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		1.3 สนับสนุนให้กลุ่มองค์กร สมาพันธ์ ฯลฯ จดทะเบียนนิติบุคคลได้โดยถือหลักจัดตั้งตนเองและกำหนดระเบียบตนเอง	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.4 สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีสิทธิจดทะเบียนเป็นผู้เสียภาษีและเปิดบัญชีธนาคารในนามคณะบุคคลได้	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงการคลัง - สถาบันการเงินทุกแห่ง
	2. การออกกฎหมาย / ปรับแก้กฎหมายและกฎระเบียบเพื่อเอื้อต่อการทำงานขององค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน	2.1 ปรับแก้กฎระเบียบเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้องค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาชนให้สามารถทำงานได้รวดเร็วขึ้น เช่น ยกเลิกหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0402/01595 ลงวันที่ 15 ธ.ค. 2529 เรื่อง ตรวจตราดูแลการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเข้าไปดำเนินการโดยตรงกับชาวเขาของเอกชน พ.ศ. 2535	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา
		2.2 ออกกฎหมายให้องค์กรสิทธิมนุษยชนมีสิทธิและอำนาจในการอ้างการร้องทุกข์และดำเนินการตามกฎหมายแทนผู้เสียหายได้โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ - องค์กรสิทธิมนุษยชนบางองค์กรที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดควรมีสถานีฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายหรือเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา เช่น กรณีเด็ก สตรี คนพิการ เป็นต้น - ให้องค์กรสิทธิมนุษยชนมีสิทธิพิเศษในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในฐานที่เป็นตัวแทนผู้เสียหาย	2	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.3 แก้ไขหรือยกเลิกระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรภาคเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541	1	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงยุติธรรม
		2.4 ให้มีกฎหมายรองรับการจดทะเบียนขององค์การสิทธิมนุษยชนต่างประเทศในประเทศไทย	2	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงการต่างประเทศ
		2.5 ให้มีกฎหมายอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติงานชาวต่างประเทศทำงานได้ และได้รับวีซ่าชั่วคราวที่ทำงานในประเทศไทย	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงแรงงาน - สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงการต่างประเทศ
		2.6 ปรับปรุงระเบียบการใช้งบประมาณกับองค์กรที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นระบบเงินอุดหนุน และการสนับสนุนควรใช้แนวปฏิบัติเช่นที่กระทรวงสาธารณสุขสนับสนุนองค์การเอกชน	2	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.7 ปรับปรุงกฎหมายและ ระเบียบเพื่อเอื้ออำนวย ให้มีการยกเว้นภาษี รายได้สำหรับองค์การด้านสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาอื่น ๆ และให้ผู้ บริจาคสามารถนำเงินต่อองค์การเหล่านี้ไปหักค่าใช้จ่ายได้	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการคลัง
	3. การแก้ไขนิยามต่าง ๆ	3.1 แก้ไขคำนิยามต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน เช่น ▪ นิยามเรื่อง "คนต่างด้าว" ไม่ให้รวมถึงผู้ไร้สัญชาติด้วย โดยแก้จาก บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยเป็นบุคคลที่ถือหนังสือเดินทาง หรือถือสัญชาติต่างประเทศ เพราะมีชาวเขาไม่น้อยที่เป็นบุคคลไร้ สัญชาติ ▪ แก้ไขคำนิยามเรื่อง "ทำงาน" มิให้หมายถึง การเข้าร่วม ประชุมสัมมนาโดยไม่มีค่าตอบแทนหรือการประชุมสัมมนาทาง วิชาการ	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม/ สนับสนุน	1. การส่งเสริมการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน สร้างความเข้าใจ และสนับสนุนการทำงานขององค์กรสิทธิมนุษยชน	1.1 รัฐต้องมีนโยบายส่งเสริมการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนมากกว่าที่เป็นอยู่ และควรสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตยในภูมิภาค	4	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา
		1.2 รัฐต้องจัดการศึกษาให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรภาคเอกชนต้องแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานงาน และเคารพซึ่งกันและกันในการทำงานในประเด็นต่างๆ แม้จะเป็น ประเด็นที่โต้แย้งกันแต่หาหรือแสวงหาความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้ โดยจัดให้มีการประชุมพบปะ มีกรอบร่วมกันระหว่างภาครัฐและ เอกชน เพื่อเสริมความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนในมิติเดียวกัน รวมทั้ง สอดแทรกบูรณาการ การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในทุกเรื่องทุกขั้นตอน และทุกระดับ	2	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 รัฐควรยอมรับ และสนับสนุนกลุ่ม หรือองค์การต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติ ให้องค์กรภาคเอกชนได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับภาคธุรกิจเอกชน ในการเข้ามาทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชุม และร่วมกับองค์การเอกชนในการปรับกรอบเนื้อหาและประเด็นการทำงาน โดยคงความมีอิสระและความหลากหลายในวิธีการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนไว้ สร้างเสริมเจตคติที่ถูกต้องและความเข้าใจระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ให้องค์กรภาคเอกชนมีอิสระอย่างเพียงพอในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยที่รัฐประสานงานและเอื้ออำนวยความสะดวกเพื่อให้้องค์การต่าง ๆ ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม
การปกป้อง/ คุ้มครอง	1. การจัดกลไกคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน	1.1 จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสวัสดิการในการทำงานของ "ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน" รวมไปถึงองค์การระหว่างประเทศที่ทำงานในประเทศไทย	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	2. การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ	2.1 จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนถูกฟ้อง	1	▪ กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การเปิดรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ และการตรวจสอบอำนาจรัฐ	1.1 รัฐต้องจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในประเด็นที่มีผลกระทบต่อสาธารณะและควรมีข้อกำหนดให้องค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับและมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย	2	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์กรภาคเอกชน
	2. การตรวจสอบการทำงานขององค์กรเอกชน	2.1 องค์กรภาคเอกชนต้องจัดระบบทำงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น มีรายงานประจำปี และบทสรุปที่แสดงรายรับ-รายจ่าย อย่างครบถ้วน	1	▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์กรภาคเอกชน

3.16 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. เร่งสร้างมาตรการและกฎหมาย เพื่อให้ การดำเนินการด้านผู้ต้องขังคำนึงถึง สิทธิมนุษยชนมากขึ้น	1.1 เร่งให้เกิดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หดแทนการ จำคุกโดยไม่จำเป็นโดยอาจใช้วิธีการรอกการลงโทษ รอกการกำหนดโทษ กำหนดให้ทำงานบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หรือการชะลอการฟ้องมา แทนการลงโทษจำคุก ทั้งนี้ หากจะต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ต้อง ดำเนินการ และให้มีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวอย่างจริงจัง	3	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด
		1.2 กำหนดมาตรการในการลงโทษฐานผิดวินัยต่อผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตาม ระเบียบโดยเคร่งครัด เช่น ก่อนที่จะลงโทษผู้ต้องขังต้องให้ออกาสผู้ต้องขัง ได้ชี้แจงให้ข้อเท็จจริง	1	■ กระทรวงยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 เสนอแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 35 ยกเลิกโทษทางวินัยบางประเภท ได้แก่ การขังห้องมืด และการเฆี่ยน เพราะขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ ให้ชัดเจนมากกว่าการแก้ไขพรบ.ด้วยคำสั่งอธิบดีเช่นในปัจจุบัน	3	กระทรวงยุติธรรม
	2. รัฐต้องดำเนินการให้มีการจัดและเพิ่มสถานที่ควบคุมผู้กระทำความผิดในแต่ละชั้นของกระบวนการยุติธรรมที่อิงหลักมนุษยชน	2.1 ดำเนินการให้มีการแยกสถานที่กักขังออกจากที่ทำการสอบสวนเพื่อป้องกันการที่ผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายให้ยอมรับสารภาพ	5	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 รัฐจะต้องเพิ่มสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างคดีที่ยังไม่ถึงที่สุด ซึ่งกฎหมายถือเป็นผู้บริสุทธิ์แยกออกจากนักโทษคดีที่ศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว เพราะการบริหารการจัดการไม่เหมือนกัน และเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 33 ที่บัญญัติว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดกระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แม้ในปัจจุบันมีเรือนจำพิเศษอยู่แล้ว 5 ที่ แต่ยังไม่มีเพียงพอต่อการรองรับนักโทษ	5	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการคลัง
		2.3 รัฐต้องจัดสร้างสถานที่กักขังให้เพียงพอที่จะรองรับผู้ต้องขังแทนการใช้ห้องกักขังที่สถานีตำรวจ และต้องแก้ไขกฎหมาย โดยเพิ่มการกักขังแทนค่าปรับให้มีอัตราต่อวันสูงขึ้น นอกจากนี้ควรหามาตรการอื่นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับกรณีจำเลยไม่มีเงินค่าปรับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ เช่น ให้จำเลยทำงานอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เช่นเดียวกับผู้ที่ถูกคุมประพฤติระหว่างรอการลงโทษ เพื่อฟื้นฟูความประพฤติให้เป็นพลเมืองดี	5	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.7 รัฐต้องนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม อันจะส่งผลดีในการป้องกันอาชญากรรม	5	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานศาลยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ให้การสนับสนุนในการแก้ไขผู้ต้องขังให้คืนสู่สังคมได้อย่างปกติ รวมถึงการให้สิทธิผู้ต้องขังขณะอยู่ในเรือนจำในด้านต่าง ๆ เช่นด้านการรับข่าวสาร	1.1 รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการสร้างและดำเนินการเรือนจำให้ได้มาตรฐานทั้งการควบคุมและการอบรมแก้ไข จัดสรรงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังให้เพียงพอในอัตราที่เท่าเทียมกับการเลี้ยงดูผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้ดีขึ้น รวมทั้งต้องจัดบุคลากรผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการคลัง - สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
		1.2 รัฐต้องให้การสนับสนุนระบบการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างจริงจังให้การศึกษาและมีกิจกรรมวิชาชีพประเภทที่สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้กรมราชทัณฑ์ต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนว่า ผู้กระทำผิดสามารถกลับตนเป็นคนดี และไม่เป็นภัยแก่สังคมแล้ว นอกจากนี้ จะต้องแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้มีโอกาสมัครงานได้เหมือนกับประชาชนโดยทั่วไป	3	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงแรงงาน - สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 กรมราชทัณฑ์ ต้องพิจารณาวិธีการให้ผู้ต้องขังได้รับทราบข่าวสาร สาธารณะจากสื่อสารมวลชนตามสมควรตามสิทธิในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อให้ทราบข่าวความเป็นไปของบ้านเมือง ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง จะได้ปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและบ้านเมืองเมื่อพ้นโทษออกมา รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา ทั้งด้านวิชาชีพและด้านสามัญตามสิทธิในการ ได้รับการศึกษาจนถึงระดับที่สามารถนำไปใช้ได้เมื่อพ้นโทษแล้ว โดยต้อง ส่งเสริมการศึกษาในทุกเรือนจำตั้งแต่ระดับไม่รู้หนังสือจนถึงระดับ ปริญญา	1	■ สำนักงานกฤษฎีกา ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงศึกษาธิการ ■ กระทรวงแรงงาน
	2. ส่งเสริมให้นำวิธีการพิจารณาความต่อเนื่อง มาให้	2.1 รัฐควรใช้และควรปรับปรุงวิธีพิจารณาคดีต่อเนื่องมาเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดกับคดีที่จำเลยอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวและสร้างจิตใต้ สำนึกในทุกฝ่ายตระหนักถึงความเดือดร้อนของจำเลย โดยเฉพาะในคดีที่ ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องออกกฎหมายเยียวยาชดใช้แก่จำเลยเพื่อทดแทน ความทุกข์ทรมานทั้งกายและทางจิตใจที่จำเลยได้รับในรูปของค่าชดเชย	5	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สภานายความ ■ ศาลยุติธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ส่งเสริมให้นาเจ้าหน้าทีนำหลักการด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการปฏิบัติงาน	3.1 ส่งเสริมการใช้วิจารณ์งานของเจ้าหน้าที่รัฐต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิมนุษยชนในการควบคุมผู้ต้องขัง	5	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด - สภาพนาความ - ศาลยุติธรรม
	4. ดำเนินการเพื่อลดการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องคุมขังโดยไม่จำเป็น	4.1 ลดการควบคุมการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้กระทำผิดความผิดโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยให้ได้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการใช้เครื่องพันธนาการแก่นักโทษอยู่โดยไม่มีวามเหมาะสมกับฐานความผิดที่ผู้ต้องขังได้รับหรือถูกกล่าวหา เช่น การนำโซ่ตรวนใส่แก่ผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินหรือถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดในความผิดลหุโทษอันเป็นการขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญที่ให้นับนฐานไว้ก่อนว่าในคดีอาญานั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลนั้นได้กระทำผิดจริงตามที่ได้ฟ้อง ดังนั้น การจะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / คัดกรอง	1. บังคับให้การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปตามหลักมนุษยชน	1.1 การสอบสวน สืบสวน การทำแผนประทุษกรรมประกอบการรับสารภาพ การแถลงข่าวต่อ สื่อมวลชน การปล่อยชั่วคราว ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย การปล่อยตัวผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับ พึ่งปฏิบัติโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และด้วยความชอบธรรม	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สร้างกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปอย่างชอบธรรม	1.1 การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการออกกฎหมายรองรับให้มีการตรวจสอบได้โดยองค์กรเอกชนหน่วยงานภายนอกหรือสื่อมวลชน	1	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3.17 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้พันโท

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. สร้างองค์กรหรือศูนย์เพื่อประสานงาน ช่วยเหลือแก่ผู้พันโท	1.1 รัฐควรให้มีองค์กรเฉพาะ เพื่อดำเนินงานและเป็นศูนย์ประสานการ ปฏิบัติงานเพื่อให้บริการ การสงเคราะห์ ดูแล ให้คำแนะนำ และให้ความ ช่วยเหลือ แก่ผู้พันโทเป็นกรณีพิเศษ เพราะเหตุที่เป็นผู้มีประวัติการ กระทำผิด เป็นกลุ่มเสี่ยงของสังคม เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิด จากการกระทำผิดซ้ำ และกลับสู่พฤติกรรมเดิมที่ก่อให้เกิดความ เดือดร้อนแก่สังคมขึ้นอีก	2	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การภาคเอกชน
		1.2 รัฐต้องจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้พันโท เพื่อเตรียมความพร้อมในการ ดำเนินชีวิตก่อนออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกโดยลำพัง โดยภาครัฐ และเอกชน	2	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้พ้นโทษ	2.1 ออกกฎหมายรองรับการปฏิบัติต่อผู้พ้นโทษ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ องค์การภาคเอกชน
		2.2 หามาตรการด้านกฎหมายและสังคมเพื่อให้ความคุ้มครอง สวัสดิการผู้พ้นโทษ และป้องกันมิให้ผู้พ้นโทษถูกขบวนการ แก๊ง นายหน้า ผู้หาผลประโยชน์ ผู้ชักนำ หรือผู้เชิญ ให้หลงผิด กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก	2	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการคลัง ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. สร้างระบบเครือข่ายของหน่วยงานยุติธรรมทั้งหมด	3.1 จัดตั้งระบบเครือข่ายข้อมูลร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ ศาลยุติธรรม
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมกิจกรรมและระบบฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำผิดเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนผู้พ้นโทษ	1.1 รัฐจะต้องส่งเสริม สนับสนุน และจัดสรรงบประมาณ เพื่อการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ทั้งในด้านการศึกษา การอบรมฝึกหัดวิชาชีพ และการจัดหางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	2	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ในการจัดตั้งสถานบำบัดฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติดซึ่งถือเป็นผู้ป่วย รวมทั้งสนับสนุนและประสานการดำเนินงานกับองค์กรภาคเอกชน	2	■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ องค์กรภาคเอกชน
		1.3 รัฐต้องให้การสนับสนุน พัฒนาระบบการฟื้นฟูแก้ไข ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมผู้กระทำผิด ให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ประจำทุกเรือนจำ สถานควบคุมและสถานสงเคราะห์มีการฝึกหัดวิชาชีพให้สอดคล้องเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ ในตลาดแรงงานและองค์กรอุตสาหกรรม ของสังคมภายนอก เพื่อการประกอบอาชีพสุจริตภายหลังพ้นโทษหรือพ้นจากสถานที่ควบคุมของทางราชการ	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์กรภาคเอกชน
		1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้พ้นโทษ โดยวิธีการชุมชนบำบัด ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรมตามสภาพท้องถิ่น	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. ปรับและสร้างเจตคติ ของเจ้าหน้าที่ในการทำงาน	2.1 รัฐต้องเพิ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยมทั้งเจ้าหน้าที่และสังคมสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ให้สังคมมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งของภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน ในการช่วยเหลือ ดูแล ให้คำแนะนำแก่ผู้พันโทะในระบบชุมชน	5	■ สำนักนายกรัฐมนตรี ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงแรงงาน ■ องค์กรภาคเอกชน
	3. สร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการดูแลอย่างทั่วถึง	3.1 จัดระบบการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้พันโทะ เพื่อการติดตามสอดส่องดูแลบุคคลเหล่านี้หลังปล่อยอย่างต่อเนื่อง	5	■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ■ องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. การให้ความคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพ ของผู้พ้นโทษให้เท่าเทียมกับบุคคลอื่น	1.1 ให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและให้สวัสดิการแก่ผู้พ้นโทษให้เท่าเทียม กับบุคคลโดยทั่วไป	2	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ องค์การภาคเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สร้างกลไกในการประเมินและติดตามผู้พ้น โทษอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม	1.1 การจัดสร้างกลไกการประเมินสภาพปัญหา และติดตามผลผู้พ้นโทษ และผู้พ้นจากสถานที่ดีควบคุมของทางราชการ	5	▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงแรงงาน ▪ องค์การภาคเอกชน

3.18 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีอาญา

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. สร้างมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา และเร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินคดีโดยเร็ว	1.1 สร้างมาตรการ เพื่อลดความไม่สะดวกของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เหลือน้อยที่สุด ปกป้องความเป็นส่วนบุคคลของเหยื่ออาชญากรรม และให้หลักประกันความปลอดภัยของเหยื่ออาชญากรรมรวมทั้งครอบครัวและพยานที่เกี่ยวข้องจากการข่มขู่และการล้างแค้น โดยเฉพาะมาตรการในการที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยผู้เสียหายไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ซึ่งต้องกระทำโดยเร่งด่วน อาจจะใช้โทรศัพท์วงจรปิดหรือมีห้องขังตัว เป็นต้น	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การภาคเอกชน
		1.2 วางมาตรการให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเร่งรัดการดำเนินคดีและปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้สิ้นสุดโดยเร็วที่สุด	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้เสียหายจากคดีอาญา และสร้างมาตรฐานในการดำเนินการ สอบสวนที่อิงหลักสิทธิมนุษยชน	2.1 เร่งรัดการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือในภาวะวิกฤติแก่เหยื่ออาชญากรรมที่เป็น สตรีและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่น รวมทั้ง จัดให้มีห้องสอบสวนเฉพาะโดยการทำงานร่วมกันของทีมงานสห วิชาชีพประกอบด้วยพนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา พนักงานอัยการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 ในทุกโรงพยาบาลโดยเร็ว	1	■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงมหาดไทย ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การภาคเอกชน
	3. ออกกฎหมายควบคุมสื่อเพื่อคุ้มครอง ผู้เสียหายจากคดี	3.1 กำหนดมาตรการหรือออกกฎหมายห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวในทางละเมิด สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เสียหายเสียก่อน และสื่อควรมีบทบาทในการสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดและความยากลำบาก ของผู้เสียหาย เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของ ผู้เสียหายเหล่านั้น	1	■ สำนักงานรัฐมนตรี ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สมาคมผู้สื่อข่าวแห่งประเทศไทย ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4. แก่ไรหรือบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการชดใช้ ค่าเสียหายในคดีอาญาให้เคร่งครัด	4.1 แก่ไรหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยให้ครอบคลุมทั้งจำเลยที่ถูก ผู้เสียหายฟ้องและจำเลยที่ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้	1	■ สำนักนายก (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา) ■ กระทรวงยุติธรรม ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การภาคเอกชน
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายใน คดีอาญาทุกรูปแบบ รวมถึงการให้ข้อมูล ต่างๆแก่เหยื่ออาชญากรรมด้วย	1.1 จัดความช่วยเหลือที่เหมาะสมให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตลอด กระบวนการทางกฎหมาย	1	■ กระทรวงยุติธรรม ■ กระทรวงสาธารณสุข ■ สำนักงานอัยการสูงสุด ■ ศาลยุติธรรม ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.2 แจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบถึงบทบาท จังหวะเวลา ความก้าวหน้าของการพิจารณา สถานะทางคดี และการพิพากษาคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีร้ายแรง ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่ควรรู้ เช่น ข่าวความเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังในกรณีที่มีการหลบหนี การพักโทษ การย้ายที่คุมขัง หรือการออกมาทำงานนอกเรือนจำ เป็นต้น	1	- กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สภานายความ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
	2. ดำเนินการอบรมให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและผู้เกี่ยวข้องมีมาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่	2.1 บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม บุคลากรสาธารณสุข บุคลากรบริการสังคม รวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรวดเร็วต่อการตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม เพื่อเป็นหลักประกันต่อการให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้องและทัน่วงที	1	- สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สภานายความ - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. เผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของผู้เสียหายในคดีอาญาและในเรื่องกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไปอย่างทั่วถึงตลอดจนการเผยแพร่สิทธิหน้าที่ของพลเมืองในการเป็นพยานซึ่งเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและการปกครองประเทศ	3.1 หน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานภาคเอกชน เช่น สภานายความควรร่วมมือกันในการเผยแพร่ความรู้หรือ จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้กฎหมายพื้นฐานและขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงสิทธิหน้าที่ของผู้เสียหายในคดีอาญาและทำการเผยแพร่ต่ออย่างกว้างขวาง	1	- กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สภานายความ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน
การปกป้อง / ค้ำครอง	1. ให้ความคุ้มครองในด้านการจ่ายค่าชดเชยจากศาล	1.1 ให้การจ่ายค่าชดเชยเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาโดยผู้เสียหายไม่ต้องไปฟ้องเรียกร้องในทางแพ่งอีก หากผู้ต้องขังไม่มีจ่ายให้กรมราชทัณฑ์ทำหน้าที่ในการดำเนินการให้ผู้ต้องขังจ่ายเงินจากการทำงานในเรือนจำชดเชยต่อผู้เสียหาย นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งกองทุนชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีร้ายแรงซึ่งไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น	1	- สำนักงานกฤษฎีกา (สำนักงานประมาณ) - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานอัยการสูงสุด - ศาลยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สภานายความ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. การตรวจสอบการดำเนินงาน	1.1 สร้างมาตรการหรือกลไกในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา	1	▪ สำนักงานรัฐมนตรี ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ กระทรวงการคลัง ▪ สำนักงานอัยการสูงสุด ▪ ศาลยุติธรรม ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สภานายความ ▪ องค์การภาคเอกชน

3.19 แผนยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนของชุมชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและการดำเนินการเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติ	1.2 ปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และการดำเนินการที่ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เป็นต้น เพื่อคุ้มครองสิทธิ ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ	2	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.3 ผลักดันพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับประชาชนเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดการดูแลรักษาและได้ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้	2	▪ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.3 พิจารณาออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้โดยการพัฒนาจากรูปแบบการจัดการน้ำของชุมชน เช่น เหมืองฝาย	2	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน
		1.4 รัดการออกพระราชบัญญัติรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน และ / หรือ ชุมชน	2	▪ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงยุติธรรม ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.5 เฝ้าระวังออกกฎหมายว่าด้วยการถือครองที่ดินในรูปแบบสิทธิมนุษยชนชุมชนโดยให้ชุมชนมีสิทธิเหนือที่ดินและสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นได้ เช่น การใช้ที่ดินแบบหมุนเวียนในพื้นที่เกษตร	2	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน
		1.6 เฝ้าระวังการออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรอิสระด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 46	2	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		1.7 พิจารณาออกกฎหมายจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนเพื่อพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชน	2	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน
		1.8 ต้องออกกฎหมายคุ้มครองการละเมิดสิทธิของชุมชนจนกว่าการแก้ไขปัญหาละแล้วเสร็จ เช่น การจับกุมดำเนินคดี อพยพ ขับไล่ เป็นต้น	2	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงยุติธรรม - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมสิทธิการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน	1.2 ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ขององค์กรภาคประชาชนในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงนโยบายและกฎหมายอย่างต่อเนื่อง		- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา
		1.3 สหิรมการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนในกระบวนการกำหนดแผนและโครงการพัฒนาของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยรัฐต้องให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและเหตุผลตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนก่อนตัดสินใจอนุมัติโครงการของรัฐ	2	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานกฤษฎีกา
	2. ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในการฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.1 สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อให้ชุมชนปฏิบัติและถ่ายทอดจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างคนในชุมชนและแก่เยาวชน	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.2 สนับสนุนให้สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษาร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ จารัตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนนั้น	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน
		2.3 สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับจารัตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปราชญ์ท้องถิ่น	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน
		2.4 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นศึกษาค้นคว้า และให้มีการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้องค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรดังกล่าว	2	▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่น ▪ องค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		2.5 สนับสนุนด้านงบประมาณให้ชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับสิทธิชุมชนดั้งเดิม จารีตประเพณี เพื่อเป็น ฐานข้อมูลและเพื่อหาแนวทางในการรับรองสิทธิชุมชน	2	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการคลัง - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สถาบันการศึกษาท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคประชาชน
	3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ ชุมชนต่อสังคม	3.1 เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิชุมชนให้ประชาชนตระหนักถึง หน้าที่และ ความรับผิดชอบต่อชุมชนทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - สำนักงานกฤษฎีกา - องค์กรภาคประชาชน
		3.2 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรภาคประชาชน ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิทธิชุมชนเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้กำหนด แนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชน	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - สถาบันการศึกษาท้องถิ่น - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		3.3 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนทุกระดับให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนว่าด้วยสิทธิชุมชนเป็นวิชาพื้นฐาน	5	- กระทรวงศึกษาธิการ - สถาบันการศึกษา - องค์กรภาคประชาชน
	4. ส่งเสริมการรวมตัว และการสร้างเครือข่ายขององค์กรภาคประชาชน	4.1 เผยแพร่ความรู้และสร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการรวมตัวและการสร้างเครือข่ายขององค์กรภาคประชาชนรวมทั้งเรื่องสิทธิ หน้าที่และบทบาทขององค์กรภาคประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และทักษะในการที่จะพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับกลางและส่วนท้องถิ่น - องค์กรพัฒนาเอกชน - สื่อมวลชน - องค์กรภาคประชาชน
		4.2 สนับสนุนให้องค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือต่างพื้นที่ที่มีความมุ่งหมายร่วมกัน สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชุมชน	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรพัฒนาเอกชน - องค์กรภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สร้างกลไกการตรวจสอบการละเมิดสิทธิชุมชน	1.1 รัฐต้องสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนใช้สิทธิในการเสนอกฎหมาย สิทธิในการเสนอการถอดถอนสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือสิทธิการพิจารณาพิจารณาในสิ่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิชุมชน	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎามนตรี - องค์กรภาคประชาชน
		1.2 รัฐต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกลไกการจัดการตามกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎามนตรี - องค์กรภาคประชาชน
		1.3 สนับสนุนให้ประชาชนหรือองค์กรในชุมชนท้องถิ่นใช้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลยุติธรรม	5	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานกฤษฎามนตรี - องค์กรภาคประชาชน

3.20 แผนปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการเร่งด่วน การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้รับบริการสงเคราะห์จากรัฐ	1.1 เร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะในส่วนที่กระทบต่อสิทธิของผู้รับบริการ ทั้งนี้การแก้ไขกฎหมายควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นโดยให้มีตัวแทนของภาคประชาชนอยู่ในคณะกรรมการแก้ไขกฎหมายด้วย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการ พ.ศ..... เป็นต้น	3	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ องค์การพัฒนาเอกชน ■ องค์การภาคประชาชน
	2. จัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับบริการสงเคราะห์	2.1 ควรเน้นเด็กถูกทารุณกรรมเด็กและสตรีที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศให้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการสงเคราะห์	3	■ กระทรวงแรงงาน ■ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ■ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ■ สภานายความ ■ องค์การพัฒนาเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3. ปรับปรุงระบบการจัดการในการให้บริการ	3.1 กระบวนการให้ความช่วยเหลือต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจนักจิตวิทยา และ นักกฎหมาย	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ▪ สภานายความ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		3.2 ต้องให้ผู้รับบริการได้อยู่กับครอบครัวให้มากที่สุด และการนำผู้รับบริการเข้าอยู่ในสถานที่ที่ทางราชการจัดไว้ เช่น สถานสงเคราะห์ ควรเป็นวิธีสุดท้าย	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมให้ผู้ให้บริการตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ด้อยโอกาส	1.1 รัฐต้องจัดให้ผู้ให้บริการได้รับการพัฒนาและปรับวิสัยทัศน์ในการทำงาน โดยให้ภาครัฐและเอกชนจัดการอบรมแก่ผู้ให้บริการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้ด้อยโอกาสโดยการให้บริการโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2. รณรงค์ / เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิแก่ประชาชน	2.1 รัฐต้องสร้างความเข้าใจให้ประชาชน กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้ทราบถึงสิทธิที่พึงมีพึงได้รวมทั้งได้รับความรู้ถึงระบบบริการที่รัฐจัดไว้ให้โดยรัฐต้องพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลรวดเร็วขึ้น	3	▪ สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์) ▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. ส่งเสริมการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ	1.1 รัฐควรจัดให้มีระบบการประเมินผลผู้ให้บริการเป็นประจำทุกปี โดยการสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับความพึงพอใจในการรับบริการ	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การพัฒนาเอกชน
		1.2 ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาบุคคลที่ควรได้รับการสงเคราะห์	3	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
มาตรการระยะยาว การปรับเชิงโครงสร้าง / กลไก / กฎหมาย / การบริหาร / นโยบาย	1. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการในการให้บริการ	1.1 รัฐต้องพัฒนาและวางระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดบริการให้ประชาชนและผู้ด้อยโอกาส และวางระบบเชื่อมโยงเพื่อให้ข้อมูลแพร่หลายโดยทั่วถึงแก่ประชาชนโดยทั่วไป	5	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
		1.2 ปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนและสังคมให้ได้รับผลจากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและยั่งยืน	5	- สำนักนายก (สนง.คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
การส่งเสริม / สนับสนุน	1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสวัสดิการสังคม	1.1 รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมการให้บริการโดยสนับสนุนให้ช่วยเหลือดูแลให้คำแนะนำโดยระบบชุมชน หรือวิธีชุมชนบำบัด	5	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	มาตรการ / แนวทาง / วิธีการ	ระยะเวลา (ปี)	หน่วยงานรับผิดชอบ
การติดตาม / ตรวจสอบ	1. สนับสนุนให้มีการติดตามผลผู้รับบริการ	1.1 รัฐต้องจัดระบบและกลไกการติดตามผลผู้รับบริการของรัฐที่พ้นจากการ สงเคราะห์โดยระบบสถานสงเคราะห์เพื่อติดตามดูแลผู้พ้นจากการ สงเคราะห์และพัฒนาระบบงาน ทั้งนี้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานด้วย	5	▪ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ▪ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น